DE PERFECTIONE

1b345

[illegible]

[illegible] p. Hoeultratis Conventus Cru

[illegible] 6

[illegible] 1635

[illegible]

R. P.

LVDOVICI DE PONTE VALLIS-OLETANI SOCIETATIS IESV THEOLOGI,

DE

CHRISTIANI HOMINIS PERFECTIONE IN QVOLIBET EIVS VITAE genere

TOMI QVATVOR.

Quorum argumenta, ex Sacra RVTH historia præcipuè desumpta, proxima indicat pagina.

A. R. P. MELCHIORE TREVINNIO eiusdem Societatis Religioso, Latinè conuersi.

TOTVM OPVS IN QVATVOR PRAECIPVAS PARTES SIVE TOMOS DISTRIBVITVR, IN QVIBVS AGITVR

de diuinis omnibus Vocationibus; de septem Sanctis Sacramentis; de omnibus vitæ ducendæ rationibus, eiusque Officijs, in triplici Christianæ Reipubl. Statu, Seculari, Ecclesiastico, & Religioso: eo qui sequitur ordine ac dispositione.

TOMO PRIMO

AGITVR DE CHRISTIANI HOMINIS PERFECTIONE, à prima sua vocatione, & regeneratione spiritali, vsque ad exitum ex hac vita: continet autem quinque hosce Tractatus.

Primus est de Vocatione ad Sanctam Catholicam fidem, Gratiæque statum, & perfectam peccatoris conuersionem.

2. De Sacramentis BAPTISMI, & CONFIRMATIONIS; & Perfectione, quam eisdem initiati profitentur.
3. De Sacramento POENITENTIAE eiusque partibus; deque perfecta vitæ reformatione, ad quam illud dirigitur.
4. De Sacratissimo EVCHARISTIAE Sacramento; & excellentissima perfectione, quam frequenter communicantibus illud impertit.
5. De perfectione in corporis morbis, vitæq; periculis; ac de EXTREMAE VNCTIONIS Sacramento.

TOMO II.

AGITVR DE PERFECTIONE CHRISTIANI HOMINIS in genere vitæ, officijsq; Reipubl. Secularis, Ecclesiasticæ, ac Religiosæ; nominatim verò Secularis: cuius erunt quinque Tractatus.

Primus de Prouidentia Dei in distribuendis Statibus, Officijs, vitæque Conditionibus Reipubl. Christianæ; & de propria cuiusque earum perfectione.

2. De eiusdem Dei prouidentia circa tentationes occurrentes contra omnium Statuum perfectionem; deque ratione eas superandi.
3. De perfectione eorum, qui Christianam Rempub. præcipuè Secularem gubernant.
4. De Perfectione in gubernanda familia; & in communi agendi modo inter superiores, & inferiores; atque inter pares.
5. De MATRIMONII, & Viduitatis Statibus; & propria cuiusq; perfectione.

TOMO

TOMO III.

AGITVR DE PERFECTIONE CHRISTIANI IN STAtibus Continentiæ & Religionis; & Euangelicorum Consiliorum obseruantia. Eius erunt Tractatus quatuor.

Primus erit de Statu Virginitatis & Continentiæ, earum certaminibus ac victorijs; & virtutibus eas comitantibus.

2. De Statu Religionis, & ad varia Religiosa instituta Vocatione.

3. De ipso in Religionem ingressu, tentationibus, & experimentis præmittendis; ipsisque Votis ac Professione.

4. De ipsorum Votorum Paupertatis, Castitatis, & Obedientiæ, Legumque siue Instituti cuiusque Regularum perfecta obseruatione.

TOMO IV.

AGITVR DE PERFECTIONE CHRISTIANI IN OMNIbus Statibus, Officijs, ac Ministerijs Hierarchiæ & Reipub. Ecclesiasticæ. Habebit Tractatus sex.

Primus erit de Sacramento ORDINIS, & Sacerdotio, & omnium Ecclesiasticorum Perfectione.

2. De Sacrosancto Missæ Sacrificio, eiusq; peragendi, & audiendi perfectione.

3. De Perfecta diuini Officij Recitatione, & Cantu.

4. De Ministerio animas adiuuandi; & nominatim Confessarij.

5. De Munijs Doctorum, & eorum qui disciplinis tradendis occupantur.

6. De Episcopis, alijsque Prælatis, & ratione qua illi debeant cum perfectione Animarum curam gerere.

PRAEPOSITI PROVINCIALIS FACVLTAS.

GASPAR DE VEGAS, *Prouinciæ Castellanæ Societ.* IESV *Præpositus Prouincialis, ex particulari admodum* R.P. CLAVDII AQVAVIVA *Præpositi Nostri Generalis commissione mihi concessa, facultatẽ concedo, vt liber* DE PERFECTIONE HOMINIS CHRISTIANI *in quolibet vitæ genere, argumento sumpto ex sacra* RVTH *historia, à* P. Ludouico de Ponte *compositus, & grauium Theologorum eiusdem Societatis iudicio examinatus & approbatus, typis euulgetur. In cuius rei fidem has literas manu nostra subscriptas, Sigilloq; officij nostri munitas dedimus. Vallis-Oleti, die* 24. *Martij, Anni* 1611.

GASPARVS DE VEGAS Prouincialis.

APPROBATIO.

EX mandato Serenit. Vestræ perlegi Librum Patris Ludouici de Ponte è Societate IESV, de PERFECTIONE CHRISTIANI in omnibus eius Statibus & vitæ generibus: quem iudico continere doctrinam tum valdè sanam, tum valdè piam; omnibusq; hominum Statibus vtilissimam: neque quicquam in eo reperi, quod Sanctitatem, ac pietatem non redoleat. Quare existimo, Vestram Serenit. meritò facultatem daturam, vt in lucem edatur. Datum apud S. Philippum Madridij, die 18. Maij, Anni 1611.

MAGISTER CHRISTOPHORVS *de Fonseca.*

COPIA PRIVILEGII SOCIETATIS IESV.

CVM *ex mandato Sacræ Cæsar. Maiestatis, omnibus & singulis Typographis, Bibliopolis, ac alijs quamcunq; librariam negotiationẽ exercentibus, seriò firmiterq; inhibeatur, ne quisquam libros vllos à Societatis nostræ Patribus hactenùs editos, aut imposterũ edendos, intra S. Rom. Imperij Regnorum & Dominiorum suæ Cæs. Maiest. hæreditariorum fines, simili, aliove charactere aut forma, siue in toto, siue in parte recudere, vel aliò recudendos mittere, aut alibi etiam impressos adducere, vendere & distrahere clàm seu palàm citra supradictorum Patrum consensum ac testimonium audeat, vel præsumat: Ego* HENRICVS SCHERENVS *Societat.* IESV *per Rheni Prouinciam Prouincialis, concedo* IOANNI KINCKHIO *facultatẽ excudendi Tomos quatuor R. P. Ludouici de Ponte Vallis-Oletani è Societate* IESV *Theologi,* DE CHRISTIANI HOMINIS PERFECTIONE IN QVOLIBET EIVS VITAE GENERE *à R.P. Melchiore Treuinnio latinè conuersos. In quorum fidem hoc ei testimonium manu nostra subscriptum, & Sigillo nostro munitum dare voluimus. Colon.* 21. *Februarij, Anno* 1615.

HENRICVS SCHERENVS.

AVTHOR

AVTHOR PIO LECTORI.

CVm verè magnus, Trinusque & vnus DEVS noster, æquè NATVRAE sit auctor ac GRATIAE; rerumq; omnium, quas naturales & supernaturales nuncupamus: altissimâ sapientiâ suâ eas, quæ GRATIAE sunt, cum quadam proportione ac similitudine ad eas, quæ sunt in NATVRA cõstituit. De qua Natura ait Isaias, quod a *molem terræ tribus digitis appendit*, tribus scil. præcipuis, quæ à Patris Omnipotentia, Filij Sapientia, & Spiritus sancti Bonitate & Charitate continuè procedunt operibus eam sustentans: CREATIONE, qua rebus omnibus dat esse, cùm illud primùm recipiunt; CONSERVATIONE, qua easdem sustentat; eisq; de omnibus, quæ ad earũ in esse, quod receperunt, durationem necessaria sunt, prospicit; ac PROVIDENTIA gubernationeque, qua ad finem, in quẽ fuerunt creatæ, illas dirigit: Eundem in modum, quà Auctor est Gratię, *appendit* Ecclesiam suã *tribus digitis*: nam tribus alijs gloriosis operibus eam sustentat, in quibus multò ampliùs & infinita eius SAPIENTIA, OMNIPOTENTIA, CHARITASQVE resplendet: & suauis, quam de hominibus gerit, PROVIDENTIA elucet. Præstat enim erga eos officium Patris adeò excellenter, vt de eo dixerit idem Propheta: b *tu pater noster: & Abraham nesciuit nos, & Israel ignorauit nos: tu Domine pater noster, redemptor noster, à sæculo nomen tuum.* Latet verò magnum mysterium in eo quod dicit: Abraham *nesciuit*, & Israel *ignorauit*. quia nullus carnalium parentum sciuit vnquam, quos filios esset progeniturus; nec eorum proprietates & propensiones; aut exitus siue fines, quos, si generarẽtur, habituri essent, cognouit: imò etiam postquam eos genuit, adeò breuis est exiguaque eius cognitio, & cura, quã de illis habere potest, vt ferè nec tunc eos nouisse dicatur: eò quòd soli Deo totum id reseruetur, cuius *nomen* est *à seculo*: cui cùm ab ęterno cõpetat patrem esse vnici filij sui naturalis; decreuit etiam multos habere filios adoptiuos, quos tribus suis digitis appensos gestet. Infinita enim suâ sapientiâ, antequam illi esse accipiant, ex proprio eos nomine nouit; scitque, quas habituri sint propensiones; quod bonum facere possint; & quæ ipse in illos beneficia conferre; quos immensa sua Charitate dilexit, sibique in eis complacuit, statuens, hunc amorem in rebus omnibus, quæ ad talis Patris filios meritò spectarent, ostendere; admirandaque suâ omnipotentiâ eisdem confert, quicquid excellentissimus parens potest, debetque charissimo filio communicare. Quamobrem solus ipse gloriosam adeò compellationem promeretur, iuxtà illud CHRISTI Domini: c *patrem nolite vocare vobis super terrã: vnus est enim* PATER *vester*,

a *Isai.* 40. 12.

b *Isai.* 63. 16.

c *Matt.* 23. 9.

qui

qui in cælis est: nec veremini Magistri: quia MAGISTER *vester vnus est Christus.* Nullus enim alius horum cognominum excellentiam in eius comparatione promeretur. Nam si tria illa consideremus, quæ veri parentis sunt propria: generare scilicet filium hominem; eundem nutrire ac sustentare, donec ad perfectam ætatem perueniat; ac denique in eo vitæ statu, officioque collocare, in quo ad mortem vsq; viuat honoratè; inueniemus, omnia hæc tria præstare DEVM nostrum cum infinito quodam excessu, & eminentia. Omissis igitur ijs, quæ facit DEVS erga homines, quà eorum naturæ est auctor, eò quòd ea ad nostrum institutum non spectent: est certè omninò admirãdus in ijs, quæ erga nos præstat, quà auctor est gratiæ. Regenerat enim nos in supernaturali hoc esse, dum Fidem nobis, Spem, & Charitatem cum cæteris Spiritus sancti donis communicat: cõstituens nos veros filios suos, cum iure Regni cælorum hæreditatem adeundi. Quod si contingat, huiusmodi filios mori, amittentes scilicet gratiam & charitatem, ob lethalem aliquam culpam: facit hic cælestis Pater, quod nullus alius efficere posset. resuscitat enim illos, redditque mediâ pœnitentiâ pristinum esse spirituale. Quam ob causam Isaias nomen PATRIS cum REDEMPTORIS nomine coniunxit: huius quippè cælestis Patris proprium est, filios suos redimere, & à Dæmonis infernique seruitute liberare; ac, ne in eadem incommoda relabantur, præuenire. Et hinc est, quod recipiat in se, iam genitos, in omni virtutum genere educare; varia adhibens media, vt in eisdem vsq; ad omnium perfectionem proficiant. Nec his contentus, paternâ suâ prouidentiâ vult, quasi manu propria vitæ genus, officiaque maximè illis accommodata tribuere: quibus tum in hac vita spiritualem perfectionem; tum in altera, cælestem hæreditatem consequantur. Quo verò efficacius, suauiusque vtrumque obtineant, idem ipse MAGISTRI officium exactissimè præstat, filios suos omnia docens, quæ sunt illis ad salutem & perfectionem, in quacunque ætate, statu, & vitæ genere consequendam, necessaria: nec satis sibi esse existimat, si Magistrorum huius mundi more, exteriùs tantùm veritates illis proponat; sed interiùs quoque lumen infundit, quo eas intelligant ac penetrent: ipsam etiam permouens voluntatem, vt ad easdem amplectendas afficiatur. vires insuper & fortitudinem addens, ad præstandum quicquid possunt ac debent, vt supremum, in quem destinati sunt, finem consequantur: perfectam videlicet cum cælesti suo MAGISTRO similitudinem, in qua omnis vitæ huius sanctitas perfectioque
d *Luc. 6,40* consistit, iuxtà ipsius nostri Saluatoris verbum illud: d *perfectus omnis erit, si sit sicut Magister eius:* si videlicet eum, qui suam ipsi doctrinam tradit, in vita fuerit imitatus.

SVPERNAE huius prouidentiæ executioni subseruiunt præcipuè diuinæ vocationes: quæ tum Spiritus sancti inspirationes, tum varia exter-

na media cōplectuntur, per quæ vocationes ipsæ dirigūtur: quæ ad triplicem ordinē, iuxta tria illa, quæ cælestis nostri Patris prouidentiæ sunt propria, reuocari possūt. Quædam enim eò tendunt, vt peccatores gratiā recipiāt, aut reparent: Aliæ, vt per varia studiosa exercitia, in perfectione proficiāt; Alię deniq;, vt id vitę genus officiūq; amplectātur, quod illis ad eum finem magis expedit. In eosdē fines instituit Christus D.N. in Ecclesia sua septem admirāda Sacramēta: quorum aliqua spirituale Gratiæ Esse cōmunicāt; alia eādem gratiam augēt, ad eamq; perfectionē, quam habere debet, promouēt; alia deniq; statū vitæ officiumq; cōferunt, simul cum gratia copiosa, ad eam perfectionē consequēdam, ad quam status ille & officium dirigūtur. Deniq; quoniam variæ sunt hominū propēsiones, variaq; Ecclesię & Christianæ reipub. munia siue ministeria, varios quoq; status & officia instituit, quæ diuersis hominibus aptari & accōmodari possint: prospiciēs illis de auxilijs necessarijs, vt in eo vitæ statu perfecti euadant, qui ex diuina Vocatione & electione illis contigerit. Omnes tamen sub illo cōmuni militant, quem STATVM CHRISTIANI vocamus: eò ꝙ is, ratio sit quędā vitę firma & stabilis, ab ipso Christo D.N. instituta: vt, qui Esse & naturam hominis acceperunt, sancti ac perfecti esse, animasq; suas saluare posśint.

LIBRI HVIVS PARTITIO.

HAEC summa est rerum omnium, quas paterna DEI nostri prouidentia cōplectitur: vt liceat omnibus consequi PERFECTIONEM, quæ huius operis est argumētum. Cuius erunt quatuor Volumina siue Tomi. PRIMVS de ijs omnibꝰ aget, quæ perfectus Christiani hominis status complectitur, à prima sua vocatione & natiuitate spirituali, vsq; ad mortē: ijs tantū adductis, quæ omnibus Christianis cōpetunt, in quocunq; sint vitæ statu cōstituti, Sæculari, Ecclesiastico, aut Religioso. Eius erunt Tractatus quinq;. PRIMVS, de omnibus diuinis vocationibus, quæ ad Esse gratiæ primùm consequendum; aut semel acceptum, sed peccato fortè aliquo amissum, reparandum, diriguntur: agetur proindè in eodem de Vocatione ad Catholicam Ecclesiam, ad veram Fidem recipiēdam, ad Spei virtutem, & Charitatis vitam restaurandam; de omnibus deniq; internis externisque medijs, quibus DEVS noster vtitur, ad vocandos omnes peccatores, tam Christianos, quàm Ethnicos, ad perfectiśsimam Cōuersionem ineundam. 1.
SECVNDVS Tractatus erit de Sacramentis Baptismi & Confirmationis, quæ nos in perfecto statu Christianorum constituunt. Ostendentur verò præstantes eorum fines, effectusq; excellentis perfectionis, ad quam deducunt; variæq; ab ipsa infantia ad eandem obtinendam, vocationes, ac media; quæ DEVS noster ad id adhibet: quemadmodum in horum Sacramentorum institutione ac Cæremonijs adumbrātur. Et quoniam bonū illud, ꝙ communicant, deficere potest, TERTIVS Tractatus erit de Sacramento 2. 3.

Pœnitentiæ,(quæ oēs illos defectus reparās,deducit nos ad perfectionem, quam Christianus Status exigit) in quo declarabimus singillatim oēs eius actus: CONTRITIONEM,circa q̄ septem de peccatis considerationes proponentur,quæ,ad perfectum de eis dolorem concipiendum, permoueant; CONFESSIONEM,de cuius tam particularis,quā generalis, totius vitæ instituendæ ratione,& efficacibus emendationis propositis;nec non de Confessarij admonitionibus,reprehensionibusq́; humiliter audiendis & acceptādis agetur; SATISFACTIONEM deniq; cum exercitijs operū pœnaliū, tum ad satisfaciendū pro culpis admissis; tum ad vitā moresq́; reformandos,prout bonum perfectumque Christianū decet,necessarijs.
4. QVARTVS Tractatus erit de SS. ALTARIS Sacramento;& excellentissima perfectione,ad quam ordinatur,& quam nobis cōmunicat: declarando omnia, quæ illud complectitur:effectus intelligo, quos producit;dispositiones,quas in suscipiente exigit;& fructus,quos profert.vbi & variæ cōsiderationes ponentur,pro septē hebdomadæ diebus,variaq́; documēta,ad fructū ex diuinis
5. visitationibus hauriendū. QVINTVS Tractatus erit de perfectione in morbis,mortisq́; periculis obseruāda, ad quā EXTREMAE VNCTIONIS Sacramentū dirigitur: aperientur item morborū radices, fines,& cōmoda. Proponentur quoq; septem Considerationes earum rerum,quæ ad patientiam in eis seruandam,solatiumq́; hauriendum conducunt; & rationes earum incommodis occurrendi;tentationibus resistendi; nosque ad bonam mortem,quæ sit transitus ad æternam vitam,præparandi.

IN tribus reliquis Tomis agetur de perfectione in omnibus Statibus, Officijs,& vitæ generibus,quæ sunt in triplici Christiana Republ. Sæculari,Ecclesiastica,& Religiosa;deque proprijs cuiusq; Statûs vocationibus.

IN SECVNDO enim Tomo,qui etiā quinq; Tractatus continebit,ostendetur admiranda Dei nostri prouidentia in distribuendis Statibus,vitæque rationibus;in propensionibus ac talentis ad eas cōmunicandis; in permittendis pugnis,ac tentationibus,quæ in illis occurrunt: omnes adiuuans,vt eas superare possint.In particulari verò agetur de Statibus & Officijs Reipubl.Sæcularis,tam Regum, Principum, & Iudicum, qui illam gubernāt: quàm Ciuium cæterorū in propriarū familiarum gubernatione; & mutua aliorum cum alijs tractatione: de Statibus deniq; Matrimonij ac Viduitatis;& ijs omnibus,quæ cum illis sunt coniuncta. TERTIVS Tomus aget de Statibus Virginitatis,& Continentiæ;de Religione, varijsq́; eius institutis;de Probationibus siue experimentis,quæ ingressum ipsum præcedūt; de Votis & Professione ipsa; perfectaq́; tum Votorū,tum Legum siue Regularum aliarum obseruatione. QVARTVS Tomus erit de Officijs omnibus ac ministerijs Hierarchiæ Ecclesiasticæ,& initio facto à Sacramento Ordinis,agetur de Sacrosancto Missæ Sacrificio,de Horis Canonicis,Offi-

cijs docendi, concionandi, sacrasque Confessiones audiendi: de Episcopis, Prælatis, curaq; & gubernatione animarum. Hæc omnia distinctiùs proponētur in Præfatione cuiusq; Tomi, deducenturq; fusiùs in ipsis Tractatibus: vt queadmodum dixit Apostolus, e *omnes homines sint perfecti in Christo* IESV: obseruantes scil. perfectè præcepta & consilia suorum Statuum. e Coloss. 1. 28.

QVO verò ipsi Tractatus cum maiori vtilitate, gustuque spirituali legantur, operam dedi, vt eorum doctrina ei semper innitatur, quam supremus noster Magister nobis in sacra Noui ac Veteris Testamenti Scriptura reuelauit. in cuius libris res admirandæ proponuntur circa has Vocationes, & Perfectionem in omnibus Statibus, licèt nominatim magna eorum pars fundetur in literali & mystica sacræ Historiæ RVTH declaratione. in qua refert Spiritus S. miram eius vocationem, & conuersionem ex gentilitate ad fidem, verique Dei religionem; & exercitia, quibus sese addixit; & vitæ Statum, quem DEVS illi dedit, cùm nupsit Booz: ex quo filium habuit, Regis Dauidis parentem, ex cuius prosapia descendit Messias, CHRISTVS Dominus noster, qui Sancto Euangelistæ Matthæo inspirauit, vt initio sui Euangelij, eius mentionem faceret. Sed quoniam omnes hi euentus (vt ait Apostolus) f *in figura contingebant*, & altiora quædam, in Nouo Testamento futura adumbrabant: & Scriptura ipsa diuina, (teste S. Gregorio) dum refert historiam, mysterium insinuat: in hac, quæ tantùm quatuor capitibus continetur, multa & magnifica mysteria adumbrata videbimus. Etsi enim liber hic sit paruus, illi tamen optimè quadrat, quod S. Hieronymus de S. Pauli Apostoli Epistola ad Philemonem dixit: quòd sit omnium Epistolarum eius minima; & de aliquibus libris Prophetarum, qui inter cæteros, Minores appellantur: habent verò (inquit) res adeò stupendas, & magnificas, vt vix scias, an verborum breuitatem; an sensuum & mysteriorum profunditatem admirari debeas. Quod idem de hoc libro RVTH non immeritò sentire licet: qui cùm inter Historicos sit minimus, nescio, an magis Historiæ breuitatem admirer, an mysticorum sensuum profunditatem: quos Spiritus sanctus in ea insinuauit: quemadmodum in horum Tractatuum decursu apparebit. Hoc solùm monuerim quoniam non est animus, Commentarios in Sacrum hunc librum edere, non secuturum me eius ordinem; sed accepturum ex singulis eius Capitibus, quæ ad propositam dispositionem facere videbuntur: adhærendo in ijs, quæ dixero, declarationibus SS. Patrum, & Ecclesiæ Doctorum: quorum me correctioni demissè subijcio.

f 1. Cor. 10. 11.
Lib. 10. Moral. c. 1.
In Prologo eius Epist. tomo 9.

INDEX CAPITVM TRACTATVS PRIMI, TOMI PRIMI, DE VARIIS AD CATHOLICAM FIDEM, GRATIAEque Statum Vocationibus, & perfecta peccatorum conuersione.

§. 3. Di-

INDEX CAPITVM TRACTATVS SECVNDI.

CAP.

INDEX CAPITVM TRACTATVS TERTII.

INDEX CAPITVM TRACTATVS QVARTI.

INDEX CAPITVM TRACTATVS QVINTI.

FINIS.

CLAVDIO AQVAVIVA PRÆPOSITO GENERALI SOCIETATIS IESV, PATRI OPTIMO ET SVAVISSIMO, &c.

TE vitâ functum, credunt quidem mortales, Pater deſideratiſsime; at mihi tamen, haud videris eſſe mortuus. Quippe tua præclarè facta, quibus, & Societatem vniuerſam, & Eccleſiam, in hoc terrarum orbe, longè diffuſam, illuſtraſti, non è noſtrâ ſublatum eſſe memoriâ penitùs confirmant. Viuis ergo? imò æternùm viuis. Nam, ſi æterna diuinaque benignitas, etiam obſequia minima, ampliſsimis ſempiternæ vitæ remunerari ſolet præmijs; quid porrò te fiet, vbi tantos ingenti animi ardore, ſolius diuini honoris intuitu, exantlaſti labores; quatuor & triginta omninò annos, clauum Societatis tenens, tot præſertim aduerſis hoſtium telis expoſitæ, impugnatæque. Morta-

lem igitur vitam, quæ innumeris premi-
Phil. 1.23. tur miserijs, *desiderium habens dissolui & esse cum Christo,* haud inuitus deseruisti: vt illa immortali potirêre æternaque, inter cælestes beatorum mentes, gloriâ, simul & beatâ fruerêre visione Dei. Sed & hîc, absentem licèt, ob innocentiam morum, vitæque iam actæ sanctitatem, non inhonoratum, non inglorium reliquit diui-
Luca 23. 46. na pietas. Vbi enim *Spiritum Deo commendasti* tuum, corpusque exanime pheretro impositum, à tuis tibi parentaretur in sacra Æde filijs; Deus bone, quãtus in illa Principe totius Orbis Vrbe, omnis hominum generis concursus? quanta ad honorandum funus frequentia? Et quidem vsq; eò, vt nec ad perficienda, liber locus haberetur, diuina officia; nec ipse demùm dies, tempusque, sufficeret; sed ad secundam noctis horam, eadem protrahi oporteret. Quisquis secum præclarè tunc actum credebat, si quo modo, vel castum illud, in quo diuinus inhabitârat

ſpiritus, contingere corpus, vel tuum duntaxat veſtimentum, poſſet. Iam, quid de te ſenſerit, Senatus Romanus? quid Principes Eccleſiaſtici? quid Cardinales? quid Epiſcopi? quid ipſe Pontifex Maximus? Tua nimirùm egregia facta, ſingulares tuas virtutes, tuam etiam atque etiam venerati ſanctimoniam. Summus equidem ſacrorum Antiſtes, cùm Patres Societatis aſsiſtentes, tanto orbatos parente, ſolaretur; Te Prælatum optimum, Te Moderatorem Sapientiſsimum, Te ve è SOCIETATIS IESV Patrem appellauit. Quæ cùm ita ſint, ego minimus quamuis, tuus tamen in Chriſto filius, qui tua voluntate, Meditationes P. Ludouici de Ponte, ac Spiritualem eiuſdem Ducem, ex Hiſpanico in Latinum idioma tranſtuli, tibique viuenti antea obtuli; nunc porrò eiuſdem Auctoris Opus, de Perfectione Chriſtiani cuiuſque hominis, longè præclariſsimum, dum profero in lucem, tibi meri-

 tò etiam

tò etiam vitâ mortali functo, offerre teneor, dicareque. Nam cui melius id possem quàm tibi, quem eò loci habitare non dubito, in quo à diuina bonitate impetrare valeas certius, quò hic meus quantuluscunque labor, ad plurimorum cedat vtilitatem? Æternùm viue, Pater optime, proque vniuersa Societate IESV, quam tot annorum spatijs felicissimè gubernasti, iuges ad Deum omnipotentem, profundere, haud dedignâre, preces: vt ipse nimirùm IESVS, qui & Dux & Pater noster est, vsque in finem illam conseruare: illi Generalem Præpositum, alacrem tuarum virtutum imitatorem, dignetur prospicere. Ita demùm fiet, vt sancto ipsius Spiritu acti ductique nos omnes, in salutem & perfectionem, cùm propriam, tum proximorum, coniunctis viribus impensè incumbamus.

Tuus in Christo minimus
& indignus filius
Melchior Treuinrius.

R. P.

LVDOVICI DE PONTE SOCIETATIS IESV THEOLOGI,

TRACTATVS PRIMVS,

DE VARIIS AD CATHOLICAM FIDEM, GRATIAEQVE STATVM VOCATIONIBUS: & perfecta peccatorum conuersione.

INTRODVCTIO.

DE QVATVOR DIVINIS BENEFICIIS, in quibus salutis ac perfectionis nostræ opus consistit.

INTER INNVMERA BENEFICIA, quæ ab infinita bonitate & liberalitate Magni nostri DEI ac Domini in bonum & vtilitatem hominum procedunt, maximè eminent illa, quæ Apostolus vocat PRAEDESTINATIONEM, VOCATIONEM, IVSTIFICATIONEM, & GLORIFICATIONEM: quorum ordinem disponens dixit: a *quos* PRAESCIVIT *&* PRAEDESTINAVIT *conformes fieri imaginis filij sui, hos & vocauit: & quos* VOCAVIT, *hos & iustificauit: quos autem* IVSTIFICAVIT, *illos &* GLORIFICAVIT. In quibus beneficijs summa consistit omnium, quæ pertinēt ad nostram salutem & perfectionem. Cuius primus fons & origo est PRAEDESTINATIO, & paterna DEI prouidentia: Idea scilicet quædam ac dispositio inuisibilis, & æterna, omnium mediorum, quibus electi sint spiritualem gratiæ vitam, & ipsam posteà æternam consecuturi: vt in vtraque vita similes sint viuæ filij eius IESV Christi veri DEI & hominis imagini: ipse enim caput est, & exemplar omnium prædestinatorum, in cuius gloriam eos elegit: *vt sit ipse primogenitus in multis fratribus*, in gratia sibi, quemadmodum in humana natura, similibus. Inuisi-

a Rom. 8. 29

bilis hæc occultaque diſpoſitio, & ordinatio in lucem quaſi prodit, & executioni mandari incipit in bẽeficio VOCATIONIS, quæ prima eſt ſpiritualis vitæ ſementis; primumque medium, quo cætera omnia media, diſpoſitionesque neceſſariæ vrgentur & expediuntur, vt ipſi prædeſtinati, cæterique peccatores, peccati ſtatum dimittere, gratiamque & IVSTIFICATIONEM (quę huius diſpoſitionis, ſiue ordinationis eiuſdem ſecundum eſt medium) admittere velint. Quam iuſtificationem ſequitur GLORIFICATIO: quæ (teſte S. Thoma) duo beneficia complectitur: alterum, quod magnificationem in hac vita appellamus: quo adiuuat iuſtificatos, vt in meritis creſcant; eoſq́; recẽtibus gratiarum, aliorumq́; ſupernaturalium donorum augmentis ante mortem magnificat, & exaltat: vt præmiũ poſteà accipiant, gloriæque coronam: quod alterum eſt beneficium ipſius glorificationis, & omnium vltimum, quo tota prædeſtinationis Idea miro quodam ordine nexuq́; perficitur. vt liceat de omnibus ſimul dicere, quod Regius Propheta alia occaſione dixit: b *abyſſus abyſſum inuocat in voce cataractarum ſuarũ*. Quemadmodum enim magnorum imbrium tempore, magnis tonitruis & fulguribus aperiuntur cataractæ, ſiue portæ cœli, ipſæ videlicet nubes; magnoq́; impetu copioſæ aquarum abyſſi, aliæ poſt alias deſcendunt: ita cùm infinitę bonitatis & charitatis DEI cataractæ & portę aperiuntur, vt eam creaturæ videant & experiantur: ab ea fluunt hæc beneficia, tanquam copioſiſsimarum gratiarum donorumque cœleſtium abyſſi, alijs alias inuocantibus, ſeſeque inuicem magno amoris impetu conſequentibus. Nõ eſt enim aliud PRAEDESTINATIO, quàm conſiliorũ abyſſus, & profundiſsimum amoris æterni pelagus, intra ipſum diuinum pectus incluſum: quod cùm innumeras ſuis temporibus miſericordias emittit: tùm VOCATIONIS abyſſum opportunè excitat, eamq́; ad ipſos prædeſtinatos inuitandos dimittit: *quos enim prædeſtinauit, hos & vocauit*. Quid autem eſt eos vocare, niſi mittere in ipſos illuſtrationum, & inſpirationum cœleſtium abyſſum, quæ fulgurum & tonitruum inſtar de cœlo deſcendunt, frangendo portas eius, quæ erga peccatores quaſi occluſæ erant; eoſq́; excitant, & actibus, affectibusq́; timoris & doloris contremiſcere faciunt: vt ſua deflentes peccata, ad eadẽ deſerenda ſe præparent? Quos, cùm diuina VOCATIO præparatos iam habet atq; diſpoſitos, aduocat illa IVSTIFICATIONIS abyſſum, quæ purificet illos atq; iuſtificet. Quid verò eſt eos iuſtificare? niſi abyſſum gratiarum donorumque cœleſtium in eos effundere, quæ vehemẽtium imbrium inſtar, de cœlo fluentes, culparum multitudinem demergunt; iamque iuſtificatos, miſericordijs replendo, fœcundos reddunt, ad copioſos meritorum operumq́; clariſsimorum fructus proferendos: per quæ merita & opera ſenſim ingreditur GLORIFICATIONIS abyſſus, quæ eoſdem recentibus ſemper gratię incrementis in hac vita exaltat, vt in altera clariſsimis gloriæ

In eum Apoſt. locum.

b *Pſal. 41.8.*

gradi-

gradibus remuneret. Omnibus autem his quatuor beneficijs aptè competit nomen ABYSSI, ob bonorum, quæ in se complectuntur, immensitatem; diuinorum verò iudiciorum, quæ illa defendunt, profunditatem: In quibus (vt S. Gregorius de Scripturis diuinis dixit) *agnus ambulat, & elephas natat*. Alta.n.ingenia, viriq; valdè eruditi multa inueniunt, quæ meditentur & scrutētur: qui tamen, nisi humiliter & cautè in hoc pelago ambulent, periculo submersionis exponuntur: simplices aũt multa quoque inueniunt sibi vtilia, captuique suo conformia. Horum itaque omnium ea in hoc tractatu adferemus, quæ ad rem magis esse videbuntur, ad expugnanda corda peccatorum; & allicienda, vt conuertantur. Innitentur verò quæ dicemus, viuo cuidam exemplari prædictæ huius abyssi, quod Spiritus S. nobis ponit ob oculos in primo capite libri RVTH.

In epist. ad Leand. c. 4 Habetur initio lib. Moral. S. Bernard. serm. 65. paruo.

TEXTVS PRIMI CAPITIS RVTH.

IN diebus vnius iudicis, quando iudices præerant, facta est fames in terra. Abijtq; homo de Bethlehem Iuda, vt peregrinaretur in regione Moabitide cum vxore sua ac duobus liberis. Ipse vocabatur Elimelech, & vxor eius Noemi: & duo filij, alter Mahalon, & alter Chelion, Ephratæi de Bethlehem Iuda. Ingressiq; regionem Moabitidem, morabātur ibi. Et mortuus est Elimelech, maritus Noemi: remansitq; ipsa cum filijs. Qui acceperunt vxores Moabitidas, quarum vna vocabatur Orpha, altera verò Ruth. Manseruntq; ibi decem annis, & ambo mortui sunt, Mahalon videlicet, & Chelion: remansitq; mulier orbata duobus liberis, ac marito. Et surrexit, vt in patriã pergeret cum vtraque nuru sua de regione Moabitide: audierat enim, quod respexisset Dominus populum suũ, & dedisset eis escas. Egressa est itaq; de loco peregrinationis suæ, cum vtraque nuru: & iam in via reuertendi posita in terrã Iuda, dixit ad eas: Ite in domum matris vestræ, faciat vobiscum Dominus misericordiam, sicut fecistis cum mortuis, & mecum. Det vobis inuenire requiem in domibus virorum, quos sortituræ estis. Et osculata est eas. Quæ eleuata voce flere cœperunt, & dicere: Tecum pergemus ad populum tuum. Quibus illa respondit: reuertimini filiæ meæ, cur venitis mecum? num vltrà habeo filios in vtero meo, vt viros ex me sperare possitis? Reuertimini filiæ meæ, & abite: iam enim senectute confecta sum, nec apta vinculo coniugali. etiamsi possem hac nocte concipere, & parere filios, si eos expectare velitis, donec crescant, & annos pubertatis impleant, ante eritis vetulæ, quàm nubatis. Nolite, quæso, filiæ meæ: quia vestra angustia magis me premit, & egressa est manus Domini contra me. Eleuata igitur voce, rursũ flere cœperũt: Orpha osculata est socrũ, ac reuersa est. Ruth adhæsit socrui suæ. cui dixit Noemi: en reuersa est cognata tua ad populũ suũ, & ad Deos suos, vade cũ ea. Quæ respõdit. Ne aduerseris mihi, vt relinquã te, & abeã: quocũq;.n. perrexeris, pergam: & vbi morata fueris, & ego pariter morabor. populus tuus, populus meus; &

Deus tuus, Deus meus. Quæ te terra morientẽ susceperit, in ea moriar: ibiq́; locum accipiã sepulturæ. Hæc mihi faciat Dominus, & hæc addat, si non sola mors me, & te separauerit. Vidës ergò Noemi, quod obstinato animo RVTH *decreuisset secũ pergere, aduersari noluit, nec ad suos vltrà reditum persuadere: profectæq; sunt simul, & venerunt in Bethlehem. Quibus vrbem ingressis, velox apud cunctos fama percrebuit: dicebantq́; mulieres: Hæc est Noemi. Quibus ait: Nè vocetis me Noemi (id est pulchrã) sed vocate me Mara (id est amaram:) quia amaritudine valdè repleuit me Omnipotens. Egressa sum plena, & vacuam reduxit me Dominus. Cur ergò vocatis me Noemi, quam Dominus humiliauit, & afflixit Omnipotens? Venit ergò Noemi cum Ruth Moabitide nuru sua, de terra peregrinationis suæ: ac reuersa est in Bethlehem, quando primùm hordea metebantur.*

HAEC prima pars est Sacræ huius historiæ, in qua abyssus continetur Prædestinationis, Vocationis, & Iustificationis RVTH; reprobationis verò damnationisque sociæ eius Orphæ ex culpa sua. In qua re locum habuit, quod dixit ipse Saluator noster: c *erunt duæ molentes in mola: vna assumetur, & vna relinquetur:* in mola enim infidelitatis erant hæ duæ mulieres, quarum altera assumpta est & electa ad cœlum; altera relicta, vt iret in infernum. In his enim duabus mulieribus est veluti penicillo depictum, quod DEVS D.N. beneuola sua prouidentia omnibus peccatoribus offert, vt saluentur; vocatio, qua illos vocat; media, quæ ad id adhibet; pertinacia ei resistentium, ob quam damnantur; & obedientia eam obaudientium, per quam, diuina ipsius gratia adiuti, saluantur. Quæ omnia in subsequentibus Capitibus explicabuntur.

c Matth. 24. 41.

CAPVT I.

BENEFICIVM PRAEDESTINATIONIS, & specialis Dei erga electos prouidentia: quantusq́; eorum sit numerus.

ALTISSIMA & Suauissima DEI D. N. erga saluandos prouidentia, quam alio nomine PRAEDESTINATIONEM appellamus, adeò est profunda & incomprehensibilis abyssus, vt non possit eius in hac vita fundus inueniri: quamuis vtilissimè liceat ipsum eius littus vadare: est enim illa verè beneficiorũ beneficium, gratia gratiarum; mareq; profundissimum, in quo oẽs illæ cõtinentur. Illa irritas facit omnes dæmonis machinas, multos Deo producit filios, Christo discipulos, Angelis socios, Ecclesiæ iustos, cęloque plurimos Sanctos. Cõijce oculos in dona omnia, gratias, & virtutes, in egregia omnia facinora & prodigiosa magnalia, quæ antiqui Sancti ediderunt,

&in

& in diuinis literis, & historijs omnibus Ecclesiasticis scripta sunt: & tunc intelliges huius beneficij immensitatem. Omnia siquidem illa bona ex æterna DEI PRAEDESTINATIONE prouenerunt: qua singulos illorum elegerat; ac vocare, iustificare, & per talia media exaltare decreuerat. Sed quoniam hæc ratio & via prolixior est, breuiorem aliam in quodam eiusdem prouidentiæ exemplari ostendemus: quod idem ipse DEVS Patriarchæ Iacob, (qui, Apostolo teste, figura fuit electorum) ostendit, qui è domo paterna exiens, iterque Mesopotamiam versus arripiens, & super lapidem dormiens, a *vidit in somnis scalam stantem super terram, & cacumen illius tangens cœlum: Angelos quoque Dei ascendentes & descendentes per eam. Et Dominum innixum scalæ, dicentem sibi: Ego sum Dominus Deus Abraham patris tui, & Deus Isaac: terram in qua dormis, tibi dabo & semini tuo. Eritq; semen tuum quasi puluis terræ: dilataberis ad occidentem, & orientem, & septentrionem, & meridiem: & benedicentur in te & in semine tuo cunctæ tribus terræ: & ero custos tuus, quocunque perrexeris. nec dimittam, nisi compleuero vniuersa quæ dixi.* Hæc fuit visio, qua Dominus noster (vt ait Theodoretus) huic Patriarchæ specialem prouidentiam manifestauit, quam de ipso per totam eius vitam, eiusque euentibus esset habiturus: qua eadem visione obiter adumbrata est idea siue delineatio ipsius prædestinationis omniũ Electorum in hac scala designatæ: cuius gradus sunt omnia media, per quæ prædestinatus è terra ascẽdit in cœlum, donec ad eius culmen perueniat; in quo ipsemet DEVS consistit, qui totius huius Ideæ Consilijque principium & finis est. Principium, eò quòd ab infinita eius bonitate & misericordia ordo ille, mediorumque progressus sit ortus; Finis verò, quoniam omnia eò diriguntur, vt ipsum prædestinatus videat, eoque in æterna gloria fruatur. Ideoq; in Apocalypsi seipsum vocat b *Alpha & Omega*, primum scilicet & vltimum Alphabeti elemẽtum: intra quæ reliqui omnes characteres collocantur: ad significandum, quòd media salutis nostræ, quæ veluti spiritualis Alphabeti sunt elementa, ab ipso DEO incipiant, cui competit prima ad bonam vitam vocatio, bonique operis initium: cuius etiam fauore & studio fit progressus, donec ad finem eius vltimum perueniatur, qui est ipsemet DEVS, in quo iustus tanquam in proprio centro requiescit, iuxtà illud S. Augustini: *creasti nos Domine ad te, & inquietum est cor nostrum donec reuertatur ad te.* Et S. Dionysius dixit: motum diuini amoris circulo esse similem, qui circino ducitur: ille enim incipiens ab vno puncto circumducitur; finiturque in eodem, à quo inceperat. Ita opera Dei, quæ in prædestinatis valdè eminent, ab ipso Deo incipiunt, eius auxilio progrediuntur, & in eodem ipso terminantur: quod est omnium præmium.

Rom. 9. 13.
a *Gen. 28. 12.*
Quæst 82. in Genes.
b *Apoc. 1. 8.*
Lib. 1. Confess. c. 1.
De diuin. nomin. c. 4. p. 1. propè finem.

§. I. *Tria Dei erga Electos officia.*

AB amore illo,quo DEVS D. N. eos proſequitur, quos, vt ſibi vniret,condidit,procedit ſpecialis illa prouidentia, qua illos gubernat: & ex huius Scalæ ſummitate tria præclariſsima præſtat officia, in quibus infinita eius ſapientia,omnipotentia,& ſanctitas valdè reſplēdent.

1. Eccl.15.20. Hebr.4.13. — PRIMVM officium eſt, quo immensâ ſuâ ſapientiâ tanquam è ſpecula prouideat & *agnoſcat* quæcunque in terra geruntur ac gerentur;& quæcunque hominibus ſunt euentura, electis præcipuè, per hanc ſcalam vſque ad eius ſummitatem conſcenſuris: quos beneuolis reſpicit oculis ad eum modum,quo dixit Dauid: a *Oculi Domini ſuper iuſtos*, aliter ſcilicet, quàm ſuper peccatores. Inde inquam,omnes eorum neceſsitates aſpicit,pericula,tentationes,& lapſus; mediaque, quibus ab eis liberentur: Videt bonos eorum greſſus,quibus per hanc ſcalam conſcendent,auxilijs ab ipſo præſtandis, ne decidant,impingant,aut hæreant; ſed aſcendant ſemper,creſcantque vſque ad finem. Quòd ſi eos tanquam Iacob elegit, vt ſint Patriarchæ: (quales fuerunt Apoſtoli,& Religioſorum Inſtitutorum Fundatores,alijque multorum ſpiritualium filiorum Patres) inde ſpeculatur, ac videt eorum dilatationem,quam in Orientem,& Occidentem;aut in Septentrionē & Meridiem ſunt habituri; numerumque filiorum eorum, quamuis futuri ſint ſicut ſtellæ cœli,& arenæ maris. Ac denique omnes benedictiones videt, quas in eos;& per eoſdem in alios,qui ab eiſdem deſcendent,effundere ſtatuit. Prædeſtinatio enim quorundam hominum ſæpè mandatur executioni per alios, qui parentum inſtar illos in Chriſto generant.

a Pſal. 33.16. Eccle.ſuprà.

2. Vide Martin. Delrio, ibi. — SECVNDVM officium,quod in hac ſcala facit DEVS,eſt, eam *ſuſtentare*;& prædeſtinatos,qui per eam aſcendunt,adiuuare: id quod magis exprimit verbum LXX. Interpretum,qui,quod vulgata habet *innixum*, vertunt, *firmantem*, vel *erigentem* illā. firmabat enim eam,& erigebat DEVS,ad ſignificandum,quòd quamuis illa terram tangeret; non tamen illi,ſed omnipotentiæ diuinæ inniteretur; tanta eam vi confirmanti & ſuſtentanti,vt omnis mundi & inferni poteſtas eam deijcere, aut mouere non valeat. Quamuis enim Dæmones poſsint tentare,& oppugnare prædeſtinatos,per eam aſcendentes, eoſque interdum etiam in grauem aliquem caſum deijcere: non tamen efficient,vt tandem illi non reſurgant,redeantque ad eandem ſcalam vſque ad ſummitatem conſcendendam, in qua eſt ipſe DEVS. hoc enim eſt quod Chriſtus dixit: b *ego vitam æternam do ouibus meis; & non peribunt in æternum: & non rapiet eas quiſquam de manu mea: & nemo poteſt eas rapere de manu patris mei*. Ipſe enim omnipotentia ſua eas cuſtodit, paratus tueri, & ab omnibus, ſiue mundi huius, ſiue inferni lupis defendere.

b Ioan.10. 28.& 29.

Nam ex ſcalæ ſummitate clamat, electisque dicit, quemadmodum ipſi Iacob: *ego ero cuſtos tuus, quocunque perrexeris*: ſiue ſis in Oriente tuæ iuuentutis, ſiue in Occidente ſenectutis ac mortis; ſiue ſis in Septentrione tentationum, & aduerſitatum; ſiue in Meridie exaltationis & proſperitatis, ego te protegam: *nec dimittam niſi compleuero vniuerſa quæ dixi*, & facere decreui. Quod ſi tui hoſtes vijs aliquibus id impedire contenderint; eiſdem ego vijs illud exequar. Si enim Devs S. Iob prædeſtinauit, vt in patientia & ſanctitate, tanquam ſtella in firmamento ſplenderet: omnes tentationes, quas Sathanas, ad eum deiiciendum, adhibuerit; viæ erunt & media, quibus ille exaltabitur: Et, ſi decreuit S. Ioſephum eſſe Vice-Regem AEgypti, & à ſuis fratribus adorari: eadem media, quibus illi id impedire tentabant, accipiet Devs, vt, quod ipſe decreuit, eueniat: infallibilis enim eius prouidentia nec decipi poteſt, nec fine fraudari, quem ad ſuam gloriam efficaciter voluerit.

Tertivm officium, quod in hac ſcala Devs exercet, eſt *Exemplaris*, in quod reſpiciant ipſi electi: tàm vt intentiones ſuas in ipſum dirigãt; quàm vt vitam ſuam cum eius vita, per imitationem heroicarum eius virtutum, conforment: quos, cùm ad earum culmen peruenerint, familiariſsimè expanſis vlnis amplectitur: communicans illis contemplationis & vnitionis præmium, quæ huius vitæ eſt beatitudo: & poſtea deducit in cœlum, vt ipſo glorioſiſsimè fruantur. 3.

Haec eadem officia erga electos præſtat Iesvs Chriſtus D. N. de quo S. Auguſt. *quid eſt in ſcalam incumbere, niſi in ligno crucis pendere*, quod per illam repræſentatur? ibi nobis promeruit neceſsitatum noſtrarum remedium, quas ſatis notas habebat; & auxilium, ad omnia bona opera pręſtanda: conſtituens ſeipſum tanquã exemplar, cui debeant omnes prædeſtinati conformari: Illic grandia quæque promittit, cœlique portas aperit: vt ſuæ prædeſtinationis finem cõſequantur. In cuius rei fidem latroni, in cruce prope ipſum pendenti, dixit: c *hodie mecum eris in paradiſo*; vt omnibus innoteſceret, quòd ipſe claues haberet paradiſi: quem pro electis omnibus cõparauerat; & quòd eius meritis cõſequerentur illi vniuerſos ſuæ electionis effectus. Quemadmodũ ſuauiſsimis hiſce verbis affirmabat Apoſtolus: d *benedictus* Devs, *& pater* D. N. Iesv *Chriſti, qui benedixit nos in omni benedictione ſpirituali, in cœleſtibus, in Chriſto: ſicut elegit nos in ipſo ante mundi cõſtitutionem: vt eſſemus Sancti & immaculati in conſpectu eius, in charitate. qui prædeſtinauit nos in adoptionem filiorum per* Iesvm *Chriſtum, in ipſum, ſecundùm propoſitum voluntatis ſuæ, in laudem gloriæ gratiæ ſuæ, in qua gratificauit nos in dilecto Filio ſuo. in quo habemus redemptionem per ſanguinem eius; & remiſsionem peccatorum, ſecundùm diuitias gratiæ eius, quam nobis manifeſtauit in diſpẽſatione plenitudinis temporũ: inſtaurare omnia in Chriſto, quæ in cœlis, & quæ in terra ſunt in ipſo:* 4. *Serm. 79. de tempore.* c *Luc.* 23. 43 d *Epheſ.* 1. 3.

in quo

in quo etiam & nos sorte vocati sumus, prædestinati secundùm propositum eius, qui operatur omnia secundùm consilium voluntatis suæ, in laudem gloriæ eius. omnia hęc sunt S. Apostoli verba: ex quibus apparet, meritis Christi Redemptoris nostri debere prædestinatos suam prædestinationem; vocatos, suam vocationem; iustificatos, suam iustitiam; exaltatos, suam exaltationem; & glorificatos, suam glorificationem. Per IESVM Christum enim semper descẽderunt, descenduntque de cœlo omnes benedictiones spirituales, quas accipiunt homines in terra. Ab eo nobis prouenit culparum & pœnarum remissio; victoria tentationum; inspirationes cœlestes; gratia & virtutes; earum augmentum atque perfectio; Spiritus sancti dona; gratiæ gratis datæ; spiritualia solatia; votorum nostrorum ac petitionum adimpletio; perseuerantia in studiosa vita; & corona gloriæ. Denique quemadmodum DEVS primus est fons horum beneficiorum, ita Christus Seruator noster, quà homo, est vnicus aquæductus, per quem omnia deducuntur ac defluunt; aut est secundus fons, virtutem recipiens à primo: vtrumque autem simul scalæ innixum aspicere debemus. siquidem e *vita æterna,* (vt Christus
e Ioan 17. 3
ipse dixit) *est vt vtrumque cognoscamus,* & imitemur: & hac via oportet prædestinatos ad eam vitam peruenire.

5. SED quoniam DEVS noster & Saluator IESVS Christus, ita huic scalæ innituntur, gubernando ac deducendo eos, qui per illam ascẽdunt, vt creaturarum industriam non excludant: decreuerunt, ad huius prædestinationis ac prouidentiæ executionem, operam suam conferre, & cooperatrices
f Hebr. 1. 14.
esse Hierarchias Angelorum: de quibus dixit Apostolus: f *omnes esse administratorios spiritus, in ministerium missos propter eos, qui hæreditatem capient salutis:*
Ex S. Grego. lib. 5 Moral cap. 21.
Quamobrem eorum officium est, per scalam illam ascendere, ac descendere: ascendunt enim, cùm DEO electorum orationes offerunt; descendunt
2. 2. q 181. a. vlt. ad 2.
verò, cùm desiderata & petita reportant. Ascendunt (ait S. Thomas) per contemplationem, vt sciant, quæ DEVS præscribit; per actionem verò descendunt, vt eadem opere exequantur, manifestando illa hominibus: & iterùm ascendunt, cùm fructum referunt executionis. quemadmodum An-
g Tob. 12. 12..20
gelus Raphael Tobiæ dixit: g *quando orabas cum lacrymis, &c. ego obtuli orationem tuam Domino. & nunc misit me Dominus, vt curarem te; & Saram vxorem filij tui à Dæmonio liberarem:* quod cùm præstiterim, *tempus est, vt reuertar ad eum, qui me misit.* Scripturæ sacræ testimonijs & exemplis curæ huius, ac ministerij Angelorum sunt plenæ, quemadmodum in horum Tractatuum decursu apparebit. Nunc satis sit nobis suauissimam illam promissionem
h Psal. 90. 11.
Psalmi: h *quoniam Angelis suis mandauit de te: vt custodiant te in omnibus vijs tuis: in manibus portabunt te, ne fortè offendas ad lapidem pedem tuum;* affectumque bonum lædas, aut amittas. hæc inquam verba, propter electos esse dicta. Id enim est propriè, Angelos per scalam ascendere, atque descendere,

per

per quam prædestinati sunt ascensuri: descendunt enim illi de cœlo, vt hos adiuuent; quibus comites in ascensu se præbent, ne labantur, aut impingant in gradibus; aut subsistant, & somno se in eis dedant: sed eos deducant, illis consulant, & in omnibus gressibus eos excitent; Dæmonibus verò resistant, qui eos deijcere conantur.

§ 2. *Scala qua in Cœlum ascenditur.*

Videamvs nunc huius scalæ fabricam, quæ (vt ait Tertullian.) viam significat, qua in cœlum ascenditur: cuius primus gradus (teste S. Basilio) est deserere terrena; postremus verò coniungi cœlestibus: progressio autem fit per eos gradus, quos S. Petrus assignat: a *ministrate*, inquit, *in fide vestra virtutem, in virtute autem scientiam, in scientia autem abstinentiam, in abstinentia autem patientiam, in patientia autem pietatem, in pietate autem amorem fraternitatis, in amore autem fraternitatis charitatem. Hæc enim si vobiscum adsint, & superent, non vacuos nec sine fructu vos constituent in Domini nostri* Iesv *Christi cognitione*. quod idem est, atque si dixisset; si ad sanctitatis culmen peruenire, & in æternam vitam cupitis intrare, per hosce octo gradus est vobis ascendendum: quemadmodum ad Hierosolymitanum templum per b *octo gradus* ascendebatur. Primus gradus erit, Fidem habere Vivam mysteriorum omnium, quæ Devs reuelauit: credendo scil. illa maiori certitudine ac firmitate, quàm si oculis ipsis ea vidissetis, aut contrectassetis manibus. Super hanc fidem collocanda est virtus Fortitvdinis, ad aggredienda quæcunq; diuini erunt seruitij, superando difficultates oēs, ac timores, quos Dæmon, Mundus, & Caro opponent. Huic fortitudini Scientiam coniungetis Discretionis, ne virtus excessu aut defectu lædatur; sed mediū inter vitiosa extrema teneatur. Discretioni accedet Abstinentia, quæ vos à peccatis omnibus retrahat; & inordinatis voluptatibus, quibus sensus externi recreantur. Huic abstinentiæ coniungite Patientiam, generoso corde tolerando pęnalia omnia, & huius vitæ aduersitates, ita vt in rebus lętis moderati sitis, & in tristibus patientes. Hinc ad Pietatis gradum conscendetis, parentes & maiores vestros, pia affectione honorantes, eisque obedientes; proximos verò ex animi compassione in eorum necessitatibus & calamitatibus adiuuantes. Ex qua pietate ascendite ad Amorem Fraternitatis, amātes, beneque optantes omnibus hominibus, atque si vestri essent germani fratres; nemine excluso, etiam inimico & ingrato. Et hinc fiet ascensus ad vltimum gradū Charitatem scilicet Dei, c *diligendo eum ex toto corde, ex tota anima, ex omnibus viribus, & ex omni fortitudine vestra*: vt spiritum vestrum cum eius spiritu coniungentes, cum eo in scalæ culmine conquiescatis: donec in æternam eius gloriam ingrediamini.

Lib. 3 contra Marcion. *Homil. in Psalm. 1.* a 2. *Pet. 1. 5.* b *Ezech. 40. 31 34.* 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. c *Deut. 6. 5. Matt. 22. 37. Luc. 10. 27*

HI sunt octo gradus à S.Petro designati, ad ascendendum in cœlum: quos tamen distinctius declarauit ipse Christus D.in illo sermone, quẽ habuit in monte, quibus etiã attribuit honorificam *beatitudinum* appellationẽ: per eos enim ascẽditur ad beatitudinẽ huius, & futuræ vitæ. PRIMVS, qui nos incipit à terra eleuare, est d PAVPERTAS SPIRITVS: cuius munus est, inordinatam temporalium diuitiarum cupiditatẽ, & dignitatum huius mundi tumentem appetitionem mortificare. Hinc ad secundum ascenditur, nempè MANSVETVDINEM: cuius est iras animiq; perturbationes cohibere, & erga omnes exhibere humanitatem. Mox tertius gradus sequitur, qui est LVCTVS, & lacrymarum ob nostras culpas & miserias, quo reprimitur vanus risus, sensuumque delectationes. Quartus est ESVRIRE & SITIRE veram IVSTITIAM, quæ in perfecta diuinorum præceptorum obseruatione consistit: vt vnicuique, quod suum est, detur; DEO, quod est DEI; proximo, quod est proximi. Quintus est MISERICORDIAE, quæ cõpassionis visceribus subuenit pro viribus, alienis miserijs, atq; indigentijs: quas veluti proprias respicit. Sextus est CORDIS MVNDICIES, quæ omne peccati genus perhorrescit, quò in corpore & Spiritu Sanctitatẽ puritatemq; conseruet. Ex quo fit ascensus ad septimum, qui est esse PACIFICVM: conseruando scil. cum omnibus pacem, concordiã, & charitatis vnitionem; dandoq; operã, vt eandem alij cum alijs mutuam habeant. Hinc fit ad octauum transitus, PATI, scil. PERSECVTIONEM PROPTER IVSTITIAM, patienter eam & hilari animo tolerando, ac seipsum, si opus fuerit, ad ipsam mortem offerendo, conseruandæ causâ sanctitatis, & charitatis cum Deo: cuius præstantia eminet, cùm quis e *animam suam*, hoc est vitam, *ponit pro amico suo*. Sic enim ad supremum scalæ culmen peruenitur, & ad perfectam imitationem Christi cruci affixi: is enim est, qui supremæ huius scalæ parti innititur. vt autem hi octo gradus stabiles sint ac firmi, necesse est, eos tanquam duabus fortissimis trabibus inniti & compaginari duobus heroicis actibus, quorum alter est FIDEI, qua firmissimè creditur quicquid Christus D. dixit de his virtutibus; & octo pręmijs, quæ, per eas ascendentibus, promisit: alter verò SPEI, qua speratur adimpletio harum promissionum: in quibus innumera bona continentur; quædam quidem in cœlo postea reddenda; quędam, quæ quasi numeratò DEVS in hac vita largitur, dùm magno studio fauoreque sic ascendentes prosequitur; & opportuna mittit auxilia ad facilem reddendum ipsum ascensum. Sunt enim hæc omnia necessaria: eò quòd scala ipsa, longa sit, erecta, valdeq; ardua atque difficilis; nec sine ingenti labore. & quasi rependo, per eam ascendatur: ideò enim f *angustam* dixit Christus *portam, & arctam viam, quæ ducit ad vitam.* est enim via crucis, suique ipsius abnegationis & odij. Quod si scalæ huius asperitas; & crux, quam illa refert, te deterret: eleua oculos ad maiestatem

d *Matt.* 5. 3.

e *Ioan.* 15. 13.

f *Mat.* 7. 14.

Domini, te aspicientis, & exemplum præbentis; ad protectionem, & auxilia, quæ tibi offert: ingentiaq; præmia, quæ promittit: vt sic ad alacriter ascendendum animeris. Siquidem non caret mysterio, quod, quãdo Patriarcha Iacob eam in spiritu vidit, g *locum terribilem, domum Dei, & portam cœli*; Sapiẽs verò h *Regnum Dei* appellauerit: vt intelligeremus, per crucis horrorem conscendi ad regni cœlorum quietem: quod i *regnum*, dixit ipse Saluator, *vim pati, & violentos illud rapere*, pugnantes strenuè aduersus Dæmonis, mundi, & carnis exercitus: qui hanc scalam ascendẽtibus, sese opponunt; ac vehementer ad lapsum impellunt. Sed non præualent tamen, quia Dominus summitati scalæ innixus, suos retinet, ne labantur: quemadmodũ fassus est Dauid dicens: k *impulsus euersus sum, vt caderem: & Dominus suscepit me.*

g Gen. 28. 17.
h Sapi. 10. 10.
i Matt. 11, 12
k Psal. 117. 13.

Qvis verò modos varios referre nouerit, quibus prædestinati per suam scalam ad æternam vitam ascendunt? omitto infantes, quos Dominus per Baptismi Sacramentum iustificat, & ante discretionis tempus transfert in cœlũ: quibus similes sunt alij, qui vitam bonam in sua iuuentute inchoãtes, ad æternã transferuntur, præuidente scil. infinitâ Dei sapientiâ, si diutius viuerent, Dæmonem eos rapturum. Quod insinuauit Sapiens dicens: l *placens Deo, raptus est, ne malitia mutaret intellectum eius: aut ne fictio deciperet animã illius. sed consummatus in breui expleuit tempora multa: placita enim erat Deo anima illius: propter hoc properauit educere illum de medio iniquitatum.* Quàm fuerit anima illa Deo placita, quæ tantam apud eum inuenit gratiam, vt temporalis eius vitæ cursum abscinderet, cum æternæ amittendæ periculum immineret! & ex nequam mundo in cœlum transferret, vbi æternum ipso, & absque vllo periculo frueretur! Alij tamen sunt, quos, post multos annos in peccatis transactos, repentè Devs commutat; trahitque ad se, antequam ad vomitum reuertantur: eò quòd, si diutiùs vita protraheretur, perseuerantiam amitterent. Alios, copiosiori, licet rariori, sua misericordia, cùm totam vitam malè expendissent, in ipsa mortis hora Devs conuertit, quẽadmodum fecit cum latrone, quem ex cruce transtulit in paradisum. Denique aliqui per hanc scalam ascendunt cadentes interdum, & resurgentes; alij impingendo, & moras trahendo, ac iterum pergendo. Nec defuit tamen, qui rectè ascenderit absque vllo lapsu; nec impegerit, aut hæserit in ipso ascensu: qualis fuit SS. Virgo, quæ rectiùs per eam ascendit, quàm ipsimet Angeli, quos Iacob per eam vidit ascendentes.

l Sapi. 4. 10.

§. III. *Numerus prædestinatorum.*

Difficvltas ascensionis per cœlestem hanc scalam, dubium nobis statim ingerit, an pauci numero sint prædestinati, qui per eam ascẽdunt? Cui dubio respondit Sanctus Ioannes cùm dixit: a *vidi turbã magnam,*

a Apoc. 7. 9.

quam dinumerare nemo poterat; ex omnibus gentibus, & tribubus, & populis, & linguis, stantes ante thronum, & in conspectu agni, amicti stolis albis, & palmæ in manibus eorum, in signum victoriæ, quam suis operibus obtinuerũt. Quæ S. Apostoli sententia summæ consolationis est omnibus Christianis, vt quæ instar sit pignoris cuiusdam, quod simus de innumerabili ac felicissimo hoc numero. Quamobrem operæ pretium erit efficacißimis eam rationibus, quæ nostram consolationem augeant, confirmare.

1. NAM inprimis ita decebat infinitam Dei bonitatem & charitatem, quæ primus fons est & radix prædestinationis. Cùm enim bonitas eius summè propẽdeat ad gratiæ suæ gloriæq; thesauros hominibus cõmunicandos; cupiens, quod in se est, omnes, eorum esse participes: conuenientißimũ erat, vt plurimi absq; numero eos reipsa cõsequerentur: vt hæc bonitas & charitas, de quibus adeò gloriatur DEVS, æternum in eis splenderent. Et siquidem iustitia diuina infinitum erat reproborum numerũ, ob illorum peccata repertura, in quibus eius emineret excellentia: rectum etiam omninò erat, vt eius soror misericordia copiosissimum etiã eorum numerum inueniret, in quibus thesauros suos infinitos apertè manifestaret. Et quãuis verũ sit, quod pretiosum est, rarum esse debere; & parum, si cum viliori comparetur; his tamen cõparationibus non adhibitis, æquißimum est, in aula diuina plurimùm esse de pretioso, ad maiorem eiusdem Dei gloriam.

2. HVC accedit, id fuisse conuenientißimum, ad gloriam IESV Christi

b Ephes. 1. 4. D.N. qui caput est prædestinatorum, quos eius meritis DEVS b *elegit in ip-*

c Rom. 8. 29. *so*; c *vt esset ipse primogenitus in multis fratribus*. Quis enim dubitare potest, ad honorem huius Domini pertinere, vt fratres innumeros habeat, qui fructu laborũ eius fruantur? Quod si eius sanguinis pretium sufficientißimũ erat, ad salutem infinitorum hominũ promerendam, pro quibus omnibus ipse illum obtulit cum ingẽti cordis affectu ac desiderio, vt oẽs eius essent participes, certa res est, quòd æternus eius Pater voluerit reipsa eius desideriũ explere: & infinita adeò merita innumera prædestinatorum multitudine remunerare. Quod ipsum per Prophetam suum Isaiam, cùm de huius Do-

d Isai. 53. 11. mini paßione loqueretur, protestatus est: d *pro eo quod laborauit* (inquit) *anima eius, videbit, & saturabitur: in scientia sua iustificabit ipse multos. ideò dispertiam ei plurimos*. Si igitur dulcißimus hic redemptor, qui immenso adeò tenebatur desiderio salutis omnium hominum, remunerationem suæ passionis *vidit, & saturatus est*: immensus proculdubiò erit numerus filiorum, quos vidit: qui ad tantum desiderium exsatiandum suffecerunt. Nec exi-

e Matt. 2. 16. guum huius rei indicium est, quòd in sua Natiuitate voluerit, e *omnes pueros, qui erant in Bethlehem, & in omnibus finibus eius*, esse ex prædestinatis: quos ad se per martyrium accepit: vt hac ratione famem suam tenero adeò copiosoque fructu satiare inciperet.

QVID

QVID verò dicam de infinita diuini huius verbi charitate, quod (vt ait Apostolus) noluit f *Angelos apprehendere: sed semen Abrahæ apprehendit*: homines hac ratione in amore & honore angelis præferens? si ergò Angelorum prædestinatorum (vt ait Daniel) g *millia millium, & decies millies centena millia assistunt* DEO: credibile omninò est, ipsum elegisse etiam millia millium ex hominibus: vt genus suum hac ratione honoraret, & prosapiam familiamque nobilitaret. Siquidem, S. Anselmo teste, non fuerunt homines ex occasione lapsus malorum Angelorum prædestinati, vt eorum sedes occuparent; sed recta præcipuaque intentione, quamuis illi nō cecidissent, homines fuissent prædestinati: eò quòd vellet Deus eos honorare, & ex eis triumphantem Ecclesiam condere: quam in sponsam ducendo, infinita ipsius charitas in ea eluceret. Quamobrem in die Iudicij, cùm sententia pro iustis feretur, non dicetur: h *venite benedicti Patris mei, possidete regnum* Angelis alioqui præparatum; sed PARATVM VOBIS *à constitutione mundi*: eò quòd ipsos desideret DEVS venire, proprijsq́; meritis illud possidere.

f Heb. 2.16.
g Dan. 7.10.
Lib. 1. cur Deus homo c. 18.
h Matth. 25. 34.

HIS adde: ad valdè plenum Beatorũ gaudium spectare, vt plurimi illi sint; nec desit hoc bonum illi statui, qui omnes illos complectitur. Cùm enim nulla inter ipsos sit inuidia, sed adeò inflammata charitas, vt quisque de aliorum bono ita exultet, atque si esset proprium: quò eorum numerus erit maior, eò crescent gaudia magis. Quisque enim de omnium gaudio, & omnes de vniuscuiusque exultant. Et quoniam omnes summè DEVM amant, summè etiam gaudent, quod ipse DEVS à tanta Sanctorum multitudine diligatur, & glorificetur. 4.

IDEM clamat cœlum Empyreum, quod præparauit DEVS pro hominibus potius, quàm pro Angelis. Angeli enim, cùm sint spiritus, nō magnopere corporeo loco indigebant, in quo manerent: homines autem, qui glorificata corpora erant habituri, expediebat locum habere corporeum sibi proportionatum, & eorum capacem. Cùm igitur cœlum ipsum Empyreũ adeò sit magnum, vt terra tota in eius comparatione sit instar puncti: quàm erit innumerabilis prædestinatorum numerus, quorum glorificata corpora sint illud occupatura? Quisque enim prudens in ea magnitudine domum ædificat, quã ad numerum in ea habitantium opus sit; qui si pauci numero semper essent futuri, non magnam ædificaret: si autem magnam ædificet signum est, futuros multos, qui eam inhabitent. i *O Israel* (ait quidam Propheta) *quàm magna est domus* DEI, *& ingens locus possessionis eius!* quæ domus, cùm sit habitatoribus replenda, meritò dicere licet: O Israel quàm sunt innumeri, qui in DEI domo habitant; & quàm sine numero eius subditi! i *non turbetur* (ait Christus suis Discipulis) *cor vestrum: quia in domo Patris mei mansiones multæ sunt*, ac proinde multi eius incolæ futuri: Inter quas etiam erit 5.

i Baru 3. 24.
i Ioan. 14. 1.

vobis locus. Hæc fuit prima ratio, qua ipſe conſolatus eſt ſuos Apoſtolos in nocte cœnæ. Nulla enim poteſt eſſe in terra conſolatio, quæ vera ſit & ex corde, niſi illi ſpei innitatur, quòd per ſcalam prædeſtinatorum aſcendere liceat ad regnandum cum DEO in manſionibus æternis. Et hoc ipſum eſt, q̄ idem ipſe Dominus prius dixerat eiſdem diſcipulis, gaudentibus ob miracula quæ patrabant. k *Nolite* (inquit) *in hoc gaudere, quia ſpiritus vobis ſubijciuntur: gaudete autem, quod nomina veſtra ſint in cœlis*, & vos in Beatorum numero deſignati. Noli lætari homo, quòd multis delitijs ac diuitijs abundes; nec quod honores magnos, dignitates, & cum magnis Principibus familiaritatem obtinueris; nec quod vnus ſis ex Regibus, aut Monarchis: ſcito enim, huiuſmodi gaudium quantum quantū eſt, ſi ſolū adſit (vt dicitur apud Iob) l *ad inſtar eſſe puncti*, quod vix audiri aut videri poteſt; eò quòd in momento pertranſeat; ſitq; propterea minimum gaudiorū DEI; & quaſi nihilū, ſi cum gaudijs ęternis cōferatur. Et quemadmodum punctum nunquam reperitur ſeparatum & ſolum; ſed coniunctum alicui corpori quanto, in quo conſeruetur: Ita gaudia, quæcumque ex rebus huius vitæ proueniunt, vt vera ſint, non poſſunt ſola eſſe; ſed gaudijs illis coniuncta, quæ adfert ſpes bonorum æternorum, quibus fruentur Electi. Si veram lætitiam optas, lætare, quòd oſtenderit tibi DEVS ſcalam, per quam poſsis cum prædeſtinatis ad cęlum aſcendere; lętare, quòd te vocet, inuitetque ad aſcendendum per eam: lætare, quòd aliquos iam gradus conſcenderis; pignusque habeas, & ſpem, quòd poſsis ad vltimos peruenire: lætare, quod videas DEVM in ipſa ſcalæ ſummitate, auxilium tibi promittentem; & Angelorum exercitum per eandem aſcēdentium, manumque tibi porrigentium, vt faciliorem ac iucundiorem habeas aſcenſum.

k Luc. 10. 20.

l Iob. 20. 5.

6. QVOD ſi de aliquo tibi dolendum, aut triſtandum eſt: id propterea ſit, quod te videas procul ab aſcenſu per hoſce gradus: quia teipſum horrori tradis de eis concepto: aut ſi cœpiſti conſcendere, reſilis propterea, quòd timeas, te non perſeueraturū; & à feliciſsimo ſaluandorum numero culpa tua excludendū. Quæ quidem iuſta eſt cauſa timoris; ſed ſit ille moderatus, nè deſperationi, aut animi defectioni detur locus. Verè .n. tantū eſt malū, eſſe de numero reproborū; vt, ſi certò ſcirem⁹, in quauis ciuitate, aut prouincia nō niſi vnicū eſſe reprobū, ſufficiēs hæc eſſet cauſa, ad incutiendū omnibus eius incolis timorem. Quemadmodum Apoſtoli omnes conterriti, & m *contriſtati valdè* fuerunt, quando Chriſtus dixit: *Amen dico vobis, quia vnus veſtrum me traditurus eſt*. qui, vt ſe à concepta anxietate expedirent, *cœperunt ſinguli dicere: Numquid ego ſum Domine*, qui tale facinus ſim perpetraturus? Et quamuis eorum vndecim ex teſtimonio conſcientiæ bonæ ſecuri ſatis eſſent, quod non agerent de tanto ſcelere: quia tamen adeò illud erat horrendum, non fidebant ſoli illi teſtimonio. Quid igitur faceres, ſi DEVS

m Matth. 26. 22.

reuelaret, vnum aliquem ex ea ciuitate, in qua tu habitas, esse destinatum ad perpetuā in inferno habitationē? ô quantas angustias, quātas anxietates cor tuum persentiret! quā totus tremeres, nè fortè tu esses ille infelix, cui sors adeò horrenda cōtingeret! Benè hoc nouerat ipse Saluator, cū in parabola nuptiarum, in qua plurimi inuitati conuenerant, dixit, vnum fuisse deprehensum n *absque veste nuptiali*; ac propterea à nuptiali conuiuio exclusum, n Matth. 22. 12.
missum esse in tenebras exteriores: existimauit enim, satis forè, vel vnicum nominare, vt omnes simul tremerent: ex quo timore cautiores redderentur, ac soliciti, nè fortè & ipsi excluderentur.

§. 4. *Contra pusillanimes & curiosos.*

EX his accipere solent pusillanimes occasionem adeò tremendi iudicia DEI circà prædestinationem & reprobationem hominum, vt millies animis cadant; sæpeq; curiosè, temerè, & arroganter contra DEI in sua gubernatione dispositiones cōsiliaq; iudicēt. præcipuè cùm perpendunt, quāuis numerus prædestinatorum adeò sit magnus, vt supra est dictum: sine vlla tamen comparatione multò esse maiorem reproborum: siquidem propterea dixerit Salomō: a *Stultorum infinitum esse numerum*: meritò stultos appellans, qui sua culpa pereant. Alij quidem quòd fugientes ipsam scalam cęli, detestantesq; religionē Christianā, nec primū eius gradū, qui est Catholicæ fidei, attingere velint. Huiusmodi sunt hæretici, Iudæi, Mauri, & Gentiles omnes: ex quibus tres ferè huius numeri partes conficiuntur, & repletur infernus; cumq; eorū multò sit maior, quā Christianorū numerus, iurè dicitur: b *paucos esse qui inueniant viā, quæ ducit ad vitam*, & c *multos esse vocatos, paucos verò electos*. Alij verò, quòd cū ascendere ceperint, & ad gratię statum peruenerint, ab eadē excidant culpa sua: &, cùm possent per pœnitentiā resurgere, id negligant; spontè eligentes, esse infelicis huius numeri partē, & à cęlesti felicitate excludi. Sed neutri horū causam habēt, cur DEO de cōquerantur: qui in medio & conspectu totius mundi erexit cęlestē quandā scalā, per quam posśint omnes in cœlum ascendere: designans sua generali prouidentia omnibus hominibus sufficientissima media, ad obtinendam salutē, nisi ipsi sibi desint: quāuis, ad infinitæ suę misericordiæ diuitias ostendēdas, maiora studia aliquibus, quàm alijs ostendere velit. Ex quo prouenit, vt alij quidem reipsa saluentur: quòd verò alij pereāt, id propterea accidit, quòd vti nolint subsidijs, quæ DEVS omnibus offert vniuersim. Quemadmodū videre licèt in duobus illis sociabus RVTH & ORPHA: quarum prior inuenit gratiam in oculis DEI, à quo vocata, ascendit per scalam cœli: quia diuinæ vocationi obediuit: posterior verò, etsi etiam vocata, noluit tamen ascendere: eligens potius in sua idololatria permanere, quemadmodum posteà videbimus.

Margin: 1. (beside "EX his accipere"); a Eccl. 1. 15 (beside "Salomō"); b Matth. 7. 14. c 22. 14. (beside "paucos esse qui inueniant")

2\. HVCVSQVE peruenisse, & hoc solum nosse, satis tibi esse debet: neque enim vltrà littus extendũtur abyssi prædestinationis, & reprobationis hominum. Ideoque hîc tibi sistendum, si euadere cupias submersionem, tentando ingredi ad profundiora: quemadmodum substitit Apostolus Paulus, cùm loqueretur de electione Iacob, & odio Esau, deque reprobatione populi Iudaici, & vocationẽ Gentilis. Nam etsi raptus ad tertium cœlum, vidit arcana DEI: quando tamen ad hoc peruenit, exclamans dixit: d *O altitudo diuitiarum sapientiæ & scientiæ* DEI: *quàm incomprehensibilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius? Quis enim cognouit sensum Domini? aut quis consiliarius eius fuit? aut quis prior dedit illi, & retribuetur ei? Quoniam ex ipso, & per ipsum, & in ipso sunt omnia, ipsi gloria in sæcula, Amen.* Hæc S. Apostolus, ad temeritatem & curiositatem nostrorum iudiciorum comprimendam; nobisque persuadendum, in solo DEO collectas esse diuitias omnes sapientiæ, scientiæ, sanctitatis, ac prudentiæ cum infinita earum excellentia. ac proindè quicquid ipse ordinet, ac disponat, rectum id esse, iustum ac sanctum; adeò tamen sublime, & à nobis eleuatum, vt nemo possit arcana diuinæ ipsius sapientiæ consilia cognoscere; nec vias rationesque assequi, quibus eadem mandat executioni: eò quòd nec consiliario opus habuerit, cùm sit ipse infinitè sapiens; nec coadiutore ad suas dispositiones exequendas, cùm sit ipse omnipotens. Nec potest quisquam, ad eas mutandas, aut exequendas eum obstringere: cùm omnes ab eo, quicquid habent, accipiant; ipse verò à nemine quicquam: omnes ab ipso dependent, & ipse à nullo. Quamobrem omnes tenentur perpetuò ei deferre honorem, tanquam principio, origini & fonti, ex quo quicquid boni omnes habent, promanat: sibique ipsis tribuant, quod oblatum bonum non assequantur: quandoquidem in ipsorum libertate ille posuit, illud acceptare, aut reijcere.

d Rom. 11. 33.

3\. SED fortè dices, subijcere te iudicium tuum DEI dispositionibus, quas ita iustas rectasque existimas, vt causam nullam habeas de eis conquerendi: satis enim esse, quòd sint creatoris dispositiones, vt eas creatura veneretur: nihilominus tamen grauissimè te angi, ob dubium quo laboras, an sis prædestinatus; & ingentem timorem, quòd sis reprobandus ob admissa prius peccata: quia nescis, an vocabit te DEVS, vt iustificet; & an sit auxilium daturus, vt in iustitia perseueres; ac tandem te glorificet. Ad hęc dubia potuissem ego respondere alijs maioribus obiectis, non ex parte DEI, sed ex tua. dicerem enim, potius dubitare te posse, an velis DEI vocationi respõdere; aut in bono, quod is liberaliter tibi dedit, perseuerare? Omnia enim dãnatorum mala non illis ex eo euenerunt, quod defuerit Deo voluntas eos saluandi, sed quod ipsismet defuerit voluntas salutem suam seriò procurandi. Quod si anxietatem hanc cupis deponere, clareque videre, nunquam defuisse DEO voluntatem vocandi te; iustificandi, & glorificandi, nisi ipsemet

tibi desis; ac similiter agnoscere, qua ratione sufficientem diligentiam adhibere possis, nè tua voluntas desit in cooperatione cum diuina: perlege attentiùs, quæ in huius Tractatus progressu dicturi sumus, ad rebelles peccatorum voluntates expugnandas: qua expugnatione expedita, tales afferemus rationes, quæ dubia tua omnia etiam expediant.

Capvt II.

De vocatione divina, Deiqve inspirationibus, in quibus illa consistit, & eius effectibus ad conuertendos peccatores.

Ad proferenda in lucem magnalia, quæ in diuinarum Vocationum abysso continentur, ne in re grauissima cæcè progrediamur: operæ pretium erit initio explicare, quid sit ipsa vocatio, & quibus vocibus verbisque fiat. Quemadmodum enim homo, quem Devs vocat, duabus partibus constat, externa scilicet siue visibili, hoc est corpore; & interna ac inuisibili, scilicet anima: Ita (teste S. Thoma) vocatio diuina duas similes partes complectitur: Exteriorem, quæ pulsibus verbisque fit, quæ corporis sensibus percipiuntur; cum Devs D.N. per alios homines, concionatores præcipuè, vocat, inuitatque peccatores, vt conuertantur, & pœnitentiam agant: & Interiorem, quæ est ipsiusmet Dei, intus ad corda loquentis, vocibus & verbis occultarum suarum inspirationum & illustrationum; iaculando scilicet repentè bonas aliquas cogitationes, sanctosque affectus, quibus alicit, persuadet, ac permouet ipsos peccatores, vt miserandum peccati statum deserentes, ad felicem gratiæ statum se transferant. Sicut dixit Apostolus: quod Devs a *vocauit nos*, b *& eripuit de potestate tenebrarum, & transtulit in regnum filij dilectionis suæ: in quo habemus redemptionem per sanguinem eius, remissionem peccatorum.* Absq; hac interna vocatione, externa sola parui esset momenti, & instar corporis sine anima: quemadmodum idem Apostolus dixit: c *neq; qui plantat est aliquid, neque qui rigat*, proponens tantũ exteriùs veritates; *sed qui incrementum dat* Devs, & internum earum sensum: efficiẽs in anima tres admirandos effectus, propter quos S. Concilium Tridentinum, Sanctique Patres, hanc vocationem varijs nominibus appellant. *Primus* effectus fit in ipso intellectu, cui manifestat veritatem, quam expedit illum scire: ideoque *Illustratio* appellatur, *Colloquium* Dei, aut *Verbum* interius, & Gratia Excitans, quę peccatorem veluti dormientẽ excitat. *Secundus* effectus fit in volũtate, quã allicit, inclinatq; vehemẽter ad bonum, quod ipsi deest: ac propterea dicitur *Inspiratio, Impulsus, Impetus*, Deiq; *tactus*, quo tangit ipsum cor, *Scintilla* ignis Spiritus S. & Gratia Praeveniens: ea enim præ-

[Margin notes: Lect. 6. in cap. 8. ad Rom. — a 1. Thess. 2. 12. b Colos. 1. 13. — c 1. Cor. 3. 7. — Sess 6. c. 5. — 1. — 2.]

uenit liberum nostrum arbitrium,& ingreditur DEVS in potētias & facultates nostras,tanquā absolutus earū Dominus.propter quod dixit Saluator noster:d *Spiritus* ita *vbi vult*,& sicut vult,*spirat*,vt nemo posśit inspirationis eius ingressum impedire:licèt libertatē relinquat,eam acceptandi, aut eidē resistendi.Hinc *tertius* sequitur effectus in ipsa carne, cuius insultus, paśsionumq; violentiæ debilitantur & marcescunt,ne sint impedimento,quò minus boni motus & spiritus affectus percipiantur, ac propterea hic effectus appellatur DEI *tactus*,*stimulus*,& *aculeus* : pungit enim,ac pungendo vrget. Hos tres admirandos effectus inclusit non sine magno mysterio Spiritus S. in nomine nostræ RVTH,quasi prognosticon eorum, quæ in eius conuersione erant euentura. Nam (vt S.Chryso. vel auctor Imperfecti perpendit) nomina Patrū Antiquorum,nominatim verò progenitorum Mesśiæ(inter quos etiam RVTH numeratur)non casu aliquo fuerunt imposita; sed propter aliquā causam, à diuina prouidentia ita dispositam, ad significandum aliquid ijs euenturum, quibus ea imponebantur. Quamobrem credendum est,hoc nomen RVTH,(quod eodem Doctore teste, *inspirationē* significat, aut *illustrationem*)ei impositum, eò quòd absq; cœlesti illustratione & inspiratione nō potuisset illa dicere,quod dixit;nec facere,quod fecit. At S.Hieronymus plus addit, dicens,hoc nomen significare *videntem, vel festinantem, aut deficientem*: quasi tres hæ significationes tres illos admirandos diuinę inspirationis effectus ad conuersionem & iustificationem peccatorum vrgēdam & promouendam,exprimerent. Ad cuius rei ampliorem declarationē aduertendum est;diuinam vocationem esse ad instar conflictus ac certaminis cuiusdam spiritualis,quo DEVS D.N. peccatoris animā à Dæmone posśessam debellat, & expugnat : id quod Christus expresśit, dicens : e *cùm fortis armatus custodit atrium suum,in pace sunt ea,quæ posśidet.si autem fortior eo superueniens vicerit eum, vniuersa arma eius auferet, in quibus confidebat, & spolia eius distribuet*.Quodnam hoc atrium est,nisi anima peccatoris, quam dæmon tanquam suam posśidet;habetque valdè septam,nè quis eam auferre posśit? Intellectus enim circūdatus est tenebris,ignorantijs,erroribus,ac deceptionibus; voluntas peruersis ad seipsam, suumque appetitum propensionibus cincta:quibus vt obsequatur,peccatis seipsam onerat; caro onerata est paśsionibus,à quibus ad bona delectabilia raptatur. Hæc arma sunt,in quibus confidit Satanas,vt securè ac pacificè miseram animam posśideat. Sed Omnipotens DEVS noster, creaturæ suæ vicem dolens, animam illam expugnare cōtendit;eamque dæmoni in pugna iusta auferre:nō violenter; (quia peccata per liberum arbitrium admissa, non possunt absq; libero eius consensu aboleri)sed ea pugnandi ratione, vt liberè & spōtè illa velit,à tali seruitute exire.Quod vt perficiat,supremus noster Dux,imprimis alligat fortem illum armatum:f *quomodo* enim(ait)*potest quisquam intrare in domū fortis*,

d Ioan.3.8.

Hom.1 in Math.

Homil. 5.in Matth.

De Nomin. Hebrai.in Ruth. & Glossa hic.

e Luc.11.21.

f Matth.12.29. Marc.3.27.

& vasa

& vasa eius diripere , nisi alligauerit fortem? Quid autem est, (ait S. Aug.) illum ligare, nisi omninò reuocare, aut certè moderari facultatem, quã prius dæmon accepit, ad tentandum peccatorem? ne scilicet adeò vehementer tunc tentet, sicut aliàs; aut quemadmodũ deprauata eius voluntas vellet? Si enim Deus non ligaret eius manus: tanta est eius crudelitas, vt statim atque peccatorẽ sibi subijceret, tractaret tanquã g *lunaticũ* illũ dęmoniacũ, quẽ reddidit h *cæcũ, surdũ*, mutũ, furiosũ, ac mente captum, occludens oẽs vias & portas, quibus remediũ posset illi aduenire: nisi Deus ipse, omnipotentia sua vtens, stupenda aliqua vocatione eum liberaret. Quare vel aufert illi, vel hebetat præcipua arma, quibus ille cõfidit: maledictas videlic. suggestiones, quibus animæ facultates omnes cõturbat: efficit enim Deus, vt vel omninò taceat, quamdiu loquitur Deus; vel si loqui illum permittit, tantam moderationem præscribit, vt attentionem non impediat ad ea, quæ Deus loquitur ad cor, vt sibi illud subijciat.

Lib. 20. de Ciuit. c. 8.

g Matth. 17. 14.

h Mar. 9. 24

§. 1. *Quesnam effectus vocatio lumine cœlesti perficiat.*

Alligato hoste, vt prædictũ est, incipit Deus D. N. oppugnationẽ animæ globis, hastis, & sagittis illustrationũ & inspirationũ cęlestiũ, quas tãto impetu iaculatur, vt tota animę domus cũ suis omnib' facultatib' cõtremiscat. Vt plurimũ verò assultũ primũ auspicatur ab intellectu peccatoris, ignorãtijs & erroribus obscurato: in quẽ globos illustrationum instar fulminũ & fulgurũ mittit; qui ita internos eius oculos clarificãt, & aperiũt: vt aduertat, ꝙ antea nõ videbat; & agnoscat, ꝙ ignorabat, aut nõ tanti faciebat; aut certè, vt modo quodã valdè dissimili iam videat, quã antea soleret: tãta n. vi interius lumẽ, sensumq; veritatũ, quas à cõcionatoribus audit, aut in libris legit, aut repètè in memoriã incidũt, impertiunt, vt (queadmodum apud Iob dicitur) a *totum cor torqueatur*, expauescat, ac *de loco suo emoueatur*; è loco sc. infidelitatis, vt in Ecclesiã inducatur; & de statu peccati, vt cõstituatur in gratia; & à creaturis omnibus, vt cõuertatur ad suũ creatorẽ. Et illud Dauidis: c *illuxerũt fulgura, & corruscationes tuæ orbi terræ:* Vidit, *& cõmota est, & cõtremuit terra.* Vtinã dixisset nobis Propheta Sanctus, quasnã res fulgura illa & corruscationes terræ manifestarũt, quarũ aspectu tota cõmota est, & cõtremuit! fulgura & corruscationes repentè super terrã peccatoris illucescẽtes, sunt incogitatæ Spiritus S. illustrationes, quibus duplicẽ illi manifestat abyssum: alterã propriarum miseriarum, diuinarum misericordiarum alteram: vt peccatoris terra ad perfectam suam conuersionẽ portas aperiat.

a Iob. 17. 11.

b c. 37. 1.

c Psal. 76. 9 & 96. 4.

1. Primvm enim, si peccator sit infidelis, per hoc lumen videt ignorantiã, in qua vixerit; sectæ suæ falsitatem, falsæq; religionis deceptionem: & erubescit, quòd pro Deo habuerit Idola; pro luce, tenebras; pro veritate, mendacia; vitiaque pro virtute. Quod si fidem verã iam habeat, eodem lumine aduertere, ac sentire incipit miserias omnes nequam mũdi, in quo habitat;

 pecca-

peccatorum suorum fœditatem;propriæ damnationis periculum;bonorū, quæ possidet,aut habere cōtendit,vanitatem;breuitatem vitæ; horæ mortis incertitudinē;diuini Iudicij seueritatē;terribilitatē inferni, ac tremendā DEI iram illi minantis. Harū rerum aspectu timet,tremit,ac contremiscit: & hic timor incipit ipsum ex loco suo, maloque statu, in quo est; & peccandi occasione,in qua versatur,educere:&nonnunquā efficit,vt sęculo rebusque, quas in ea habebat,omninò renuntiet:quo horrenda mala,hoc lumine sibi perspecta,euadere possit. Quemadmodum peregrinus aliquis obscura nocte perueniens ad periculosum aliquem locum, in quo ingens esset præcipitium,si repentè splendore corruscationis obortæ,certum,si pergat,
c Psal. 34. 6. imminere sibi periculum videat,mox totus contremiscens subsistit, retroque cedit:Ita peccator,cuius c *viæ* (vt ait Dauid) *tenebræ & lubricū*, cùm primùm eius animæ illuxerit lucis diuinæ corruscatio, contremiscit totus finemque prauæ suæ vitæ imponens,de ea emendanda cogitat, ac statuit.

2. QVOD vt maiori cum suauitate ac facilitate perficiat,eadem illustratio cœlestis ostendere illi consueuit excellentiam veritatum, quas fides Christiana reuelat; Ecclesiaque ad ipsius remedium proponit : manifestat illi virtutum pulchritudinem;æternorum bonorum magnitudinem;infinitam DEI quem offendit,maiestatem;innumera,quæ ab eo accepit,beneficia; eiusdem in omni loco præsentiam,quid fiat spectantis; paternam, quam de suis gerit prouidentiam; insignem illam charitatem, qua factus est homo, & in cruce pro eius remedio mortuus; infinitam eius misericordiam,qua ipsum tamdiu expectauit;infernoque dignum inuitat ad veniam. Quę & alia similia videns,præ stupore tremit ob mala, quæ scit se perpetrasse; erubescens, quod creatorem pro creatura reliquerit; quòd tanto benefactori fuerit ingratus;erga supremum Dominum adeò inciuilis & inurbanus; ac denique tam parcus in eo amando, qui tantùm erga ipsum amorem ostendit. Propter quæ omnia statuit firmiter,cum amoris spiritu progredi in eo, quod incepit cum timore. Ita accidit Saulo,Damascum cum magno furore contra Christianos proficiscenti:descendente enim Christo D.N. de cœlo
d Act. 9. 3. ad eius animam expugnandam, d *subitò circumfulsit eum lux de cœlo*, illuxitque cordi eius terreno,diuinæ illustrationis splendor,quo vidit,timuit,ac
Part. 5. Medit. 29. tremuit & amotus ex suo loco,*cecidit in terram*. Sed quid ea luce vidit? vidit (quemadmodum suo loco perpendimus) propriæ miseriæ abyssum, qua persequebatur ipsum IESVM, venientem ab ipsum saluandum; ipsiusque IESV misericordiæ abyssum,eundem volentis seruare, qui ipsum persequebatur;vidit,quàm *durum sibi esset,contra stimulum calcitrare*: quàm verò expediret,se pijssimo Redemptori subijcere:ex qua visioneita mutatus est, in virum alterum,vt ei sese dederet,quem persequebatur;ac diceret: *Domine,quid me vis facere?* ô admiranda vis lucis cœlestis! ô ineffabilis illustratio-

nis diuinæ potentia! quæ adeò erit dura terra, vt ad tantum splendorem non tremat? quæ rupes adeò fortis, vt ad talia fulgura non contremiscat? quis mons adeò erit profundè radicatus, vt non euellatur ex loco suo; tollaturq; & mittatur in immensum diuinarum misericordiarum mare, vt à suis omnibus miserijs liberetur? O lux diuina, quid de admiranda tua efficacitate dicam? tu infideles conuertis; reducis hæreticos; mutas peccatores; desolas mundum; condis verò Ecclesiam; desolas sæculum, reples verò deserta, & Religiones innumeris habitatoribus! *Hoc magnum lumen* (ait S. Gregorius) *tenebras cordis euacuat, mentis oculos purgat, animos erigit, corda accendit, edocet semitas iustitiæ, desiderium virtutis adauget. magnum lumen, per quod vitamus offendicula, præcipitia præcauemus, euadimus pericula, pertransimus laqueos, non timemus prospera, sustinemus aduersa, respuimus errorem, sequimur veritatem, Dæmonem vincimus, & sequimur Christum.* Cur non desideras, anima mea, hoc lumine illuminari, & illustrari hoc splendore? accede ad Patrem luminum, vt ea tibi communicet. si enim e *accesseris ad eum*, (quemadmodum ait Dauid) *illuminaberis* lumine gratiæ eius, *& facies tua non confundetur*, ob culpæ fœditatem.

In Psalm. 6 Pænit. ad versum 6.

e Psal. 33. 6.

3. SED ampliùs adhuc diuini huius luminis efficacitas ostenditur ex eo, quòd naturam habeat ignis, qui ardet & illuminat: illuminat in intellectu, ardet verò in voluntate: in qua vehemens efficit salutis desideriũ: idq; impulsu adeò forti, vt faciat accelerare gressum, summaque velocitate currere, fugientem statum suum malum; quærentem verò, quod vidit, bonum. Vnde autem tanta oritur velocitas, nisi ab infinita Domini charitate, ignea ad expugnationem instrumenta, affectus scilicet amoris adhibentis. qui amor, flammæ instar, statim atque nascitur, videtur fugere terram, vt velociter perueniat in cœlum, vbi finis eius est, & quietis locus. Cùm enim DEVS D. N. tenerrimè diligat animas, grauiter fert, si peccato eas videat defædatas: ideoque vehementer vrget, vt eas festinanter ex Dæmonis faucibus eripiat, accendens in eis ignem quendam amoris adeò vehementis, vt eas extra se faciat; vrgeatque, vt velocissimè currant; (f *quemadmodum cerui*, qui serpentes deuorarunt, aut quos persequuntur canes) quærantque *fontem* gratię viuum, vt à peccatorum suorum veneno, & crudelium hostiũ persecutione liberentur. Hoc modo festinauit Maria Magdalena, quærendo Christum Seruatorem nostrum. cùm enim septem venenatos serpentes, multitudinem scilicet lethalium peccatorum deuorasset; septemque Dæmonia eam persequerentur, quæ passim allatrantia, eam mordebant ac vulnerabant: tacta illa diuini spiritûs impulsu, ad suum quærendum medicum festinauit. Ad cuius pedes prostrata, igneque inflammatæ inspirationis liquefacta, tantùm effudit vim lacrymarum, vt ad culparum maculas eluendas sufficerent. adeoque in cursu illo properauit, vt breui hora eousq;

f Psal. 41. 1. 2.

Luc. 8. 2. Marc. 16. 9.

peruenerit, quò multi alij iusti in multis annis non peruenerunt: quemadmodum insinuat dulcissima illa sententia eius, qui charitatis ac sanctitatis gradus ponderare nouit, ac æstimare, cùm dixit: g *remittũtur ei peccata multa, quoniam dilexit multum.* Simili festinatione cucurrerũt, eodẽ impulsu diuino tacti, Matthæus, Zachæus, Samaritana, alijque peccatores, quos Christus D. N. vocauit, & conuertit, significationem implens nominis, quod iussit DEVS, Isaiam illi imponere: h *voca,* inquit, *nomen eius, accelera spolia detrahere, festina prædari.* valdè enim anxiè desiderat, fortis illius armati domum prædari, eiusque spolia, nostra scilicet corda sibi accipere. Eadem verò festinatione cupit ipse, nos prædari, eius cor; magnoque feruore ac festinatione cœlum eius rapere. Ac propterea diuinũ suum spiritum communicauit tanquam ventum vehementem, & in linguis igneis: cuius ignis efficacia adeò fuit præpropera, vt prima sua concione S. Petrus, cum eiusdem inspirationis impetu, rapuerit sibi i *tria millia* peccatorum; & in secunda, k *quinque millia.* vt enim ait S. Ambros. *nescit tarda molimina Spiritus Sancti gratia.* horret moras ac dilationes; potiùs, cùm primùm nostræ conuersionis opus aggreditur, vellet eam cum omni exactione perficere. Propterea enim dicit: l *ignem veni mittere in terram, & quid volo, nisi vt accendatur?* ignis hic est Spiritus sancti inspiratio, de cœlo in terram, in ipsos scilicet peccatores descendens: quam, vt eò citiùs opus perficiat, Christus ipse fouet, ac nutrit, donec contritionis & amoris actum producat, quo peccata consumantur. Sed quid mirum, si aspectus, quem lux diuina communicat, talem affectum ac properationem efficiat, ad consequendum quod vidit? Nam, si aspectus corporalis rerum terribilium, aut ipsi corpori iucundarum, magnum calcar addit ad festinationem in illis fugiendis, his verò quærendis: mirum certè non erit, si spiritualis aspectus rerum terribilium, aut spiritui gratarum eundem effectum producat. Quamobrem meritò nomen RVTH, *videntem* significat & *festinantem,* ad significandum, eam cœlesti lumine illustratam, tanto spiritus feruore opus suæ conuersionis accelerasse: vt adhuc Tyro in lege, quam amplectebatur, nullas timens difficultates, obtulerit se, quemadmodum postea videbimus, ad æquè festinandum in cursu, atque ipsa Noëmi, quæ antiqua valdè erit, in eaque lege veterana. O diuinæ Vocationis efficacitatem, quæ illustrando inflammas, vrgesque vt festinetur, & absque offensione curratur! lux enim tua, & viam monstrat, & vires prębet, ad rectè, festinanterque progrediendum.

g Luc. 7. 47
h Isai. 8. 3.
i Act. 2. 41.
k Cap. 4. 4. Lib. 2. in Lucam.
l Luc. 12. 49.

§. 2. *Alij diuinæ vocationis effectus.*

EXPVGNATIS duabus spiritûs facultatibus, intellectu & voluntate: supersunt internæ carnis potentiæ, imaginatio, & sensualitas, à qui-

bus fortis ille armatus arma plurima accipit. De quo propterea non sine magno mysterio Christus D. N. dixit, quod a *custodiat atrium suum,* domus enim hominis habet suas aulas altiores, Memoriam scilicet, Intellectum & Voluntatem;& atrium inferiùs ad ipsas portas, imaginationẽ, scil. & sensualitatem : quarum portæ sunt ipsi sensus externi. Sed quoniam Dæmon nihil potest immediatè in superioribus illis facultatibus, vt postea dicemus; ideò omnem custodiam & vigilias adhibet, ad capiendum ipsum atrium:occupando scil.imaginationem,& sensualitatem; passiones, ac propensiones naturales: vnde ipsum spiritum oppugnare aggreditur,& superare contendit :quem,si iam superauit,inde quoque magna cura & solicitudine custodit;occupando quoq; exteriores ipsas portas, ne sensus aut aperiantur,aut occludantur,nisi ad ipsius nutum. a Luc.11.21

At supremus noster Devs, vtpote totius domûs, eiusque facultatum Dominus,potest impugnationem,vbi maluerit inchoare. Quarę interdum vocationem auspicatur à sensibus externis,immittẽs per portas oculorum, auriumve, imagines aliquas,quasi viuas, rerum valdè terribiliũ; qualis est mors, sepulchrum, aut ignis inferni: quibus acceptis, imaginatio vehementer commouet timorem & metum; quibus carnis propensiones marcescũt: Intellectus verò & voluntas pacatiores,& aptiores manent, ad videnda & amanda, quæ sunt ad salutem necessaria. Sæpissimè autem impugnationem suam aggreditur ab ipsis altioribus facultatibus, rectà iaculando in eas globos, prunasq; diuinarum inspirationum, quemadmodum diximus:ex quibus prouenit,vt facultates inferiores expugnentur,victæq; iaceant. Si enim immissus spiritus est sicut Rvth *videns & festinans,* lumine scilicet cœlesti videns res æternas,ad quas obtinẽdas valdè festinat,ac properat: mox pars inferior est *deficiens*. Vi enim inspirationis diuinæ incipiunt vitia deficere; passiones languescere; carnisque insultus marcescere: debilitantur enim diuitiarum cupiditates, voluptatũ appetitiones; & fumi vanitatum euanescunt: prout enim diuinus spiritus sensim ingreditur; ita spiritus proprius deficit sensim: & cùm ratio ipsa sese colligit,viresq; resumit,caro suas amittit. vna enim eademq; inspiratio, quę nos fortes celeresque reddit in bonũ;eâdem operâ debiles reddit & languidos in malũ: quẽadmodum S.Gregorius optimè perpendit,dicẽs: Qui in sui creatoris amore roborãtur,quo magis in diuina fortitudine crescunt, eò amplius in propria deficiũt;& qui in desiderio rerũ æternarũ sunt robustiores; fiũt in cupiditate temporaliũ debiliores.Propterea .n. Psalmista dixit: b *cõcupiuit ac defecit anima mea,* dùm cogitaret de *atrijs Domini:* priùs dicit,*concupiuit;* & posteà, *defeci:* debile. n.est desideriũ rerũ diuinarũ,nisi defectionẽ afferat rerũ propriarũ: eoq; ampliùs frigescit animus in amore seculi, quò Dei amore magis accẽditur. ꝙ insinuauit Sponsa,cùm dixit:c *anima mea liquefacta est,vt*

I. *Lib.5. Moral.c. 30. & Homil 13.in Ezech.* b *Psal 83.3.* c *Cant.5 6.*

locutus

locutus est dilectus. statim enim atque diuinæ inspirationis pulsus, tactusque percipitur, carnis fortitudo debilitatur; & ipsa infirma debilisque manet in seipsa: quemadmodum etiam Iacob, cùm d *luctaretur* cum Angelo, Angelus verò *tetigisset neruum femoris eius, statim emarcuit: ipseq; claudicabat.* ad ostendendum, quòd, si diuini amoris affectus, spiritusque virtus sit firma & constans, amor proprius carnisque fortitudo deficiat. Hæc ferè S. Gregorius. Ex quibus deprehendes vocationis diuinæ, cor tangentis, efficacitatem: attactu enim suo ita liquefacit ac dissoluit quicquid carnale illud habebat: vt te, æquè superbum & arrogantem atque Saulum, impetus iste ex equo tuæ superbiæ deijciat; carnis insultus moderetur; auferatque appetitum videndi, comedendi, bibendi, ac degustandi res iucundas huius mundi: & potiùs horrorem quendam, earumque fastidium tibi afferet: ingeret verò tantam tuæ salutis famem, vt præ eius desiderio deficiens, dicas cum Dauide: e *exercitatus sum, & defecit spiritus meus.*

d Gen. 32. 25.

e Psal. 76 4.

2. Ex his, quæ dicta sunt licebit discrimen agnoscere inter suggestionem Dæmonis, & Spiritus sancti inspirationem: quemadmodum enim spiritus ipsi, à quibus illæ proueniunt, contrarij sunt: ita contrarios habent effectus: quamuis idem prima facie nomen sortiantur. Vtraque enim facit nos videre, currere, ac deficere; sed modo omninò diuerso. Dæmonis enim suggestio excæcat oculos animæ, ne videat, quod præcipit DEVS; eosdem verò aperit ad videndum, quod caro concupiscit: quemadmodum euenit Euæ, cui dixit serpens: f *in quocunque die comederitis ex eo* fructu, *aperientur oculi vestri; & scietis bonum & malum.* Quare huiusmodi visio, cæcitas potiùs est appellanda, vt quæ meliori alterâ priuet. Contrà verò Spiritus S. inspiratio excæcat quidem oculos, ne videant, quod carni placet: sed eosdē aperit, vt videant, quod placet Deo: quemadmodū euenit Saulo: quem lux cœlestis adeò excæcauit, vt etiā g *apertis oculis nihil videret.* Quæ tamē, visio potiùs, quàm cæcitas est appellanda, vt quæ præstantem adeò rerum cœlestium visionem attulerit. Prætereà suggestio illa valdè facit properare in adimplenda propria voluntate, conculcando diuinam: At inspiratio properare nos facit, ad implendam diuinam, mortificando propriam. Suggestio illa debilitat spiritus vigorem, acuit verò carnis insultus; facit pedes veloces ad vitia, plumbeos ad virtutem: ipsa verò inspiratio, carnis passiones domat, spiritus verò affectus corroborat: & (vt ait Isaias) h *dat illis pennas sicut aquilæ, vt volare possint, & currere, non laborantes; & ambulare, non deficientes* in obsequio DEI. ad eum modum, quo sancta i *quatuor animalia ambulant; quę plena oculis, vbi erat impetus spiritûs, illuc gradiebantur in similitudinem fulgoris corruscantis.*

f Gen. 3. 5.

g Act. 9 8.

Psal. 13. 3.

h Isai. 40 31

i Ezech. 1. 12. &c.

3. HI sunt tres conflictus diuinæ vocationis in anima: vt, obtentâ victoriâ, ingrediatur Iustificationis gratia; ad quam illa dirigitur: tūc autem non

solùm optimè illi cōueniunt tria mystica nominis Rvth significata prædicta, sed quartum adhuc valdè insigne & notandum. Voluit enim Devs D.N. idem nomen in diuersis linguis aut in ipsa Hebræa, cum diuersis pūctis, varia habere significata, ad indicanda varia mysteria: hoc autē nomen Rvth, secundùm aliquos Doctores, significat *saturatam*, vel *inebriatam*. Anima enim, quæ solicitè adeò Iustificationis gratiā desiderauit; & ad eam obtinendā adeò properauit, disposita omninò est, dignaque, cui Dominus noster reddat, quod promisit, cùm dixit: k *Beati, qui esuriunt & sitiunt Iustitiam: quoniam ipsi saturabuntur.* Quæ autem hæc est Iustitia, nisi gratia, quæ nos iustificat? quæ tanta communicatur, quanta fames est ac dispositio, ad eam accipiendam præcedens: simul verò datur vinum Charitatis, quod nos inebriat, cœlestium donorū plenitudine; iuxtà illud Dauidis: l *inebriabuntur ab vbertate domûs tuæ, & torrente voluptatis tuæ potabis eos*, donec saturentur. Tunc etiam datur filio prodigo m *vitulus saginatus*, quo suū cor famelicum satiet. Alia denique stupenda affert bona in subsequentibus Capitibus insinuanda. Sed nunc huic finem imponamus, monentes, vt siquidē inspiratio Dei nostram exigit cooperationem, ad omnes hos effectus integrè producendos: statim atque eius pulsum senseris, diuini Spiritûs præsentiam (vt S.Bernard.dicit) agnoscas: cuius vox sonat in auribus tuis, venitque ad te iustificandum, ac donis suis replendū; modò te ad ea recipienda disponas. Poteris verò magno feruore ei dicere: ô diuine Spiritus, qui vbi, & qua efficacitate vis, ad peccatores iustificandos, inspiras: præmitte ignem, qui te præcedit, vt luce sua me illuminet, ardore inflammet, velocitate acceleret; actiuitate denique debilitet ad omne malum, & corroboret ad omne bonum: satiando me donis tuæ gratiæ, donec plenè satures in tua gloria in æternum. Amen.

Arias Mont. Tom. vlt. Bibl.

k *Matt.* 5.6.

l *Psal.* 53.9.

m *Luc.* 15. 23.

Serm. 1. de Pentecost.

CAPVT III.

ADMIRANDIS VIIS ET RATIONIBVS DEVS Dominus Noster vniuersos mundi peccatores vocat, offerens illis media auxiliaq́ ad conuersionem sufficientia.

STvpenda media adhibuit Devs D.N. adhibetque continuè ad omnes mundi peccatores vocandos, & conuertendos; tam infideles, ad suam Ecclesiam eos deducendo; quàm fideles, vt in ea dignè viuant. Nam (vt ait S. Gregorius, Nazianzenus) *incredibilis est vis amoris, si potentiæ coniūgatur.* Et quoniam Devs in vtroque est infinitus, fit, vt

In vita sua quam ipse scripsit carmine.

immensa eius Charitas ipsum permoueat, ad media nostræ salutis omnipotentiâ suâ exequenda, quæ Sapientia infinita adinuenit: accommodando ea nostræ naturæ conditioni. Hæc media multiplicia sunt: quædam generalia, & omnibus communia; alia aliquorum propria: quædam rursus ordinaria, alia extraordinaria, & stupenda.

SED inter omnia maximè eminet, & reliquorum omnium est fons: quod ipsemet DEVS in diuina sua natura inuisibilis, voluerit fieri homo visibilis, induens humanam carnē, vt varijs medijs modisq́; visibilibus a *peccatores vocaret*: ad hoc enim (vt ipsemet dixit) descēdit de cœlo. id quod semper egit in terra, manifestans nobis multis Parabolis, & comparationibus hanc suam curam, & voluptatem, qua in hoc munere exequendo afficiebatur. Nunc enim cōfert seipsum cum b *Patrefamilias, qui summo mane*, & omnibus diei horis *exit, conducere operarios in vineam suam*: nunc cum c *Rege faciente nuptias filio suo, & plurimos vocante ad nuptias*, vt tantæ lætitiæ essent participes: Interdum cum d *Pastore ouium, eas nominatim vocante ac educente*; &, si qua earum aberret, magna cura e *eam quærente, donec inueniat*: inuentam verò *imponente in humeros suos, & cum gaudio* portante ad reliquum gregē. Sed vt maximè solicitudinem hanc suam diligentiamq́; manifestaret, etiā cum solicita ac diligenti f *muliere* se voluit comparare, quæ cùm *decem drachmas haberet, & vnam perdidisset, accendit lucernam, & euerrit domum, & quæsiuit diligēter, donec inueniret, & cùm inuenisset, conuocauit amicas & vicinas dicens: Congratulamini mihi, quia inueni drachmam, quam perdideram.* Hæc mulier refert diuinā Sapientiam, ipsum videlicet filium DEI, cuius nouem Angelorum Chori, & genus ipsum humanū sunt tanquam decem drachmæ, siue nummi, creatoris ipsorum imagine cusi: cumq́ue humanæ naturæ drachma ob Adami peccatum perijsset, quamuis satis aliàs diues esset, vtpotè cui nouē aliæ pretiosiores in Cœlo superessent: inde tamen descendit, ad perditam tanto amore ac diligentiâ quærendā, atque si illa esset totus eius thesaurus. quā vt quæreret, accēdit lucernā, nostram naturā induens, corpore & anima constantem, tanquam cera & lychno: addens illi infinitæ suę diuinitatis lucem. Qua lucerna accensa, totam domum Israel huc illuc illustrando perambulauit, quærens animas, quæ suâ culpâ perierant. Quis verò explicare poterit, quantā in hoc adhibuerit diligentiam? quot media? quotq́ue labores in ijs quærendis sit passus! ô quantum tibi constitit, Redemptor mi, hāc drachmam quærere, & inuenire! In vno die eam creasti ad imaginem & similitudinem tuam; in altero astutia serpentis illa perijt: tu verò triginta annos in ea quærenda cum immenso labore impendisti. Hanc ob causam in pauperrimo tugurio natus es; octaua die circumcisus, sanguinis tui primitias effudisti; in Aegyptum, vt Herodis persecutionē euaderes, fugisti; hanc ob causā 40. dies in deserto ieiunasti; tres annos per totam Iudæam & Ga-

a Luc. 5. 32.
b Matt. 20. 1.
c Cap. 22. 2.
d Ioan. 10. 3.
e Luc. 15. 4. Matt. 18. 12.
f Luc. 15. 8.

lilæam prædicasti; noctes transfigebas orando pro peccatoribus; dies cum eisdem conuersando, vt eos à suis peccatis educeres. quos nunc rationibus ad te adducebas; nunc, beneficijs, nunc prodigijs, ac miraculis pertrahebas: semper in paupertate & cum defatigatione peregrinabaris, omnibus benefaciens, & mille mala ab eis accipiens. Propterea sanguinem in horto sudasti, captus ac vinctus fuisti, atque ad varia tribunalia ductus, ibique accusatus, colaphis, sputis, flagellis cæsus, spinis coronatus; ac denique ad crucis mortem condemnatus; in qua pretiosissimæ tuæ humanitatis candela accẽsa, amoris igne consumpta, & extincta fuit. Sed die tertio ad nouam, & glorificatam vitam rediens, redemptioni nostræ finem imposuisti, recipiens perditam nostræ naturæ drachmam. Quamobrem iustissimum est, amicas & vicinas tuas, Angelorum Hierarchias de ea inuenta tibi congratulari.

Sed non hic subsistit huius Domini diligentia, cùm enim necessarium esset, ipsum ad Cœlum ascendere, multas alias lucernas accendit, quarum lumine animæ, quæ in terra perierant, applicato illis copioso redemptionis suæ fructu quærerentur. lucernæ in hunc finem accensæ, fuerunt Apostoli & Euangelistæ; suntque Pastores ac Doctores Ecclesiæ, qui vitarum suarum exemplis, concionibus, libris, ac miraculis mundum illustrarunt, & peccatores innumeros conuerterunt. Et quotidie multas alias lucernas accendit, quæ in idem munus succedant: quas propria manu ipse deducit, & per angulos terræ suâ prouidentiâ dirigit, vt vel pauperculam aliquam animam quærant, quam cœlo lucrentur. Cùm enim g *omnes homines velit saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire:* nunquam cessat euertere huius mundi domum, varijs euentibus, eamque euerrere, & ab erroribus, ignorantijs, ac peccatis expurgare. Et ideò vnumquemq; hominem (vt ait Sanctus Prosper) varijs modis vocat, nunc manifestis, nunc occultis exhortationibus, persuadendo exemplis, monendo, terrendo minis, excitando miraculis, bona consilia inspirando, illuminando corda, & ad virtutem alliciendo. Aliquando (ait S. Gregorius) eos vocat per seipsum, aliquando per Angelos, & interdum per homines suos ministros: nunc prosperitatibus, nunc aduersitatibus domum animæ euoluendo, & quicquid in ea est euertendo, ne pereat omninò. Quamobrem eousque progressus est S. Augustinus, vt diceret, quemcunq; ad Devm conuersum, *trahi miris modis*, in quibus infinita Sapientia, bonitas, & omnipotentia trahentis elucet. Et quamuis modi ordinarij eos trahendi, eò quòd occulti sint, non rapiant homines in admirationem: si tamen eos assequerentur, obstupescerent ordinem, suauitatem, & efficacitatem, quæ sunt reuera in eis.

g 1. Tim. 2. 4.

Lib. 2. de Vocat. Gent. c. 26.

Homil. 36. in Euang.

Lib. 1. contra duas Epist. Pelagia. c. 29.

§. 1: *Ordinaria & extraordinaria Vocatio.*

EX his licet deducere duplicem Vocationem: alteram Ordinariam,& iuxtà communes Gratiæ leges, & ea,quæ prouidentia diuina ordinariè disponit per media,quæ ad id constituta habet; alteram Extraordinariam, quæ harum legum terminos transgreditur fitque inusitatis aut prodigiosis modis, quibus DEVS D. N. vtitur, vt singulare omnipotentię & præcellentis suæ charitatis det indiciũ,qua suos diligit Electos: quos propterea repentè tanta luce,adeoq; vehementi inspiratione præuenit, vt in momento perficiat,quod ordinariæ in multis annis non effecerunt: aut etiã hoc subsidio eo tẽpore eis subuenit,qui illi actu contradicebant ac resistebant:quos ita permutat,vt assentiãtur & amplectãtur, quod priùs horrebant ac repellebant. Hoc modo vsus est Dominus noster, cùm latronẽ in cruce, & Saulum ex itinere Damasceno vocauit:& nonnunquã huiusmodi stupendas facit vocationes: vt prodigium, quod erga vnũ peccatorem adhibet, multos alios animet;videntes,illum ita repentè mutatũ. & quemadmodum S.Paulinus dixit:*ostendit in raris,quod omnibus prosit, si velint.* Quamuis enim adeò sint inueterati & in suis peccatis obdurati, quemadmodum miseri illi de quibus Ieremias:a *si mutare potest AEthiops pellem suam, aut Pardus varietates suas; & vos poteritis benefacere,cùm didiceritis malũ:* nihilominùs, quod hominibus est impossibile,Deo est facile: qui suæ vocationis vi potest,ac solet,in momẽto mutare AEthiopum nigredinem, & Pardorũ varietatem: iustificando scil.peccatores,habentes plura peccata, quàm Pardi maculas;& qui sint turpiores, peccataq; in eis magis radicata, quàm sit color in AEthiopibus.Quis b *Matthæo* Publicano nigrior? & quis magis Pardus c *Saulo*, Christi persecutore? hos tamen subitò mutauit DEVS, dans alteri albedinem,plusquam niuis; alteri mansuetudinem,plusquam agni: vt in eis misericordiæ & omnipotentiæ suæ magnitudinem manifestaret; simulque diffidentiæ & pusillanimitati tuæ mederetur: Si fortè cogitans multitudinem tuorum peccatorum, existimes, non superesse tibi remedium. Nec tamen occasionem hinc arripias hærendi in tua deprauata vita, quasi expectans vocationem aliquam prodigiosam & inusitatam: hoc ipso enim, eius te reddis indignum. neque enim DEVS eiusmodi facit prodigia cum vno peccatore, vt ex eo alij in suo peccato permanendi occasionem accipiant: neque in ordinaria sua lege cum aliquo dispensat, vt eam multi contemnant: neque Rex priuilegium contra communem legem alicui dat, vt impunè is posit,infidelis & proditor esse. Cùm igitur DEVS ordinariam statuerit legem,quam seruat in vocandis peccatoribus:ne tu extraordinariam &prodigiosam expectes.Nam,si prodigia desideras; hæc ipsa lex ordinaria multis prodigijs est plena. Quid enim magis stupen-

Refert Bellarmin. tom. 3 lib. de gratia, c. 5.

a *Iere.13.23*

b *Matt.9 9.*

c *Actor.9 1.*

ſtupendum, quàm rebus omnibus huius mundi naturalem ſuum curſum retinentibus, ex omnibus quæ inde eueniunt, ſiue proſperis, ſiue aduerſis, occaſionem accipere, ad peccatores, per media conditioni & ſtatui cuiusque accommodata, vocandos? Quis dixerit, conuerſionem huius RVTH, etſi facta fuerit via ordinaria, non fuiſſe adeò admirandam, vt prodigioſa dici poſſit? Si enim rem benè perpenderis, deprehendes, famem quæ erat in Iudæa, peregrinationem Elimelech cum ſua coniuge Noemi, duobusque filijs in terram Moab; mortem Elimelech, & coniugium filiorum eius cum RVTH & Orpha; mortem quoque horum duorum coniugum; famis in Iudęa ceſſationem; reditũ ipſius Noemi in eam; & quod vtraq; nurus ex amore, quo illam proſequebantur, eam comitarentur; & quod ipſa RVTH modeſtia & virtute Noemi caperetur, afficereturq; ad Religionem, quam illa profitebatur: hæc inquam omnia intelliges, fuiſſe media, per quæ DEVS D. N. non minus admiranda, quàm occulta diſpoſitione, RVTH cõuerſionem direxerit: inuenire cupiens hanc drachmam, in regione Moab perditam. In ſingulis autem his rebus tot admiranda elucẽt, vt verè dicere liceat, RVTH ad ſeruitium diuinum *miris modis* fuiſſe deductam: & per ſimilia media, proportione quadam, vnuſquiſque peccator, & tu ipſe, ſi in miſero hoc ſtatu hæres, vocaris à Deo; ac reipſa deduceris, niſi eius vocationi, ſicut Orpha, reſtiteris. Ad cuius Orphæ conuerſionem eadem omninò media diuina prouidentia conſtituit, quæ ad RVTH ipſius: ſed culpa ſua nolens eis vti, perijt tandem in ſua regione Moab, in qua permanſit in ſua idololatria.

§. 2. Deum inſpiratione ſua omnes peccatores vocare.

VT autem perſpicias, quàm ſit effuſa diuina prouidentia in vocandis omnibus huius mũdi peccatoribus, in duabus his fæminis adumbratis tam qui, vocationi annuentes, ſaluantur; quã qui, eidem reſiſtentes, pereunt: audi, quid ipſe DEVS per ſuum Prophetam dixerit: a *inuenerunt qui non quæſierunt me. dixi: Ecce ego, ecce ego ad gentem, quæ non inuocabat nomen meum. Expandi manus meas tota die ad populum incredulum, qui graditur in via non bona poſt cogitationes ſuas; populus qui ad iracundiam prouocat me ante faciem meam ſemper.* O charitatẽ infinitam! ó immenſam liberalitatẽ! quò potuit vlterius, Domine, extendi tuæ liberalitatis amplitudo, quàm vt manus tuas expanderes, tuaq; dona incredulo populo, ſemper tibi contradicenti, teque ad iracundiam prouocanti, diſtribueres? quæ maior potuit eſſe charitas, quàm expanſis vlnis infidelem adeò populũ excipere; qui, tuis contemptis vijs, graditur poſt cogitationes ſuas? & cuius alterius, niſi tuus amor eò perueniret, vt brachia manusque tuas cruci affigendas extenderes: quò eidem illas affigenti populo ſalutẽ & vitam tribueres? quæ qui fecit, quid mirum,

a *Iſai. 65. 1.*

si quærat ipsemet eos, qui ipsum non quærunt; offeratque se, vt inueniatur; occurrat ijs, qui nihil minus attendunt, quàm vt de ipso interrogent: obuiā eat, ipsum non vocantibus: dicens semel & iterùm: *ecce ego, ecce ego*, quasi diceret: hîc sum, paratus vos docere viam cœlestem, tanquam Magister; & remittere peccata vestra, tanquam Redemptor; morbis vestris mederi, tanquam medicus; orationes vestras exaudire, vosque mecum vnire, si ad meum obsequium vos transferetis.

b *Prou.* 1. 20.

Hoc ipsum intendit Spiritus sanctus docere per os Salomonis: b SAPIENTIA, inquit, *foris prædicat, in plateis dat vocem suam: in capite turbarum clamitat; in foribus portarum vrbis profert verba sua, dicens: vsquequò paruuli diligitis infantiam, & stulti ea, quæ sibi sunt noxia cupient, & imprudentes odibunt scientiam? Conuertimini ad correptionem meam: En proferam,* communicaboque *vobis spiritum meum.* quid sibi vult, quod Sapientia diuina proprio motu ad prædicandum prodeat, non modò in Ecclesijs, oratorijs, locisque ad id destinatis: sed etiam in plateis, quo negotiatores conueniunt; & in capitibus turbarum, quò homines otiosi confluunt; & in portis vrbium, vbi Iudices iudicia ferre solent? quid inquam hæc sibi volunt, nisi nos monere, nullum esse in mundo locum, ad quem illa, antequam vocetur, non accedat, vt homines doceat, quæ sint illis facienda, vt saluentur. Ibi clamitat, vt surdi, audiant; distracti, attendant; clamosi, taceant; valdè occupati, cessent: vt omnes eius verba percipiant, attendantque, quanta dona illis offerat. Docet enim nos experientia, tunc maximè solere DEVM ad nostras portas pulsare, & ad cor loqui, cùm nostræ salutis maximè sumus immemores, & ad huius vitæ commoda maximè intenti; nosque monere de imminente nobis ob nostra peccata periculo; & eorum offerre veniam.

Part. 3. *Medit.* 56.
c *Luc.* 14. 16.
Matth. 22. 1.

HAEC omnia declarauit fusius Sapientia incarnata sub illa iucunda parabola, qua dixit: c *Simile est Regnum cœlorum homini cuidam, qui fecit cœnam magnam, & vocauit multos; & misit seruum suum hora cœnæ dicere inuitatis, vt venirent: quia iam parata sunt omnia. & cœperunt simul omnes se* fucatis rationibus *excusare: ideoq; dixit seruo suo: exi citò in plateas, & vicos ciuitatis, & pauperes ac debiles, & cæcos, & claudos introduc huc. & ait seruus: Domine, factum est, vt impetrasti, & adhuc locus est, & ait Dominus seruo. Exi in vias, & sepes, & compelle intrare: vt impleatur domus mea.* Quid aliud voluit CHRISTVS D. N. insigni hac parabola, quàm nobis patefacere ingens illud desiderium, quo tenetur, vt omnes peccatores, nullo excluso, domum Ecclesiæ suæ ingrediantur, sintque illius conuiuæ: vt æternæ vitæ cibis, quos præparatos iam habet, fruantur. Quod vt obtineat, diligentissimum valdeque solicitum seruum mit-

tit,

tit, qui illos inuitet, sanctam scilicet suam inspirationem, cuius ingressum nulla occlusa porta, surdaue auris potest impedire. Omnia enim penetrat, nuntiatque, quicquid à suo Domino in mandatis habet: vt scilicet ad conuiuium omnes veniant. Et quoniam tria sunt in mundo peccatorum genera, ter ad eos inuitandos mittitur: nunc quidem sola inuisibiliter; nunc verò cum socio visibili, qui est Euangelicus prædicator; ac denique cum aliqua aduersitate, quæ compellat intrare.

PRIMVM itaque diuitum domos, Principum aulas, & Sapientium vniuersitates ingreditur, omnes monens: vt, vitijs reiectis, Sacramenta percipiant, seseque ad suum Creatorem ex toto corde conuertant; sintque ipsi primi præbendo alijs bonum exemplum. Sed ijdem, vt posteà dicetur, primi esse solent, qui diuinę vocationi resistunt, iuxta illud Prophetæ de optimatibus: d *Ecce magis hi simul confregerunt iugum, ruperunt vincula iudicij Dei sui.* Nam quò sunt potentiores, eò sunt vocationi magis rebelles: quò enim magis suis passionibus sunt addicti, eò sunt ad eis resistendum debiliores; vinctique amore bonorum temporalium, ne illa vincula rumpant, spiritualia contemnunt, & æterna. 1. d Ierem. 5. 5

VIDENS itaque Dominus noster, quàm indignè diuina eius inspiratio in Magnatum diuitumque huius sæculi domibus excipiatur, mittit eam ad vicos & plateas ciuitatis, hoc est Ecclesiæ, ad vocandum & inuitandum omnes pauperes, infirmos, claudos, & cæcos: vt illi venientes fruantur supernis bonis, quæ alij noluerunt acceptare. Quòd si & hi, agnoscentes, se miseros esse, peccatisque plenos, sese excusent, dicentes: se non esse dignos, qui in tanti Principis conuiuio compareant; se non habere oculos ad videndam viam, qua illuc eatur, eò quòd sint cæci; nec pedes ad eundem, quia sunt claudi; nec vestes, vt conuiuij locum ingrediantur, eò quòd sint pauperes; nec ad tales cibos sumendos appetitum, eò quòd sint debiles & ægroti. 2.

HIS omnibus excusationibus diuina inspiratio respondet: Dominum, qui vocat ad conuiuium, posse his omnibus remedium afferre: Nam cæcis potest visum præbere fidei; claudis pedes amoris & charitatis; pauperibus pretiosam gratiæ vestem; debilibus salutem & spiritualem gustum: additque inspiratio, propterea ipsos vocari, quod sint adeò abiecti, & miseri; velitque Dominus, misericordiæ suæ magnitudinem in eis ostendere, liberans eos à tanta miseria, tribuensque omne quod ipsis deest bonum. O charitatem infinitam, & sine mensura profusionem! quis crederet, supremum adeò Principem admittere velle in aulam suam, mensæque suæ regiæ tam miseros & abiectos adhibere? Ne itaque, frater, existimes, DEVM prætermissurum vocare te ad cœleste suum conuiuium, propterea quod vilis tu sis & abiectus; &

corporis animæque miserijs plenus: hoc ipsum enim illum mouet ad commiserationem:ac propterea te inuitat, non vt ipse ex tua amicitia diuitias,aut honores sibi comparet;sed,vt sua ipse te ditet,ac honoret:nec suum
e *Prou.* 8 31. commodum,sed tuum quærit. e *eius enim* conuiuia ac *deliciæ* sunt, *esse cum Filijs hominum*, vt eorum reparet miserias.

3. SED quoniam omnis turba huius ciuitatis Ecclesiæ exigua est, pro magnitudine conuiuij,quod DEVS præparauit, pergit inspiratio diuina extrà ciuitatem ad vias, sepesque infidelitatis, vocando prætereuntes omnes, vt veniant ad conuiuium: Vocat enim gentes,Mauros,Iudæos,& Hæreticos: inspirans omnibus, vt sese ad Catholicam Ecclesiam recipiant, veramque fidem eius amplectantur,sine qua salui esse non possunt. Et interdum eos compellit intrare,nō vi armorum,sed rationum:quas adeò luculenter efficaciterque proponit,vt sentiant, se ab ipsa veritate coactos, vt vocantem sequantur;oblatumque bonum acceptent.Desine itaque admirari, anima mea,quòd vocet Deus cæcos, claudos,pauperes,ac debiles ciuitatis,eosque sua mensa dignetur: Nam huiusmodi,etsi aliàs miseri,tamen sunt homines rationabiles,fideque illustrati. Illud potius admirare, quòd inuitet syluestres,& feras ambulantes per loca deserta & inuia; gentem moribus bestialem, sine fide, sine religione, sine ratione viuentem: nec horreat eos, ad suam mensam adhibere,dareque ijs,qui canes erant, panem filijs aliàs præparatum.

§. 3. *Deus iubet, suos ministros admittere, quos ipse vocat peccatores.*

QVAMVIS quæ dicta sunt, vehementem meritò afferant admirationem: multò tamen maiorem affert cura & solicitudo eiusdem Domini nostri in eiusmodi hominibus vocandis: inspirat enim seruis domus suæ ministris Ecclesiæ,nè tales vocare dedignentur; nec horreant admittere,quos diuina eius inspiratio vocauerit,traxeritque:vt sic domus eius citò repleatur.Suauiter valdè aperuit D.N. hoc suum desiderium & solicitudinem suo Vicario Principi Ecclesiæ,cùm horreret gentes admittere, qui di-
a *Act.* 10 12 uina vocatione tacti,ad eam accedere volebant.a *Cecidit*,inquit S.Lucas,*super Petrum mentis excessus: & vidit cœlum apertum, & descendens vas quoddam, velut linteum magnum: quatuor initijs summitti de cœlo in terram, in quo erant omnia quadrupedia,& serpentia terræ,& volatilia cœli. Et facta est vox ad eum: surge Petre,occide,& manduca. ait autem Petrus: absit Domine,quia nunquam manducaui omne commune & immundum. Et vox iterùm secundò ad eum: Quod DEVS purificauit,tu commune nè dixeris. Hoc autem factum est per ter:& statim receptum est vas in cœlum.* Quæ potest esse diuinæ misericordiæ luculentior expresio,
Ibi & Gloss.

eius-

eiu que bonitatis exemplar admirabilius? erat illud linteū (vt ait Beda) Ecclesiæ Catholicæ figura, quę lintei instar fuit persecutionibus contusa, lota, & dealbata sanguine agni, b *qui* (vt ait Apostolus) *eam dilexit, & seipsum tradidit pro ea: vt exhiberet sibi ipse gloriosam, non habentem maculam, aut rugam, aut aliquid huiusmodi*, cuius prosapia est è cœlo: c *vnde est omne datum optimum & omne donum perfectum*: & innititur quatuor sanctis Euangelijs, quæ per quatuor mundi partes prædicata fuerunt; docendo homines, quid credere, facere, & orare debeant; & quæ Sacramenta suscipere. Hi sunt quatuor funiculi, quibus Devs Ecclesiam cęlo tenet alligatam ita fortiter, vt nemo possit eam dissoluere, aut funes illos abscindere: per eos autem transferetur postea in cœlum, vnde descendit.

b Ephe. 5.25.
c Iacob. 1.17

2. Qvae autem lingua dicere sufficiet, qua ratione hoc linteum in cęlum ascendat, & quinam tandem in adeò mundo linteo repositi trahantur? *quadrupedia* nimirum, *& serpentia terræ, & volatilia cœli*: abiectissima inquā hac mundi fæce plenum trahitur, & inducitur in paradisum. O dulcissime Iesv, quomodo cor tuum ferre potest, vt in linteo adeò mundo, & in quo abluendo, ac dealbando tam multa exposuisti, ingrediantur animalia adeò sordida, & stomachum mouentia? quomodo ipsum cœlum vis, feris adeò immundis condere; quas tuus Apostolus, vel tangere, ob conceptam nauseam, recusat. Sed verè tu, mi Rex, non concipis nauseam ex peccatoribus, quos tenerrimè diligis; quos, vt quæreres, ex cœlo descendisti; & cum eisdem adeò familiariter versabaris, vt d *cum Publicanis & peccatoribus manducares*; teque ab eis tangi permitteres: licèt superbi Scribæ, & Pharisæi ea de re murmurarent: nec dicebas, sicut illi: e *recede à me, non appropinques mihi, quia immundus es*; sed potius: accede, & tange me, vt mundus fias. Quo amore permotus, omnes peccatores, quantumuis abominandos, in mundissimo Ecclesiæ tuę linteo recipiendos esse decreuisti: Idololatras, qui animantia bruta tanquam Deos adorabant; homicidas, fures; crudeles, & ferarum instar vltores, falsarios, deceptores, astutos; & serpentium instar implicatos, ambitiosos, & auium instar arrogantes; omnes inquam vocas, & ad cœlum tuum inuitas; iubesque tuum Vicarium omnesq́, tuos in eo ministros, occidere & mād̄ucare: occidere scilicet eorum peccata, in sancti Baptismatis ac Pœnitentiæ aquis ea summergendo; manducare verò, in Ecclesiæ sanctæ viscera per fidem & charitatem traijciendo: quemadmodum cibus corporis ingressus in comedentem, vnum cum ipso corpus conficit. Nec vis, ministros tuos cum aliqua nausea huiusmodi peccatores admittere; cùm nullam tu habeas, dum eos vocas, & ad ipsorum pedes deducis: potiùs cupis, vt eos amplectantur, adeoque amanter excipiant, vt intra viscera sua immittant. Denique certos nos facis ac securos: omnes, quotquot in linteū illud recipientur, peccatis mortuos, fore in cęlum tuū admittendos; & eos,

d Matt. 9.11. Luc. 15.2. c. 7.38.
e Isai. 65.5.
Ex S. Grego lib. 20 moral. c. 6.

qui feræ ac ſerpentes prius fuerant, inter Angelorum Hierarchias collocãdos. Laudẽt te Regem meum, Seraphini ob accenſum adeò amorẽ, quo nos proſequeris; animentur peccatores, ad fiduciam in tua miſericordia collocandam; diſcãt ſacerdotes, amanter & benignè eos recipere, te imitantes. Ne repellat ſeruus eum, cui Dominus remittit offenſam; nè ſit miniſter crudelis in eum, erga quem iudex eſt benignus; nè domus præfectus ſit parcus in bonis ſui Domini diſtribuendis, cùm Dominus iubeat eum eſſe liberalem, nè ianitor portas cœli occludat, cùm iubeat Deus eas aperiri; & omninò patêre omnibus, demiſsè per eas ingredi volentibus; ne vilis vermiculus faciat ſibi nauſeam comedendi eum cibum, quem comedit ipſe Deus. occidant & comedant, quemadmodum vox ipſa cœleſtis præcipit: nec dico, vt comedant peccatorem adhuc viuentem, in quo adhuc viuunt peccata; in quibus vult adhuc hærere: huiuſmodi enim peccatorem reprobat Deus, & tanquam immundus non ingredietur in cœlum: tali claudant etiam miniſtri portas clauibus, quas ad id habent: ſiquidẽ ipſemet DEVS non vult talibus eas aperiri: nullum tamen comedere prætermittant peccatorem iam mortuum, dolentem ſcilicet de ſuis peccatis: iuuent potius, vt ſuis culpis omninò moriatur, & ſtatim comedant, & in Chriſti corpus traijcere ſtudeant, vt vnum ex vtroque conſletur: non enim decet tanquam immundum reijcere, quem DEVS purificauit, vocauitque, vt Sanctus eſſet.

TER, ait S. Lucas, vocem illam cœleſtem auditam eſſe: vt hæc veritas altiùs Sancti Petri, miniſtrorumque Euangelij, tàm Concionatorum, quàm Confeſſariorum cordibus imprimeretur, quam vocem ſanctiſsima Trinitas confirmauit, cuius opus (teſte S. Ambroſio) eſt ipſa vocatio gentium. Ter quoque vox illa cœleſtis inſonat: nam inſpiratio diuina, quemadmodum ter prodit ad vocandos peccatores: ita quoque ter inſpirat, docetque Concionatores manſuetudinem, & charitatem in eiſdem recipiendis: vnũquemque verò peccatorem, certum eſſe iubet, ſi ad miſericordiam diuinam ſe receperit, fore admittendum. Quamuis itaque vitam tuam, frater, expenderis hactenus in operibus ferarum, odijs & rancoribus excandeſcens; quamuis te carnalitatibus & luxurijs, alicuius beſtiæ inſtar tradideris; licet nihil aliud feceris, quàm, ſerpentis inſtar te implicando, & fraudes in tuos proximos machinari: & quamuis vitam totam in ſuperbis ſtudijs tranſegeris; conando, ſuper omnes, auis inſtar, volare, nemini verò te ſubijcere: non eſt cur de diuina miſericordia diffidas: modò tuis peccatis mori conſtituas. eius enim viſcera, cœlique portæ, quamuis illis ſint occluſæ, qui in ſuis ſceleribus velint ſemper hærere; patent tamen ijs, qui eiſdem mori deſiderant.

Lib. de Spirit. S. c. 11. & 12.

CAPVT

CAPVT IV.

DEVS D. N. VEHEMENTER ESVRIT conuerſionem peccatorum, quod ſi aliqui pertinaciter ipſi reſiſtant, accipit inde occaſionem, efficaciùs alios in illorum locum vocandi.

VAE illæ parabolæ de inuitatis ad cœnam, & ad nuptias, qui, ob ſuam in excuſando pertinaciam, repulſi ſunt; & in locum eorum alij efficaciùs vocati, & quaſi venire compulſi, incutiunt nobis hinc magnum diuinæ Iuſtitiæ timorem; inde verò magnam de diuina miſericordia fiduciam: vt vtroque hoc pede timoris & ſpei progrediamur. ſine altero enim horum non feliciter conficietur hoc iter. Ad huius rei maiorem declarationem præmittendum eſt, admirandam eſſe, nec comprehendi poſſe famem ſalutis hominum, qua premitur CHRISTVS D. N. ob ſui Patris gloriam, & ipſorum hominum commodum: quorum conuerſio fuit ipſi inſtar cibi, dum vixit in hac vita: adeò vt corporalis cibi obliuiſceretur, quò hanc ſpiritus eſcam ſumere poſſet. Quod manifeſtè oſtendit poſtquam conuertiſſet Samaritanam; reliquoſque Samaritanos expectaret, vt conuerteret. rogantibus enim Diſcipulis, vt manducaret, eò quòd tardè eſſet: reſpondit: a *meus cibus eſt, vt faciam voluntatem eius, qui miſit me; vt perficiam opus eius*, redemptionem ſcilicet mundi; & conuerſionem earum animarum, quas expectabat. Quemadmodum enim famelicus homo, cùm in ſua patria non inuenit panem, ad alia migrat, in qua ſperat ſe poſſe inuenire: Ita Chriſtus D. N. cùm non inueniret hunc cibum animarum in vno loco, eò quòd ipſius vocationi ac prædicationi reſiſterent; tranſibat ad alium, vt eas quæreret: adhibens apta media, vt aliquæ illi obedirent: ſolę enim obedientes, & quæ ipſi ſe dederent, ipſius erant cibus.

a *Ioan.* 4. 34.

HANC eandem ſalutis animarum famem vehementem impreſsit idem Chriſtus Seruator noſter ſuis Apoſtolis ac Diſcipulis; & etiamnum imprimit Prælatis, Viriſque eius Eccleſiæ Apoſtolicis, quorum præcipuus eſt cibus, conuerſio peccatorum, iuxta cœleſtis vocis præceptum, quæ dixit S. Petro: b *occide & manduca*, quemadmodum proximo capite explicatum eſt. Ex quo prouenit, vt, quandò in prouincia, aut ciuitate aliqua hanc animarũ ſuarum eſcam non inueniunt, quia eorum prædicatio non admittitur, ſed eius potius cauſa perſecutionem patiuntur, ex DEI inſpiratione aliò ſe cõferant, vbi eam inuenientes, famem ſuam ſatient. Cuius rei figura fuit, myſtica illa mulier, quæ referebat Eccleſiam: de qua dixit Sanctus Ioannes,

b *Act.* 10. 13.

c Apo 12.14 quod, cùm Draco eam persequeretur, c *datæ sunt mulieri* à DEO *alæ duæ*, non columbæ timidæ, sed *aquilæ magnæ* ac robustæ, *vt volaret in desertum, in locum suum: vbi alebatur per* longum *tempus*. Quæ figura significat, diuinam prouidentiam duplicem Ecclesiæ suæ affectum tribuere, non timoris, sed amoris & zeli: alterum gloriæ ipsius DEI, alterum salutis proximorum: qui acuũt in ea famem conuersionis eorum, ad sui creatoris gloriam dilatandam. d Mat.10.23 Quibus alis d *Fugit ex loco persecutionis*, quemadmodum Magister eius illi commendauit; non ex timiditate, aut ob cruciatus eradẽdos; sed quòd nullum ibi fructum faciat; nec cibum inueniat, quem esurit. Ideoque ex DEI ipsius inspiratione confert se in solitudinem, ac desertum, alias scilicet ciuitates & loca peccatorum, quæ æterna sua prædestinatione illi præparauit, vbi alatur esca illa animarum, quam tantopere appetit. Licebit quoque has duas Ecclesiæ alas dicere, esse feruentes Concionatores, & Euangelij ministros, qui præcipuæ sunt mystici huius corporis alæ: quẽadmodum auis alæ, partes sunt præcipuæ corporis eius naturalis. Quorum ministrorum munus est, binos prodire ad prædicandum, charitate scilicet vnitos: sic enim e Luc.10.1. CHRISTVS D.N. e *binos mittebat suos discipulos*, ad fidem per mundum dilatandam, & Ecclesiam deducendam ad Infidelium deserta, apud quos nunquam aliàs fuerat, vt ibi alatur, & saturetur animabus, quas tanquam escam in corpus suum traiecerit.

§. I. *Gentium Vocatio ob Iudæorum pertinaciam.*

QVEMADMODVM euenerit, quod diximus, incipiemus ostendere ex occasione, quam accepit Christus D.N. (sicut ipse duabus his parabolis prædixit) transferendi Ecclesiam suam ad Gentium desertum, ob Iudæorum repugnantiam, qua ipsius prædicationi restiterunt. Cùm enim ipsemet è cœlo, ad eos vocandos, descendisset, vt suam Ecclesiam legemque Euangelicam, quãm afferebat, in eis plantaret, colligendo, quemadmodum a Mat.15.24 ipse dixit, a *oues, quæ perierunt domus Israel*; ipsi verò se rebelles huic vocationi exhiberent, etiam cùm posteà per Apostolos vocarentur: decreuit occul- b Matth.21.43. tis suis, sed iustis iudicijs, eos deserere, b *auferens ab eis regnum Dei*, quod est vera Ecclesia; & Scripturas sacras, Sacramenta, & Sacrificia, quibus illud innititur; & transferens illud ad gentes, quas adeò efficaciter vocauit, vt Euangelij prædicationem admittentes, copiosos fructus proferrent: quibus Ecclesia famem huiusmodi ciborum satiaret.

HORVM omnium insignem & iucundam habemus expressam imaginem in Historia quam refert primum caput RVTH, si enim ex Apostoli regula, c *omnia*, quæ instrumenti Veteris Patribus eueniebãt, *in figura contin-* c 1.Cor 10.11. *gebant illis*, rerum aliarum, quæ in Nouo erant ventura: quis negabit latere

myste-

myſterium in eo, quod ELIMELECH Bethleemita cum coniuge NOEMI duobuſque filijs MAHALON & CHELION, non habentes quod in ſua patria comederent, *eò quòd facta eſſet fames in terra*, illam defererent, & *abirent, vt peregrinarentur in regione Moabitide*, terra ſcilicet gentilium: in qua mortuo parente, duo eius filij ducerent vxores Moabitidas; ibique ad mortem vſque permanerent: ipſa verò Noëmi, quæ ſola ſuperſtes erat, conuerteret RVTH Moabitidam; cum qua tandem in patriam rediret, ex qua exiuerat? Hoc inquam totum fuit proculdubiò viuum quoddam exemplar & imago deſertionis Iudæorum; & Vocationis, Conuerſioniſque gentilium, de qua nunc agimus. Nam (quemadmodum Gloſſa interlinearis dicit) ELIMELECH, qui ciuis erat Bethlehemiticus, interpretatur: DEVS *meus Rex*; & figura eſt IESV Chriſti Seruatoris noſtri, qui iuxtà perſonæ ſuæ dignitatem eſt verus DEVS Rex æternus, & Dominus vniuerſæ creaturæ: quamuis ſecundùm humanitatem ſit Patre ſuo minor, quem ipſe DEVM ſuum appellauit, cùm dixit: d *aſcendo ad Patrem meum, & Patrem veſtrum, Deum meum, & Deum veſtrum.* Hic Dominus fuit ciuis Bethlehemiticus, natus quà homo in Bethlehem, vbi cœpit ſe mundo manifeſtare; & cum Angelorum muſica celebrauit ſponſalia ſua cum Eccleſia; quæ eò venit, ad ipſum, vt talem ſponſum, agnoſcendum: quæ Eccleſia ſignificatur per NOEMI, quod interpretatur *pulchra*. ex hac enim deſponſatione adeò inſignis ei accedit puritas & pulchritudo, vt idem cœleſtis Sponſus de ea dixerit: e *tota pulchra es amica mea, & macula non eſt in te.* Diuinus hic Elimelech duo filiorum genera genuit, dum in hac vita mortali degeret: vt familiæ ſuæ ſucceſsionem propagarent; doctrinamque ſuam in mundo promulgarent. Hi autem fuerunt S. Apoſtoli, quibus Epiſcopi, & Paſtores Eccleſiæ ſuccedunt; & Septuaginta duo Diſcipuli, quibus ſuccedunt reliqui Magiſtri ſiue Doctores, & Concionatores, cæterique S. Euangelij miniſtri, qui animarum conuerſionem promouent. Vtrumque hoc filiorum genus ſignificabant duo filij Elimelech, MAHALON, quod interpretatur, *à principio*; & CHELION, quod ſignificat *conſummationem*. Apoſtoli enim, primi fuerunt filij IESV Chriſti, qui principium & noſtrorum omnium bonorum: fueruntque Spiritus S. primitiæ, quoad excellentiam eius donorum: reliqui verò Diſcipuli, Magiſtrum ſuum in amore imitantes, plenitudinẽ & perfectionem legis ſunt conſecuti; ſenſimque perfecerunt opus conuerſionis animarum, quod Magiſter eorum cœperat: vtriſque Apoſtolis, ſcilicet ac Diſcipulis, prædicantibus cœleſtem eius doctrinam in vniuerſa Iudæa; & pro viribus laborantibus, vt omnes Hebræi conuerterentur. Qui tamen vſitatâ ſuâ pertinaciâ f *ſemper Spiritui ſancto reſtiterunt*, & Euangelio Sancto contradixerunt. Ex quo orta eſt fames illa ſpiritualis, quæ diuino noſtro *Elimelech* occaſioni fuit, vt cũ Sponſa ſua Eccleſia, duobuſque filijs Apoſtolis ac Diſcipulis, Iudæam

d Ioan. 20. 17.

e Cant. 4. 7.

f Act. 7. 51.

desereret: quia nō inueniebantur spirituales cibi, quos desiderabat, vt iuxtà magnum suum feruorem, famem suam exsatiaret.

HVC spectabat mysticum illud factū Christi Seruatoris nostri, cùm imminente sua passione videns exiguū fructum, quem à Scribis & Pharisæis,
g *Matt*.21.19. cæterisq; infelicis Ierusalem habitatoribus percipiebat, cùm g *mane* quodā *esuriens videret fici arborem vnam secus viam, venit ad eam: & nihil inueniens in ea, nisi folia tantùm, maledixit illi, dicens: nunquam ex te fructus nascatur in sempiternum: & arefacta est continuò ficulnea.* Hoc inquā facto significauit, infelicem illam ciuitatem, eiusq; progeniem, ob grauissima eorum peccata deserendos esse, tanquam steriles & infructuosos: &, quoniam in eis optatū cibum non inueniebat, se cum Ecclesia sua transiturū ad gentium nationes, apud quas optatum cibum inueniret. Huius & illud figura fuit: quòd non in ipsa ciuitate Ierusalē, sed
h *Hebr*.13.12. h *extra portam* eius (vt perpendit Apostol.) *passus fuerit*. significauit enim, copiosiorem suę passionis fructū se gentibus communicaturū. id quod & Apostoli & Discipuli ipsius executioni mandarunt, quemadmodum apertè protestati sunt illustres illi duo supremi huius redemptoris filij Paulus & Barnabas: qui tanquam duæ Ecclesiæ alæ, eam per
i *Act*.13.46. orbem totum deducebāt: i *constanter dicentes Iudæis: vobis oportebat primùm loqui verbū Dei: sed quoniam repellitis illud, & indignos vos iudicatis æternæ vitæ, ecce conuertimur ad Gentes, sic enim præcepit nobis Dominus:* vt sic impleatur quod
k *Isai*. 49.6. scriptū est: k *posui te in lucem gentium, vt sis in salutem vsque ad extremum terræ.*
l *Rom*. 11.12. Quare idem Apostolus dixit l *Iudæorum delicto salutem esse Gentibus, & eorum diminutionem, diuitias Gentiū*. diuisi enim sunt Apostoli, ac Discipuli per oēs mundi nationes ac prouincias; & peregrinantes in regione Moab, totaque Gentilitate, acceperunt sponsas, dum particulares in prouincijs fundarunt Ecclesias, quas vt proprias gubernarunt vsq; ad sanguinis effusionem: vt ita fidem ibi, religionē Christianam, & Catholicam Ecclesiam plantarent: quę Ecclesia, illis è medio sublatis, mãsit sicut Noëmi vidua, & absq; filijs in regione Moab. Sponsus enim eius Christus in cœlum ascendit; eiusq; primi filij ad quietem suam apud Patrem celestē: illa verò exemplo ac doctrina sua conuertit *Ruth* Moabitidam, figuram gentilitatis; educens eam ab Idololatria & erroribus, in quibus vixerat; ac deducens ad veræ religionis
m *Ruth* 1.16. cognitionem, quam professa est Heroicis illis verbis: m *quocunque perrexeris, pergam: & vbi morata fueris, & ego pariter morabor. Populus tuus, populus meus;*
n *Rom* 11.33 *& DEVS tuus, DEVS meus.* n *O altitudo diuitiarum sapientiæ & scientiæ Dei, quàm incomprehensibilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius!* populus enim qui prius erat Deo gratissimus cibus, factus est postea ob sua peccata omninò detestandus; ipsumque DEVM prouocans ad illum ex ore suo eijciendum; qui verò priùs ob suas iniquitates in odio erat, factus est cibus electus, & ipsi Deo incorporatus, factus viuū Ecclesiæ eius membrum: idq;

ad vtriusque exemplum, ne quando iustus superbiat, fiatq; insolens ex bonis, quæ accepit; nec peccator sese contrahat, ac desperet propter mala, quæ patrauit: qui enim hodie est o *vas honoris*, poterit ob negligentiam suam in *vas* mutari *contumeliæ*: sicut contrà, qui hodiæ est vas contumeliæ, potest ex diuina Dei gratia, in vas mutari honoris. o *Rom.* 9.21

§. 11. *Admirandæ aliæ Vocationes.*

SED quoniam nunquam pertinaciæ & resistentiæ deerunt in hominibus, qui suapte natura sunt instabiles; nec fames cõuertendi peccatores, quæ in Christo est, saturabitur vsq; ad finem mundi: inde fit, vt idem, quod Iudęis & Gentibus euenit, fuerit cõtinuatum diuersis temporibus in varijs Asiæ, Africæ, & Europæ nationibus: alijs semel acceptam fidem relinquentibus, Deoque alias in earum locum vocante, vt eam reciperẽt, iuxtà id quod in libro Iob scriptum est: a *cõteret multos & innumerabiles, & stare faciet alios pro eis.* Si enim Dæmon insatiabiliter animas esurit, vt sua condat inferna: quid mirũ, si Christus D. N. sit etiam insatiabilis, vt iustis animabus condat suos cęlos. Ideoq;, cùm permittit, Dæmonẽ aliquas prouincias vel nationes ob earũ peccata arripere: ipse alias ex eius potestate eruit, vt sibi Ecclesiæq; suæ eas adiungat. Et quoniam recentia, & quæ in oculis nostris quasi versantur, plus mouent, quàm præterita: conijciamus attentè oculos in ea quæ hisce tẽporibus acciderunt. Videmus .n. multas Nationes Septentrionales ab Ecclesia defecisse: sed eisdẽ temporibus non defuerunt aliæ multę, quæ eidẽ se Ecclesię adiunxerunt: cui dedit Devs alas tanquam aquilæ magnæ, vt per maria ipsa volans, sedẽ suã apud Iapones, Chinas, aliasque Orientaliũ & Occidentaliũ Indiarum prouincias figeret. Quãuis. n. in specie videatur hãc viam aperuisse insatiabilis hominũ & sacra auri, argenti, aromatum, aliarumq; rerum pretiosarum fames, quæ in illis regionibus inueniuntur: at infinita Dei D. N. prouidentiá, hac occasione medioque vsus est, vt famem salutis animarũ, qua ipse laborat, saturaret: excitando operarios Euangelicos, qui ad prædictas regiones se conferant, cum fame insatiabili, non auri, aut gemmarũ: sed animarum, & plurium animarum, quibus cœli condantur. In hanc piam occupationem variarum regionum viri pij incubuerunt, qui sunt b *gemmarum* pretiosarum *negotiatores*: pro quibus comparandis omnia temporalia, quæ habebãt, vendiderunt ac reliquerunt. ad quos adiuuandos erexit idem Dominus hoc ipso tempore Patrem & Patriarcham nostrum S. Ignatium, minimæ nostræ Societatis Iesv fundatorem: cuius Religiosi professi, ex particulari voto, tenentur esse veloces Ecclesiæ alæ, vt volent, discurrantque per varias regiones ad Hæreticos & infideles, ad plantandam aut reparandam

a *Iob.* 34.24

b *Matt.* 13. 45.

in eis fidem & religionem Christianam: explentes Isaiæ Prophetiam, dicentis: c *Ite Angeli veloces ad Gentem conuulsam, & dilaceratam: ad populum terribilem, post quem non est alius.* qui sunt hi Angeli, nisi Apostolici viri? quorum munus, vt ait Apostolus, est, legatos nunciosque esse Christi, d *pro quo legatione funguntur tanquam Deo exhortante per eos*, cuius cooperatores sunt & adiutores in conuertendis peccatoribus. Iure autem merito vocat eos *Angelos*, vt qui custodes Angelos imitentur in officio consulendi hominum bono; & in velocitate ac fortitudine ad exequendam voluntatem diuinam, eiusque gloriam dilatandam. Huiusmodi itaque Angelis legatisque suis inspirat DEVS, eosque efficaciter permouet, vt aquilarum velocitate volent per ipsa maria, donec ad populos illos perueniãt, qui tanquam abiecti, sunt in obliuione & in vltimis terræ finibus: vt eos operâ suâ congregent, & ad Ecclesiæ gremium perducant, in locum scilicet aliorum multorum, qui ab eo discesserunt. O viri felices, quibus felix adeò sors obtigit, vt officio sitis Angeli, regisque æterni legati; IESV Christi præcursores, qui de cibo illo prospiciatis, quo is, ad benignam suam famem saturandam, libenter vescitur. Hæc quidem tum hisce temporibus geruntur; tum fore speramus, vt etiam imposterum vsque ad mundi finem ita eueniant. Nam quemadmodum NOEMI, postquam RVTH idololatram ad veram religionem conuertit, rediјt cum ea in patriam suam, id est, in Iudæam: Ita Ecclesia Catholica reuertetur ad terram Israel, & e *reliquiæ*, vt ait Isaias, *populi* Hebræi *conuertentur*, f *& saluæ fient:* vt vterque populus, Hebræus & Gentilis, fiat vnus grex, habeatque vnum pastorem Christum, qui tunc famem suam saturabit, quam semper habuit conuersionis Iudæorum, traijciens in suæ Ecclesiæ corpus g *duodecim millia*, cuiusque Tribus ex duodecim Israel, quemadmodum refert Sanctus Ioannes in sua Apocalypsi: per duodenarium numerum intelligens multitudinem eorum, qui ex singulis Tribubus saluabuntur. Nec desperamus fore, vt pulchra NOEMI, quæ nunc ex Anglia & alijs Septentrionalibus regionibus exulat, reditura sit, decursu temporis ad easdem, ob diuinæ inspirationis efficacitatem, & Angelicorum legatorum operam & laborem, qui in rem eam incumbunt.

NE autem adeò vtilis doctrina in genere tantùm proposita, sine magno fructu pertranseat: cùm hos euentus leges, meritò aperies oculos, & ex eis conijcies vehementem, qua Christus D.N. tenetur, tuæ salutis famem: quæ illum impellit, vt, cùm te in peccato aliquo lethali iacere cernit, iucunda sua vocatione vocet, cupiens, eam acceptari, vt famem suam satiet, teque in vnum corpus & vnum spiritum secum redigat. Quemadmodum apertè satis id insinuauit modus ille beneuolæ adeò vocationis, qua vocans peccatorem dicebat: h *ecce: sto ad ostium & pulso: si quis audierit vocem meam, & aperuerit mihi ianuam, intrabo ad illum, & cœnabo cum illo, & ipse mecum.* vehemen-

c *Isai.* 18.2.
d 2 *Cor.* 5. 20.
e *Isai.* 10. 21.
f *Rom.* 9. 27
g *Apoc.* 7.4
h *Apoc.* 3.20.

ter enim eſurire cenſendus eſt, qui ſtatim atq; hoſpitium ingreditur, menſę accumbit, vt cùm hoſpite cœnet. Et quaſnam eſcas exiſtimas illum in hac cæna appetere, niſi animam tuam, ipſumque cor tuum: quod gratiâ ſuâ in aliud valde diſsimile commutans, cordi ſuo vniet. Nec tu tamen famelicus remanebis: nam & tu cænabis cum illo, ſumeſque delicatiſsimos, quos ille afferet, cibos; quemadmodum poſteà dicemus. Si aũt ipſius vocationi reſiſtens, eſurientem dimiſeris: timendum, ne fortè tibi ſicut infructuoſæ fico maledicat: teq; ob tuam repugnantiam derelicto, ad aliam animam accedat, quæ illum admittens, famem ſatiet, tuam priùs eſurientis. Propterea enim dixit: i *Tene quod habes, vt nemo accipiat coronam tuam.* quaſi dixerit: ſiquidem adeſt tibi diuina vocatio, te ad meum obſequium inuitans, da illi locum, & fac iuxtà illius ductum: alioquin aliũ loco tui vocabo; cui, quam tibi non obedienti denego coronam, dabo obedienti. Nec exiſtimes miſer homo, magnoperè Devm indigere te ad ſuam Eccleſiam cœlumque condendum: tu potiùs Deo indiges, vt eò peruenias. Quare ſi eius in te ſtudio & fauore, quem tibi offert, indignum te facias, quæret ipſe, qui eam beneuolentiam acceptet; & in locum alicuius k *Iudæ*, aliquem conſtituet *Matthiam*; & in locum l *Simonis Magi*, conuertet m *Saulum*. Quod ſi etiam innumeros rebelles ipſe repellet, & n *conteret*, totidem *alios ſtare faciet pro eis*, & in eorum locum ſubſtituet; proque vaſe vno confracto, aliud ex eadem maſſa fabricabit, quod ſit o *vas miſericordiæ*, in quo diuitias collocet gloriæ ſuæ, quas *iræ vas* à ſe repulit. Ac denique ſi tu cibum dare renuas, quem ille petit; nouerit alium quærere, qui det ſponte copioſum. Nam ſiue hoc, ſiue illo modo; ſiue apud te, ſiue apud alium, adhibebit ipſe media efficaciora, vt ſatiet ſuam famem.

i *Apoc.* 3.11.
k *Acto* 1.23.
l *Cap.* 8. 13. 20.
m *Cap.* 9.7.
n *Iob.* 34. 24.
o *Rom.* 9. 22.

CAPVT V.

VOCATIO AD PECCATA FVGIENDA: & mundus Chriſto aduerſarius, ob ſex ingentes eius miſerias.

AGGREDIMVR tractationem de diuinis vocationibus in particulari, quarum prima ſpiritualem intendit peccatorum mutationẽ: educendo eos ex loco deteſtando valdè, ipſo ſcil. mundo, cuius princeps eſt Dæmon; & cuius ipſi ob peccatum ſunt membra: vt in alio excellenti valdè, qui eſt Eccleſia Chriſti D.N. eos collocet: faciẽs illos viua eius membra per fidẽ, ſimul cum gratia & charitate. Et quamuis vtrumq; ſimul fieri ſoleat, agemus tamen de ſingulis ſeorſim: referẽtes in hoc capite omnia

mala, quæ sunt in mundo eo modo, quo ipsamet vocatio solet cælesti lumine ea manifestare: vt ea fugientes, euadamus.

PRAEMITTAMVS verò, intra spectabilem hunc mundum, qui est opus Dei, ac proindè bonũ (quemadmodũ omnia opera manuũ eius sunt bona) esse mundũ alium neq̃, congregationẽ scil. peccatorũ: & hic est de quo dixit ipse Saluator: quod sit hostis iustorũ: a *quia de mundo* (inquit) *non estis, sed ego elegi vos de mũdo, propterea odit vos mundus. quē* b *non potest accipere spiritũ veritatis*, à quo iusti sanctificantur, quãdiu in sua perfidia permanserit; & in omnibus Christo, eius doctrinæ, vitæq; aduersatur. Nam (vt ait S. Ioannes) c *mundus totus in maligno positus est*. d *& omne quod est in mundo, concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorũ, & superbia vitæ*. quem idẽ S. Ioan. in mystico sensu appellat e *ciuitatem magnam, quæ vocatur spiritualiter Sodoma, & Aegyptus; vbi & omnium Dominus crucifixus est*. Dicitur aũt *ciuitas magna*, ob innumeram plebis multitudinẽ, quam illa complectitur; qua f *stultorum infinitus numerus* ambulat per latas eius plateas: & festinant per g *vias latas, quæ ducunt ad perditionem*: est AEgyptus ob tenebras, idololatriam, superstitiones, & errores, quibus implicatur. Est Sodoma, ob gulam, ebrietates, luxuriam & alias abominationes, in quibus versatur, carnis suæ sequens appetiones. Et his peccatis crucifixit filium Dei, siquidem ipsa in causa fuerunt, cur crucifigeretur, imò (vt ait Apostol.) h *rursum sibimetipsis*, & quasi quotidie ipsum *crucifigunt*.

a Ioan. 15. 19.
b Cap. 14. 17
c 1. Ioan. 5. 19
d & c. 2. 16.
e Apoc. 11 5
f Eccle. 1. 15
g Matt 7. 13
h Hebr. 6. 6

HINC apparet, mundũ hunc duas habere partes, alteram alterâ detestabiliorẽ. PRIMA est congregatio infidelium, quę significatur per AEgyptũ, tota tenebrosa: eò quòd miserandâ ignorãtiâ, & intellectus obscuritate neget verum Deum, verumq; hominũ Saluatorem Christũ D. ex quo in varios errores deceptionesq; labitur. ad hanc mundi partem pertinent Idololatræ, Iudæi, Sarraceni, & Hæretici, cæteriq; infideles oẽs: qui simul cum infidelitate innumera hauriunt peccata, & omne genus vitiorũ. Altera pars est, congregatio reliquorum peccatorũ; qui, etsi veram fidem retineant, viuantq; in ipsa Ecclesia, i *factis autem* (vt ait Apostol.) *Deum negant*, & Christum: imitantes ipsos infideles; itaq; vitam suam instituentes atq; si fidem non haberent; nec legem, quę ipsorum peccata prohiberet. quibus dixit Ioannes: k *nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo sunt: si quis diligit mundum, non est charitas Dei in eo*. Et quoniam hi non tam ex errore intellectûs, quàm quòd prauas voluntatis ac sensualitatis propensiones sequantur, significantur per Sodomam. cuius peccata recensuit Ezechiel, dicens:

l *hæc fuit iniquitas Sodomæ: superbia, saturitas panis, & abundantia, & otium ipsius, & filiarum eius: & quæ manum egeno & pauperi non porrigebant.*

i ad Tit. 1. 16.
k 1. Ioan. 2. 15.
l Ezech. 16. 49.

§. 1. Tres

§. 1. *Tres huius mundi miseriæ.*

QVIS referre poterit extrema scelera & miserias, ad quas mundus pertingit, cui huiusmodi nomina & compellationes conueniunt? Quod si elenchum quendam eorum, in quo illa quasi ad viuum depinguntur videre velis, audi quæ Sanctus Ioannes de ciuitate Babylonica referat, in qua miserrimus hic mundus descriptus & adumbratus erat: a *Vidi*, inquit, *mulierem sedentem super bestiam coccineam, plenam nominibus blasphemiæ, habentem capita septem, & cornua decem. Et mulier erat circumdata purpura & coccino, & inaurato auro, & lapide pretioso, & margaritis, habens poculum aureum in manu sua, plenum abominatione & immunditia fornicationis eius: & in fronte eius nomen scriptum: Mysterium: Babylon magna, mater fornicationum & abominationum terræ. Et vidi mulierem ebriam de sanguine Sanctorum, & de sanguine Martyrum* IESV. Quod potuit exemplar magis viuum depingi scelerum & iniquitatum huius mundi, qui vera est Babylon, & confusionis ciuitas, super plurimos aquas fundata, super innumeros scilicet populos, omnes lubricos ac perituros, quos illa complectitur?

a *Apoc.* 17.3.

EIVS prima proprietas & calamitas est, quod eius sedes ac præcipuum fundamentum innitatur Dæmoni, per illam bestiam significato, qui mulierem sustinet, portatque ab vno loco in alterum. Quicquid enim nequam hic mundus, & congregatio ipsi addictorum facit, id facit, sequendo suggestionem impulsumque ipsius Dæmonis. Et quoniam hæc bestia non est freni capax, non tendit, quò illam ducit, qui ipsi insidet; sed quò ipsa vult, illum ducit: ipsa enim iniquos regit ac gubernat; & propterea b *Princeps mundi huius* appellatur, c *Rector tenebrarum*, & d *Rex super omnes filios superbiæ*, cuius corpus plenum est nominibus blasphemiæ. Esurpat enim sibi, suisque filijs titulos & nomina diuinitatis propter quæ vocari & tractari volunt tanquam Dij. Quæ itaque maior esse potest miseria, quàm effreni adeò bestiæ insidere, & ab hoste adeò crudeli duci ac gubernari! cuius crudelitatem *coccineus* siue rufus color manifestat: non enim saturatur nisi peccatorum sanguine, qua blasphemiæ nomini scribit inclinando, malisque suis exemplis omnes implendo, vt (quemadmodum dixit Isai. 52. 5. Roman. 2. 24.) *iugiter tota die nomen* DEI, eiusque Sanctorum *blasphemetur.* I.

b *Ioan.* 14. 30.
c *Ephes.* 6.12
d *Iob.* 41. 25

HINC secunda mundi miseria exoritur, quòd scilicet fundatus ille sit, & f *positus in maligno*, & in septem vitijs capitalibus, per septem bestiæ capita significatis. de quibus dixit Angelus S. Ioanni, quod g *esset septem* 2.

f *Ioan.* 5. 19.
g *Apoc.* 17. 9

montes, super quos mulier sedet, & septē reges, qui illam gubernant. Si enim rem benè consideremus, septē illa vitia, quæ Capitalia appellamus: Superbiam, Gulam, Luxuriam, Auaritiam, Iram, Inuidiam & Acediā, tanquam septem montes sunt, in quibus sedent peccatores, proficientes in omni genere peccatorū; & animo deliberato in illis persistentes. & qui plus in illis creuerūt, tanquā reges & principes sunt nequā huius mundi; vt qui proximi & vniti sint ipsi bestiæ, cuius sunt instrumenta ad oppugnandum DEVM, decemq; diuinæ legis mandata. Qui quò sunt potestate maiores, eò sunt etiā nequiores, trahentes post se minores, iuxtà illud Ieremiæ de optimatibus populi:
h Iere. 5. 5. h *Ecce magis hi simul confregerunt iugum* leges, *quam pauperes*, & vulgares homines. Quæ igitur miserior esse potest ciuitas, quàm cuius fundamēta sunt vitia; cuius Reges & Gubernatores sunt insigniores peccatores; cuius peccata sicut montes creuerūt; cuius optimates, capita sunt Sathanæ, & instrumenta Draconis ad eius conatus perficiendos & promouendos. O infelices ciues, quibus tales gubernatores in sorte contigerunt: siquidem. i *qualis*
i Eccl. 10. 2. 3. *rector est ciuitatis, tales & inhabitantes in ea*.

SED vlterius adhuc progreditur hæc miseria, eò quòd mera infelicitas, falsæ felicitatis pallio cōtegatur. Miser enim hic mundus felicitatem suam
k 1. Ioan. 2. 16. ponit in diuitijs, quas k *oculi concupiscunt*; in voluptatibus, *quas appetit caro*; & in vanis honoribus, quos *ambit superbia vitæ*. Magnam reputat felicitatē, quòd posit *purpura & coccino* indui; *auro & lapidibus pretiosis* ornari; ac *margaritis* circumdari, ad iactantiam & vanitatem suam ostentandam. Omnia autem hæc, quæ exteriùs splendent, sunt *poculum aureum*, quod tenet *in manu sua plenum abominatione & immunditia*, quod propinat suis ciuibus. *Poculum* etiam est *aureum*, sensuum illecebrarum appetitio, gu-
l Iere. 51. 7. la, ebrietate, luxuria, milleque alijs vitijs refertum. Hic est l *calix aureus Babylonicus, inebrians omnem terram: de cuius vino biberunt omnes gentes: & ideò inebriatæ & commotæ sunt*; iudiciumque adeò amiserunt, vt Deos falsos adorarent; & ratio filiorum huius sæculi adeò fuit perturbata, vt effrenes suos appetitus sequentes, in omnia vitiorum genera præcipitentur. Ab his enim tribus venenatis fontibus innumera
m Iob. 15. 16. fluunt peccata, quæ corda inficiunt hominum sæcularium, m *qui bibunt sicut aquam iniquitatem*; calicis potius splendorem, quàm ipsius haustûs vene-
n Prou. 23. 31. num attendentes; seseque n *colore vini splendentis in vitro*; eiusq; sapore, cùm *blande ingreditur* oblectantes: nec attendentes, quod *in nouissimo* (vt ait Sapiens) *mordebit vt coluber, & sicut regulus venena diffundet*. O cæci filij Adami terreni, qui suo peccato fundamenta iecit ciuitatis peruersi huius mundi! cur Patrem illum vestrum imitamini, pomum, in quo
o Matt. 23. 27. ipsa mors latet, comedentes? O o *sepulchra dealbata, quæ foris apparent hominibus speciosa, intus autem plena sunt ossibus mortuorum, & omni*

ſpurcitia & hypocriſi! quodo non horretis fœtorem veſtrum interiorem, qui omnem iſtam externam pulcritudinem deuorabit? ô munde munde! qui nihil aliud, quam ſolum mundi nomen retines, eò quod mundus quidem ex manu tui creatoris prodijſti; ſed in vita ipſa totus es ſordidus, & vomitum prouocas: opera enim manuum tuarum te totum deſœdarunt.

§. 2. De tribus alijs eiuſdem mundi miſerijs.

QVid verò dicam de cæcitate & ſtultitia, qua idem mundus ſuam iactat immundiciam? quid enim eſt, quod a *in fronte eius ſit ſcriptum* 4.
nomen Babylon magna, mater fornicationum & abominationum terræ, niſi quod a *Apoc.* 17. 5.
iactet ſua ſcelera manifeſtè: nec dedignetur ea promulgare? b *frons,* inquit
Ieremias, *mulieris meretricis facta eſt tibi, noluiſti erubeſcere,* talis videri: vultum b *Ierẽ.* 3. 3.
tuum ſine pudore aperis, vt cognoſcaris: quia verè qui illum viderit; quis
tu ſis ſtatim agnoſcet: Nam c *peccatum tuum quaſi Sodoma prædicas, nec abſcondis:* quia non erubeſcis, quòd illud habeas. d *Quid* itaque *gloriaris in malitia,* c *Iſai* 3. 9.
qui potens es in iniquitate patranda? ô incredibilem malitiam, quæ eouſque d *Pſal* 51. 3.
progreſſus es, vt gloriam tuam in eo colloces, quod eſt ſumma ignominia dignum. Ecquis dignè explicare poterit miſeriam, quam ipſo tuo nomine præfers? Neque enim ſine cauſa Angelus, qui hanc figuram Sancto Ioanni oſtendit, antequàm eam explicaret, hoc verbo, *Myſterium,* eſt vſus; vt intelligeremus, magna in eius ſignificatione arcana latere: multoque maiores eſſe miſerias, quàm exteriùs appareat. Quis etiam confuſionem illam explicare poterit, quæ latet in eo, quod vocetur *Babylon*? quis fœcunditatem deteſtandam, quæ *matris* nomine adumbratur? quis Idololatrias referet vtroque nomine *fornicationum & abominationum* comprehenſas? Quæ idola non adinuenit mundus? quos falſos Deos non eſt veneratus? omitte innumera gentium idola, & in illa oculos conijce, quæ reliqui mundi homines colunt: & inuenies, quoſdam e *pecuniam* vt *idolum* adorare; alios f *ventrem* e *Epheſ.* 5. 5.
pro Deo habere, alios inanis gloriæ g *ſoli, clareq; lunæ* famæ genua ſua flectere, f *Phil.* 3. 19.
abijcientes tanquam adulteri legitimum Devm ſuum, vt ficto Deo ſeſe g *Iob.* 31. 26.
ſubijciant. Quod ſi aliqui manifeſtè hos Deos non adorant, id tamen faciunt occultè, h *vnuſquiſque in abſcondito cubiculi ſui* ſcelera multa patrantes; h *Ezech.* 8. 12.
exteriùs verò manifeſtantes myſteria: quales ſunt hypocritæ, qui ſanctitatem oſtentant, vt honorem ex ea habeant. O mundum abominandum, qui dum te manifeſtas, malo tuo exemplo es alijs ſcandalo; quandò verò te occultas, alios decipis tua fictione & hypocriſi! ſemper virtutem horres, licèt interdum honorem ex ea veneris: mactans inſtar lupi oues, vt earum pelles induens, decipias innocentes.

5. PRAEDICTAS tuas iniquitates quinta hac addita impietate obsignas. Non enim satis tibi esse putans, quod sis nequam, bonos crudelissimè persequeris, vt à parte tua eos stare facias. i *Vidi*, inquit, *mulierem ebriam de sanguine sanctorum, & de sanguine Martyrum* IESV. O ebrietatem detestandam! ô furiam verè infernalem! quæ non nisi iustorum sanguine satiaris, vt k *veniat super te omnis sanguis iustus, qui effusus est super terram, à sanguine Abel iusti*, vsque ad vltimum iustum qui futurus est in terra! Quemnam iustorum non es crudeliter persecutus? quosdam enim facultatibus spolias, alios honore: alios in sua quiete perturbas; alijs etiam vitam ipsam adimis. Et cùm sis adeò impius, in hoc vno tamen, si ita loqui licèt, bonus es: quòd, cum bonos persequeris, eos efficis clarissimos sanctos: tu enim illustrissimos facis Martyres, patientissimos Confessores, Virgines purissimas, inuictos Doctores ac Pastores. Sed hoc ipsum non tuæ, sed magni nostri Dei bonitate tribuendum est, qui ex adeò horrendis tuis malis elicere nouit adeò præclara bona; cùm tu adeò sis malus, vt ex ipsismet bonis magna elicias mala.

i Apoc.17.6.

k Mat. 23.35

6. SED fortè inter tuos ipsos integra & perfecta pace frueris, etiamsi persequaris extraneos. l *Decem cornua* (ait Angelus S. Ioanni) *quæ vidisti in bestia: hi odient fornicariam, & desolatam facient illam: & nudam, & carnes eius manducabunt, & ipsam igni concremabunt.* Quid autem hoc est, nisi viua imago extremæ mundi miseriæ? qui non modò bonos oppugnat, vt peruertat; sed iustis DEI iudicijs, tùm secum ipse, tùm cum ijs, qui ex parte eius sunt in continua pugna versatur: alijs aliorum felicitati insidiantibus: ex quo prouenit, vt eadem illorum felicitas in omnium conuertatur infelicitatem & miseriam: Instar enim nefrendum sub quercu, se ipsos lancinant, vt glandes præripiant.

l Apo.17.16.

SI enim, quod in mundo geritur, accuratè perpendas, inuenies, omnes cupiditates facultatum, deliciarum, & honorum, semina esse bellorum, litium, calumniarum, testimoniorum falsorum, latrociniorum, homicidiorum, & adulteriorum: quæ hanc babylonicam ciuitatem perturbant, confusione replent, ac tormentis. quia alij aliorum sunt carnifices, ita vt interdum fratres ipsi, & amici, crudeliores fiant tyranni. Hunc miserrimum mundi statum deflebat Micheas Propheta, cùm dixit: m *Væ mihi, quia factus sum, sicut qui colligit in Autumno racemos vindemiæ: non est botrus ad comedendum: præcoquas ficus desiderauit anima mea,* nec inuenit. *Perijt Sanctus de terra, & rectus in hominibus non est: omnes in sanguine insidiantur, vir fratrem suum ad mortem venatur. Malum manuum suarum dicunt bonum: princeps postulat, & iudex in reddendo est: & magnus locutus est desiderium animæ suæ, & conturbauerunt eam. Qui optimus in eis est, quasi paliurus; & qui rectus, quasi spina de sepe.* Nolite credere amico, *& nolite*

m Mich.7.1

confidere

confidere in duce: ab ea, quæ dormit in sinu tuo, custodi claustra oris tui. Quia filius contumeliam facit patri, & filia consurgit aduersus matrem suam, nurus aduersus socrum suam: & inimici hominis domestici eius. Omnia hæc sunt verba Prophetæ. Quæ igitur maior esse potest calamitas, quàm si pars aliqua eius mundi sis, qui adeò sit rationi contrarius? Si enim iuxta eam viueretur & ageretur, princeps deberet lites intercidere: qui tamen ipse iniusta proponit postulata; Iudex rectas & iustas deberet proferre sententias: qui tamen facilè prensatur; Qui magnus est deberet terræ pacem quærere: qui tamen illam turbat; Amicus deberet esse amico fidelis: qui tamen illum decepit; Dux belli militem suum protegere deberet: & ipse tamen eum tradit, Filius honorare deberet parentem: qui tamen eum afficit ignominia; filia deberet matrem amore prosequi: quæ tamen insurgit contra illam; frater deberet fratrem tueri: qui tamen mortem illi adsciscit; Vxor deberet marito esse fidelis: quæ tamen illum supplantat; famuli ac domestici deberent esse Domino amicissimi: qui tamen occulti sunt inimici. Quòd si talia faciant Principes; quid tyranni facient? si minus mali in mundo, sunt quasi spina de sepe: quales erunt pessimi? si non est fidelitas inter filios & fratres, quomodò erit inter extraneos? si iudices à suo Tribunali veritatem & iustitiam exterminant: ibi illa inueniet hospitium? Quòd si domestici misericordiam & charitatem è domo exturbant: vbi inueniet, qui illam recipiat?

Aptissime verò alius Propheta eodem spiritu dixit: n *Manus vestræ pollutæ sunt sanguine, & digiti vestri iniquitate: labia vestra locuta sunt mendacium, & lingua vestra iniquitatem fatur. Non est qui inuocet iustitiam, neque est qui iudicet verè: sed confidunt in nihilo, & loquuntur vanitates: conceperunt laborem, & pepererunt iniquitatem. oua aspidum ruperunt*, & sic sunt alijs occasio hauriendi venenum: *telas araneæ texuerunt*, vt paruulos capiant: *qui comederit de ouis eorum morietur.* o *Veritas corruit in plateis, & æquitas non potuit ingredi. Et facta est veritas in obliuionem: & qui recessit à malo, prædæ patuit*, & persecutioni. Quæ igitur maior miseria esse potest, quàm quod desit mundo veritas & virtus: quæ duæ sunt pretiosissimæ terræ gemmæ quibus homines excellunt bestias, fiuntque similes Angelis, & Dæmoniorum aduersarij: quibus tamen è medio sublatis, euadunt bestijs peiores, Dæmonibus persimiles, & hominum nobilitate indigni.

n *Isa.* 59.3.
o *Isa.* 59.14.

CAPVT VI.

PROGRESSIO FIT IN PVNCTO PRAECEDENTI, *ac indicatur duplex fames, quæ est in mundo.*

NECDVM finis est miseriarum huius mundi, eò quòd sint innumeræ. Misera enim hæc Babylon, etsi poculum aureum habeat in manu sua plenum vino, de quo hactenus diximus: nunquam tamen potest ipsam sequentium sitim extinguere: nam quò magis aurum esuriunt & sitiunt, eò magis horrent, quæ illis maximè conuenirent.

AD cuius ampliorem declarationem aduertendum est, duplicem horrendam famem sitimque rabidam affligere corda hominum huius mundi. altera est fames bonorum temporalium: nam etsi habeant plurima, nunquam tamen illis saturantur: quare semper esuriunt & sitiunt, nullo suis desiderijs termino constituto. Altera est fames & sitis multò perniciosior: quia scilicet desunt illis spiritualia bona, in quibus consistit vera saturitas. a *Amos* 8.11. Quam famem Amos Propheta appellat, a *non famem panis, sed audiendi Verbum Domini.* Quemadmodum enim dicimus, esse famem in ciuitate, quandò deest corporis alimentum: ita meritò veri spiritus alimenti defectum, famem appellabimus. An nō ergò horrenda fames in huius mundi regione esse sensebitur, cùm animæ caret nutrimentis, quæ virtutes sunt ac veritates cœlestes; & opera sancta, quæ ab eisdem proueniunt? Et cum omnes homines (vt ait S. Augustinus) *Lib.13 de Trinit.c 8.* etiamsi Iudæi, Hæretici, aut Pagani sint, desiderent esse beati, esuriantque suam salutem: necesse est, quamdiu in malo hoc mundo versantur, in suis sectis maledictis fame perire: eò quòd in illis verùm alimentum, quo satientur, non inueniant.

DVPLEX hæc fames fuit significata in illa, quam refert Sacer Textus b *Ruth* 1.1. nostræ RVTH, imprimis eius verbis: b *In diebus,* inquit, *vnius Iudicis facta est fames in terra:* cuius causam conijciunt Doctores in continuatum per multos annos defectum aquæ, è cœlo descendentis; & in solis æstum, quo illa terra fuit exsiccata in pœnam peccatorum eius. Quis hic est Iudex, & quæ terra, quos Spiritus S. huius libri auctor, noluit proprijs nominibus exprimere? num illa ignorauit? quod si nouit; cur voluit, Iudicis nomen esse occultum: nec dignatus est, nomen proprium terræ exprimere? sed hoc totum eò ipse direxit, vt quasi penicillo nobis miserrimum huius mundi, & hostis sui statum depingeret. Suos enim amicos ex proprio nomine nouit DEVS scientia, quam dicunt, approbationis: quia & vitam & operam ipsorum approbat: At peccatores hostes suos nec de nomine nouit, nec dignatur ore suo illorum nomina proferre: quia deprauatos ipsorum mores

reprobat:& iuxta præſentem iuſtitiam eos deſtinauit ad infernum.Hanc enim ob cauſam (vt benè perpendit S. Gregorius) Chriſtus D.N. in parabola diuitis epulonis & mendici Lazari expreſsit mendici nomen, eò quòd eſſet iuſtus ad ſignificandum ſe illum noſſe, eiusque nomen in libro vitæ ſcriptum habere: reticuit tamen diuitis nomen, eò quod peccator eſſet ac reprobus:vt ſic oſtenderet, nomen eius de libro viuentium eſſe deletum, nec dignum, cuius inter homines memoria eſſet, aut aliqua eius in libris ſacris mentio fieret. Quid ergò aptius mundo huic tribuitur, quàm quòd ſit terra populi à Deo iuxta præſentem iuſtitiam reprobati:c *quorum nomina*, vt ait Dauid, *cum iuſtis non ſcribuntur*. Et cuius principes gubernatoresque adeò ſunt impij, vt dedignetur Devs, proprijs eos nominibus compellare. Quid autem hinc prouenit, niſi horrenda mortaliſque fames in hac miſera terra? In pœnam enim peccatorum ſuorum deeſt illis veritatum, virtutumque cęleſtium irrigatio, quæ animæ ſunt nutrimentum; & præterea æſtus cupiditatum eorum quotidiè magis famelicos reddit bonorũ temporalium, quorum fames adeò eſt, vt dicitur, canina, vt etiamſi plurimùm comedant, nũquam ſaturentur. Hæc eſt infelix illa regio, quò peruenit filius prodigus, cùm è domo paterna diſceſsit. de qua regione dicit Euangeliſta: d *facta eſt fames valida in regione illa*: adeoque eius miſeria creuit, vt neque inueniret cibum homini conuenientem, nec permitteretur *ventrem ſuum de ſiliquis, quas porci manducabant, implere*. Non nego, multos eſſe huius mundi homines, e *quorum venter* (vt ait Dauid) *de abſconditis* DEI *adimpletus eſt*, de bonis ſcilicet temporibus, quæ Devs abſcondit ſub terra, eò quòd vilia ſint in oculis eius: & *ſaturati ſunt filijs*, non legitimis ſed ſpurijs: nam *dimiſerunt reliquias ſuas paruulis ſuis*, teſtibus carnalitatis ipſorum. Quamobrẽ (vt S. Auguſtinus legit) *ſaturati ſunt porcina*: quia ſeſe beſtialibus voluptatibus tradunt, vt inordinatas ſuas expleant appetitiones. idque adeò vehementer, vt non ſolùm cibis porcorum, ſed carnibus etiam eorum veſcantur. Vorantes enim bona terræ, beſtiarum mores in animæ viſcera traijciunt. Quæ etſi in ſpecie felicitas appareat, eſt tamen ſumma infelicitas: ſiquidem pręmiſit eodem loco Dauid: *à paucis de terra*, hoc eſt, à numero iuſtorum, Deus *diuidit eos*: & quãuis ſaturatis ſpeciẽ præferat, eſt tamen fames moleſtiſsima. tales enim eſcæ tùm non poſſunt animarum famem ſaturare; tùm adferunt nauſeam verarũ eſcarum, quibus ipſæ veſcuntur animę: quæ quod ſpirituales ſint & æternæ, capacitatiſque cuiuſdam quaſi infinitæ, non poſſunt bonis corporeis, perituris, ac limitatis ſatiari: quia illis deeſt requiſita proportio, vt ſint animarũ nutrimentum. quemadmodum qui fame corporis premitur, ſatiari non poteſt auro, nec argento, nec rebus alijs, quæ non ſint accommodatus cibus humanus. quem ſi faſtidiat, ideoque non comedat, exſiccabitur tandem, & præ fame morietur.

Hom. 40. *in Euangel.*

c *Pſ.* 68. 29.

d *Luc.* 15. 14

e *Pſ.* 16. 14.

Ib. & Epiſt. 54.

§. 1 *De quinque famelicorum peccatorum generibus.*

In declam. in id. Ecce nos reliquimus omnia circa medium

QVAE superiùs sunt dicta, mirificè explicauit S. Bernardus, iucundissima quadam similitudine. Vidi, inquit, ego aliquando quinque viros, quidni phreneticos arbitrer? Primus siquidem buccis tumentibus marinam masticabat arenam. Secundus sulphureo astans lacui exhalantem teterrimum fœtidissimumque gestiebat haurire vaporem. Porrò tertius fornaci incubans vehementer accensæ, micantes scintillas hiantibus excipere faucibus lætabatur. Quartus supra pinnaculum templi residens, leuioris auræ spiritum aperto attrahebat ore: & si quo minus influere videretur, flabello sibi ventum ipse ciebat, ac si totum speraret aërem deglutire. Quintus seorsim positus ridebat cæteros, ipse quoque ridendus, & maximè. Proprias enim carnes incredibili quodam studio sugere laborabat: nunc manus, nunc brachium, nunc alias partes applicans ori. Miseratus homines, causamque miseriæ sciscitatus à singulis, vnam omnibus esse reperio, validissimam vtique famem. Tunc verò macilentissimas eorum facies contemplatus, recordabar Prophetæ gementis miserabiliter, & dicentis: a *aruit cor meum: quia oblitus sum comedere panem meum.* Quid hæc vobis, inquio, prosunt? non sunt naturales cibi: magis famem hæc prouocant, quàm extinguant. Panis namque animæ iustitia est, & soli b *beati qui esuriunt* illam: *quoniam ipsi saturabuntur.* Nimirum ad imaginem DEI facta anima rationalis, cæteris omnibus occupari potest, repleri omninò non potest: capacem DEI, quicquid DEO minus est, non implebit. Hæc S. Bernardus.

a Psal. 101. 5

b Matt. 5. 6.

I. Mũdus est famelicorũ, & nauseabundorum congregatio.

Ex quibus licèt colligere, mundum, qui hostis est CHRISTI, esse esurientium hominum congregationem, insatiabili fame temporalia & peritura bona appetentium; & simul verorum bonorum spiritualium & æternorum nausea laborantium. Nihil enim quod comedunt, potest illos satiare; nec gustãt, quod satiare illos possit: ac proinde omnes fame pereunt: propter nauseam enim horrent spiritus cibos, qui animæ vitam conseruarent; propter famem verò appetunt, vorantque cibos carnis qui nunquam illos satiant, & mortem potiùs inferunt: quia non sunt proprij illorum cibi. In hac ergo huius mundi congregatione sunt quinque illa hominum genera, quæ S. Bernardus insinuauit. Quos enim putas, marinam arenam masticare, nisi auaros: qui terrenis bonis, & amaris, implicatisque terræ negotiationibus aluntur? quos, sulphureum haurire vaporem, nisi libidinosos, qui carnis delectationibus recreantur? quosnam, scintillas ex accensa fornace excipere, nisi eos, qui igne suæ coleræ æstuant, & ira effreni quærunt vindictas? quosnam in alto collocatos, auram attrahere, nisi superbos & ambi-

tiosos, qui aura vanitatis aluntur; studentque erigere se super alios, vt ab omnibus inaniter laudentur? & quos denique, proprias carnes sugere, nisi inuidos, qui propria viscera, præ tristitia de alieno bono, consumunt? Quæ igitur phrenesis magis stulta, grauiorque esse potest, quàm famelicos homines tale cibi genus quærere, aridum, tanquam arenam; fœtidum tanquam sulphur; ardentem, tanquam scintillas ignis; inanem, tãquam auram; & tantæ crudelitatis, vt proprias deuorent carnes? ô stulti filij terreni Adami, qui non animaduertitis deceptionem & calamitatem vestram! ô munde fraudulente, qui promittens saturitatem, fame enecas, cruciando proprijs vitijs ipsosmet, qui tibi adhærescunt.

Neqve .n. aliud sunt vitia, quã fames quędã canina, sitisque rabida deliciarum, honorum, ac diuitiarum, simul cum nausea bonorum cœlestium. Quid enim est auaritia, nisi insatiabilis fames c *pecuniæ:* qua (vt ait Ecclesiastes) *auarus non implebitur?* Quid verò gula & luxuria, nisi d *duæ filiæ sanguisugæ,* quæ (vt ait Sapiens) semper *dicunt: affer, affer:* idque sibi tanquam hydropisis, quæ quò plures delicias ebibit, eò magis augetur? & quid aliud est superbia & ambitio, nisi effrenis excellentiæ & inanis honoris appetitio? quæ (vt ait Dauid) e *ascendit semper.* numquam enim contenta est ijs, quos habet; sed maiores alios semper quærit? Denique vitia sunt sicut illa quatuor, quæ Salomon dicit insaturabilia: f *infernus,* scilicet, *& os vuluæ, & terra, quæ non satiatur aqua: ignis verò nunquam dicit: sufficit.* Malitiosi enim & versuti nunquam satiantur texendis fraudibus; nec carnales quærendis nouis voluptatibus; nec cupidi nouis acquirendi lucri rationibus inueniendis; nec iracundi & vltores suis inimicis persequendis. Nam ignis iræ & coleræ eorũ nunquam dicit *sufficit:* & quemadmodum infernus non satiatur deuorandis animabus: sic deprauatorum hominũ fames nõ satiatur nouis semper culpis deuorandis. Quòd si mundus non cessat, peccata peccatis addere: quid mirũ, si diuina Iustitia supplicia supplicijs addere nõ desistat? Hæc autem est vltima mundi miseria, à iustitia diuina ijs addita, quas ipse ex proprijs habet: vt sic voluptatum eius dulcedo in cruciatuum amaritudinem conuertatur. Cùm enim ipsi mundani minimè cogitant, solet ira Dei fulmen supplicij pœnæque debitæ in eos mittere. Quis enim, nisi impius hic mundus ob sua scelera, causa est pestis, morborum, famis, diluuiorum, terræmotuum, aliarumque innumerabilium calamitatum, quæ in hac misera vita nos premũt, & affligunt? Neque enim si mundus non esset, qualem esse diximus, tot pœnæ & calamitates pluerent super illum: proptereà enim Sapiẽs dixit: g *Deũ non fecisse mortem, sed impios manibus & verbis suis illam accersijsse,* prouocantes iniquis suis operibus Iustitiam diuinam, vt horrendis cruciatibus, varijsque mortis generibus illos castiget.

2. Vitia sunt fames canina.
c Eccl. 5. 9.
d Pro. 30. 15.
e Ps. 73. 23.
f Prou. 30. 15
g Sapi. 1. 13. 16.

Qvamvis autem calamitates, quas quotidiè videmus & experimur, 3.

magnæ ſint: quæ tamen vniuerſo mundo in eius fine, & ſingulis eius ciuibus in eorum morte eueniũt, multò erunt terribiliores. in omnibus enim certò implebitur quod S. Ioannes de hac Babylone dixit, quod h *veniet in memoriã antè Deum*, vt eius ſc. recordetur, *detq́; illi calicem vini indignationis iræ eius*. & alibi: i *quoniã peruenerunt peccata eius vſque ad cœlum, & recordatus eſt Dominus iniquitatum eius*, dixit: *reddite illi ſicut ipſa reddidit vobis: & duplicate duplicia ſecundũ opera eius: in poculo, quo miſcuit, miſcete illi duplũ*: ita vt pœnæ & cruciatus, qui illi inferentur, multò ſint acerbiores futuri, quàm quos ipſa intulit Iuſtis. Et *quantum glorificauit ſe, & in delitijs fuit, tantum date illi tormentum & luctum*. O infeliciſsima ciuitas, cuius robur & poteſtas in tantam deueniet miſeriam! ô infeliciſsimi ciues, quorum finis erit in horrendis adeò cruciatibus & tormentis! ô miſera Babylon, quomodò tam ſecura inſides beſtiæ adeò crudeli, cuius ille ſcopus & mens eſt, vt te ad infernalem deducat ſpecum: vbi cum illa ſimul, & per illam æternùm crucieris? Cur in manu tua portas aureum calicem immunditijs plenum; propter quem propinabitur tibi calix iræ DEI, illumq́; hauries vſq; ad feces? Quomodò audes perſequi Sanctos, cùm ſit venturum tempus, in quo eorundem cauſa & nomine duplicia ſis tormenta ſubitura? Quomodò inſatiabili tuarum delectationum fami das locum, cùm ſit certum: nunquam infernum ceſſaturum, eum cruciare, qui nunquã voluit à peccando deſiſtere? ceſſa, ceſſa à tuis culpis, niſi incidere velis in adeò horrendas pœnas.

h *Apo. 16. 19*
i *Apoc. 18. 5.*

§. 2. *Vocatio diuina inuitat, monetq́; nos, vt ab his miſerijs fugiamus.*

EX DICTIS facilè intelliges, quàm ſit excellens & immenſum diuinæ vocationis beneficium: quæ hoc agit, vt à tot malis te eripiens, de hoc mundo & hac peccatorum cõgregatione educat, nè cum illis pereas: eò enim fine illa tibi manifeſtat. Hæc vocatio eſt, quæ te excitat, vt à miſera hac AEgypto, & Pharaonis tyrannide te ſubtrahas; ne illius plagis ſubijciaris. Hæc te, tanquam alterum Loth, ex ſpirituali hac Sodoma educit: ne te cupiditatum flammæ exurant, pereasque in æternis incendijs. Hæc eſt, quæ monet, vt ex maledicta hac Babylone exeas; manumq́ue porrigit, & auxilium ad exeundum, ne extrema eius miſeria te comprehendat. a *Audiui* (ait Sanctus Ioannes) *vocem de cœlo dicentem: Exite de alia Babylone magna, populus meus: vt ne participes ſitis delictorum eius, & de plagis eius non accipiatis.* O diuinæ miſericordiæ altitudinem, à qua beneuolum adeò verbum prodit, quò nos eripiat ab ingenti adeò calamitate? quænam hæc eſt vox de cœlo deſcendens, niſi vox diuinæ vocationis & inſpirationis? & ad quem illa dirigitur, niſi ad populum DEI: nec ſolùm ad populum Sanctorum, populum ſcilicet dilectum Domini; ſed ad populum etiam fidelium, qui fide eum agnoſcunt, quamuis deſit illis Charitas. Dirigitur etiam ad

a *Apo. 18. 4.*

popu-

populum Electorum, qui super faciem terræ sunt dispersi; & ad omnes homines, cupientes esse de populo Dei viui, eiusque amicitiæ & gratiæ participes fieri. Hos inquam omnes diuina inspiratio monet, vt fugiant Babylonem, exeantque de mundo, non tam corporis gressibus, quàm spiritûs affectibus, subtrahendo se congregationi peccatorum, & ab eius moribus procul recedendo, vt de plagis eorum non accipiant. b *Fugite* (ait Ieremias) *de medio Babylonis & saluet vnusquisque animam suam.* non enim potest saluari, quæ eius erit ciuis, & leges seruauerit, moresque amplectetur. Exite ex AEgypto, vbi vos allijs, cæpis, alijsque bestiarum cibis repletis, qui animas vestras non satiant. transite per mare rubrum pœnitentiæ, vt ad promissam terram cœlestem perueniatis, lacte & melle manantem veritatum & virtutum, quæ vestra desideria explebunt. Exite ex Sodomis, priusquàm cupiditatum ignis vos exurat; & conscendite Christianæ sanctitatis montem, vbi tuta erit vestra vita. Et quamuis enutriti sitis in hoc mundo, eiusque naturam indueritis; mutate tamen stationem, vosque transfundite: sine hac enim transfusione eueniet vobis, quòd idē Ieremias dixit: c *Fertilis fuit Moab ab adolescentia sua, & requieuit in fecibus suis, nec transfusus est de vase in vas, & in transmigrationē non abijt: iccircò permansit gustus eius in eo, & odor eius nō est immutatus.* Quis hic est Moab adeò abominandus, nisi miser hic mundus, qui instar præmaturi prauique generis musti vehementissimè feruens, subsidet super fætidas & acerbas suas feces; &, nisi ab vno vase in alterum transfundatur, retinet semper ineptum, quem ab eis recipit odorem atque saporem. Cui malo si remedium adhiberi potest, illud est, vt in vas aliud mundum bonique odoris transfundatur. Hoc igitur modo filij huius sæculi, à iuuentute sua ob suarum passionum furorem feruentes, subsident in fecibus cupiditatum carnis; & nolentes eas deserere, semper retinent ineptum illum saporem & gustum, quo illas appetunt; prauumque odorem, quem cum aliorum scandalo exhalant: donec tandem putrescant, & pereant: nisi infinita Dei misericordia efficaci sua vocatione aliquos transfundat, educendo eos ex malo suo mundo, vitiosisq; eius moribus, in quibus iam quodammodo subsiderunt, in locum mundum Ecclesiæ suæ, & congregationem iustorum: inter quos, ineptos suos fumos, moresque deponant: quemadmodum egit cum Rvth transfundens eam ex regione Moab, vbi hærebat in suæ Idololatriæ fecibus, in ciuitatem Bethlehem, vbi verum Dei cultum, & religionem cum omnibus profiteretur. Eò itaque tendit beneuola illa vocatio, quæ in tuis auribus sonat, cum dormis, ac in tuarū culparum fecibus requiescis: vt excitatus à somno, approbes, acceptesque sanctam transfusione à loco sedeque detestanda, in qua sedisti; ad amplectendum locum, quem tibi ad tuum remedium ostendit. cuius loci præstantiam proximo iam capite indicabimus.

b *Iere.* 51. 6.

c *Ierem.* 48. 11.

CAPVT VII.

VOCATIO AD INGREDIENDAM IPSAM Ecclesiam, fidemq́; Catholicam profitendam: in qua sola Ecclesia inueniuntur bona mediaq́; ad nostram salutem necessaria: quorum summa subijcitur.

QVAMVIS prima Vocatio insignem edat in peccatoribus stragem, dum cœlesti sua luce illis manifestat mala & incommoda horrēdi illius loci, ex quo illos educit: non minorem tamen edit, cùm eadem luce ostendit illis præclarissima bona loci, ad quem illos dirigit, Ecclesiam scilicet Catholicam, quæ est congregatio Fidelium, eandē fidem, religionemque Christianam eo modo profitentiū, quo idem ipse Christus Seruator noster, (qui supremum est eius caput, cuius Vicarij sunt Pontifices Romani S. Petri successores) eam docuit. In qua sola Ecclesia omnia bona, mediaque inueniuntur, quæ nos sanctificant. ipsa enim sola est habitatio filiorum DEI; & animarum, quæ sunt eius sponsæ, viuumque Spiritus sancti Templum. In quam Ecclesiam necesse est ante mortem intrare, quotquot prædestinati sunt in cœlum, vt æternam vitam in eo consequi possint. Et quamuis Ecclesia verè sit similis a *areæ*, quæ granum simul continet & paleā; & b *sagenæ missæ in mare & ex omni genere piscium congreganti*; ac denique in ea inueniantur c *virgines prudentes & fatuæ*; & viri sapientes & sancti, constantes & d *fulgentes sicut Sol*; & similiter viri stulti & inconstantes, qui instar lunæ passim mutantur: iusti tamen soli sunt viuentia mystici huius corporis membra: & magnalia illa, quæ de Ecclesia prædicantur, præcipuè locum habent in congregatione horum bonorum filiorum, qui matris suæ sanctitatem amplectuntur. Quando igitur aliquem diuina vocatio ad Ecclesiam ingrediendam inuitat, non id fit, vt, qui vocatur, maneat inter mortua eius membra, quæ satis sibi esse arbitrantur, si fidem solam absque bonis operibus habeant: sed vt viuorum membrorum congregationi adiungatur. quæ cum vera fide gratiam quoque & charitatem coniungunt, in qua integra perfectaque animæ vita consistit.

a Matt. 13. 12.
b Cap. 13. 47.
c 25. 1.
d c. 13. 43.

HOC totum mirificè nobis depinxit Spiritus S. per Salomonem, dum refert huius Ecclesiæ proprietates, modumque quo DEVS homines ad eam vocat: a *Sapientia*, inquit, *ædificauit sibi domum: excidit columnas septem. Immolauit victimas suas, miscuit vinum, & proposuit mensam suam. Misit ancillas*

e Prou. 9. 1.

suas, vt vocarent ad arcem & ad mœnia ciuitatis: Si quis est paruulus, veniat ad me: & insipientibus locuta est: Venite, comedite panem meum, & bibite vinum, quod miscui vobis. Relinquite infantiam, & viuite, & ambulate per vias prudentiæ. Quæ domus hæc est, eleganter adeo ædificata & ornata, rebusq́; omnibus abundãs, nisi Ecclesia Catholica? quam ait Apostol. esse f *Ecclesiam Dei viui*, ædificatam à diuina sapientia incarnata Sibi, ad suam scil. habitationem, recreationẽ, requiem & gloriam: dignatus est enim, in hac sancta congregatione habitare, g *deliciasq́; suas habere cum Filijs hominum*; satians in eis desiderium, quo tenebatur, se creaturis suis communicandi; & in eisdem ad suum honorẽ & gloriã manifestandi infinitos charitatis & omnipotentiæ suæ thesauros, & inæstimabiles gratiæ suæ diuitias; quæ tantæ sunt, vt idem Apostolus dixerit: quod h *oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparauit* Devs *ijs, qui diligunt illũ.* Si enim adeò magna bona creauit in huius visibilis mundi domo, vt hisce naturæ operibus admirandas suas perfectiones ostenderet: quantò erunt maiora, quæ in domo Ecclesiæ suæ collocauit, ad reuelanda magnalia sua per hæc opera supernaturalia? quamuis aũt hanc domum ædificauerit Sibi, quemadmodum dictum est: etiam voluit ipsos homines ad eam vocare; cupiens, innumeros in ea habitare, qui bonis fruantur in ea ab ipso collocatis. *Mittit* aũt diuina ipsa *Sapientia ancillas suas*, quos scil. ad hanc vocationem destinatos habet, ex vtraq; hierarchia Angelica & Ecclesiastica, præcipiens vocare, qui *ad arcem murosque ciuitatis* ascẽdant, ad altitudinẽ scil. firmitatemq́; Christianæ perfectionis: quæ in exequendis ijs, q̃ ipsa Ecclesia docet, ac profitetur, cõsistit. Hanc aũt vocat *ciuitatẽ* turribus murisq́; munitam: ad insinuandũ, ita eam esse vnam domũ ob coniunctionẽ, quam in reb⁹ omnibus seruat, vt simul multas domos particularesq́; congregationes cõplectatur, ad modũ ciuitatis muris protectionis ipsius Dei & Angelorũ eius benè munitæ. Quoniam verò diuinæ suæ Sapientiæ ancillæ non valent mutare corda eorũ, quos vocãt, vult ipsamet *insipientibus loqui*, & vocare *paruulos*, non ætate, sed sensu & iudicio: hortans illos, vt *relinquãt infantiã*, vitam scil. ignorãtijs & imprudẽtijs plenam, qua suas sequebantur vtilitates & propensiones: & propterea addit: Vivite. Hactenùs enim non videmini vixisse, siquidem vita vestra mors potiùs, quàm vita fuit: vt quæ bestiarum potiùs fuerit, quàm hominum. Incipite igitur vitam nouam, vitam quietam, prudentem, sanctam ac beatam. Quamobrem venite in domum meam, in qua sola inueniri possunt bona & commoda ad vitam adeò felicem ducendam necessaria. Sed quænam hęc sint bona, cognosci non potest, nisi per visibilium rerum similitudinem, per quas ipse Spiritus S. sensim eas ad nostrum solatium admiranda methodo rationeque reuelat.

f 1. ad Tim. 3. 15.

g Prou. 8. 31.

h 1. Cor. 2. 9.

§. 1. Sta-

§. I. *Stabilitas & Sanctitas Ecclesiæ in varijs statibus.*

1. PRIMVM itaque diuina Sapientia hanc ſuam domum fundauit ſuper ſeptẽ columnas, quibus eius moles ſuſtentaretur, vt ſic intelligeremus, eam habere omnem firmitatem, & ſtabilitatem poſsibilem, qua integra firmaque ad finem vſque mundi perduraret, ita vt, quemadmodum ipſe Seruator noſter dixit, a *nec portæ inferi præualere poſsint aduerſus eam:* & b *licèt deſcendat pluuia, veniant flumina, flentq; venti* perſecutionum & tentationum, tyrannorum & hoſtium: non tamen corruat. Qui enim eã ædificauit, cùm non ſolùm ſit homo prudens, ſed DEVS & homo, & ipſamet Sapientia: non eam fundauit ſuper mobilem arenam, ſed ſupra firmiſsimam petram, quæ eſt ipſemet Chriſtus, vera petra fundamẽtalis Eccleſiæ ſuæ, cuius protectio ac prouidentia ſemper eam proteget ac defendet. hæc petra illa eſt, de qua Zacharias Propheta: c *ſuper lapidem vnum ſeptem oculi ſunt.* qui autem ſunt hi oculi, niſi omnes gratiæ, virtutes, ac dona huius lapidis? illa præcipuè ſeptem dona Spiritûs, de quibus Iſaias Propheta. d *requieſcet ſuper eum* (florem Ieſſæ) *ſpiritus Domini, ſpiritus Sapientiæ & intellectus, ſpiritus conſilij & fortitudinis, ſpiritus ſcientiæ & pietatis, & replebit eum ſpiritus timoris Domini*: quibus Chriſtus D. N. Eccleſiæ ſuæ gubernationi attendit: ſuntque illi tanquam ſeptem columnæ ad eam ſuſtentandam: communicat enim illa omnibus iuſtis ad maiorem eorum firmitatem, quamuis eadem eminentiùs ijs tribuat, qui futuri ſunt eius domus columnæ.

a Matt. 16. 8.
b Cap. 7. 25.
c Zach. 3. 9. Apoc. 5. 6.
d Iſai. 11. 2.

2. QVARE S. Gregorius vult, ſeptem has columnas ſignificare multitudinem virorum Sanctorum ac perfectorum, qui Eccleſiam Catholicam clariſsima ſua doctrina, vitæq; exemplo ſuſtentent: alios enim eſſe tanquam e *columnas argenteas*, quæ erãt in *ferculo Salomonis*, ob puritatem & ſublimitatem ſapientiæ, qua ignorantes ſuſtentant: alios tanquam f *columnas aureas*, ob ſplendorem Charitatis, quam in alijs fouent, ne illam ex torpore amittant: alios, g *columnas æneas*, quæ erant in templo, ob magnam ipſorum fortitudinem ac patientiam in tolerandis laboribus in vtilitatem omniũ. Sed quoniam non caſu fortuito Spiritus S. numerum hunc ſeptenarium expreſſit, poſſumus intelligere per has ſeptem columnas, ſeptem perſonarum ſtatus & conditiones, in quibus totum Eccleſiæ ædificium conſeruatur. *Primus* ſtatus eſt Apoſtolorum, Prophetarum, Virorumque Apoſtolicorum, qui eam ſanguine ſuo plantarunt ac dilatarunt, & verò nunc per mundum dilatant, quibus per excellentiam tribuit Apoſtolus nomen h *columnarum*. *Secundus* eſt Epiſcoporum & Prælatorum, qui illam gubernant; ſubiecti tamen ſupremo vni Paſtori Chriſti Vicario, qui eſt Pontifex Romanus. *Tertius* eſt Doctorum & Magiſtrorum, qui docent ac prædicãt legem

Lib. 17. Moral. c. 17.
e Cant. 3. 10
f Eccli. 26. 13.
g Exod. 38. 10. 3. Reg. 7. 15.
Septem ſtatus iuſtorũ.
h Gal. 2. 9.

atque

atque doctrinam, quam ipsa Ecclesia profitetur. *Quartus* est Sacerdotum & Ministrorum Ecclesiasticorum, qui sacrificia orationesque pro populo offerunt. Nam de vno solo dixit Ecclesiasticus, quod i *in vita sua suffulsit domum, & in diebus suis corroborauit templum.* i *Eccli.*50.1. *Quintus* est Religiosorum, qui, rebus omnibus huius mundi relictis, seipsos diuino obsequio dedicant, sequentes Euangelicam perfectionem. *Sextus* est continentium ac Virginum, qui k *sequuntur agnum quocunque ierit*, imitantes k *Apoc.*14.4 scilicet eius puritatem ad arctiorem cum eo familiaritatem contrahendam. Ac denique *Septimus* status est Coniugatorum, qui Charitate coniuncti filios nutriunt, qui Ecclesiã conseruent, quatenus illa est hominum congregatio. In quolibet aũt horum statuum habet Devs D. N. aliquos insignis sanctitatis, qui ipsorum statuum puritatem conseruent: id enim ad ipsius prouidentiam pertinet, quemadmodum suo loco dicemus.

Sed quoniam omnes iusti etiam eminentissimi, partes sunt huius Ecclesiæ, ac proindè columnis indigeant à quibus sustententur, hæ columnæ 3. Septem præcipuæ Virtutes. erunt, septem præcipuæ, vitæ Christianæ virtutes: tres scilicet, quas Theologicas appellamus, *Fides, Spes* & *Charitas*; & quatuor Cardinales, *Prudentia, Fortitudo, Iustitia* & *Temperantia*, cum septem donis Spiritûs sancti, quæ illas corroborent; cæterisq; virtutibus, quæ ad eas reducuntur. Omnes autem significantur numero septenario, quo in diuina Scriptura significatur multitudo perfecta. Iure autem merito virtutes, censentur Ecclesię columnæ, cuius præcipuum fulcrum est sanctitas vitæ, quæ in sola illa cum excellentissima perfectione inuenitur. Cùm enim eius fundator sit Sanctus ac perfectus, ita opus manuum eius Sanctum esse debet ac perfectum: & *domum* Dei, ait Dauid, *decet sanctitudo*: & populum suum electum, qui l *Psal.*92 5. est domus eius spiritualis, in qua ipse habitat, sæpè hortatur: m *sancti eritis, quoniam ego Sanctus sum*. & quemadmodum nulla maior sanctitas concipi potest, quàm sit ipsa diuina; ita nulla in terra potest esse maior ea, quã profitetur S. Ecclesia: detestari scil. omnia vitia, magna & parua, etiam cogitationes & verba otiosa; amplecti verò virtutes omnes, cum omnibus perfectionis operibus, quam illa complectuntur à minimis vsque ad supremas. m *Leuit.*11. 45. & c.19 2. c.20 7. 1. *Petr* 1.16 *Matth.*5.48. Fieri non potest, vt Fidem nostrã certiorem vel ipsa mente cogitemus; nec Spem excellentiorem; nec Charitatem magis accensam, & ad plura se extendentem; nec Sapientiam altiorem & sublimiorem. n *Pax Christiana exuperat omnem sensum*, o *Iustitia sicut montes Dei*, Temperantia, est n *Phil.*4 7. o *Psal.*35.7. plus quàm humana; Castitas Angelica, Fortitudo diuina; oratio omnipotens; Patientia prodigiosa. Nec sunt huiusmodi columnæ rudes, aut impolitæ; sed elegantes, admirandisque circumstantijs, & gloriosis finibus sibi propositis elaboratæ: quam elegantiam iusti augent & exornant varijs mortificationis exercitijs: quę licèt præcipuè sint interna, pulchritudinem

tamen suam, fortitudinem, & sublimitatem admiranda externarum actionum varietate produnt. Ad eum modum, quo p *gloria filiæ Regis*, (quemadmodum dixit Dauid) *ab intus* prouenit: *in fimbrijs* autem *aureis*, externis scilicet actionibus, *circumamicta* est *varietatibus*. Et licèt nullum aliud esset argumentum & ratio, ad probandum, Ecclesiam nostram esse domum Dei viui: hæc sola sufficeret. tanta enim Sanctitas non potest nisi in eius domo, qui Sanctus Sanctorum est, vnicusque totius sanctitatis fons inueniri. Quapropter extra domum hanc nusquam tales columnæ inueniuntur, nec adeò perfectæ virtutes, nec vera sanctitas: licèt nonnullum eius vestigium, speciesque alibi esse videatur. Omnes enim reliquæ congregationes ac Sectæ, quæ in mundo sunt, q *Synagogæ sunt Sathanæ*, domusque Dæmonis, Regis filiorum superbiæ fundatæ, & r *sedentes*, vt suprà diximus, *super bestiam coccineam, habentem capita septem*, septemq; vitia, septem his columnis cótraria. Et quãuis in ipsa Ecclesia aliqui culpâ suâ sint improbi; in sola tamen illa Iusti esse possunt; extrà verò, omnes sunt peccatores: donec Sapiẽtia diuina, speciali sua vocatione ex loco, in quo sunt, eos deducat, faciatque sanctæ huius domus suæ habitatores. ad Dominum enim virtutum spectat, eas destribuere, eos vocando, qui amplecti illas velint, seque ad eas recipiendas disponere.

p Psal. 44. 14.

q Apoc. 2. 9.

r Cap. 17. 3.

§. II. *Sacramenta & Sacrificia.*

AD has virtutes producendas & augendas in omnibus statibus, instituit Sapientia diuina 7. Sacramenta, quæ appellare licet septẽ huius domus columnas: illis siquidem illa conseruatur, dilatatur, & in omnibus
1. statib⁹, partibusq; suis perficitur. Prima columna est Sacramentũ BAPTISMI, per quod regenerantur filij, & habitatores Ecclesiæ, recipientes spirituale esse Gratię, propriumq; signũ eorũ, qui sunt partes Ecclesiæ. Secunda columna est CONFIRMATIONIS Sacramentũ, quod iam regeneratos cõfirmat; & in spirituali esse, quod acceperant, corroborat, fortesq; reddit ac firmos tanquã columnas, aduersus tyrannos & persecutores. Tertia columna est POENITENTIA, quæ reficit reparatq; omnia eorũ damna, resuscitans eos ad Gratiã, quam, peccato post Baptismũ admisso, perdiderunt. Quarta est SS. EVCHARISTIA, in qua latet Dominus totius domus, & columnarum omniũ firmamentũ; vt in ea habitantes sustentet, conseruet, eorumq; virtutes adaugeat. Quinta est EXTREMA VNCTIO, quæ nos fortificat, redditq; constantes in vltimo mortis conflictu, vt in eo superiores euadamus. Sexta est ORDO SACER, qui domus huius ministros nutrit, vt proprijs eius muneribus fungantur in vtilitatem omnium habitantium. Vltima columna est MATRIMONII Sacramentum, quod gratiã confert coniugatis, ad filios dignè educandos, qui ipsam Ecclesiam condant. Quæ septẽ

columnæ

columnæ, licèt externæ sint & spectabiles, eleganterq; multis sanctissimis, mysticisq; cæremonijs elaboratæ: multò tamẽ magis pretiosum est, quod intus continent, & in animabus tanquam Dei instrumenta efficiunt, ad eas iustificandas, & omni virtutum genere sanctificandas. Quam ob causam ea ostendit Angelus Zachariæ Prophetæ in figura a *septem*, vasorum, siue *infusoriorum* aureorum plenorum oleo, quo fouebantur *septem lucernæ*, collocatæ supra *candelabrum totum aureum*, quod (teste S. Hieronymo) Ecclesiam refert Catholicam: cuius septem lampades siue lucernæ sunt Iusti septem statuum, quos supra indicauimus: qui verâ doctrinâ, sanctaq; vitâ lucent, & ardent in virtute olei cœlestis, gratiæ diuinæ, quam septem Sacramenta illis communicant. Vocantur autem vasa aurea ob ingens eorum pretium, atque perpetuitatem: suntque hæc vasa adeò propria huius domûs, vt extra eam talia inueniri non possint: Circumcisio enim, & antiquæ legis Sacramenta valorem suum, aduenicnte Messia, legeq; noua promulgata, amiserunt. Quare quicunque sunt extra hanc Ecclesiam, nisi ad eam accedant, vt suorum malorum remedium accipiant, non possunt ab eis liberari: parumque profuerit illis, quod in mundo sint nati, nisi per Baptismum, in Sancta Ecclesia regenerentur; conseruentque vsque ad mortem, spirituale gratiæ esse. Quod totum præstat diuina vocatio, inuitans omnes, vt accedant ad hæc sancta Sacramenta, intrantes in Sanctam hanc domum per vnicam eius portam, Baptismum scilicet, quemadmodum suo loco videbimus.

Ex Concil. Trid. Sess. 7. Can. 6

a *Zach. 4. 2.*

Ibid. ac D Cyrill. & S. August. hom. 8. in Apocal.

Proxi. Paragra.

2. *Immolauit victimas.* Duplex Christi D. N. Sacrificium.

Erectis omnibus cœlestis huius domus columnis, constituit diuina incarnata Sapientia, duo solemnia Sacrificia in ea offerri, loco multorũ, quę lex antiqua habebat: alterum cruentum, incruentum alterum: vtrumq; verò infiniti valoris ac pretij. *Primum* obtulit ipse in ara crucis, tradens corpus suum in mortem; sanguinemque suum effundens pro redemptione mundi: fuitque hoc sacrificium virtutis infinitæ, ad placandam æterni Patris iram; ad satisfaciendum pro peccatis hominum; & comparandas omnes gratias, dona & virtutes, ad pulchritudinem, & sanctificationem Ecclesię suę necessarias: iuxtà illud Apostoli, dicentis: b *Christus seipsum tradidit pro Ecclesia, vt illam sanctificaret, & exhiberet sibi gloriosam, non habentem maculam, aut rugam, aut aliquid huiusmodi.* Ad quod clariùs comprobandum absoluto ipso Sacrificio, fuit c *eius latus lancea apertum*: vt Ecclesia secundi Adami Sponsa, dum ipse somnum mortis dormiret, ex eius latere formaretur: quemadmodum primi Adami Sponsa d *ædificata est ex costa ipsius*, mysticum alium somnium *dormientis*: ex illo autem vulnere e *exiuit sanguis & aqua*, fontesque prodierunt omnium Sacramentorum, quibus ipsamet Ecclesia pulchritudinem suam consequeretur, & coseruaret.

b *Ephes. 5. 25*

c *Ioan. 19. 34.*

d *Gen. 2. 21.*

e *Ioan. 19. 34.*

ALTERVM Sacrificium incruentum obtulit in cænaculo pridiè paſsionis ſuæ, in quo obtulit proprium corpus & ſanguinem ſub ſpeciebus & accidentibus panis & vini, vt cruenti Sacrificij fructum ſingulis applicaret. Hoc ipſum autem offert, ipſemet Saluator quotidie per manus Sacerdotũ; ſtatuens, illud ipſum eſſe præſtantiſsimum cibum omniũ, qui in eius menſa apponuntur, ad omnium, in hac eius domo habitantium nutrimentũ. Extra quam domũ nec offerri hoc ſacrificium poteſt, nec agnus hic comedi. ad quod ſignificandum, de Agno Paſchali dictum eſt: f *in vna domo comedetur, nec efferetis de carnibus eius foras.* Ac proinde quicunque extra domũ hanc manent, non poſſunt eſſe participes fructuum, horum ſacrificiorum. Nec paſsio ipſius Saluatoris, quæ alioqui copioſiſsima eſt, & ad mala omnium hominum reparanda ſufficiens, applicabitur efficaciter, vel vni ſoli, niſi adducatur, & Eccleſiæ ipſi coniungatur. Quemadmodum enim dixit S. Ioannes: g *Chriſtus non tantum pro gente* Iudaica *mortuus eſt; ſed vt filios Dei, qui erant diſperſi* per totum orbem; *congregaret* IN VNVM: in vnam ſcilicet domum ſuam, & vnitionem vnius Eccleſiæ, vt ſint omnes vnum h *ouile* ſicut ipſe *vnus eſt paſtor:* qui beneuola dulcique diuinæ ſuæ vocationis voce oues vocat, ad hoc ouile ſpectantes; & eos qui hanc domum ſunt ingreſſuri inuitat: vt his ſacrificijs aſsiſtant, eorumque carnibus & oblationibus veſcantur, ſicut dictum eſt.

f *Exod.* 12. 46.

g *Ioan.* 11. 52.

h *Ioan.* 10. 16.

3. Duo ſpiritualia Sacrificia.

PRAETER duo hæc adeò excellentia ſacrificia, offert diuina ſapientia, alia ſpiritualia intra hanc domum: alterum cruentum, incruentum alterum. Cruentum offert in Martyribus; qui, vt fidem conſeruent, & fidelitatem, quam Deo debent, offerunt corpora ſua ad omne genus cruciatuũ; gaudentes, quod ſanguinem ſuum effundant; vitamque ipſam, ad imitationem IESV Chriſti Ducis ſui, qui pro illis & ſanguinem & vitam ſuam expoſuit, amittant. Incruentum verò ſacrificium offert in reliquis iuſtis, qui i *exhibent corpora ſua hoſtiam viuentem, ſanctam, Deo placentem;* abſcindentes & mortificantes quicquid ſentiunt in ſe carnis & ſanguinis. In quo genere mira elucet varietas. Alij enim offerunt ſacrificium cordis contriti, ob ſua peccata; alij ſacrificium pacificum laudis, ob accepta beneficia; alij ſacrificium incenſi & orationum, ad impetranda noua dona; alij denique holocauſtum offerunt cordium ſuorum, diuini amoris igne accenſorum; vt ſeſe totos diuino Dei obſequio, ob diuinam eius excellentiam & bonitatem infinitam mancipent. Quæ omnia ſacrificia non poſſunt etiam offerri Deo extra hanc domum: extra quam nec veri Martyres, nec ſpirituales Sacerdotes, aut ſacrificia Deo grata eſſe poſſunt. Non eſt vera contritio, non laus perfecta, nec efficax Oratio, aut purus Dei amor. Quod ſi aliquid horum ſit; id erit, ſi adſit animus, Eccleſiã adeundi ad inhabitandum: vbi ſe offerant in omni veritate, integritate, ac perfectione, vocante

i *Rom.* 12. 1.

diuina Sapientia eos, qui talia sacrificia sunt reuera oblaturi; eosque præueniente, & adiuuante in ipsa executione: ipsa enim Sapientia præcipuè sacrificia hęc offert, quatenus speciali ipsius gratia adiuti, eius electi ea offerunt.

§. 3. *Diuinæ Scripturæ & spiritales cibi.*

IN medio huius domus posuit Sapientia diuina mensam valdè oppiparam, & abundantem pane, vino, alijsque cibis, ac ferculis delicatissimis ac pretiosissimis: sacra videlicet Scriptura, continentes libros tam Veteris, quàm Noui Testamenti: in quibus pretiosissima sunt sancta Euangelia. In hac mensa magna est copia veritatum pro omni hominum genere: quemadmodum dixit S. Dyonisius. aliæ enim aptæ sunt, pro robustioribus, tanquam cibus solidus, qui per panem significatur; aliæ pro debilioribus, tanquam liquidus suauisque cibus, qui per vinum intelligitur: vt omnes cognitionem habeant veritatum suæ capacitati accommodatarum, quibus alantur, a *Confirmentur, & cor suum lætificent*. Præcipuè tamen distinguere licèt triplex genus panis siue ciborum. Primus panis est Doctrinae, cui credere debent, quæ mysteria cóplectitur diuinitatis & humanitatis Christi Seruatoris nostri; & opera, quæ ab eis ad nostram reparationem proueniunt. Hæc doctrina excellentissima est in veritate, certitudine, puritate, & vtilitate: nec admittit rem vllam falsam, incertam, prauam, aut inanem & inutilem. Docet sentitque de Deo altissimè, & vltrà quàm vel concipi possit: attribuens illi perfectionem infinitam in sua natura, duratione, sapientia, charitate, iustitia & fortitudine; in omnipotentia, & prouidentia; in rebus & operibus, quæ mundo videntur maximè ab scopo aberrare, docet elucere admirandam rectitudinem ac proportionem, dignam sapientiam & potentia ipsius Dei. quæ omnia insignem & stupendam habent efficacitatem ad intellectum nostrum illustrandum & vincendum; ad voluntatem alliciendam & permouendam, spiritumque illo cibo alendum & nutriendum, de quo Sapiens dixit: b *cibabit illum pane vitæ & intellectus, & aqua sapientiæ salutaris potabit illum*, Quamuis autem aquam exprimat, eò quòd cupiditatum ardores refrigeret ac mortificet: eadem tamen etiam est vinum, eò quod diuinorum affectuum ardorem accendat.

Miscuit vinum & posuit mensam suam.

Epist 9. ad Tit.

a *Ps.* 103. 15.

b *Eccl.* 15. 3.

Alter cibus est lex diuina & Euangelica, quam huius domus habitatores seruare debeant cum omnibus præceptis & consilijs eius: cuius obseruantia est ille cibus, de quo ipse Saluator dixit: c *meus cibus est vt faciam voluntatem eius, qui misit me, vt perficiam opus eius.* Hæc lex, maximam docet perfectionem, quæ in hac vita possit obtineri: ita vt nihil omninò mali, aut imperfecti admittat, quod ab heroica, quam diximus, sanctitate degeneret.

2.

c *Ioan.* 4. 34.

3. PROPONVNTVR prętereà in hac eadem mensa fercula sanctorũ Sacramentorũ quę animas nutriunt: nominatim verò & frequentius duo: pœnitentiæ sc. de qua Dauid: d *cibabis nos pane lachrymarũ, & potum dabis nobis in lacrymis:* & alibi: e *potasti nos vino cõpunctionis*; & Sanctissimũ Altaris Sacramentum, quod est f *panis vitæ*, & panis Angelorum; & simul est g *vinum germinans virgines*. Omnes hi cibi non inueniuntur nisi in sancta hac Ecclesiæ domo. Ac proinde extra eam, nec obtineri potest, nec conseruari vita gratiæ. siquidem nullus mortalium sine aliquo cibi genere potest vitam suam conseruare. Nam quemadmodum Noë, postquam arcam fabricauit sibi, vxori, ac filijs, pluribusque alijs animantibus, quos Scriptura mundos appellat, h *tulit ex omnibus escis, quæ mandi poterant, vt essent sibi & animantibus in cibum*, omnium sustentationi accommodatum, toto tempore diluuij; quo perierunt vniuersi, quotquot extra arcam remanserant: ita cùm Christus D. N. suam Ecclesiam, per arcam illam significatam, ædificauit: collocauit in ea alimenta sufficientia pro omnibus filijs & habitatoribus eius, singulorum necessitati & capacitati accommodata: quibus suauissimè frui possunt vsque ad satietatem; securè nauigando in cœlum absque damno, ex diluuio peccatorum & errorum proueniente; (à quo demerguntur vniuersim omnes quotquot extra illam fuerint) modò i *non obliuiscantur comedere panem suum*, donec ad optatum gloriæ portum perueniant. Ac proptereà diuina Sapientia vniuersim vocat omnes insipientes & peccatores terræ, dicens: k *Venite comedite panem meum*, quasi diceret: nolite comedere, l *panem mendacij*, quo vescuntur infideles: nam m *posteà implebitur os vestrũ calculo*, quo dentes confringentur: nec comedatis panem impietatis, nec vinum iniquitatis bibatis, quæ bibunt & comedunt peccatores. Nam huiusmodi n *panis in vtero vestro vertetur in fel aspidum*, quod amaret, ac veneno inficiat conscientias vestras: sed comedite panem meum, quem ipsamet pinsui pro filijs meis; & bibite vinum meum, quod ego ipsa ad eorum delicias præparaui. Id autem facietis, credentes ac ruminantes doctrinam meam, obseruantes legem, recipientes Sacramenta, meaque consilia amplectentes. Hic enim o *panis & vinum confirmabit, & lætificabit corda vestra*: & p *in fortitudine huius cibi peruenietis vsque in montem* Dei *Horeb*, fœlicitatem scilicet æternam.

d Psa. 79. 6. e Psal. 56. 5. f Ioan. 6. 35. & 51. g Zac. 9. 17. h Gen. 6. 21. i Psa. 101. 5. k Prou. 9. 5. l c. 20. 17. m c. 4. 17. n Iob. 20. 14. o Ps. 103. 15. p 3. Reg. 19. 8.

4. HAEC suauis est iucundaque Sapientiæ diuinæ vocatio, quæ gnara famis, qua homines in hoc mundo premuntur, (vt proximo capite est dictum) vocationes suas dirigit, & accommodat in parabolis q *cœnæ magnæ*, conuiuio r nuptiali, in quibus *tauri, altilia*, s *vituli saginati* proponuntur, cum *Symphonia & Choro*, alijsque lætitiæ signis: vt sic vocatos alliciat in domum suam, in qua satient famem cœlestium ciborum, quos illæ parabolæ significant. Ac proptereà iure optimo Ecclesia Catholica significatur

q Luc. 14. 16. r Matt. 22. 1. s Luc. 15. 25.

per Bethlehem Iudæ, quò vocatio diuina deduxit ipsam Rvth ex regione Moab eductam. *Bethlehem* enim significat domum panis; *Iuda* verò idem est, quod confessio siue laus. Estque t *Bethlehem* insignis illa ciuitas, *in qua* Iesvs Christvs Saluator noster *est natus*, verè u *Panis viuus, qui descendit de cœlo, vt daret vitam mundo.* Nam statim atque fuit natus, cum magno mysterio fuit positus in animalium præsepio: vt ex hoc intelligeremus, eum non solum venire, vt esset cibus Iustorum; qui vitam suam iuxta rationis præscriptum instituunt; sed etiam peccatorum, qui eam ducunt more pecudum: omnes enim vocat inuitatque, vt accedant ad hanc domum panis: vbi panibus eius doctrinæ, Sacramentis, & exemplis alantur; credantque corde, & ore confiteantur mysteria, quæ in ea sunt exhibita: eorum auctorem continenter laudando, tam propter magnalia, quæ in se habet, quàm proprer beneficia ab eo accepta: in quorum mysteriorum testimonium lux cœlestis, diuinaque vocatio deduxit in Bethlehem, ad locum vbi ipse erat positus in præsepio, pastores, tanquam primitias populi Hebræi; & Magos, tanquam primitias Gentilis populi: & tanquam arrhas & pignora, quòd vterque populus esset coniungendus in hac cœlesti Bethlehem Iudæ, Ecclesia scilicet sancta, ad eosdem panes comedendos; easdem veritates eodem omninò laudum diuinarum modo confitendas. sic implendo quod Patriarcha Iacob prædixit de hoc ipso Domino, cum filio suo Iudæ dixit: x *Iuda, te laudabunt fratres tui, adorabunt te filij patris tui.* Qui sunt Iesv Christi fratres, nisi homines, pro quibus ipse, humana natura assumpta, factus est homo? & qui sunt filij patris eius, nisi Angeli; quos scriptura per excellentiam appellat y *filios Dei*? vtrique autem conuenerunt in Bethlehem Iudæ, vt recens natum Saluatorem laudarent: vbi Angeli lætissimum illum hymnum cecinerunt: z *Gloria in altissimis Deo: & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.* Et hodieque conueniunt in Ecclesia, ad glorificandum Devm: Angeli enim homines vocant & inuitant, vt ad eam accedant: a *gaudium enim est illis super vno peccatore pœnitentiam agente*, & venientes exhortantur, vt laudent Dominum, qui illos vocauit. O Saluator dulcissime, quàm esset rationi consentaneum, vt omnes fratres tui homines te in domo tua confiterentur & laudarent propter bona, quæ in ea illis reposuisti; & adhuc multò magis, quòd te ipsum habeant, in quo omnia illa continentur. Tu præcipua es illorum columna, tu sacrificium, tu mensa, tu panis & vinum; tu denique Ecclesiæ tuæ alimentum, & Augmentum. Resonent itaque, Domine, in illa tota laudes tuæ, ob ingentes, quibus versus eos vsus es misericordias.

t Matth. 2. 1. Luc. 2 4.
u Ioan. 6. 51.
x Gen. 49. 8.
y Tob. 38. 7.
z Luc. 2. 14.
a c. 15. 10.

§. 4. *Veræ Ecclesiæ signa.*

EX prædictis licebit signa aliqua colligere ad veram Ecclesiam, Deique viui domum agnoscendam. Omni enim dubio procul maximam consolationem affert, quod simus certi ac securi, vitam nos ducere in ea congregatione, in qua vitam æternam consequi possimus, iuxta illud Sapientis: a *Secura mens, quasi iuge conuiuiũ.* Hoc conuiuium exhibet nobis ipsa magnitudo & pulchritudo domus Dei. quemadmodum enim, conspecta magna quapiam aula siue palatio, conijcimus, eam esse magni alicuius Principis, qui in suam habitationem expensis proprijs eam construxerit. Ita Ecclesię magnitudo magnas certasque coniecturas nobis offert, quòd sit Domus à Dei Sapientia ad eam inhabitandam ædificata. Ex quo decem hæc signa licèt colligere.

a Prou. 15.15

1. PRIMA coniectura siue ratio est, quòd vera Dei domus non possit esse in mundo nisi VNA: quemadmodum etiam est vna in cœlo. Propterea enim non dixit Salomon Sapientiam ædificasse sibi domos, sed DOMVM: quia non est nisi vna Ecclesia, vna Fides, vnum Baptisma, vnus verus cultus Dei, creatoris & patris omnium: à quo nõ possunt procedere nisi veritates, & virtutes quæ semper cõiunctę sint, nec inuicẽ sibi aduersentur; quẽadmodum errores & vitia. vbi autem est vnio, & coniunctio, etiamsi multa sint membra, vnum solum corpus constituunt. Propterea in Canticis, postquã præmisisset, in domo Regis Salomonis b *Sexaginta esse reginas, & octoginta concubinas, & adolescentularum non esse numerum*: de omnibus simul subijcit: *Vna est columba mea, perfecta mea*; idque propterea quod omnes sint vna charitate coniunctæ: & ideò additur: *vnam esse matris suæ, electam genitrici suæ*, cœlesti scilicet Ierusalem: vbi vnitio & coniunctio illa erit æterna.

b Cant. 6. 8

2. SECVNDVM signũ veræ Ecclesiæ est VERITAS & certitudo infallibilis totius doctrinæ suæ, sui omninò similis in rebus omnibus in diuina Scriptura Testamenti antiqui & noui reuelatis, adimpletis in nouo Veteris Prophetijs. Quæ eadem concordia est in quatuor Euangelijs & in reliquis sacris libris. Ac propterea tota hæc doctrina dicitur esse similis pani & vino, quæ ex multis granis frumenti, aut vuis inter se coniunctis conficiuntur: ad significandam coniunctionem & connexionem quam habent eius veritates: ita vt nulla falsitas, nulla contrarietas, aut vitium possit in eis inueniri.

3. TERTIVM signum est PVRITAS & sublimitas diuinæ legis in omnibus suis præceptis & consilijs, summè consentientibus cum ipsa ratione: nulla re admissa, quæ ab ipsa ratione degeneret. quibus præceptis & consilijs perfectissimam intendit amoris vnitionem cum ipso creatore, & omnibus

bus proximis: Quam ob causam etiam pani & vino est similis: ad significandum coniunctionem cordium; eorum, qui eius præceptis obediunt, consiliaque amplectuntur. Et hinc deducitur Qvartvm signum, Praestantia scilicet virtutum, quas Ecclesia profitetur cum omni perfectione, quam antiqui Philosophi docuerunt, nec tamen fuerunt assecuti; & cum multò adhuc maiori, quam illi non solum assecuti non sunt, sed neque intellexerunt: qualis est cordis humilitas, paupertas spiritus, dilectio inimicorum & similes aliæ. 4.

Qvintvm signum est præstantissima proportio & Convenientia, quam habent eius Sacramenta ad finem sanctitatis & perfectionis, quam illa profitetur: sola enim Dei sapientia adeò stupendam directionem, eiusque exequendæ facilitatem adinuenire potuit. Huc accedit Sextvm signum Sacrificiorvm quæ offert: nam prætermisso cruento sacrificio Christi crucifixi, qui c *Dei virtus est, Deiq; sapientia* fidelibus, assequentibus admirandam pretiosæ huius oblationis conuenientiam & vtilitatem: quodnam sacrificium purius, mundius, gloriosius, grauiusque esse potest ipsa sacra Missa? in qua sacerdotes secundùm ordinem Melchisedech offerunt Deo viuo, non interfectorum animalium carnes; sed panem & vinum; non terrena sed cœlestia; in quibus substantia continetur carnis & sanguinis ipsius Agni Dei, qui tollit peccata mundi. 5. 6. c 1. Cor. 1. 24

Septimvm signum est præstantia & Sanctitas spiritualium sacrificiorum, quæ obtulit Ecclesia, hodieque offert per Martyres & SS. Confessores, qui sanguine suo, vitæque exemplo ac mortificationibus heroicis apertè, certissimeque testantur, domum Dei esse illam, in qua ipsi viuunt; veramque esse Religionem, quam in ea profitentur. Nam absque ipsomet Deo, non potuissent ipsi viribus suis tales facere oblationes. 7.

Octavvm signum est Sanctitas, & varietas Statvvm & graduum, quos ipsa Ecclesia habet, ad seruiendum & glorificandũ ipsum Deũ, cum stupenda in eis successione, talique concordia: in quibus omnibus nõ desunt, qui impleãt eorum perfectionem, etiamsi aliqui illorum valdè sint heroici, qualis est virginitatis, vitæque religiosæ status. 8.

Nonvm signum est, huius domus generalitas & Vniversitas. Nam, cùm sit vna tantùm, adeò tamen est capax, vt omnes homines admittat, ad se venire volentes, absque vllo nationum discrimine: potius desideret, vt quemadmodum omnes vnam eandemque naturam participant, ita sint vnius eiusdemque gratiæ participes: & vt omnes sint vnum ouile, quemadmodum est vnus pastor. 9.

Vltimvm signum est Perpetvitas & constantia, quam habuit, habet, & vsque ad mundi finem est habitura: ex ijs enim, quæ hactenus gesta sunt, certissimò conijcitur, quod est futurum: siquidem nullæ persecutio- 10.

nes Imperatorum Tyrannorum, aut Hæreticorum efficere hactenus potuerunt, vt aliquod ex prædictis signis Ecclesiæ ipsi defuerit. Nam semper in Ecclesia Romana successerunt sibi hactenus Vicarij Christi & Episcopi alij alijs, cum eadem sacramentorum & sacrificiorum continuatione, quam ipsi nunc cernimus.

d 3. Reg. 10. 4. SI itaque viuæ fidei oculis hæc omnia consideremus, obstupescemus proculdubiò plus quàm d *Regina Saba, quæ videns domum Salomonis & cibos mensæ eius, & habitacula seruorum, & ordines ministrantium; & holocausta quæ offerebat in domo Domini, non habebat vltra spiritum.* Quare iure potiori licebit vero Salomoni Christo D.N. dicere: *Beati viri tui, & beati serui tui, qui stant coram te semper,* bonisque hisce fruuntur, quæ diuina tua sapientia illis constituit: beati & illi, qui vocati sunt ad habitandum tecum in tua sancta domo, tibique in ea nocte dieque seruiendum.

CAPVT VIII.

ECCLESIA VIRTVTE DIVINAE VOCATIONIS filios suos generat, quos eadem vocatio facit, mysteria fidei firmiter credere; sectas verò contrarias omninò reÿcere.

INTER excellentias Ecclesiæ Catholicæ proximo capite insinuatas plurimùm eminet eius fœcunditas, qua se in virtute Domini, qui eam fundauit, per orbem totum extendit, atque dilatat: voluit enim ipse eam Matrem esse ac genitricem filiorum, qui DEVM habent Patrem. nec dissentit hæc similitudo à priore, qua eadem Ecclesia appellata est domus DEI: mater enim, est viua domus filiorum, quos in suis visceribus concipit. Quamobrem in libro Canticorum sæpissimè appellat eam Deus a *Sponsam & columbam suam:* sponsam, propterea quòd eam sibi Charitatis vnitione coniungat, & per eam filios generet spirituales in esse gratiæ. Nam, vbi DEVS est sponsus, debet desponsatio esse pura; sed nõ sterilis & infœcunda: Et propterea eam appellat *columbam*, quæ cum naturali sua puritate & pulchritudine maximam coniungit fœcunditatem omnium auium domesticarum. Nam singulis ferè mensibus nouos producit pullos: Vt hinc intelligamus, Ecclesiam coniungere similiter cum summa innocentia vitæque sanctitate magnam fœcunditatem, plurimos spirituales filios generãs, per feruentes suos Concio-

a Cant. 1. 10. & c. 4. 8. c. 6. 8.

nato-

natores qui sunt b *paradisi arbores, afferentes fructus duodecim, per menses* scilicet *singulos reddentes fructum suum*. qui filij etsi numero non sint peccatoribus pares, pretiosiores tamen sunt multò; & vnus sit pluris, quàm decem millia: eò quod simul sunt filij DEI, cuius virtute eos concipit ac parit, non tam sibi, quàm ipsimet DEO, qui in suos illos accipit. Quemadmodum videre licet in ijs, quæ S. Ioannes de mystica illa muliere refert: quod esset b *amicta sole*, eratque figura Ecclesiæ; & gestabat *in vtero filium masculum*, qui statim atque natus est, *raptus est ad DEVM, & ad thronum eius*. Quis autem hic filius masculus est, nisi fidelium congregatio: eò quod sint per fidei & Charitatis vnitionem cum sua matre Ecclesia coniuncti? sunt tamen plus DEI, quàm ipsius, filij: siquidem illa, nec concipere quidem illos potuisset, nisi virtute diuinæ inspirationis. Decebat (ait S. Fulgentius) filiorum adoptiuorum conceptionem similem esse conceptioni vnigeniti filij Iesu Christi, qui non viri opera, sed virtute Spiritus S. in sanctissimæ suæ Matris visceribus fuit conceptus. In hunc ergò modum homines (quemadmodum dixit S. Ioannes) non possunt concipi, c *fieriq́; Filij Dei*, nec in matris suæ Ecclesiæ viscera intrare ex *voluntate*, aut opera *viri*; *neque ex voluntate carnis aut sanguinis*, nec solius naturæ viribus, sed inspiratione Spiritus sancti. d *Nemo* (inquit ipse Christus) *potest venire ad me*, hoc est ad meum obsequium, ad meam Ecclesiam, & participationem diuini esse, quod ego illi communicabo, *nisi pater qui misit me, traxerit illum*; *& nisi fuerit ei datum à Patre meo*, à quo, vtpote e *Patre luminum omne datum optimum, & omne donum perfectum descendit*, ad filios tenebrarum in lucis filios conuertendos, & immittendos in viscera *mulieris amictæ sole*, qui fons est luminis, mittitque cœlestium suarum illustrationum radios in existentes in tenebris infidelitatis extra Ecclesiam, vt in ea inducantur. Postquam verò ingressi sunt, illuminat eos clarioribus magisque accensis radijs, gradatim progrediendo, donec eos omninò perficiat. Non enim existimandum est, sanctam hanc matrem nouem tantum menses, aut certum annorum numerum filios suos in vtero & visceribus suis gestare. Nam tota potiùs vita secum eos gestat; nisi se ipsi proripiant, & exeant. Quamdiu autem intra illam manent, viuunt, crescunt, aluntur que cœlestis eius mensę cibis: ibi pugnant, ibi vincunt, eduntque opera tali matre digna: donec in die mortis (vt S. Ambrosius ait) eos parit, mittitque ad cœlum, occurrente illis cœlesti Patre, vt excipiat ac in gloriæ suæ throno collocet.

b *Apoc.* 22. 2.
b *Apoc.* 12. 1. 5.
Lib. de Incarnat. c. 20.
c *Ioan.* 1. 13.
d *Ioan.* 6. 44. 66.
e *Iaco.* 1. 17.
In Apoc. 12. *vide Riberam.*

§. 1. *Ingressus per fidem in Ecclesiam.*

VIDEAMVS nunc, qua ratione ingressus primus, & spiritualis ipsa conceptio in sanctæ huius matris visceribus fiat. præmittimus autem Infantes ingredi, & incipere esse veros filios Ecclesiæ per solum Baptismũ, vt suo loco videbimus: qui tamen rationis iam vsum habent, necesse est, confesionem addant Catholicæ FIDEI: quæ, quamuis sine charitate non sufficiat illos iustificare, efficit tamen veros Christianos: siquidem illa (vt ait Apostolus) est a *sperandarum substantia rerum*, siue fundamentum, primaque sementis ac principium iustificationis: ideoque ad gratiam, charitatem, cæterasque cœlestes virtutes consequendas, necessaria: vt quæ ex natura sua ad coniunctionem cum illis omnibus propendeat. Ac propterea Sanctus Chrysostomus matrem eam appellat omnium bonorum, salutisque animarum nostrarum medicamentum: & Sanctus Prosper, bonæ voluntatis, sanctarumque operationum genitricem: Sanctus verò Cyrillus addit, quod sit animæ oculus, cuius munus est illuminare, ac deducere conscientiam, & illustrare intelligentiam. Et ipsæ Scripturæ sacræ clamant, quod b *Iustus ex fide viuat*. ex ea enim prouenit illis prima vita, & omnia viua opera, quæ faciunt, fidei innituntur. Si sperent, si orent, ieiunent, aut eleemosynam faciant; si confiteantur, aut communicent, aut iniurias condonent: omnia hęc innituntur FIDEI: quæ horum operum bonitatem manifestat, eaq; aut pręcipit, aut consulit ad placendũ Deo, animasq; suas saluandas. Nihil .n. est aliud FIDES, nisi supernaturale quoddam lumen, quod fidelium mentibus DEVS infundit; vt per illud mysteria omnia & veritates, quas Ecclesię suæ reuelauit, firmissimè credant; eò quòd ipsemet ea reuelauerit, qui prima est & suprema veritas; adeoque bonus & sapiens, vt nec decipere, nec decipi posit.

a *Hebr.* 11. 1.

Homil. 31. *in Ioan.*

Lib. 1. *de Vocat. gent* c. 8. *Catec.* 5

b *Heb.* 2. 4.
b *Rom.* 1 17
b *ad Gal.* 3. 11.

EST autem ex se fides, opus adeò heroicum ac difficile, vt S. Bernardus inter diuinæ omnipotentiæ miracula numeret, quod fidem diuinam cum humano intellectu coniunxerit. Cùm enim ille consueuerit à lumine suo naturali duci, & à suis ratiocinationibus, quas conficit ex ijs, quæ sensibus percipit, DEVS illum eleuat, vt certissimè credat plurima, quæ suis ratiocinationibus assequi non potest. Quædam quidem ob tantam eorum sublimitatem, vt humani intellectus lumen effugiant: qualia sunt multa mysteria diuinitatis ac Trinitatis DEI: Quædam verò, eò quòd humano iudicio adeò abiecta sint, vt ab eius granditate & præstantia longè distare videantur: qualia sunt multa mysteria humanitatis nostri seruatoris: vnde satis apparet c *fidem*, vt ait Apostolus, *esse donum Dei*, cuius vocatio specialis necessaria est, ad hæc omnia credenda: illustrando scilicet intellectum hu-

Serm. 3. *in Vigil. Natiu.*

c *Ephes.* 2. 8.

manum

manum radio aliquo cœlestis lucis, quo se illis subijciat ac dedat. quemadmodum ait S. Lucas: d *Deum aperuisse cor mulieris nomine Lydia, vt intenderet his, quæ dicebantur à Paulo.* si enim diuina inspiratio cor non aperiat, semper illud erit occlusum ad verba Dei recipienda, eiusque veritatibus assentiendum. Non est tamen solus DEVS, qui cor ipsum aperit, sed etiam homo ipse cum Dei auxilio, libere consentiens ijs, quæ inspirat DEVS; & sese inclinans ad credendum, quod Ecclesia per suos ministros illi proponit. d. *Act.* 16. 14. *S. Tho.* 2. 2. *q.* 6 *a.* 6.

NEQVE in his adeò caliginosè procedit, vt non habeat magnas fortesq; rationes & causas ad ea credenda ex duplici capite. primùm: quia euidentibus rationibus probat mysteria fidei prudenter posse ac meritò debere credi: quemadmodum insinuauit Dauid dicens: e *Testimonia Dei credibilia facta sunt nimis.* quasi diceret, plurimę sunt rationes, quæ ostendant, illa esse credibilia. Deindè, quia etiam probat, reliquas omnes sectas nostræ fidei contrarias, euidenter esse incredibiles, eò quòd multa falsa contineant, aut praua, contra ipsam rationem naturalem, aut contra Scripturas sacras, si illas admittunt. Nam eo ipso, quò illas admittant ratio ipsa naturalis satis ostendit, non debere aliquid contra illas doceri. Accedit, quòd Spiritus sanctus lumine ipso fidei, suisq; inspirationibus piam quandam ad mysteria diuina impartiatur affectionem, quæ illa reddat valde amabilia; ac proinde valde credibilia. Quare, de quocunque Christiano credente sicùt debet, dicere liceret, quod Christus D. N. dixit S. Petro: f *Beatus es Simon Bar-Iona: quia caro & sanguis non reuelauit tibi, sed Pater meus, qui in cœlis est:* aptè scilicet nomen Bar-Iona tibi competit, quod (teste S. Hieronymo) columbæ aut gratiæ filium significat: Spiritus enim sanctus non propter tua merita, sed gratis illustrem hanc fidei confessionem tibi est impartitus: vt eius & colūbæ, hoc est Ecclesiæ ipsius sis filius. Quod si pergas esse Simon, quod interpretatur obediens, acceptans & reipsa exequens quod hæc te fides docet: inferni potestas non valebit te ab hac firma petra, Petri scilicet confessione, in qua domus mea est fundata, deijcere. *S Tho.* 2. 2. *q.* 1. *a.* 4. *ad* 2. e *Psal.* 92. 5. f *Matt.* 16. 17. *Ibid.*

§. II. *Quatuor Sectæ fidei Catholicæ contrariæ.*

VT autem clariùs appareat, qua ratione vocatio diuina sensim introducat fidem Catholicam; efficaces afferens rationes, quibus inferni potestates, impugnet pręmittendū est, fidē Catholicam habere nunc in mundo quatuor sectas sibi inimicas. *Prima* est secta Gentilium, quæ verum Deum negans, falsos admittit Deos. *Secunda* Iudæorum negantium Christum D. N. verum esse Messiam in antiqua lege promissum. *Tertia* hæreticorum confitentium quidem Christum verum; negantium verò aliquas veritates, quas ipse reuelauit. His accedit *Quarta* Sarracenorum siue *S. Thom.* 2. 2 *q.* 10. *a.* 5. & 6. 1.

Maurorum, quæ continet pessimam omniũ mixturam collocans omnem suam fiduciam in falso quodam Propheta, non minus rectæ rationis inimico, quàm cupiditatis ac sensualitatis suæ amico. Quamobrẽ falsam religionem, quæ aliàs nomine generali appellatur infidelitas, licèt conferre a Bestiæ cuidam, *quasi pardo, quam vidit Daniel ascendentẽ de mari, habentem alas quatuor quasi auis, & quatuor capita: cui data est magna potestas* in terra: Hoc enim inferni monstrum non nisi bestię nomine dignum est, siquidem non ratione ducitur, sed bestias in suis moribus imitatur, præcipuè verò pardum ob crudelissima eius in filios veræ Ecclesiæ viscera: qui non cessat eos persequi, vt quatuor sua capita conseruet, quæ sunt quatuor prędictæ Sectæ: quibus quatuor alas auis coniungit, falsas scil. apprehensiones & cogitationes errantes, quibus oẽs illæ innituntur. Ex quo fit, vt per totum corpus innumeras habeat peccatorum maculas, sicut ipse pardus, adeò profundè infixas, vt dixerit Ieremias: b *si mutare potest AEthiops pellem suam, aut pardus varietates suas, & vos poteritis benè facere, cùm didiceritis malum.* Et quemadmodum inter AEthiopes non censetur nigredo turpis esse aut fœda, nec inter pardos pellis maculata: ita hi miseri non existimant peccata, quæcunque falsa illorum religio permittit: nam tanquam cæci & à proprio iudicio decepti, eam iudicant esse veram.

a Daniel.7.6

b Ierẽ.13.23.

2. QVID autem significat, quòd hæc c *bestia ascendat de mari?* nisi quòd execrabiles huiusmodi Sectæ originem suam ducant ab hominibus superbis, carnalib⁹, cupidis, ac furiosis: de quibus Isaias: d *impij quasi mare feruens, quod quiescere non potest:* sed procellis ac tempestatibus perpetuò agitatur, cuius proprietates his pulchris similitudinib⁹ S. Iudas Thadæus depingit: *hi sunt,* inquit, e *nubes sine aqua, quæ à ventis* in varias partes *circumferuntur:* quia arrogant sibi sanctitatem & scientiam, cùm vera sapientia careant, qui f *fluctuantes, omni vento doctrinæ circumferuntur,* quæ ipsorum votis arrideat. *Arbores autumnales, infructuosæ, bis mortuæ, & eradicatæ:* quia verborum tantùm folia habentes, nullum bonorum operum fructum afferunt; nec vitam fidei habent, nec charitatis: quas illis abstulit Sathanas. Sunt etiam *fluctus feri maris;* semper enim amari sunt, inquieti, inflati, ac furiosi, eructantes spumas errorum, ambitionum, carnisque voluptatum: quorum finis erit æterna confusio. Sunt denique *sidera errantia,* ita scilicet instabiles, vt non possint, qui in hoc mundi pelago nauigant, ab illis dirigi, nisi velint naufragium omninò facere, & in profundum inferni descendere: non peruenientes ad terram, firmumque paradisi portum. Et nihilominùs non defuerunt, qui illos in huius mundi nauigatione tanquam firmam & polarem stellam, vitæque suæ duces acceperint: eò quòd iustis suis iudicijs DEVS magnam *huic bestiæ potestatem dederit;* permittens ei, vt pardi velocitate, quatuorque suis alis per maxi-

c Dan 7.3.

d Isai.57.20.

e Epist.Canoni.12

f Ephe.4.14

mam mundi partem volet, innumerosque homines decipiat.

Qvorvm extrema miseria est, quòd etsi multi eorum quæritent certam securamq; salutis suæ veritatem: quam cùm facilè inuenire possent, etiam præsentem non agnoscunt: quòd inflato, superboque animo eam quærant. Quamobrem comprehendent illos tremendæ illę Dei minæ per Prophetam Amos prolatæ: g *Ecce*, inquit, *dies veniunt, dicit Dominus: & mittam famem in terram: non famem panis, neque sitim aquæ, sed audiendi verbum Domini. Et commouebuntur à mari vsque ad mare, & ab Aquilone vsque ad Orientem: circuibunt quærentes verbum Domini, & non inuenient. In die illa deficient Virgines pulchræ, & adolescentes in siti. Qui iurant in delicto Samariæ, & dicunt: viuit* Devs *tuus Dan: & viuit via Bersabee, & cadent, & non resurgent vltrà.* Quibus verbis magis proprijs, & ad rem explicari potuit infœlix status Iudæorum, & Hæreticorum; tàm antiquorum, quàm modernorum? qui esuriunt & sitiunt veritates, quas Devs reuelauit? & cùm habeant Scripturas diuinas, in quibus eas inuenire poterant, non tamen inueniunt: eò quòd non humili & subiecto animo eas quærant: sed adorent idolum Dan, quod iudicium significat: eò quòd proprio suo iudicio falso, superbo, & cæco; non diuino, vero, certo, ac securo innitantur, quemadmodum Ecclesiæ nostræ Catholicæ est reuelatum. Tunc, (ait Sanctus Hieronymus) Dominus mittet famem in terrã super eos, qui terrena sapiunt; & famem non panis, sitimque non aquæ, sed audiendi verbum Domini: quando propter peccata eorum doctrina deficit vera; & à mari vsq; ad mare, idest, à falsis & amarissimis fluctibus, vsq; ad amarum mare perueniũt: non occurrentes fluminibus, non dulcissimis & varijs fontibus veræ & Catholicæ doctrinæ, & ab Aquilone, qui est ventus durissimus, vsq; ad Orientem peruenire cupientes, ab hæresi scilicet ad veritatis lucem, quam reperire non poterunt: quia non recto pergunt itinere, sed deuijs circumeunt callibus; viamque regiam non tenentes fidei, quam Devs Ecclesiæ suæ reuelauit, curuis ducuntur anfractibus. Quamobrem deficient animæ virginales, quas incorruptas Apostolus nominat; deficient inquam Virgines: quia verbum Domini non inuenient. deficientibus autem virginibus, & adolescentes deficient, qui prius vicerant mundum, & quicquid in eo erat calcauerant. Ex quo, inquit, intelligimus, quando doctrina veraq; fides non fuerit, perire pudicitiam, castitatem mori, omnes obire virtutes: quia non comedunt verbum Domini. quod qui comederit, eius cibo saginatur, & audiet per Salomonem: iustus comedens saturat animam suã; animæ autẽ impiorum semper esurient. Hæc S. Hierony. quæ reipsa in Septentrionalibus partibus experimur, quæ fidem Catholicam deserentes ab Ecclesia se separarunt profanantes diuinarum Scripturarum mensam, suis falsis interpretationibus. Quo nomine, teste S. Thoma, sũt reliquis

infide-

Margin notes: 3. — g Amos 8. 11. — In Amos 8.

2.2.q.10. a 6. h Psal. 73.9 infidelibus deteriores, quorum miseria & calamitas adeò excreuit, vt flebile illud Hebræorum canticum dicere de eis liceat: h *signa nostra non vidimus, iam non est Propheta: & nos non cognoscet amplius.* nostra enim signa, veræ scilicet Ecclesiæ Christi, vereque religionis & Christianitatis, quæ apud nos esse solebant, iam euanuerunt. Non sunt exercitia virtutum, non opera Charitatis, non libri pij, non imagines, nec Sanctorum reliquiæ, nec ornamenta sacra: non sunt Religiosi, non Prophetæ, aut veri Magistri, qui veritatem ita purè, quemadmodū antiqui solebant, prædicent; videtur DEVS nescire nos, & tanquam extraneos tractare, permittens deesse nobis portionem, & alimentum panis, quem nobis largiri solebat.

4. i Apoc. 13.17 QVOD si his infelicibus propria desunt signa veræ fidei, & Ecclesiæ Christi: quæ alia signa habebunt, aut i *characterem*, nisi Dæmonis, eiusque Antichristi? opera scilicet affectusque prædictos. ex quibus tamen omnibus diuina vocatio admirabiles deducit rationes, quas illustrationibus suis manifestat hominibus, vt execrandas adeò sectas fugiant. si enim arbor, ex fructibus cognoscitur; & hi adeò sunt mali: quàm erit mala arbor, quæ illos producit: quomodo possunt esse Dei congregationes illæ, habentes Pardorum viscera adeò crudelia; & varietates, maculasque adeò detestandas? quomodo è cœlo venire possunt Sectæ legesque tot erroribus & peccatis plenæ? siquidem inde non nisi veritates, virtutesq; descendunt? quod si ex mari turbato ascendunt: quomodo possunt fructus esse Christi, Regis pacifici; aut ab Spiritu sancto procedere, qui mitis est sicut columba? quòd si multa habent capita sibi cōtraria, quomodo possunt esse à Deo: qui vnicus tantum est, nec potest sibi ipsi esse contrarius? nec vna veritas aut virtus potest alteri esse contraria? Quòd si continuò mutantur, nullam soliditatem & firmitatem habentes: quomodo erunt reuelatæ à prima veritate, quæ infallibilis & immutabilis est?

5. O QVAM hinc apparet, solam Ecclesiam nostram & fidem, quam illa profitetur, esse veram! siquidem nō habet viscera illa Pardorum, sed mansuetæ columbæ absque felle amaritudinis; non habet spiritum vltionis, sed humilitatis & mansuetudinis; non est monstrum multorum capitum: quia vnicum tantum agnoscit: ideoque k *vna est columba*, quemad-
k Cant. 6.8. modum eius Sponsus est vnicus; nec residet iuxtà aquas salsas salsi maris,
l Cant. 5. 12. sed l *residet iuxtà fluenta plenissima*, dulcium & Chrystallinarum aquarum, quæ sunt Scripturæ diuinæ, in quas puros ac simplices *oculos suos* defigit, & eisdem seipsam *lauat tanquam lacte*; non terreno sed cœlesti, fluente ex pectore sponsi eius diuini: cuius doctrina clara est, dulcis, pura, ac nitida. Sed quid dicam de sublimibus acgenerosis eius cogitationibus, quas Dauidi m
m Psal. 67.14 *pennas columbæ deargentatas* appellat? non argento falso, aut cum stanno mi-
n Psal. 11.7. xto; sed præstantissimo & purificatissimo: de quo idem Dauid dixit: n *elo-*

quia Domini eloquia esse casta: argentum igne examinatum, probatum terræ, purgatum septuplum, ita vt nullam omninò falsitatem aut malitiam admittat. Hæ autem pennæ nascuntur Ecclesiæ dormienti, hoc est requiescenti, *inter medios Cleros*, siue inter duas sortes, quæ teste Sancto Augustino, duo testamenta significant, Antiquum & Nouum; meditans enim vtriusque veritates, ex conformitate, qua sibi correspondent, nouum lumen haurit, quo solidatur ampliùs, securiorque fit in ijs, quæ Deus de suis mysterijs reuelauit. Sed quid hæc columba hisce suis pennis facit? non sine causa ait idem Sanctus: etiamsi columba sit adeò mansueta, pectus tamen roburque habet ad nidum suum, oua, & pullos defendendos; rostro alisque eum feriendo, & vulnerando, qui accedit, vt auferat. Nam & ipsa Ecclesia absq; suæ mansuetudinis detrimento, sanctum habet Zelum, vt fidem suam, & religionem, & ea, quę ad eam spectant, defendat ab hostibus inuadentibus. Sed quibus quæso armis aut hostes offendit, aut sese ab eis defendit? num corporeis? his ait S. Thomas nunquam Ecclesia vtitur, nisi aliquãdo aduersus infideles, qui per tyrannidem impediunt prædicationem Euangelij; aut contra hæreticos, qui à gremio in quo fuerant educati, impudenter se subducunt. Sed eius præcipua arma sunt sicut columbæ, rostro scilicet pennisque deargentatis suorum verborum, & rationum efficacium, quas deducit partim ex ipsa naturali ratione, & ijs, quæ in mundo euenerunt; partim ex Scripturis diuinis, eodem spiritu Dei, quo scriptæ fuerunt, intellectis: quarum rationum aliquas in proximo capite afferemus.

Ibidem.

S. August. tract. 7. in epist. S Ioã. ad finem.

2 2 q. 10. a. 8.

CAPVT IX.

PRAECIPVI FIDEI CATHOLICAE fructus, ex quibus eius veritas deprehenditur.

Ecclesiae Sanctæ Doctores, tanquam diuinæ vocationis instrumenta, multas rationes adducere solent, ad sanctæ nostræ Fidei veritatem & excellentiam comprobandam. In quem finem adducunt miracula, quæ ad id comprobandum tum plurima edita sunt, tum quotidie fiunt; prophetias rerum futurarum, quæ rectè euenerunt, quotidieque eueniunt; quemadmodum fuerunt prædictæ: conformitatem vtriusque Testamenti Noui & Antiqui, in quibus magno concentu veritas respondet vmbræ; & figura rei, quam repræsentat; sublimem diuinæ Sapientiæ ideam ac dispositionem cir-

ca ipſius Eccleſiæ fabricam in decem ſignis, quæ ad eam cognoſcendam ſuprà retulimus. Sed has rationes prudens prætereo, remittens lectorem ad alios libros, in quibus ex inſtituto & fuſiùs illæ traduntur. Meum enim inſtitutum hic non tàm eſt rationibus infideles conuincere, quàm agere de vocationibus, quæ pertinent ad fideles: vt aliquam illis conſolationem afferam, animumque ad fidele obſequium addam eius Domini, qui ipſos ad fœlicem hunc ſtatum vocauit. In quem finem breuiter afferam admirandos arboris fidei Catholicæ fructus, quibus facilè poteſt illa cognoſci: vt eam pro dignitate æſtimantes, in ea confirmemur, excitemurque, & ſpiritum reſumamus, ad exequenda quæ nobis commendat.

C. 7. §. 4.

§. 1. *Fructus Fidei.*

PRAECIPVVS fidei ac religionis Chriſtianæ fructus eſt, quod tantam puritatem & ſanctitatem in mundo ſeminauerit, vt ſufficiens ſit, infallibilis eius veritatis teſtimonium. Nam primum, ipſa fecit, facitque indies ſtupendam adeò in hominum cordibus mutationem; vt certum reddant teſtimonium, quòd ea ſit a *mutatio dexteræ excelſi*: qui ſolâ ſuâ omnipotentiâ eam efficere potuit. Dic enim mihi, quid voluerit Iſaias ſignificare, cùm prædixit fore, vt in diebus Meſsiæ, b *habitet lupus cum agno: & pardus cum hædo accubet: Vitulus & leo, & ouis ſimul morentur, & puer paruulus minet eos. Vitulus & vrſus paſcantur: ſimul requieſcant catuli eorum, & leo quaſi bos comedat paleas*? Si hanc mutationem, vt in ipſa literæ cortice ſonat, vidiſſes, dixiſſes proculdubiò DEVM eſſe eius auctorem: alterius enim, quàm ipſius potentiam, id efficere non potuiſſe. Agnoſce itaque non minùs eſſe prodigioſam ſpiritualis hominis mutationem, quos hæc animalia ſignificant: in qua apertè manifeſtatur ipſius Dei potentia, religioniſque Chriſtianæ exellentia: quæ mutat cicuratque corda, quæ ſua natura ad crudelitatem pardorum inclinant, & ad luporum voracitatem, ad aſtutiam vrſorum, leonumque ſuperbiam: efficitque, vt ſeſe demittant, facileſque præbeant in agendo cum vilioribus & abiectioribus huius mundi; induentes conditionem manſuetarũ ouium & agnorum; & qui delicatioribus cibis aſſueuerant: conſuetudinem illam mutant, & craſsiſsimis ſunt contenti; qui conſueuerant alijs imperare, ſubijciunt ſeſe, & paruo paſtori ſe dedunt, à quo Chriſti nomine gubernentur. O mutatio verè dexteræ excelſi! certum ſignum, certuſque character veritatis & ſanctitatis fidei ac religionis, in qua illa fit. Hæc (ait Caſsianus) prodigia ſunt, ad quorum conſiderationem inuitat nos Dauid dicens: c *Venite & videte opera Domini, quæ poſuit prodigia ſuper terram:*

1.
a Pſal. 76. 11.
b Iſai. 11. 6. & c. 65. 25.
Coll. 12. c. 12.
c Pſal. 45. 9.

terram: quæ in primæua Ecclesia maximè eluxerunt: sed & quotidie eadem efficit Devs N. in Religiosis statibus, in momento commutando cor da superba in humilia; delicata in pœnitentia; furiosa in tolerantia, & patientia.

Confirmat hoc, & eleganter declarat Sanctus Augustinus, dicens: fidem Christianam mutasse hominum mores in sex rebus adeò præclaris, vt humanas vires excedant, solisque diuinis obtineri posint: fides enim veram solius vnius Dei adorationem cultumque plantauit, repellens idololatriam in maxima mundi parte; eadem continentiam siue temperantiam induxit, vsque ad tenuissimum victum panis & aquæ; & non quotidiana solùm, sed etiam per contextos plures dies perpetuata ieiunia, quod faciunt Anachoretæ; & castitatem adeò puram, vt etiam Matrimonia & quascunque alias carnis voluptates reijciat, quod faciunt Virginum exercitus: patientiam adeò inuictam, vt nec timeat cruces, nec ignes, quemadmodum resplenduit in Martyribus; liberalitatem adeò magnificam & profusam, vt patrimonia pauperibus distribuat, quod faciunt Religiosi; ac denique induxit totius huius mundi aspernationem adeò liberam & generosam, vt vsque ad desiderium mortis intendatur, vt perueniri posit ad fruendum Deo, quod faciunt contemplatiui. pauci quidem, inquit, hæc faciunt, sed faciunt tamen aliqui, quod sufficiens est testimonium, vt omnes audiant, credant, approbentque Christianæ fidei excellentiam: ex qua talis mutatio procedit, quæ non potest ab alio esse, quàm à Deo: ac proinde ab eodem prouenit fides, per quam illa mutatio fit. 2. *Lib. de Vtilitate credendi c.17.*

Qvid verò dicemus de reformatione, quam eadem fides viua efficit in omnibus statibus? Hæc, ait idem Sanctus Augustinus, peccatores sanat, ignorantes illuminat, curat ægrotos, docet fideles, pœnitentes reparat, Iustos reddit feruentiores, coronat Martyres, conseruat Virgines, coniugatos castificat, reformat Ecclesiasticos, Sacerdotes consecrat, præparat regna cœlestia, æternamque hæreditatem in Angelorum societate communicat. Per hanc Reges fœliciter regnant, Legislatores sanctas condunt leges, iustè Iudices iudicant, cæterique ministri cum puritate sua obeunt munia, militibus cæterisque hominibus salutares præscribit regulas, & consilia; præbens eisdem ad ea explenda auxilium. Cuius rei testes sunt clarissimi Sancti, quos in singulis statibus produxit. Nam Fides est sicut d *granum Sinapis*, specie quidem *paruum*, sed magnum efficacia: cuius *rami* in vniuersum orbem se extenderunt, *auesque Cœli veniunt & habitant in eis*. in singulis enim statibus inuenire est homines cœlestes, atque diuinos, qui Angelorum instar à terrenis sese eleuant, suamque vitam in Contemplatione fundant 3. *Serm. 10. de verb. Apost.*

d *Matt. 13. 31.*

mysteriorum, quæ fides reuelat; & in operibus ac virtutibus exequendis, quas illa commendat.

4. SED quid si tu ipse veritatis huius testis esse posis; cum magna procul dubio tua consolatione id profitereris, si manus operi admoueres ad exequendum, quæ præcipit ipsa fides. Sic enim ipse Dominus dixit quibusdam eam calumniantibus: e *Si quis voluerit voluntatem Patris mei facere: cognoscet de doctrina mea, vtrum ex Deo sit, an ego à me ipso loquar*. Id nobis teste Sancto Chrysostomo, insinuans; quod qui statuit ac decreuit implere quicquid DEVS mandat; ab eo tandem reillustrabitur, vt magnam habeat certitudinem veritatum, quas ipse reuelauit: Quod si alicuius eorum, quæ DEVS in te effecit, habes experimentum: ex eo conijcere licebit veritatem reliquorum, quæ dixit. Conijce oculos in octo illas heroicas virtutes, quas ipse CHRISTVS Dominus Noster f *beatitudines* appellauit, promittens illis ingentia præmia: & deprehendes, aliquam experientiam eius, quod illa præmia in se continent, effecisse ipsa promissa credibilia, ac reddidisse ipsas virtutes iucundas & amabiles; & sic confirmasse fidem, ex qua omnes nascuntur. Nec gratis in prima & vltima beatitudine, vtpotè difficilioribus & acrioribus, præmium ponitur dè præsenti: cùm in reliquis promittatur in futurum, vt intelligas, solere Christum Dominum Nostrum talem initio oblectationem præbere; vt facilè inducat ad credendum, quod promittit. postea quoque eandem auget oblectationem, vt firmius credatur, ac possideatur.

e *Ioan.* 7. 17.

f *Matt.* 5. 3.

5. NVNQVID g *abbreuiata est manus Domini*, vt eius auxilio non possint, qui nunc sunt, idem præstare, quod maiores & Antiqui? eandemque certitudinem fidei habere, quam illi habuerunt? Si h *Abraham* (vt Apostolus perpendit) *fide exiuit* ex Vr siue igne Chaldæorum, *nesciens quo iret*: *filiumque suum vnigenitum* offerre voluit, *arbitratus quia & à mortuis suscitare potens est* DEVS, vt suas promissiones impleret: etiam nunc multi fide exeunt ex igne cupiditatum, qui ardet in mundo; filiumque suum primogenitum proprium scilicet iudicium sacrificant, abnegando illud, vt credant, quod dicit DEVS: sperantes se visuros, quod ille promittit. Et si *Moyses fide reliquit AEgyptum non veritus animositatem Regis, inuisibilem tanquam videns sustinens, maiores diuitias æstimans thesauro AEgyptiorum, improperium Christi*: plurimi nunc relinquunt hunc mundum, non veriti furorem Principis eius Sathanæ: quia oculis fidei respiciunt inuisibilem DEVM maiori certitudine, quàm si corporis oculis eundem cernerent: pluris æstimantes, participes esse crucis CHRISTI, quàm omnes terræ thesauros possidere. *Fide*, antiqui Sancti *vicerunt Regna, adepti sunt promissiones, obturauerunt ora leonum, extinxerunt*

g *Isai.* 59. 1.
h *Hebr.* 11. 11. 17.

xerunt impetum ignis, fortes facti sunt in bello, castra verterunt exterorum, a-
liaque prodigiosa opera perfecerunt: Eadem verò præstiterunt multi
sancti in Nouo Testamento, & alia multò maiora. i *Fide* enim (quemad-
modum ipse Saluator promiserat) *Dæmonia* ex corporibus *eijciebant, varijs* i *Marc.* 16.
linguis loquebantur, serpentes tollebant, & cùm mortiferum quid biberent, eis non 7.
nocebat, super ægros imponebant manus, & benè habebant; &, si opus erat, k *dice-*
bant monti transi hinc illuc & transibat: & l *iacta te in mare, & fiebat*, nihil enim k *Matth.* 17. 19.
est impossibile, sed m *omnia possibilia sunt credenti*: & hucusque (ait S. Ber- l *c.* 21. 21.
nardus) multi hæc prodigia faciunt, si non semper, vt in cortice sonant; m *Mar* 9 23.
saltem sicut significant in spiritu. Nec propterea minus prodigiosa censen- *Serm.* 1. *de Ascens.*
tur: siquidem absque vlla comparatione hæc sunt meliora, nostrasque vi-
res superant, ac testimonia sunt certissimæ fidei, quæ illorum est causa: dæ-
mones enim sunt leones; cupiditates, flammæ; persecutiones, bella; peccata,
serpentes; diabolicæ suggestiones, venenum mortiferum; & ipsæ passiones,
sunt infirmitates. Omnia autem hæc vincit n *fides, quæ per charitatem opera-*
tur. Estque sufficiens testimonium, quod sit Devs, qui talia per illam n *Gala.* 5. 6.
facit.

Imo & ipsamet fides sufficiens sibi dat testimonium. quis enim diuinita-
tis sublimitatē, & humanitatis vilitatē sapientibus hominibus, potentibus, 6.
prudentibus ac diuitibus, persuadere potuisset? & vt virtutes tam arduas ac
difficiles adeò firmiter amplecterentur; vt non dubitarent vitam ipsam, in
earum defensione amittere, omniaque terrena conculcare, vt easdem se-
querentur? Mundus est hodie plenus Cherubinis & Seraphinis, illis simili-
bus, quos vidit Isaias, qui etsi doctissimi, & maximi in mundo sint, alis ta-
men suis o *velant faciem & pedes Dei*: venerantes cùm summissione maxima o *Isa.* 6. 2.
quod altissimum & infimum est in mysterijs, quæ ipsi non assequuntur; cla-
ra voce confitentes, illa esse verissima: imò ex hoc ipso plurimum in fide
confirmantur. Ad naturam enim Dei (si verus Devs est) spectat, vt nulla
creatura possit eam totam, & quicquid illa potest, eiusque prouidentiam,
& opera penetrare & comprehendere: Adeò, vt eo ipso quod aliquis ea
comprehenderet, iam non esset Deus, quia finitus esset, & aliquo termino
circumscriptus.

Confer denique perfectos Ecclesiæ viros, quibus Devs eius dilata- 7.
tionem commisit, cum Auctoribus siue Promotoribus Sectarum ei aduer- C. 8. § 2.
sarum, quorum mores supra retulimus: & ipsi sufficiens dabunt testimo-
nium veritatis fidei, quam ipsi tenent ac docent. Hi enim Apostolici viri,
contrà quàm Hæretici sunt nubes aqua cœlestis sapientiæ plenæ, ad irro-
randos peccatores terræ; sunt arbores non bis mortuæ, sed bis viuæ, dupli-
ci vita heroicę fidei & accensæ charitatis; nec sunt cōtenti folijs verborum,
sed fructus proferunt Sanctorum operum; non sunt mare ferum & turba-

tum, sed tranquillum & quasi lacteum ob scientiæ vitæque sanctitatis abundantiam. Quod si feruent interdum, is est feruor spiritus; & si spumant, id faciunt sancta quadam indignatione aduersus ipsa peccata. Ac denique non sunt sydera errantia, sed firmiter fixa, permanentes semper in lumine suo: & sunt tanquam polus ad aliorum directionem, ob insigne vitæ ac doctrinæ exemplum. p *Qui enim docti sunt* (dixit Angelus Danieli) *fulgebunt quasi splendor firmamenti: & qui ad iustitiam erudiunt multos: quasi stellæ in perpetuas æternitates*: Ex quibus constituitur q *corona stellarum duodecim*, quam habet Ecclesia in capite suo, ob continuas victorias quas per eos continuè obtinet.

p Dan. 12.3.
q Apoc. 12.2

§. 2. *Qua ratione fides prædictos fructus producat.*

NE quis tamen decipiatur, existimans, solam fidem, quæ in intellectu est, hos fructus producere: operæ pretium erit rationem indicare, qua id faciat. Præmittendum est autem: a *quoniam Dei perfecta sunt opera*; &, cùm aliquid incipit, cupit, illud omnem sibi debitam perfectionem habere: ideò vocatio, qua fidem Catholicam nobis inspirat, eò tendit, vt eam non solam, sed cum cæteris etiam virtutibus cordi nostro insedit; & nominatim illam, de qua Apostolus, quod b *fides per charitatem operatur*; c *Christumq; habitare per fidem in cordibus nostris, in charitate radicatis & fundatis*. Potuisset quidem Apostolus commutatis verbis dicere, Christum habitare in cordibus nostris per Charitatem in fide radicatis & fundatis: quia vtraque hæc virtus est spiritualis ædificij fundamentum, & radix: vnde spiritus fructus procedunt, altera alteram adiuuante, vt illi producantur; siquidem fides non sufficeret sine charitate; nec posset charitas esse absque fide. Quemadmodum intellectus & voluntas sunt radix & origo operum, quæ sunt hominum propria. Intellectus enim dirigit voluntatem in ijs, quæ velle debet: voluntas verò mouet, ipsumque intellectum ad id applicat, quod cognoscere oportet. Sic inquam fides quæ Iustorum intellectum perficit, Charitatem dirigit in ijs, quæ debet diligere; Charitas verò quæ perficit voluntatem, fidem ipsam excitat ad ea, quæ sunt credenda: & vtraque simul tanquam duæ sorores coniunctæ admirandos proferunt fructus in omni genere virtutum, insignesque victorias consequuntur ad gloriam Domini, qui dixit: d *ascendam in palmam & apprehendam fructus eius*: quæ autem hæc est palma, in quam ascendent qui CHRISTVM sequuntur, nisi fides cum Charitate coniuncta? per quam, vt ait Sanctus Ioannes, e *mundum vincunt & victoriam consequuntur*. vtrique autem competit palmarum proprietas, de quibus Plinius, quod sit inter

a Deu. 32. 4.
b Gala. 5. 6.
c Ephe. 3. 17.
d Cant. 7. 8.
e S. Ioa. 5 4.
Lib. 14. c. 4.
Pierius lib. 50. verbo Nuptiæ.

inter illas mas & fæmina; quas vt fructus proferant, oportet adeò prope se inuicem esse plantatas, vt vtriusque radices se inuicem complectantur. Ita ergo necesse est, fidem & charitatem sese mutuò complecti, esseque coniunctas ad fructum proferendum. Apostolus autem hos fructus, fidei tribuit, quatenus illa prima est, quæ docet quid sit faciendum, & ad illud inclinat, semperque inter reliquas virtutes quasi clamitat, eosque in proprijs actionibus comitatur: fides enim per Charitatem diligit, obedit per obedientiam, per patientiam tolerat, demittit se per humilitatem, aggreditur per fortitudinem; & quod habet, largitur per liberalitatẽ. Et hoc est quod dicitur f *Iustum ex fide viuere.* illa enim ipsum dirigit in omnibus, quæ facit, accedẽte simul Charitate, vt plenam perfectionem obtineat. Quare, si proficere in diuino Spiritu cupis, necesse est in vtramque hanc palmam fidem & Charitatem oculos conijcere, easque in anima tua ita connectere, vt fructus dulces ex eis colligere valeas. siquidem non sine causa in templo, quod vidit Ezechiel, multæ erant Cherubinorum figuræ cum duplici g *facie, altera hominis, altera leonis: faciem hominis iuxta palmam ex hac parte, & faciem leonis iuxta palmam ex alia parte:* ad significandum, quòd oporteat, iustum duplicẽ suam faciem siue potẽtiam, intellectum & voluntatem cum duplici palma, fide & Charitate coniungere, eas inter se & secum ipse vniendo: vt viuũ fiat Ecclesiæ membrum, fructusque æterna vita dignos proferat. Ex his palmis tres præcipuos fructus colliges, tres sc. externas Fidei protestationes, & cõfessiones. Prima fit verbo: de qua Apostolus: h *Fide creditur ad iustitiam: ore autem confessio fit ad salutem.* vt fides, quæ in corde latet, magna libertate manifestetur lingua, quando id est necessarium ad gloriã Dei, eiusq; Ecclesiæ, aut ad salutem animarum nostrarũ, aut ad proximorum vtilitatem. Quamuis enim hęc verba non fructus esse videantur, sed folia: sunt tamẽ folia fructuosa, quemadmodum i *folia ligni vitæ,* quæ conducunt *ad sanitatem gentiũ,* & ad pugnandum contra dæmones. Nam quemadmodum palmarum folia (vt ait quidam) figuram habent gladij, ita verba fidei, gladij sunt spiritus ad pugnandum, & victoriam de nostris hostibus reportandã. Quã ob causam suadent SS. Patres, frequenter proferre symbolũ Apostolorum, & reliqua Ecclesiæ symbola, attentiùs perpendentes mysteria & verba quę in illis cõtinentur: propterea .n. repetit illa Ecclesia quotidiè in horis Canonicis, & frequenter in Sacro Missæ. S. Ambrosius suadet recitari symbolũ quotidiè manè, & quando in aliquo timore, aut periculo nos videmus constitutos; S. August. & Hieronymus hortantur, vt repetamus, antequam incumbamus, & antequam ad externas occupationes prodeamus: & vt cordis nostri tabulis infigamus. Et propterea fortasse S. Apostoli non illud nobis scriptum reliquerunt, sed per traditionem, & verbo; vt nos docerent, oportere illud sculptum in anima & in ore gestare, tanquam nostræ religionis signum;

f *Hab. 2. 4. Rom. 1. 17.*

g *Ezec. 41. 18.*

h *Rõ. 10. 10.*

i *Apoc. 22. 2*

Hugo Card. in Psalm. 19

Vide Viegã in c. 7. Apoc. Sectio. 9.

Lib. 3. de Virgin.

S. Aug. lib. 1 de symbolo ad Catech. c. 1.

S. Hier. epist. 61. ad Pammach.

& su-

& ſupra ipſum cor ponere, tanquam ſcutum contra omnes hoſtium tentationes, iuxta Apoſtoli adhortationem dicentis: vt k *in omnibus ſumentes ſcutum fidei, in quo poßimus omnia tela nequißimi ignea extinguere.* Et ideò conſueuimus in periculis mortis illud proferre ſymbolum, vt ea euadamus. Denique confeſsio hæc adeò debet eſſe animæ noſtræ inſculpta, vt parati ſimus vitam ipſam, quemadmodum Martyres, perdere potiùs, quàm in aliqua eius confeſsionis parte deficere. Quod quia arduum eſt, inſtituit Chriſtus D.N. confirmationis Sacramentum: quo ſpeciale ad id auxilium nobis præberet, vt ſuo loco videbimus.

k Eph. 6. 16.

HVIC fidei confeſsioni altera eſt coniungenda, quæ Orationem comitatur: Nam eo ipſo, quòd oramus, aut aliquid à Deo petimus, confitemur fidem eius Diuinitatis, Sapientiam, Omnipotentiam, ac Bonitatem Domini, à quo petimus: & eadẽ viua Fide illud impetramus. Oratio enim eiuſque efficacitas, ad obtinendũ quod petimus, eſt fructus fidei præſtantiſsimus: quẽadmodũ perpendit S. Auguſtinus his verbis: *Si Fides deficit, Oratio perit. Quis enim orat, quod non credit?* vnde & B. Apoſtolus, cùm ad orandum exhortaretur, ait: l *Omnis, quicumque inuocauerit nomen Domini, ſaluus erit.* Et, vt oſtenderet, Fidem fontem eſſe orationis, nec poſſe ire riuum, vbi caput aquæ ſiccatur, adiunxit atque ait: *Quomodo autem inuocabunt, in quem non crediderunt?* Ergò, vt oremus, credamus. Hæc S. Auguſtinus. Quare omnia Encomia & magnalia, quæ ſancti tribuunt orationi; & quæcumque glorioſa ac prodigioſa illa obtinet, omnia ſunt fidei ac fiduciæ fructus, ita vt etiam ipſa Charitas, qua fides operatur, & à qua perfectam ſuam vitam accipit, hoc nomine cenſenda ſit fructus eius: quemadmodum idem Auguſtinus inſinuat, cùm ait: hæc fides eſt m *regnum Dei*, quod *intra nos eſt*: hanc rapiunt violenti credentes, & impetrantes ſpiritum Charitatis, quæ eſt n *plenitudo legis.* Violentia enim (ait) fidei, Spiritus S. impetratur: cuius o *Charitas diffuſa eſt in cordibus noſtris.* Sed quid non obtineat fides, cùm Chriſtus D.N. petenti ſanitatem filio ſuo, habenti ſurdum & mutum ſpiritum dixerit: p *ſi potes credere, omnia poßibilia ſunt credenti?* Omnia, (inquit S. Hieronymus) quæ ad animæ ſanitatem ſpectant, fructus ſunt & effectus fidei petentis illa in oratione, & nomine Saluatoris. & hanc ob cauſam idem ipſe Saluator miracula ſua ſæpè tribuebat Fidei ea petentium, dicens eis: q *Fides tua te ſaluum fecit.* ab ea enim tanquam à radice fructus iſte proceſſit.

Serm. 36 de Verb. Domini.
l Rom. 10 13.
Lib. de Fide & Oper. c. 21.
m Luc. 17. 21.
n Rom. 13. 10.
o Rom. 5 5.
p Marc 9. 22.
Ibid.
q Luc. 18. 42. & c. 7. 50.

3. DENIQVE alia eſt Fidei confeſsio, quæ externa propria Chriſtianiſmi opera comitatur, quæ humanam rationem ſuperant, qualia ſunt, peccata confiteri, communicare, iniurias tolerare, & eas inferentibus dimittere, & ſimilia: his enim profitemur fidem, quæ nos ad ea præſtanda permouet. & vniuerſim, quemadmodum peccatores r *factis negant DEVM*, ita Iuſti factis

r Tit. 1. 16.

ſuis

suis eundem confitentur: mala euitantes, bona verò propter eius amorem perficientes. Ac propterea S. Thomas fidei effectus reducit ad duos, timorem scilicet Dei, & cordis puritatem. Ille enim & ad timorē, & ad reuerentiam diuinæ Maiestatis nos inducit; & absterret ab offensione eius bonitatis, ne in eius Iustitiæ manus incidamus. Eadem quoque fides (vt S. Petrus dixit) ſ *purificat corda*, reijciendo ab eis affectiones terrenas, quibus maculantur; eleuando verò illa ad rerum cœlestium amorem, quo purificantur & nobilitantur. Et hic modus fidei profitendæ est maximè necessarius; quo virtus huius arboris non solum ex folijs, sed multò ampliùs ex huiusmodi fructibus deprehenditur: sine quibus (vt ait S. Iacobus) t *Fides mortua est in semetipsa:* quemadmodum verè est mortua in illis Christianis, qui ob lethale aliquod peccatum, gratiæ & charitatis vitam amiserunt. Ex quo prouenit necessitas vocationis ad hanc vitam reparandam de qua in sequentibus capitibus agetur.

2. 2. q. 7. a. 1. & 2.

ſ Act. 15. 9.

t Iaco. 2. 17.

CAPVT X.

DE VOCATIONE AD OBTINENDVM ET reparandum statum gratiæ peccatores iustificantis; & admirandis quæ in se continet commodis.

CVm præclara omnia, quæ de Ecclesia Fideque Catholica sunt dicta, eò tendant, vt Christiani, Iusti sint ac Dei amici: nulla est gloriosior, maiorisque momenti Vocatio, illa, quæ immediatè eos permouet, ad hanc gratiam, & cum Deo amicitiam procurandam. Et quoniam eius præstantia nulla alia via commodius intelligi potest, quàm si præclarissima bona, quæ in se continet, aperiantur: aduertendum est, quod (quemadmodum S. Augustinus dixit) quamuis creare cœlum & terram opus fuerit grande; maius tamen sit, ex peccatore facere Iustum. Nam creationi nulla creatura resistit; Vocationi autem ad iustificationem potest resistere peccator, cuius voluntatem solus Devs mutare potest; & efficere, vt non resistat, sed acquiescat: & tunc (vt ait S. Thomas) eleuat illum ad bonum quoddam supernaturale, quod sine vlla comparatione superat quicquid est cœlum & terra. Ex quo vterque hic Sanctus Doctor inferunt: quamuis gloria, quæ Iustis in cœlo redditur, sit maius bonum, quàm gratia, quæ peccatoribus datur in terra; hæc tamen hanc præ illa præstantiam habet, quòd in ea mirificè splendeat diuina

Tract. 72. in Ioannem

2. 2. q. 113. a. 9.

misericordia, & immensa eius Charitas, qua suos diligit inimicos, benefacit ingratis, offerens gratiam Vocationis & Iustificationis ijs, qui eius erant indigni.

QVIS autem referre poterit bonorum immensitatem, quæ in hac gratia continentur? a *per quæ* (vt S. Petrus ait) *efficimur diuinæ consortes naturæ*, & b *sumus genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis Dei*, & Christi regnum, *maximaq; & pretiosa eius promissa* obtinemus. Quod si scire velis, quàm illa sint pretiosa, perpende benè hæc tria, in quibus reliqua continentur: quorum præstantiam & excellentiam DEVS solus comprehendit, eiusque solo lumine potest manifestari.

a 2. Pet. 1. 4.
b 1. Pet. 2. 9.

§. 1. *Dignitas FILIORVM DEI.*

PRIMA dignitas & excellentia, quam nobis confert gratia DEI, est excellentissima illa adoptio, de qua admirans S. Ioannes ait: a *videte qualem Charitatem dedit nobis Pater, vt* FILII *Dei nominemur & simus!* O Apostole Sancte, qui tanquam Aquila ad Patris æterni sinum ascendisti, & b *super pectus filij eius in Cœna recubuisti*: aperi nobis dignitatis huius magnitudinem, quemadmodum eam ibi agnouisti: nisi enim tuos oculos habeamus; non poterimus videre, quod iubes, vt videamus. Quamuis tua verba hanc magnitudinem & excellentiam valdè nobis illustrét, cùm eam CHARITATIS nomine, quod proprium est nomen DEI, appellasti: tu enim ipse dixisti, quod c *DEVS sit CHARITAS*. Quid autem hoc sibi vult, nisi cum nomine FILIORVM, simul venire infinitam Patris Charitaté, ad habitandum cum eis, & communicandum creatæ Charitatis donum, ad similitudinem increatæ eius charitatis, cum stupendis ab ea prouenientibus effectibus? hæc enim dignitas FILIORVM DEI non est nomen tantùm, & titulus; sed res ipsa cum omnibus excellentijs ac priuilegijs, quibus gloriosum adeò nomen est dignum: vt verè ac realiter excellentias participent diuinæ naturæ, gratiasque, virtutes, ac dona, quæ talis Patris filijs iurè conueniunt: idque viua adeò similitudine, vt Christus ipse Dominus Nicodemo dixerit: d *quod natum est ex carne, caro est: & quod natum est ex spiritu, spiritus est*. quasi dixerit, quemadmodum, quod per carnalem generationem ex homine nascitur, homo est; ita, quod per spiritualem generationem à DEO nascitur, est DEVS: non æqualitate naturæ, sed stupenda viuaque similitudine, qua talem vitæ rationem accipit, vt diuina potius appareat, quàm humana; magisq; vita spiritus, quàm carnis. Ad ipsius enim Dei honorem, & excellentiam pertinet; vt filios generaturus illos faciat perfectissimos, patriq; suo simillimos, quo ad potest creatura sui creatoris similitudinem habere.

a 1. Ioa. 3. 1.
b Ioan. 13. 23. & c. 21. 20.
c 1. Ioan. 4. 16.
d Ioan. 3. 6.

QVOD si excellentias nosse velis, quæ eam dignitatem comitantur: audi

eorum

eorum summam, quam CHRISTVS D. N. in parabola filij prodigi aperuit. Qui cœlesti lumine illustratus, tantam dignitatis filij opinionem concepit, vt indignum se iudicauerit etiam eius nomine, dicens: e *non sum dignus vocari filius tuus*; sed satis magnum in me conferes beneficium, si *me feceris tanquam vnum de mercenarijs tuis.* Nam qui naturę bona adeò prodigè consumpsit, non meretur præstantissima gratiæ dona recipere. Sed multò ampliùs Pater ipse aperuit suam de hac dignitate opinionem, & æstimationem: qui tantam ostendit lætitiam & exultationem, cùm eam filio communicauit. Quamuis enim f DEVS *lætetur* (vt ait Dauid) *in omnibus operibus suis*; multò tamen ampliùs, quando illa sunt excellentia: quale hoc est, cùm filius aliquis recens ei nascitur; aut aliquem ipse resuscitat. Quemadmodum Reges & Principes, cùm filius ipsis nascitur magna dant signa lætitiæ, instituendis conuiuijs, adhibendis Musicis, alijsque aulicis oblectationibus: vt aulæ toti & regno ipsi magnum ex eo proueniat solatium: hoc enim etiam in cœlo fieri asseruit ipsemet noster Saluator, dicens: g *dico vobis, quod gaudium erit in cœlo coram Angelis* DEI *super vno peccatore pœnitentiam agente:* eò quod natus sit DEO recens filius, aut, qui mortuus erat, reuixit. Quid autem mirum, si Angeli lætentur, cùm videant ipsummet Omnipotentem DEVM infinitæ suæ quasi Maiestatis oblitum festinanter ad talem filium accurrere, & *cadere super collum eius:* eoque se ipsum demittere, vt eum osculetur: hoc signo ostendens, quantum illum amet, & quod sibi Charitatis vnitione coniungat, magnam sentiens voluptatem, quòd illum in filium suscipiat. Accurrit DEVS (ait Sanctus Ambrosius) ob desiderium iustificandi peccatorem, quem vocat: nè quis redire volentem impediat, & quasi quodam patrij amoris affectu, supra collum cadit, vt iacentem erigat; & oneratum peccatis, atque in terrena deflexum reflectat ad cœlum. Brachia extendit, vt recipiat errabundum; strictè complectitur, nè iterùm elabatur; os ori coniungit, vt splendor gratiaque faciei DEI, faciei hominis imprimatur: qua maneat homo totus splendidus. Quid autem de stola pretiosoque amictu dicemus, qui datur, vt ita se ornet, quemadmodum decet adeò nobilis parentis filium: siquidem potentes parentes honori sibi tribuunt, filios suos optimis vestibus ornatos incedere. h *citò*, inquit, *proferte stolam primam, & induite illum: & date annulum in manu eius, & calceamenta in pedibus eius.* Stola prima vestis est pretiosissima primæ gratiæ, quæ propria est filiorum DEI, & operit illorum nuditatem, manetque anima pulcherrima & gratiosissima. PRIMA est eò quòd sit cæteris præstantior, per quam discernitur à filijs Dæmonis; accipitque inuestituram filiorum DEI viui cuius opera sunt semper perfecta. ideoque cum hac prima stola dat etiam secundam, & tertiam, & reliquas supernaturalium

e *Luc.* 15.19 21.

f *Psa.* 103 31.

g *Luc.* 15. 7. 10.

Lib 7. in Lucam c. 15. *in 3 Tom.*

h *Lu.* 15.22.

virtutum vestes, quæ cum illa coniunctæ esse solent: quò eius filius ita splēdidè sit vestitus & ornatus, vt nihil illi desit. Ne verò huiusmodi virtutes sint otiosę, datur in manu eius annulus, in quo est signaculum: quod (vt ait Beda) est ipsa virtus Fidei, certumque pignus, quod sit daturus omnia auxilia necessaria ad bona opera, ad quæ virtutes inclinant, exercenda. Nec tamen mysterio vacat, quod annulus non in designatum digitum inferatur, sed datur in manum: significat enim, quemadmodum qui annulum in manu habet, potest illum modò in vnum digitum, modò in alterum pro libitu inserere: ita cœleste auxilium non dari ad vnam solùm facultatem, siue potentiam; aut ad solum aliquod opus: sed ad omnia quæ Iustus præstare voluerit. Datur intellectui, vt fide credat, prudentia gubernet, & sapientia contempletur; Datur Voluntati, vt Charitate diligat, Spe confidat, obedientia pareat, Iustitia reddat quod debet. Quare nunquam ex parte DEI deerit auxilium, quoties Iustus illo vti voluerit. Datur etiam calceamentum pedibus, ne defœdentur aut lædantur, si nudi incedant: recipit enim in se, dirigere ac moderari affectus, qui impellunt ad terrena; tribuens ad id virtutes, quarum munus est frœnare passiones.

In 15. c. Luc c. 5. Rom 6. S. Amb. sup

4. QVAE verò vtilitas erit, si filius vestibus satis ornatus incedat, nisi ordinaria etiam habeat alimenta? Quis verò hæc illi dabit nisi Pater, ad quē spectat & victum & amictum filio tribuere? i *Adducite*, inquit, *vitulum saginatum, & occidite; & manducemus, & epulemur: quia hic filius meus mortuus erat, & reuixit, perierat, & inuentus est*. Vitulum saginatū dicunt SS. Patres esse corpus Iesu Christi Redemptoris nostri in ara crucis immolatum; quod & nunc in ara sacra immolatur, vt sit ordinarius filiorum DEI cibus, licèt panis accidentibus velatus. Propterea enim appellatur panis filiorum, à cœlesti nostro Patre filijs suis concessus, vt alantur, pinguescant, & roborentur. Sed quoniam DEVS D. N. non est semper suis sacramentis alligatus: saginatus etiam vitulus significat cœlestium deliciarum abundantiam, quam illis tribuit filijs, qui eius amore omnibus sensuum voluptatibus renuntiant.

i Luc. 15. 23

S. Amb. sup S. Chrysost. Homil. de Patre & duobus filijs Tomo 2. S. August. li. 2. de qq. Euangelicis c. 33.

5. NEC minùs deprehenditur quanti magnus iste Pater filios suos faciat, cùm hæc omnia iubet fieri per seruos suos. Pauperes enim, hominesque communes, cùm sani sunt, ipsimet sesè induunt, mensam sternunt, & escas apponunt: Principes autem ac nobiles, seruos habent, qui hæc officia præstent: quamuis etiam vulgares valetudinarij, & valde debiles hoc subsidio indigeant. Hunc ergò in modum cęlestis noster Pater videns hinc extremā hominum debilitatē, quos vult in filios accipere; inde verò volens, nobilitatē, quā illis tribuit, innotescere: statuit præcipuos aulę suę seruos, Angelos sc. custodes, Ecclesiæq; Sacerdotes in his omnib⁹ illis ministrare: per eos. n. stolā, annulū, calceamēta, & vitulū iubet offerri. Ne verò moras in suo ministe-

nisterio trahant, ipsemet Princeps illos vrget, dicens: *citò proferte stolã, & induite illum:* ne fortè frigeat; & nec ad momentũ quidem nudus maneat, quẽ ego in filium accipio. Huiusmodi enim animæ vestes non exuuntur quotidie, & induuntur quemadmodum corporis: sed semper indutæ esse debent, sub pœna amittendi filiorum dignitatem: quamuis merito quotidie essent renouandæ ac perficiendæ donec gloriæ vestis accedat.

Haec vltima est filiorum Dei excellentia, quos Pater sub sua paterna prouidentia accipit, vt alat, gubernet, & in statu collocet: donec ad æternam fælicitatem perueniant. Nam, vt ait Apostolus: k *si sumus filij, etiam hæredes erimus:* & non cuiuscunque hæredes, sed *Hæredes quidem Dei, cohæredes autem Christi:* qui frater noster est natu maior, & Patris cœlestis primogenitus: qui nos hæreditatis suę participes facit, communicans nobis immensa gloriæ suæ bona. 6. k Rom. 8. 17.

Omnibvs his excellentijs finem imponit extrema eius vilitas, cui illæ tribuuntur: dantur enim homini prodigo, qui l *deuorauit substantiam suam cum meretricibus*; factusque est Dæmonis mancipiũ, porcorum custos; imò ipsis porcis despectior: quia cùm cuperet *implere ventrem suum de siliquis, quas porci manducabant, nemo* tamen *illi dabat.* O altitudo Charitatis Dei, quã te clarè manifestas, dum viles adeò abiectosque homines recipis in filios! ô Pater misericordiarum! quas tibi reddemus gratias propter plurimas, quæ in hac sola continentur: qua filios iræ, filios facis gratiæ tuæ! & filios Dæmonis, filios Dei! visque Pater esse eorum, qui Patrem habebant Sathanam; & pretiosis adeò vestibus eos exornas, qui vix laceris induebantur; & saginatis huiusmodi vitulis eis indulges, qui porcorum escas comedere cupiebant: ac denique ad cœlestem hæreditatem eos admittis, qui iam erãt ad inferna condemnati. Agnosce ô Christiane, tuæ vocationis sublimitatem: qua te (vt ait Apostolus) m *vocauit* DEVS *in societatem filij eius* IESV *Christi* D. N. ita vt societatem cum ipso habeas in nomine filij, vt possis Deũ ipsum vocare Patrem; & in participatione diuitiarum gratiæ; & hæreditatis gloriæ. Quod si culpa tuá insigni hac dignitate cares, da quicquid habes, vt illam obtineas: & si iam habes, etiam da omnia, vt eam conserues: nec te ampliùs ad serui spiritum & conditionem abijcias, qui, vt sis filius, es vocatus. l Luc. 15. 30. m 1. Cor. 1. 9

§. II. *Spiritualis* Desponsatio.

Sed vlteriùs adhuc pergit Vocationis & Iustificationis peccatorum sublimitas & præstantia: ad aliam enim eos extollit dignitatem adeò excelsam; vt lingua vel in ea proferenda, & cor in cogitanda contrahatur. Quis enim assequi id posset, quòd anima eousque ascendat, vt ipsiusmet Dei Sponsa efficiatur; easque diuitias & ornamenta obtineat, quæ tanti

a Osee 2.19. Regis Sponsam decent? ipse tamen ait: a *Sponsabo te mihi in sempiternum: & spōsabo te mihi in iustitia, & iudicio, & in misericordia, & in miserationibus: & sponsabo te mihi in fide: & scies quia ego Dominus*. Ter ait, *sponsabo te mihi*: vt significet tres diuinæ huius desponsationis excellentias. 1. *Primam*, PERPETVITATIS, quodad DEVM attinet: qui nunquam repellit animam, quam semel in Sponsam accepit; nisi ipsa ab hac desponsatione deficiat: 2. *Secunda* est excellentia SANCTITATIS: non enim carnis sed spiritus desponsatio est: quæ *iustitiæ* innititur, & ipsam sponsam iustificans, sanctam reddit ac puram: & *in Iudicio* sententiam pro ea dicit contra hostes, à quibus tyrannicè captiua tenebatur: *Et in misericordia & miserationibus* eandem replet omni genere bonorum, quæ à sola misericordia & charitate, eam in sponsam accipientis, proueniunt. 3. *Tertia* excellentia est FIDELITATIS: quia desponsatio ipsa innititur viuæ fidei magnalium, & misericordiarum eius sponsi; certæque spei, quòd ille sit quicquid promisit impleturus. Ex quo talis oritur familiaritas & consuetudo, inter vtrumq; talia amoris dona: vt ipsa experientia intelligat, videat, ac sentiat: me esse Dominum, qui ardenter adeò meas diligam Sponsas: & sic velim ac possim eas exornare, atque ditare.

QVOD si ipsum adeò suauem ac beneuolum modum cognoscere velis, quo diuina vocatio hāc perficiat desponsationē: audi, quid idem Dominus ciuitati Ierusalem in huius desponsationis figura dixerit, postquam plurimas, quas ex se ipsa habebat, miserias, & sanguinem peccatorum, in quibus cum periculo pereundi iacebat, retulisset: Nam non satis sibi esse existimans Sponsus, eam ex tanto periculo educere, dixit ei: b Ezec. 16.8 b *transiui per te, & vidi te: & ecce tempus tuum, tempus amantium. & expandi amictum meum super te, & operui ignominiam tuam: & iuraui tibi; & ingressus sum pactum tecum, & facta es mihi*. Perpende, mi frater, dulcium illorum verborum arcanum, *ecce tempus tuum, tempus amantium*. quasi diceret: vidi peruenisse iam tempus tuum, quod est tempus iucunditatis se mutuo amantium. O tempus felicissimum, in quo DEVS aspicit te, vt vocet; & accedit ad te, vt iustificet! tempus propterea verè tuum, decretum, & à misericordia diuina statutum in remedium tuarum miseriarum; in leuamen tuorum laborum: & in quo infinitis bonis sis replenda. c Eccles. 3.1. 8. *Omnia* (inquit Ecclesiastes) *tempus habent. tempus belli, & tempus pacis; tempus dilectionis, & tempus odij; tempus amplexandi, & tempus longè fieri ab amplexibus*. Totum illud tempus, quo anima tua lethali aliquo peccato infecta iacet, est *tempus belli*: pugnat enim cum ipso Deo, & sua conscientia: Idem quo est *tempus odij*: quia eius creator illam odit, & omnes operarios iniquitatis. Est denique *tempus longè fieri ab amplexibus*: quia indigna est studio & fauore sponsi, quo iusti fruuntur: quando autem audit anima vocationem diuinam; & gratiam Iusti-

ficatio-

ficationis acceptat; tempora mutantur, & incipit tempus *pacis*, tempus *dilectionis, & amplexuum:* init enim Devs pacem cum illa; amat tanquam filiam, & tanquam Sponsam dulciter ac iucundè amplectitur. Hoc *tempus est amantium:* Vterque enim amans, Devs & Anima, mutui amoris sibi signa præbent: Illa enim à Deo præuenta, illum incipit ex toto corde diligere; dolens de sua vita malè transacta: Devs verò nouo amoris genere diligere eam incipit, in sponsam eam accipiens: ideoque ait, aduenit tempus à mea prouidentia statutũ, quo darem tibi Sponsum, qui te amaret, fauoreque prosequeretur. *Expandi amictum meum super te*, sub mea scilicet protectione te accipiens, meque in tuũ amantem, protectorem, verumq; Sponsum offerens. Et vt certa sis ac secura, quòd te nunquam deseram, nisi tu prior me deseras, *iuraui tibi* per memetipsum; & *ingressus sum pactum tecum*, quo tu te obligasti ad legem meam custodiendam, voluntatem meam implendam, & fidelitatem mihi in rebus omnibus seruãdam, nullumq; amorem mihi contrarium admittendum: & ego me obstrinxi ad prospiciendũ tuis cõmodis, & fideliter explendum quod promisi: & sic *facta es mihi*, manesq; mea, vera ac legitima sponsa, fide viua mihi coniuncta; factaque per Charitatem vnus spiritus cum meo. O Rex gloriæ, quid aggrederis? attende, quam accipias in sponsam, ne à tua nobilitate degeneres. Cur vis AEthiopissę huic turpi & obscœnæ coniungi, quæ Sathanæ fuit mancipium? cuius Parentes proditores, & ipsa quoque proditrix est? Attende Domine, ne murmurent homines contra te, quemadmodum d *loquebantur contra Moysen propter vxorem eius AEthiopissam*, cui similem tu accipis. O ignis amoris æterni, qui nunquam cessas flammas emittere, vt quantum nos diligas manifestes! ó anima mea, si excelsum hoc beneficium agnosceres, quo te Devs in suam accipit! eius quidem es, quia te creauit; & eius es, quia te redemit: sed nunc eius es, quia te accipit in Filiam, Sororem, & Sponsam. Agnosce ergò hanc dignitatem, ad quam te vocat: amplectere illam, gratamq; te ei ostende, nec vnquam ab ea degeneres.

d *Num.* 12. 1.

2. Sed quis referre poterit bonorum præstantiam, quæ cœlestis hic Sponsus animæ tradit, vt digna sit eius Sponsa? Audi, quæ ipsemet Dominus sub iucundissimis similitudinibus refert. *Laui te* (inquit) *aqua* pœnitentiæ & lacrymarum; *& emundaui sanguinem tuum ex te*, tua scilicet peccata; *vnxi te oleo* lætitiæ ac deuotionis; & *vestiui te discoloribus*, varijs scilicet virtutibus; & *calceaui te Ianthino* cœlestium affectuum; & *cinxi te bysso* castitatis; & *indui te subtilibus*, intelligentia scilicet spiritualium ac subtilium rerum; & *dedi armillas* fortitudinis in manibus tuis, & *torquem circa collum tuum*, demissam scilicet subiectionem legi meæ; & *circulos* obedientiæ *auribus tuis, & coronam decoris* & perseuerantiæ *in capite tuo*; & ornata es spiritualibus diuitijs donisque Spiritus Sancti,

comedisti similam pretiosi mei corporis, *& mel* consolationum diuinarum: ac de omnibus ad tuas delicias, quietemque tuam spectantibus tibi prospexi: & *& decora facta es vehementer nimis, & profecisti in regnum,* egregiam dignitatem accepisti: Regis enim sponsam, Reginam esse necesse est; regnumque, eius etiam esse debet: siquidem inter Sponsos non fit donorum partitio: & quod est alterius ad alterum quoque spectat. e *Regnum* meum, quod *est iustitia & pax & gaudium in Spiritu S.* intra te posui, vt mecum regnes; meis frues bonis, quæ tua esse volo. Gratias tibi Rex cœli liberalissime, ob dona vilissimæ huic terræ creaturæ collata. fælices, qui cœlestem tuam audiunt vocationem, per quam eos ad sublimem adeò dignitatem exaltas?

e *Rom.* 14. 17.

§. 3. *Dignitas* DEVM *secum habendi.*

NECDVM tamen sistit immensa magni nostri Dei ac Domini Charitas; sed, præter dona prædicta Sponsæ suæ collata, donum aliud supra omne donum addit, se ipsum scilicet. dat enim illi, vt dicebamus, verè ac realiter ipsum fontem viuum charitatis, personam scilicet Spiritus S. iuxtà illud Apostoli: f *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis;* qui cum Patre & Filio venit ad animam, & g *mansionem apud eam facit.* adeò enim dulcis ac beneuolus Sponsus non vult à sua Sponsa abesse; sed semper illi assistere, eam gubernando, & in suis omnibus actionibus adiuuando. Et quemadmodum DEVS animam accipit in suam, ita anima Deum accipit in suum: quia h *ipse Dominus possessio eius est,* hæreditas, & totum eius bonum: potestque cum Dauid dicere: i *exaltabo te DEVS meus Rex,* DEVS est meus, & est Rex meus. Quod si DEVS est tuus, (ait Sanct. Cyprianus) quid ampliùs vis? si ille possessio tua est, quid quæris ampliùs? nam si DEVS est tuus, tuum est quicquid ille habet: & ipse tibi dicet: k *omnia mea tua sunt:* virtutes meæ sunt tuæ; dona mea, diuitiæ meæ, & & cœli mei, tui sunt: in me enim solo habes omnia in tuum commodum. Quo itaque altiùs potest animæ tuæ dignitas & excellentia ascẽdere, quàm vt fit domus Dei viui, habitatio Patris æterni, & Filij eius vnigenæ, templum viuum Spiritus sancti, & Sponsi cœlestis thalamus: cum quo arctam amicitiam & continuatam consuetudinem habere possis, triplici nomine & titulo prædictis filiationis, desponsationis, & quòd illum habeas tecum. Hoc (ait S. Chrysost.) significare annulũ filio prodigo datum: qui est signũ desponsationis, arrhæ nuptiarum, pignusque amicissimæ consuetudinis. Quod totum facit Spiritus S. dulci suijpsius præsentia; tribuens septem sua dona, quibus magna conuiuia Filijs suis & Sponsis exhibet. Nam quemadmodum l *septem filij, Iob cum tribus suis sororibus faciebant conuiuia per domos, vnusquisque in die suo:* ita (ait S. Gregorius) septem Spiritus S. dona cum tri-

f *iuxtà illud Apostoli.*
f *Rom.* 5. 5.
Ioan. 14. 17.
g 23.
h *Deut.* 10 9
i *Psa* 144. 1. & 117. 28.
Serm. de Ascens. Domini.
k *Luc.* 15 31.
Homil. de Patre & duobus filiis tomo 2.
l *Iob.* 14.

bus Theologicis virtutibus eorũ sororibus, quotidie exhibent iustis splendida conuiuia, vno dono inuitante reliqua; & vna virtute, cæteras: omnibus exultantibus, & eum, in quo manent, & qui feruenter ipsis vtitur, exhilarantibus. vno die conuiuium instruit Sapientia, reficiens spiritum cognitione certa & iucunda rerum æternarum; eumque inclinans & impellens, vt magna voluptate Præcepta diuina exequatur: Alio die conuiuium exhibet donum Pietatis, excitans teneros valdè affectus, dulcesque lacrymas deuotionis erga Deum, & commiserationis ad proximos: Et in eundem modum præparant sua conuiuia Charitas, Obedientia, Patientia, cæteræque virtutes, singulæ in die suo, cæteras ad suas actiones suauiter exercendas deducendo. Sed quis vnicuique certum diem designat? quis virtutes aduocat, vt hæc instruant conuiuia? Hoc ipsemet Spiritus sanctus diuina sua inspiratione facit: ad ipsum enim spectat, dulces huiusmodi affectus excitare, ad animas Sponsas suas recreandas: vt in domo eius m *gaudium & lætitia inueniatur; gratiarum actio, & vox laudis* sonet in ea. Hoc ipsum multò magis efficere solet, cùm intrat in animam recens iustificatam, quemadmodum solet solenniùs excipi Princeps in ciuitate, cùm eius possessionem primùm ingreditur accepturus. Hoc est supremum donum, quo Sapientia diuina inuitat, vocatque peccatores ad pœnitentiam, dicens: n *Conuertimini ad correptionem meam: en proferam vobis spiritum meum.* O Christianæ vocationis sublimitas! ô diuinæ sapientiæ liberalitas quem spiritũ hunc esse existimas, qui tibi adeò liberaliter offertur! hic est spiritus, qui mundum creauit, o *qui ornauit cœlos*, viuificauit aquas, & p *renouauit faciem terræ*; suaque præsentia q *repleuit orbem terrarum*. Hic spiritus est, qui procedit à Patre & Filio, veritatis Magister, qui r *suggerit omnia, quæcunque Christus dixerit*; & s *vnctio*, quæ amanter *docet de omnibus*; est spiritus æternæ sapientiæ, de quo ipsamet loquitur: quod sit t *sanctus, vnicus, multiplex, subtilis, disertus, incoinquinatus; certus, suauis, amans bonum, humanus, benignus, stabilis, certus, securus*, qui cùm sit *vnicus*, est tamen *multiplex* in effectibus, *omnem habens virtutem, & qui capiat omnes spiritus*. hic est spiritus, qui mortuos viuificat, solatur tristes, excitat desides, docet u *orare & postulare gemitibus inenarrabilibus*, corda commutat affectibus stupendis: vt enim ait S. Gregorius: ab omni corde, quod replet, torporem frigoris excutit: & omne cor quod eius gratia tangitur, & mansuetudinis lenitate tranquillum, & zelo iustitiæ accensum facit. Implet namque Citharœdum puerum, & Psalmistam facit; ingreditur in pastorem, & efficit Prophetam; ingreditur in puerum, & iudicem senum facit; intrat in piscatorem, & facit prædicatorem; ingreditur in publicanum, & facit Euangelistam; implet persecutorem Christi, & gentium Doctorem facit! ô qualis est artifex iste spiritus! nullâ ad discendum mora agitur in omne, quod voluerit. Mox enim ac tetigerit

m *Isai.* 51. 3.
n *Prou.* 1. 23.
o *Iob* 26. 13.
p *Psal.* 103. 30.
q *Sapi.* 1. 7.
r *Ioan.* 14. 26.
s 1. *Ioan.* 2. 27.
t *Sapi.* 7. 22.
u *Rom.* 8. 26.
Homil. 30. *in Euang.*

" mentem docet; solumque tetigisse, docuisse est. Nam humanum animum " subitò vt illustrat, immutat; abnegat hoc repentè, quod erat; exhibet repen- " tè quod non erat.

DENIQVE ad hunc spiritum suscipiendum inuitat Christus Dominus Noster omnes peccatores, sitientes & indigentes aqua viua gratiæ ipsius, & eius fonte, dicens: x *si quis sitit, veniat ad me, & bibat. de ventre eius fluent flumina aquæ viuæ.* Quæ sunt hæc flumina ex anima proditura? & quis fons, ex quo illa intra animam oriuntur? quod si aliundè influent quia illa ex se talia flumina non habet, vndè venient, nisi è cœlo per ipsius Domini vocationem, inuitantis nos ad bibendum ex tali aqua? y *qui biberit* (inquit) *ex aqua, quam ego dabo ei, non sitiet in æternum: sed aqua, quam ego dabo ei, fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam.* Hic fons (vt explicat S. Ambrosius) est Spiritus sanctus, qui influit continuè, conseruatque viuam gratiæ aquam; & inclinat, ad producenda opera, vitæ æternæ meritoria: vt aqua, quæ descẽdit è cœlo ascendat in cœlũ, & origini coniungatur, ex qua profluxit. quod si iustus sibiipsi non desit, nunquam deficiet hic fluxus ex parte Spiritus S. qui in ipso habitat. Vt aũt appareat, quàm sit hic fluxus copiosus, eum vocauit CHRISTVS Dominus *flumina aquæ viuæ*: insinuans (vt S. Gregorius aduertit) tot esse eius torrentes, quot sunt virtutes gratiæ, ac dona, quæ communicat: quorum aquę animam lauant, & à suis immunditijs purificant; extinguunt bonorum desideriorum sitim; cupiditatum ardorem temperant; eamque fœcundam reddunt, vt Sanctorum operum fructum semper proferat. Hæc summatim de tribus præstantissimis bonis, quæ vocatio diuina peccatoribus offert. quod si oculos haberes, vt eius præstantiam agnosceres: fœlicem te iudicares, si illam amplectereris.

x Ioan. 7. 37

y Ioan. 4. 13.

Lib. 1. de Spirit. S. c. 20

Lib. 15 Morali. c. 10.

CAPVT XI.

TRIA PECCATORVM GENERA CONuertit mirabiliter Vocatio diuina, reparans vitam charitatis, aut etiam spem veniæ, & ipsam fidem, quando amittitur.

QVEMADMODVM Spiritualis gratiæ vita præcipuè consistit in tribus Theologicis virtutibus, FIDE SPE & CHARITATE, quæ sunt quasi tres huius vitæ gradus: ita sunt in mundo tres gradus siue genera peccatorũ mortuorum ob earum absentiam. 1. Alij enim Fidem & Spem habent, sed Charitas deest. de quibus Christus D. in Apo-

calypsi dixit: a *quòd nomen habeant, quòd viuant, & mortui sunt:* b FIDES enim, vt S. Iacobus ait, si *non habeat opera, mortua est in semetipsa:* quãuis in reliquis nomen habeant, & verè Christiani sint. Ac proptereà licet illos cadaueri comparare, habenti quidem adhuc neruos, & carnem ac pellem, & ipsam hominis figuram cum reliquis partibus, quas, dum viueret, habebat: quibus tamen omnibus nihil efficere potest ob animæ absentiam, quæ eius actionum principium & causa erat: sic inquam, qui Charitatem non habent, etiamsi Fidem & Spem habeant, non possunt opera viua & æternæ vitæ meritoria facere.

a *Apoc.* 3. 1.
b *Iacob.* 2. 17

ALII sunt peccatores adhuc miseriores, qui non solùm Charitatem, sed Spei quoq; virtutem amiserunt, solam Fidem retinentes. Nam (vt ait Sanctus Thomas) etiamsi quis non neget, quòd fides de peccatorum remissione docet, potest incidere in culpam desperationis; si diffidat, se consecuturum veniam, & misericordiam, quæ alijs peccatoribus conceditur. Et hi comparantur in diuina Scriptura (vt paulò pòst videbimus) cadaueri, diu iacenti in sepulchro: cuius totam carnem & neruos terra deuorauit, relictis tantummodò ossibus deformibus, & ab inuicem separatis. Nam huiusmodi peccatores ob multitudinem peccatorum, omnem cordis mollitiem amiserunt, & Spei neruos; iudicantes de se iam actum esse, ac desperatum.

2.
2. 2. q. 20. a. 2.
Ezech. 37.

ALII sunt peccatores multò adhuc deteriores, qui etiam Fidem amiserunt, sine qua supernaturalis virtus Spei & Charitatis haberi non potest. Quamobrem Sanctus Thadæus Apostolus illos vocat c *arbores autumnales, infructuosas, bis mortuas, & eradicatas.* Primi enim peccatores, sunt tanquam arbores autumnales, quæ fructus suos amiserunt; sed superest illis spes alios producendi: Secundi, sunt tanquam arbores bis mortuæ, eò quòd duplicem vitam, Spei & Charitatis amiserunt, sed radices tamen in Ecclesiæ terra habent, fidem adhuc retinentes, quæ radix est vitæ spiritualis: Tertij, tamen, qui etiam fidei iacturam fecerunt, arbores sunt eradicatæ, omninò Christo mortui, & ab Ecclesia separati. Ideoque conferri hi possunt cum illis mortuis, quorum ossa exsiccata omninò sunt, comminuta, & vel in pulueres conuersa, vel igni combusta in cineres sunt redacta. In huius rei figuram & testimonium iussit DEVS, Ezechielem, d *pinguissimum pecus assumere, & carnes eius* ab ossibus separatas *in olla ponere; ossium verò struem sub illa componere,* & comburere: vt sic olla ferueret, & omnia consumerentur. hoc facto innuens, ciuitatem Ierusalem ad extremum iniquitatis peruenisse; iactura omnium virtutum ita facta, vt nec vestigium earum remaneret: quamobrem eam vltimis supplicijs afficiendam, pro merito & grauitate peccatorum. Et hæc vltima est miseria, quam tria hæc peccatorum genera participant. Quem-

3.
In Epist. Canon. 12.
d *Ezec.* 24. 4.

admodum enim homo potest quidem se ipsum occidere, sed non resuscitare: & nisi Dei omnipotentia, vitæ illum reddat, æternùm manebit mortuus: Ita quamuis potuit peccator animam suam occidere, & spiritualem eius vitam modis prædictis destruere; non poterit tamen solis proprijs viribus illam resuscitare, aut vitam eius amissam reparare: nisi eiusdem Dei potentia subsidium ferat, quæ speciali eum vocatione præueniat, excitet, vrgeatque ad pœnitentiam. Quemadmodum CHRISTVS Dominus Noster defunctos resuscitauit, quorum fit mentio in Euangelio, vocans eos, & ita cum eis loquens, atque si viui sint: e *puellæ* enim, & f *adolescenti* dixit *surge*: g Lazaro verò dixit: *veni foras* cuius verbi virtute omnes illi vitam recuperarunt: Dei enim proprium, ait Apostolus, esse h *vocare ea quæ non sunt, tanquam ea quæ sunt*: & cum mortuis colloqui, atque si viuerent: nisi enim ipse loquitur, nunquam ad vitam redibunt: quam efficaci ipsius vocatione recipiunt. Quemadmodum autem tres sunt illi mortui, ita tres efficaces vocationes illis correspondent, quibus reparatur vita Charitatis, aut etiam Spei, aut Fidei, si illam amiserunt. Nemo enim potest ad vitam æternam ingredi, nisi per harum trium virtutum portas, quæ (vt S. Gregorius ait) tribus portis templi, quod vidit Ezechiel, significantur. vna i *porta erat* ad *Orientem*, & ea est porta Fidei; altera ad *Septentrionem*, quæ est Spei; tertia ad *meridem*, quæ est Charitatis: diuina autem vocatio introducit vnumquemque peccatorem per portam, in qua est principium vitæ eius, sicut in sequentibus declarabitur.

e *Marc.* 5. 41.
f *Luc.* 7. 14.
g *Ioan.* 11. 43.
h *Rom.* 4. 17.
Homil. 19. *Ezech.*
i *Ezech.* 40. 6.

§. 1. *Diuina vocatio reparat vitam Charitatis.*

PECCATOREM ob vitam amissam Charitatis mortuum solet DEVS diuina sua vocatione resuscitare, vtens operâ Fidei & Spei, quæ adhuc viuunt. Illæ enim demortui causam apud Deum agunt: Fides credendo quicquid ad eius resurrectionem est necessarium; Spes verò confidendo, se Orationibus, gemitibus ac reliquis medijs ad id aptis vitam obtenturã: necesse tamẽ est, diuinam inspirationem has virtutes ad actus suos exercendos excitare. Hoc totum eleganter depictum apparet in Lazari resurrectione, qui cum duabus suis Sororibus Martha & Maria in Bethania habitabat: a *diligebat autem* (ait Sanctus Ioannes) *IESVS Martham & Sororem eius Mariam, & Lazarum.* Absente autem ipso Christo ægrotauit ac mortuus est Lazarus. de qua re vtraque Soror suum Magistrum monuit: qui, vt remedium afferret, redijt in Bethaniam: cui prima occurrit Martha. quam, circa fidem resurrectionis fratris sui nonnihil hærentem, instruxit; &, quid credere oporteret, docuit; dicens: c *Ego sum resurrectio & vita, qui credit in me, etiamsi mortuus fuerit, viuet.*

a *Ioan.* 11. 5.

moxque

moxque vocari iussit sororem Mariam. quæ, *cùm venisset, cecidit ad pedes eius:* at IESVS, vt vidit eam plorantem, commiseratione motus, verbo illo: *Lazare veni foras*, viuentem fratrem ex sepulchro deduxit. Quis non videat expressum hic, quod in conscientia Iusti geritur, per Bethaniam significata, quam vocem domum obedientiæ interpretantur, eò quòd ad obediẽdum, Deique voluntatem explendam in omnibus, quæ ipse statuerit, prompta & parata esse debeat: ad quod præstandum omnes suas operas fideliter ac germane conferunt tres virtutes Theologicæ. FIDES enim obedit, credendo quòd DEVS reuelat, SPES, sperando quod promittit; CHARITAS, implendo quod ille præcipit. Omnes autem sunt Saluatori nostro dilectæ, eò quòd sint filiæ DEI, à sancta eius inspiratione in anima generatæ: cui in Bethaniam venienti fidelia & iucunda exhibent obsequia. Solet tamen ipse, quoad sensibilem deuotionem & fauorem, interdum se subducere, & permittere, vt illa domus aliqua tentatione pulsetur: & tunc aliquando euenit, vt Charitas & amor DEI, cui tanquam germano fratri reliquarum virtutum familiæ innititur, langueat, ac tepescat, & in multas leuiores culpas labatur. Quòd si in aliquam lethalem incidat, etiam moritur. Cuius calamitatis non obliuiscuntur Fides & Spes sorores, quæ superstites fratris sui calamitatem propriam reputant: plurimùm enim illis decedit, cùm talem socium amittunt. Ideoque ad Christum Seruatorem recurrunt, vt remedium obtineant: quamuis ille commiseratione motus, eò quòd solas illas videat ac mœstas, suis inspirationibus eas præuenit, & iterùm redit in Bethaniam, vt fratrem illis mortuum resuscitet. Primùm autem de suo aduentu monet Fidem, quam significat Martha soror natu maxima: quæ ob extinctam sororem Charitatem nonnihil est obscurata; eamque exacuens, ad credendum sicut oportet, exstimulat; Fidei enim viuacitas est Iustificationis initium, vt scilicet credat Martha, quòd ibi Christus dixit: *ego sum resurrectio & vita: qui credit in me, etiamsi mortuus fuerit, viuet.* quasi apertè diceret: firmiter tibi credendum est, me esse principium vnicum resurrectionis, & vitæ peccatorum: qui per meam omnipotentiam, quâ sum DEVS, & per merita mea, quà sum homo, poterunt resurgere. Nam licèt mortui, sint iam sepulti: hac fide disponi possunt ad vitam Charitatis, quam sua culpa amiserant, recipiendam. Sed quoniam sola fides non satis peccatorem disponit, inspirat idem Dominus, vt Spem sororem suam, quam Maria significat, aduocet: quæ fide certissima procidit ad pedes Christi, fratris sui, amoris diuini mortem deflens, & confidens DEI Omnipotentiæ, & misericordiæ Domini, quòd possit, velitque vitam ei restituere. Et quoniam hæ lacrymę non sunt ancillarum, quæ pœnæ alicuius timore funduntur, aut alicuius proprij commodi intuitu; sed lacrymæ sunt verarum sororum, quæ ex affectu amicitię oriuntur: emolliunt cor ipsius Christi, vt earum fratri vitam

reſtituat: ad eum modum, quo mater alterius cuiuſdam pueri extincti b *apprehendit pedes Eliſæi*, dixitque: ſe eum non dimiſſuram, niſi accederet, & filium ſuum ad vitam reuocaret. Et, quamuis Eliſæus mittere vellet *Giezi puerum ſuum cum baculo ſuo, vt eum poneret ſuper faciem pueri:* noluit illa ipſum Eliſæum dimittere, niſi ipſemet veniret: exiſtimans nec puerum Eliſæi, nec eius baculum ſufficere ad id, quod quærebat, obtinendum. Ita inquam, Fides, & Spes, concepto ex diuina inſpiratione magno feruore, procidunt ad pedes Saluatoris, & fortiter comprimunt, miſeriæ ſuę remedium ſperantes. Non contentæ affectibus timoris pœnarum inferni, aut aliorum peccati ſuppliciorum: eò quòd ſoli affectus non ſufficiant ad vitam extincto reddendam: ideoque ſuſpirant & contendunt, vt amoris affectus conſequantur. hi enim DEVM ipſum ſecum adducunt, mortuoque cõiungunt: ex qua coniunctione extinctus fit rediuus. Id quod mirificè depictum apparet in facto ipſius Eliſæi ad puerum illius mulieris ad vitam reuocandũ: ingreſſus enim in locum, vbi puer erat, incubuit ſuper eum: *poſuitq́, os ſuum ſuper os eius, & oculos ſuos ſuper oculos eius, & manus ſuas ſuper manus eius: & incuruauit ſe ſuper eum* in formam crucis. Ex quo euenit, vt *calefacta fuerit caro pueri. & ille ſurgens deambulauit in domo. & iterum incubuit ſuper puerum: & oſcitauit puer ſepties aperuitq́, oculos*, vita perfectaque ſanitate recepta, hic inquam, (vt ait S. Bernardus) clarè nobis depingitur modus & ratio, qua noſter Saluator dat vitam peccatoribus: accedit enim ad nos per efficacem ſuam vocationem, qua nos aſpiciens, & miſericordiæ ſuæ oculos noſtris coniungens; eos ita illuſtrat, vt noſtram miſeriam agnoſcamus, os ſuum noſtro coniungens, & ad cor noſtrum loquens, pacis oſculum & reconciliationis offert; inſpiratque, vt noſtrum os ad veniam de noſtris peccatis confidenter petendam aperiamus: manus ſuas noſtris coniungit, efficaci ſuæ inſpirationis tactu nos tangẽs, vt imbecilles noſtræ manus fortitudinẽ & ſpiritũ accipiant, ad efficienda opera ad noſtrã iuſtificationem neceſſaria. His Seruatoris noſtri tactibus incipit, qui mortuus erat, aliquem vitæ calorem ſentire; Fideſque & Spes feruentia deſideria firmaque vitę emendationis propoſita concipere. Sed quoniam moram aliquam in executione trahunt, deambulat Propheta, ipſe ſcilicet Saluator huc illuc in domo defuncti: ad ſignificandum, quàm ſollicita conſcientiæ examinatione opus ſit, ad peccatorum confeſsionem faciendam, & eorum occaſiones vitandas, radiceſque euellendas: de qua re fuſius in tertio tractatu agetur. Et mox reuertitur idem Dominus ad eandem oculorum, oris, & manuum ſuarum cum peccatoris oculis, ore, ac manibus coniunctionem; augens inſpirationes & illuſtrationes ſuas, vt perfectam peccatorum ſuorum contritionem habeat, viuamque Chriſti Domini crucifixi imaginem recipiat. cuius virtute ſepties oſcitat, ſicut qui ex profundo ſomno excitatur; & ita ſpi-

b 4. Reg. 4. 27.

Serm. 16. in Cant.

ritum vitæ recipit, hoc est gratiæ & Charitatis cum septem Spiritus S. donis:& tunc ingenti gaudio coniunguntur tres virtutes Theologicæ, quæ ad tempus fuerant separatæ. Et quemadmodum, Lazaro resuscitato, fuit Martha in fide, & Maria in spe sua confirmata: ita, quando Dei amor in Iusto ad vitam redit, fides renouatur, & spes roboratur: omnesque tres in sua Bethania exhibent Saluatori solemnem *cœnam* & conuiuium in gratiarum actionem, ob accepta ab eo beneficia:& singulæ honori sibi ducunt; vt, quæ propria habent, ipsius obsequio consecrent: omnes verò paratas seipsas offerunt ad obediendum in omnibus, quæcumque iubebit. c *Ioan.* 12. 2.

§. 2. *Vocatio, Spei virtutem reparat.*

PERGAMVS ad secundum genus peccatorum, qui non solùm ob Charitatem amissam sunt mortui, sed etiam spem, eam recipiendi abiecerunt: hac ratione portam sibi occludentes ad veniam impetrandam; eò quòd non solùm quatuor dies sepulti manserint, sicut Lazarus; sed multis etiam annis, donec ipsa ossa planè aruerint, &ab inuicem sint soluta. quales illi Israelitæ erant, qui in captiuitate constituti spem abijcientes ad sua redeundi, dicebant: a *aruerunt ossa nostra, & perijt spes nostra:* conclamatum est de vita nostra. Quis enim mortuum resuscitet, cuius carnes sunt omninò consumptæ, & ossium fabrica tota destructa? & quis vitiorum torrentem detinebit, si desit spes ea impediendi: præcipuè cùm, quemadmodum ægrotis, de quorum vita est desperatum, permittitur, vt quicquid illis arridet faciant, & accipiant: ita hi, (vt ait Apostolus) b *desperantes, semetipsos tradiderunt impudicitiæ, in operationem immunditiæ omnis.* Nam, cùm spes frænum sit vitiorum, calcar verò virtutum: spe abiecta, pereunt omnes virtutes; & agmine facto irruunt omnia vitia. Quamobrẽ, ait S. Isidorus, culpam quidem esse mortem spiritus; at desperare, idem esse, atque in infernum descendere. a *Ezech.* 37. 11. b *Eph.* 4. 19. *S. Thom.* 2. 2. q. 20. a 3. *Lib.* 2. *de sum. bon. c.* 14.

SED quoniam Dei misericordia desperantes istos in hac vita non deserit: audi supernam Vocationem, qua illos vocat & suscitat, eadem similitudine vsus, in qua illi suam fundant diffidentiam. Constituens enim DEVS c *Ezechielem Prophetam in medio campi, qui erat plenus ossibus vehementer siccis, dixit ad eum: Fili hominis, putasne viuent ossa ista? & dixit. Domne Deus! tu nosti. & dixit Dominus: Vaticinare de ossibus istis: & dices eis: ossa arida, audite verbum Domini. Hæc dicit Dominus: Ecce ego intromittam in vos spiritum, & viuetis. Et dabo super vos neruos, & succrescere faciam super vos carnes, & superextendam in vobis cutem: & dabo vobis spiritum, & viuetis; & scietis, quia ego Dominus.* Et cùm iuxta verbum Domini Ezechiel prophetaret, *factus est sonitus, & commotio: & accesserunt ossa ad ossa, vnumquodque ad iuncturam suam; & ecce super ea nerui & carnes ascenderunt: & extenta est in eis cutis desuper: sed spiritum non habe-* c *Ezec.* 37. 1.

bant. & dixit Dominus ad eum: Vaticinare, & dices ad spiritum: hæc dicit Dominus Deus: à quatuor ventis veni Spiritus, & insuffla super interfectos istos & reuiuiscant. Et, ipso prophetante, *ingressus est in ea spiritus, & vixerunt, steteruntq; super pedes suos, exercitus grandis nimis.* Quibus quæso verbis magis proprijs ac mysticis, explicari potuit miseria perditissimorum hominum, diuinæque vocationis vis & efficacitas ad eos reparandos? Et quid aliud sunt hi peccatores, quàm aridorum humani corporis ossium ab inuicem disiunctorum congeries? quia neque gratiæ vitam, neque charitatis coniunctionem, aut neruos ad eam reparandam habent. Et quid miser hic mundus, ni-

d Matth. 23. 27. si campus d *sepulchrorum asforis dealbatorum, intus verò plenorum ossibus mortuorum?* quæ omnia *sicca sunt vehementer*, & nullam virtutem habentia: terra enim affectionum eorum comedit neruos, carnem, & cutem; destruens soliditatem, molliciem, & figuram hominum: eò quòd se ipsos bestijs similes

e Ezec 37. 11. reddiderunt: Hi sunt miseri illi, qui dicunt e *perijt spes nostra:* quia non est remedium ad vitam recuperandam. At magnus noster DEVS aliunde ostendit ac proponit huius resurrectionis difficultatem, dicens Prophetæ: putásne viuent ossa ista? non quæro an viuere possint, quia meæ omnipotentiæ nihil est impossibile, quod ego facere velim: solum te interrogo *an vi-*

e Ezec. 18. 23 *uent?* quamuis enim, e *Voluntatis meæ non sit mors impij, sed vt conuertatur à vijs suis, & viuat:* quando tamen ad tantam miseriam ille peruenit: dubitari potest, an ille viuere velit, & ad vitam recipiendam se disponere? sed hoc ipsum, quod peccatoribus adeò siccis, & induratis est difficile, DEO est facillimum, per gratiam efficacis suæ vocationis, per suos prædicatores illis propositæ, & inculcatæ: quibus ipse mandat, vt ipsius nomine clament ac dicant: ossa arida, audite verbum Domini, nec spem abijcite, vitam recuperandi, si vocem eius auditis, qui vos ad illam inuitat, eamque vobis offert. Attendite quod ille sit omnipotens, ad dandum quicquid vobis deest; gratisque illud offert, si acquiescitis vt recipiatis: & ipsius gratia vos adiuuabit, vt assentiamini. Quo enim imbecillitas & miseria vestra est maior, eò eminebit magis omnipotentia & misericordia eius in ea reparanda. O altitudo diuinæ charitatis! O cœlestis inspirationis efficacitas! vix DEI verbum ex ore Prophetæ prodierat, cùm *factus fuit sonitus & commotio* venti vehementis, & *accesserunt ossa ad ossa*, (quæ seiuncta aliàs erant) *& vnumquodque ad iuncturam suam: neruis* colligauit, *& carnibus cooperuit, & extenta est in eis cutis desuper*; vt sic apta essent ad spiritum vitæ recipiendum. Quis autem hic est ventus, nisi Spiritus S. inspiratio, quæ venti instar vehementis omnes animæ facultates, quæ per creaturas sparsæ vagabuntur, permouet, vt se intus ad cor recipiant, suisque tantis miserijs consulant? Hæc est quæ aperit sepulchra, vt peccatores se ipsos ingrediantur, ad suam miseriam agnoscen-

f Esai. 46. 8 dam, quam posteà in confessione per os eijciant, dicens illis: f *redite præuaricato-*

ricatores ad cor; ingredimini ſepulchra, quę vobiſcum circumfertis; aſpicite vitiorum veſtrorum turpitudinem; ſcandalorum, quæ alijs præbetis fœtorem; affectionum veſtrarum diſſolutionem; cognitionum diſsipationem; ſpirituum ariditatem; voluntatum denique duritiem & obſtinationẽ. Date locum fiduciæ: quia maior eſt, DEI miſericordia, quàm veſtra miſeria. Attendite quid vobis ſuggerat Fides in corde veſtro: & quandoquidem illa vobis veniam offert: ne diffidite, vos eam conſecuturos. His & ſimilibus conſiderationibus, quas lux cœleſtis ſuppeditat, incipit ædificium pœnitentiæ, componendo neruos, carnem, & cutem. Nerui ſunt affectus ſpei, in quibus omnis fortitudo noſtra cõſiſtit; caro eſt cordis mollities, quod reiecta duritie lapidis, ſenſu & lacrymis ob ſuas culpas emollitur; Cutis eſt efficax vitæ nouæ propoſitum, quod præteritæ turpitudinẽ tegit, gratiæque pulchritudinem renouat. Nam quemadmodum g *Dominus Deus* in mundi exordio g *Gen*. 2. 7.
formauit, deditque Adamo corpus in tota integritate & figura hominis; *&* 4. *Eſdr*. 3. 5.
ſtatim *inſpirauit in faciem eius ſpiraculum vitæ*, hoc eſt animam, qua corpus vitam recepit: Ita ſtatim atque peccatorem, fiduciæ ac doloris actibus prædictis diſpoſuit, ei communicat Spiritum vitæ, hoc eſt gratiam, & ipſum Spiritum S. cuius præſentia, qui antea in terra iacebat, ſurgit, & *ſtat in ſuis pedibus*; & tanquam viuens mouere ſe incipit, & in via diuinorum mandatorũ ambulare: & impletur quod dixit Dauid: h *auditui meo dabis gaudium & lætitiam; & exultabunt oſſa humiliata*: audito enim verbo illo Sacerdotis: *Ego te* h *Pſ*. 50. 10.
abſoluo & interno illo DEI dicentis i *remittuntur tibi peccata tua*: oſſa, quæ i *Luc*. 7. 48.
humiliata & ſicca iacebant, gaudent, & exultant, ac florere incipiunt, & opera ſancta eructare: idque tanta admiratione, cùm ſuam videt mutationẽ, vt k *omnia oſſa dicant*: *Domine quis ſimilis tibi*? quis alius præter te, ſolo vnico k *Pſ*. 34. 10.
verbo potuiſſet diſperſa adeò oſſa coniungere, eaque neruis adeò fortiter colligare, molli adeò carne veſtire; & efficere, vt floreant, & fructus adeò pulchros producant? Hæc admiranda ſunt, quæ efficit l *dextera excelſi* voce l *Pſal*. 76. 11.
ſuæ inſpirationis, m *quæ vox eſt virtutis & magnificentiæ*, quæ præparat ani- m *Pſ*. 67. 34.
mas, & ſpiritum è cœlo deducit ad eas viuificandas. Nec ſine myſterio eſt, quòd à *quatuor ventis*, ſiue mundi partibus Oriente, Occidente, Septentrione, & Meridiè ſpiritum aduocet. ſignificat enim (quemadmodum Gloſſa ibi interpretatur) communicari ſpiritum per IESV CHRISTI D. N. merita, & per diuinorum eius myſteriorum conſiderationem; nominatim quatuor inſigniorum; Orientis, natiuitatis eius in porticu Bethlehemitica; Occidentis, Paſsionis & mortis eius in monte Caluario; Septentrionis, deſcenſus eius ad inferos, ad eos inde educendos, qui captiui tenebantur; & Meridiei, aſcenſionis eius ſuper omnes cœlos. His quatuor columnis inniti debet tua fiducia. Quamuis enim videaris tibi eſſe os ſiccum, non deſperabis de remedio, ſi conſideres, DEVM tua cauſa factum infan-

tem tenerum; talem mortem passum; ad infernum, vt illum spoliaret, descendisse; ac demum ascendisse, vt cœli tibi portas aperiret.

§. 3. *Diuina Vocatio Fidem reparat.*

VLTERIVS adhuc progreditur diuinæ Vocationis efficacitas erga tertium genus peccatorum, qui etiam Fidem amiserunt: ideoque tanquam cadauer manent, in puluerem & cinerem conuersum. & hi sunt Hæretici, alijsque similes: de quibus illud S. Iob dicere possumus: a *lignum habet spem: si præcisum fuerit, rursum virescit, & rami eius pullulant. si senuerit in terra radix eius, & in puluere emortuus fuerit truncus illius, ad odorem aquæ germinabit, & faciet comam quasi cùm primùm plantatum est: Homo verò, cùm mortuus fuerit, & nudatus atque consumptus, vbi quæso est?* & quomodo talis ad vitam reuerti poterit? Quod si lethali culpa sit mortuus, & omnibus virtutibus spoliatus, & omninò cõsumptus: quomodo is poterit resurgere, & amissam vitam recuperare? Sed hoc ipsum, quod est adeò ab humana facultate remotum: diuinæ est facillimum. Nam quemadmodum nos fides docet, in die nouissimo, Archangeli vocem & tubam in virtute DEI resuscitaturam omnes mortuos, etiam in pulueres conuersos: ex quibus ossa, carnem, & cutem educet, corpusque formabit, in quod rursus anima redeat: sic DEI Vocationem, quæ instar vocis ac tubæ sonitus sonat, terretque peccatores: potentem esse, ac sufficere, ad illos resuscitandos; & ex puluere, in quem sunt conuersi, educendos: largiendo illis denuò Fidem, Spem, & Charitatem.

a *Iob.* 14.7.

HAEC sublimis illa vocatio est, qua DEI maiestas, vt ait Isaias, suos mortuos vocat, vt resurgant, dicens: b *expergiscimini, & laudate qui habitatis in puluere: quia ros lucis, ros tuus.* atque si mysticè dixerit: ô miseri peccatores, qui ad profundum omnium miseriarum peruenistis! nolite de remedio vestri desperare, nec de vobis actum esse existimare. Mihi enim æquè facilè est in pulueres iam conuersum resuscitare, atque dormientem excitare. Excitamini itaque, & ad vitam nouam resurgite, vt infinitam meam misericordiam laudetis; immẽsam charitatem magnificetis; ac glorificetis omnipotentiam. Si estis sicci, effundam super vos gratiæ meæ rorem: qui siccam arborem reuirescere faciet, vt crescat proferatque fructus benedictionis: sicut in principio. si in tenebris estis errorum, ros meus est ros lucis; qui vos lumine Fidei, & Spiritus S. splendoribus illustrabit: vestrasq; deceptiones dissipabit. Quare excitamini, resurgite, tantumque vestrum benefactorem laudate: vestra enim conuersio, est mea lætitia; & vestra resurrectio, mea gloria: cuius, causa non est c *voluntatis meæ mors impij: sed vt conuertatur à vijs suis, & viuat.*

b *Isa.* 26.19.

c *Eze.* 18.23.

CAPVT

CAPVT XII.

EXTREMA MEDIA, PER QVAE PECcatorum Vocatio & Conuersio dirigitur: nominatim per Conciones, pios libros, & Exempla bona.

RCANORVM, quæ diuina Sapientia sibi soli reseruauit, vnum & quidem admodum insigne est, de vijs medijsque externis, quæ ipse ad peccatores vocandos & conuertendos adhibet: ita vt nullus aut hominum, aut Angelorum possit ea assequi, quemadmodum ipse Dominus Sancto Iob insinuauit: a *Indica mihi, si nosti: per quam viam spargitur lux, diuiditur æstus super terram?* quod idem est (vt S. Gregorius interpretatur) atque si dixisset: nostine tu media, quibus ego vtor ad communicandam cœlestium mearum illustrationum lucem, & accensarum inspirationum æstum & ardorem, quibus obtenebratos intellectus illumino, & congelata corda accendo? Hoc solus ego nosse possum: quia à sola mea voluntate depẽdet. quia, vbi volo, inspiro; & per eas vias & media, quæ ipse eligo. Hæc media, etsi multa sint, ad octo tamen præcipuè reduci possunt. Ad conciones scilicet, *Libros* pios, *Exempla* bona, *Prosperitates*, *Aduersitates*, *Orationes*, Sanctorum *Intercessiones*, & *Misericordiæ* opera: de quibus hoc ipso ordine disseremus. Quibus omnibus est præmittendum, eorundem mediorum directionem & efficacitatem, originem suam inde deducere, qud DEVS beneuolis suis oculis peccatores aspiciat: de quibus. b *oculis* ait Sanctus Ioannes, quòd sint *tanquam flamma ignis.*

a *Iob.* 38. 24. *Lib.* 29. *Moral. c.* 12.

b *Apoc.* 1. 15. & *c.* 19. 12.

DVM ergò aspicit, radios ex eis mittit lucis & amoris quibus corda illustrat & accendit. Quamuis autem præcipuè suos oculos in Iustos conijciat: eosdem tamen etiam ad aliquos peccatores conuertit. nisi enim benignis oculis peccatores respiceret, nulli essent iusti. Aspiciens ergò eos ex c *solio* cœlesti, adeò potens est, vt dixerit Salomon illum *dissipare omne malum intuitu suo*; omne verò bonum afferre. Quid enim miserę Ierusalem ciuitati euenisset, cùm esset in extrema miseria, de qua supra diximus, constituta: nisi Dominus benignis hisce oculis illam aspexisset: d *transiens, inquit, per te, vidi te:* quasi diceret: semper quidem te aspicio: quia nec mei oculi vnquã claudũtur; nec res creatæ possunt mihi occultari: sed tunc *vidi* & aspexi *te* oculis cõmiserationis, & ideò statui, te ex tot miserijs eripere. Ijs oculis vidit pi⁹ e *Samaritan⁹* eũ, *qui inciderat in latrones*; ad

c *Pro.* 26. 8.

Cap. 10. §. 2. d *Ezech.* 16. 6. 8.

e *Luc.* 10. 33.

quem *appropians*, cùm in promptu haberet vittas, vinum & oleum, *vulnera* eius *vino* lauit, *oleo* vnxit, vittis verò *alligauit*. His remedijs insinuans terrenam oculorum suorum constitutionem: ex qua procedit vinum Zeli, oleũ misericordiæ, & vittæ charitatis. Sed quid dicam de ipsius Saluatoris oculis, cùm in hoc mundo perambulabat? priusquam hanc miseriam repararet, dicitur de illo, quod singulari quodam modo respiceret, quod indiciũ erat principiumque remedij. f VIDIT, *hominem sedentem in telonio Matthæum nomine, & ait illi: sequere me*; & cùm g VIDISSET *hominem infirmum ad probaticam piscinam, dixit ei: vis sanus fieri?* & illum restituit sanitati. *præteriens* etiam singulari attentione h VIDIT *hominem cæcum à natiuitate, fecitq́; lutum ex sputo, & liniuit oculos eius*, vt videret. Et quid Petro euenisset, nisi, post trinam negationem, i *conuersus Dominus eum* RESPEXISSET? incidisset procudubiò, in desperationem sicut Iudas, nisi diuina misericordia benignissimis oculis eum respiciens subuenisset. Dorsum quasi verterat CHRISTVS Petro, dum ab eo negaretur, quatenus eius negationes non probabat: sed vix ille negauerat, quando *conuersus Dominus*, benignis suis oculis illum RESPEXIT: ex quibus tales lucis, diuinique amoris flammæ prodierunt, vt durum Petri cor emollíuerint, & ex eiusdem oculis duos lacrymarum copiosissimarum & amararum fontes eduxit, quibus culparum suarum maculas abluit. O aspectum benignissimum! ô intuitum efficacissimum! cantat primùm Gallus, nec tamen excitatur Petrus; cantat secundò, nec suum periculum aduertit; Ter Magistrum suum negauit, nec eius monitionis recordatur. Sed mox atque ipse Dominus illum respexit, excitatur, attendit, exitque ex occasione periculi, suumque peccatum amarè flet. quemadmodum enim visio fit in instanti: ita k *facilè est* (ait Ecclesiasticus) *in oculis* DEI SVBITO *honestare pauperem*; ac remedium afferre peccatori, quem ipse aspicit efficiendo, vt galli ipsum excitantis voci attendat.

f *Matt.* 9.9.
g *Ioan.* 5.6.
h *Ioan.* 9.1.
i *Luc.* 22.61.
k *Eccl.* 11.22.

§. 1. *Vocatio Diuina ex Concionum auditione.*

INCIPIAMVS itaque primum externum vocationis medium, quod galli huius cantus significat, qui (teste S. Gregorio) est vox concionatoris Euangelici: de quo DEVS dixit Sancto Iob: a *quis dedit gallo intelligentiam?* eumque docuit, quoties in media nocte sit cantandum ad excitandos dormientes? b *Dominus* enim solus (ait Dauid) *dat verbum Euangelizantibus, virtute multa: vociq́; suæ vocem virtutis*; vt concionatores vocent, excitentque eos, qui in suis peccatis iacent & stertunt. Quamuis autem interdum eos vocet verbis improborum Ministrorum; aperiatque eis oculos, quemadmodum. c *aperuit oculos Balaam*, loquente illi *Angelo per os asinæ, cui Balaam*

Lib. 30. *Moral. c.* 3.
a *Iob.* 38.36.
b *Psalm.* 67. 12,35.
c *Num.* 22. 31.

inside-

insidebat: vt plurimum tamen id efficit per eos Prædicatores, qui suæ prædicationi vitam exemplarem, feruentemque orationem adiungunt: quorum d *verbum* (vt ait Apostolus) *non est verbum hominis; sed verè verbum Dei,* & e *Spiritus sancti virtus* per eorum linguam loquentis: ac proindè, (vt ipse Dominus ait per Ieremiam) f *verba Dei sunt quasi ignis, & quasi malleus conterens petram:* emolliunt enim indurata corda; talibusque ictibus & internis sensibus ita cælant ac dolant, vt gratiæ diuinæ imaginem, virtutesque recipiant. Quod manifestè apparuit in die ipso Pentecostes: cùm essent g *in Ierusalem viri ex omni natione, quæ sub cœlo est:* qui audientes S. Petri concionem, compuncti sunt corde, igne in eorum cordibus accenso. Quamuis enim plurimi, qui S. Petrum audiebant, interfuissent Christi Domini Passioni, fuissentque petris duriores: (siquidem h *illæ scissæ sunt*; ipsi verò nihil propterea fuerunt mutati) tunc tamen malleo concionis Petri contriti & commutati sunt, seseque Petri consilio subiecerunt. Eodem verò spectat, quòd quemadmodum i *factus repentè de cœlo sonus tanquam aduenientis spiritus vehementis,* quo Spiritus S. illo die venit; *multitudo habitantium in Ierusalem* adeò contremuit, ac *mente confusa* est, vt illos coëgerit ad locum ire, in quo Apostoli erant, quorum prædicatione plurimi fuerunt conuersi: ita vox & Spiritus S. inspiratio, hoc sono significata, facit, peccatores repentè tremere; impellitque ad audiendas conciones se conferre, vbi laqueos ipse dispositos, ac paratos, ad ipsos capiendos habet. Quemadmodum etiam k *mulierem Samaritanam* sua inspiratione permouit, vt ad fontem veniret haurire aquam, vbi illam ipse Saluator expectabat: qui iucundis suis verbis eam ex malo suo statu eduxit: & aliàs ipsis Concionatoribus inspirat, vt ad talem locum talesque personas se conferant, ad concionandum: quorum verbis tanquam instrumentis velit ipse vti, ad eas reuocãdas: præmittens eos tanquam suos prodromos, qui hospitiũ secuturo ipsi præparent, iuxtà illud Dauidis: l *iter facite ei, qui ascendit super occasum:* Tunc (ait S. Gregorius) Dominus ascendit super occasum, cùm ingredi cupit in animam, in tenebris ignorantiæ & culpæ iacentem. ad quod, iter aperiunt verba Concionatorum, quæ per Auditorum aures ingredientia, in virtute ipsius Domini, corda disponunt, vt Spiritus sanctus hospitio in eis excipiatur.

d 1. Thes. 2. 13.
e Cor. 24. 13.
f Ierem. 23. 29.
g Act. 2. 5. 3. 7.
h Matt. 27. 51.
i Act. 2. 2. 6.
k Ioan. 4. 7.
l Psal. 67. 5. Homil. 27. in Euang.

HINC Sathanæ rabies exorta, ad hoc iter occludendum, tria magna adhibet impedimenta, ne hoc medium executioni mandetur. Interdum enim dat operam, ne ipsi Concionatores (quemadmodum ait Ieremias) m *loquantur sermonem Dei verè*; sed verba sua, quæ non sunt ignis, sed ventus; non malleus conterens petram & corda, sed verè *somnia* sua, ac deliria: quę illos inanes vacuosque relinquunt. Nonnunquam verò conatur, Auditores auertere à Concionatoribus zelosis, & vt (quemadmodum ait Apostolus)

m Ier. 23. 28

n 2.Cor.4.3. n *ad sua desideria coaceruent, sibi Magistros prurientes auribus*; non inculcantes
solidas *veritates*, à quibus *auditum* suum *auertunt*: sed iocis & *fabulis*, ipsos re-
creantes, quas ipsi libentiùs audiunt: Aut, si hoc non potest obtinere, efficit
o Psal.57.5. (quemadmodum ait Dauid) vt o *sicut aspides surdæ obturent aures suas*, ne ver-
bis Dei attendant: aut tantum ex curiositate, &, ad tempus fallendum, ea
p Isai.6.10. audiant, ita vt de illis dixisse videatur Isaias: p *excæca cor populi huius, &
aures eius aggraua; & oculos eius claude, ne fortè videat oculis suis, & auribus suis
audiat, & corde suo intelligat, & conuertatur*. Id quod solet esse reprobatio-
q Ioan 8.47 nis signum: q *qui enim ex Deo non est, horret verba Dei audire*; & subtrahit se,
ne illa audiat. Quemadmodum infælices Hebræi, qui se intra ipsum
templum absconderunt, vt sua Idola colerent; occludentes ipsum aditum
pariete exstructo, ne quis ingrederetur, & eos videret. Sed quãuis tanta di-
r Ezech.8.8. ligentia parietem exstruxerunt, remansit tamen r *foramen* vnum *in pariete*,
iussitque DEVS Prophetam Ezechielem *fodere parietem, & ingredi, vt abo-
minationes pessimas, quas illi intus faciebant, videret*. quia nunquam DEVS dese-
rit omninò in hac vita huiusmodi peccatores: potiùs Concionatoribus &
Confessarijs inspirat, vt eos etiam in suis angulis latentes quærant, eorum-
Lib.26. Mo- que scelera in lucem proferant, vt reparent: fodientes, vt ait S. Gregorius,
ral.c.5. per syndæreses siue conscientiæ foramen; quod, etsi reliqua occludantur,
semper patet: ideoq; semper superest ratio aliqua eos videndi, alloquendi,
ac de malo quod faciunt, ac periculo in quo versantur, monendi, & inui-
tandi ad miserrimam specum, & obscuritatem, in qua hęrent, deserendam.
Sed quoniam eorum durities magna est, horrẽdos ictus oportet adhibere,
minarum, efficacium rationum, ac reprehẽsionum; ad eos emolliendos, &
conscientiarũ foramina dilatanda: persuadendo illis, vt aperire ea velint,
ac manifestare; gratumque habeant, ea cognosci, vt curationem recipiant.
Nec abijciant animum ipsi Concionatores: nam, quemadmodũ per Isaiam
s Isai.11.8. promittit Dominus, verbo Dei poterunt s *manum suam mittere per foramẽn
aspidis, & cauernam reguli*; & inde eos extrahere, conuertendo peccatores,
per hæc animalia significatos.

§. 2. *Sacrorum piorumq́; librorum lectio.*

SED quoniam non semper est commoditas audiendi conciones, constituit Prouidentia diuina secundum medium ad conuertendos peccatores, Sacros scilicet libros: in quibus scripta sunt verba, quæ DEVS ipse per os filij sui IESV Christi D. N. aut per suos Prophetas, Apostolos, aut Euãgelistas est locutus; libros item spirituales & pios à viris Sanctis & Spiritus Magistris conscriptos, qui oẽs instar sunt concionatorũ, verba & sententias, quas continent, proferentiũ; quas ipse DEVS Sanctis suis inspirationibus ad cor loquitur. Nam teste S. Augustino: cùm oramus, cum Deo lo-

qui-

quimur: sed cùm legimus, DEVS loquitur nobiscũ. Nominatim verò diuina Scriptura (vt ait S. Gregorius) est tanquam Epistola quædam à Deo nobis missa; qua, quid in obsequium suũ à nobis fieri velit, significat. Imò dicere licet: totam ipsam Scripturam sacram esse tanquam septem Epistolas à Christo D.N. in Apocalypsi missas, septẽ Asiæ Episcopis & Ecclesijs, quæ septem hominum genera in Ecclesia existentium repræsentant. Quibus significat illis, quid facere eos oporteat ad salutem cõsequendam. Dubitantes in fide monet, vt firmi sint, ac constantes; eos, qui charitatem amiserunt, vt pœnitentiam agant, & eam reparent; tepidos, vt ferueſcant; desperantes siue diffidentes, vt confidant; tentatos, vt resistant; eos, qui persecutionem patiuntur, vt eas tolerent; Iustos, vt crescant, ac perficiantur; perfectos verò, vt & ipsi perseuerent, & alios ad id permouere studeant. Et eam ob causam vitia reprehendit, & virtutes extollit; supplicia peccatoribus minatur, & ingentia præmia iustis promittit: omnibus verò certa promittit auxilia. quæ omnia varijs exemplis & euentibus confirmat, multasque rationes atque motiua adducit efficacissima.

In Psal. 65.
Libr. 4. Epistol. 40.

EXAMINA igitur, ad quodnam horum septem generum tua cõscientia pertineat; & ad Sacrorũ librorum lectionem cum animi demissione accede: ibi enim inuenies Dei Epistolam, qua ille tecum de tuo remedio loquitur. Et propterà idem S. Gregorius ait verbum Dei esse sicut manna, a *habens in se omne delectamentum, & omnis saporis suauitatem*: eò quòd ad legentiũ, vel audientiũ necessitates sese accõmodet, cuiuscunq; illi sint conscientiæ. Nutantibus enim fortitudinem largitur; peccatoribus pœnitentiã; feruorem tepidis; pusillanimibus fiduciam; tentatis fortitudinẽ; persecutionem patientibus tolerantiam; Iustis perfectionẽ; perfectis verò perseuerantiam. Quod si in peccato aliquo sis, ac desideras illud deponere, librum accipias: DEVS per illũ te vocabit; & ita illustrabit, vt omninò conuertaris. quemadmodum euenit S. Augustino: cuius conuersio tandem perfecta fuit ab vna voce dicẽte ipsi: ACCIPE & LEGE. accipiens verò ipse S. Pauli Epistolas, legit illa Apostoli verba: b *non in cubilibus & impudicitijs, non in contentione & æmulatione: sed induimini Dominum nostrum I. C. & carnis curam ne feceritis in desiderijs.* quæ cùm legisset; ita radius quidam lucis cor eius penetrauit, vt totũ mutaret: quemadmodum etiam euenit S. Antonio, audienti legi quẽdam locum Euangelij: cuius verba tanquam sibi soli dicta, accepit. Quod si per te ipsum, quod leges, intelligere non possis: prospiciet DEVS de aliquo interprete, qui tibi subueniat. quemadmodum euenit Quæstori c *Candacis Reginæ AEthiopum*: qui dum curru veheretur, legebat Isaiam Prophetam, nec intelligebat: *sed Spiritus S. dixit Philippo*, vt accedens ad eum, sententiam Isaiæ; quam ille legebat, declararet. ex qua declaratione ille conuersus & *baptizatus* est.

Lib. 6. Mor. c. 9.
a *Sap. 16. 20*
Lib. 8. Confess. c. 12.
b *Rom. 13. 13*
c *Act. 8. 26. 25.*

Ducis spirit. Tract. 2. c. 2. SED quoniam de spirituali hac lectione fusiùs in alio loco egimus, finem hîc faciam, si tantùm addidero, quòd libri pij tunc nominatim sint diuinæ vocationis media, cùm referunt vitas Sanctorum: quorum exempla solent esse valdè efficacia, ad conuertendos peccatores, & stupendam vitæ illorum mutationem: quemadmodum Magni Antonij vita à S. Athanasio scripta effecit. ex cuius lectione occasionem sumpsit S. Augustinus ad præclaram illam sententiam proferendam: *surgunt indocti & cœlum rapiunt: & nos cum doctrinis nostris sine corde, ecce vbi volutamur in carne & sanguine.* simile initium habuit stupenda B. Patris nostri Ignatij conuersio, cuius cor DEVS mirabiliter commutauit, cum Sanctorum vitas legeret, quemadmodum etiam alij sunt mutati, eius vitam legentes.

Libr. 8. Confess. c. 8.

§. 3. *Exempla bona & cum Iustis consuetudo.*

EX hoc Sacrorum librorum medio pergere possumus ad tertium diuinæ vocationis medium, ad conuertendos peccatores: feruentia scilicet Iustorum ac piorum, cum quibus illi versantur, exempla. Illorum enim opera, etiamsi linguam non habeant, sunt tamen Prædicatores, Lectiones viuæ, certaque ac firma instar prodigiorum testimonia, confirmantia ea, quę Fides docet; cordaque vehementer permouentia eorum, qui illa cernunt: vt sequantur & imitentur eos, qui talia faciunt. Quid enim existimas bonum latronem in cruce pendentem excitasse; &, vt conuerteretur, permouisse, nisi excellentem illam & exemplarem Christi D. Sanctitatem, cum quo simul erat crucifixus? videns enim heroicam eius patientiam, & charitatem: credidit, illum esse verum Deum, quemadmodum
a Luc. 23 42 ipse dicebat: & hac fide permotus dixit: a *Domine memento mei, cùm veneris in regnum tuum.* Et in primæua, Ecclesia exemplares Christianorum vitæ, qui
b Phil. 2. 15. (vt ait Apostolus) b *in medio nationis prauæ & peruersæ lucebant sicut luminaria in mundo,* in tantam gentes admirationem rapiebant, vt illas permutarent, & ad se sequendas pertraherent. Quam ob causã idem Apostolus sua-
c 1. Cor. 7. 13. debat c *mulieri Christianæ habenti virum infidelem & consentientem habitare cum illa* absque detrimento religionis, *ne illum dimitteret: vndè enim scis* (inquit) *mulier, si virum saluum facies:* tantùm enim valet vita & conuersatio Sancta, vt *sanctificari possit vir infidelis per mulierem fidelem.* Quemadmodum S. Cæcilia suum Sponsum Valerianum conuertit; & S. Monica inuictâ suâ patientiâ, ita mariti infidelis feritatem permutauit, vt Christianus fieret. & eandem ob causam suadet Apostolus marito fideli, ne dimittat infidelem vxorem; sed speret in Deo, quod sit eam per bonam suam vitam conuersurus. quemadmodum S. Chrysanthus S. Dariam vxorem suam conuertit. Et fortè ad conuersionem RVTH nostræ non parum adiuuit mariti religio,

cui illa nupserat. Et vniuersim (quemadmodum S. Basilius perpendit) nullum Rhetoricæ Orationis genus excogitari potest efficacius, ad voracem aliquem & luxuriosum conuertendum, quàm si viro alicui temperato, & casto familiaritate coniūgatur. is enim casta sua vita ac moderata credibiles reddit rationes, quibus castitas & temperantia suadetur: ostenduntque ad oculum, non esse impossibile, virtutem consequi, quam ille tanta facilitate ac suauitate exercet. Idem suadet Sanctus Ambrosius, nam iuxtà Spiritus Sancti regulam, d *qui cum sapientibus graditur, sapiens erit*; &, qui cum castis versatur, erit castus; qui cum humilibus, humilis; &, qui cum iustis, tandem euadet iustus: Deo per id medium eum adiuuante. Reg. 37. ex fusis. d L. i. 2. Offi. 20. d Prou. 13. 20.

HINC licet animaduertere varia diuinę prouidentiæ consilia ac dispositiones in coniungendis & associandis bonis cum malis, ad hos conuertendos; suosque prædestinatos, qui sunt per orbem sparsi, in gregem vnū deducendos. Nonnunquam enim ita disponit, vt aliqui infideles ex occasione aliquâ ad regionem Catholicorum veniant: ex quorum consuetudine, bonoque exemplo conuertantur. Quemadmodum Dux ille e *Achior, vinctus deductus in Bethuliam*, f *videns* postea *virtutem, quam fecit* DEVS *Israel* per castam Iudith, *credidit Deo; &, circūcidens carnem præputij, sui, appositus est ad populum Israel: & similiter* g *Naaman princeps militiæ Regis Syriæ*, veniēs in Samariam, vt à lepra corporis per Elysæum Prophetam curaretur, eadem operâ ab animæ lepra curatus est. Et nostris his dieb⁹ primus in Iapone Christianus factus fuit eâ occasione, quòd hominem occidisset, & fugiens iustitiam illius regionis, illum ad supplicium quærentem, incidit in B. P. Franciscum Xauerium nostræ Societatis, ex cuius consuetudine, vitaque exemplari ad Christum conuersus, suæ Nationis conuersioni dedit initium. e Iudit. 6. 7. f Cap. 14. 6. g 4. Reg. 5. 15.

INTERDVM verò econtrà diuina prouidentia decreuit, per fidelium incommoda infideles conuertere; & per aliquam bonorum calamitatem improbos reuocare. ideoq; permittit fideles captiuari ab infidelibus, aut in exilium ad eos mitti, aut aliqua violenta occasione apud eos peregrinari: quibus DEVS tanquam instrumentis vtitur ad illorum conuersionem. Et hunc præcipuè scopum & finem intendit D. N. in peregrinatione Elimelech, Noëmi, & filiorum in regionem Moab: vt sic RVTH conuerteretur, quæ allecta suaui suæ socrus consuetudine, & rationibus, quibus illa vsa fuerat ad ostendendam præstantiam legis, quam ipsa profitebatur, affecta & inclinata fuit, ad eam, suâ desertâ, amplectendam. Et eadem fuit causa, cur inter reliquos populi Israel, qui captiui ducebantur, etiam essent insignes aliqui ac Sancti viri, & Prophetæ, quorum operâ multi gentiles, veri Dei cognitionem & cultum amplectebantur. Id quod

euenit (vt ait Sanctus Gregorius) cum h *Princeps* Angelus custos *regni Persarum* impediebat liberationem populi Hebræi, tunc illic captiui; ob spiritualia commoda, quæ Persis ex illa captiuitate obueniebant: cùm alter Angelus eam liberationem vrgeret. Et in primæua Ecclesia permisit DEVS, discipulos suos, virosque alios Sanctos in exilium mitti ad gentes barbaras; aut præ timore persecutionum, ipsosmet fugere in remotissimas regiones, vt ibi essent ipsius instrumenta, ad conuersionem peccatorum. Et vt clariùs appareat, nullam rem adeò esse paruam, quæ huiusmodi Dei dispositionibus non subseruiat: i *puella paruula, quã latrunculi de Syria egressi captiuam duxerant de terra Israel, quæ erat in obsequio vxoris Naaman*, illa inquam puella initium dedit conuersioni Domini sui; cùm prodigia referret, quæ Propheta Elysæus faciebat in Samaria. & prouincia Hiberniæ, teste Eusebio, conuersa est ex occasione pauperculæ captiuæ: eò quòd barbarus ille populus eius vitæ sanctitatem, & miracula, quæ DEVS per illam faciebat, admiraretur.

Lib.27 Moral.c.8. Et S. Thom. 1.p q.113.a.8
h Danie.10 13.
i 4.Reg.5 2.
Lib.10. hist c 5.

SED quoniam de hoc ipso medio fusiùs agetur inferiùs, finem hic faciam, hoc addens: vt, qui conuersionem & vitæ mutationem alicuius peccatoris desiderat, suadeat illi, concionibus interesse feruentium Concionatorum; libros pios legere, & sese pijs & iustis viris coniungere. Nam quemadmodum hæc tria media expugnarunt, ac vicerunt Sancti Augustini cor; ita efficient, vt cuiusque alterius cor sese dedat, si eisdem fuerit vsus.

CAPVT XIII.

DEVS DOMINVS NOSTER PECCATORES tum prosperitatibus ac beneficijs, tum aduersitatibus & supplicijs vocat.

VAMVIS occulta valdè nobis sint externa diuinæ vocationis media, nulla tamen minus nobis innotescunt, quàm huius vitæ prospera & aduersa. Quotidiè enim videmus, occultis Dei iudicijs, aduersitates in causa esse, cur multi in peccata labantur; & prosperitates esse media, cur alij conuertantur: cùm in alijs contrà prosperitates occasionem præbeant, cur diuinæ vocationi resistatur; aduersitates verò, cur eadem audiatur; &, qui huiusmodi pulsu tangitur, conuertatur. ac proindè in aliquibus censentur aduersitates esse in pœnam à Deo, prospe-

ritates verò in beneuolentiam & fauorem; in alijs contrà, aduersitates sunt fauores; prosperitates verò pœnæ & supplicia. Ex quo etiam apparet, occultissimas esse vias, per quas Dominus Noster varios huiusmodi euentus disponit: adeò vt etiam de huiusmodi vijs intelligi possit Dei interrogatio, qua à S. Iob quæsiuit: a *indica mihi, si nosti, per quam viam spargatur lux* prosperitatum, quas ego hominibus mitto; & qua *diuidatur æstus* aduersitatum, quibus ego illos premo? hoc enim sapientiæ meæ soli relinquitur; meaq; occultâ prouidentiâ contrarias has sortes inter bonos & malos distribuo: nunc vt Iustitiæ, nunc vt Misericordiæ dem locum. vt qui in meis operibus iustus sim & misericors: quamuis præcipuus meus scopus non ad damnationem, sed in salutem hominum tendat: nec aduersitates, aut prosperitates mitto, vt ipsi peccent, ac damnentur; sed vt mihi seruientes salui fiant. Ex libero itaq; illorũ arbitrio solo malus harum rerum vsus oritur, & illorum perditio: à mea verò gratia pręcipuè prouenit bonus earundem vsus, vt finem, ad quem eas dirigo, consequantur.

a Iob.38. 24

§. 1. *Vocatio per beneficia.*

Primvm quoniam Devs Dominus Noster eò magis propendet, vt via potiùs amoris quàm timoris, ad suum nos obsequium deducat: ideò quòd in ipso est, per prosperitates & beneficia, quæ cor alliciunt; quàm per aduersitates & pœnas, quæ illud terrent, vocare nos, & ad se attrahere mallet: quemadmodum ipsemet per Oseam Prophetam clarè satis ostendit, dicens: a *quando puer erat Israel dilexi eum, & ex AEgypto vocaui* hunc *Filium meum*: in nomine meo *vocauerunt eos* Moyses & Aaron; sed mox *abierunt à facie eorum: Baalim immolabant, & simulacris sacrificabant. Et ego quasi nutricius Ephraim portabam eum in brachijs meis: & nesciut quod curarem eum* à vitijs suis. *In funiculis Adam traham eos, in vinculis Charitatis: & ero eis quasi exaltans*, & auferens *iugum*, quod habebant *super maxillas suas: & declinatio*; ac meipsum dimittam, vt porrigam, quo *vescetur*. quibus dulcioribus verbis potuit peccatoris vocatio explicari: quem Devs Dominus Noster tanquam Filium tractare cupit? quamuis ipse, vtpotè rudis & ignarus, id non agnoscens, verum Deum adorare prætermittat: suisque factis creaturas, quas amore nimio prosequitur, tanquam idola colat? est tamen cœlestis huius Patris adeò immẽsa charitas, vt non cesset beneficia in eum plura conferre, vt à peccatis eripiat. O vtinam oculos, & aures animæ tuæ aperires, vt quæ Devs erga te facit, videres; &, quæ per tot beneficia loquitur, audires! intendit enim magnus hic Devs, te à tyrannide Pharaonis, hoc est Dæmonis, & à captiuitate Aegypti, hoc est peccati eripere; ideò tũ suis inspirationibus, tũ per Moysen &

a Osee.11.1.

I.

Aaron, Prælatos ſcilicet, Eccleſiæque prædicatores te vocat. Et quamuis potuiſſet flagellis, & aduerſitatum baculis trahere; non vult ſemper eâ ſeueritate vti, eò quòd tenerè te diligat: ac propterea *in funiculis Adam, & in vinculis charitatis* trahere vult: funiculis ſcilicet & vinculis, quibus trahi ſolent, ligari, & conuinci homines, qui rationi dant locum; & filij parentibus dilectiſsimi: fauoribus ſcilicet ac beneficijs, reuocans tibi in memoriam plurima, quæ hactenus in te contulit, & nunc confert, ac in poſterum conferre deſiderat: niſi ipſe tibi deeſſe velis. Funiculi Adam, beneficia ſunt naturæ, quibus frueris; Cęli, qui te illuminant; Ignis, qui calefacit; Aër, quo reſpiras; Aqua, quam bibis; ac cibus, quem ſumis. Similiter honor, facultates, ſanitas, ſenſus, & potentiæ, quibus es præditus: & ipſamet vita, vincula ſunt, quæ DEVS conijcit in collum tuum: non vt te præfocet, ſed vt mortem fugiens, veram vitam conſequaris. Vincula ſunt Charitatis, ſuperna beneficia generalia & particularia, quibus te ditat. Vinculum ſiue catena vna eſt, ipſius Filij Dei incarnatio, Natiuitas, vita eius tota, Paſsio ac Mors: quæ catena tot conſtat annulis, quot ſunt peregrinationes, quas peregit; ſermones, quos prædicauit; miracula, quæ fecit; perſecutiones, infamiæ, & cruciatus, quos ſuſtinuit vſque ad mortem in cruce: b *qua exaltatus fuit à terra*, quemadmodum ipſe dixit *vt omnes homines* dulci hac & iucunda catena ligatos, *ad ſe ipſum traheret*. Vincula quoque ſunt Charitatis, Sacramenta, Sacrificia, Scripturæ Sacræ, & reliqua auxilia, quæ in tuũ ſubſidium & remedium in Eccleſia ſua repoſita habet; & ſpecialia, quæ ipſemet tibi præbet, inſpirationes, quibus te præuenit; ſpirituales conſolationes, quas tibi impartitur; orationes tuæ, quas exaudit; pericula de quibus te eruit: ne in infernum, quem iuſtè promeritus fueras, deſcenderes. Cur ergò non libenter videas, te huiuſmodi funiculis trahi, & vinculis talibus vinctum deduci? cùm verè tendant ad tuam veram libertatem? Nunquam enim magis es liber, quàm cùm hac ratione vinctus & conſtrictus teneris. Addit verò Iſaias: quemadmodum agricola c *iugum* remouet à bobus, triturando defatigatis, & poſtea manu ſua pabulum illis porrigit: Ita DEVS grauiſſimum Dæmonis iugum, quo portando valdè es defatigatus, auferet: culpas ſcilicet, & meritas pœnas; illas remittendo, has moderando. Iugum verò onuſq; legis ſuæ ita ſubleuando, vt ſuauiter poſsis illud portare. ad quod meliùs præſtandũ: *declinaui*, inquit, *vt veſceretur*. Ipſemet demittit ſe, vt tibi det, quod comedas; non panem manibus Angelorũ confectũ, ſicut Manna; ſed panẽ Spiritûs S. virtute formatũ propriũ ſcil. ſuũ corpus, abijcit enim ſeipsũ DEVS, vt fiat cibus hominis. Et prætereà proprijs manibus menſam tibi ſternit ſpiritualibus animæ cibis refertã: imò & ijs, quibus ipsũ corpus indiget. Ab ipſius enim prouidentia venit tibi, quicquid corpus aut animã nutrit: & ad omnia te inuitat, cùm dicit: d *Venite ad me omnes, qui laboratis,*

b *Ioan.* 12. 32.

c *Iſaiæ* 11. 4.

d *Matth.* 11. 28.

& onerati estis: & ego reficiam vos. Cur ergo non sequaris tam benè tibi facientem? ostendis, inquit, S. Augustinus oui gramen, & puero nuces: & sic trahis illos post te: cùm ergò DEVS quotidie tibi ostendat cibos ac delicias, quas tibi offert: cur non eum sequaris, eiusque vocationi obedias. *Tract. 26. in Ioann.*

HOC vocationis genere solet DEVS D. N. duo præcipuè genera peccatorum vocare. Primum est generosæ ac ac nobilis conditionis: cuius causa, facilius tanquam filij, ducuntur amore; quàm timore, vt serui. Huius generis esse solent, qui fuerunt aliquando perfecti; sed ex passione aliqua, aut infirmitate lapsi sunt in grauia aliqua peccata: quemadmodum videre licet, in admiranda Dauidis Regis vocatione, quando lapsus fuit in adulterium & homicidium, cum totius regni ipsius scandalo, tantaque proprij detrimenti obliuione; vt decem ferè menses à lapsu suo transierint, nihil ipso de remedio cogitante. Sed non est oblitus infinitus animarum amator, de remedio illi prospicere: vbi enim amor viget, non habet locum obliuio. Quem vt à profundo somno excitaret, misit Nathan Prophetam, vt ei diceret: c *Hæc dicit Dominus Deus Israel: ego vnxi te in Regem super Israel, & erui te de manu Saul, & dedi tibi domum Domini tui, & vxores Domini tui in sinu tuo; dediq; tibi domum Israel & Iuda: & si parua sunt ista, adijciam tibi multò maiora.* Enumerabo scilicet alia maiora, tam quæ hactenus contuli, quàm quæ conferre cogitabam. *Quare ergò contempsisti verbum Domini, vt faceres malum in conspectu meo?* O amorem Dei interminum! ô ignem diuinum nunquam dicentem: *sufficit!* Quid enim hoc totum sibi voluit, nisi ingrato illi Regi significari: si propterea me dereliquisti, quod mea in te collata beneficia exigua esse iudicares: conuertere ad me, & ego tibi conferam maiora. Quodnam ergò adeò durum cor esse poterit, quod his rationibus, ac promissis non emolliatur? & quis adeò ferus homo, qui non sinat se beneuolis adeò catenis ligari? benè cognouit & assecutus est Dauid harum rationum pondus, ac vim ex cœlesti luce, quam à Domino vocante accepit, siquidem vix ea audiuerat, cùm, magno suorum peccatorum dolore, verbum illud non minori interno animi sensu, quàm breuitate, tantaque efficacitate atque interno sensu protulit: d *peccaui Domino*, imò e *illi soli peccaui.* Nam licèt Vriam occidendo, in ipsum peccaui; & in Bersabeæ eius coniugem, cui abstuli honorem; & in populum vniuersum, cui malum exemplum præbui. omnes tamen hæ iniuriæ sunt quasi non essent, cum ea collatæ, quam benefactori meo infinito intuli, à quo infinita beneficia accepi; & nunc, cùm illius ego essem immemor, recordatus est mei: & cùm ego horrenda supplicia essem promeritus, noua mihi offert beneficia, nouosque fauores. Fuit hæc Dauidis pœnitudo adeò perfecta, eò quòd orta esset ab igne amoris, qui ex sermone diuinorum beneficiorum accensus erat; vt è

2.

c 2. Reg. 12. 7.

d 2. Reg. 12. 13.

e Psal. 50. 6.

vestigio, peccatorum suorum veniam obtinuerit: tibique proponitur tanquam exemplar, vt si errantem secutus es, sequaris pœnitentem, & emendatum: aures tuas ad audienda beneficia accommodans, quæ Deus ei confert, qui post lapsum pœnitentia ducitur, conuertitur, ac se emendat.

3. ALIVD est genus peccatorum, qui impingunt ex occasione paupertatis, & aduersitatis: quas vt euadant, grauia scelera admittunt. Est verò tanta Dei nostri misericordia, vt molliori eos manu tractet; necessitatibus eorũ subueniendo, eoque beneficio, ad malum peccati statum dimittendum, alliciendo. Quod mirificè nobis ob oculos ponit euentus ille, quem liber RVTH nobis refert. Quemadmodum enim fames, quæ in Iudæa præualuerat, in causa fuit, cur Elimelech cum vxore & filijs ex Bethlehem exiret, & in regionem Moab migraret, vbi alimentorum erat abundantia: postea verò marito & filijs orbata Noemi, surrexit, vt ex Moab in patriam rediret: f *audiuerat enim quod respexisset Dominus populum suum, & dedißet eis escas:* ita innumeri homines famem, paupertatem, & alias temporales necessitates fugientes, à Iustorum congregatione recedunt: imò nonnunquam à congregatione fidelium, ipsa scilicet Ecclesia; transeuntque ad partes peccatorum, aut etiam infidelium; quorum sequuntur peruersos mores, vt miseris eorum bonis vti possint. Quibus tamen non obstantibus, solet Dominus noster populum suum misericordiæ oculis aspicere; tantamque escarum copiam eis offerre, vt etiam peccatores, illis fruantur: proijciens in eos beneficiorum flammas, qui pœnarum ac suppliciorum flammas erant promeriti: & remouens paupertatis offendiculum, quæ fuerat ipsis causa ruinæ; excitat, & impellit ad pœnitentiam, ac desiderium redeundi; eique seruiendi, qui tot in eos cõferet beneficia, ita vt videatur D.N. exequi velle Salomonis consilium, dicentis: g *si esurierit inimicus tuus, ciba illum: si sitierit, da ei aquam bibere: prunas enim congregabis super caput eius:* quæ tui amore illum vrant, & ex hoste reddant amicum: facientes, vt iniuriæ tibi illatæ eum pœniteat. Qui sunt autem Dei inimici, nisi peccatores? & quæ prunæ ardentes, nisi beneficia eis amanter collata? quando igitur Deus hosce suos inimicos in paupertate, aut alia aduersitate constitutos videt, accurrit, vt eam aduersitatem moderetur, vel omninò remoueat: & huiusmodi beneficiorum prunis eos accendens, prouocat ad pœnitentiam in cilicio & cinere amplectendam, culpæque inimicitiam deponendam.

f *Ruth.* 1. 6.

g *Pro.* 25. 21. *Rom.* 12. 20.

§. 2. Multi

§. 2. *Multi in prosperitate constituti Deo resistunt.*

CVM verissima sint, quæ diximus: adeò tamen est deprauatæ hominis naturæ propensio post peccatum; vt ex ipsismet bonis soleat elicere mala; & ex beneficijs diuinis quæ sunt aliàs per se ipsa aptissima media, ad infinito benefactori obsequendum, occasionem accipiat, eundem offendêdi. Nam bonorum temporalium abundantia & prosperitas, qua Deus hominem inuitat ad pœnitentiam, efficit, in peccato magis pertinacem: obstruit enim eius aures, ne inspirationem diuinam admittat; claudit oculos, ne proprium periculum videat; indurat voluntatem, ne diuinis impulsibus emollescat; compedes adhibet pedibus, & manicas manibus, ne in via virtutis progredi posit, Dominum ad ea vocantem sequendo. Denique cupiditate sua inordinata ita illum inebriat, vt æternorum bonorum oblitus, temporalibus ac perituris solum attendat. Quemadmodum ad viuum depicta res est in tribus illis ad cœnam magnam inuitatis, & sese excusantibus. *Primus* enim *dixit*: a *Villam emi, & necesse habeo exire, & videre illam. Alter dixit: iuga boum emi quinque & eo probare illa. Et alius dixit, vxorem duxi, & ideò non possum venire.* Quamuis enim res illæ omnes erant licitæ, amor tamen ad eas adeò fuit inordinatus, vt diuinæ Vocationi inuitanti earum causa restiterint. Quod si ad conuiuium illud ituris necessarium fuisset, villam relinquere, boues vendere, & vxorem omninò deserere; non fuisset culpabilis adeò & inciuilis excusatio ac resistentia: sed cùm non cogerentur illis renunciare: horrenda fuit impudentia, certumque signum, quòd à proprio amore captiui tenerentur: qui se à tanto conuiuio excusarunt, vt paulò diutiùs immorarentur in lustranda villa, probandis bobus, & familiariter cum vxore agendo: conculcantes, quæ erant aliàs obligatoria, propter minus rectum vsum licitorum. Quemadmodum enim homines non alieno tantùm vino inebriantur, sed etiam proprio; si nimium bibant: Ita non solum negligunt obligationes, quibus DEO sunt obstricti, ob rerum prohibitarum cupiditatem; sed etiam ob prauum vsum rerum ex se alioqui bonarum. Quod si tantum malum affert minus rectus hic vsus, quantum afferet b *superbia vitæ*, inanes desiderans honores? *& concupiscentia oculorum*, alienas desiderans diuitias? & *concupiscentia carnis* appetens prohibitas voluptates? ô execrandas concupiscentias: quæ homines cœlestibus bonis exuitis, aduersus DEVM rebelles, sibique ipsis crudeles facitis! ô quā fuisset rectum, quod DEVS D.N. huiusmodi cupidos rebus illis possessis spoliaret, quibus ne ad conuiuium accederent impediebantur: vt ablata prosperitate, quæ vinctos illos detinebat; & in aduersitate cōstituti, lubētes accederent; &, quod præcipiebatur, exsequerentur. Sed iustis suis iudicijs

a *Luc.* 14. 18.

Med. 56. 3. *Par.*

b 1. *Io.* 2. 16.

DEVS non eam seueritatem, sed multò terribiliorem aliam, etsi ipsis minus notam, adhibere voluit, dicens: c *neminem illorum, qui vocati erant gustaturum ipsius cœnam.* quasi permittens, illos temporalibus prosperitatibus frui, quas spiritualibus prætulerunt, cum iactura bonorum æternorum: quod non ipsius DEI in eos studium, sed odium; non misericordiá, sed ira censenda est: quamuis mundanorū hominū iudicio misericordia existimetur: qui pluris faciunt, corporis miseria, quæ temporalis est, carere: quàm animæ, quæ erit æterna: quamuis & corporis postea erit æterna. Hæc illa est supremi Iudicis, tremenda sententia, dicentis: d *misereamur impio, & non discet iustitiam: in terra sanctorum iniqua gessit, & non videbit gloriam Domini.* non optanda, sed tremenda hæc est misericordia, quæ potiùs est terribilis ira: tunc enim (ait S. Bernardus) magis irascitur DEVS, cùm non irascitur, aut iram suam nobiscum dissimulat: Misericordiam hanc ego nolo; super omnem iram, miseratio ista, sepiens mihi viam Iustitiæ. Satiùs profectò mihi, iuxta Prophetæ consilium, e *apprehendere disciplinam, ne quando irascatur Dominus, & peream de via iusta.* Volo, irascaris mihi, Pater misericordiarum, sed illa ira, qua corrigis deuium, non qua extrudis de via. Illud tua nobis benigna animaduersio parit, hoc formidolosa nutrit dissimulatio. Non enim cùm nescio; sed cùm sentio, te iratum, tūc maximè confido propitium: etenim f *cùm iratus fueris misericordiæ recordaberis.* sic enim Dauid. g *Deus,* inquit, *tu propitius fuisti eis, & vlciscens in omnes adinuentiones eorum.* Moysen enim loquitur, & Aron, atque Samuelem: & illam vltionem, appellat propitiationem, eò quòd eorum DEVS non pepercerit excessibus. Ostende, DEVS meus, quòd me tanquam pater ames, corripiens me ob culpas meas, vt ab eis me liberes. Ne auferas zelum tuum à me, ne simul etiam auferas amorem, & è tua domo me dimittas. terret me vehementer tremendum illud verbum, quod adulteræ Ierusalem es locutus: *auferetur zelus meus, à te, & quiescam, nec irascar amplius.* O iram terribilem, iram sine misericordia! quæ ira cum hac potest comparari? quæ ira hac terribilior esse potest? maxima infelicitas alicuius mulieris habentis maritum nobilem, diuitem, ac potentem censetur ea, qua dato illi libello repudij è domo à marito eijcitur, deponente omnem illius curam inposterum, tanquam eius rei, quæ ad illum amplius non spectat. Quando enim illam domi habebat, gerebat eius curam, zelabat honestatem, excessus reprehendebat, de omnibus necessarijs ei prospiciebat: quia vt suam habebat: sed, facto diuortio, omnem hanc curam deponit, nec aliter eam, quàm alienam aspicit & extraneam. Hoc eodem modo habet se DEVS erga animas, cùm illæ pudorem amittunt in suis sceleribus, habentque frontem meretricis. Agit, inquit S. Hieronymus, cum eis tanquam cum reprobis, & ægrotis illis, de quorum sanitate est conclamatum: permittens eos viuere iuxta sui palati appetitum, & sequi suas con-

c Luc. 14. 24.
d Isa. 26. 10.
Serm 42. in Cant.
e Psal. 2. 12.
f Hab. 3. 2.
g Psal. 98. 8.
in 16. c. Eze.

concupiſcentias ſine fræno. Et quemadmodum dicitur in libro Machabæorum: i *patienter eos expectat, vt eos, cum iudicij dies aduenerit, in plenitudine peccatorum puniat*, acerbioribus multò ſupplicijs: hac enim conniuentia auctæ ſunt eorum culpæ. Electas verò animas, quæ tanquam eius ſponſæ in æternis eius palatijs ſunt manſuræ, attentiori cura zeloq; tractat; ideoq; cùm videt temporales proſperitates eas in ſuis peccatis detinere, miſericorditer caſtigans, eas, vt remedium adhibeat, auferet. i 1. Mach. 6. 14.

§. 3. Vocatio per aduerſa.

EX his quæ dicta ſunt apparere incipit diuinæ prouidentiæ conſilium ac diſpoſitio in uocandis & excitandis pulſu aduerſitatum eis, qui proſperitatum occaſione aures ſuas obdurabant. Qua diſpoſitione vſus eſt quondam erga ipſam ciuitatem Ieruſalem, figuram videlicet animarũ, quæ cum vitijs ſuis arctum fœdus inierunt. quæ Ieruſalem, vt ait Propheta Oſeas, dicebat: a *vadam poſt amatores meos, qui dant panes mihi, & aquas meas, lanam meam, & linum meum, oleum meum, & potum meum.* quaſi diceret: volo ſeruire idolis gentium, qui mihi fauent; meque magna proſperitate, bonorumque temporaliũ abundantia ditant. & Dominus ad eam: *ecce ego ſepiam viam tuam ſpinis, & ſepiam eam maceria, vt ſemitas tuas*, etiam tritiſsimas, *non inuenias. & ſequeris amatores tuos, & non apprehendes eos; & quæres eos, & non inuenies. & tunc dices* apud te ipſam: *vadam & reuertar ad virum meum priorem: quia benè mihi erat tunc. Et quia neſciuiſti, quod ego tibi dediſſem frumentum & vinũ, & oleum, & argentum, & aurum*, quæ obtuliſti *Baal. Idcircò conuertar, & ſumam frumentum meum, & vinum meum, & liberabo lanam meam, & linum meum, quæ operiebant ignominiam tuam.* Hæc idea eſt diuinæ gubernationis, ita miſericordia plenæ, vt tamen nihil Iuſtitia deſideret. Hæc enim ad Deum clamat, vt te bonis ſpoliet; quæ, vt illi ſeruires, eſt largitus: ſi eis illum offendas, eius verò inimico obſequaris. & ipſamet bona ad ſuum clamant creatorem, ob illatam ſibi iniuriam: dum eorum vſum in alium finem detorques, quàm fuerint tibi data: iniuriam enim auro infers & argento, quando ex eis idolum facis, quem tua adoret auaritia; offendis panem & vinum, cum eiſdem idolo tui ventris præſtas obſequia; ignominia afficis pretioſas veſtes, dignitatem, & honoratum officium, cùm eis inanem gloriam, tãquam Devm colis: ac denique quamcumque creaturam afficis iniuria, quando pluris eam facis, & plus diligis, quàm ipſum creatorem. Quare, quemadmodum proba & honeſta ancilla, cuius herus ea vult abuti, ad Iudicem accedens, petit ab eius poteſtate liberari, eiusque petitioni datur locus: ita iſtæ creaturæ clamant ſuo modo ad Iuſtitiam diuinam, petuntq; liberari à violentia & iniuria, quam illis infers. quarum clamor exauditur, ferturque iu- a Oſeæ 2. 5.

ſtiſsima in te ſententia, vt illis ſpolieris. maximè cùm hæc bona, quæ tua appellas, non tua ſint verè, ſed DEI, qui hac conditione tibi ad vſum dedit, vt cum eis illi ſeruias: quemadmodum Rex aulicis ſuis portionem, decretaſque veſtes largitur, quibus in ipſius honorem vtantur. Cùm igitur tu non ſtes pacto & conditioni, qua tibi horum bonorum vſus conceditur: Iuſtitia exigit, vt eiſdem ſpolieris. Propterea enim dicit: *ſumam frumentum meum, vinum, & oleum, & liberabo lanam meam, & linum meum*, auferens tibi hæc bona, quæ eius cùm ſint; ſub tua poteſtate, quia malè illis vteris, tyrannidem patiuntur. Sed hæc pœna ita eſt opus Iuſtitiæ, vt in ingentē miſericordiam dirigatur: eſtque flamma procedens ex oculis DEI non iratis, ſed beneuolis, & commiſeratione plenis: quia non aufert hæc bona ex odio, ſed ex amore. etſi enim auferat temporalia, id facit, vt tribuat æterna; exuit te lanam & linum ſuum, vt gratia & charitate ſua te induat; aufert à te vinum corporis, vt pretioſum det vinum ſui amoris; ſepit te omni ex parte ſpinis & laboribus, vt eripiat à tormentis æternis. hoc eſt enim quod per ſuum Prophetam dicit: *ſepiam viam tuam ſpinis* tribulationum, & *ſepiam eam maceria* obiectis impedimētis, ne fias voti compos in rebus huius mundi, quas deſiderabas: & efficiam, vt, quando tibi eſſet oportunum, ſemitas tuas non inuenias, quas peruias tibi fore exiſtimabas, vt ad ſcopos & fines tuos peruenires. Si volueris paruas tuas propēſiones ſequi, delitiaſq́; , diuitias, & vanos honores obtinere, omnia à te fugient: nec modū inuenies tua deſideria opere explendi. omnia eueniēt cōtra id, ꝙ cupiebas. vt aduertens, quā malè ſibi ſuccedat per viā eunti vitiorū, in te ipsū reuertaris; & qui ſtultus eras, pœna fias Sapiens, ineaſque rectius conſiliū, dicens: *reuertar ad virum meum priorem, quia benè erat mihi tunc magis, quàm nunc*; ad DEVM videlicet primum ſponſum animæ tuæ, cui fuit deſponſata in Baptiſmo per Fidem & Charitatem: in cuius ſocietate & cohabitatione vita mihi & fuit, & erit quietior, quàm nunc ſit. O felices aduerſitates, quæ æternam afferunt quietem! ô dulces ſpinas, quæ ex corde ſpinas euellunt peccatorum! ô beatam maceriam, quæ malorum deſideriorum arcet executionem! ô beneuolam diuinæ prouidentiæ diſpoſitionem, quæ ad noſtrarum animarum ſalutem dirigitur, & veluti contrarijs cuniculis prauas noſtras diſpoſitiones, quæ ad noſtram condemnationem tendebant, impediunt. Confiteor mi DEVS, te Patrem eſſe benignisſimum, cùm talibus me laboribus affligis, cùm pungis huiuſmodi ſpinis, tali maceria ſepis, talia conſilia ac diſpoſitiones inis, quibus meæ euaneſcant: permittens, me in b *filij prodigi* calamitatem incidere, vt ipſamet in tuam *Domum redire* cogat, à qua rerum temporalium abundantia abduxit.

S *Hieron. in Oſeæ 2.*
b *Luc. 15. 17.*

EX dictis colligitur, tribulationes & aduerſitates eſſe vocationis diuinæ inſtrumenta, ad conuertendos peccatores: efficiunt enim vt internæ

Dei inspirationi, & externæ ministrorum eius prædicationi obaudiant; hisce aduersis impetrando, quòd rationes blandæ non potuerunt persuadere. c *Vexatio enim sola*, ait Isaias, *intellectũ dabit auditui*: vt quod auditum est, libenter executioni mandetur. Sic etiam d *Absalon, cùm bis vocari curaret Ioab, obsecrans, vt ad se veniret; ille verò venire noluisset, iussit Absalon seruos suos succendere igni agrum Ioab.* quòd cùm fecissent; *venit Ioab ad Absalon*, vt de illato sibi damno conquereretur: qua occasione Absalon prolixè cùm eò locutus, quicquid ab eo volebat, obtinuit. Eodem ergò modo, cùm audire non vis suauem & amicam Dei vocationem; nec ea, quæ per suos Prædicatores tibi significat, beneuolè inuitando ad pœnitentiam: tunc iubet, suas creaturas varijs te calamitatibus affligere: Ignem, vt domos tuas incendat; grandinem, vt vineas & agros destruat; morbum, vt corpus tuum vexet; & e *egestatem, ac pauperiem, vt veniat tibi quasi vir armatus*, totamque tuam familiam occupet. vocat te Deus, & tu non vis audire. f *vocat*, vt ait Dauid, *famem super terram*, & super te, & in momento adest, vt fame laborantem te capiat. g *Implet faciem tuam ignominia, vt sanctum eius nomen quæras*; permittit enim te incidere in dedecus aliquod, infamiam, lites, & huiusmodi alias afflictiones: vt ad infinitam eius misericordiam recurras, saltem vt conqueraris de his incommodis. qua occasione quasi per capillos te trahens ad se, fusius ad cor tuum loquitur; & pœnitentiam impetrat, quam optabat.

c *Isa.* 28.19.
d 2. *Reg.* 14.29.
e *Prou.* 6.11.
f *Ps.* 104. 16
g *Psa.* 82.17.

§. 4. *Bona ex aduersis.*

Sed quis numerare poterit bona, quę prouidentia diuina per huiusmodi aduersa in peccatore facit, quibus eum deducit, ad obediendum diuinis ipsius inspirationibus? huius rei quasi ad viuum imago proponitur in Propheta Iona, qui ob difficultatem, quã ipse existimabat fore in exequendo Dei mandato, a *fugiens à facie Domini* conscendit *nauem, descenditq; ad interiora eius, & dormiebat sopore graui.* In quo proponitur nobis profundus somnus peccatoris Deum fugientis, suisque prauis affectionibus ad infamia quæque, & indigna terræ sese abijcientis. Ipso autem Iona sic dormiente, *misit Dominus ventum magnum in mare, & facta est tempestas magna: & nauis periclitabatur conteri: & timuerunt nautæ. & accessit ad Ionam gubernator, dixitq; ei: quid tu sopore deprimeris? surge, inuoca Deum.* Proprium est enim Prælatorum munus, esse diuinæ Vocationis instrumenta, excitando & impellẽdo peccatores dormientes; vt attendant, sentiantque tribulationes & aduersitates communes & proprias; quarum causam agnoscant sua esse peccata. Agnouit Ionas horrendam illam tempestatem ob sua peccata esse exortam: quæ tamen, etsi hanc cognitionem ei attulit, non tamen suffecit, vt ille omninò esset iustificatus: ideoque aliam hac maiorẽ tribulationem ei euenire voluit. *tulerunt enim nautæ Ionam, & miserunt in mare.* b *præparauit verò Dominus piscem*

1.
a *Ion.* 1.3.
b *Ion.* 2.1.

grandē,vt degliturет Ionā: & erat Ionas in ventre piscis tribus dieb°, & tribus noctibus valdè anxius & afflictus; & sic omninò aperuit oculos, & *orauit Dominū*, magnoq; feruore clamās de tribulatione sua, cœpit tres veræ pœnitentiæ actus exercere. dolens de suis peccatis; confitens ea Deo suo; magnaque fiducia veniam eorum petens; accipiens, & patienti animo angustias illas & tribulationem in satisfactionem peccatorum, firmaque proposita concipiens, Creatori suo seruiendi; gratias & laudes, denique pro acceptis omnibus beneficijs dicens: ex quibus in virtute diuinæ gratię præstitis, iustificatus omninò est per eam tribulationem, quæ ceti instar eum deuorauerat. Cùm autem Deus D.N. adeò sit misericors; statim atque, quod per afflictionem quærebat, obtinuit, eam remouit, *dixitq; pisci*, & ille *euomuit Ionam*, non in ipsum mare turbatum, sed in *aridam*; nec in quemuis portum, sed in proximum loco, at quem mittebatur: vt implere posset proposita bona, quæ in tribulatione conceperat; & exequi quod iubebat DEVS. O magnam tribulationis vim, à prouidētia diuina in peccatoris vtilitatem directam! ô quā mutatus exiuit Ionas ex ventre piscis ab eo, qui fuerat ingressus! nam ingressus est peccator, & exijt Iustus; ingressus est carnalis, & exijt spiritualis; ingressus est tepidus, pauidus, ac pusillanimis: exijt verò feruens, fortis & valdè confidens: à virtute enim diuinæ gratiæ prohibitus fuit piscis, eum suffocare, & vitam eius consumere: quamuis consumpsit culpam, cōmutans veteris hominis vitam in noui. Venter ille piscis fuit Oratorij instar, in quo didicit benè orare; & propitiatorij, in quo veniam peccatorum obtinuit; & nauis, quæ illum à vitiorum tempestatibus eripuit, & ad firmā & solidam virtutum terram deduxit; & in proxima collocauit occasione, qua posset exequi diuina præcepta: per quam viam, felicesque gressus ad æternam eum deduxit quietem. Postquam autem piscis munere suo est perfunctus, euomuit illum extra se prius enim tanquam sibi proportionatū cibum, vtpote peccatorem, tali pœna dignum retinebat. Postquam autem fuit iustificatus, tanquam cibum stomacho omninò contrarium, quem non poterat sibi aptare, illum reiecit. & ipse Dominus, qui piscem tribulationis iusserat peccatorem deuorare, vt eum suo igne coquens benè condiret, iubet iam Iustum beneque conditum euomere. Si enim peccator vitam suam mutet, Deus quoque suam mutat sententiam; pœnasque commutat in fauores, & tribulationes in solatia. O animarum redemptor, qui c *sicut Ionas fuit in ventre ceti tribus diebus, & tribus noctibus, ita tu fuisti in corde terræ* à morte deuoratus, & in sepulchro absconditus, vt nos ab æterna morte liberares: applica efficaciter tuorum laborum fructum nobis peccatoribus, qui multis tribulationibus circumdamur, ne opprimamur ab eis; sed viuificemur, & resuscitati prodeamus ex huius ceti ventre ad nouam gratiæ vitam, quæ perduret vsque ad æternam.

c *Matth.* 12 40.

SED

SED cupies fortè nosse, quid mysterij ad nostrum institutum in eo lateat, quòd fuerit Ionas tribus diebus & tribus noctibus in ventre ceti? cùm enim DEVS D. N. omnia disponat in pondere, numero, & mensura: non est existimandum, numerum hunc TRIVM, qui solet aliàs plenitudinem & perfectionem significare, casu aliquo fuisse ita decretum. Fortè tamen hoc nobis significat: tribulationum mensuram, quoad pœnarum grauitatem, numerumq; dierum, semper esse ita plenam & perfectam, quemadmodum ad perfectam vocationem & conuersionem peccatoris, quẽ Deus per eas vocare & conuertere decreuit, est necessarium: ita vt ea mensura suam habeat proportionem cum numero, mensuraq; trium generum peccatorum, quæ cogitatione, verbo, & opere admittuntur, & per tres noctes significantur: & similiter ipsa mensura crescat, aut minuatur, vt sit conformis studio & diligentiæ, quam adhibet peccator, vt per pœnitentiam eiusque tres actus, Contritionem, Confessionem, & Satisfactionem, quæ per tres dies significantur, à suis peccatis exeat. Quia enim tribulatio est medicamentum ægritudinis animæ, eandem seruat rationem ac proportionem, quam morborum corporis medicamenta: qui morbi, quò sunt magis in corpore radicati, eò plus temporis requirunt, vt curentur; & quò sunt grauiores, eò requirũt fortiora remedia in subiectis robustioribus; & quò plus aut minùs sese natura iuuat, eò etiam plus aut minùs addi debet ex subsidio medicinæ. *Vide Riberam hic.*

3. EX quo fit, vt si tardior sis, morasque trahas in tuis peccatis relinquendis, & vita ipsa emendanda: DEVS quoque tardior sit futurus in tuis aduersitatibus auertendis. quemadmodum ægrotus ille, d *qui triginta & octo annis mansit apud probaticam piscinam*, nõ obtenta vnquam sanitate, eò quòd per pœnitentiam non se disponeret: donec ipse Christus seruator noster misericorditer illum sanauit, monuitque *ne amplius peccaret; ne deterius aliquid illi contingeret*. Si autem velocior fueris ac diligentior in facienda pœnitentia: & ipse DEVS erit expeditior in tua tribulatione moderanda: quẽadmodum fecit cum Rege Ezechia, quia cum inaniter ob suas diuitias & victorias efferretur, e *ægrotauit vsque ad mortem*, & cum ei diceret Isaias: *dispone domui tuæ quia morieris*, ipse ad remedium lachrymarum se recepit: quibus, dum culpæ suæ maculam abluit, effecit, vt DEVS sententiam suam reuocaret, & sanitatem amissam restitueret. Verbum est enim Dei infallibile, quod per Ieremiam Prophetam dixit: f *si repentè loquar aduersus gentem & aduersus regnum, vt eradicem, & destruam, & disperdam illud. Si pœnitentiam egerit gens illa à malo suo, quod locutus sum aduersus eam: agam & ego pœnitentiam super malo, quod cogitaui vt facerem ei: & subito loquar de gente & de regno, vt ædificem & plantem illud*. O stupendam pœnitentiæ vim! ô admirandam diuinæ vocationis per minas & aduersitates efficacitatem! quis hoc cogita-

d *Ioan. 5. 14*

e *Isai. 38. 1.*

f *Iere. 18. 7.*

ret: quòd possit pœnitentia mutare immutabilem? si tu miser peccator doleas de tuis peccatis: DEVS etiam dolebit de pœnis, quas tibi est minatus; aut fortè cœpit inferre. Si tu eò quòd sis mutabilis, malum tuum propositum mutas, audisque vocantis te vocem: DEVS quoque, licèt sit ipse immutabilis, mutabit absque sui mutatione propositum, te castigandi: quia non vult ipse illam pœnam inferre, nisi in peccato permanenti. quòd si subitò tu feceris pœnitentiam: subitò etiam DEVS suam aget. tam enim erit ipse ad mutandam sententiam velox; quàm tu fueris in tua mutanda vita. iubebitque piscem, qui te vorauerat, te euomere; quia, dum te intra se haberet, te verè mutauit ac meliorauit. Quod si fortè post pœnitentiam, adhuc duret aduersitas, id signum erit, superesse adhuc aliquid soluendum, & purificandum de præterita culpa: aut, quòd tuâ referat, eam adhuc durare, vt à recidiua præseruet; aut humilem & subiectum contineat: quò ad maiorem Dei gratiam recipiendam disponaris; obtineasque maioris gloriæ coronam: aut denique, vt ijs satisfiat, quos tuis peccatis scãdalizasti: vt & illi ex tuis pœnis cautiores euadant. Quamobrem etiamsi
2. Reg. 12. 10 DEVS Dauidem monuit; & reuocans illi in memoriam beneficia in eum collata, ad pœnitentiam prouocauit: horrendas tamen adiecit minas. Amor enim & timor; spes & metus aptissimè coniunguntur ad conuertendum peccatorem. Et quamuis Dauidem statim pœnituerit, quòd *peccasset Domino*; & propterea culpæ remissionem obtinuerit: pœna tamen & aduersitas, quæ propter culpam illi inferebatur, adhuc durauit: licèt cùm tanto virtutum & spiritualium gratiarum incremento: vt libentissimo animo, eam pœnam se sustinuisse recoleret, ex qua tot bonorum accessionem sibi factam videbat, imò etiam temporalia bona, quæ priùs DEVS abstulerat, eidem restituit. Quod si ita pertinaciter in culpa tua hærere volueris, vt pulsu aduersitatis, quam DEVS mittit, excitari nolis: time, ac treme: quia diuina Iustitia non volet iram suam moderari; permittetque propterea, vt cete tribulationis te deuoret, & non euomat; sed, donec suffoceris, detineat: & miserrimè in tuo peccato moriaris; quemadmodum in proximo capite dicetur.

CAPVT

CAPVT XIV.

EXITIALEM MORTEM ESSE ALIQVORVM peccatorum pœnam; medium verò diuinæ Vocationis ad aliorum conuersionem: Deiq; iudicia in huiusmodi varijs euentis valdè esse occulta.

ADEO ò est infinita magni nostri Dei sapientia, adeoque prouidentia eius admirabilis: vt eiusdem ordinis medijs nouerit, posit, velitque plures fines consequi; fieriq; variorum euentuum compos; & (vt vulgò dicitur) eadem operâ multa perficere. Nam vno tribulationum, aduersitatumq; ictu, nunc multos rebelles peccatores occidit in pœnam grauium eorum scelerum; nunc plurima mactat peccata, vt gratiæ vitam ipsis peccatoribus largiatur: & ita nonnunquam sua dirigit consilia; vt paucos occidens, viuificet plurimos, qui aliorum supplicio territi, ad se ipsos redeunt, ac de suis peccatis dolent, & pœnitentiam agunt. Quamobrem loquens cum populo suo dixit per Amos Prophetam: a *Nunquid cadet auis in laqueum terræ absque aucupe? nunquid auferetur laqueus de terra, antequam quid cœperit? si clangit tuba in Ciuitate, & populus non expauescet? si erit malum,* siue pœna & afflictio, *in Ciuitate, quod Dominus non fecerit?* Quasi apertè dixerit: quemadmodum laquei non casu aliquo ponuntur in terra; sed industria & consilio prudentis aucupis illos in loco & tempore, vbi opus est, collocantis, ad aues aut feras, quas capit, capiendas: ita aduersitates, & tribulationes generales, aut particulares non casu aliquo eueniunt; sed à prouidentia Dei ita disponuntur ad capiendos homines, qui auium instar iuxtà falsam carnis libertatem, vitam suam instituere volunt; & ambitione ac superbia sua altissimè volare; & ferarum instar nolunt legis Dei iugo se subijcere; sed contra suum proximum crudeliter agunt. In qua directione & consilio adeò est Dominus Noster strenuus & constans, vt donec capiat quem quærit, laqueum non auferat; sed illaqueet, vinculisque seueræ Iustitiæ rebelles constringat. eos verò, qui huiusmodi aliorum supplicijs perterriti, peccatorum suorum pœnitentiam habent, misericordiæ vinculis liget: ita vt eadem omninò aduersa sint iræ laquei in quosdam, qui in eis omninò pereunt; misericordiæ verò vincula in alios, qui ex alieno malo ad proprij sui periculi cognitionẽ deducuntur. Et quemadmodum dum clangit tuba in ciuitate, omnes timent, & in locum tutum se recipiunt: ita etiam cùm DEVS insignes peccatores repentina morte,

a *Amos* 3. 5.

alijſque aduerſis euentibus punit, tuba quodammodo clangit in reliquos omnes, quos ita terrendo vocat, & ad pœnitentiam peragendam inuitat, ſi velint ſimilem iram euadere. Ita Chriſtus Seruator noſter quibuſdam referentibus ipſi, quòd Pilatus quoſdam Galilæos, dum ſua Sacrificia offerret, decollaſſet, dixit: b *putatis quod ſi Galilæi præ omnibus Galilæis peccatores fuerint, quia talia paſſi ſunt? Non, dico vobis: ſed niſi pœnitentiam habueritis, omnes ſimiliter peribitis. ſicut illi decem & octo, ſuper quos cecidit turris in Siloë, & occidit eos: putatis, quia & ipſi debitores fuerint præter omnes homines habitantes in Ieruſalem? Non, dico vobis:* ſed vt intelligatis, *quòd ſi pœnitentiam non egeritis, omnes ſimiliter peribitis*. quaſi dixerit: Infelix horum hominum mors non propterea præcipuè illis euenit, quòd maximi eſſent totius Galilææ, ac Iudææ peccatores; ſed quòd eſſent peccatores: id enim ſufficit. quamobrem, ſi & vos peccatores eſtis, ex pœna alijs illata cautiores euadere ſtudete: vobis perſuadentes, infelicem hanc illorum mortem, vocem eſſe Dei, ad pœnitentiam vos vocantis, & inuitantis; ne ſimilis pęna, qua nunc verè digni eſtis, vobis contingat. Accedamus itaque ac demissè, vt par eſt, in profundam occultorum Dei iudiciorum abyſſum ingrediamur, quæ prædictis verbis inſinuantur; & vtilitatis capiendæ cauſa, attendamus: quem ordinem in his peccatoribus puniendis ſeruet: vt iuſtiſsimè quoſdam ob ſua peccata puniat; alios verò miſericorditer vocet, vt ea dimittant.

b *Luc. 13. 3.*

§. 1. *Iudicia Dei elucere in morte, aut vocatione variorum peccatorum.*

ADITVM in hanc abyſſum, aptumque fundamentum nobis præbet Sacra RVTH hiſtoria, dùm refert: *abijſſe hominem de Bethlehem Iuda, vt peregrinaretur in regione Moabitide cum vxore ſua ac duobus liberis*, eo animo vt breui aliquo tempore illic manentes, poſtmodum in patriam ſuam reuerterentur. quorum tribus aliter accidit: nam illic mortui ſunt. Primus omnium obijt *Elimelech* Senex, illiusque familiæ caput: nec tamen reliqui propterea in patriam redierunt. nam poſt annos decem mortui ſunt in flore ætatis ſuæ vterque filius: cùm ibi Moabitidas vxores duxiſſent. Sed tandem NOEMI videns ſe viduam, & ſolam abſque filijs & marito, afflicta ac tremens ſtatuit redire in Bethleem, vnde exiuerat. Hoc totum magnis arcanis & myſterijs ad noſtrum inſtitutum aptis eſt plenum. vt enim ait Sanctus Gregorius: non eſt in Scriptura ſacra inuſitatum, vt vna eademque perſona in factis ſuis hinc referat, quid peccatores faciant contra Deũ; inde verò ſignificet, quid faciat DEVS erga peccatores. Quemadmodum Ionas, vt ſuprà eſt dictum, refert peccatores, qui Deum fugientes, incidunt in mare tribulationum; ſed idem tamen figura fuit Chriſti noſtri Seruato-

Ruth. 1.

Lib. 3. Mor. c. 16. exemplo Dauidis, Vriæ, & Berſabee.

ris, qui, vt nos à peccatis nostris eriperet, fuit in idem mare tribulationum proiectus.

INCIPIENTES itaque mysteria hæc euoluere, inueniemus, quamuis peccatores vera fide carentes, vitam suam in misera sua Moab, & regionibus infortunatis, in fæcibus vitiorum suorum ita hæreant & conquiescant, vt per totam vitam in eis manere velint: at qui fidem habent, aut eius aliquod lumen, non statuunt discedere à congregatione Iustorum, & ad peccatorum partes transire, quasi ex instituto & animi decreto eorum conciues esse velint; sed vt *peregrinentur*, & quasi obiter transeant, hærentes scilicet nonnihil in suis vitijs, vt suo palato & appetitioni morem gerant; sed statuentes ea ante mortem deserere, cõfidentes diuinæ misericordiæ, quod tunc per pœnitentiam ad Iustorum statum & vitam, à quibus discesserant, conuerti velint. Ad eum modum, quo multi horum temporum hæretici & politici dicere consueuerunt: Sectam suam esse ad viuendum commodam; Catholicam verò Ecclesiam, bonam esse ad moriendum: optantes quemadmodum impius Balaam a *mori morte Iustorum*: sed vitam peccatorum ducere, & frui cum improbis in hoc sæculo paradiso voluptatum sensuũ; sed cum iustis postea frui etiã paradiso cœlestium deliciarum. sed iustis Dei iudicijs euenit eis, quod *Elimelech* & duobus eius filijs in figura euenit, vt subitò, & nõ cogitantibus mors superueniat in loco & statu, quem ad maiorem suæ vitæ partem trãsigendam elegerant, & b *moriantur in peccatis suis*. Hoc est enim in more, & lege ordinaria constitutum, quod qui malè viuit, malè moritur. nec dignus is est, vt ad locum securum Sanctæ Bethlehem reuertatur ad moriendum, qui ex ea voluit exire, vt cum salutis periculo in regione Moab habitaret: sed potiùs ei competet tremenda illa Ieremiæ sententia dicentis: c *plangite eum, qui egreditur; quia non reuertetur vltrà, nec videbit terram natiuitatis suæ*. hîc benè collocantur lacrymæ: si enim à Deo discedis, & eius Ecclesia, aut è terra viuentium, vbi natus fuisti in esse gratiæ, fortè vtramq; mortem obibis, temporalem & æternam; nec reuerteris ad felicem patriam, quam contempsisti. Attende, quòd si semel figas pedem in regione vitiorum, fortè illaqueaberis, teque expones periculo & occasioni ea nunquã deserendi. Quemadmodum duo hi fratres, qui ingressi tanquã peregrini in regionem Moab, duxerunt in ea vxores: & sic tales egerunt radices, vt permanserint tota vita, donec eos mors occupauit. quamobrem ne existimes tibi licere, aut tutum fore, in eo statu viuere, in quo non velles mori: nec prudentis est, vel ad vnum diem in eo loco hærere, in quo nolles morte præueniri: fortè enim dies ille vltimus erit vitæ; aut initium, sine fine, & remedio in peccato perseuerandi: & volens duplicem habere paradisum, vtrumque simul amittes. Quemadmodum infelix Balaã amisit d *gladio interfectus* cum reliquis peccatoribus, quo-

Marginal notes: I. — a *Num.* 23. 10. — b *Ioan.* 8. 21. 24. — c *Ierem.* 22. 10. — d *Num.* 31. 8.

rum vitam fuerat ſecutus. quem Balaam ſi tu fueris imitatus, contra te clamat horribilis illa ac tremenda vox Chriſti Seruatoris in omnes imitatores Balaam: e *age pœnitentiam, ſi quo minus, veniam tibi citò, & pugnabo contra te in gladio oris mei*; imperando ſcilicet, vt vita tibi adimatur, qui noluiſti mea miſericordia vti. Quæ minæ, vt tunc erunt ſeueriſsimæ, ita nunc ſunt vox dulciſsima ac beneuola Dei, te ad pœnitentiam vocantis, priuſquam eius iuſtitia te in ira & furore ſuo caſtiget: f *Ne dicas* (vt ait Sapiens) *miſeratio Domini magna eſt: multitudinis peccatorum meorum miſerebitur: miſericordia enim & ira à Deo citò proximant, & in peccatores reſpicit ira illius. non tardes conuerti ad Dominum, & ne differas de die in diem. ſubitò enim veniet ira illius*. miſericordia enim Dei non debet eſſe pallium, quo ſe peccatores tegant, vt in ſuis peccatis perſeuerent; ſed vt illa citò deſerant.

e Apoc. 2.16

f Eccl. 5.6.

2. HINC licebit progredi ad perpendenda Dei iudicia; & qua ratione ſupplicia ſua incipiat ab ijs peccatoribus, qui ob antiquitatem, dignitatem, aut officiũ tenentur, quemadmodum *Elimelech*, eſſe meliores: quorum peccata ſcandalo ſunt alijs; & ſecum afferunt maiorem in Deum ingratitudinem, & maius in proximum detrimentum. ac propterea pęna & ſupplicium, quod illis infertur, timere facit minores; eſtq; clamor quidam & admonitio, vt cõuertantur. ſi enim Iuſtitia diuina maioribus non parcit: nec minoribus parcet. & ſi altiſsimã & profundè radicatam arborẽ iubet abſcindi: faciliùs paruam & teneram euellet. Quamobrem cùm DEVS mitteret ſex viros habentes inſtrumẽta & vaſa interitûs in manibus ſuis, vt percuterent habitantes in Ieruſalem, dixit eis: g *à ſanctuario meo incipite*, aut (vt LXX. verterunt) *incipite à ſanctis meis*, illis videlicet, qui ratione ſtatûs ſui Sacerdotalis deberent eſſe primi in ſanctitate; erant verò primi in iniquitate. Nam, vt S. Hieronym. notat, digni erãt hi, qui primi punirentur; eò quòd occaſionẽ peccandi populo dediſſent. & (vt S. Petrus dixit) h *iudicium incipit à domo Dei*; vt vltio ſumatur de ijs, qui in ea viuentes, ſunt alijs ſcandalo: & ſic reliquis incutiatur metus, & permoueantur ad pœnitentiam; cautiores effecti ex pęna illis illata, quos vt ſuperiores, & quaſi capita ſua habebant: & qui culpæ initium dederũt, ſint quoq; primi in ſubeunda pœna. Ita enim i *Dathan & Abiron*, qui populum Dei conturbauerant, puniti ſunt horrẽda & infeliciſsima morte, *aperiente ſcilicet terra os ſuum, eosq; deglutiente, vt viuentes deſcenderent in infernum*; & poſt eos *ignis interfecit ducentos quinquaginta viros*, qui à partibus ipſorum ſteterant. Idem eueniet Antichriſto eiuſque Pſeudoprophetę, de quibus S. Ioannes, quod k *viui miſſi ſint in ſtagnum ignis ardentis ſulphure, & cæteri*, qui illos fuerant ſecuti *occiſi ſint in gladio*. Nam extraordinaria Maiorum delicta extraordinarijs quoque horrendiſq; mortibus punienda ſunt, vt minores & inferiores coërceant.

g Ezec. 9.6.

h 1. Pet. 4. 17.

i Num. 16. 26.

k Apoc. 19. 20.

3. NEC tamen in huiuſmodi euentibus deeſt interdum diuina miſericor-

dia,

dia, quæ horum iudiciorum seueritatem in aliquibus temperet; ne, qui volent ad eam recurrere, desperent. Nam etsi moriatur *Elimelech*; at Noemi, etsi aliqua ex parte punita, non tamen moritur: sed per illatam ei pœnam ad propriam reducit patriam. Nam ex duobus in eadem peccata lapsis permittit Devs alterũ mori ac perire; alterũ verò eisdẽ pœnis tactum dirigit, vt conuertatur. Quem .n. non ducant in admirationẽ diuersi euentus duorum priorum Regum Israel, *Saulis* ac *Dauidis*? vterque enim fuit iustus in initio; vterq; in grauia peccata lapsus, cum totius regni sui scandalo; vterq; etiam propter ea punitus: Sed cõtrarijs omninò euentibus. Nam l *Saul* etiãsi punitus, nullum tamen ex pœna fructum accepit: sed in peccato suo obstinatè permanens, miserrimè perijt: m *Dauid* aũt etiam punitus, locũ inuenit pœnitentiæ: ex pęna accepta faciens remediũ culpæ. Sed quid dicã de duobus alijs Regibus, qui valdè magni fuerũt peccatores? Pharaone scil. ac Nabuchodonosor, vtroq; in populum Dei crudeli tyranno; & vtroque punito magnis plagis, vt conuerteretur; sed diuerso planè euentu. Nam n *Pharao* pertinax in suo peccato, pœna deterior factus, miserrimè aquis *maris rubri* submersus, extinctus est: o *Nabuchodonosor* autem, *postquam per septem annos cum bestijs & feris fœnũ quasi bos comedens habitasset, altißimo benedixit, & viuentem in sempiternum glorificauit*, & sic *ad honorem regni decoremq́; rediji*. Primus fuit imago iræ diuinæ, ad rebelles deterrẽdos: posterior diuinæ misericordiæ, ad spem & fiduciam eorum, qui se Deo subijciũt, ac prosternunt. Supplex ergo Devm D. N. ora, p *ne* (vt ait Dauid) *in furore suo te arguat, nec in ira corripiat*, absq; misericordia, q *percutiens te plaga*, quam Ieremias *inimici* appellat, & *castigatione crudeli*, quę (vt S. Hierony. adnotat) non tendit sicut plaga patris ad sanandum & condonandum; sed sicut vulnus inimici ad occidendum & condemnandum. Cùm igitur Dei plagæ soleant à patrio amore inchoare, vtere eis in tuum commodum, antequam plaga inimici feriat, quæ nullum admittit remedium.

l 1. Reg. 15. 24. & c. 31. 6.
m 2. Reg. 12. 13.
n Exod. 14. 28.
o Daniel. 4. 30. 33.
p Psal. 6. 2.
q Ierem. 30. 14.

§. 2. *Iudicia Dei in eiusdem peccati complices, quos aut vocat aut perdit.*

SAEpe non sufficiunt supplicia Maioribus illata, vt Minores emendentur, etiãsi longum tempus Devs ad pœnitendum cõcedat; donec magis perspectã eorũ pertinaciã, eâdem eos inuoluit pęnâ. Decem annos expectauit Devs filios Elimelech post mortẽ Patris: qui, cùm nõ redirent in Bethlehẽ, mortui sunt tandẽ in regione Moab. vt intelligeres, quòd nisi prima admonitione ex alieno damno prudentior & cautior fias: cùm minimè cogites, illud senties in te ipso. Huiç rei fidẽ facit Pharao cũ seruis suis, quorũ pertinaciam in retinendis Israelitis in captiuitate puniuit Dominus, a *percutiens in vna nocte omne primogenitum in terra AEgypti, à primo-*

Ruth. 1. 4.
a Exod. 12. 29.

genito Pharaonis vsq; ad primogenitum captiuæ, quæ erat in carcere,& omne primogenitũ iumentorum. Quæ plaga adeò fuit Pharaoni cunctęq; Aegypto grauis & horribilis, vt præ mortis metu, etiam in *ipsa nocte vocatis Moysi & Aaron Pharao dixerit: surgite & egredimini à populo meo; vrgebantq; AEgyptij populum de terra exire velociter, dicentes: omnes moriemur:* vix autem lacrymas ex morte primogenitorum ortas extersferant, cùm omni metu,quo perculsi fuerant, deposito, eos pœnituit facti ac dimissionis: & exeuntes omnes simul, vt discedentes retinerent, ac reuocarent, inciderunt in manus mortis: submersi enim fuerunt in aquis maris rubri, *ita vt nec vnus quidem superfuerit ex eis.* O mors, quàm amara est memoria tua in hominibus huius mũdi! qui videntes,te è medio tollere alios præcipuè sibi coniunctos, statim contremiscunt, diuinæque vocationi aures præbere incipiunt,editis doloris peccatorum signis: sed mox atque è conspectu & oculis ipsorum abscedis, etiam ex corde te expellunt: & eadem festinatione, qua vitæ emendationem cœperunt; pergunt in suis peccatis & vita praua. Sed licèt ipsi mortis obliuiscantur; non tamen ipsa eorum obliuiscitur: sed qua festinatione ipsi sequuntur prauas suas propensiones & appetitiones,eâdem sequitur mors ipsorũ gressus, donec repentè & minimè cogitantes assequatur; marique ingentium laborum & afflictionum eos submergat.quæ afflictiones multò maiores grauioresque esse solent,propter-eà quod ex aliorum morte non sunt redditi cautiores. maiori enim supplicio dignus est, qui non fit ex alieno cautior, iuxta sententiam illius homicidæ,qui dixit: b *septuplum vltio dabitur de Cain: de Lemech verò*, qui hoc sciens non est factus cautior,sed *virum occidit,dabitur septuagies septies.*

b Genes. 4. 24.

SED quodnam mysterium in eo latet, quòd vterq; frater, filij Elimelech simul sint mortui in regione Moab, vbi vterq; vxorem duxerat cõtra præceptum legis prohibentis, c *vxorem accipere de filiabus* Moab? Quid idem sibi vult,quòd Pharao & eius exercitus simul fuerint aquis maris suffocati; omnesq; eâdem pœnâ puniti, eò quod communi decreto & volũtate eandem culpam admiserunt? sine dubio hoc indicat nobis occulta Dei iudicia. quòd scilicet repentinâ interdum morte DEVS puniat eos, qui conspirant in aliquod scelus; & simul ad resistendum diuinæ vocationi, ne conspirationem illam & voluntatum coniunctionem,in eodem peccato manendi, deponant.Nulli enim sunt detestabiliores peccatores ijs, qui ita secum paciscuntur,seq; mutuò adiuuant ad mala quæ intendunt, vt in eis excellant. propterea enim D.N.S Iob dixit de Leuiathan,quod d *corpus illius esset quasi scuta fusilia,cõpactum squamis se prementibus, & vna vni ta coniunctis,* vt *ne spiraculum quidem incedat per eas:& membra carnium eius ita cohærentia sibi*, vt etiamsi *mittantur contra eum fulmina* de Cœlo,penetrare tamen non possint: *cor enim eius induratur tanquam lapis; & stringitur quasi malleatoris incus.*

c Exod. 34. 16. Deut. 7. 3. 2. Esdr. 13. 1.

d Iob. 41. 6.

Quæ

Quæ ſunt ſquamæ, & quæ carnes Leuiathan, niſi peccatores illi, qui Dæmonis partes, conſiliaque ſequuntur? Alij enim apertè & manifeſtè eum ſequuntur, qui per ſquamas ſignificantur; Alij occultè & diſsimulantes tanquam hypocritæ, qui indicantur per carnes cute coopertas. Vtrique enim horum diligentem dant operam, vt ſimul perficiant, quæ ſibi arrident & placent: quemadmodum illi inter ſe conuenerant; qui poſt diluuium decreuerunt turrim & ciuitatem Babel conſtruere. e VENITE, dicebant, *faciamus nobis ciuitatem & turrim, cuius culmen pertingat ad cœlum.* Hanc conſpirationem, ait S. Gregorius, eſſe pernitioſiſsimam: eò quòd valdè eos corroboret, animoſque addat, ad mala perficienda, quæ volunt. Ex quo ſex ingentia damna illis oriuntur, quæ in prædictis verbis de Leuiathan inſinuantur primum, pertinacia: eò ſcilicet incorrigibilior in ſuis peccatis, quò illi magis ſunt ad ea perficienda concordes. Secundum, quòd ſe mutuo defendant & excuſent. Tertium, quòd ſimul conueniant ad reſiſtendum cuicunque volenti eos abinuicem diſiungere ac ſeparare. Quartum, quòd eorum cor tanquam lapis & ferrum ita induretur, vt nulla reſpiratio ab eo prodeat orationum & bonorum deſideriorum. Quintum, ꝙ non admittant cœleſtes inſpirationes, etiamſi vehementes ſint, & tanquã fulmina efficaces. Sextum, quòd quamuis alicuius plagæ ictus eos tangat, nullum tamen ſignum, aut veſtigium imprimit: potiùs plagis & pœnis obdureſcunt magis, ad inſtar incudis malleatoris, quæ continuis ictibus magis indureſcit. Propter quæ omnia ſolet Iuſtitia diuina quaſi vno ictu, vita priuare eos, qui hoc modo ad mala facienda in vnum conſpirarunt. Quemadmodum euenit ſummo Sacerdoti Heli & duobus eius filijs, de quibus prædixit quidam Propheta, quod f *in die vno morerentur ambo:* quò eſſent in pœna ſocij, quemadmodum fuerunt in culpa. Et g *Angelus Domini percuſſit in vna nocte in caſtris Aſſyriorum centum octoginta quinque millia* hominum, de quibus dixit Nahum, quòd g *ſicut ſpinæ ſe inuicem complectuntur,* quæ, igne concepto, vehementius ardent. Et Eccleſiaſticus h *ſtupa collecta ſynagoga peccantium; & conſummatio illorum flamma ignis.* Non tamen ſemper ira Dei huiuſmodi furore ac ſeueritate vtitur cum omnibus peccati complicibus; ſed nonnunquam conſueta ſua miſericordia, per infelicem mortem aliquorum, alios vocat ad conuerſionem, quam per diſſolutionem iniquæ ſocietatis & concordiæ, qua erant coniuncti, reddit faciliorem. Nam qui ita coniuncti perſtitiſſent in ſuis vitijs & peccatis; tandem illa deſerunt, cùm ſolos ſe vident ſocijs ſublatis. quemadmodum *Noemi,* ſi vir & filij eius vixiſſent, manſiſſet in regione Moab: cùm autem ſe illis ſpoliatam videret, ſurrexit, vt exiens ex regione, in qua illi extincti fuerant, *in patriam pergeret,* ne & ipſa extra eam moreretur.

e Gen. 11. 4. Lib. 33. Mor. c. 24. & lib 34. c. 4.

f 1. Reg. 2. 34.

g 4. Reg. 19. 35.

h Eccl. 21. 10.

HANC vocationis rationem ipſamet *Noemi,* poſtquam in patriam re-

i *Ruth.* 1. 20 dijsset, insinuauit, dicens mulieribus Bethlehemitis: i *ne vocetis me* NOEMI, *id est pulchram; sed vocate me Mara, id est amaram: quia amaritudine valdè repleuit me Omnipotens. egressa sum plena; & vacuam reduxit me Dominus.* quasi diceret: cùm ex hac ciuitate egrederer bonis temporalibus abundabam: quia virum & filios, pulchritudinem & bona temporalia habebam: sed Dominus his omnibus ob mea peccata spoliatam, reduxit, vt, contristatam ac solam me videns inter peccatores regionis Moab, redirem in ciuitatem Bethlehem, ad vitam meam inter iustos ducendam. Valdè verò mysticè sibi ipsi tribuit exitum ex Bethlehem; Deo verò in eandem reditum: non enim dicit egressa sum plena, & redij vacua; sed, *egressa sum, & reduxit me Dominus.* vt sic intelligamus, nostrum esse, quod peccemus; & à libero nostro arbitrio solo prouenire, vt à DEO, eiusque Ecclesia, & Iustorum congregatione recedamus; accedamus verò ad partes & consortia peccatorum: Conuersio tamen reditusque in locum sanctum, ac Iustorum consortium, quos deserueramus, prouenit nobis à DEO, eiusque gratia, per sanctæ suæ vocationis virtutem. Quod ipsum distinctius
k *Ose.* 13. 9. ipse Dominus dixit per Prophetam Osee: k *perditio* est *tua Israel: tantummodo in me auxilium tuum.* Ego, ego, inquam, miser sum, qui ex cœlestis
l *Luc.* 15. 93. Patris mei domo egressus sum, & peregrè l *profectus in regionem longinquam,* quia ita volui: si enim ego non voluissem, non me cœlestis Pater repulisset: sed non potuissem tamen per solam meam voluntatem ad illum redire, nisi ille vocasset, & ad redeundum auxilium dedisset, ac deduxisset. Sed quomodo egressus sum? & quomodo me reduxit? egressus sum, quia bonis temporalibus abundabam, quibus superbia mea, cupiditates, carnisque voluptates fouebantur: quæ, vt DEI domum desererem, & in tabernaculis peccatorum habitarem impulerunt, DEVS verò his bonis me spolians, morteque puniens eos, qui mihi fauebant, vacuum me reduxit: vt harum plagarum metus, totque laborum & miseriarum afflictio, & calamitas me compelleret redire ad locum, vbi prius eram. Quamobrem ne vocetis animam meam *Noemi* siue pulchram, sed *Mara* siue amaram: Dominus enim tribulationum amaritudine valdè illam repleuit, vt pœnitentiæ lacrymarumque amaritudine, culparum mearum maculas eluerem. Exulta itaque ô anima mea: quia nunquam adeò pulchra fuisti atque iam; cùm hac amaritudine es repleta. cordis enim amaritudo, culpæ fœditatem excludit; reddit verò gratiæ pulchritudinem. Si abstulit tibi DEVS corporis pulchritudinem, quæ te ad peccata impellebat: id fecit, vt pulchritudinem spiritus cum magna donorum suorum abundantia tibi
m *Cant.* 1. 5. largiretur. Scriptum est enim: m *Nigra sum, sed formosa, filiæ Ierusalem:* nigra *sicut tabernacula Cedar,* ob tribulationes, quibus affligor; sed pulchra *sicut pelles Salomonis,* ob ingentes gratias & virtutes, quæ inde mihi proue-

niunt.

niunt. O sol Iustitiæ, decolora me, & ex peccatorum meorum dolore, amaritudine reple: vt amissam propter ea, gratiæ pulchritudinem recipiam. Amen.

§. 3. *Deus occultis suis Iudicijs peccatores aliquos in flore ætatis punit vt sic alios vocet.*

ADHVC superest quod in his diuinis Iudicijs profundiùs perpendamus: non enim casu aliquo filij *Elimelech* in ætatis suæ flore, post senem patrem, sed etiam ante senem matrem mortui sunt: significatur enim nobis, omnes siue iuuenes, siue senes timere cauteque viuere debere: eò quòd ira DEI, ipsaque mors nunc priùs senes aggrediatur; nunc iuuenes: vt & senes ex morte iuuenum cautiores fiant; & similiter iuuenes morte senum; & alij denique ex aliorum morte. Nam, vt ait Salomon, a *sicut pisces capiuntur hamo, & sicut aues laqueo comprehenduntur: sic capiuntur homines in tempore malo*, hoc est in die mortis; quæ mala & amara est peccatoribus imparatis, & subitò morientibus: quos veluti hamo capit, cum illi delectationum sensualium escis maximè oblectantur. Et quemadmodum sæpè pisces, auesque minores priùs capiuntur, quàm magnæ: ita iuuenes solent non raro mori antè quàm senes, ita eorum peccatis exigentibus, propter quæ (vt Amos Propheta dixit) b *occidit sol in meridie, & tenebrescit terra in die luminis:* quia mors in ætatis flore, & in vitæ medio eos capit. & quando sol luxque prosperitatum huius mundi, quàm poterant altissimè & felicissimè incedebant: tunc ipse sol occidit, prosperitas euanescit, marcescit pulchritudo, luxq; in tenebras, & vita in mortem commutatur.

[Margin: I. — a Eccl. 9.12. — b Amos 8.9.]

NIHIL enim DEVS facit hæc omnia mundi magnalia, cùm sub illis latent plurimæ culpæ. Ad idem facit quòd idem Propheta mortem comparet hastæ prælongæ, c *vncinum* habenti ferreum, cuius est vsus ad fructus arborum decutiendos, quo non solùm fructus decutiuntur ex infimis ramis, qui manu carpi poterant; sed etiam qui in supremis, quo non poterat attingere manus: Mors enim æquè facilè diuites decutit atque pauperes; sanos fortesque ac robustos, atque debiles & valetudinarios; & iuuenes qui sibi longam vitam pollicentur, atque senes, qui vnum iam pedem videntur habere in sepulchro. Et ob eam causam Propheta vsus hic est voce Hebræa significante autumnalem fructum, maturum iam vt decerpatur: sic insinuans, peruenisse iam tempus, quo mortis vncinus inuaderet peccatores: eò quòd ipsorum peccata maturos satis eos reddidissent, vt antè tempus decerpi possent. Quò spectat sententia

[Margin: c c. 8.1. — Vide Riber.]

d Eccl. 7.18. e Psal. 54.24. Ecclesiastis: d *ne impiè agas multùm, ne moriaris in tempore non tuo*: & illa Dauidis: e *viri dolosi non dimidiabunt dies suos*: quasi diceretur: cùm tanto desiderio vitę longioris tenearis, desine peccare. peccata enim, eius filum abscindunt; &, cùm ipsa sit ex se breuis, eam efficiunt breuiorem; eò quòd DEI Iustitia in pœnam, illam abbreuiet.

2. DECEM tantùm *annis*, ait Scriptura, vtrumque fratrem vixisse in regione Moab, fruentes eius vbertate, & coniugij voluptatibus; & statim *mortuos* esse. Quid autem sunt decem anni, si cùm æternitate conferantur? siquidem Propheta Regius testatur: f *mille annos ante oculos Dei tanquam diem hesternam esse, quæ præterijt*. O quàm est tota ipsa vita breuis; si cum æterna comparetur! quamuis enim longissima aliàs videatur; vix tamen incepit, cùm quasi pro expedita haberi potest. Et quid est *Mahalon* & *Chelion* (quæ voces, vt supra diximus, principium & consummationem siue finitionem significant) simul mori, nisi docere nos, vitam hanc adeò esse breuem, vt cùm ipsa morte coniungatur; & eius principium cum fine; ingressus cùm exitu; primusque dies cùm postremo cohæreāt: quemadmodum ipsi damnati fatentur: g *nos* (inquiunt) *nati, continuo desiuimus esse*. nam tota vita, quãuis quingentorum fuerit annorum, sicut fuit Cain, illis videtur fuisse vnius momenti. O si vitam respiceres, non sicut peccatores, cùm ea fruuntur, sed quemadmodum ijdem, eam iam transactam respiciunt in inferno! Diceres proculdubiò, eam esse quasi non fuisset: & intolerabilem esse stultitiam, illi fidere, eamque in breuibus adeò voluptatibus expendere, quæ tormentis æternis sint puniendæ.

f Psal. 89.4.

g Sapie. 5.13.

3. IMPONAMVS tandem occultis hisce Dei iudicijs finem, adductis in medium quæ S. Matthæus de duabus ficulneis refert, quæ horum peccatorum sunt figuræ. Alteri illarum (cuius supra minimus) maledixit Christus D. N. h *cùm manè* quodam *esuriret*, nec fructum vllum in ea, *nisi folia tantùm inuenisset*, eò quòd esset adhuc veris initium: dixit enim cum indignationis cuiusdam indicijs: *numquam ex te fructus nascatur in sempiternum: & arefacta est continuò ficulnea* i *à radicibus*. Certùm est (ait S. Chrysostomus) ficulneam illam non habuisse peccatum tali pœna dignum; sed habuisse hominem per eam significatum: qui tenetur fructus bonorum operum proferre non solùm in autumno, hoc est in ætate matura; sed etiam in primo verè, hoc est in iuuentute, & à quo incipit vti ratione. Et propterea Christus D. N. diluculo interdum illum visitat, optans hos in eo fructus inuenire. Quem si ætatis tantùm virore, & externarum cęremoniarum folijs ornatum videat, vt Christiani nomen tantum retinere videatur; solet in eum indignari, vitaq; eum priuare, æternam imprecans maledictionem: ob quam ad radicem vsque arescit, amittens omnes gratias, donaque spiritualia vsque ad ipsam Fidem, quæ illorum est radix: vt nunquam amplius fructum proferat bene-

h Matt. 21. 19.

i Marc. 11. 20.

dictio-

dictionis. qui enim in lethali peccato diem suum obit, ita his omnibus in æternum priuatur; vt nulla sit spes ea recuperandi. Stupenda aût in hanc ficulneam,& in aliquem horũ peccatorũ maledictio, aliorum est admonitio & ducumentũ: vt studeant nõ esse steriles & inutiles. Nam ordinariè DEVS non est adeò seuerus, vt in prima statim visitatione ficulneæ suæ ita maledicat; sed sæpius eam expectat ad multos annos, pulsans frequenter ac monens, vt suos proferat fructus. Quemadmodum idem CHRISTVS D.N. in parabola alterius ficulneæ, quam in Ecclesiæ suæ vinea habet plantatam, indicauit: ad quam veniens vt fructum quæreret, etiamsi non inuenerit; non tamen illi maledixit, potius vineæ cultori dixit: k *ecce anni tres sunt ex quo venio quærens fructum in ficulnea hac, & non inuenio: succide ergò illam: vt quid etiam terram occupat? at ille respondens dicit: Domine dimitte illam, & hoc anno, vsque dum fodiam circa illam, & mittam stercora; & siquidem fecerit fructum; sin autem in futurum succides eam.* Qui sunt hi tres aut quatuor anni quibus DEVS ficulneæ fructus expectat, nisi quatuor vitæ hominis partes, siue longa illa sit siue breuis? in quibus sæpius ipsum visitat DEVS vocando, suisque sanctis inspirationibus inuitando ad bonos fructus proferendos: Quod si in primo anno, hoc est quando vsus rationis iam adest, eos non proferat, DEVS patienter expectat, reditque secundo anno, in secunda scilicet vitæ eius parte: qui, si adhuc in sua sterilitate persistit, sustinet eum DEVS longanimiter; redit verò tertio anno, parte scilicet tertia eius ætatis, quem si adhuc sine fructu inueniat, ostendit se illi magis iratum, & fortioribus pulsibus plagisque morborum & aduersitatum monet, minaturque se vitæ filum abscissurum, quasi homini nauci & inutili. Quamuis adeò magna est aduocati ac Meditatoris nostri IESV CHRISTI Charitas, vt etiam pro tali peccatore apud æternum suum Patrem intercedat, vt quartum adhuc annum, vltimam scilicet ætatem morti vicinam dignetur expectare; vehementiores interim inspirationes mittens, variaque alia media adhibens, vt optatum tandem fructum afferat; simulque monens, quòd si bono adeò mediatori ingratum se exhibeat, & vocationi admonitionique ipsius obsurdescat, sit ipsemet iudicaturus, & suasurus, vt in quarto anno abscindatur, & euellatur; quandoquidem tot medijs adhibitis nullum fructum facere voluerit. O diuinæ misericordiæ altitudinem! ô humanæ ingratitudinis vilitatem! quænam maior misericordia esse potest, quàm DEVM adeò patienter expectare hominem adeò ingratum? & quæ maior ingratitudo, quàm nolle hominem adeò misericordi DEO seruire & obsequi? Non poteris conqueri, quod ad primum peccatum DEVS mittat hominem ad infernum: siquidem per quatuor prædicta tempora illum expectat. Sed neque expedit negligere, aut differre exe-

k Luc. 13. 7.

qui, quod ipse præcipit: cùm enim quatuor hæc tempora sint quatuor vitæ tuæ portes, quæ vt longa esse potest ita potest esse breuissima;& fortè tres eius partes iam præterierunt,quartæq; finis imminet: & nisi resipiscas,maledicet DEVS iubebitque te abscindi, nulla vlteriùs admissa intercessione. Cogita itaque, quòd hac ipsa hodierna die DEVS maiestatis dicet angelo diuinæ suæ Iustitiæ executori, tremendam illam sententiam: *succide illam: vt quid etiam terram occupat?* emitte hominem istum ex vinea huius mundi & Ecclesiæ: vt quid locum sine vlla vtilitate occupet? Extrahe istam animam ex corpore, quo non vtitur in finem sibi præscriptum. Quid itaque dices miser,cùm huiusmodi sententiam audies, si ad finem quarti anni proferatur, quando totam vitam absque vllo fructu peregisti? Quis potenti adeò mandato resistet, si Christus ipse, qui tuus hactenus fuit Aduocatus, fiat Iudex; iubeatque te abscindi? O Saluator benignissimè, præueniat nos vocatio tua, vehemens adeò ac potens; vt re ipsa desideratos fructus proferamus: vt cùm nos vltimo visitaueris, benedictionem tuam potius impertias,transferens nos à militantis Ecclesiæ vinea ad ipsam triumphantem in æternum. Amen.

CAPVT XV.

MEMORIAM VLTIMAE VOCATIONIS AD Iudicium,quod fit in morte cuiusq́,medium esse diuinæ vocationis.

DVPLICIS insignis Vocationis mentio fit in sacro Euangelio: Alterius, quæ fit in vita; & alterius in ipsa morte. Prima vocat a *operarios* ad laborandum *in vinea*; Secunda vocat ad *reddendam laboris mercedem.* Prima fit ad distribuenda Vocationis. b *Talenta & Mnas*, media videlicet ad vitam æternam procurandam: secunda fit ad b *ponendam rationem cum eis*, vt c *sciat quantum quisque negotiatus fuerit*, vt reddat præmium *fidelibus* ac diligentibus; puniat verò b *malos ac pigros*. Vtriusque vocationis consideratio efficacissimum est medium ad vocationem audiendam, qua non temporis vocamur ad pœnitentiam. Nam quemadmodum verum est illud Ecclesiastici: d *in omnibus operibus tuis memorare nouißima tua, & in æternum non peccabis*: ita etiam est verum, deserturum te peccata, si fueris eadem nouissima meditatus. Ibi enim ita lux cœlestis te illustrabit,vt horrere faciat & odisse, quod in tua morte grauissimum damnum afferret.

a *Matt.* 20. 18.
b *Matth.* 25. 14.26.
c *Luc.* 19.13.
d *Eccl.* 7.40

VT igitur hanc adeò vtilem considerationem ingrediaris primùm, per-

persuadeas tibi necesse est, ad futurum tempus in quo DEVS vlt ma vocatione ad particulare tui solius iudicium vocet. Quæ vocatio adeò est efficax futura, vt resistere illi, aut excusare te non posis; adeò infallibilis, vt imposile sit eam effugere; adeò occulta ac repentina, vt cùm minimè cogitaueris, sis ad reddendam hanc rationem vocandus. Diuina enim prouidentia statuit, quatuor has mortis circumstantias esse omninò occultas: *diem* scilicet, *locum*, *occasionem* siue causam, ac *modum* ipsius mortis. Vt verè posis ttbi persuadere, hodiernam fortè diem fore vitæ tuæ vltimam; & in hoc ipso loco, vbi nunc es, tibi mortem euenturam; & humorem illum, qui nunc in corpore tuo mouetur, fore illius causam; aut iam accelerare id, quod violentam tibi afferet mortem: nec scis an subitò, an cum aliquo temporis spatio, quo ad mortem præparare te posis, vitam tuam sis finiturus. Quæ ita disposuit DEVS D.N. vt omni tempore; in omni loco & occasione aut occupatione viuas tanquã homo, cui est moriendũ: & fortè ipso momẽto mariaris, & ad iudiciũ voceris. Et hoc sensu dices illud Dauidis: e *notum fac mihi Domine finem meum, & numerum dierum meorum, quis est: vt sciam quid desit mihi.* Non peto Domine, reuelari mihi annos, quibus in hac vita mortali sit videndum; non peto huiusmodi reuelationem: quia non expedit mihi, id nosse. quod tu vis mihi esse ignotum: illud autem demisè peto, vt facias me, hanc veritatem intimè agnoscere, quod finem habeam, & quòd anni mei sint bebreuisimi: *vt sciam, quid desit mihi* ex virtutibus, ex bonis operibus, & necessaria præparatione, ad cõfligendum cum morte: vt in eo mihi comparando accelerem, antiquam illa adueniat. d *Psal.* 38. 5.

Consideratio de Vocatione ad Iudicium.

PRAEMISSO itaque, quod hæc ipsa dies posit esse tuæ vitæ vltima: cogita, te iam in ipsa vltima esse; & Medicum, aut Cofessarium, aut alium quempiam amicum, nuncium illum tibi à Deo afferre, quem Isaias ad Regem Ezechiã: a *dispone domui* & conscientiæ *tuæ quia morieris tu, & non viues.* O tristem & amarum nuncium animæ tuæ; si veniat, cùm illa valdè erit suis peccatis adstricta; maleque sibi de necessarijs ad illa sine dolore deserenda prospexit! O te miserum, quid facies in tantis angustijs constitutus? in quibus cùm sit necessariò moriendum, non facilè inuenias modum te præparandi, propter multa quæ adsunt obstacula, sed quæ illa? vis scilicet morbi; cura & sollicitudo ea adhibendi remedia; temporis breuitas; anxietas magna ob angustias præsentes; deprauata consuetudo præterita; interna DEI desertio, qui iurè denegare potest tempore mortis deuotionem ei, qui eandem in vita contempsit. Quem itaque exitum in curiæ tuæ in hac occasione sperare potes, nisi quem fatuæ Virgines habuerunt: quæ audientes clamorem illum: b *Ecce sponsus venit,*

Punctum primum. a *Isa.* 38. 1. b *Mat.* 25. 10

præparate vos, *& exite obuiam ei: dum irent oleum emere, venit sponsus*, & antequam redirent, *clausa est ianua* cœli, & illæ ab sponsi societate exclusæ. Quid tibi proderit, quod lampadem fidei habeas, & spei lychnum: si oleum desit operum bonorum, & ignis Charitatis? neque enim diuino huic sponso obuiam itur extincta lampade; nec accensa externa tantum pietatis specie, sed veræ & solidæ Charitatis operibus. Cautior itaque ex alieno malo esto; & præpara te statim, quemadmodum prudentes Virgines fecerunt: fac in vita, quod tempore mortis factum velles. Expurga conscientiam tuam à peccatis: accende lampadem Fide, & imple dilectionis DEI & proximi operibus, vt cùm tuæ mortis & aduentus sponsi nuncium habueris; ingenti eum lætitia excipias, dicens cum Dauide: c *paratum cor meum; Deus paratum cor meum*: & d *lætatus sum in his quæ dicta sunt mihi*, eò quòd *in domum Domini sim iturus*.

c *Psa.* 107.1
d *Psa.* 121.1.

Secundum punctum.

e *Luc.* 16. 2.

CONSIDERANDVS est deinde vltimæ huius vocationis modus, quo de tua tota vita reddenda est ratio. Cogita itaque sonare in auribus tuis horrendam illam vocem, malo illi villico factam: e *Redde rationem villicationis tuæ: iam enim non poteris villicare.* quasi diceretur; esto memor, te hactenus non fuisse absolutum bonorum, quæ habuisti, dominum; sed villicum meum cum ea obligatione, vt eis iuxta meam voluntatem ac dispositionem vtereris. Tradidi autem tibi quinque genera bonorum tanquam quinque talenta, cum quibus tuam salutem negotiareris: bona scilicet corporalia & visibilia, quæ ad omnium hominum vsum in hoc mundo constitui; spiritualia, quæ sanguine meo comparata in Ecclesia mea collocaui, in omnium animarum commodum; Naturalia, quæ corpori & animæ tuæ tradidi cum facultatibus ac sensibus omnibus; Supernaturalia gratiæ ac virtutum, quæ per Baptismum adieci: Ac deniq; alia plurima specialia, quæ tibi iuxta statũ & munus in mea Ecclesia tibi cõmissum cõmunicaui. Omnium ergo horum redde nunc mihi rationem. Dic igitur quomodo rebus huius mundi fueris vsus, diuitijs, delicijs, & honoribus, quos habuisti? quem fructum ex Sacramentis & sacrificijs, ex libris sacris, cõcionibus, alijsque medijs in Ecclesia mea ad salutem tuam procurandam constitutis, hausisti. Quomodo corporis sanitatem, ac vires, ingenium, scientiã prudentiã, bonasq; naturæ propensiones, & omnes tuas potẽtias collocasti? Quã vtilitatẽ & cõmodum accepisti ex sacri Baptismi gratia; ex Fide, & spe, quã habebas? ex inspirationibus ad te missis? ex vocationibus, quibus te excitaui, & ad meũ obsequiũ prouocaui? Quomodo denique, ꝙ propriũ erat status & officij tibi commissi præstitisti? redde omnium istorum rationem: nolo enim te vltrà illis vti, iam rationis hora peruenit, nec ampliùs mundus iste, aut Ecclesia militans tibi deseruiet: corporis bona tibi eripientur; tuarum potentiarum ad aliquid promerendum vsus est iam finitus;

& ex

& ex ijs, quæ hactenùs gessisti, es iudicandus: ea itaque profer. O miserrime peccator, si ad suauem vocationem, qua inuitabaris ad pœnitentiã, surdum te præbuisti: quid ad hanc tremendam respondebis? benè poteris dicere, quod nequam ille villicus: *fodere non valeo, mendicare erubesco*: sed non licebit addere: *scio quid faciam*, volo *amicos mihi facere*, qui in hac tribulatione præsto mihi esse possint. Non inquam hæc tua cogitatio in hoc iudicio locum habebit: transijt enim tempus fodiendi, & pœnitentiæ, ac mortificationis operibus vacandi: non inquam est tempus mendicandi, petendo in oratione veniam peccatorum: respondebitur enim tibi, quemadmodum fatuis virginibus. *Nescio vos*. nec locus erit amplius eleemosynas faciendi, quibus facias tibi amicos, qui te recipiant in æterna tabernacula. si enim DEVS tibi sit infensus, nullus Sanctorum tibi erit addictus, aut tuus poterit esse Aduocatus. Peruenturus itaque aliquando ad has angustias, audi nunc beneuolam vocem te ad pœnitentiam inuitantem: fodias tuã conscientiam, vt culparum tuarum terram inde extrahas; mendica absque rubore veniam earum; iam nunc fac tibi amicos & adiutores in hac pressura; vtere nunc benè bonis acceptis, vt læta facie dicere possis Deo: f *quinque talenta dedisti mihi: ecce alia quinque superlucratus sum*: repleat verò tua misericordia, quod hic deest ex mea negligentia. f Mat. 25. 20

PERGES porrò considerare seuerissimum iudicium, quod instituet DEVS de tua vita, præsentibus angelo tuo custode, ac dæmone: illo ob munus tutelæ & adiutoris ac aduocati; hoc verò ob munus tentatoris & accusatoris. hi ad vtrumque tuum latus stabunt iuxtà locum, quem in tua vita illis dederis, si enim peccatis obnoxius viuas, ac diuinæ vocationi resistas: habebis dæmonem ad latus dexterum tanquam victorem, qui potiorem occupat locum: quem etiam in tua morte seruabit, iuxtà illud Dauidis: g *diabolus stet à dextris eius, & cum iudicabitur, exibit condemnatus*; custos verò Angelus manebit ad sinistram tanquam qui à te reiectus, prædæ iacturam fecerit. Contrà verò eueniet, si benè vixeris, ac diuinam vocationem audiens egeris pœnitentiam. Nam tunc isti duo loca mutabunt, antequam veniatur ad hoc iudicium: in quo eadem proindè seruabunt. Quamobrem diligenter attende, quem nunc locum Dæmoni assignes: non enim postea licebit eo illum spoliare; &, si morte tibi imminente, in eo se latere tuo constitutum videbit: dabit operam, vt in hac pressura tibi reddat, quod sano abstulerit. Abstulit enim tibi pudorẽ, vt facilè ad peccatum pertraheret; reddet verò maximum, vt te à confessione deterreat; abstulit diuinæ Iustitiæ timorem proponens nimiam de misericordia diuina fiduciam: redddet verò tantum diuinæ iustitiæ timorem, vt de obtinenda misericordia diffidas, quasi ad id iam tempus non superesset. Cùm primum tamen in conflictu illo mortis iudicij tela exorditur, accusatoris

Tertium Punctum.

g Psal. 108. 6.

personam induens, ita furiosè te accusabit: vt non satis habeat vera delicta obijcere; sed alia multa excogitabit, quæ ex mera sua malitia te admisisse erit suspicatus.

SED in hoc iudicio, nullius obiectionis ratio habebitur, nisi euidenter & clarè constiterit, rem sic se habuisse. Supremus enim ille Iudex eodem momento, conscientiæ tuæ h *librum* aperiet, qui eousque fuit clausus: & luce quadam, meridiana clariori i *illuminabit abscondita eius & manifestabit consilia cordium*; & peccata omnia, quæ in eo inuenientur scripta, siue commissionis illa sint cogitatione, verbo, aut opere admissa; siue omissionis & negligentiæ, aut etiam ignorantiæ: simulque apparebit fæditas & grauitas eorum. O quàm stupebit anima tua tot simul culpas cernens! quàm erubescet & ignominia efficietur, aduertens eorum fæditatem, & grauitatem! quid tunc faciet infælix conscientia: cùm horrendam adeò in se videbit Scripturam? conuertetur aduersus se ipsam, & quæ noluit hîc se ipsam spontè accusare, vt absolueretur: ibi se accusabit inuita, vt condemnetur: quia videbit clarissimè iustæ suæ damnationis merita. O quanta agetur rabie, quòd conata non fuerit delere, quod malè scriptum erat; quòd vocationem Dei non audiuerit, quæ illam ad id per pœnitentiam delendum inuitabat! dele itaque nunc, quod tunc deletum esse velles: scribe autem, quod cuperes esse scriptum. Si enim multa bona opera in hoc libro scripseris, eâdem illâ euidentiâ tibi patefient; vt æquè de illis gaudeas atque de malis affligereris.

h *Apoc.* 20. 12.
i 1. *Cor.* 4. 5.

Punctum Quartum.

SVPEREST verò, vt sententiā ipsam expendas, quæ in eo iudicio contra te feretur: qua priuaberis omnibus bonis gratiæ & glorię; addicerisq; æternis in inferno tormentis. Tunc insonabit auribus tuis tremenda illa vox: k *Auferatur impius, ne videat gloriam Domini.* Quis aūt illum auferet, aut è conspectu iudicis amouebit, nisi Dæmon, qui stat ad latus eius? qui tanquam diuinæ iustitiæ carnifex infelicem & miserrimam animam rapiēs, in æternum conijciet carcerem. Quid autem tunc dicet Angelus custos, nisi idem, quòd dixit de Babylone: l *curaui Babylonem, & noluit sanari: derelinquā* ergo te, ac perire sinam. Hoc totum Iudex aspiciet, & approbabit, dicens: m *quia vocaui te, & renuisti, extendi manū meam, & nō aspexisti; & increpationes meas neglexisti; ego quoque in interitu tuo ridebo*: quatenus ille est meæ iustitiæ opus, ad puniendam tuam pertinaciam. Quid ergo infelix anima dices, cùm te à Deo irrideri videbis, cælesti hæreditate priuatam, ab Angelo desertam, à dæmone raptam, & in inferno sepeliri? quid facies in obscurissimū illum ac fœditissimum carcerem ingressa: in quo omnium bonorum penuria, malorum verò maxima est copia? Quid senties, cùm horrendas dæmonum visiones conspicies? cùm damnatorum clamores audies? cùm fellis illius

k *Isai.* 26. 10. *iuxtà LXX.*
l *Iere.* 51. 9.
m *Prou.* 1. 24.

Dra-

Draconis gustabis amaritudinem? cùm crudelium vermium morsus experieris; illosque ardores sempiternos, tanges? attende omnia hæc, voces esse diuinæ iustitiæ, cum eius misericordia coniunctæ: quibus te ad pœnitentiam vocat, & exhortatur. attende etiam ipsosmet damnatos, quodammodo optare, eas vt voces audias: ne ad ipsos descendas. vt sic cruciatum saltem illum euadant, quo si eò veneris, afficientur: non quod te ament, sed quòd eò loci quisque sit socij sui carnifex. Aut dic mihi quid sibi voluit diues ille Epulo, cùm petijt ab Abraham, vt n *Lazarum in domum patris sui mitteret fratribusq; suis testaretur*, quæ ipse patiebatur; *ne & illi venirent in eum locum tormentorum*? Iam pater tuus cœlestis sancta sua vocatione tibi significat, ac testatur, quæ in inferno patiantur ij, qui tui fuerunt fratres, & aliquando in eius domo, hoc est in Ecclesia vixerunt: in qua cùm tu nunc sis, arrige aures, vt vocationem eius paternam audias, priusquam horrendã intonet vocationem, quasi Iudex. O Pater misericordiarum, Devsqve vltionum: concede mihi, vt consideratione, o *viuens descendam in infernum*, ne descendam post mortem: ostende mihi & manifesta clamores eorum, qui horrendas tuas vltiones experiuntur: vt illi sint mihi efficax vocatio, quæ excitet me ad magnas tuas misericordias procurandas. Amen.

n *Luc.* 16. 27.

o *Psal.* 54. 16.

Vt autem timor in amorem conuertatur, expendes etiam vltimo sententiam, quæ pro iusto fertur, dicente illi iudice mollissima ac dulcissima voce. p *Euge serue bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam: intra in gaudium Domini tui*: vbi laborem tuum remunerabo, quem suscepisti in bono vsu quinque talentorum, quæ tibi commisi: & pro visibili isto mundo, quem deseris, ad superiorem alium te deducam innumeris bonis plenum, absque vlla admixtione mali. Et pro Ecclesia militanti, quam deseris, quæ locus est conflictus ac periculi, collocabo te in triumphanti: vt summa pace, æternaque securitate fruaris. & propterea quòd naturalibus corporis & animæ bonis benè fueris vsus: animã ipsam ita glorificabo, vt omnia eius bona desideria expleam; & suo tempore etiam corpus reddam, clarissimæ gloriæ dotibus exornatum: ob virtutes, quæ iucundum in te locum habuerunt, præmia reddam singularia; ob fidem, reddam clarum & apertum meæ diuinitatis conspectum; ob Spem, vltimi tui finis possessionem; ob Charitatem, eleuabo te ad felicissimam summi boni fruitionem: qua summo gaudio possideas omnia bona absque vllo ea amitendi timore; propter obedientiam, qua vocationi meæ, inspirationibus, ac præceptis meis paruisti: pretiosissimas dabo coronas, quæ præteritos labores incomparabiliter superent; ac denique quia, quæ tui erant status ac muneris, exactè præstitisti: statum tibi dabo beatum, omnibus bonis

Punctum Quintum.

p *Mat.* 25. 21

q 1. Cor. 2. 9. in tanta copia, tantaque eminentia repletum, vt q *nec oculus viderit, nec auris audiuerit, nec in cor hominis ascenderit*, quod in eis latet. O felices labores talibus præmijs remuneratos! ó beatam pœnitentiam, cuius finis est tanta gloria! cur non velociter, prompteque Dei vocationi acquiescas, te inuitantis ad tua peccata deserenda, cùm non aliud per eam intendat, quàm te ad sublimium adeò bonorum possessionem euehere.

CAPVT XVI.

TIMOREM VLTIMAE TRIBVLATIONIS in mundi fine futuræ; eorumq; considerationem, quæ tunc euenient, diuinam esse vocationem.

a Mat. 24. 21. EXPRESSA est Christi D. N. sententia & assertio, quod a *tribulatio* in fine mundi, quando ipse ad eum iudicandum est venturus, adeò sit futura *magna, qualis non fuerit ab initio mundi vsque modò, nec* vsque ad eiusdem finem *fiet*. Quare nec tribulatio illa tempore diluuij, nec Sodomæ, aut AEgypti cum suis omnibus plagis, nec ipsius Ierusalem, cùm fuit deuastata, nec vlla alia possit aliqua ratione cum vltima futura comparari. Nam quemadmodum DEVS D. N. primo suo aduentu ad mundum redimendum, peccatoresque reconciliandos, qui ex ipsius redemptione fructum capere vellent, thesauros suæ misericordiæ aperuit. Ita idem Dominus in secundo suo aduentu, iræ suæ thesauros manifestabit, ad eundem mundum puniendum; & vindictam sumendam de rebellibus peccatoribus, qui erectum semper in templo animæ suæ habuerunt abominationis idolum, hoc est peccatum: cuius causa vastabuntur, ac tribulationis illius furore destruentur. Eam tribulationẽ explicauit Christus D. N. in sancto suo Euangelio fusissimè, tanquam efficacissimum diuinæ suæ vocationis medium: vt nos ad Sanctum iustitiæ suæ timorem, vitæque nostræ emendationem permoueret, & ad proijcendum in terram idolum illud tantæ eius calamitatis causam permoueret. In quem etiam finem eam prædicabat, docebatque S. Paulus & reliqui Apostoli, & post eos etiam SS. Patres & Ecclesiæ Doctores. Et esto huius vltimæ tribulationis memoria non sit apud aliquos adeò efficax, existimantes, eam in ipsorum diebus non futuram: tamen (vt S. Gregorius ait) quot sunt, qui illius quidem tentationis tempora non videbunt; in quam tamen sunt omninò immersi: quia multa in se ipsis experiuntur, quæ tunc euenient? Et quamuis necdum venit Antichristus: tamen (vt ait Apostol. b *mysterium iam operatur*

Matt. 24. per totum.

Act. 24. 24.

Lib. 29. Moral. c. 6.

b 2. Thess. 2. 7.

iniqui-

iniquitatis in multis: ac proindè etiam ea damna operatur, quæ tunc euenient. Quare ita debes hanc tribulationem meditari ad excitandum in te diuinæ iustitiæ timorem; vt simul partem illam eius examines, quam nunc temporis in ea habes: vt per pœnitentiam studeas eam à te repellere, antequam ex temporanea tibi fiat æterna.

HAEC tribulatio tria complectitur tremenda supplicia, quæ superuenient peccatoribus: vnum est Draconis Luciferi malorumque eius Angelorum; alterum est Antichristi & peruersorum eius ministrorum; tertium est spectabilis huius mundi eiusque creaturarum.

§. 1. *Luciferi persecutio.*

SVPPONENDVM hic est, Christum D.N. (quemadmodum ait S. Gregorius multique alij Patres) in die Passionis ac mortis suæ realiter ac verè eijecisse ex hoc mundo, tenebrarum Principem Luciferum, qui alio nomine appellatur Sathan, Draco, & Serpens antiquus, qui tentauit ac vicit Adamum & Euam in paradiso; imò & ipsum Christum D. tentauit in deserto, eiusq; morti interfuit: cuius tamen sanguinis virtute in carcerem coniectus, ac horrendis in abysso inferni catenis adeò est constrictus: vt nunquam ipsemet inde sit ad homines tendandos, fructumque prædicationis Euangelicæ impediendum exiturus. Et quamuis Dæmones aliquos reliquerit, qui in mundo versarentur, omnesque exercitij causa tentarent: eisdem tamen ita manus ligauit, vt non possint tantùm nocere, quantùm ipsi vellent; &, si permitterētur, possent. Quamobrem S. Augustinus, æquè grauiter ait, eum delinquere, qui ab hoc hoste vincitur; atque eum, qui ad rabidum canem alligatum tam propè accedit, vt ab eo lædatur: qui nisi accessisset, læsus non fuisset: sic enim dæmon, quamuis tentatione sua allatrare possit, non tamen mordere, aut quenquam mactare, nisi liberè ijs, quæ ipse suggerit, consentientem. Ad finem tamen mundi CHRISTVS Dominus Noster draconem hunc è carcere illo liberabit; permittetque ex inferno prodire, & per seipsum homines tentare, ac nocere quantum poterit peccatoribus, qui ipsius tentationibus sese dediderint. Cuius ira adeò erit horrenda, & persecutio furiosa; vt, nisi idem DEVS D. N. tempus illi ad sic nocendum præscriberet, a *non fieret salua omnis caro.* Sed misericordia diuina tempus illud tribulationis ita limitabit, vt sesqui quartū annum non excedat: & qui sunt electi eam tolerare, & lucrum commodumque ex eadem habere possint. Sic enim persecutio illa nouum quoddam erit peccatorum supplicium, ad iustitiæ diuinæ in rebelles seueritatem manifestandam: vt simul sit electorū probatio, in quibus diuinæ gratiæ efficacitas manifestetur: & vt omnes aduertamus, quāto nūc bono frua-

S. Greg. li 4. Moral. c. 13 & l 32 c. 12.
Ioan. 12. 3. Nunc princeps huius mundi eijcietur foras
Vide Riber. in Apoc. 20 & Viegas. ibidem Sectio. 2
Apoc. 20. 2
Matt. 12 29.
a Matt. 24. 22.

mur ob IESV Christi sanguinem, cum draco ille vinctus & ligatus in inferno teneatur. Si enim etiã ligatus tantã stragem per suos ministros alios dæmones in mũdo edidit, quemadmodũ apparet in tot Gentibus, Mauris, Iudæis, Hæreticis, improbisq; Christianis, qui se ipsi prostrauerunt: quantam edidisset, si ipsemet liber fuisset! ac porrò quantam facturus est, cùm liber erit? id enim significat vox illa cęlestis: b *væ terræ & mari, quia descendit diabolus ad vos habens iram magnam; sciens quòd modicum tempus habet*, scil. ad nocendum. Sed hæc adeò tremenda vox Dei est admonitio: vt tibi statim consulas, aduertens, num Sathan *operatus sit* in corde tuo *mysteriũ iniquitatis*. id. n. facit, soluẽdo carnis passiones, quæ sunt dæmones volũtarij, & omniũ vitiorũ instrumenta. Quare si nosse velis, quando Sathan liber aut ligatus sit tibi, id deprehendes ex ijs, quæ in te facit passio gulæ, luxuriæ, iræ & similium: si enim hæ ligatæ sunt, frænoq; rationis continentur: signũ est, dęmonẽ tibi esse alligatum; diuinamq; misericordiã eum in carcere contineire, ne tibi noceat: quòd si illæ effrenes sunt, signũ est, hostẽ ipsum tibi esse solutũ; quia iã *mysteriũ operatur iniquitatis*. siquidem eũ effectũ iam in te effecit, quẽ operabitur in mundo, quando dimittetur ex inferno. Quid igitur facies miser, videns in tẽplo cordis tui *idolum desolationis*, quod est peccatũ? Quomodo non timebis, ne DEVS Sathanam contra te soluat, permittens dæmonibus, vt aggrediantur, deijciantq; te in alia innumera vitia, donec te omninò deuastent? cur tu non te ijs opponis, & vastare cõtendis eos, qui te vastare conãtur? & cur nõ tu fortiter alligas passiones, quæ tantam audaciã & potestatẽ crudelibus tuis hostibus faciunt? ô mundi Saluator, qui manus tuas crudelibus funibus alligari permisisti, & in cruce clauis durissimis cõfigi: per hæc tua vincula supplex oro, vt manus Dæmonis ita alliges, vt liceat mihi eas fugere, & euadere: &, quandoquidẽ c *fortem hunc armatum iam alligasti, eiusq; spolia* abstulisti; ad tuam gloriam spectabit, ligatum adhuc illum tenere, tuaq; gratiã me adiuuare, vt eius ego tyrannidem euadam.

b *Apoc.* 12. 12

c *Luc.* 11. 22

§. 2. *Persecutio Antichristi.*

SECVNDA horrendæ huius tribulationis causa erit Antichristus, quem Apostolus a *hominem peccati & filium perditionis*, appellat: *qui aduersatur & extollitur supra omne, quod dicitur DEVS: ita vt in templo Dei sedeat, ostẽdens se tanquam sit Deus*: cuius aduentus erit in virtute Sathanæ, tanq̃ homo peccatis omninò immersus, omniq; vitiorũ genere deditus, Luciferi ipsius suggestione deductus ac directus, vt homines à veri Christi Fide abducat. Nam quemadmodũ Saluator noster suo aduentu mundũ expugnauit, peccatoresque conuertit, triplici eos funiculo trahens, promissione scil. regni cœlestis ac bonorũ spiritualium; minis inferni æternæque damnationis; ac viuis & efficacibus rationibus, quæ doctrinæ suæ veritatem, virtutis pul-

a 2. *Thess.* 2. 3.

chri-

chritudinem, ac vitiorum fœditatem apertè patefacerent: quæ omnia adeò stupendis verisque prodigijs confirmabat; vt manifesto essent testimonio eius diuinitatis ac sanctitatis. Ita Antichristus persecutionē suam excitabit, expugnando, & ad se trahendo homines triplici alio funiculo, diuitiarum scilicet, voluptatum, honorum, aliorumque temporalium bonorum promissione; minis horrendorum cruciatuum ac suppliciorum in eos, qui ipsum sequi detrectauerint; ac rationibus Sophisticis titulo iustitiæ & sanctitatis obductis, quas falsis miraculis prodigijsque adulterinis, adeò apparentibus confirmabit: vt, quemadmooum ipse Saluator dixit, sufficerent, b vt (si fieri posset) etiam *electi in errorem inducerentur.* quæ tribulatio propterea erit maximè terribilis, quod olim, etsi Martyres cruciatus, & tormenta paterentur, tamen ipsi miracula facerent: sed Antichristi tempore (quemadmodum Sanctus Cyrillus alijque Patres asserunt) ipse carnifex miracula faciet, Martyr verò cruciatus & tormenta patietur: quamuis electis non sit lux cœlestis defutura, ad miraculorum illorum falsitatem discernendam, & animum in tantis tribulationibus & calamitatibus resumendum.

b *Matt.* 24. 24.

S. Cyrill. Hieroso. Catechef. 15. *S. Greg. l.* 31. *Moral. c.* 13. *S. Isidor. l.* 1. *de summo bono c.* 28.

TRIPLICI hoc armorum genere vincet mundanos homines Antichristus: quæ arma significata sunt per c *Spiritus tres immundos*, quos vidit S. Ioannes *prodire de ore Draconis, & ore bestiæ in modum ranarum.* Antichristus enim eiusque ministri loquaces erunt, & garruli: totamq; vim suam collocabunt in verborum eloquentia, & specie miraculorum potiùs quàm in rationum veritate ac soliditate. & ita innumeros post se trahent peccatores, quemadmodum licet conijcere ex strage ab Antichristis, qui ipsum tanquam figura & vmbra ipsius præcesserunt, edita. Nam quemadmodum idem Sanctus Ioannes dicit: d *multos Antichristos factos iam esse*, quales fuerunt Nerones, Diocletiani, alijque Tyranni, Ecclesiæ persecutores; quibus tamen Hæresiarchæ præferuntur, quales Arius, Lutherus, Caluinus & alij, qui falsis argumentationibus crudele illi bellum indixerunt, magnamque hominum huius mundi partem ad se traxerunt. Et hodie sunt etiam multi Antichristi laruati, qui tanquam hostes crucis Christi D. N. crudele occultum bellum illi continuè mouent. Tibi verò nominatim Antichristus censendus est, quicunque à vero Christo te trahit aliquo ex prædictis titulis & motiuis. cuius persuasioni si cesseris: iam in te signum recipis, & imaginē Antichristi, æmulando quod is facturus est tanquā caput peccatorum, qui eius sunt membra. Ac propterea dicitur e *operari* in eis occultū suę *iniquitatis mysterium.* Quapropter meritò timere debes sententiam contra eum latā, f *qui characterem bestiæ acceperit*, quod scil. *bibet de vino iræ Dei*, nullâ admixtâ eius misericordiâ, sed multis admixtis fęcib⁹, varijsq; ac puris vinis tremendæ eius irę: & *cruciabitur igne & sulphure in conspectu angelorū San-*

c *Apoc.* 16. 13.

d 2. *Ioan.* 2. 18.

e 2. *Thess.* 2. 7.

S. Thom. 3. *p. q.* 8. *a.* 8.

f *Apoc.* 14. 10. 12.

ctorum, & ante conspectum Agni, nec requiem habebit die ac nocte. Accedetque maior illa confusio, quòd videbis te talia tormenta pati in conspectu eorum, qui vehementer optarunt te præuenire, vt ea euaderes, offerentes etiam tibi veniam. Quamobrem diligenter attende, quid S. Ioannes dicat: f *hic patientia Sanctorum est:* hic lapis lydius est, in quo patientia dignoscitur, virtusque Sanctorum: qui nec promissionibus, nec minis aut rationibus cedunt Antichristi & ministrorum eius. Cogita diligenter cuius mẽbrum esse velis, & cuius imaginem accipere: an Christi, quæ est eius crux cum vitæ sanctitate? an Antichristi, quæ est superbia cum culpæ fœditate? O Saluator dulcissime, tuam imaginem volo, promissionem accepto, minas timeo, rationes amplector, & veneror miracula. His armis oppugnabo peccatum; tuoque hosti resistam, confidens de tua omnipotentia, quòd vincam tandem infernalem eius furorem.

§. 3. *Mundi turbatio.*

TERTIA horribilis illius turbationis causa erit mundi ipsius omniumq; eius creaturarum cõfusio & perturbatio, à Dei Sapientia & Iustitia ita constituta ad puniendos peccatores, eò quòd illis abusi fuerint. a *pugnabit* enim (vt Sapiẽs dixit) *cum illo orbis terrarum contra insensatos*; vt vindictam sumat de ijs, qui aduersus eum rebellarunt. Tunc b *sol obscurabitur, & luna non dabit lumen suum:* eò quòd illi intellectum suum admissis erroribus obscurarunt; lucemq; oderunt, vt liberius peccare possent: c *luna conuertetur in sanguinem:* quia illi voluntatẽ suam peccatorum sanguine defœdarunt; b *virtutes Cœlorum mouebuntur*, vt supplicijs prodigiosis malos puniant, qui Dei obliti, virtutum regnum destruxerunt: b *stellæ cadent de cœlo* tanquam fulmina aduersus eos: quia ipsi à Fide ceciderunt; gratiæque splendorem amiserunt, immergentes se in culpæ abyssum. In aëre tremenda erunt tonitrua, horrendæ ventorum tempestates; eò quòd illi permiserint se vanitatis vento furijsq; passionum abduci. In terra tremores erunt ac terræ motus horrendi: eò quòd illi nullã in bono firmitatem habuerunt; sed præ timore deseruerunt, ibi timentes, vbi nõ erat quod timerent. feræ frement & vlulabũt adeò, vt horrorem & timorem illis incutiãt: eò quòd ipsi bestiarum mores secuti ab hominum ingenuitate degenerarunt. Tunc implebitur, quod Sanctus Ioannes dixit de septem Angelis habentibus septẽ phialas in manibus suis plenas iræ Dei: quas cùm effunderent in terrã, d *factum est vulnus sæuum & pessimum in homines. Mare fiet* tanquam *sanguis, & morietur omnis anima viuens in mari*; similiter *flumina & fontes fient* sicut *sanguis*, vt alium potum non inueniant, quàm sanguinem, *qui sanguinem iustorum effuderunt. Sol quoque* ignis radios ex se emittet, & *æstu illos affliget*, vt vehementer *æstuent*, & eorum viscera adurantur. In aëre terribiles strepitus, vocesque tremendæ audientur; decidentque grandines & saxa

a Sapi. 5. 21.
b Matt. 24. 29. Luc. 21. 25
c Ioel 2. 31.
d Apoc. 16. 2. & infrà

ingentia, quæ illos vehementer lædant, offaque comminuant cùm adeò vehementi illorum ſenſu, vt *proprias linguas* mordeant, & *manducent præ dolore*, & impatientia rabida, *blaſphemantes Deum cœli habentem poteſtatem ſuper has plagas*, quibus illos adeò poſsit affligere. Hæc omnia euenient impœnitentibus peccatoribus. & quamuis tanta illa tamque horrenda ſint, de eis tamen dicit ipſe Saluator: e *initium dolorum hæc*: & veluti punctum quoddam, & ſolum initium eorum, quæ toleranda ſuperſunt, quæ erunt infinita. Denique à quatuor mundi partibus ignis veniet, qui comburet eos, & in cineres rediget; conſumetque omnia pretioſa terræ: qui ignis perſeuerabit, donec, poſtquam illi ſurrexerint; dies ipſa iudicij eos comprehendat, & vltima ſententia in eos prolata, tanquam turbo eos rapiet, proijcietque in infernum, cuius ſunt ęterna tormenta: eò quòd obſtinatè voluerint in ſuis peccatis ęternùm hærere. Quis non timebit te ô Rex gentium? quis audebit ex aureo Babylonis calice bibere, credens ſe bibiturum calicem vini indignationis iræ tuæ? quis aures ſuas obduret ad diuinam tuam vocationem, intelligens, venturam ſuper ſe horrendam adeò tribulationem, quæ vel ex auditu ſolo, ingentem incutiat metum? O ſol Iuſtitiæ: ne, quæſo, obſcureris mihi, aut meas tenebras ceſſes illuſtrare, vt luce tua illuſtratus, ex eis exire cupiam. O Virgo ſanctiſsima, pulchra vt Luna: ne mihi conuertaris in ſanguinem, tractesque me pro meritis, eò quòd ex tua miſericordia fructum capere non ſtuduerim! O virtutes cœli, quæ ad terrorem incutiendum modisque prodigioſis peccatores puniendos mouebimini: mouemini nunc, vt ſancto me timore perterreatis, qui mei ſit remedij principiũ. O anima mea, attẽde, te in medio huius tribulationis verſari; & omninò ſubmergẽdam, niſi peccatum deponas, quod eius eſt cauſa. Attende f *Deum non deſpicere* Sacrificium *ſpiritus contribulati, cordisq; contriti & humiliati*: quòd ſi nũc ei offeras, euaneſcet ipſa tribulatio, ceſſante culpa, propter quam illa immittitur: & quando *præ timore* imminẽtis periculi *areſcent* alij, tu *caput eleuabis* cum magna lætitia ob *appropinquantem redemptionem*, quam ſperas. Acquieſce cœleſtis tui Magiſtri conſilio, dicentis: *Vigilate omni tempore orantes, vt digni habeamini fugere iſta omnia, quæ futura ſunt, & ſtare ante filium hominis*: ne in eius iudicio confundamini; ſed honoremini, præmiaq; recipiatis ob præſtitam præceptis & conſilijs eius obedientiam.

e *Marc.* 13. 8.
f *Pſalm.* 50.
Luc 21. 26. 36.

RELIQVA omnia, quæ in hoc vniuerſali Iudicio peccatoribus euenient (quæ fuſius expendimus in prima parte Meditationum) efficaciſsima ſunt ad nos excitandos, vt vocationi diuinæ obtemperemus. Tuba, quę mortuos excitabit, vt ſurgant, & in iudicio illo cõpareant, cuius voci nullus poterit reſiſtere; miſerrimum corpus, quod ei dabitur, qui, vt illi indulgeret, diuinæ reſiſtit vocationi; ipſius Iudicis aduentus cum vexillo crucis, emittens iræ radios per loca vulnerum in eos, qui fructum ex eis capere noluerunt:

ſeparatio eorum à bonis, qui fuerunt oues Chriſti, eiusque vocem audiuerunt: qua ſeparatione ad ſiniſtram Iudicis conſtituentur, qui vocem illius audire neglexerunt; promulgatio delictorum ac rebellionum, vt ad omnium notitiam perueniant; horrenda Dæmonis accuſatio, & propriæ cuiusque conſcientiæ; aſperrima Iudicis reprehenſio; vox vltimæ ſententiæ, qua, illos à cœlo repellens, ad ignem damnabit æternum; eiuſdem ſententiæ executio in conſpectu omnium Iuſtorum, nullo eorum ſubſidium eis ferente, aut pro eis intercedente; quod terra ipſa aperiatur, viuoſque traijciat; & ita claudatur in æternum abſque vlla ſpe Deum videndi, nec ſe à tot tormentis expediendi: hæc inquam omnia voces ſunt & clamores te excitantes, & prouocantes, vt oſtendas te ouem eſſe Chriſti paſtoris æterni, obediendo ipſius voci, & amplectendo quæ iubet ac inſpirat, vt peccati ſtatum dimittas. Si enim hoc feceris, ſors tua mutabitur, dabiturque tibi corpus glorioſum & ſplendens; collocaberis ad manum Iudicis dexteram; manifeſtabuntur opera tua bona; & pœnitentiæ, quas propter mala feciſti; blando & iucundo te aſpiciet vultu; honorabit coram angelis & hominibus; compellabit te dulciſsima illa voce, qua omnes iuſtos vocabit. venite benedicti Patris mei: poſsidete regnum vobis præparatum ab origine mundi: ac demum cùm ingenti honore ſecum deducet ad cœlum empyreum, vbi immenſæ gloriæ thronum tibi conſtituet, vt infinitis bonis fruaris, quibus ipſe fruitur. O Paſtor ſupreme, qui tuam vitam pro ouibus poſuiſti, vt eas ab æterna morte inferniq́ue lupis liberares: ouis tua eſſe cupio, vocemq́ue tuam audire, & vitam imitari: admitte me, quæſo, ad veram pœnitentiam, vt in die vltimæ rationis reddendæ merear ad tuam dexteram collocari, & ad regnum tuum tecum aſcendere, vbi te fruar in æternum. Amen.

CAPVT XVII.

PECCATORES ORATIONIBVS ET MISERIdiæ operibus obtinere poſſe efficacem ſuam Vocationem & Confeſsionem.

VAMVIS exploratum ſit, peccatorem ex iuſtitia nec vocationem ſuam, nec vitam gratiæ promereri poſſe; quia Dei inimicus nihil facere poteſt, quod apud ipſum ſit meritorium: æquè tamen certum eſt, ex diuino auxilio poſſe aliqua opera facere, quæ Theologi diſpoſitiones remotas appellant, quibus diſponit ſe, vt DEVS benignè & miſericorditer ipſum vocet efficaciter, oportunè ſci-

licet cor eius tanto lumine, talibusque rationibus ac circumſtantijs illuſtrando, & afficiendo; vt ipſe reuera vocationi tali conſentiens conuertatur. Pro cuius rei maiori declaratione ſupponendum eſt diſcrimen inter Vocationem, quæ dicitur Svfficiens, vt poſsint conuerti; & eam, quæ appellatur Efficax, qua re ipſa ille conuertitur. Prima enim erigit quidem caput, excitatque motus ſenſaque bona interna ad conuerſionem: Secunda verò eandem ſequitur, & aſſequitur, liberum eius conſenſum tandem obtinendo; Prior ſolet aliqua deſideria producere cõuerſionis, qualia habuit Orpha: poſterior hæc, producit opera, obices remouet, difficultates vincit, donec homo, reipſa conuertatur: quemadmodum fecit Rvth. illa præuenientibus inſpirationibus vocat conuiuas, viresque confert, vt, ſi velint, ad conuiuium veniant: quòd ſi ſe excuſent, conniuet illis, ac in profundo prauarum excuſationum illos relinquit: Hæc verò non ſolùm eos vocat, ſed quodammodo a *compellit intrare*, & menſæ accumbere, ſuaui quadam efficacitate efficiens, vt nunc ament, quod prius horrebant; Illa monet Sodomæ flammas fugere, quemadmodum b *Loth locutus eſt ad generos ſuos, dicens egredimini de loco iſto*; ſed illi exire noluerunt; quia *viſus eſt eis, quaſi ludens loqui*. Hæc apprehendit manum noſtram, quemadmodum Angeli *apprehenderunt manum Loth*, noſque educit ex ea, ne cum impijs pereamus. Illa denique generatim nobis aperit prouidentiam Dei erga omnes homines, qua c *Omnes homines vult ſaluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire*: Hæc verò aperit ſpecialem eiuſdem prouidentiam erga ſuos electos, d *ne quiſquam eos rapiat de manu eius*; aut à fine excidant, ad quem ſunt creati. Hanc gratiam adeò excellentem licebit negotiari aliquibus actionibus, quas ipſemet Dominvs inſpirat, vt ad eam recipiendam diſponaris. Quarum actionum præcipuum locum obtinent duæ illæ, quæ Cornelij Centurionis conuerſionem impetrarunt; cui dixit Angelvs: e *Orationes tuæ, & eleemoſynæ tuæ, aſcenderunt in memoriam in conſpectu* Dei.

a *Luc.* 14.23
b *Gen.* 19. 14.16.
c 1. *Tim.* 2.4
d *Ioa.* 10.28
e *Act.* 10.4

§. 1. *Oratio.*

Primvm exacuenda tibi eſt fides & fiducia de miſericordia diuina, & humili ac perſeuerante oratione orandum, vt vi tanta te præueniat, vt mutet cor tuum, ſuoq; obſequio perfectè ſubijciat. Quod ſi Christvs Dominus Noſter oſtenderit ſe, quaſi non audiat, & dormiat: excitandus eſt orationum ac ſuſpiriorum clamoribus, quemadmodum a *Apoſtoli eum ſuſcitauerunt, in naui dormientem*, cùm vi tempeſtatis in periculo pereundi verſarentur. Amplectere Sancti Ambroſij conſilium dicentis: *non expectes, vt excitet te Chriſtus; ſed potius tu Chriſtum excita*. quaſi dice-

a *Mat.* 8.28.
In id. Pſ. 36. *Os Iuſti meditabitur ſapient.*

diceret, ne soli Christo efficacis tuæ vocationis, & conuersionis negotium relinquas; sed vtens inspirationibus & ordinarijs auxilijs, quibus ille priùs te præuenit excitatq;: da operã, vt eundẽ tu importunis orationibus iterum excites, vt efficaciora, quæ cupis auxilia ab eo impetres: dicesque cum Dauide: b *Exurge, quare obdormis Domine? exurge & ne repellas in finem. Quare faciem tuam auertis, obliuisceris inopiæ meæ? quoniam humiliata est in puluere anima mea: conglutinatus est in terra venter meus: exurge Domine, adiuua me: & redime propter nomen tuum.* Ter ei dicit exurge, vt ostendat, quàm instanter petat, ob necessitatem, qua premitur auxilij diuini, ad tres veræ pœnitentiæ partes quibus integra & perfecta culpæ venia obtinetur. Allegans ex parte sua debilitatem propriam & miseriam; ex parte verò Dei diuinam eius gloriam & omnipotentiam.

b *Psal.* 43 23.

Ne verò existimes, quando ita se Dominus erga te gerit, atque si dormiret; eum ægrè ferre, quod his clamoribus excitare ipsum contendas, & ad eius fores pulsando sis importunus. memor esto illius parabolæ, qua te voluit ab hoc errore præseruare? c *Quis* (ait) *vestrum habebit amicum, & ibit ad illum media nocte, & dicet illi amice; commoda mihi tres panes, quoniam amicus meus venit de via ad me, & non habeo quod ponam ante illum; & ille deintùs respondens dicat: noli mihi molestus esse, iam ostium clausum est, & pueri mei mecum sunt in cubili, nõ possum surgere, & dare tibi. Etsi ille perseuerauerit pulsans: dico vobis, etsi non dabit illi surgens, eò quòd amicus eius sit: propter improbitatem tamen eius surget, & dabit illi quotquot habet necessarios: Et ego dico vobis: petite, & dabitur vobis; quærite, & inuenietis; pulsate, & aperietur vobis. Omnis enim, qui petit, accipit, &, qui quærit, inuenit; & pulsanti aperietur.* Quid ampliùs potuit Saluator noster afferre, vt tibi persuaderet, quàm sibi sit gratum, quòd in tuis necessitatibus ad ipsum pro remedio confugias? quemadmodum fusius deduximus in alio loco. Sed hoc ipsum nunc ad nostrum institutum applicando: quis (inquit S. Augustinus) est hic amicus, qui noctu ad tuam domum accedit, nisi ipsa anima tua? quæ, cum lethali aliqua culpa est vulnerata, vagatur extra se per creaturas, sed ad vocationis diuinæ pulsum desiderans conuerti, domũ ingreditur cordis tui: quam decet hospitio excipere, cibumque offerre, eò quòd, sicut filius ille prodigus, valdè esuriat; cuius famem nisi pro eius voto saties, peribit. Sed quid facies, si panem nõ habeas, quem proponas? confugiendum omninò est ad domum IESV CHRISTI, veri publicanorum & peccatorum amici, quos ex animo cupit iuuare. pulsa ad eius ianuam clamoribus orationis, pectorisque tunsionibus, quemadmodum ille publicanus, accommodatos petens tres panes, tres scilicet pœnitentiæ actus: panem contritionis, ad peccata deflenda; confessionis, ad eadem ita confitenda, vt verè remittantur: & satisfactionis, & pœnas pro eis debitas exsoluendas. Offeres verò (si tibi hos panes commodauerit) te multis obsequijs eos

c *Luc.* 11, 5.

Ducis spirit Tract. 1. c 15. *Serm.* 27 *de Verb. Dom.* S. *Bern Ser de Rogation.*

exso-

exsoluturũ. Quod si misericors hic Saluator asperiore te vultu respexerit, & quemadmodum Cananeæ dixerit. d *non esse bonum sumere panem filiorum & mittere canibus:* non debes animum propterea abijcere, nec à pulsando cessare: vult enim, te importunè agere; vt, quod tibi expedit, obtineas. Quod si perseueraueris, ipse surget ad subueniendum tibi; dabitque tres petitos panes, & quotquot fuerint necessarij, ad tuam salutem & perfectionem. & licèt eos non det, eò quòd sis amicus: quia quamdiu in peccatis manes, potius es inimicus: ait ipse, daturum se eos tibi ob tuam improbitatem, & fiduciã, quam in ea ostẽdis; dicetque tibi quod Cananeæ: e *ô anima magna est fides tua: fiat tibi sicut vis:* accipe quod petis; estoque sana, sicut cupis. Pete itaque à cœlesti tuo Patre hos panes confidenter. si enim e *parentes petentibus filijs panem, non porrigunt lapidem:* neque ipse lapides tibi porriget duritiei & obstinationis, sed panem mollem cordis contriti ac teneri; & *spiritum bonum,* quo desinas esse malus. Quod si contra hoc suggesserit pusillanimitas, cæci illius testimonium dicentis: f *scimus quia peccatores Deus non audit, sed si quis Dei cultor est, & voluntatem eius facit, hunc exaudit.* respondebo tibi cum S. Augustino, illud fuisse dictum cæci cuiusdam non omninò satis instructi: si enim Deus peccatores non audiret, frustrà Publicanus dixisset: g *Domine, propitius esto mihi peccatori.* Item Christus D. N. (ait S. Chrysostomus) vniuersim dixit: omnis qui petit, accipit, siue iustus sit, siue peccator. Verum quidem est, Deum non exaudire peccatorem, pertinaciter in suo peccato permanere nec euitare volentem, occasiones deprauatæ suæ vitæ: is enim reuera non erat, sed tantum in specie: de quo Salomon. h *qui declinat aures suas, ne audiat legem, oratio eius erit execrabilis,* & repelletur. Si autem cupias peccatum deserere: Deus orationem tuam audiet, qua petis auxilium, vt talis voti compos fias: quia ipsemet tibi inspirat, & ad petendum inducit.

d *Matth. 15 26. 28.*
e *Luc. 11. 11 13.*
f *Ioan. 9 31. Tract 44. in Ioan. Post mediũ tõ. 9.*
S. Thom 2. 2 q. 8. a. 16.
g *Luc. 18. 13.* *Homil. 18. imperfect.*
h *Pro. 28 9.*

§. 2. *Iustorum & Sanctorum Orationes.*

Qvod si adhuc times, tuas orationes non exaudiendas; quęre patronos, qui tibi adsint, tuamque causam agant: pete à viris iustis & feruentibus, quos nosti, vt pro te Deum orent. Scimus enim, S. Stephani orationem impetrasse efficacem Sauli vocationem; & Sanctam Monicam suis & aliorum SS. virorum orationibus conuersionem impetrasse filij sui S. Augustini: estque par credere plurimùm iuuisse ad conuersionem Rvth, afflictę Noemi orationem, dicentis: a *faciat vobiscum Dominus misericordiam.* magnus (inquit S. Ambrosius) est Deus noster, qui aliorum meritis, alijs ignoscit, vitæque Iustorum approbatione, peccatorum dissoluit errores. & propterea S. Iacobus Apostolus dixit: b *Orate pro inuicem, vt saluemini: multùm enim valet deprecatio Iusti assidua.* 1.

a *Ruth. 1 8.*
Lib. 5 in Luc.
b *Iaco. 5. 16.*

2. SVNT præterea ſolicitè quærendæ Sanctorum, qui in cœlo ſunt, preces; qui omni dubio procul feruentiſsimè orant pro peccatoribus, qui ſeſe illis in terra commendant. Si enim adhuc in mortali hac vita manentes, periculis pleni, & aliorum pro ſe orationibus indigentes, id præſtabant; quantò meliùs id faciunt in cęlo, vbi nulla neceſsitate, aut periculo laborāt. &, ſi Ieremias poſt mortem ſuam, cùm eſſet in Limbi carcere, continuè & c *multum orabat pro populo:* quanto magis orabunt Sancti ab illis carceribus liberi, Deoq; in paradiſo deliciarū fruentes. Non ſunt ſancti, ſicut d *Præpoſitus* ille *pincernarum Pharaonis, qui ſuccedentibus proſperis oblitus eſt interpretis* amici *ſui*, quem reliquerat in carcere; nec obliuiſcentur noſtri, qui ſimul nobiſcum fuerunt vincti: quia eorum proſperitas non imminuit Charitatem; ſed lucrum potiùs reputant, quòd ex peccatorum noſtrorum compedibus liberati, æterna requie cum ipſis fruamur.

c 2. *Machab.* 15.14.
p *Gen.* 40. 23.

3. PRAE omnibus autem quærenda eſt tibi Sacratiſsimæ Virginis interceſsio quæ (teſte S. Auguſtino) eò ſolicitiùs & efficaciùs hoc præſtat officium, quo eſt omnibus ſanctis melior; eò quòd ſit mater, Aduocata, & patrona peccatorum, ac præcipuum filij ſui inſtrumentum, quo ille ad eos vocandos & iuſtificandos vtitur; applicando eis propter ipſius orationes, copioſæ redemptionis ſuæ fructum. In cuius rei teſtimonium voce ac verbo ipſius virginis fecit Verbum incarnatum primam vocationem, primamque peccatorum remiſsionem, quam in hoc mundo peregit; cùm ſcilicet præcurſorem ſuum Ioannem iuſtificauit. Et ob eiuſdem interceſsionem fecit primum illud opus, & prodigioſam mutationem aquæ in vinum: quemadmodum ſuo loco perpendimus. Quis enumerare poterit conuerſiones & ſtupendas mutationes, quas noſter Saluator ad ſuæ matris preces perfecit? & quis non eſt expertus eius interceſsionis efficacitatem, ſi ad eam confugit confidenter? per te ô Virgo glorioſa, ait S. Bernardus, cœlum habitatoribus repletur, infernus verò ſpoliatur: omnibus miſericordiæ tuæ ſinus aperis, vt omnes de tua plenitudine aliquid accipiant: captiuus, redemptionem; infirmus, ſanitatem; triſtis, conſolationem; peccatores, veniam; iuſti, gratiam; angeli, lætitiam; Sanctiſsima Trinitas gloriam; Filij perſona, carnem humanam. Meritò in te reſpiciunt oculi totius creaturæ: quia in te, & per te benigna manus Omnipotentis, quicquid creauerat, recreauit; hominem reparans, qui perierat. *Sileat miſericordiam tuam Virgo beata, ſi quis eſt, qui inuocatam te in neceſsitatibus ſuis ſibi meminerit defuiſſe. Et ſiquidem omnes, tuas miſericordias ſunt experti, cantant omnes tuas laudes.* Hæc Sanctus Bernardus, experientiæ cuiuſque Beatiſsim. Virginis fauorem & præſidium remittens, quod in ea inueniet, ſe ad eam ſeriò recurrerit. Ne itaque diffidas peccator, quin obtinere poſsis, quod intendis. Nam ſi tua peccata deterrent, ne ad ipſum

Serm. 35. *de Sanctis.*
Luc. 1. 41.
Ioan 2. 8.
Par. 2. *Med.* 11. & P. 3. *Medit* 9.
Serm. 2. *de Pent.* & *ſer* 4. *de Aſſum*

CHRI-

Christvm Seruatorem noſtrum accedas eò quòd etiam ſit Iudex: ad matrem recurre, quæ non Iudex eſt, ſed Aduocata. Ac proterea ait Sanctus Anſelmus, per eam citiùs animæ tuæ ſalutem impetrabis, quàm ſi ad ſolùm eius filium accederes: cuius iuſtitia retrahere ſolet miſericordiam, ne ſtatim concedat quod petitur à peccatore, vtpote eius indigno: At mater, ad quam non ſpectat iudicare, ſed patronam & aduocatam eſſe, ita ſuis precibus vrget, vt præualeat miſericordia Iuſtitiæ dimittatque ad ipſam confugienti. *Lib. de excel. Virg. c. 6*

Expedit tamen obſeruare, quid acciderit in duobus prodigijs, quæ Chriſtus D. N. per matrem ſuam eſt operatus: Nam ad primum ipſamet Virgo ex inſpiratione Dei contulit ſe in domum Zachariæ, non vocata neque inuitata; in altero autem & vocata fuit, & inuitata ad nuptias: vbi ſtatim atque vini defectum cognouit, compaſsione permota, ad filium acceſsit, vt prouideret. Quid autem hæc varietas aliud tibi inſinuat, quàm vt cognoſcas duplicem modum, quo beatiſsima Virgo fauet, adiuuatque ſibi deuotos. Interdum enim ipſamet proprio motu, nec vocata accedit, ad miſerias tuas reparandas; & in domum tuam ingreſſa ſuis te replet miſericordijs: Interdum verò vocari vult, & inuitari; pijſque orationibus & obſequijs, excitata in te magna erga ipſam deuotione, ad tuam domum deduci. Quòd ſi tali in eam pietate affecto, euenerit ob tuam imbecillitatem, vt amoris Dei vinum aut Spiritus feruor deficiat, adeò ipſa eſt pia mater, vt cauſam tuam apud filium agat; vt aquam in vinum, cordiſque frigiditatem in Charitatem inflammatam conuertat, ad tuam debilitatem & miſeriam reparandam.

Intercessio denique Sanctorum Angelorum eſt procuranda, qui nos cuſtodiunt, noſtramque ſalutem ſibi habent commendatam; & (vt Apoſtolus loquitur) ſunt e *adminiſtratorij ſpiritus*, ad eam nobis procurandam. Nam etſi ſuum officium ipſi curent diligenter; par eſt, te non negligere tuum; ſed eos orare, vt ſuam diligentiam accelerent. Hi ſunt Angeli, qui te, quemadmodum f *Loth ex Sodomis*, deducent ex mundo ne in eius igne pereas: Hi te, quemadmodum g *Cornelium Centurionem*, monēt, vt medicum aduoces, qui poſsit animam tuam ſanare. Hi aduolabunt ad te, quemadmodum h *Iſaiam*, purificandum: quando tuorum peccatorum fœditatem illis aperueris, cum deſiderio, vt ab eis munderis. Et quamuis ſint Seraphini in diuinis laudibus decantandis occupati, libenter tamen accedunt ad peccatorum labia purganda: quò dignè poſsint eaſdem laudes cum ipſis cantare. Nam quò magis ipſi amore diuino ardent, eò magis deſiderant reliquos omnes eodem amore ardere.

e *Heb.* 1. 14
f *Gen.* 19. 4. 16.
g *Act.* 10. 5.
h *Iſai.* 6. 7.

§. 3. Eleemosyna & opera misericordiæ.

ORATIONI adiungenda est socia eius misericordia & Eleemosyna, quæ ab ea procedit; cui sæpè attribuit Scriptura sacra admirandos effectus ad peccatores conuertendos, ad peccata remittenda, & à morte æternaque damnatione liberandos. Salomon enim dicit: a *per misericordiam & fidem purgari peccata*: b *ex misericordia ac veritate redimi iniquitatem*. non quod hæc proximum sit Antidotum, expellens prauos eos humores; sed quia Syrupi instar cor disponunt ad veram contritionem, quæ illos expellit, obtinendam: estque instar pretij, quo peccata remittuntur. Et S. Senex Tobias præclarum illud filio suo dedit consilium: c *quomodo potueris, ita esto misericors: si multum tibi fuerit, abundanter tribue, si exiguum tibi fuerit, etiam exiguum libenter impertiri stude: quoniam eleemosyna ab omni peccato & à morte liberat & non patietur animam ire in tenebras* inferni: Id ꝙ Angelus Raphael confirmauit, dicens: d *quoniam eleemosyna à morte liberat, & ipsa est, quæ purgat peccata, & facit inuenire misericordiam & vitam æternam*. Et hoc nomine S. Daniel dixit Nabuchodonosori Regi: e *Rex consilium meum placeat tibi, & peccata tua eleemosynis redime, & iniquitates tuas misericordijs pauperum: forsitan ignoscet delictis tuis Deus*, euadesque pœnas, qua Deus propter illa tibi minatur. Quæ omnia memorabilibus hisce verbis S. Augustinus est complexus: Misericordia ad Deum dirigit hominem; Deumque deducit vt habitet in homine. quid enim Christum incarnauit nisi misericordia? quid eum subiecit nostræ miseriæ, nisi sola clementia? O beata misericordia, quæ sola commercium nostrę salutis agnouit! O infinita misericordia, quæ sola potuisti trahere hominem de cœlo ad terram, & hominem de exilio ad regnũ erige! ô magnum misericordiæ vinculũ, quo Deus ligari voluit, & potuit; & homo ligatus, vincula iniquitatis suæ dirumpit! Hoc lignum est, quo Moyses aquas dulcorauit; hoc est sal, quo Elisæus aquarũ sterilitatem sanauit; hæc est farina, qua idem Elisæus mortem, quæ in olla erat, extirpauit; hoc est oleum, quod Samaritanus infudit vulnerato; hęc aqua Iordanis, qua curatur lepra Naaman Syri. Amate ergo fratres mei misericordiam: quia nunquam vidi pium hominem mala morte finiri. Hæc S. Augustinus, cuius testimonium & experientia magni facienda est, vt credamus, misericordiam impetrare efficacem vocationem, & ante mortẽ conuersionem, ne misericors pereat in æternum. Nam f DEVS (vt ait Dauid) *in die mala liberabit eum: quia intelligit super egenum & pauperem*, curamque eorum habet: & Christus Seruator noster dixit: g *Beati misericordes: quoniam ipsi misericordiam consequentur*. Beatus eris, si alienarum miseriarum senseris compassionem: quia DEVS tuarum miserebitur. Si infirmos visitaueris, DEVS te in tuis infirmitatibus visitabit; si vestieris nudos, ipse suis gratijs & virtutibus

a Pro. 15. 27. b cap. 16. 6. c Tob. 4. 8. d c. 10. 9. e Dan. 4. 24. Serm. 6. ad fratr. in Heremo. Vide in Prato spirit. c. 175 exemplũ Zenon. Imperat. f Psal. 40. 1. g Matt. 5. 7.

te in-

te induet; si peregrinos hospitio exceperis in domo tua, excipiet te ipse in cœlo; si captiuos redemeris, ipse te redimet ex inferno; si mœstos fueris cõsolatus, consolabitur ipse te in tuo mœrore; si illatas tibi ab alio iniurias condonaueris, Devs peccata condonabit, quæ admisisti; efficaciterq; vocabit, vt veram instituas pœnitentiam. Hæc fuit vna ex præcipuis dispositionibus, qua Rvth suam conuersionem impetrauit; vt ex verbis deducitur ipsius Noëmi ad nurus suas: h *faciat vobiscum Dominus misericordiam, sicut fecistis cum mortuis & mecum*. ita S. Hieronymus obseruat scribens ad Sanctam Paulam. Noëmi, inquit, fugiens famem in terram Moab, maritum amisit, & duos filios, quæ cùm esset ab omnibus suis deserta, Rvth tamen Moabitis nunquam voluit eam dimittere. Attende, quanti fuerit meriti, desertam illam consolari: propterea enim id promerita est, vt ex eius genere Christus nasceretur. Exaudiuit Devs pauperis ac desolatæ Noëmi orationem, exhibens Rvth, quæ eius miserta fuerat, misericordiam: scriptum est enim i *desiderium pauperum* & orationem *exaudiuit Dominus*. Et quoniam pauperes duplex habere solent desiderium: alterum proprij remedij, alterum vt retribuat Devs ijs, à quibus ipsi subsidium & solamen acceperunt: vtrumq; exaudit cœlestis Pater, inspirans alijs, vt ipsis subueniant; & illos remunerans si fecerint. Et quamuis pauper ipse pro Eleemosynam sibi faciente non oraret, k *ipsamet* (ait Ecclesiasticus) *in corde & sinu pauperis conclusa exorabit* pro faciente illam, *vt liberetur ab omni malo*.

h *Ruth.* 1.8. *Epist.* 25. *ad Paulam.*

i *Psal* 9. 17.

k *Eccl.* 29. 15

Non tamen absque mysterio adiecit Noemi in sua precatione verbum illud, *sicut fecistis cum mortuis*: quia si misericordiæ opera viuentibus exhibita multum valent, ad placandam Dei iram: non minus valent, quæ defunctis exhibentur, in eorum corporibus sepeliendis, ad sepulchrum deducendis, & eorum animabus per suffragia adiuuãdis: vt à Purgatorij pœnis liberentur. Eò enim maior censetur misericordia, quò maior est miseria afflicti, & minus potest ab ea se liberare. Et quoniam defuncti suas miserias per se non possunt reparare, nec ab alijs petere, vt subueniant: insignis est misericordia, ad eam reparandam accedere; & valdè impellit ipsum D.N. ad nostras reparandas, iuxtà quod Rex Dauid iussit significari viris Iabes Galaad: l *benedicti vos à Domino, qui fecistis misericordiam hanc cum Domino vestro Saul, & sepelijstis eum. Et tunc retribuet vobis quidem Dominus misericordiam & veritatem: sed & ego reddam gratiam, eò quòd fecistis verbum istud*. Quare etiam est credendum, ipsas animas, quorum corporibus hanc misericordiam exhibemus, & multò adhuc magis, si ipsismet aliam exhibeamus, liberando eas ex purgatorio, ostensuras se nobis gratas, orando supplices ipsum D.N. vt eius misereatur, qui illarum est misertus. Quamobrem ait Scriptura: m *Sanctam esse & salubrem cogitationem pro defunctis exorare, vt à peccatis soluantur*: non solùm ob ingens bonum, quod illis procura-

l 2. *Reg.* 2. 5.

m 2. *Mach.* 12. 46.

Serm. 44. ad Fratres in Eremo.

mus; sed etiam quod nobis inde prouenit. Festinate (ait Sanctus Augustinus) orare pro defunctis Ecclesiæ, vt & illi festinent procurare, vt ipsis in gloria coniungamur. Si erga mortuos erimus misericordes, mala morte non peribimus: quia DEVS nos proteget in hac vita; & postea deducet ad æternam.

§. 4. *Qualis debeat esse misericordia, & quòd à propria anima sit inchoanda.*

SED fortè sollicitos nos reddet, quod historia Sacra præsupponat, afflictam NOEMI pro vtraque nuru RVTH & ORPHA Dominum orasse, eò quòd vtraq; misericordiam fecerit cum ipsa, & cum defunctis; & tamen sola RVTH conuersionis misericordiam est consecuta; altera verò redijt ad suam idololatriam. quòd si tantùm potest exhibita misericordia, & pauperum, in quos illa exhibetur oratio: vndè proueniet, in aliquibus peccatoribus bonum sequi exitum, in alijs non item? Huic occultæ adeò grauiq; difficultati sufficienter liceret respondere ex illa solemni ac decantata S. Augustini sententia dicentis: magnam esse diuinæ gratiæ laudem, quòd nullus ad Christum veniat, nisi Pater cęlestis eum traxerit. Sed, nisi velis errare, abstine ab eo iudicio: cur DEVS hos trahit, illos non trahit; & cur hos potius quàm illos? Accipe semel hoc salutare consilium: &, si non te traxit, ora Deum, vt te trahat: & benè tuum negotium expediueris. quasi diceret: ne temerè examinare audeas, cur DEVS D. N. efficaci vocatione quosdã peccatores vocet, potiùs quàm alios? quia facilè in abysso occultorũ eius iudiciorum submergeris: sed ingressus abyssum peccatorum tuorũ supplex ipsum ora, vt te efficaciter vocet, & ex illis educat. Agnosce & confitere, Deum esse misericordem, vt omnibus det quod ad conuersionẽ illis sufficit; absq; vlla verò iniustitia non exhibere aliquibus speciales fauores, quos ex mera sua gratia alijs exhibet. Et iure optimo noluit DEVS D. N. facere legem infallibilem, & regulam generalem cõuertendi oẽs peccatores eleemosynarios, aut Sanctorum aliquorũ deuotos: quia facilè hinc acciperent multi occasionẽ in suis peccatis perseuerandi, cum ea fiducia, quòd ad vitę finẽ essent ab eis liberandi. quod in graue detrimentũ cederet honoris Dei, eius Sanctorũ, & reliquarũ virtutum, atq; ipsius misericordiæ. Nam qui verè est misericors, quemadmodũ compatitur alienis miserijs, ita debet proprijs, & multò adhuc magis spiritualibus, quàm corporalibus: cùm illę sint sine comparatione maiores, iuxtà Ecclesiastici sententiam dicẽtis: a *miserere animæ tuæ placens Deo.* hoc est, si conscius sis, quod anima tua deciderit ex gratia Dei: miserere ei ob adeò magnã miseriam; & stude illã ab ea liberare, eam à tali culpâ mundãdo. Quamobrẽ dixit S. Augusti-

Occulta Dei iudicia circa vocationem efficacem.
Tract. 26. in Ioan. 6. Noli iudicare, si non vis errare.

a *Eccl. 30. 24.*
In Enchrid c. 7. 75.

gustinus: eos, qui liberiorem vitam ducunt, nec adhibent curã emendandi vitia sua, & interim tamen multas faciunt eleemosynas, frustra existimare se esse securos, propterea quod Christ⁹ D. Pharisęis dixerit: b *date eleemosynam: & ecce omnia munda sunt vobis:* quasi sola eleemosyna absq; fide & charitate posset animã expurgare. quamobrem vt huius Christi D. promissionis sint participes, necesse est, eleemosynam ordinatè incipere à se ipsis; exhibendo illã in primis animæ suæ. hæc enim spiritualis eleemosyna hominẽ purgat, ex qua vim suã & valorẽ accipiunt, quæ alijs pauperibus exhibentur. Ex quo fit, vt, qui suis eleemosynis confidens, est in suã animã crudelis, permittens illam in sua culpa hærere: nõ possit esse securus, quòd obtinebit à Deo misericordiã. Et vt hoc incommodũ Daniel auerteret, dum suasit Nabuchodonosori, vt c *peccata sua eleemosynis redimeret*, non promisit absolutè eorum veniam; sed sub aliquo dubio: *forsitan* (dicens) *ignoscet tuis delictis* DEVS: ne scil. ob spem, quam in eleemosynis collocaret, vellet in suis delictis hęrere. Imò valdè timendum est; eum qui deprauato adeò animo eleemosynam facit, non esse verè misericordem; sed in specie solum, quærentem potius honorem proprium, quàm diuinum, sicut illi qui eleemosynam facturi, d *tuba priùs canebãt*, vt inani ostentatione sese cõmendarent: de quibus Christus D. N. dixit: quod *recepissent mercedem suam*: qui enim gloriam potius ab hominibus quærunt, quàm suorum peccatorũ veniam à Deo: non mirum est, si Devs in eisdem eos hærere permittat. Et fortè propterea Orpha non est misericordiam consecuta, quemadmodũ Rvth: quia eius misericordia non fuit syncera, sed tantùm in specie, pauculas lachrymas in præsentia Noemi fundens, & propensionem aliquam ostendens eam comitandi, quam tamen mox solã deseruit. quod genus misericordiæ non excitat in Deo commiserationem: potiùs de ea conqueritur dicens per Prophetam Oseam: e *quid faciam tibi Ephraim? quid faciam tibi Iuda? misericordia vestra, quasi nubes matutina, & quasi ros mane pertransiens.* quasi diceret: incipitis ostendere vos misericordes in pauperes, velleq; in eos effundere vestrarũ eleemosynarũ rorem, & pluuiã: sed citò nimis facti pœnitẽtes, cessatis, vestrę vtilitatis intuitu, sicut nubes & ros qui solis ardore statim dissoluuntur. qualis itaque vestra est misericordia erga proximos, talis erit mea erga vos. Nam instar nubis & roris copiosam meorum donorum pluuiam vobis dedissem: nisi obstaret vestra culpa. Examina itaque frater, quem habeas misericordiæ modum, iuxtà prædictas regulas: &, si verè vitam mutare cupis, sentis verò debilitatem & difficultatem in eo, stude recta intentione exercere opera misericordiæ, vt Devs debilitatis tuæ misereatur, detque tibi veram animæ tuæ misericordiam, & vires, ad eam ex miseria sua per opera pœnitentiæ educendam.

b *Luc.* 11. 41.

c *Dan.* 4. 24.

d *Matt.* 6. 2

e *Osee.* 6. 4.

Ex dictis intelligi potest, quàm periculosum obicem ponant efficaci diuinæ vocationi, qui struthionis viscera erga suos proximos gerunt: eam enim cordis duritiem, quam ostendunt in exaudiendis pauperum clamoribus, punit DEVS D. N. permittendo eandem ipsos habere duritiem in audiendis inspirationibus diuinis, & vocibus Concionatorũ, ita vt obsurdescant ad illas, easque ita conculcent, donec aridi omninò & saxorum instar duri fiant ad actiones omnes pias; & sic in mala sua vita pertinaciter perseuerent, donec eos mors occupet. Cuius rei tremendum exemplum habemus in illo infelici Nabal Carmelo, à quo Dauid in extrema cibi necessitate constitutus, aliquod sibi suisque subsidium petijt, allegans multa bona, quæ ei fecisset in deserto: quod tamen Nabal ei negauit, addens etiam verba in Dauidem iniuriosa, dicens: f *Quis est Dauid, & quis est filius Isai? tollam ergo panes meos & carnes pecorum, quæ occidi tonsoribus meis, & dabo viris, quos nescio vnde sint?* in quo responso ignorantiam aperuit & stultitiam iuxtà nominis sui significationem: quemadmodum prudens Abigail eius vxor postea Dauidi dixit: Nabal enim insipientem significat; & quidem valdè fuit insipiens, qui Dauidem non nouit, à quo tot bona acceperat; quemadmodum eius famuli & agnouerunt, & fassi sunt: quia excæcati non erant passione auaritiæ & crudelitatis, quemadmodum ipse herus. Quem tamen paulò pòst diuina iustitia comprehendit: siquidem in suæ crudelitatis pœnam, *emortuum est cor eius intrinsecus, & factus est quasi lapis, & post dies decem percussit eum Dominus, & mortuus est.* Hoc ipsum itaque suo quodam modo euenit diuitibus huius seculi; illisque omnibus, qui à sua cupiditate & crudelitate raptati, eum non agnoscunt, qui per os pauperis & egeni petit eleemosynam, verum scilicet Dauidem IESVM Christum Seruatorem nostrum, quemadmodum ipse asseuerauit, dicens: g *Amen dico vobis, quamdiu fecistis vni ex his fratribus meis minimis, mihi fecistis: & quamdiu non fecistis vni de minoribus his, nec mihi fecistis.* mihi, ait ipse, denegas eleemosynam, quam petenti pauperi non tribuis; Mihi, qui te ex nihilo creaui, qui tibi dedi quicquid habes, & idem conseruo; mihi, qui sum murus, tuarumque rerum omnium protector in huius vitæ deserto, sine cuius protectione omnia tibi deficerent: cur ergò me nõ agnoscis? cur tantis beneficijs ingratum te præbes? cur mihi ita inurbanè respondes, dicens meis pauperibus iniurias; qui mei sunt; mihique incumbit, eos sustentare? quomodo qui adeò es effusus in tuis facultatibus expendendis ob tuam voluptatem & vanitatem, & erga tuos domesticos: adeò es parcus & auarus ad faciendam eleemosynam ijs, qui in domo mea necessitatē premuntur. an non ex tuorum conuiuiorum superfluis poteris meos pauperes sustentare? Sed quandoquidem cor lapideum erga eos geris: cor tuum emorietur intra te, fietque sicut lapis tuâ culpâ induratum. pœnæ nõ tibi incutient timorem, quo humilieris &

f 1. Reg 25. 10. 37.

g Matt. 25. 40. 45.

sub-

ſubijciaris; ſed ſtuporem, quo omninò abijcias animum; & viuens rebus terrenis, eris tanquam mortuus & abſque corde ad cœleſtes: donec in tua duritie moriaris, & gratiæ vitam in æternum amittas. O ſupplicium horrendum! h *ô iudicium ſine miſericordia ijs, qui non faciunt miſericordiã!* ô cęci inſipientis Nabal imitatores, i *ſi ſciretis donum Dei, & quis ſit*, qui in ipſo paupere *vobis dicit*, ſicut Samaritanæ: *da mihi bibere*: daretis ei procul dubio quicquid peteret: & tunc tantundem ab eo petere poſſetis, *ipſeq́, daret vobis aquam viuam*, quæ veſtræ cupiditatis ignem extingueret, animæque maculas elueret, centuplum vobis reddens eleemoſynæ ſibi datæ. Nam pro gratiarum actione, quod pauperis vocem audiuiſtis, vocabit ipſe vos tali vocatione, vt eam audiatis, & prò eleemoſyna bonorum terrenorum, copioſiſsimam faciet vobis bonorum cœleſtium.

h Iacob. 2. 13.
i Ioan 4. 10

CAPVT XVIII.

SVMMARIVM RATIONVM, OB QVAS DEI vocationi ſit parendum: & ſolutio inanium excuſationum, quas ignaui & puſillanimes pro ſe afferunt.

EDIORVM, quæ ex noſtra parte adhibentur, ad vocationem diuinam ita audiendam, vt efficacitatem ſuam reipſa habeat, ſuauiſsimum & efficaciſsimum eſt attenta & profunda rationum, quas ad id hactenùs adduximus Meditatio. Quæ rationes ex ſe ipſis ſunt adeò fortes, vt abſque vllo dubio intellectum cõuincant, & voluntatem permoueant eius, qui magno ſpiritu bonoque deſiderio eas perpenderit. Quod quia non fit, innumeri ſunt, qui diuinæ vocationi reſiſtãt, ac pereant. quod ſenſit Ieremias Propheta, cùm dixit: a *deſolatione deſolata eſt omnis terra: quia nullus eſt, qui recogitet corde*, quia ſcilicet non incumbunt ſeriò, cum attentione & affectione cordis, vt cogitent mala, quæ patiuntur; remedia, quæ habent; voceſque Dei vocantis, vt eos ab eis liberet. Si enim cum Spiritu hæc recogitarent, adeſſet lux cœleſtis, tales in eis ſenſus efficiens, vt eorũ corda mutare valerent. Vt itaque eas rationes aptè noueris meditari, earum ſummam hic tibi proponemus, in ſex puncta diſtributas: quis videlicet ſit Dominus, qui vocat; & quis tu, qui vocaris; ad quid voceris; & qua ratione: quàm deindè ſint leues & inanes excuſationes, quas adfers, ne DEI vocationem exaudias: ac denique damna, & incommoda, quæ ex non audita tibi prouenient.

a Ierem. 12. 11.

§. 1. *Particularis quatuor harum rationum consideratio.*

Primum punctum.

PRIMVM itaq; considera, eum, qui te vocat esse Deum, sapientiam infinitam, amatorem ęternũ, immensum, omnipotentem, infinitè bonũ, pulchrum, ac diuitem: qui si te ad suum obsequiũ vocat, non id facit, quòd te indigeat; sed quòd tu ipso indigeas: ipse verò delectatur cum benè tibi facit: quia ipse bonus est. Qui te vocat est creator, qui ex nihilo te condidit; Pater, qui tibi dedit, vt esses; Redemptor, qui proprio sanguine te redemit; prospector omnium, quæ ad tuam vitam sunt necessaria; Magister qui tuas ignorantias discutit; Medicus, qui tuis medetur morbis; Iudex, qui te in hora mortis est iudicaturus; ac denique Rex, qui te sit remuneraturus, aut puniturus pro meritis. Quid igitur magis est rationi consonum, quàm creaturam, sui creatoris vocem audire; filium, parentis; seruum, Domini sui; egenũ, eius, qui necessitati possit subuenire; discipulum, sui magistri; infirmum, sui medici; reum, sui iudicis; & subditum, sui Regis: à quo & præmium & pœna æterna dependeat? quòd si hoc adeò est rationi consentaneum: quàm eidem aduersabitur, quòd illius Domini voci obsurdescas, in quo tot sunt nomina ac tituli, quibus verè obstringaris, vt illum audias? si ouis, (quemadmodum Christus Dominus ipse dixit) cùm sit animal rationis expers, proprij; sui pastoris vocem audit, eumq; præcedentẽ sequitur: cur tu homo ratione præditus vocem Dei, tui proprij, ac veri pastoris non audis, nec ei statim pares, vt facias quicquid tibi præcipit? & si (vt ait Ieremias) b *perdicinus pullus*, quem falsa mater incubans eduxit, cùm primùm verę matris vocem & illicem audit, ficta matre relictâ, eam sequitur: tu qui falsis illecebris per tyrannidem à Dæmone detineris, cur non audis IESV Christi veri tui Patris vocem, falso & fraudulento prædatore relicto? pudeat itaque te, lumine rationis & fidei illustratum, non facere quod aues illæ instinctu solo naturæ faciunt: disce ab eis supremi huius Imperatoris vocem audire, quem audiunt, & obediunt Angelorum Hierarchiæ. est enim infinitè dignus, cui infinita obedientia, si ea esset possibilis, obediatur.

b Iere. 17. 11

2. Pũctum.

c Mat. 18. 12 Luc. 15. 4.

HVIC obligationi noua alia accedit ex vtilitate eius, quẽ DEVS dignatur vocare. si enim attentè desideres, quis sis, inuenies, ex te ipso c *ouem* te esse scabiosam, turpem, & à reliquo grege *errantem*, absq; proprij pastoris protectione, ab infernalibus lupis circumdatam, qui fame & siti insatiabili animam tuã deuorare, & sanguinẽ exhaurire contendunt: à quorum rabido & furioso ore proprijs viribus te non possis liberare. Es veluti drachma, siue numus cœlestis Regis imagine cusus: adeò tamen defædatus & obscuratus, vt solus, qui te creauit, reformare possit, primæq; figuræ & pulchritudini restituere. Es deniq; homo quidã quoad spiritum pauper, infirmus, claudus, & cœcus, Dæmonis mancipium, peccatorum tuorum catenis con-

stri-

strictus, & secundùm præsentem iustitiam, ad inferni tenebras damnatus manibus pedibusq; solidissima obstinationis catena adstrictus, libertate & spe amissa inde in æternum exeundi. Et quamuis sis talis, sicut iam dixi, loco pœnæ, quam es promeritus, dignatur vocare te semel & sæpiùs ad suum obsequium. Quomodo ergo prætermittes, eius vocationi parêre, nisi adeò sis excæcatus, vt propriam miseriam non agnoscas? O d *surdi* (ait DEVS per Isaiam) *cur non auditis? ô cœci, cur non intuemini ad videndum? sed quis cæcus nisi seruus meus? & surdus, nisi ad quem nuncios misi? quis cæcus nisi qui venundatus est*, & tradidit se *peccato*, cùm teneretur *seruus esse Domini*? Tu es ille cæcus, nisi necessitatem, in qua es constitutus, agnoscas; & tu idem es surdus, nisi vocem huius Domini audias, qui vult tibi subuenire. d *Isai.* 42.18

ET nisi omninò sis cæcus, tertiam rationem considera, ad quantam scilicet felicitatem te vocet. & aduertes quanto beneficio, gratiaque te afficiat, cùm dignatur vocare. Vocat enim ad gratiæ vitam, ad virtutum pulchritudinem; ad pacem, quæ exuperat omnem sensum; ad Spiritûs diuini gaudium, & ipsummet Spiritum S. accipiendum, qui habitet in te tanquam protector & consolator tuus, & tanquam sponsus animæ tuæ. Vocat etiam vt membrum fias viuum Ecclesiæ, particeps meritorum IESV CHRISTI, eiusque Sanctorum; ad cænam regiumque conuiuium, quod iustis instituit DEVS. Et vt dignè cænæ illi adsis, nuptiali, hoc est charitatis veste te induet: dabit oculos viuæ fidei, feruentium affectuum pedes ac vires ad heroica sanctitatis opera prestanda. Et quid vis amplius? etiam vocaris ad hæreditatem cœlestem, ad societatem Angelorum, ad claram ipsius Dei visionem, & fruitionem; ad ingressum in gaudium Domini tui, & bibendum vsque ad satietatem de torrente voluptatum eius. Ac denique ad omnia bona possidenda, quæ præparauit DEVS diligentibus se; quæ adeò sunt copiosa & magna, vt neque oculus viderit, neq; auris audiuerit, nec in cor hominis ascenderit, quàm sit excellens eorum magnitudo. Et quandoquidem tam es addictus proprio bono ostende hunc tuum animum, respondendo vocationi, quæ fons est adeò grandium bonorum. 3. Punctum

NEC minus allicet te ad respondendum huic vocationi, se modos perpendas quibus vocaris. Nam ipsemet DEVS descendit de cœlo, vt te e *quæreret*, quasi nullam aliam præter te ouem haberet: *vultq; te imponere in humeros suos* adeò *gaudens*, vt ab *amicis*, & *vicinis* petat sibi *congratulari*, quòd te inuenerit. Et quamuis tibi sit iucundum in tui pastoris humeris portari, ipse tamen haud dubiè sensit onus adeò graue, vt fecerit ipsũ flectere, vitamq; in cruce exponere. Cur ergò nõ sinas te à tã bono pastore portari? ei⁹ oculi te ducũt, pedes portant, manus tenẽt; humeri sustentant, suoq; collo tanq̃ torquẽ coniũgit, honori sibi tribuens, ꝙ te eo afficiat honore: vt & tu honorẽ 4. Pũctum. e *Luc.* 15.4.

tuum reputes, quòd eum sequaris; qui suũ reputat, quòd te vocet: Attende etiã quot faces accẽderit, vt per mille vias te quæreret, per miracula, exẽpla sermones ac libros; varijs deniq; illustrationibus tenebras tuas illustrando. Quoties ad ostium tuum pulsauit, aduersitatibus tam proprijs quàm aliorum ad te excitandum? quod beneficiorum catenas in te coniecit, vt ad suũ obsequium pertraheret? Quot beneuolas inspirationes in cor tuum, vt illud emolliret, est iaculatus? Quid igitur est, quòd necdum te illi dedas, & ad præstandum, quod petit, subijcias? si vilis aliquis homo esses & abiectus, Rexque terrenus te vocaret, vt in aula sua & propria camera illi seruires, magna tibi offerẽs stipendia; gratiasque promittens magnas: fortunã proculdubiò tuã hic agnosceres, & in momento, quod tibi proponeretur, amplecteteris: quantò igitur maior fęlicitas tibi est reputãda, quòd talẽ te DEVS, & Dominus talis te vocet, & ad rem tantã vocet? si hoc non intelligis, dico, te non esse hominẽ; si non magni, vt par est, æstimas, dico, te esse bestiam; quòd si contemnas: quid dicam, nisi, quòd videaris esse dæmon. si enim aliquid hominis habeas, nec Dæmon cordis tui dominium acceperit, cedes proculdubiò firmis adeò rationibus, summæque fælicitati tribues, quòd requirat DEVS obsequium tuum in domo sua.

§. 2. *Contra pigrorum excusationes.*

CVM ea, quæ diximus, ita se habeãt, quam excusationem afferre poteris, ob quã diuinæ vocationi non acquiescas? & quamuis ex prædictis oẽs, quas afferre possis, solutæ maneant ac refutatæ, audi tamen quid tibi dicat Sapiẽs, per cuius os Spiritus S. loquebatur: f *appropiate ad me indocti, & cõgregate vos in domũ disciplinæ. Quid adhuc retardatis? & quid dicitis in his,* q̃ hactenùs vobis dixi, quas excusationes afferre potestis? *animæ vestræ* aridissimæ sunt, *sitiuntq́; vehementer* rorem cęlestẽ. *Aperui os meũ & locutus sum,* vt vos doceã: *comparate vobis sine argento & collũ vestrum subijcite iugo,* obediẽtes meis consilijs: *suscipiat anima vestra* libenter *disciplinam* & adhortationes meas: *in proximo est enim inuenire eam,* modò seriò & ex animo quærere velitis. *Videte oculis vestris,* & exemplũ in me capite: *quia modicum laboraui, & inueni mihi multam requiem: operamini opus vestrum* antequam *tempus* elabatur, *& dabit vobis mercedem vestram in tempore suo.* Hæc sunt Spiritus S. verba per os huius Sapientis, quę omnia sufficientes sunt rationes ad cõfutandas tuas excusationes; & te permouendũ ad quærẽdam veram sapientiã, gratiã scil. & amicitiã Dei. Audi itaq; insipiens, si cupis talem esse desinere: appropia ad Deum, qui est vera lux, vt suâ te gratiâ illuminet; ingredere domum disciplinæ, quam S. Augustin. dicit esse Sanctam Ecclesiam: in qua tanquam in aliqua Vniuersitate & Scholis cęlestib⁹, Sanctorum scientia pręlegitur, quę

f Eccli. 51. 31.

Opusc. de domo disciplinæ.

consistit

consistit in vera fide,& inflammata Charitate,cum cæteris virtutibus, quæ sanctum faciunt habentem. Quam scientiam si discere refugias,cedò,quę sit causa? si dicas,tibi non esse magnopere necessariam, nam tibi sufficere corporis bona: Ignorantia tua clamat contra te; & animæ tuæ ingens siccitas testimonium profert, quòd huiusmodi temporalia bona non satis sint ad tuum explendum desiderium: Quod (vt supra satis ostendimus) vacuum erit semper & inane,nisi quæras æterna bona. Si proferas quod non sit tibi argentum & aurum, aut aliæ facultates ad præstantissimam eam gratiam comparandam: respondet tibi Magister ipse:se gratis, & sine vllo g *argento* eam tibi daturum: quia non tuas facultates, sed voluntatem tantùm,liberumque consensum tuum requirere; & satis sibi esse, quòd audire eum velis,eique parere. Quod si adhuc obijcias, magno tibi labore longoque tempore opus esse,ad cœlestem hanc scientiam addiscendam: Sapiens ipse hanc deceptionem retegit, dicens: *in proximo est inuenire eam*, modò *collum tuum* eius obedientiæ *iugo subijcias*, teque suo exemplo securum facit, ac certum, dicens,*quòd modicum laborauerit, & inuenerit multam requiem*. Idem verò tibi eueniet, cū dicat Sapientia ipsa incarnata, h *iugū suū suaue esse,& qui illud tulerit super se,inuenturum requiem animæ suæ*. Quòd si tandem adijcias: sufficiens tibi tempus suppetere ad eam comparandam, eò quòd vita sit longa; & quocunque tempore ad Deum te conuerteris, te ab ipso recipiendum. hanc adeò temerariam sententiam reijecit ipse Sapiens vltima sententia, qua libro suo finem imponit dicens: *operamini opus vestrum ante* quàm *tempus* elabatur:*& dabit vobis* DEVS *mercedem vestram in tempore suo*. Quasi moneret:attende,quòd nullum opus adeò sit tuum,atque propria salus, ad quā assequendam conditus fuisti: ad id viuis in terra: si hanc negligas, frustra laboras:& licèt totum mundum lucreris,parum tibi proderit, nisi illam assequaris. Ad hoc autem opus peragendum huius vitæ tempus tibi conceditur:nisi ergo in eo opere labores,& occuperis,tempus amittis; dignusque es,qui vita priueris. Cùm ergo nescias,quamdiu illa sit duratura; iurè teneris totum eius tempus in hoc opere expendere: quo enim ampliùs in terra laboraueris,eò erit merces tua copiosior in cœlo. Denique si adhuc in adferendis excusationibus persistas, nec rationibus & solutionibus allatis des locum, citò tuæ pertinaciæ damnum experieris: DEVS enim non rationibus sed flagellis;non argumentis,vt te conuincat, sed supplicijs, vt confundat,respondebit. Et eueniet tibi, quod inuitatis se excusantibus ad cœnam venire: contra quos grauiter iratus paterfamilias iurauit, quod i *nemo virorum illorum gustaturus esset cœnam eius*. Nam,vt ait S. Gregorius, qui non accedit ad Deum quando vocatur: fortè cùm accesserit, repelletur; & experietur in se horrendas illas diuinæ Sapientiæ minas: k *quia vocaui & renuistis: extendi manum meam,& non fuit qui aspiceret*, adueniet tempus, quo *inuocabitis*

Marginalia: *Cap. 6.* — g *Isa. 55.1.* — h *Mat. 11.30.* — i *Luc. 14.24.* — *Homil. 3. in Euang.* — k *Prou. 24.*

l Mat.25.12. *cabitis me, & nō exaudiam, sed in interitu vestro ridebo.* Nam cęli l *ianua clausa*, dicam vobis, quod fatuis Virginibus: *Nescio vos.*

§. 3. *Aduersus excusationes eorum qui pusillo sunt animo, ac diffidunt.*

SVPEREST ad aliorum excusationes respondere, qui in alio sunt extremo, diffidentiæ scilicet de diuina misericordia; siue id ex magna melancholia, pusillanimitate, & scrupulis proueniat; siue ex malâ conscientia, quæ abstulit illis fiduciam: persuadens illis, se esse iam reprobos, sicut Esau; sibique nec vocationem superesse, nec veniam peccatorum: præcipuè si iam aliquoties eam impetrarunt, & tamen in eadem reciderunt, nec in bono cępto perseuerarunt. Contra quos, etsi in præcedentibus omnibus capitibus, & nominatim 3. & 11. allatæ fuerint multæ & efficacissimæ rationes, prophetiæ & parabolæ, quæ apertè satis proponũt, & ostendunt ingens desiderium Dei, vocandi & iustificandi omnes peccatores: volo & nunc alterius Sapientis testimonio eos conuincere, qui ab ipso Deo inspiratus, cuius conditionem satis perspectam habebat, sic cum eo loquitur: a *Misereris omnium,*
a Sap.11.24. *quia omnia potes, & dissimulas peccata hominum propter pœnitentiam. Diligis enim omnia quæ sunt; & nihil odisti eorum, quæ fecisti: nec enim odiens aliquid constituisti, aut fecisti: quomodo aũt posset aliquid permanere, nisi tu voluisses? aut quod à te vocatum non esset, conseruaretur? parcis autem omnibus: quoniam tua sunt Domine, qui amas animas.* O verba amore plenissima, vereq; efficacia ad quemuis etiam pusillanimẽ peccatorem consolandum; qui in eisdẽ aduertere potest infinitam DEI in suas creaturas bonitatem, eius amorem, sine odio; misericordiam, sine crudelitate; omnipotentiam, sine tyrannide; liberalitatẽ, sine pœnitentia; patientiã & longanimitatẽ, sine vllo limite & mensura. Talia igitur habens pignora, cur nõ benè speres? & cur nõ exultes, cõfidens, te vnũ fore ex ijs, quorum nomina scripta sunt in libro vitæ? ideoq; à Deo vocandum, vt iustificeris, & glorificeris sicut illi. Cedo itaq; pusillanimis peccator, si verè ita est, quemadmodum ipsamet veritas asserit: quod Deus misereatur omnium, eò quod omnia possit, & nullam faciens iacturam bonorum suorum possit eis remedium afferre: Cur nõ etiam tui miserebitur, cùm ei non desit potentia ad te reparandum? Cùm Deo abstuleris omnipotentiam ad subueniendum tuis miserijs; tunc etiam poteris auferre misericordiam & commiserationem earum. Aequè enim proprium est Dei esse misericordẽ, atque esse omnipotentem; & ipsa Ecclesia canit: DEVS qui omnipotentiam tuam parcendo maximè & miserando manifestas, &c.

QVOD si anxiè adhuc times, te non perseueraturum in eo quod incipies; attende quid Sapiẽs ipse dixerit: *quomodo posset aliquid permanere, nisi tu voluisses? aut quod à te vocatũ non esset, cõseruaretur?* verè enim Domine, perseuerantia nostra à tua pendet voluntate; & sanctitas nostra, nisi continuè eam vo-

catione

catione tua conserues, permanere non poterit: sed quoniam es verus animarum, quas cōdidisti, amator, nō statim vltionem sumes de peccatis eorum; sed iram tuam dissimulans expectabis, vt pœniteāt: & tunc lubens eis remittes: quia opera sunt manuum tuarum; cupisque eas finem consequi, in quem sunt conditæ. Quis prudens domum aliquam ædificat in suam habitationē: quam sine vlla causa mox diruat? aut quis plantat vineam siue hortū in suā recreationem: quem sine causa, & pro libitu extirpet & comburat? & quisnam pulchrā aliquā picturā, aut personæ sibi charissimæ imaginē ad viuum depingi curat, quam statim sine vlla causa pro suo tantùm libitu inficiat, & per terram trahat? si igitur harum rerum artifices, opera sua cupiūt permanere, & vsui esse in eum finem, in quem facta fuerunt: cur Dominus DEVS noster, b *cuius dona & vocatio* (vt ait Apostolus) *sunt sine pœnitentia*, non volet b *Rō.* 11.29.
opera sua permanere & finem assequi, in quem fuerunt creata? anima tua domus est à Deo ædificata, vt in ea æternùm habitaret: quia c *delitiæ eius* c *Pro.* 8.31.
esse cum filijs hominū. Est quoque vinea plantata à manu eius dextera, vt fructu eius sese oblectet; imago est & figura diuinitatis eius: quā ipse dilectissimam habet, ac plurimi facit. Quare ne timeas, Deum gratis & suo tantùm libitu destructurum quod fecit, & odio habiturum opus manuum suarum: cùm omnia ex amore, & sine vllo odio fecerit. Hic amor eū impulit, vt te crearet: idemq; nunc impellit ad te vocandū, gratiæq; vitā donandā; ac permouebit, vt etiā det perseuerantiam ad coronæ gloriā consequendam: d quia d *Phil.* 1. 6.
qui cœpit in vobis opus bonū, perficiet. Quod opus cùm non cœperit ob tua, sed ob Iesu Christi filij eius merita, propter eadē perficiet illud, si tu volueris.
e *Qui filium suum* (vt ait Apostolus) *tibi deddit: quomodo non etiam cum illo omnia* e *Rō.* 8.32.
tibi donabit? quis accusabit aduersus electos Dei? num Deus ipse, qui eos iustificat? quis est, qui eos condemnet? an Christus Iesus qui pro eis mortuus est, qui & resurrexit, qui est ad dexteram Dei, qui etiam interpellat pro nobis? si itaq; patrem habes adeò liberalem, vt suum tibi det filium; & redemptorem adeò profusum, vt totū suum sanguinē tibi tradat; aduocatum adeò potentem, vt sit æqualis potentiæ cum supremo ipso iudice: quam habes huius defectionis causam & rationem, quasi ex numero sis reproborum? si ob tua peccata dignus es, quem Deus oderit ac repellat; per dilectum hunc eius filium ab eo diligeris; si tua ipsa peccata contra te vindictam clamant, sanguis eius filij clamat misericordiam: Et, si Deus vellet opus destruere quod condidit, interponet se, qui illud redemit: &, vt filio suo gratificetur; & in eo, quod iurè petit, satisfaciat: exhibebit seruo misericordiam: nisi ipse tibi deesse, & obicem ponere velis. Ideoque quod filius est promeritus remunerabit in seruo.

SED vlterius adhuc fiduciam tuam progredi par est, quemadmodum diuina ipsa misericordia se vlterius effundit: à qua sperare licebit, quod non solùm peccata tua condonabit, sed etiam ad amicitiam & arctissimam

necessi-

necessitudinem admittet; quemadmodum Episcopo cuidam magno peccatori, quem ad relinquenda peccata exhortabatur, dixit: f *æmulare & pœnitentiam age: Ecce sto ad ostium, & pulso: si quis audierit vocem meam; & aperuerit mihi ianuam, introibo ad illum, & cœnabo cum illo, & ille mecum.* O promissionem dignam Deo, pignusque certum ac securum perfectæ nostræ reconciliationis! Perpende itaque frater, qualis hæc sit promissio, quis eam faciat, & cui? & cognosces quantam habeas causam & rationem, plenissimam tuorum peccatorum veniam, nouorumque donorum cœlestium augmentum sperandi. Cogita enim potentissimum aliquem Regem ex aula & palatio suo exeuntem, ad miserrimi cuiusdam hominis casam peruenire, qui ob admissum læsæ Maiestatis crimen, crudele supplicium esset promeritus: inueniens verò occlusam ianuam pulsat, vt sibi aperiatur: qua aperta ipse ingrediatur: sed videns hominem lacrymantem, suæque proditionis pœnitentem ac dolentem: mox illi crimen condonet, & in suam amicitiam admittat: addens, se in signum huius remissionis ac reconciliationis velle nocte illa apud ipsum hospitari, & statim iubeat mensam sterni, Regiæ suæ personæ accommodatam: Cui mox iubeat ipsum hospitem assidere, & ex eadem qua ipse parobside; cum quo amicam etiam familiaritatem & consuetudinem, atque si ipsi esset æqualis; ineat, spondeatque, se, ipsum semper amicum habiturum ac familiarem, ac frequenter ad ipsum rediturum, & magnificè hospitalitatem recompensaturum. Si inquam Rex aliquis cum proditore suo subdito hæc faceret: quis nobilem illam & magnificam beneuolentiam, & necessitudinem non admiraretur? Quis non à tali Rege veniam speraret, si eum offendisse contigisset? & quis non in eius amicitiam, se insinuaret, & omni conatu ad eam venire contenderet; si is suam propensionem ostenderet, ad eam cum omnibus ineundam? O Rex æterne, quàm aptè tibi tribuitur, quòd de Rege hoc terreno est dictum! Tu DEVS meus de cœlo ad terram nostram descendens, ad peccatoris domũ accedis, lenibusque ac dulcissimis inspirationibus eius fores pulsas, vt tibi aperiat: qui si, tuam vocationem audiens, aperuerit; mox ad cor ipsius penetras: quem, si flebilem, suique peccati pœnitentem videas, mox culpam remittis, & ad arctissimam tecum amicitiam admittis, remanesque tanquã hospes in eius domo, tota tristis huius vitæ nocte: in cuius amoris signum vis cum illo cœnare, & vt ille tecum cœnet: vtroque eidem mensæ assidente, atque si duo essetis valdè æquales amici. Ibi indulges ei, offerendo vitæ cibos delibãdos, quibus tu ipse vesceris, iucunda suauiaq; inis ibi colloquia, secreta tua illi communicando; ac polliceris, te semper illum amicum habiturum, ac frequenter inspirationibus tuis eum inuisitaturum, ditando illum semper cœlestibus donis. Quis igitur, ô Rex benignissime, non rapiatur in admirationem, attendens quid erga peccatores facias? quis non

f Apoc. 3. 19.

ſperet à te omnium ſuorum peccatorum veniam? & quis non reſumet animum, vt ad arctiſsimam tecum neceſsitudinem aſpiret: qui omnes ad illam inuitas? nolo animum abijcere, etiamſi magnus ſim peccator; cùm videam talem promiſsionem factam Epiſcopo non iuſto, ac feruenti; ſed ſuperbo, hypocritæ, arroganti, adeoque ſuijpſius amore ebrio, vt ſe g *diuitem & locupletem* reputaret, *cùm* verè *miſer eſſet & miſerabilis, & pauper, & cæcus, & nudus*; adeoque DEO horribilis, vt parum abeſſet, quin *nec frigidum, nec calidum ex ore ſuo euomeret.* Ita nobis ſuadet deuotiſsimus S. Bernardus: Omnis, inquit, anima licèt onerata vitijs, peccatis irretita, capta illecebris, exilio captiua, corpore carcerata, luto hærens, infixa limo, confixa curis, diſtenta negotijs, contracta timoribus, afflicta doloribus, erroribus vaga, ſollicitudinibus anxia, ſuſpicionibus inquieta, & poſtremò aduena h *in terra inimicorum* (iuxta Prophetæ vocem) *coinquinata cum mortuis, deputata cum deſcendentibus in inferno.* Licèt inquam ſic damnata, & ſic deſperata, poteſt tamen in ſeſe aduertere, non modò vnde reſpirare in ſpem veniæ, in ſpem miſericordiæ queat: ſed etiam vnde audeat aſpirare ad nuptias verbi: cum DEO inire fœdus ſocietatis non trepidet: ſuaue amoris iugum cum Rege ducere Angelorum non vereatur. Quid enim non tutè audeat apud eum, cuius ſe inſignem cernit imagine, illuſtrem ſimilitudine nouit. Quid vereatur de maieſtate, cui de origine fiducia datur? tantum eſt vt curet naturæ ingenuitatem, vitæ honeſtate ſeruare; imò cœleſte decus, quod ſibi originaliter ineſt, dignis quibuſdam ſtudeat morum affectuumque venuſtare & decorare coloribus. Hæc S. Bernardus. Ex quibus id colligo, quòd quamuis tuas aſpiciens miſerias, meritò debeas te demittere; & quemadmodum filius prodigus magnã DEI gratiam reputare, quod te h *faciat ſicut vnum ex mercenarijs ſuis*: eò quòd dignus non ſis, qui filius eius voceris: conijciens tamen oculos in cœleſtis huius Patris miſericordiam infinitam, licebit plurimùm illi confidere. Et quemadmodum idem S. dixit. *quatenus in bonis Domini, fiduciæ pedem porrexeris eatenus poſsidebis*: quemadmodum eidem filio prodigo euenit: qui quamuis decreuerat, à Patre ſuo petere, vt ipſum faceret ſicut vnum ex mercenarijs ſuis: quando vidit, ſe adeò amanter ac benignè à parente excipi, non id petijt: confidens ſe ad primam filij dignitatem admittendum: ſicut reuera fuit admiſſus; & admittet Pater hic cœleſtis quemcumque ſimili fiducia ad eius miſericordiam accedentem, acceptantem eius vocationem; &, quod ipſe iuſſerit, exequentem.

g *Apoc. 3. 17.*

Serm. 84. in Cant.

h *Bar. 3. 10.*

h *Luc. 15. 19*

Serm. 32. in Cant.

ALIA puſillanimitatis ac diffidentię motiua ſolent habere peccatores, propter horrendas tentationes, quibus Dęmon volentes diuinam vocationem ſequi, & in benè cœptis perſeuerare, oppugnat: Sed quoniam de ijs omnibus inferius ſpecialis inſtituetur tractatio, ibi licebit videre, quàm debile ſit fundamentum, propter illas diffidere.

CAPVT XIX.

DECEM TITVLI OBSTRINGVNT NOS AD excellentem Conuersionem: & qua ratione perfectius Dei vocationi respondeatur.

QVI ob rationes prædictas decreuerunt, vocationem diuinam acceptare: eisdem tenentur, lege gratitudinis, ad cōuersionem, vitæque perfectissimam mutationem faciendam per Sacramentum pœnitentiæ, tam quo ad contritionem & confessionem peccatorum; quàm quo ad vitæ nouæ instituendæ rationem, quam sint imposterum secuturi: amplectentes in his omnibus quod Baruch Propheta
a Baru. 4. 28. populo suo dixit: a *sicut fuit sensus vester, vt erraretis à Deo: decies tantùm iterum conuertentes requiretis eum.* quasi dicat: decuplam in Dei obsequio adhibete diligentiam, quam posuistis in offensione: exerentes omnes vires vestras, totumque talentum, & facultates, quas diuina vocatio vobis communicabit; & orantes eundem Dominum supplices, vt illas dignetur in vobis augere, & efficere: vt, vbi abundauit delictum, decies tantùm reipsa abundet gratia, vt magis gloria eius augeatur. Nec gratis & sine causa vsus est Pro-
Iacob. 19. 3. pheta verbo illo: *decies tantùm,* quod ex scripturæ sacræ stylo omnem pos-
Apoc. 2. 10. sibilem perfectionem significat; idque propterea fortè, quod decem sint nomina ac tituli, quibus ad eam præcipuè obligamur.

1. PRIMVS titulus est, quoniam inferni pœnæ, à quibus te DEVS liberauit, decies millies omnem laborem excedunt, quem in tua ad ipsum conuersione, & perfectissimo per totam tuam vitā obsequio ei præstando collocare posses: siquidē hic & omnes alij, qui in hac vita tolerantur, tanquam picti & vnius momenti censentur, si comparentur ad eos, qui sunt in altera
2. tolerandi: eo maximè nomine, quòd sint æterni. Quod si oculos conijcias ad æterna præmia, quæ tibi promittuntur, si conuertaris, vt seruias Deo: deprehēdes, ea centies millies excedere labores omnes, quos possis in eius ob-
b Rom. 8. 18. sequio collocare. Vt. n. Apostolus ait: b *non sunt cōdignæ passiones huius tēporis*
c 2. Cor. 4. 17. *ad futuram gloriā, quæ reuelabitur in nobis.* c *Id enim quod in præsenti est momentaneū & leue tribulationis nostræ, supra modū in sublimitate æternū gloriæ pōdus operatur in nobis.* Quod si ita ipse Apost. sentiebat, qui tamē ob Dei obsequiū ma-
2 Corint. 11. gnos & prolixos labores sustinebat, quemadmodū ipse in suis Epistolis narrat: non multum facies, si & tu ad similes & maiores etiam subeundos te offeras; vt ei Domino seruias, qui talia promittit præmia. Descendens aūt ab
3. æternis ad tēporalia, cogita quā sint innumera & horrenda mala temporalia, à quibus etiam te DEVS liberauit, ac liberat; & porrò liberabit, si fueris in eius obsequio fidelis: quæ, si cum ijs laboribus conferas, quos in

morti-

mortificandis vitijs es positurus: intelliges, hos decuplo esse minores. Nam omnes pœnas temporales, quas Deus alijs peccatoribus inflixit, aut nunc infligit, potuisset tibi ob tua peccata meritò infligere: siquidem vel vnicum lethale peccatum omnibus illis est dignum. rectum itaque est, vt ei etiam cum aliquo labore seruias, qui te à tot malis liberat ac præseruat, non ob tua merita, sed ex sua sola misericordia.

HINC transire potes ad innumera bona temporalia, quæ etiam tibi hactenus dedit, dabitq; & adijciet, si ei seruias: quæ etiam superant decies omnes labores corporis, quos ei seruiẽdo sustinebis. Neq; hoc in genere tantũ, & cõfusè cõsidera; sed attende, quicquid ab eo recipis vna die; & quid Deus egerit, agatq;, vt bolum panis, quem comedis, tibi det: Motus sc. cœlorũ & Elementorum; labores eius, qui terram coluit, frumentum seminauit, messuit, triturauit, & collegit; eius item, qui illud moluit, pinsuit, & ad tuam mensam portauit; Eorum item Mechanicorum labores, qui instrumenta siue ferrea, siue lignea confecerunt, ad hæc omnia necessaria; & quod ipse Deus fecit ad ferrum illud, siue lignum creandum; & alia innumerabila, quæ ab ipso mundi exordio cũ his omnibus fuerũt connexa. quæ omnia in hodiernum vsque diem, in tuum vsum, victum, vestitum, & habitationem; cæteraque omnia, quibus vita tua conseruatur & sustentatur, ipse conseruat ac sustentat. Qui ergò fit, vt non iudices valdè modicum, quicquid pro Deo tuo feceris? etiamsi facias, quicquid poteris: si aspicias plurima, quæ ab illo recipis. 4.

VERVM ad spiritualia bona conscende, quæ ab eodem Deo accipis, quo die te iustificat: & intelliges, ea decies millies excedere, quod in ipsius obsequium tu præstiteris: d *Nam* (vt Sapiens ait) *omne aurum in comparatione sapientiæ cœlestis, arena est exigua, & tanquam lutum æstimabitur argentum in conspectu illius, & omnes diuitiæ nihil sunt in comparatione illius: ipsa est bonorum omnium mater, & infinitus eius thesaurus hominibus,* qui non potest dignè æstimari, *quo qui vsi sunt, participes facti sunt amicitiæ Dei.* Aequum est itaque te agnoscere bonum, quod à Deo accipis, excellentiam scilicet ac dignitatem Filij Dei; & quod anima tua eius sit sponsa, dareque operam, vt infinito hoc thesauro cum omni possibili perfectione vtaris: etiamsi enim eam totam adhibueris, adhuc ad eam non peruenies, quam tale donum talisque dignitas exigit. 5. d Sapi. 7.9.

HVC accedit spiritualis præmij, quod Deus in hac vita tibi largietur, magnitudo, si feruenter ei deseruias: quod premium nõ tantùm decuplum, sed centuplum etiam erit, quàm tu pro illo efficias. ipse enim dixit: e *quicumque propter ipsius nomen aliquid reliquerit, centuplum accepturum.* tantam sc. lætitiã, tantã pacẽ, saturitatẽ, & spiritualium consolationum abundantiam, vt centies millies superent id, cui, perfecti eius obsequij causa, renunciauit. 6. e Mat. 19.29

7\. QVOD si etiam velis omni generi lucri & commoditatis ex diuino obsequio renunciare;etiam nomina & titulos ostendemus, quæ te ad id obligēt.Conijce .n.oculos in excelsissimū Incarnationis verbi diuini beneficiū, & in ea, quæ totius vitæ suæ decursu pro te fecit,ac perpessus est; & intelliges ea incomparabiliter excedere & præstare ijs, quæ tu eius obsequij causa feceris,& passus fueris:licèt solus præstare posses, quicquid præteriti omnes sancti fecerunt. Si igitur DEVS summum potentiæ suæ in gloriosissimo opere,remedij tui causa,perficiēdo tibi ostendit:te quoq; par est summum facere,quod posis,eius obsequij causa. Ille decies millies plus fecit ac pertulit,quā ad tuam salutem esset necessariū: siquidem ad eam,minimum operum & laborum eius suffecisset: Rectum ergo erit,te multò plura facere,quàm tenearis;siquidem etiam quicquid poteris adeò est modicum.

8\. NE verò diceres, beneficium hoc semel peractum, iam transijsse; voluit idem Dominus recenti nomine te quotidie obligare, veniens verè ac realiter ad Sanctiss. Altaris Sacramentum, ad facienda inuisibiliter in anima tua officia illa;quæ, dum viueret in hoc mundo,præstitit. Imò vel vnica sacra communio in tota vita tua sufficiens esset nomen & causa, cur totam illam expēderes in seruiendo cum omni perfectione ei, qui tali te esca dignatur. quid igitur si eam singulis mensibus, aut hebdomadis, aut etiam quotidie proponat?Quod si mundo aut Dæmoni adeò diligenter pro vili aliqua esca paruisti:consonum omninò est seruire DEO decies millies diligentiùs,pro esca adeò præstanti ac pretiosa.

9\. SED addamus quod summum est,& quod omnia prædicta nomina eminenter complectitur:quantum sc.infinitæ Dei maiestati debeatur, non iam ob præstita tibi beneficia,sed propter id,quo eius diuinitas digna est: cuius cōparatione est decies millies nihil, quicquid tu in eius obsequium facere posis: Ideoque iustissimum est,nihil omninò detrahere ex ijs,quæ præstare posis, memor eius, quod S.Iob dixit. f *si voluerit homo* disputando *cum Deo contendere,non poterit ei respondere vnum pro mille*;& quod dixit Ecclesiasticus:g *terribilis Dominus,& magnus vehementer,& mirabilis potentia eius : glorificate quantumcumque potueritis,superualebit enim adhuc* : quia multò pluribus est dignus. *Benedicite & exaltate illum quantum potestis:maior enim est omni laude.*

f Iob 9.3.
g Eccl.43.32.

SED quoniam hic titulus adeò est excelsus,nec solet ab ignorantibus eius præstantiam,æstimari: adiungamus ei vltimum,qui alios innumeros complectitur,ob innumeras sc.Dei perfectiones, quæ in creaturarū eius cōmodū expendūtur.Attēde itaq; infinitā eius sapientiā, & immensitatē, qua est in omni loco,cernitq; quicquid vbiq. fit:propter q̧ solū intelliges, te obstrictū,ad nihil faciendū,supremi huius regis præsentia indignū. DEINDE cogita eiusdē omnipotentiā adesse tibi ad nutū,ad omnes tuas actiones tecū peragēdas,seruata tamē in omnib⁹ tua libertate: atq; si tu solus esses eas per-

acturus: Ex quo intelliges, quã iustũ & ęquũ sit, nõ abuti tua libertate ad aliquid mali, sed ea semper vti ad faciendum, quod est perfectissimum. Nam simul cum omnipotenti adeò adiutore æquè poteris maximum atque minimum perficere. Quid autem dicam de suauissima eius circa res omnes prouidentia, qua summè te obstringit, ad summam curam in eius obsequium adhibendam, sicut ipse habet ad tibi prospiciendum? & vt semel cõcludam, perpende infinitam eius charitatem, & amorem, quo tot in te contulerit & conferre desideret beneficia, quæ retulimus: & hoc solum impellet te ad ei seruiendum ex toto corde, ex tota mente, & ex omnibus viribus tuis: Amor enim non scit continere se intra aliquos terminos, vt non faciat quod possit, & eius dilectus petat.

§. I. *Qua ratione sit exactè Dei Vocationi obediendum.*

HIS adeò efficacibus rationibus excitare te debes, ad respondendum diuinæ vocationi promptè ac diligenter, feruenti quadam & perfectissima conuersione: certò tibi persuadens, Deum neque approbabare obedientiam & cõuersionem, quæ in specie tantum ad nutũ & prompta esse videtur, si reuera tepida sit, rudis & inconstans; neque reprobare tardam & aliquo modo reluctantem, si reipsa feruens sit, benè radicata, & constans: quemadmodum CHRISTVS D. N. significauit in iucundissima quadam parabola Pharisæis proposita: a *Homo* (inquit) *quidam habebat duos filios, & accedens ad primum, dixit: Fili, vade hodie operare in vinea mea. Ille autem respondens, ait: Nolo. Postea autem pœnitentia motus abijt. Accedens autem ad alterum, dixit similiter. At ille respondens, ait: Eo, Domine, & non iuit. quis ex duobus fecit voluntatem Patris? dicunt ei: Primus. Dicit illis IESVS: Amen dico vobis, quia publicani, & meretrices præcedent vos in regnum Dei.* Quæ vocatio iucundior esse potest, & quæ verba molliora, quàm quæ Pater noster cœlestis dicit peccatori: *Fili, vade hodie, operare in vinea mea.* Quid enim hoc aliud est, quàm, fac, quod tibi mando, ad quod mille nominibus es obstrictus? Memor esto, te esse Filium meum, & me tuum Patrem: filios verò teneri suis parentibus obedire, præcipuè si thesaurorum eorum hæredes esse velint. Attende, me non petere labores multorum annorum, sed HODIE: tempus enim laboris, etiamsi per totam vitam duret; adeò tamen breue existimandum est, atque si vnius tantũ esset diei; & hodiernum tantùm, quo laboras, certum habes: nescis enim, an tibi supersit crastinus. Si igitur hodie te voco, b *noli obdurare cor tuum*, nec obedientiam differre in crastinum. Attende, quòd non te vocem, vt in aliena vinea labores, sed in mea: quæ etiam est tua: in anima enim tua, eiusque facultatibus est laborandum; conando copiosos bonorum operum fructus proferre in vtilitatem tuam, & gloriam meam. quod si dicas, te iuri tuo cedere, nec velle animam tuam

a *Matt.* 21. 28.

b *Psal.* 94. 8. *Heb.* 3. 7. 13.

colere, quia tua est; ego verò iuri meo non cedam: anima enim tua, plùs est mea, quàm tua: siquidem ego illam creaui, illam redemi, conseruo & sustento: & plus curæ in ea colenda adhibere debes, eò quòd mea sit, quàm quòd tua; pluris æstimando meum velle, quàm tuum. Quodnam erit cor adeò durum, vt suauißima huiusmodi vocatione non mollescat! benè hoc ostendit alter filius, cùm subitò eam audiens, eius æquitatem intellexit. nam conuictus, respondit: *Vado Domine*; & statim ire cœpit, vt parentis mandatum exequeretur. Sed ô humani cordis inconstantiam! statim atque itineris laborem sensit, & culturæ vineæ difficultatem olfecit, oblitus est eius, quod audiuit; nec eius rationem aliquam habuit; nec vlterius progredi voluit, vt Patris voluntatem exequeretur, qui tantum ei amorem ostendit. Contrà verò primus filius difficultatibus, quæ cum ipsam vocem audiuit, ei occurrerunt; adeò parum reueritus est parentem, vt verbis impudentibus responderet: NOLO: quamuis transacto illo primo impetu, impudentiam suam animaduertens, ac dulcißima parentis verba perpendens, statuit ei obedire, totaque die in vinea colenda laborare, vsque ad ipsam noctem. Ideoq; alteri fratri, qui liberaliter promiserat, se laboraturum, fuit prælatus. In regnum enim Dei non illi admittuntur, qui solis verbis absque operibus, obedientiæ satisfaciunt, quemadmodũ Pharisæi; neq; qui tepidè incipiunt, & mox à labore desistunt: sed illi eminentiorem obtinebunt locũ, qui tarditatis ac resistentiæ suæ pœnitentes, magno eam feruore ac diligentia compensare student. O si DEVS oculos tibi mentis aperiret, vt in hoc exemplari videres, quid hactenus feceris; quidque facere debeas; cùm te ipse ad suum vocat obsequium! ô quoties diuinis inspirationibus, & vocationibus respondisti cum secundo filio: *Vado Domine*, nec tamen iuisti! multum offers, sed parum facis; obedire incipis, sed mox defatigaris; producis flores bonorum desideriorum, sed non profers fructus bonorum operum sed quemadmodum apud Iob dicitur: es c *quasi vinea, cuius botrus in primo flore læditur. & quasi oliua, proijciens florem suum*. Aliàs verò impudentior fuisti imitando primum filium, respondendo diuinis inspirationibus, illud NOLO apertè, ne tuas vinceres repugnantias: aut saltem respondisti obuelatum quoddam NOLO, dum excusationes mille prætexuisti, d *fingendo laborem in præceptis*, & prætextus quærendo dilationum, aut ipso opere ostendendo, te nolle facere quod iubet DEVS; vt facias quod Dæmon suggerit, & caro tua. Illud verò peßimum esset, si quemadmodum primum filium imitatus es in illa verbi NOLO resistentia, non eum imitareris in bono obedientiæ. qui enim peccantem est imitatus: meritò emendatũ imitabitur, pœnitentiam agendo de sua repugnantia; & incipiendo seruire Deo cum magna cura & perseuerantia.

c *Iob*.15.32. *S. Greg l.* 12 *Moral.c.* 24.

d *Psal.* 93. 20.

ACCIPE itaque ab vtroque filio quod bonum eſt, relicto malo. Ab altero accipe promptitudinem ad bonum propoſitum concipiendum; ab altero verò virtutem & efficacitatem ad illud exequendum: ab altero accipe bonum initium, ſed reijce eius inconſtantiam; ab altero accipe bonum progreſſum, omittens moras eius ac dilationem in incipiendo. Imitare ſaltem, quos Chriſtus Dominus Noſter tanquam exempla proponit, cùm dixit: *Publicani & meretrices præcedent vos in regnum Dei*: quia eorum pœnitentia & conuerſio adeò fuit feruens, vt præcederet iuſtos, qui non tantum atq; illi peccauerunt. imò illorum pœnitentia tanquam exemplar iuſtis proponitur, vt eos in feruore imitari conentur. Talis fuit conuerſio S. Matthæi, & S. Magdalenæ. nam ille fuit e *Publicanus*, hæc f *publica peccatrix*. Matthæus, etſi tardè vocatus, decuplo tamen plus laborauit, quàm eius anteceſſores. nam g *vndecima hora diei veniens ad vineam*, vna hora laboris plus eſt promeritus, quàm qui decem horas citius venerunt. At Maria Magdalena adeò feruentem fecit conuerſionem, vt eius exemplo conuicerit Chriſtus D. N. Phariſæum, qui ipſum inuitauerat, & iactabat ſe eſſe iuſtum: & iuxtà ſententiam Baruch, h *quemadmodum fuit eius ſenſus vt erraret à Deo, decies tantum conuertens requireret Deum*. decem enim inſignes virtutes exercuit in ſua conuerſione. 2.

e Matt. 9.9.
f Luc. 3 38.
g Mat. 20.8
h Baruch. 4. 28.

QVARVM prima fuit rara HVMILITAS, qua in præſentia eorum, qui inuitati erant, contemnens opprobria & quæcunq; de ſe dici poterant, proſtrauit ſe ad pedes Chriſti. & quamuis ex colloquio Chriſti D. cum Phariſæo cognouit ſe ab illo irrideri, & contemni, ipſa tamen ſummo ſilentio manſit, propriæ cauſæ, ob quam venerat, intenta. 1.

SECVNDA virtus fuit, ſumma in præſentia Saluatoris MODESTIA: non enim eſt auſa ad eius aſpectum accedere, ſed retrò i *ſtetit ſecus pedes eius*, quaſi puderet, diuinũ vultum aſpicere, quẽ agnoſcebat ſe grauiter offendiſſe; plenaq; rubore quemadmodum publicanus ille, k *nolebat*, nec audebat, *oculos ad cœlum leuare*. Ex quo orta eſt profunda illa REVERENTIA, qua ſe ad Chriſti pedes proſtrauit, adorans eũ in ſpiritu & veritate; & confitens ipsũ eſſe ſuũ Medicum, & vnicũ reparatorem, non ſolũ ſecundũ l *diuinitatem* per caput ſignificatam; ſed etiã ſecundùm *humanitatem* per pedes indicatam. Et quamuis propria indignitas eam cõtrahebat, FIDVCIA tamen præualuit: vt non procul, ſed ad ipſos ſacratiſsimos pedes ſe poneret, à quibus opem & ſolatium ſperabat: ſciens, quod m *qui appropinquant pedibus eius, accipient de doctrina illius ſalutem & vitam*. Proſtrata itaque loqui cœpit non verbis ſed *affectibus*; non rationibus linguę, ſed ſingultibus, & oculorum lacrymis, quæ ſummi doloris & CONTRITIONIS cordis eius fidẽ faciebant, & hæc fuit quinta virtus, qua peccatorum ſuorum maculas eluit. Sed quoniam lachrymæ noſtræ, etiamſi guttas maris excedant, ſi per ſe ſumantur,

2. 3. 4 5.

i Luc. 7. 38.
k Luc. 18. 13.
l 1. Cor. 11. 3.
m Deut. 33. 3.
Iacobi. 4. 8.

non sufficiunt ad eas maculas lauandas, fundebat illas ad pedes Christi, quibus coniunctæ, ex ipsius Christi meritis virtutem acciperent, quam ex se ipsis non habebant: & ita purgarent ab iniquitatibus quas ipsa habebat. Et mox capillos manibus arripiens tersit pedes, quos lachrymis rigauerat,
6. in signū ingentis DESIDERII, quę ipsas effusas in pedes Christi lachrymas, in cor suum traijcere iterum cupiebat, vt sic Redemptoris sui dolores, & quicquid suis gressibus ille fuit promeritus, sibi ipsa applicaret. Quid verò est capillos suos manibus arripere, nisi cogitata ac desideria cum operibus coniungere; vt omnia virtutem & sanctitatem Christi participent, quemadmodum linteum, quod res aliqua humida tergitur, humitatis eius fit
7. particeps. Et quoniam hoc totum non ab spiritu timoris procedebat, eminere voluit in septima virtute quæ est CHARITAS, quam manifestabat sacratissimorum pedum Christi frequentibus osculis, ex intimo cordis optans, totam se Redemptori suo coniungere, eaque amoris vnitione vnum
8. cum illo spiritum fieri. Et vt intelligeretur, eum amorem non solum esse in affectu, sed etiam opere, VNGVENTO pretiosissimo & fragrantissimo eius pedes VNGEBAT; feruentissima cōcipiens desideria, & animi decreta firmissima, omnes suas facultates, & quicquid haberet, in huius Domini sui
n Rom. 6. 9. obsequium expendendi. vt n *quæ prius iniquitati seruierant, nunc seruirent iustitiæ in sanctificationem.* Nona virtus, quæ reliquas omnes comitabatur, fuit
9. purissima solius gloriæ Dei INTENTIO in omnibus quæ faciebat. In cuius rei fidem non dicitur de illa, quod pedes Christi terserit, postquam eos vnxisset, sed prius, ne quid pretiosi illius & fragrantis vnguenti sibi adhæresceret. significare enim voluit, nihil se velle recipere eorum, quæ Christo semel obtulisset; nec gloriam aut honorem ex eo facto sibi accedere:
10. sed quicquid illud esset, dilecto suo tribueretur. Denique fuit constantissima, donec voti sui compos euaderet. etsi enim colloquium Christi D. cum Pharisæo diutius protraheretur, ipsa tamen, *ex quo intrauit non cessauit osculari pedes eius*: sed repetiuit, milleque amoris affectus replicauit; donec dulcissimum illud verbum à dilecto suo ad se conuerso audiuit: *dimittuntur tibi peccata: vade in pace.* Hunc ergo in modum feruens illa peccatrix *decies tantum conuersa Deum requisiuit*, quàm ab eo discedens, eum offendendo *errauerat*, cui (vt Christus dixit) propterea *remissa sunt peccata multa, quoniam dilexit multum.* Eius ergò conuersionem meritò tanquam exemplar tuæ accipies imitandam in decem prædictis virtutibus: de quibus fusior erit sermo in tractatu tertio, qui erit de pœnitentia.

§. 2. *Prædicta confirmantur exemplo feruentis Ruth conuersionis.*

HVic Tractatui, & ijs, quę hactenùs diximus, finem imponamus, proposito exemplo feruentis RVTH conuersionis, quæ multò magis

eminet, si cum ORPHAE sociæ eius inconstantia conferatur: in quibus veluti sculptū apparet, quod Christus D. N. dixit in parabola duorū filiorū, quam retulimus. Nam quemadmodum duo illi filij eodem vocationis modo, licet euentibus cōtrarijs, vocati fuerunt: Ita ORPHA & RVTH eisdem medijs vocatæ sunt à Deo, vt ex terra Moab exirent, idololatriā suam desererent, & cum Noëmi in Bethlehē pergerent: vbi verum Deū Israel adorare, eiq; seruire possent. Et vtraq; quidē ex patria sua, & materna domo exire cęperūt; & vtraq; cum lacrymis dicere: a *tecum pergemus ad populum tuū, nec te deseremus*: sed paulò pòst Orpha imitata secundum filiū inconstantem, mentē mutauit, nec reipsa Socrum suā est secuta. amor enim patrię, parentū, ac Deorū, quos adorare cōsueuerat, eam impulerunt; vt ad locū, vnde exiuerat, reuerteretur. RVTH verò feruentiori animo firma & cōstans perseuerauit in suo proposito, oblita patriæ suæ, populi sui, ac domûs parētum suorū; & Deorū, quos antea coluerat: dixitq; ad NOEMI: *ne aduerseris mihi, vt relinquā te & abeam: quocunq; enim perrexeris, pergam: & vbi morata fueris, & ego pariter morabor. populus tuus populus meus, & Deus tuus Deus meus. Quæ te terra morientem susceperit, in ea moriar: ibiq; locum accipiam sepulturæ. Hæc mihi faciat Dominus, & hæc addat, si non sola mors me & te separauerit.* O mulier, plus quàm mulier, in qua diuina vocatio admirandam vim & efficacitatem suam ostendit! eosdem patitur conflictus & congressus quos Orpha; nec tamen cedit sicut illa: videt ad oculum sociæ suæ inconstantiam & malum exemplum, nec mutatur: exhortatur eam NOEMI, vt ad populum suum redeat; negat illa se alium populum habere, quàm ipsius NOEMI: & quamuis incipiens & nouitia in obsequio diuino, offert se viriliter ad æquè currendum cum veterana; Ac denique ita seriò & ex animo patriæ suæ, moribus, ac legibus, dijsque ipsis, quos prius adorauerat, renunciat; vt ex tunc statuerit, non nisi vnicum solum Deum agnoscere, eiusque sanctam legem amplecti, tanta firmitate, vt etiam iuramento se obstringat, ad perseuerandum in his omnibus vsque ad ipsam mortem & sepulturam. Adeoque exactè promisionem suam impleuit, vt inter Messiæ progenitores connumerari meruerit: volueritq; Seruator noster eam recenseri in Sancto Euangelio inter suos progenitores, in exemplum peccatorum pœnitentium; & confusionem rebellium, videntium, idololatras præcedere ipsos in regnum cœlorum: eò quòd cum obedientia amplectantur, quod ipsi pertinaciter reijciunt. quemadmodum his verbis mirificè perpendit S. Hieronymus: ostendamus in Israel gloriam peregrinam; & benedictionis germen in ligno fluxisse nō suo dicimus RVTH, quo magis confundantur in fœmina. Promittitur per Prophetas de *radice Iesse virga*, pro nostra salute proditura, in quam flos conscenderet, qui vel solus vtique pleni agri odore fragraret præ consortibus suis: quem in

a *Ruth.* 1. 10.16.

Matt. 1.5.

Libro de vera Circumcisione vltra mediū to. 9.
b *Isai.* 11. 1.

odorem vnguentorum ſuper omnia aromata lætitiæ oleo pater vnxiſſet. Hic tamen Ieſſe auiam non Iſraeliticam habuit, ſed Moabitam. Cui tãtum peregrinæ cõceditur, quantum nulla de Patriarcharum germine promeretur: vt ſuo vtero deſtinatæ benedictionis ſemen accipiat, & Iſraeli non Iſraelita parturiat dignitatem: cornuque populi ſui, in alterius populi benedictionibus aliena ſuſtollat. vnde iſtud, oro, promeruit? Credo, quia dixit ſocrui ſuæ: Populus tuus, populus meus eſt: & Deus tuus, Deus meus eſt. O virtutem viris etiam præferendam. Abrahæ fidem incircumciſæ gentis mulier imitatur, quam virilis circumciſio dereliquit; & per aliena veſtigia meritum iuſtificationis ingreditur, à quibus maiorum cæca hæreditas deuiauit. Deos ſuos Moabita contemnit, cùm tu Iſrael deſideres alienos. Illa enim vnum Deum, ſuorum iam oblita, coniurat; & tu poſt multitudinem fornicaris idolorum: hinc eligitur à Domino, hinc fit Iſraelita, mente, nõ genere; Fide, non ſanguine; virtute, non tribu: hinc vſque adeò benedicitur, vt Prophetarum tuorum mater vocetur, & regum. Lucet prorſus die clariùs, regnum cœlorum vim pati; & à vim facientibus inuadi, diripi, poſſideri: nec iuſtificationem gentis eſſe, ſed vitæ: quando non circumciſi per frugem probitatis, aulam ſanctificationis introeunt: & circumciſi in eadẽ aula geniti per pudenda geſtorũ ſceptrum ſanctificationis amittunt. Hæc S. Hieronym. quod totum in malorum Chriſtianorum pudorem & confuſionem cedit, qui Deum viuum deſerunt; vt ſuis operibus falſos vitiorum ſuorum Deos adorent. Et quemadmodum c *Niniuitæ, & Regina Sabæ ſurgent in iudicio* (ſicut ipſe Redemptor noſter dixit) vt eos arguant & condemnent, qui eius voci obedire noluerunt, nec ad eius doctrinam audiendam venire: Ita hæc mulier erit tunc tanquam exemplum conſtituta, ad rebelles diuinæ vocationi cõfundendos, & condemnandos, eò quòd facere neglexerint, quod illa facit: cum tamen maiora ad id præſtandũ, ſubſidia habuerint, quàm illa. Sed multò eſt melius, vt eam nunc in exemplum accipias ad feruentem eius conuerſionem & obedientiam imitandam; ſtudendo ab ipſis initijs generoſum induere cor, ad magna quæque aggredienda: etſi enim ſementis primæ vocationis non ſtatim proferat fructum centeſimum; ſtatim tamen animum adijcit ad eum procurandum, quemadmodum in proximo Tractatu dicetur.

c *Matt.* 12. 41.

Finis Tractatus Primi.

TRACTATVS SECVNDVS.

DE SANCTIS BAPTISMI ET CONFIRMATIONIS SACRAMENTIS, ET PERFECTIONE, QVAM EA SVSCIpientes *profitentur.*

VOCATIONES, de quibus hactenùs diximus, & de quibus in posterum acturi sumus, inducere solent ad suscipiéda Sacramenta, vtpotè præcipua instrumenta, quibus (quemadmodum Concilium Tridentinum definiuit) Christus D. N. ad quam nos vocat, Gratiam & Perfectionem communicat. Quia omnia septem (quorum superiùs meminimus) tanquam septem vasa sunt, in quibus IESV Christi D. N. sanguis collectus continetur, ad emundandas peccatorum nostrorum maculas, passionumque nostrarum vulnera sananda; & tanquam septem scrinia, in quibus pretiosissimi gratiæ ac virtutum cœlestium thesauri reconditi manent, ad omnes homines ditandos ac beandos. Sunt quoque septem a *fontes,* quos Isaias *Saluatoris* vocat, ex quibus *haurimus in gaudio* viuarum *aquarum* abundantiam, ad extinguendam sitim cordium nostrorum; purificando, irrigando, & implendo illa bonis spiritualibus: Ac denique sunt septem externa signa, quæ efficaciter efficiunt internam sanctitatem, quam significant. Nam (teste S. Thoma,) etsi vitia & virtutes in anima, quæ purus est Spiritus, præcipuè sint: quia tamen illa, carne circumdata est, nec inuisibilia, nisi per similitudinem & inditia rerum visibilium cognoscit: voluit Christus D. N. eam purgare, & sanctificare per Sacramenta; quæ signa sint visibilia mundiciei, & sanctificationis internæ, quam efficiunt. Et quemadmodum b *Pharao vidit in somno septem spicas pullulare in culmo vno, plenas & formosas;* quæ panis abundantiam in tota terra Aegypti futuram significabant: Ita Christus D.N. septem horum Sacramentorum spicas produxit, non vacuas, quemadmodum erant in antiqua lege; sed plenas gratiarum & virtutum, quas copiosissimè filijs Ecclesiæ communicant. Dicuntur verò *formosæ*, eò quòd tangentes corpus, animam gratiâ formosam reddunt. Caro, ait Tertullianus, abluitur, vt mun-

Sess. 7. can. 6.
cap. 7. § 2.
a. Isai. 12. 3.
3. p. q. 61. a. 1.
b Gen. 41. 5.
Lib. de resurrect. carn.

detur anima; caro chrismatur, vt anima roboretur; caro inungitur, vt maneat anima consecrata; caro alitur speciebus panis & vini, vt anima satietur alimento, quod Christi corpus & sanguis ei impertitur. Et quandoquidem peccata incipiunt à carne, rebusque sensibilibus, quibus illa pascitur & fouetur: rationi consentaneum est, vt etiam antidota à carne incipiant; & vt homo subijciat se demissè, ad suorum malorum opem in rebus corporalibus quærendam; suumq; intellectum, ad credendum, Deum D. N. in rebus adeò vilibus, quales sunt aqua, & oleum, posuisse rerum adeò sublimium, quales sunt ipsius gratiæ thesauri, communicationem. Ac similiter credat, statim atque Sacramenti Minister verba illa externa profert: EGO TE BAPTIZO, &c. CONSIGNO TE CHRISMATE SALVTIS, &c. aut ABSOLVO TE, &c. DEVM interiùs in anima efficere, quod illa verba significant. Vtque hoc suauiùs crederetur, constituit, (vt S. Chrysostom. perpendit) vt in horum Sacramentorum institutione, aut vsu initio nascentis Ecclesiæ euenirent aliqua signa prodigiosa, quæ ostenderent admirandos effectus, in cordibus suscipientium efficiendos: quamuis, eadem signa cessarent, nec ita inposterum apparerent.

Homil. 12. in Matt.

HI effectus ad duos magis præcipuos reducuntur: Alter est, quòd omne genus peccatorum, eorumq; reliquiæ aut pœnæ dimittantur; primaque gratiæ vita ei communicatur, qui conuenienti dispositione ea sacramenta suscipit: Alter effectus est, quòd eam gratiæ vitam conseruet, augeat, iuuetq; ad insignes aliquos virtutum actus exercendos; & aduersus nostros inimicos tam in vita, quàm in morte strenuè decertandum, vsq; ad coronæ consecutionem. Quare quemadmodum Elisæus prodigiosè multiplicauit oleum, quod pauper vidua in vase quodam habebat, implens illo multa alia vasa; & iubens, ex eo tùm c *debita creditoribus solui*; tum *ipsam, & filios eius viuere de reliquo*. Ita Christus D. N. sacramentalis gratiæ nobis dat oleum: quo Ecclesia & eius filij debita peccatorum nostrorum exsoluamus, capiētes ex infinitis eius satisfactionibus ac meritis (quib⁹ opera nostra adiungamus) vtilitatē; & gratiæ vitā, alimento & fortitudine nobis ab hoc oleo diuino collata, foueamus ac viuamus. Et quemadmodum oleū illi⁹ viduæ nunquā manare destitit, quamdiu vasa in prōptu fuerunt, in quibus reciperetur: Ita oleū gratiæ, quā tribuunt Sacramenta, nunquā ad finē vsque mundi cessabit, dum fuerint homines, qui ad eā recipiendā, vt par est, se disponant: fons enim, ex quo illud fluit, virtutē habet infinitā. Cuius rei figuram vidit Zacharias Propheta in d *candelabro illo toto aureo*, in quo erant *septem lucernæ* oleo plenæ, quæ septem Sacramenta significant, vt suprà notauimus. In cuius candelabri capite lampas erat aurea pulcherrima, ex qua per duas oliuas siue rostra oleū in septem lucernas fluebat. quæ lampas, Christi D.N. erat figura, & vtriusq; eius naturæ diuinæ & humanæ, ex quibus

c *4. Reg. 4. 7.*

d *Zach. 4. 2. vide Riberā ibid.*

cap. 7. §2.

fluit,

fluit, fluetq; omnis gratia, quæ per septem hæc Sacramenta hominibus cõmunicatur. Quamuis autem Sacerdotes & ministri illa conferentes, mali sint, non propterea oleum gratiæ fluere cessabit: Cùm enim præcipuus fons, qui Christus est, sit perpetuus, non impedietur fluxus propterea quod tuba siue aquæ ductus, per quam aqua gratiæ deducitur, cupreus sit aut testaceus. ad eum modũ (ait S. Gregorius Nazianzenus) quo duo annuli, alter aureus, alter ferreus, si vterq; incisam habeat eandem imaginem, & regia insignia; æquè vnus atq; alter ea exprimet impressus: sic inquam eadem gratia cõfertur per Sacramentum ab aureo Sacerdote, qui insigni splendet sanctitate, administratum; & à ferreo, malitia in fami: quamuis honoris causa sublimium horum Sacramentorum, velit DEVS omnes eorũ ministros aureos esse, oleoq; gratiæ plenos, quam alijs sunt communicaturi. In cuius figuram idem Propheta Zacharias vidit e *duas oliuas* fructibus redundantes; *alteram à dexteris lampadis* aureæ, *alteram à sinistris*, quæ (vt Ange[illegible]m Prophetæ declarauit) *erant duo filij olei, qui assistebant dominatori vniuers*[illegible] ad significandum, ministros Christi tam Episcopos, qui à dextris eius; quàm inferiores Sacerdotes, qui sunt ad sinistram, debere esse gratiæ filios, & oliuas in domo Domini plantatas; non solum verborum folijs, sed fructibus præcipuè bonorum operum ornatas: vt semper in conspectu DEI, in feruentissimis Meditationibus & orationibus versentur, quemadmodum suo loco videbimus.

Tridenti. sess. 7. can 12

Oratio in Sanctum Baptisma.

S. Aug lib. 4. contra Crescoc. 20.

e *Zach. 4 3 4.*

Ex horum Sacramentorum celsitudine, & stupendis eorum effectis prouenit necessitas nostra, qua opus habemus, speciali vocatione à Deo vocari; & ita ad ea suscipienda iuuari, vt eorum fructum sentiamus. nisi enim ab ipso Deo auxilium & opem habeamus, ex nobis ipsis vires & facultates necessarias non habemus. Ipse verò DEVS inspirationibus suis sese per mũdi plateas effundit, infideles ad baptismum suscipiendum inuitans; & per vicos Ecclesiæ fideles vocans, & hortans, vt suis temporibus accedant ad Sacramenta, quibus indigent. Recens Baptizatis inspirat, vt confirmationis Sacramentum accipiant, quo fortiores & constantiores euadant; in aliquas culpas lapsis, vt ad pœnitentiæ Sacramentum, quo peccata purgentur accedant; reliquis, vt sacram Communionem, qua sustententur frequentent; infirmis, vt extrema Vnctione in vltimo periculo se muniant, vt transitum in cœlum reddant sibi securiorem. Quæ vocationes omnibus Christianis communes sunt, & generales. Hæc enim quinque Sacramenta (vt loquitur Concilium Tridentinum) ad spiritualem perfectionem diriguntur, quam quisque vt sibi obtineat, studere debet. Ac propterea de eisdem agetur in sequentibus tractatibus, & in hoc secundo ea afferemus, quæ ad Baptismum & Confirmationem spectant; per quæ ingressus fit in Ecclesiam; & Christiani hominis status suscipitur cum perfectione & constantia. Cuius vesti-

gium quoddam(vt glossa aduertit)in ijs præcesſit, quæ NOEMI facere iusſit RVTH,cùm agebat,de ea nuptui tradenda Booz: f *lauare*(inquit) *& vngere,& induere cultioribus vestimentis,& descende in aream.* Area Christi D.N. quem Booz significabat, (quemadmodum posteà dicemus) est Ecclesia Catholica,ad quam à Deo vocâtur animæ,quas ipse est in sponsas accepturus:ad quæ sponsalia lauantur illæ Baptismi Sacramento; vnguntur Confirmatione;pretiosisque virtutum ac insigniũ earum actionum vestibus exornantur:vt ita perfectam vitam ducant,quemadmodum excelsi adeò Regis sponsas decet.

f *Ruth* 3.5.

CAPVT I.

BAPTISMVS, EIVS EXCELLENTIAE, [illegible] *effectus; & ad eum percipiendum Vocatio.*

In oratione in sanctum Chrisma.

SANCTVM Baptismi Sacramentum (quemadmodum S. Gregorius Nazianzenus dixit) adeò inter cætera diuina beneficia elucet, vt omnium præstantisſimum & præclarisſimum dici posſit: Continet enim tanquam sementis ea omnia; aperitque viam ad fruendum illis, cæterisque Sacramentis,quemadmodum discurrenti per innumera mala,à quibus nos liberat; & per ingentia & mirabilia bona,quæ ab eo nobis suauisſimo & excellẽtisſimo quodam modo proueniunt,apparebit.in quo efficacia ostenditur Incarnationis, Pasſionis, ac mortis Iesu Christi D.N. qui venit in hunc mundum,vt eum redimeret, & à tribus grauisſimis malis liberaret;tribusque excellentibus bonis ditaret ac exornaret. Nam teste S.Thoma,præcipuè venit,vt nos ab originis peccato liberaret,quod est totius humanæ naturæ,Adami culpa infectæ,peccatum; & in omnes eius posteros transit; eosque inficit in eodem momento, quo in vtero materno concipiuntur:adeò vt Iob dixerit:a *Nemo mundus à sorde,& si vnus dies sit vita eius super terram.*

3.p.q.3.a.4.

a *Iob* 14.4. *iuxta* 70.

Nam,vt ait Apostolus,b *omnes nascimur filij iræ,*DEI inimici,eiusque gratia priuati. Et quoniam hoc peccatum adeò est vniuersale, ita Christus ad illud præcipuè reparandum venit. Quamobrem S. Ioannes Baptista de eo dixit:c *Ecce Agnus Dei,qui tollit peccata mundi.* Mundi(ait Beda)peccatum vocat illud,quod instar est pestis toti humanæ naturæ communis. Ex quo secundum procedit, quod Actuale vocamus, & propria peccantis voluntate committitur.Sed,cùm voluntatem hanc omnes habeant valdè corruptam,

b *Eph.*2.3.

c *Ioan.*1.29.

omnes

omnes quoque illud inficit, quod insinuauit Dauid, cùm dixit: d *Dominus de cœlo prospexit super filios hominum*; & vidit quòd *omnes declinauerunt*, & errauerunt; & *non esset qui faceret bonum, ne quidem vnus*. d Psal. 13.2.

A qua miseria vt etiam nos liberaret, factus est Devs homo, & in cruce mortuus: in qua omnia peccata crucifixit, ac iugulauit: vt gratiæ vitam peccatoribus largiretur. Et quoniam eius redemptionem decebat esse copiosissimam, eruit quoque homines à tertio quodam grauissimo & horrendo malo, complectente reliquos effectus & miserias, quæ ipsa peccata in hac & in futura vita comitantur: quales sunt cœcitas mentis, obstinatio, cordisque duricies, & æternæ ac temporales pœnæ, quæ culpis meritò infliguntur. In cuius adeò insignis redemptionis signum, voluit ipse noster Saluator, ante suam passionem tribus mortuis vitã reddere; quibus triplex hoc peccatorum genus, eorumque peccata significantur. Primùm resuscitauit e *puellam filiam Iairi* secretò in domo paterna. quæ puella infantes significat mortuos ob culpam originalem. Deinde resuscitauit f *adolescentem filium viduæ apud portam ciuitatis Nain*, cùm efferretur ex ciuitate, vt sepeliretur. vt sic significaret, se etiam venisse ad resuscitandos peccatores, actualibus peccatis extinctos: à proprijs scilicet passionibus raptatos. cohibente ipso gratia sua torrentem propriæ voluntatis eorum. Denique g *Lazarum resuscitauit* non solùm iam mortuum, sed carceri etiam sepulchri inclusum, *ligatum manus & pedes institis*, & lapide sepulchrum operiente, qui eius exitum prohibebat. Qui figura erat miserrimi status peccatorum, qui inueterati & indurati sunt in suis peccatis: ob quæ promeriti sunt in inferno sepeliri cum diuite illo epulone, ligati pedibus & manibus, æternæ obstinationis compedibus. At Christus Seruator noster infinita sua misericordia facilè hæc mala intercidit, communicata per Sacramenta gratia sua. per duo præcipuè, quæ ad vitam peccatoribus restituendam ordinantur.

e Matt. 9 25 Marc. 5 22.

f Luc. 7.14.

g Ioa. 11. 43.

§. I. *Quinam sint effectus Baptismi?*

Hinc licèt incipere stupendam Baptismi efficacitatem intelligere, per quem Christus D.N. à tribus prædictis miserijs nos liberat. Ex omnibus enim Sacramentis solum hoc virtute pollet delendi culpam Originalem, & à Spirituali morte, quam animæ illa inurit, liberare: idque tanta profusione, vt etiam infantes rationis vsu destitutos iustificet. Cùm enim ipsi nec peccassent, nec mortui essent propter aliquem propriæ voluntatis actum, sed Adami primi eorum parentis, in quo ipsi tanquam in capite suo erant: voluit Devs D.N. vt sine proprio etiam suo actu, per merita sui capitis Christi Seruatoris nostri, quæ per hoc Sacramentum illis applicantur, gratiæ vitam reciperent. Siquidem vt Apostolus ratiocinatur, non de-

1.

S. Thom. 3. p. q. 68. a 9.

buit esse efficacius delictum Adami terreni, quã gratia sit Adami cœlestis.
2. Quod si is, qui baptizatur, peccatis etiãactualibus, etiã innumerabilibus & grauissimis sit infectus, in ipso momento ab ijs omnibus emundatur: omnia
Rom.6.3. .n. virtute sanguinis Iesu Christi demerguntur in aqua baptismi, (quæ vt ait idem Apostolus) eius mortem & sepulturam refert, sicut etiam scriptum est
a Mich 7.19. a *deponet iniquitates nostras, & projiciet in profundum maris omnia peccata nostra*: vbi, quemadmodum Aegyptij, submersa & mortua manebunt, vt ampliùs nunquam compareant, nec pristinum locum recipiant.

3. ET quod maiorem affert admirationem, & voluptatem, est, quòd non solum à culpis liberet; sed etiam à pœnis omnibus æternis, & temporaneis, uas peccator propter illas erat promeritus. adeò vt nullam satisfactionẽ disciplinarum, aut aliorum operum pœnalium adhibere sit necesse, ad omnia debita etiam maxima exoluenda: Adeò vt qui, statim atq; baptizatus est, animã exhalat, ei neq; infernus, neq; purgatoriũ, neq; lymbus superfit: quia omnia remouet impediméta cęlũ ingrediendi. Id q̃ suauissima & stupenda
4. perfit celeritate, neq; .n. propriũ sanguinẽ effundere opus est, quemadmodum in circumcisione: sed satis est, corpus aqua abluere in nomine *Patris*, &
b 4. Reg. 5. 14. *Filij*, & *Spiritus S*. Nec opus est septies lauare, quod fecit b *Naaman* ille, vt à *lepra mundaretur*. Nam vel semel ablui satis est ad totam culpæ lepram expurgandam. Et quamuis in primæua Ecclesia ter abluerẽtur, qui baptizabã-
3 p. q. 68. a. 8 tur. id tamen (vt docet S. Thomas) non erat necessarium, sed adhibebatur ad significandum trium diuinarum personarum mysterium; diesque tres, quibus Christus D.N. iacuit in sepulchro. Aut etiam generalem mortẽ triũ generũ peccatorũ, cogitatione sc. verbo, & opere; aut ignorantia, imbecillitate, & malitia; aut concupiscentia carnis, & oculorum, ac superbiæ vitæ. omnia enim hæc peccata ita in hoc Sacramento moriuntur & abolentur, vt exuamur operibus veteris hominis; & à dæmonis, mundi & carnis tyrannide vindicemur. Sequentibus verò temporibus vna tantùm fiebat ablutio, ad significandum tam diuinæ essentiæ, quàm ipsius baptismi vnitatem. Cu-
Tract. 80. in Ioan. ius efficacitas (teste S. Augustino) tanta est, vt statim atque tangit corpus, eleuetur à DEO, vt animam ipsam abluat, c *niueq;* reddat *candidiorem, lacte ni-*
c Threñ. 4. 7. *tidiorem, rubicundiorem ebore antiquo, & Saphyro pulchriorem*: prodit enim sole Iustitiæ induta, stellis cœlestium suarum virtutum coronata: magnus enim DEVS noster neminem à magnis malis liberat, quin eidem ingentia largiatur bona. Quare per ipsum Baptismum tria alia insignia bona communicat, quorum symbolum præcessit in ipsius Saluatoris baptismo: cùm cœli sunt aperti, & Spiritus S. sicut columba super ipsum descendit: & vox
d Mat. 3. 17. Patris audita est dicentis; d *hic est Filius meus dilectus, in quo mihi complacui*.

1. HAEC enim omnia eò dirigebãtur, vt intelligeremus, baptismum com-

municare nobis diuinam iustificationis gratiam, qua filij Dei efficimur, regnique eius cœlestis hæredes: & animæ fiunt puræ, mansuetæ, & pulchræ sicut columbæ, Spiritus S. sponsæ, eiusque templum & habitatio, cum omnibus virtutibus, donis, ornamentis & excellentijs in priori tractatu positis. Sed hæc omnia efficit excellenti & præstantissimo quodam modo, quem Christus D. N. renascendi voce expressit, cùm dixit: e *nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto,* quæ natiuitas priorem, quæ naturalis est tantum excedit, quantum Spiritualis natiuitas excedit carnalem; & quantum habere Patrem DEVM, qui rerum omnium est creator, excedit, habere patrem hominem, qui est vilis creatura. Et si f *Spiritus Domini, cùm* in prima creatione, *ferretur super aquas,* adeò illas fœcundauit, vt innumera ex eis viuentia eduxerit, cùm ea pulchritudine ac varietate, quam nunc in auibus & piscibus cernimus: quantò magis ad Ecclesiæ suæ erectionem easdem fœcundauerit, ad producendum aliud genus viuentium vita supernaturali & diuina? propterea enim Apostolus dixit: g DEVM *secundùm suam misericordiam saluos nos fecisse per lauacrum regenerationis & renouationis Spiritus sancti, quem effudit in nos abundè per* IESVM CHRISTVM. vocat autem regenerationem & renouationem, quatenus primam gratiam ei communicat, qui numquam eam habuit, renouando eum ad quoddam esse adeò purum, & ab omni culpa, & pœna mundum, atque si maculam vllam nunquam habuisset. In hoc autem Baptismus plurimum excedit Sacramentum Pœnitentiæ: quòd peccatorem iustificat, sicut qui resuscitat mortuum, relinquendo scilicet illi reliquias aliquas, & pristinas miserias: quia non semper pœnas omnes remittit. Ex quo apparet h *Baptisma* (vt ipse Apostolus dixit) *esse vnum,* nec posse nisi semel in vita suscipi. Cùm enim vnica tantùm sit naturalis natiuitas, nec erit (vt ait Sanctus Augustinus) nisi vna spiritualis. Ac propterea Baptismus signum quoddam animæ imprimit, quod Theologi CHARACTEREM appellant, qui nulla culpa deleri potest. Vult enim D. N. perpetuò in anima testimonium manere obligationis, cui se Baptizatus obstrinxit, conseruandi fideliter acceptam gratiam; & in signum etiam voluntatis diuinæ, qua DEVS ex parte sua nunquam gratiam illam velit subtrahere: si is, qui accipit, constans in ea esse velit. Nam, vt Apostolus dixit: i *sine pœnitentia sunt dona, & vocatio Dei.*

e *Ioan.* 3.5.
f *Gen* 1.2.
g *Tit.* 3.5.
h *Ephe.* 4.5.
Tract. 11. *in Ioan.*
S. Tho. 3. p. q. 66. a 9.
i *Rō.* 11.29.

2. HINC secundus procedit bonorum thesaurus, quem baptismus efficit, cœli portas baptizato aperiendo ad tres fines. in signum scilicet, quòd, quemadmodum diximus, ita omnia impedimenta remouerit in gloriam intrandi, vt, si baptizatus nullum aliud apposuerit, statim atque obierit, infallibiliter in eam ingredietur. Propterea siquidem CHRISTVS Dominus noster dixit: k *qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit.* modò

k *Mar.* 6.16.

perseueret is semper in conformanda vita sua cum ijs, quæ fides docet ac dictat. Sed præter hoc manet cœlum semper apertum, vt aliqui descendant effectus gratiæ sacramentalis ipsius baptismi propriæ; aliqua scilicet auxilia & subsidia cœlestia, quæ D.N. baptizatis summittit; vt in perfectione, quam in baptismo promiserunt, progrediantur, pugnantes aduersus vitia, & conseruantes, augentesque virtutes, sicut mox dicemus. Ac denique semper cœlum patet, vt baptizatus posit Spiritu eò peruenire, volans Orationis & Meditationis alis ad familiaritatem cum Patre suo cœlesti, qui in cœlis est, habendam. Nam si in Baptismo datur baptizato, vt sit Filius DEI, dabitur quoque titulus ad ingrediendum in conspectum Patris; & colloquendum, gratiasque & beneficia petendo: iuxta illud Apostoli: *quoniam estis Filij misit DEVS Spiritum Filij sui in corda vestra, clamantem Abba Pater.* id significnas, quòd Orationis Spiritus, sit Filij Spiritui annexus & coniunctus: imò fortè propterea CHRISTVS Dominus noster (vt Sanctus Lucas refert) orationemcum Baptismo coniunxit: quasi nos doceret, in ipso baptismo donum dari benè orandi: per quod donum etiam aperiuntur cœli, vt noua dona ad baptizatos descendant, quibus possint nobile illud ESSE, quod acceperunt, exornare, ac perficere. proprium enim est parentum & sponsorum, multa dona Filijs & sponsis mittere, ea petentibus; si pro acceptis fideles, gratosque se ostendant.

Vide Suar. 3. p. disp 26. sect. 2.

Luc. 3. 21. Iesu baptizato, & Orante.

§. 2. *Baptismus est vnica Ecclesiæ porta.*

I. AD omnia prædicta multum confert alia baptismi excellentia, quòd scilicet sit vnica porta ad ingrediendum in Catholicam Ecclesiam, & fruendum Sacramentis, sacrificijs, indulgentijs, ac thesauris, quos ex Sanctorum communione in se habet: Nihil enim horum prodesse cuiquam potest, nisi baptizato; nec quisquam erit mystici huius corporis membrum, nisi ei per hoc Sacramentum coniungatur; nec priuilegijs gaudebit Regiæ diuinæ Sapientiæ, nisi per hanc portam fuerit ingressus.

NAM quicumque per eam ingredi dedignentur, infallibiliter peribunt: est enim nostra hæc Ecclesia sicut Arca Noë, quæ vnicum tantum a *ostium* habebat. & (quemadmodum Sanctus Petrus dixit) quotquot in arcam illam se recipere contempserunt, prædicationi & monitis Noë resistentes, perierunt, superueniente diluuio; & cum eis etiam ipsi infantes. Nam b *pauci, id est, octo animæ* in ea *saluæ factæ sunt per aquam.* Eodem modo, quicumque diuinæ Voca-

a *Gen. 6. 16*

b *1. Pet 3. 20*

tioni

tioni & Euangelij prædicationi resistentes, nihil faciunt baptismum, peribunt, diluuio suorum peccatorum submersi. Nec solùm resistentes, & contemnentes, sed & ipsi infantes, qui per cœlestem hanc portam ingresi non fuerint, exulabunt perpetuò à cœlesti Patria, & sepelientur in perpetuo lymbi carcere, ob Originalem culpam, in qua sunt nati: à qua non possunt alio medio quàm baptismi purgari, iuxta ipsius Christi Seruatoris nostri sententiam dicentis: c *nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto non potest introire in regnum* DEI, quæ est Ecclesia militans, & Triumphans. c Ioa. 3. 5.

2. HAEC est generalis vocatio, qua omnes homines ad ingrediendum per hanc Baptismi portam vocantur, & inuitantur. Cuius vocationis suauitas est mirificè in ea arca depicta & illustrata: in quam tum ipse Noë, tanquam Dux & caput, tum septem alij ingressi sunt, omnes spontè & libro consensu, scientes quò & cuius rei causa ingrederentur, obedientes mandato & vocationi DEI, qui per seipsum Noë, & per eum cæteris id mandauit. Plurimi autem alij, bruta scilicet animalia in eandem sunt ingressa, cùm non scirent, quò aut cuius causa à Noë ducerentur: cui DEVS præceperat, vt secum illa in arcam induceret, quem tamen in executione Angeli iuuerunt. Et hoc secundo modo inducuntur infantes per Baptismum in Ecclesiam, non scientes, neque intelligentes quantum à DEO accipiant beneficium. Et quoniam ipsimet vocationis & inspirationis cœlestis capaces non sunt, tenentur eorum parentes, aut tutores, aut ipsius Ecclesiæ Ministri eos inducere: illis enim DEVS mandat, committit, & inspirat, vt eos baptizent; quos per custodes Angelos dirigit, docetque rationem & media id exequendi. Et sæpè per vias extraordinarias curat, aliquos baptizari in mortis articulo, quos ad Cœlum prædestinauerat.

SED non erit rationi consentaneum, vt qui inter Christianos est natus, & in sua infantia baptizatus, obiter & cursim hoc beneficium pertranseat, absque debita gratiarum actione ei, qui ex infinita sua misericordia, ipso nihil tale promerito, illud contulit. O Pater Misericordiarum: si propterea quòd me nihil scientem in hoc mundo condidisti, adeò sum tibi obstrictus: quantò magis ero, quòd in esse gratiæ intra Ecclesiam tuam, me id non intelligentem constitueris! quid mihi natum esse profuisset, si nunquam fuissem baptizatus? & quæ vtilitas mihi fuisset in mundo nasci, si vixissem & mortuus fuissem extra Ecclesiam, vt fomentum essem ignis æterni? præstitisset sanè non esse; quàm cùm essem, in peccato mori. Sed infinita tua misericordia ab ipsis cunis me præuenit; & antequam potentijs &

facultatibus meis vti liceret, eas tu infusis virtutibus exornasti? vt cùm eis vti liceret, gratia tua eas præuentas & corroboratas inuenirem. Concede mihi, Domine, eo feruore donis hisce tuis vti, vt reliqua obtineam, quæ te largiturum promisisti.

3. S. Tho 3. p. q. 63. a. 6. 7. & 8. c Act. 2. 38. d Ioa. 9. 1. 6. Tract. 44. in Ioan. S. Amb. li. 3. de Sacram. c. 2. & epistola 76.

SED veniamus nunc ad eos, qui iam adulti & in ætate discretionis constituti in Ecclesiæ arcam per Baptismum ingrediuntur; agnoscentes beneficium DEI, eiusque præceptum de Baptismo suscipiendo sponte amplectentes; seseque ad Sacramenti gratiam suscipiendam dolore aliquo præteritorum peccatorum, & proposito vitæ mutandæ disponentes iuxta illud Sancti Petri: c *pœnitentiam agite, & sic Baptizetur vnusquisque vestrum,* Id autem totum præcedit specialis DEI vocatio, quæ tum id eis inspirat, tum ad præstandum fert opem. ad eum modum, quo Christus D. N. d *videns hominem cæcum à natiuitate,* misericordia motus, *fecit lutum ex sputo, & liniuit lutum super oculos eius, & dixit ei: Vade laua in natatoria Siloe;* vt, se in ea lauans, videret. In quo (vt Sanctus Augustinus ait) depinxit nobis ipse miserrimum statum hominis in cæcitate tenebrisque Originalis culpæ nati: cuius mali remedium ab eo incipit, quòd DEVS misericordiæ suæ oculos in eum conijciat, eius miseriæ compatiens; & sputo ex eius ore exeunte (quæ est inspiratio & illustratio Spiritus S.) linit oculos animæ, superponens lutum peccati, in quo hæret, vt illud agnoscat; iubetque se conferre ad *natatoriam Siloe*, quod (vt ipsemet S. Ioannes ait) interpretatur *missus*; significatque Baptismum Christi, qui in mundum missus est, vt virtutem aquis impartiretur iustificandi animas. Cui inspirationi, qui paret, lauatque in illis aquis, visum recipit perfectum, gratiæque splendorem.

4. f Act. 10. 44 48. g Mar 16. 16 S Tho. 3. p. q 68. a. 2.

SED ne silentio prætereamus infinitam DEI nostri liberalitatem: qui noluit, animarum sanctificationem actuali baptismo adeò seuerè alligare; vt nisi actu & re ipsa susciperetur, nemo posset iustificari. Siquidem legimus: f *adhuc loquente Petro, cecidisse Spiritum sanctum super Cornelium Centurionem, & omnes qui audiebant verbum,* antequam Baptizarentur: vt intelligeretur, omnes qui veram fidem, & peccatorum suorum contritionem haberent, cùm efficacia ipsum Baptismum, statim atque licebit, suscipiendi ita verè iustificari; vt, si repentè morerentuur, non sint propterea damnandi. Propterea enim CHRISTVS Dominus noster cùm dixisset: g *qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit*; adiecit: *qui verò non crediderit condemnabitur.* vbi non fecit ipsius baptismi mentionem, vt intelligeretur, neminem sine fide saluari posse; posse tamen absq; ipso aquæ baptismo, cùm non ex contemptu, aut negligentia baptismum omittit; nec ipsi deest efficax illum suscipiendi voluntas, si posset: tunc enim huius defectum supplet baptismus ignis, qui est contritio; aut

ſanguinis, quod eſt martyrium: cùm v.g. martyr rapitur ad tormenta, antequam poſsit baptizari. Nam diuina prouidentia non denegat gratiæ ſuæ dona, ita ſeriò ſe ad eam recipiendam præparanti: quæ gratia ad eam præparationem habendam ipſum præuenerat.

Hac veritate amoris pleniſsima, licebit tentationi illi mederi, qua aliqui ſcrupuloſi interdum à Sathana vexantur, importunis ſcilicet ac moleſtis imaginationibus, quaſi non ſint baptizati: adductis ad id varijs rationibus, quibus dubitationes illæ innituntur: quas prudens prætereo, proptereà quod idem ſit omnium illarum antidotum: quod fundatur in diuina prouidentia, qua Christus Dominus Noſter proſpicit de medijs aptis, vt baptiſmus conferatur ei, qui de ſua ſalute eſt ſolicitus: ſi fortè illum non ſuſcepiſſet. Scriptura Sacra huius rei exemplis abundat. Nam h *Eunucho reginæ Candacis* proſpexit de baptiſmo, inſpirando *Philippo, vt adiungeret ſe currui*, quo ille vehebatur, illumque doceret baptiſmi neceſsitatem ad ſalutem: quem etiam credenti ſtatim contulit. Alius Angelus dixit Cornelio Centurioni: i *mitte viros in Ioppem, & accerſi Simeonem, qui cognominatur Petrus, hic dicet tibi, quid te oporteat facere*; &, veniente ad ipſum Petro, baptizatus eſt. Et, quando Saulus dixit Saluatori: k *Domine, quid me vis facere: Dominus dixit ad eum: ſurge & ingredere ciuitatem, & ibi dicetur tibi, quid te oporteat facere*; & ille iuſsit, Ananiam ad illum ire, & baptizare. Et ipſemet Apoſtolus videns Epheſi aliquos diſcipulos, qui ſe exiſtimabant eſſe Chriſtianos, inſpiratione cœleſti motus, dum rem examinat, deprehendit, eos l *baptiſmo tantum Ioannis fuiſſe baptizatos: ideoq; iuſsit eos Chriſti baptiſmo baptizari*. Ponat itaque ſe ſcrupuloſus cum humilitate, & animi reſignatione coram Chriſto Domino Noſtro dicens illi: *Domine, quid me vis facere* in hac dubitatione, quæ me adeò vexat, & ſtatim aliquem Ananiam Eccleſiæ, virum ſcilicet aliquem prudentem, doctum, ac ſanctum adeat; cui candidè rationes & cauſas ſcrupuli ſui reddens, certus ſit ac ſecurus, magnaque fiducia de prouidentia diuina, quòd per eum virum ſignificabit, quid ipſi ſit faciendum. Quare, ſi is ei dixerit, quod iam ſit baptizatus, acquieſcat, nec dubitationi amplius det locum. Si enim reuera baptizatus non eſſet, ad prouidentiam Dei ſpectabat, modum aperire, quo res illa manifeſtaretur: quemadmodum per ipſum Apoſtolum aperire dignatus eſt, quòd baptizati non eſſent ij, qui bona intentione in eo erant decepti.

(.·.)

5.

h *Act.* 8. 29.
i *Act.* 10. 5.
k *Act.* 9. 6.
l *Act.* 19. 3.

§. 3. *Cur Baptismus non remoueat prauas animi propensiones?*

ALIA est dubitatio, quæ non minorem quàm proxima adfert anxietatem, premitque alios, curiosos potiùs quàm humiles, grauiter ferentes, quòd Baptismus non auferat à baptizato alias pœnas, & affectus, seu passiones ab originis peccato promanantes, sicut aufert pœnas, de quibus suprà diximus. Cùm præcipuè eius generis sint hæ propensiones, vt quemadmodum effectus fuerunt peccati, ita ad peccatum impellant, ob carnis aduersus Spiritum rebellionem. Sed his respondere possumus, cùm Sancto Apostolo. a *O homo, tu quis es*, vt rationem à Deo exigas, dicasque: *quid me fecisti sic?* b *quis enim cognouit sensum Domini, aut quis Consiliarius eius fuit?* potuisset sanè Saluator noster efficere; vt in aqua baptismi passiones suffocarentur, sicut ipsa peccata moriuntur; & quòd ipsa caro renouata prodiret, quemadmodum Spiritus verè prodit renouatus: eius enim redemptio copiosa satis, & ad id efficax erat. Sed voluit hunc fauorem ad futuram vitam differre. si enim illum in hac vita tribuisset, multi homines (ait Sanctus Augustinus) baptismum accepissent potiùs, vt his corporis fauoribus gauderent, quàm vt consequerentur spirituales; potiusque proprij commodi causâ, illum quæsiuissent, quàm sui creatoris obsequij. nec ita innotuisset fidei puritas & præstantia, quæ, non visis externis effectibus, confitetur internos.

a Rom. 9. 20
b c. 11. 34.
3. de Trinit. c. 4.

Prætereà (vt Sanctus Thomas ait) satis honorificum est seruo, quòd sit Domino suo similis; & discipulo, quòd suum imitetur Magistrum. Cùm ergo CHRISTVS Dominus Noster, & Magister nostri causâ carnem assumens, acceperit animam gratiâ & sapientiâ plenam; corpus verò mortale & patibile, donec dies peruenit suæ resurrectionis, quam ingentibus suæ passionis laboribus fuit promeritus: AEquum erat, vt Christiani, cùm per Baptismum ei incorporantur, nascerentur quoad animam fide & gratia renouati, cum omni perfectione, quam Christiani status exposcit, ad explenda scilicet omnia, ad quæ ille obligat: corpore tamen mortali & patibili, sicut ante baptismum, remanente; vt per exercitationem patientiæ, gloriæ coronam assequerentur; & suo tempore etiam resurrectionem eiusdem corporis glorificati, quemadmodum fuit ipsius Magistri, iuxtà illud Apostoli: c *qui suscitauit IESVM CHRISTVM à mortuis, viuificabit & mortalia corpora vestra; erimusque hæredes Dei, cohæredes autem Christi: si tamen compatimur, vt & glorificemur*; Et quamuis verè passiones ad peccandum

3. p. q. 69. a. 3.
c Rom. 8. 11. 17.
Rom. 7.

impellant,

impellant, per gratiam tamen Dei, ipsæ (vt idem ait Apostolus) peccatum aut culpa non sunt: nec propter eas aliqua pœna digni efficimur. potiùs præbent occasionem, coronam nostram augendi; & vt gratiæ diuinæ, redemptionisque Saluatoris nostri efficacitas, quæ per Sacramenta applicatur, magis emineat. Nec adeò feliciter primis nostris parentibus cessit quies illa, qua, ob originalem iustitiam, sine pugna & conflictu passionum gaudebant: vt eorum filijs expediret, statim per Baptismum similem pacem restitui: sed magis è re ipsorum erat, horum domesticorum hostium pugnam experiri; qua se magis in humilitate continentes, & frequentibus orationibus ad DEVM recurrentes, externis hostibus, qui sunt Dæmones, animæ suæ portam occluderent: siquidem illi ob superbiam suam, quia in pace & quiete viuebant, ab hostibus sunt superati. Nobiscum loquitur (ait Cassianus) quòd Moyses dixit populo suo: d *DEVS magnus & terribilis, ipse consumet nationes has in conspectu tuo paulatim atque per partes: non poteris eas delere pariter: ne fortè multiplicentur contra te bestiæ terræ.* DEVS enim est, qui per gratiam Sacramentorum sit nobis opem laturus, ad appetitiones sensuum, carnisque propensiones omnes euincendas. Noluit tamen, vt vno quasi ictu per baptismum omnes delerentur: quia fortè alia insurgerent infensiora vitia superbiæ; & quæ otiositas gignit in eo, qui aliquos inimicos, à quibus impugnetur, non habet.

Trident. sess. 5. Decreto de peccat. orig. c. 5

Collat. 5. c. 14.

d *Deut. 7. 22*

DENIQVE multò magis eminet gratia Saluatoris in auxilijs, quæ largitur ad prodigiosam illam coniunctionem & cohabitationem obtinendam, quam prædixit Isaias, e *habitabit lupus cum agno: & pardus cum hædo accubabit vitulus & leo & ouis simul morabuntur; nec tamen eis nocebunt.* Feræ enim passionum, quas caro profert, non nocent spiritui. nam potiùs in medio earum manet tanquam ouis mansueta, agnus innocens, & vitulus siue bos Deo obediens, dum eius iugum tollit super se. quamuis enim hæ feræ rugiant, insurgant, eumque dentibus & vnguibus furiosarum tentationum aggrediantur: Ille tamen virtute gratiæ, quam hoc Sacramentum illi cōmunicat, omnibus resistit: & reliqua sacramenta ad victoriam referendam potenter adiuuant. Nec permisisset CHRISTVS Dominus Noster, (vt inferiùs dicetur) tales tentationes insurgere, aut eas feras in baptizatis permanere; nisi statuisset sufficientissima auxilia eis dare, vt vincere eas possent: maiusque lucrum ex felici pugna acciperent, quàm optata ab ipsis pace fuissent habituri.

e *Isai. 11. 6.*

(∴)

§. 4. *Quæ*

§. 4. *Quæ auxilia Baptiſmus conferat.*

SVPEREST iam, poſtremam baptiſmi excellentiam explicare, quæ in ſpecialibus auxilijs conſiſtit, ad has paſsiones ſuperandas; & omnia implenda, quæ nobis incumbunt: & ipſe Chriſtus D.N. expreſsit, cùm ſuis Apoſtolis dixit: a *Euntes docete omnes gentes: baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus S. docentes eos ſeruare omnia, quæcunque mandaui vobis*. Ex quibus verbis deducimus, quòd baptiſmus ad duo præcipuè nos obliget: Alterum eſt, vt firma fide credamus, quicquid Eccleſiæ ſuæ Deus reuelauit: qua de cauſa Sanctus Dionyſius baptiſmum appellat *Sacramentum illuminationis*: Alterum eſt, vt cum vera obedientia impleamus, quicquid ipſe in lege ſua Euangelica præcepit: Quam ob cauſam S. Auguſtinus Sacramentum appellat *incorporationis cum Chriſto*; alij *fœcunditatis*, ſignificatæ per aquas, quæ terram fœcundam reddunt: cuius etiam figura eſt, quòd Spiritus S. in Baptiſmo datur tanquam columba, quæ auis eſt valdè fæcunda: & quod de eodem ait Scriptura, b *ferebatur ſuper aquas*. S. Hieronymus ex Hebræo ait ſignificare: *incubabat*, ſiue *confouebat* in ſimilitudinem volucris, oua calore animantis; ita vt ſtatim atque pulli ex ouorum putamine prodeunt, huc illuc celeriter diſcurrant, vt intelligamus, Spiritum S. per baptiſmi aquam, ſingularem ſpiritûs calorem & feruorem baptizato communicare: vt propterea Chriſtiani hominis opera alacriter exercere incipiat. Ad cuius rei maiorem declarationem eſt aduertendum, quòd omnia nouæ legis Sacramenta, (vt ait S. Thomas) præter habitus gratiæ, & ſupernaturalium virtutum, quæ illam comitantur, ſpecialem quoque aliam gratiam ſuſcipienti tribuant, hoc eſt auxilium quoddam Dei particulare, ad eum proprium finem obtinendum, in quem ipſum Sacramentum eſt inſtitutum: ac proinde Baptiſmus propriam cõmunicat gratiam baptiſmalem, quæ ſpecialia auxilia complectitur, neceſſaria ad ea credenda & exequenda, ad quæ ipſe baptiſmus obligat & dirigitur, incorporando baptizatum CHRISTO D. N. Quemadmodum enim caput duplices ſpiritus vitales influit in corpus: alios qui ſenſus iuuant ad cognoſcenda, quæ ipſis ſunt neceſſaria; alios qui eoſdem iuuant ad motus neceſſarios, ad eadem procuranda: ita (ait idem Angelicus Doctor) caput noſtrum Chriſtus Dominus duplicia ſpiritualia auxilia tribuit per baptiſmũ: alia ad credenda & cognoſcenda, quæ ipſe reuelauit, illuſtrando intellectũ cœleſti lumine, quo fides ad actus ſuos, cùm opus eſt, excitatur; alia verò, ad ea præſtanda, quæ nobis præcepit, voluntatem inſpirationibus Spiritûs Sancti impellendo: vt ea velit opere exequi. In cuius rei ſignum, ait Sanctus Ambroſius, Sacerdotem baptizantem, digito ſuo ſputo intincto, ba-

a Matt. 28. 19.
c. 2. de Eccl. Hierar. p. 1. & 2.
Lib. de Baptiſmo paruulo. c. 26.
Hoſ. in Pſal. 22.
b Gen. 1. 2.
In quæſt. Hebrai. ſuper Geneſim.
3. p. q. 62. a. 2. 4.
3. p. q. 69. a. 5.
Lib. de Sacramen. c. 5

ptizandi aures tangere, dicentem : *Epheta*, quod est *adaperire* quo significatur, Deum aures eius animæ aperire, per quas fides & obedientia ingreditur; ipseque baptizatus debet propterea easdem aperire, non solùm ad credendum, sed etiam ad obediendum, & operandum. Nam & Fides, & Baptismus, & ipsa gratia, & virtutes, quæ in ipso infunduntur, omnes præcipuè tendunt ad exequendum. Quemadmodum Sanctus Augustinus iucundis his comparationibus mirificè declarauit. sicut vulnere (inquit) claudicans ideò curatur, vt sanato malo præterito, futurus dirigatur incessus: sic mala nostra non ad hoc solum supernus Medicus sanat, vt illa iam non sint; sed, vt de cætero per viam virtutum rectè ambulare possimus: quod quidem etiam sani non nisi illo adiuuante, poterimus. Nam medicus homo, cùm sanauerit hominem, iam de cætero sustentandum elementis & alimentis corporalibus, vt eadem sanitas conualescat atque persistat, Deo dimittit: ipse autem DEVS, cum spiritualiter sanat ægrum, vel viuificat mortuum, id est iustificat impium, non deserit, si non deseratur, vt piè semper, iusteque viuatur. sicut enim oculus corporis, etiam plenissimè sanus, nisi candore lucis adiutus, non potest cernere: sic homo etiam perfectissimè iustificatus, nisi æterna luce iustitiæ diuinitus adiuuetur, rectè non potest viuere. Credere autem debemus, cùm aliquid boni facimus, nos Deo idem facienti cooperari: quia misericordia eius præuenit nos, vt sanemur; & subsequitur, vt etiam sanati vegetemur; Præuenit, vt vocemur; subsequitur, vt glorificemur. Præuenit, vt piè viuamus; subsequitur, vt cum illo semper viuamus: c *quia sine illo nihil possumus facere*. vtrumque enim scriptum est, & : d *DEVS meus misericordia eius præueniet me*: & : e *misericordia tua subsequetur me omnibus diebus vitæ meæ*. Hæc Sanctus Augustinus. Ex quibus apparet, quantoperè indigeamus gratiâ, & auxilio, quod in Baptismo DEVS nobis offert; & quam obstricti simus ad eidem cooperandum. Tunc enim f *vocamur* ad Ecclesiæ *vineam*, vt animas nostras colamus, ac perficiamus. Ad eum modum, quo DEVS Dominus Noster, cùm primum condidit hominem, gratiâ & iustitiâ originali exornatum, g *in Paradiso voluptatis constituit, vt operaretur & custodiret illum*: terram eius colendo, & arbores vt copiosiores fructus proferrent putando; ipsumque paradisum tam à bestijs, quæ intus; quàm à feris, quæ extra erant custodiendo: ne ingressæ, illum, instigante eas Dæmone ob inuidiam ac rabiem, qua hominem oderat, deuastarent. Nam quamuis ipse Dominus noster potuisset hæc per seipsum facere: voluit tamen Adamum in eisdem occupari, eò quòd occupatio esset ipsius statui conformis. Hunc itaque in modum, non te per baptismum iustificauit DEVS, & in Ecclesiæ suæ paradiso collocauit, vt otiosus in ea vitam traduceres: sed, vt in animæ tuæ cultura, quæ

Lib. de nat. & grat. c. 26

Eodem lib. c. 31.

c *Ioan. 15. 5.*
d *Psal. 58. 11.*
e *Psal. 22. 6.*
f *Matt. 20. 1*
g *Gen. 2. 15.*

paradisi huius est pars quædam, laborares: sancta scilicet opera exercendo, eamque à bestijs & feris defendendo, quæ eam peruertere conantur: siue illæ tibi sint innatæ, & intra teipsum versentur, quales sunt prauæ propensiones carnis; siue extra vagentur, qualia sunt praua huius mundi exempla: quia vtrasque Dæmon ex odio in nostram perniciem vehementer instigat. Quæ omnia fusiùs in progressu, distinctiusque explicabuntur.

CAPVT II.

VOCATIONEM CHRISTIANORVM PROPRIAM per sanctum Baptisma eò dirigi, vt fiant Milites Christi; eiusque crucem, & legis Euangelicæ iugum tollant.

PROPRIA Christianismi vocatio, quæ in ipso Baptismo promulgatur, & intimatur, duo præcipuè requirit officia: designat enim nos in Christi milites ad spiritualem militiam contra omnia vitia, omnes Dæmones, infernum ipsum, eorumque fautores, mundum & carnem; Et vt imitatores simus vitæ gloriosi nostri Ducis, sub cuius Crucis vexillo, eam eius partem, quæ nobis continget, legisq; Euangelicæ iugum, quod ipse nobis imponit, portemus. Et vtrumque munus simul nobis incumbit. quemadmodum enim Hebræi Milites a *vna manu sua faciebant opus, & altera tenebant gladium*, & pugnabant contra hostes, qui ædificium impedire conabantur. Ita milites Christi vocati sunt, (vt ipsemet dixit) ad b *turrim* vitæ Christianæ, & Euangelicæ perfectionis *ædificandam*; & ad pugnandum contra regem filiorum superbiæ, qui turris illius conatur impedire. In cuius rei testimonium cùm Sanctum Baptismi Sacramentum suscipiunt, vnguntur oleo in pectore, & Scapulis; & Chrismate in capite, ad significandum, (vt Sanctus Ambrosius ait) eos vocari, vt sint contra Dæmonem, Mundum, & Carnem luctatores. Nominatim verò vnguntur in pectore, vt strenuum induant propositum aggrediendi, quæcunque sint diuini obsequij, luctantes contra hostis tentationes: Vnguntur quoque in scapulis, vt firmissimum concipiant propositum tollendi legis, crucisque Christi iugum & onera, etiam repugnantibus carnis passionibus: vertex denique capitis inungitur, vt tertium aliud generosiùs induant propositum, ponendi supra caput suum omnia, quæ ad CHRISTVM Dominum nostrum spectant, honori sibi ea ducentes, nomenque, & opera Christiani præ omnibus mundi huius pompis ac dignitatibus. In cuius

a 2. *Esdr.* 4. 17.

b *Luc.* 14. 28.

Lib 1. *de Sacram. c.* 2. & *lib.* 3. *c.* 1. *S. Thom.* 3. *p. q.* 66 *a.* 10 *ad* 2, & *q.* 71. *a.* 2. & 3.

rei testimonium (vt expendit S. Dionysius) ter interrogantur : *renuncias Sathanæ, & omnibus pompis eius?* & toties respondent : *Abrenuncio*, cui propterea statim bellum indicunt, adscripti sub vexillo Ducis sui IESV, qui in hoc ipso Sacramēto arma illis præbet interna, quibus strenuè pugnare, omnesq; suos hostes vincere possint. Quia omnibus animæ facultatibus virtutū supernaturalium, & Spiritus S. donorū arma tribuit : hac ratione manifestans suam erga tales milites curam, & amorem: quemadmodum Ionathas ingentem amorē, quo Dauidem prosequebatur, declarauit, cùm b *expoliauit se tunica, qua erat indutus, & dedit eam Dauidi; & reliqua vestimēta sua, vsque ad gladium, & arcum suum, & vsq; ad baltheum.* Hunc ergò in modū noster supremus Dux suum erga nos amorem ostēdit, tribuens nobis per baptismum pretiosam gratię diuinę *tunicā*, & pulcherrima charitatis & supernaturalium virtutū *indumenta*; arma etiam donorū Spiritus S. cum auxilijs huius Sacramenti proprijs; & *gladium* & *arcum* inspirationum, & verborū internorum ijs similium, quæ in Scripturis diuinis continentur, ad pugnādum contra hostes vniuersos: imò & *baltheo* nos cingit, quo nos tanquam suos milites designat, vt sub eius vexillo perpetuò militemus : ac propterea animæ imprimit characterem baptismi, qui (teste Sancto Basilio) signum est militum Christi. qui character adiuncta gratia, milites Christi à Dæmonis militibus discernit, quod signum, vbi militiæ cælestis Angeli cernunt, mox accurrunt, vt suos iuuent commilitones, cùm eos à suis hostibus oppugnari & vexari vident.

c. 2. Eccl. Hier.

b 1. Reg. 18. 3.

S. Tho. 3. p. q. 62. a. 2.

In exhort. ad Baptis. quæ hom. 13.

Sed ne singulare adeò diuini nostri Ionathę in nos studium, qui propria sua tunica, eisdemque vestibus nos induit, quibus ipsemet fuit indutus, ita properanter pertranseamus : hæreamus in eius consideratione nonnihil: O altitudo charitatis Christi! ô vocationis Christianæ magnitudo! quid existimas, ô Christiane, egisse erga te Christum die, qua fuisti baptizatus? nisi quod eisdem vestibus te induerit, quibus ipse indutus est? & quid dico vestibus? ipsemet fit vestis tua; coniungens se tibi per amorē, vt dulcissimo eius comitatu protegaris, ac defendaris; tuaq; vita eius vitæ sit similis. c *An ignoratis* (ait Apostolus) *quia quicunq; baptizati sumus in Christo IESV, in morte ipsius baptizati sumus, & consepulti cum illo per baptismum*, vt *quomodo Christus surrexit à mortuis*, ad vitam gloriosam : *ita & nos in nouitate vitæ ambulemus*, adeò illi similes, vt ipsum d *Dominum IESVM Christum* verè *induamur*. iuxtà illud, quod idem Apostolus alibi dixit : e *quicunque in Christo baptizati estis, Christum induistis*. Quare non oportet amplius veteris hominis vitam ducere, cuius veteres vestes iam exuistis, vanisq; eius pompis renunciastis. Estote, ait S. Ambrosius, promissionis memores, quam fecistis : nec ad reiectas semel pompas redeatis. Induite purissimam ipsius Christi vestem, quæ veste candida significatur, qua vos induunt in baptismo.

c Rom. 6. 3.

d Rom. 13. 14.

e Gal. 3. 27.

Lib de Sacr. c. 2. & li. de ijs qui myst. initiantur.

 & stu-

& studete (ait Sanctus Cyrillus) eius candorem & puritatem tanta semper perfectionis excellentia conseruare, vt ipsi Christo similes esse videamini. Dic mihi, quæso, quid sit Dauid vestitus & armatus sicut Ionathas, nisi alter Ionathas? & quid Christianus Christi Domini vestibus & armis indutus, nisi alter CHRISTVS? Hæc (ait Sanctus Gregorius Nyssenus) est perfecta forma hominis Christiani: vt in vita sua sit *alter Christus*: non æqualitate sed imitatione perfecta: cùm dixerit ipsemet Christus: f *non esse discipulum supra Magistrum: perfectum autem omnem futurum, si sit sicut Magister eius*. Et Apostolus: si g *qualis est Adam terrenus, tales sunt & homines terreni*: quid mirum, quòd *qualis est Adam cœlestis, tales sint & homines cœlestes*? qui h *conformes fieri debent imaginis filij Dei* crucifixi ac mortui, vt prodeant renouati, sicut ipse Christus cùm resurrexit. Id autem totum per Sanctum baptisma obtinetur.

Homil de perfecta forma hominis Christi.
f *Luc* 6. 40.
g 1. *Cor.* 15. 47.
h *Rom.* 8. 29.

§. 1. *Vocatio ad crucem tollendam, ad imitationem Christi.*

EX prædicto fundamento deduces primùm, Vocationem tuam, qua es Christianus, esse ad ipsius Christi crucem tollendam, tanquam proprium ipsius insigne. propterea enim (teste S. Dionysio) omnes Vnctiones & Benedictiones super ipsum baptizatum, & aquam baptismi fiunt in modum crucis: vt intelligas, semper te debere crucem ipsam portare; cùm ipsa te regeneret, faciatque Christianum, ad similitudinem Christi crucifixi, qui dixit: a *si quis vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suã, & sequatur me*: hoc est imitetur me, abnegando seipsum, quemadmodum ego me abnego: & portando crucem suam, sicut ego meam: faciendo, quod viderit me facientem, aut patientem propter iustitiam.

c. 2. *Eccle. Hier.*
a *Matt.* 16. 24.

FINGAS teipsum quasi duplicem hominem, alterum carnalem Adami terreni; & alterum spiritualem cœlestis Adami filium: &, quod carnalis homo petierit, debere spiritualem ei denegare. si itaque caro tua ad aliquid propendeat, quod sit spiritui contrarium, ne acquiescito: sed potenter reprime; si sensus aut propria voluntas aliquid petent Christiani hominis professioni contrariũ, denega & repelle: & si tuipse aliquid concupiueris contra id, quod mandat DEVS: abnega teipsum. id enim est esse Christi militẽ, pugnare cõtra teipsũ, vt te mortifices; vincasq; in omnibus, quæ nõ sunt gloriosi tui Ducis voluntati cõformia. Hac abnegatione portare incipis crucẽ tuam. quæ propterea tua dicitur, quod tu ipse debeas illã tibi fabricare, & super humeros tuos tollere. Et quemadmodũ materialis crux ex duobus cõiunctis & affixis lignis fit: ita spiritualis ex duabus rebus cõficitur: reiectione scilicet dulcium, & magnificarum rerum, quæ prohibet

Christus, quamuis appetat eas caro; & amplexu rerum acerbarum & humilium, quas iubet Christus, quamuis eas horreat & fugiat caro: & contra vtrasque carnis repugnantias fortiter, tanquam strenuus miles, qui sibijpsi vim & violentiam infert, pugnare debes. Quod si fortè alius quispiam crucem hanc tibi imposuerit, denegando tibi quicquid iucundum appetis; & compellendo te ad aspera, quæ horres amplectenda: debes eam crucem magna patientia ferre, & licet aliena manu fabricatam, eam facere tanquam propriã; eademq; animi tui oblectatione accipere, atq; si tu ipse eam elegisses: faciens ex necessitate virtutem, quæ semper patietur persecutionem, & contradictionem: nec eam assequi licebit, nisi hanc tuleris crucem.

Nec tamen satis est, crucem quocumque modo tollere, nisi Christũ Ducem tuum eo spiritu sequaris, quo ipse suam; & in eum finem, quo illam in montem vsque Caluarium portauit: vbi ei confixus, & mortuus fuit. Non est crux tua portanda, (ait S. Gregorius) sicut b *Simon* ille *Cyrenensis*: qui quasi coactus, & pro mercede, Christi crucem post ipsum portauit; & statim, atque in Caluarium montem peruenit, eam ibi abiecit, nolens in ea mori: Christiani enim hominis vocatio non seruorum est, qui ex timore seruiunt; nec mercenariorum, qui pro temporali mercede laborant: sed est vocatio filiorum, qui ex amore patri suo obsequuntur, cum spe hæreditatis, quæ filiorum est propria. Si itaque tuam crucem post Christum tollis, id fac ob amorem erga illum; & quoniam ipsa crux medium & via est ad filiorum Dei hæreditatem consequendam: quæ tunc tantùm obtinetur, si etiam in ea cruce moriaris: de qua dixit Apostolus: c *qui Christi sunt, carnem suam crucifixerunt cum vitijs & concupiscentijs.* caro itaque moriatur, vt spiritus viuat; & Christo crucifigaris, vt viuas Deo; & per imitationem eius perfectam eò venias, vt sis *alter Christus* crucifixus: ita vt liceat tibi cum Apostolo dicere: d *semper mortificationem Iesu in corpore meo circumfero, vt eius vita manifestetur in corpore meo*; &, e *vt Deo viuam, Christo confixus sum cruci: viuo enim iam non ego: viuit verò in me Christus*: f *ego enim stygmata Domini Iesu in corpore meo porto.* Quid verò totum hoc significat, nisi quod sis imago viua Christi mortificati, crucifixi, ac vulnerati, cùm tanta in corpore & spiritu similitudine, vt vita tua, Christi ipsius vita potiùs sit, quàm tua; & per tuam veniatur in vitæ eius cognitionem: quemadmodum per hominis imaginem, & viuum exemplar ipse homo cognoscitur.

Lib 8. Moral. c. 26.
b Matt. 27. 32.
c Gal 5. 24.
d 2. Cor. 4. 10.
e Gal. 2. 19.
f Gal. 6. 17.

Vt autem ad hanc Vocationem acceptandam magis anheles & exciteris: adde & illud quod ipse Christus te sua cruce præcedat, vt tu sequaris cũ tua: quemadmodum insignis ille Dux Abimelech, vt suos milites ad propositam sibi expeditionem magis animaret, g *ascendit cum illis in mõtem Selmon, & arrepta securi præcidit arboris ramũ; impositumq; ferens humero, dixit ad socios: quod me vidistis facere, citò facite. qui certatim ramos de arboribus præcidẽtes, seque-*

g Iudi 9. 48

bantur Ducem: non dedignantes adeò vilem & moleſtum laborem arripere, qui tale ſui Ducis exemplum videbant. Hunc ergo in modum glorioſiſsimus Dux noſter IESVS, cupiens ad Euangelicam perfectionem amplectendam nos animare, mortificationis ſecuri in ſua manu arrepta, grauiſsimam ſibi crucem aptauit: quam ſuſtulit, ducens vitam ſuam in magnis laboribus, & horrendis cruciatibus: eamque amittens, vt peccata, omneſque hoſtes noſtros vinceret, ac profligaret. Et ſuis militibus intus in corde ſuggerit ſtatim: *quod me* lumine fidei *vidiſtis facere, citò facite*: abnegate vos ipſos, tollite crucem veſtram, quemadmodum me facientem vidiſtis; & ſequimini me, imitantes quicquid ego facio. Eſt adeò efficax hoc verbum cum tali exemplo, quando lux cœleſtis illud manifeſtat, vt feruentes huius Domini milites, abſque mora, & magna celeritate aſcendant poſt ipſum

h Cant. 4. 6. h *ad montem Myrrhæ*, magnaque promptitudine ſecurim manu arripientes toti in eo ſint, vt ſeipſos mortificent, ſibique fabricent crucem ſui Ducis ſimilem: vt & viuant & moriantur in ea; & ſancta quadam æmulatione de eo contendunt; non quis maiorem honorem aut delitias aſſequatur; ſed quis plures ramos ſecet, maiuſque onus portet, non contenti mortificationibus à DEO præceptis; ſed alias ſponte addentes, ad eiuſdem ſequenda conſilia: magnam felicitatem reputantes, quod ſuum Ducem in omnibus imitari poſsint, quæ ipſe ad noſtrum exemplum fecit.

§. 2. *Vocatio ad Chriſtianæ perfectionis iugum tollendum.*

QVONIAM verò prædictæ nunc Vocationis ratio ſeueritatem quandam præfert in ipſis verbis, quæ ſolet debilia corda terrere: voluit Dux noſter ſuauiori alia ratione ſeueritatem illam mitigare, ac dulcorare.

a Mat. 11. 28. a *Venite*, inquit, *ad me omnes, qui laboratis & onerati eſtis: & ego reficiam vos. Tollite iugum meum ſuper vos, & diſcite à me; quia mitis ſum & humilis corde: & inuenietis requiem animabus veſtris. Iugum enim meum ſuaue eſt, & onus meum leue.* O ineffabilis dulcedo Chriſtianæ vocationis! quomodo hæc cohærent: tollite crucem veſtrã, & ſequimini me: & Venite ad me, qui onerati eſtis, & ego reficiam vos. ſi onus eſt crucis, quomodo eſt leue? quod ſi leue, quomodo eſt crux? ſed vtique quod caro non aſſequitur, & ipſa natura ſatis diſcernere non poteſt, id ſpiritus cœleſti lumine illuſtratus facilè intelligit, quomodo Chriſtus D. N. eum vocat, vt portet ſuum iugum, legem ſcilicet Euangelicam cum onere præceptorum eius, & auctario conſiliorum: quæ, ad facilius pleniuſque implenda ipſa præcepta, valdè conducunt.

1. NAM ſi rationes perpendas, quas ipſamet Vocatio pro ſe affert; intelliges imprimis, nullum onus grauius eſſe peccato; nec iugum horrendum

magis

magis, quàm Dæmonis sit, ac mundi ipsius: quorum leges & onera subeunt peccatores. Audi ipsos damnatos: b *lassati sumus in via iniquitatis, & perditionis, & ambulauimus vias difficiles.* subierunt enim innumera mala, & pœnas ex suis peccatis ortas. Si igitur in humeris tuis centenarium portabas, quo ablato quinquaginta tantum librarum pondus tibi imponitur; &, si iugum ferreum aut plumbeumque, tuas ceruices premebat, tibi auferatur, imponatur verò ligneũ, idq; valdè subtile: an non existimabis, onus esse leue, iugumq; suauissimum, quod nunc portas, si cum illo priore conferatur? quo die hoc te Devs beneficio affecit, vt sua gratia iustificaret: abstulit à te grauissimum tuorum peccatorũ ônus, & à Dæmonis tyrannide liberauit: qui quasi alter Pharao affligebat te lateribus crudis conficiendis, qui miseram tuam animam grauissimè premebant, cum periculo ad abyssum vsque inferni deprimendi: Cuius oneris loco, iugum suæ legis, quæ gratiæ appellatur imposuit: eò quòd sacramenta, quæ in ea sunt, tantum ad onus illud portandum gratiæ conferant, vt fiat leuissimum; tantoque deuotionis oleo iugum ipsum inungit, vt suauissimè feratur, iuxta illam Prophetæ sententiam: c *auferetur onus de humero tuo, & iugum de collo tuo: & computrescet iugum à facie olei.* si enim Sacramenta ipsa, vt oportet, accipias: tantum ex eis feruoris spiritum ac deuotionis accipies, vt magna tua oblectatione, Dæmonis iugum excutias, vt Christi suscipias: qui iuuerit, illud portare cum gratia vocationis, quæ propria est Christianismi: quemadmodum per aliũ Prophetam promisit, dicens: d *Ero eis quasi exaltans iugum super maxillas eorum: & declinaui ad eum, vt vesceretur,* Sic enim fiet, vt iugum, graue non sit; nec eos premat; daboque eis spiritualem cibum, vt eo vescantur, quem per ipsa Sacramenta distribuo: ex quo tantum proficient, tantamque induent fortitudinem, vt laborem non sentiant. Ne itaque animo deficias, frater, cùm vitã Christianam audis esse crucem, & iugum imbecillitati carnis tuæ contrarium: non enim tuis, sed Dei viribus illud portabis, qui suam tibi gratiam impertiet; nec solus feres, sed concomitante Christo, qui onus alleuiabit; & refectio, quam tibi offeret, sufficiens est, ad cor tuum commutandum, & ex debili ac timido, impauidum, robustum, strenuumque faciendum.

b *Sap. 5. 7.*

2.

c *Isa. 10. 27.*

d *Osee 11. 4.*

3. Ad errorem tuum ampliùs retegendum, attentiùs perpende, quid tibi promittat, cùm dicit: *discite à me, quia mitis sum & humilis corde: & inuenietis requiem animabus vestris.* An non vides, obtulisse se eum ad remouendam omnem tuorum onerum intolerabilem molestiam; dandum verò summum in eisdem leuamen? Nihil enim adeò intolerabiles efficit huius vitæ labores, atque impatientia & superbiæ repugnantia, quæ inferni est viuum exemplar: nec quicquam magis eosdem minuit, quàm mansuetudo, patientia, & humilitas; quæ eos in purgatorium,

& non-

& nónunquã etiam in paradiſum cõuertit. Exiſtimas fortè, filios huius ſæculi non ferre ſua onera, & cruces? audi Eccleſiaſticum dicentem: e *iugum graue impoſitum eſt ſuper filios Adam à die exitus de ventre matris eorum, vſque in diem ſepulturæ.* quis in mundo euadit morbos, lites, perſecutiones, paſsionũ rebellionem, & innumera alia mala? & quid ea omnia reddit grauiora, & moleſtiora, quàm impatientia, & ſuperbia: eò quòd propriæ voluntati aduerſentur? at patientia, & humilitas admittit ea libenter: imò ſi illę perfectæ ſunt, etiam gaudenter: gaudent enim & exultant cum talia eis imponuntur. Quamobrem S. Leo Papa: *nihil*, inquit, *arduum humilibus, nihil aſperum mitibus:* DEVS enim copioſâ ſua gratia omnia reddit illis facilia. Si igitur Saluator ipſe te ad impatientiam & ſuperbiam deponendam; ſuam verò mãſuetudinem & humilitatem amplectendam inuitat; & ad vtrumque pręſtandum gratia vocationis, & admirando ſuo exemplo adiuuat: quomodo non erit onus eius leue, & iugum ſuauiſsimum? & quomodo animæ tuæ requiem non inuenies, ſi pondus adeò graue ab ea reijcias? & quid aliud ſunt manſuetudo & humilitas, niſi Spiritus Sancti alæ, quibus ad quietis locum volatur? & rotæ currus Euangelicæ legis, quibus iucundiſsimè poſsis eam vehere; & arma, quibus milites Chriſti hoſtes ſuos oppugnant, & vincunt. Ita enim ipſe dixit ſuis diſcipulis: f *ite: ecce ego mitto vos ſicut agnos inter lupos.* Nec tamen mittit illos inermes: ſi enim ſicut agni eunt, manſuetudine & humilitate veſtiti: his armis ipſos lupos ſuperabunt, & inuenient optatam ſuis animabus requiem.

e *Eccl.* 40.1. — *Ser.* 5. *de Epiph.* — f *Luc.* 10.3.

4. DENIQVE præmij ſpes iucundum facit laboris onus: & quò præmium eſt vicinius, eò labor redditur lenior. Quomodo ergò iucundus non erit legis Euangelicæ labor: poſtquam baptiſmus cœleſtes portas aperuit: adeoq; propè eſt requies æterna? hæc requies eſt, quam Redemptor ipſe clariùs promiſit, cùm dixit: g *qui mihi miniſtrat, me ſequatur: & vbi ego ſum, illic & miniſter meus erit.* Vbi autem erat tunc ipſe Dominus, cùm hoc promiſit: vt intelligamus, vbi futuri ſimus, ſi eum ſequemur? erat quidem ipſe corpore in terra; ſed ſpiritu in Paradiſo; patiebatur, & ſuſtinebat labores tanquam peregrinus in hoc mundo: ſed ſummis gaudijs plenus erat, tanquam perfectè beatus. Quod idem proportione quadam & ipſe habebis ſi perfectè eius veſtigijs inſiſtas. Duplex enim animæ tuæ leuamen obtinebis; alterum in futura vita, cùm iam de facto cum Duce tuo eris in cœlo; alterũ verò in hac vita, vbi ſimul cum afflictionibus corporis, quas ſuſtinẽt Viatores, aliquas ſpiritus iucundas oblectationes percipies; illis ſimiles, quibus beati fruuntur. Nam eiuſdem Domini promiſsio eſt, quod ſit h *nunc in tempore hoc centies tantum daturus ſimul cum perſecutionibus,* vt eas faciles reddat ac iucundas.

g *Io.* 12.26. — h *Marc.* 10.30.

CONSIDERA itaque, ô Chriſtiane, ſuauitatem vocationis, qua Chriſtus

D.N. ad iugum & onus (quæ ipse SVA appellat) portandum inuitat; & experieris, optimè tecum agi, si annuas. Ipsius est iugum, quia ipse est huius legis, horum præceptorum, & consiliorum Euangelicorum author: ipsius est: quia ipsemet super se illud tulit, omna ea opere explendo in nostrum exemplum: Ipsius est, quia ipsemet tuo collo illud imponit; sed simul tecum illud portat, adiuuans te sua potente gratia: Ipsius etiam est crucis onus, quia primus eam tulit; & ipsius ordinatione, aut permißione pars illa, quam tuleris, tibi continget: ipso tamen tecum eandem tollente, ne sub ea deficias. Cùm igitur, qui te vocat, mitis sit, & humilis: mitis in tolerandis peccatorum iniurijs; humilis in conuersando cum paruulis: simulque DEVS est infinitus, auxliator, omnipotens, duxque solicitus: qui nunquam non aspicit suos milites, nec suum eis subtrahit subsidium: gratias ei age, quod Sancta sua Vocatione te ad sequendum vocauerit: & stude, i *eius vestigia*, quàm posis proximè *sequi:* pedem scilicet tuum, vbi suum ille posuit, imponendo. Quid autem est proximè illum sequi, nisi magno amore sequi? amor enim rei nos amatæ cōiungit; & amoris frigiditas separat ab eadem. Et quemadmodum qui alium à longè sequitur, facilè eius aspectum amittit; nec potest ipsius vestigia, vt ea terat, inuenire; qui verò proximè sequitur facilè eadem terit: ita si CHRISTVM omninò remotè sequaris, corde scilicet tepido, aut frigido: citò ille tuum conspectum effugiet: ac proinde facilè in eius imitatione deficies. quemadmodum euenit Sancto Petro in nocte paßionis eius, de quo dicitur, k *Petrus autem sequebatur eum à longè*, animo scilicet valdè in amore frigido, ideoque tentatione accedente, ex magna timididate negauit, se eum agnoscere. Quòd si magni te facias, quòd strenuus sis miles, magnoque amore Ducem tuum IESVM prosequaris; amor efficiet, vt prope ipsum semper ambules, greßibus & vestigijs eius semper inhęrendo, ita vt cum S. Iob dicere posit l *Vestigia eius secutus est pes meus: viam eius custodiui, & non declinaui ex ea. à mandatis labiorum eius non recessi, & in sinu meo abscondi verba oris eius:* ne aliquid contra ea facerem.

i 1. *Pet.* 2.21.

k *Mat.* 26.58

l *Iob.* 23.11.

CAPVT III.

RATIO VERITATEM ET FIRMITATEM Vocationis examinandi ad Christum sequendum; & Baptismum & quemcumque alium in Ecclesia statum suscipiendum.

VAMVIS Vocatio ad Christum D. N. sequendum, sanctumque baptismum suscipiendum, adeò sit necessaria, sicut diximus: non vult tamen diuina Maiestas, omnes potẽtes sub ipsius vexillo recipi; statim admitti, quin prius eorũ animus, dispositioq; explorentur, quam ad id afferunt. Et quoniam hoc punctum magni momenti est ad ea, quæ imposterum sunt dicenda de reliquis Ecclesiæ statibus: operæpretiũ erit, fundamenta hîc iacere ꝓ ijs omnibus, ex ijs quæ dicemus de baptismo, quo in primo hominis statu, qui etiam perpetuus est, cõstituimur: super quem quatuor alij etiam perpetui fundantur: Religiosorum scilicet, & Ecclesiasticorum, qui ordine sacro initiantur; & Episcoporum, ac denique coniugatorum. qui proinde omnes perpetuò adstringuntur ad propria onera portanda. Ex quo prouẽnit, ad quemcumque eorum prudenter adeundum, iacienda esse fundameta ita solida, vt sint ex se perpetua. Si enim fundamentum temporale sit, ac mutari poßit: non erit stabile ædificium. Nam quemadmodum a *statua* illa, *quam vidit Nabuchodonosor*, quę quatuor mundi Monarchias significabat: etiamsi ex quatuor solidißimis Metallis conflata esset, *auro, argento, ære, & ferro*; sed quoniam *pedes eius partem vnam habebant fictilem*; *abscissus lapis de monte sine manibus percußit statuam in pedibus eius ferreis & fictilibus, & comminuit eos. Tunc contrita sunt pariter ferrum, testa, æs, argentum & aurum*: Ita si tua circa hos status electio temporali fragilique fundamento innitatur: nec firma erit, nec stabilis. deficiente enim fundamento, statum ipsum deseres; dolens, cum magno tuæ conscientiæ detrimento, quòd illum susceperis. Quamuis autem stabilitas hæc à diuinæ vocationis gratia præcipuè oriatur; exigit tamen etiam ex parte hominis conditiones aliquas valdè necessarias.

a Dan. 2. 31.

I. PRIMA Conditio est, vt eum vitæ statum acceptes, & suscipias ob fines non temporales & perituros; sed firmos & æternos: intendendo in eis gloriam præcipuè DEI, & animæ tuæ salutem. Nam quò hæc intentio purior erit, minusque de fine aliquo terreno admixtum habebit: eò proposita tua firmiora erunt & stabiliora. Et hinc SECVNDA oritur conditio, quæ
2. priorem firmitatem confirmat voluntate quadam firmißima ac resoluta,

vocationem ipsam acceptandi, & in ea vsque ad mortem perseuerandi, eò quòd rationibus ac circumstantijs eius vocationis, eò sis deductus; vt certò statuas, ad æternos fines, in quos tendis, expedire tibi, vt te ipsi Vocationi dedas. Et hanc firmam resolutionem (ait S. Basilius) esse firmam b *petram, super quam vir Sapiens ædificat domum suam*, ne cadat. Huic TERTIAM coniunges conditionem, vt scilicet statum suscipias cum magna spiritus libertate, non ob violentiam, aut vim; nec ob humanum metum, aut preces importunas: quia nihil violentum, est perpetuum: & quod facis inuitus, nunquam diu durare potest. & lex ipsa gratiæ, non seruorum est, sed liberorum filiorum: quorum vocatio suauissimam quandam vim inferre consueuit, quæ tantum abest, vt adimat libertatem, vt eam potiùs augeat. Perficit denique rem totam cordis humilitas: qua te indignum agnoscis, qui à DEO voceris, & ad ipsius obsequium in eius domum eligaris. Nam supra fundamentum adeò altum semper est firmum ædificium.

b Mat. 7. 24.

3.

4.

CVM his quatuor Conditionibus suscipiendi sunt perfectionis status, & præcipuè Christiani. quòd cùm adeò sit necessarium, vult Christus D. N. suos ministros, omnium quatuor conditionum examen instituere, cùm ab aliquo petitur Baptismus, aut Religiosus status; & operam dare, vt intelligant, quis sit, qui eos verè vocet; qua intentione accedant, & quem animum præ se ferant in eo perseuerandi, quod petunt. Esto enim, quod bonum est petant: fieri tamen potest, vt id faciant minus recto fine, aut cum fictione, vel animi leuitate, aut supra ipsorum vires, aut cum defectu alicuius alterius dispositionis. Nam c *cor hominum* (ait Ieremias Propheta) *prauum & inscrutabile*: quod sæpè malitiosè suas intentiones & proposita occultat, vt alios decipiat; aut ignoranter seipsum decipit, existimans, ea proposita à bono spiritu suggeri, quæ reuera suggeruntur à malo. Quamobrem dixit S. Joannes: d *non esse omni spiritui* leuiter *credendum; sed priùs probandum, si ex Deo sit*. Nisi enim huiusmodi examen præmittatur: alterius ex duobus erroribus valdè pernitiosis periculum est: vt approbetur scilicet & admittatur suggestio Dæmonis, quasi DEI sit vocatio; aut vocatio DEI reijciatur, quasi sit Dæmonis suggestio. Nec minus periculi est, si repellatur is, qui vocatur à DEO; quàm si admittatur, qui ab eo non est vocatus. Nam in primo ei fit iniuria, qui dixit: e *omne quod dat mihi Pater, ad me veniet: & eum, qui venit ad me, non eijciam foras: quia descendi de cœlo, non vt faciam voluntatem meam; sed voluntatem eius, qui misit me. Hæc est autem voluntas eius, qui misit me Patris: vt omne, quod dedit mihi, non perdam ex eo*. In secundo verò damnum infertur ipsis non vocatis: nam cùm non intrent per portam, malumque gerant animum: non perseuerant, & euadunt peiores, f *reuertentes* (vt ait Sapiens) *sicut canis ad suum vomitum* resumẽdum,

c Iere. 17. 9.

d 1. Ioa. 4. 1.

e Ioa. 6. 37.

f Prou. 26. 11

g 2. Pet. 2. 22. *& g sus lota, in volutabro luti* sese volutantes, ex quo videbantur exiuisse; & suo fœtore inficiẽtes eos, qui desiderabant perseuerare. & ideò Christus D.
h Matt. 7.6. N. Apostolis suis dixit: h *nolite dare Sanctum canibus: neque mittatis margaritas vestras ante porcos; ne fortè conculcent eas pedibus suis, & conuersi dirumpant vos.* Qua ratione nos monuit: aliquos venturos ad suam Ecclesiam & status Religiosos cum fraude & larua, ad petendum panem Sacramentorum,
i Act. 8. 21. & margaritas diuinorum mysteriorum, & perfectorum statuum. Quemadmodum Magus ille i *Simon*, qui fortè acceperat cum hypocrisi & fictione Baptismum: & alter ille Magus, de quo refert Sanctus Gregorius,
Lib. 1. Dial. c. 4. quòd fictè fuerit Religionem ingressus. Et alij ad Confessionem accedunt, vt aspicientibus satisfacant, sine animo remouendi occasiones, quæ ipsos ad peccata pertrahunt. Quamobrem eosdem probare & cognoscere necesse est. Quia neque iustum est, diuinum hunc panem filijs denegare, qui vera eius fame laborantes, eum in suam vtilitatem quærunt & petunt: nec eundem licet canibus dare, mox eum reiecturis, aut cum dantis iniuria discerpturis: Nec cœlestes hæ Margaritæ humilibus, & spiritu pauperibus denegandæ, quibus ditari cupiunt; nec porcis offerendæ, eas calcaturis, suorumque errorum, carnisque voluptatum cœno immersuris.

§. 1. *Ratio Vocationes examinandi.*

VT autem appareat, quãtùm referat examina hæc & probationes Vocationum adhibere: idem ipse Magistrorum Magister Christus D.N. earum exempla in duobus hominibus, qui ad ipsum sequendum sese offerebant, proposuit. Alter cupiditate & ambitione motus ait illi: *Magister sequar*
1. *te quocunque ieris.* cùm enim videret Christum D. à plebe adeò amari, tantique fieri, vt Messias crederetur: fore existimabat, vt in Regem illum eligerent; ac propterea magno honores, dignitates & diuitias habiturũ, quas in suos Discipulos distribueret. cuius hominis mentẽ, cùm cognosceret ipse
a Mat. 8. 20. Luc. 9. 58. Saluator, respondit quod ille erat promeritus. a *Vulpes*, inquit, *foueas habent, & volucres cœli nidos: Filius autem hominis non habet, vbi caput suũ reclinet.* quasi apertius diceret: Valdè erras, quòd in eum finem me sequi velis: mea enim paupertas, & est, & erit tanta; vt nec habitationẽ habeam, quam vel vulpes, vel volucres cœli habent. Quod si in corde tuo vulpini mores, & sæculi huius æstutiæ foueam inuenerunt, & nidũ, ambitiones & vanitates mundi: nõ potero ego habitare in eo: nec tu me poteris sequi: Quare nec vocaris, nec traheris à Patre meo; sed à dęmonibus, vulpiũ instar Callidis; & auiũ superbè se in altũ extollẽtibus, qui hãc tibi metẽ suggesserũt. Alter homo dixit; b
b Luc. 9. 61. *Sequar te Domine: sed permitte mihi primũ renũciare his, quæ domi sunt.* sed, quoniã

hac sententiâ ostendit, se non adeò firmam, atque par erat voluntatem habere, cùm se periculo exponeret domi hærendi: ait ad illum IESVS: b *nemo mittens manum suam ad aratrum, & respiciens retrò, aptus est regno Dei.* quasi apertiùs ei diceret: qui non statuit, firmiter in Schola mea permanere, non est aptus, vt sit meus Discipulus: ideoque nec ad eam admittendus: quemadmodum nec aptus erit agricola, qui cùm incepit arare, mox retrò aspiciens, sine causa ab arando desistit. Et quamuis Euangelistæ non referant, quid isti duo homines, auditis Saluatoris responsis, fecerint: certum tamen videtur, cùm ipse eorum corda & dispositiones penetraret, eos nos admisisse; nisi mente mutata, meliusque dispositi, ad sequendum ipsum se offerrent. b *Luc. 9. 62*

Ex his vtcunque licet necessitatem cognoscere, qua Prælati & Euangelici Ministri, qui humani cordis secreta penetrare non possunt, teneantur, diligentem operam dare, vt varijs industrijs, examinibus, & probationibus in lucem proferant, quod intus latet: vt eos tantùm admittant, quos à Deo vocatos intelligent; ac proinde dignos, qui admittantur. Nam officium eorum (quemadmodum de Ieremia dicitur) est, esse c *probatores in populo, & scire ac probare vias eorum*; & gratiâ spiritus discernendi, quàm Dominus illis largitur, ipsius loco examinare spiritus, quemadmodum metalla probantur, adhibitis probationibus, & experimentis aliquibus, tanquam catinis & furnis, vt deprehendatur, quæ vocatio, virtusque vera sit, & tanquã aurum & argentum solida: quænam verò ficta, & in specie tantùm tanquam æs & stannum. Et quemadmodum Ezechiel Propheta, cùm ex Dei mandato d *parietem templi fodisset*, vt videret *quæ intus agerentur*; *vidit, intus esse multos viros & mulieres varia idola adorantes*. Ita (ait S. Gregorius) strenui Magistri & Prælati, vt discernant: an, qui exteriùs Dei viui templa apparent, interiùs quoque sint tales: signum aliquod exteriùs, aut opus aliquod aut verba, quæ loquuntur, obseruare meritò debent: & inde fodere, varijs interrogationibus, & quasi tentaminibus foramen illud amplificando, vt maiora adhuc externa affectuum & propensionum intus latentium signa promant: & sic ad eorum interiora ingressi, videant, an aliqua vitiorum idola, an verò solum verum Deum adorent; talesque sint interiùs, quales exteriùs apparent. c *Ierem. 6. 27.* d *Ezec. 8. 5.* *Lib. 2. Pastor. c. 10.*

HVIC similem industriam suggessit DEVS Duci illi Gedeoni: vt milites eligeret, per quos Madian oppugnaret: cùm enim plurimi se offerrent ad eum sequendum, nec tamen omnes apti essent: iussit, illum, cunctis audientibus, promulgare: e *qui formidolosus & timidus esset, reuerteretur.* metus enim retrocedere eos faceret, & sic alijs fugiendi occasionem darent, *recesserunt itaque de populo viginti duo millia virorum, & tantùm decem millia remanserunt.* iussit verò idẽ Dominus, eos, qui remanserãt, adhuc probari in modo, e *Iudic. 7. 3.*

quo aquas biberēt ex præterfluente riuulo: dixitq; Gedeon, *qui lingua lambuerint aquas, ficut folent canes lambere, feparabis eos feorfum: qui autem curuatis genubus biberint, in altera parte erunt:* iufsitq; *omnes eos, qui flexo poplite biberant, reuerti in locum fuū:* quia modus ille bibendi oftēdebat eos valdè effe addictos & agglutinatos bonis, in proprijs domibus relictis: ideoq; timendū effe, futuros illos in pugnæ progreffu timidiores. eos verò, qui obiter aquas tantū lambuiffent, fecū acciperet: fignū enim effe, eos animofiores, & laborum patientes futuros. Hunc itaq; in modū licèt multi fe offerant ad Chrifti militiā, nō tamen omnes funt apti ad eam: eò quod non afferant verum illud firmumq; propofitum, ipfum fequēdi, ficut ipfe iubet: quod ex nimia timiditate prouenit. adeò enim crucem Chrifti Domini, pugnafq; & congreffus cum Dæmone, Mundo, & Carne horrent: vt firmo animo non audeant, eos aggredi, vel perrumpere. Quod fi adeò timidi admitterētur: ad primam difficultatē & impetū tentationis ex pugna fe fubducerent, cū maiori propriarū confcientiarū detrimento, & proximorū fcādalo. Alijs quoque firma hæc refolutio propterea deeft, ꝙ perituris vitæ huius bonis nimiū adhæreant: eftq; illis adeò graue facultates etiā malè quæfitas, aut prauas focietates, fenfuumq; voluptates deferere, vt nō nifi imperfectū quoddam Chriftū fequendi, & falutis animarū fuarum defideriū, quod velleitatem vocant, concipiant. quafi dicerent, vellem faluari; fed non renunciare ijs, quæ pofsideo. Et nec fic affecti, funt admittendi. quamobrem DEVS D. N. ita conftituit, vt Ecclefiæ fuæ Duces examinent eos, qui in hanc fuam militiā adfcribi volunt, monentes eos veri, folidi, ac firmi propofiti Chriftum fequendi, calcatis humanis omnibus timoribus, & affectionibus inordinatis, quibus hactenus fubiacebant. Nec his monitis contenti effe debent, fed Gedeonis exemplo probationes aliquas adhibere, quibus certiùs cognofcant, an propofita, quæ lingua proferunt, etiam corde retineant. Quæ ratio examinis & probationis in primæuæ Ecclefiæ initijs, cum propter hoftium Ecclefiæ tyrannidē pugnæ effent vehementiores, adeò exactè feruabatur, vt dicat Rupertus: quando aliquis Baptifmum proprio nomine fcripto petebat, confueuiffe Ecclefiam, eos per viginti quinque dies detinere: eoq; tempore feptem examina, & fcrutinia fieri folita, vt veritas & firmitas vocationis, & cōuerfionis Catechumenorum magis conftaret: Simul verò curaffe, eos exerceri in Orationibus, Ieiunijs, abftinentijs à vino & carne, alijfque pœnitentijs: non folùm, vt fic ad Sacramenti gratiam fufcipiendam difponerentur; fed etiam, vt fuæ conftantiæ veræque conuerfionis indicia darent. Inde autem ortum habuit mos ille, quo Religiones folent examinare, & per dies aliquot probare eos, qui petunt admitti: feuerioribus aliquibus medijs, quæ refert Cafsianus, eos exercendo: vt veritatem & firmitatem, qua admitti petunt, manifeftent.

Lib. 4 de offic. Ecclef c. 18.

Vide Suarez 3. p. q. 71. a. 1.

Caffian. lib. 4. c. 3.

§. 2. Præ-

§. 2. *Prædicta confirmantur exemplo NOEMI.*

OMNIVM prædictorum praxis mirificè apparet descripta ijs, quæ prudens NOEMI vtriq; suæ nurui dixit, cùm se offerrent, vellentq; cum ea in Bethlehem se conferre, relicta sua regione Moabitide: a *Ite*, inquit, *in domum matris vestræ, reuertimini filiæ meæ, cur venitis mecum? num vltra habeo filios, vt viros ex me sperare poßitis? Nolite, quæso, filiæ meæ: quia vestra angustia magis me premit*, quàm mea. Non est credendum, (vt aduertit Abulensis) mulierem adeò probam, & scientem suæ Religionis veritatem, sectarum verò gentilium falsitatem, persuadere voluisse suis nuribus redire in regionem suam, & ad falsorum Deorum adorationem: sed credendum potiùs, ea verba illis dixisse, animo examinandi, certoq; cognoscendi, an illæ propensiones, quas ad eam comitandam, ipsiusque religionem profitendam præferebant, fictæ essent, & ad oculum tantum, vt satisfacere viderentur: an verò ex corde, veroque amore proficiscerentur. Ostendit verò euentus, ad rem omninò fuisse eas probationes, quibus ORPHAE incōstantia, RVTH verò constantia & firmitas est deprehensa. In qua re ait glossa ipsam NOEMI fuisse figuram Ecclesiæ, imò & Religionis, *quæ neque indiscretè aliquid agit, neque indiscretè quenquam recipit*: sed potiùs per Prælatos, Ducesque animarū prudenter examinat Vocationes, & proposita ad se venientiū, tribus adhibitis probationibus, illis similibus, quas fecit NOEMI.

a *Ruth.* 1. 8.

In hunc locum.

PRIMA probatio est, indicia quædam dimissionis & repulsæ eis dare, quasi non possint voti compotes esse; nec delicias, & viuendi libertatem, in quibus sunt nutriti deserere. Id quod non eo animo est faciendum, vt à proposito suo deterreantur; sed vt firmitas, & in eo constantia magis appareat. Quod si, quemadmodum RVTH & ORPHA, cum lacrymis respondeant, se firmiter statuisse, constanter perseuerare: non statim integra est eis fides adhibenda. Nam lacrymæ, & verborum affirmationes non semper sunt certa diuinæ vocationis, cordisque constantis indicia. possunt enim illa à cōtrarijs spiritibus procedere: vt in his duabus mulieribus apparuit. Aliquando enim huiusmodi verba prodeunt ex animo, exteriùs tantum humano more, hominibus, quibuscum agūt, satisfaciēdi: siue ex reuerentia erga eos, siue ex timore alicuius damni, quod eis inferre possent; aut denique quòd, nisi ea officia offerant, inurbani & rustici habebūtur. Aliquando etiam procedunt ex timore seruili, qualia sunt nautarum proposita, cùm in periculo naufragij, & mortis se constitutos vident. Nam animo retinent, cessante periculo, ad pristina sua peccata redire. Aliquando etiam proueniunt ab spiritu vanitatis, & præsumptionis: & tunc offerunt se ad plura, quàm faciant alij; aut ad eadem præstanda, quæ

alij: ne illis inferiores esse videantur. quemadmodum S. Petrus feruenti
b *Luc. 22. 33.* quidem spiritu actus, sed cum aliqua tamen præsumptione dixit: b *Domine tecum paratus sum, & in carcerem, & in mortem ire*: reliqui verò Apostoli, ne
c *Mat. 26 35* inferiores minusque animatos, quàm Petrus, se ostenderent, c *omnes similiter, sicut Petrus, dixerunt*. Aliquando etiam à leuitatis spiritu proueniunt: quia bono tantùm aliorum exemplo ad id mouentur; non profundiùs cogitantes de causa & motiuo illorum; aut qua facilis molliorisque sunt cordis: quod à quauis re externâ mouetur. & hac ratione solent etiam lacrymæ ex naturali teneritate fluere; aut ex leui etiam apprehensione damni a-
Ducis spirit. Tract. 1. c. 17 licuius proprij vel alieni. Interdum quoque ex hypocrisi, & ficto animo, & varijs alijs spiritibus: quemadmodū alio loco fusiùs declarauimus. Ex his autem radicibus credi potest, ortas fuisse lacrymas & oblationem illam Orphæ: quæ, & omnes ei similes firmitatem nō habent; nec aliud sunt, quā flores quidam apparentes, qui facillimè gelantur, & excidunt. quemadmo-
c *Iob. 15. 33* dum apud Iob dicitur, quod c *in primo flore botrus læditur*. Ac propterea aliam interrogationem ac probationem addere opus est: qua imbecillitas siue fictio earum deprehendatur. Quemadmodum prudens NOEMI fecit
d *Ruth. 1. 11.* dicēs: d *cur venitis mecum*? quasi diceret, aperite mihi vestrum motiuum & causam, cur hoc iter mecum suscipere velitis: dicite mihi candidè intentiones vestras, finesque qui vos permouent, vt patriam vestram, & quæcunque in ea habetis, deseratis? si nuptias aliquas à me expectatis; non habeo filios, quos in maritos tradam; si facultates temporales aut similem commoditatem optatis: iam perspicitis me solam esse, ac pauperem: *quia egressa est manus Domini contra me*. In hunc itaque modum interrogationes aliquæ, quæ valdè vrgeant, sunt proponendæ: vt in respondendo videant, se cogi ad manifestandam intentionem, aut imbecillitatem, aut imperfectionem interiorem; aut aliquid dicant, ex quo eaj conijci posśint: aut denique ipso opere eam ostendant: quemadmodum fecit ORPHA, quæ eam interrogationem audiens, ad patriam suam & suorum idolorum adorationem reuersa est: opere ipso ostendens, lacrymas suas verè fuisse fœmineas, & promissa illa ex solo animo exteriùs satisfaciendi prouenisse.

NEC tamen ex hoc ORPHAE in patriam reditu animum abiecit NOEMI, sed potiùs tertiam adiecit interrogationem cum singulari prudentia & animi magnitudine, dicens ipsi RVTH: *En reuersa est cognata tua ad populum suum, & ad Deos suos*: vade cum ea. atque si ei clariùs diceret: quæ eandem habes libertatem cum tua cognata ORPHA, cogita, an tibi expediat, eam sequi; ne præ pudore eam deseras: mihi enim perinde est tecum, vel solam discedere. Satis apparet Deum per hanc Matronam fuisse locutum:
e *Ioan. 6 67* siquidem CHRISTVS D. N. simile quid fecit, cùm vidit, e *multos Discipulorum suorum abiisse retrò, & iam non secum ambulare dicentes: durum esse*

eius sermonem: quia eum non intelligebant: Tunc enim conuersus IESVS: *ad duodecim* Apostolos *dicit: nunquid & vos vultis abire?* quibus verbis nō id volebat Saluator, vt & ipsi Apostoli ab ipso discederent: Nam potius eorum perseuerantiam desiderabat; sed tantùm voluit insinuare, (quemadmodum S. Chrysost. aduertit) liberum illis esse ad parentum domos, & occupationes antiquas redire: eò quod ipse non delectaretur coactis discipulis, aut obsequijs violenter, aut ex necessitate sibi exhibitis. Nam *ex necessitate detineri, par esse, ac si abirent*: neq; enim Deo placet, quod non ex libero corde procedit: & mancipiorum obsequium, quod oritur ex mero seruili timore, est vilissimum: quia nisi pœnam timerent, illud non præstarent: aut mox illud negligerent. Vt itaq; pudorem discedēdi illis auferret, si ad discedendum propendebant, dixit: *Nunquid & vos vultis abire?* ex quo apparet, quāti Christus D. faciat, suam vocationem cum magna libertate acceptari: siquidem nec discipulos suos, qui iam eam acceptauerant, & quasi in Christianismi tyrocinio versabantur, inuitos volebat in eo manere: quælibet enim harum coactionum periculum adfert perseuerantiæ. quemadmodum apparuit in vxore Loth, quæ fortè propterea f *respexit post se* Sodomam, quòd Angeli vi quadam *eam cum suo marito & filiabus inde eduxissent*. quamuis ipse Loth, licèt eodem modo ab Angelis eductus, nō aspexerit retrò, viri enim fortiores sunt & constantiores feminis; & nouerunt meliùs, quàm illæ, in huiusmodi occasionibus facere ex necessitate virtutem. Nec tamen propterea negamus, diuinam vocationem nonnunquam inchoare à timoribus & flagellis, quæ nonnullam vim inferre videntur, vt suprà est dictum: sed simul tamen cum vera libertate admittitur. pœnæ enim timor, instar est acûs, quæ filum in pannū immittit, ipsa verò exit: sic timor desiderium excitat sequendi Christum, & statum eligendi, quem ille inspirat: sed sequitur tamen, & acceptat, etiāsi pœna cesset: quia videt sibi ita expedire.

Homil. 46 in Ioan. tom. 3.

f *Gen. 19. 26.16.*

SED multò adhuc plus Spiritus latet in verbis Christi D. prædictis ad suos Apostolos. voluit enim illis significare, quàm parum eorū opera ipsi esset necessaria: siquidem nec turbationem aliquam ostendit, eò quòd alij Discipuli abiuissent retrò; nec ipsosmet contra ipsorum voluntatem retinere volebat. licèt enim omnes eum desererent: vocare alios posset, qui sequerentur. Quid autem hoc aliud est, quàm omnibus notum facere, quos ad suum obsequiū vocat; vt ita liberè venire velint, vt etiam demissè veniant: sibi persuadentes, maius ipsum in eos beneficium conferre, cùm vocat, & in domum suam admittit: quàm ipsi præstent obsequium, volentes venire, & in ea perseuerare. Nam licèt Sapiens sis, eruditus, nobilis, & potens in sæculo; non est cogitandum, multum te adulari Deo, quòd eius vocationi parcas: licèt alij eandem repellant. si enim sic cogitas, valdè erras; breuiq; à tua vocatione deficies: quia DEVS ob tuam superbiam te deseret,

qui non ob vtilitatem ſuam, ſed ob tuam te vocauit: nec admittit te propterea, quòd te ipſe opus habeat; ſed quòd tu ipſo indigeas. Et quamuis ad arctam familiaritatem in eius domo perueneris, dicet tibi, quod Sponſæ: g *ſi ignoras te, egredere*, & vade ad antiqua tua tabernacula. Hoc igitur humilitatis ſpiritu cœleſtem hunc Magiſtrum ſequi debes, dicens ei quod S. Petrus, reliquorū Apoſtolorū nomine reſpondit: h *Domine ad quē ibimus? verba vitæ æternæ habes. Et nos credimus: quia tu es Chriſtus filius Dei viui.* quaſi diceret: ſi à te diſcedamus, ad quem accedere licebit, vt lucrum aliquod acquiramus? quò ibimus, ô Patris æterni ſapientia, ſine qua omnes ſumus ignorantes? quò ibimus, ô vitæ fons, ſine quo omnes infelici morte peribimus? quis, præter te, viam cœleſtem nos docere poterit? verba enim tua vitam æternā dant ea accipientibus. De qua re certi omninò ſumus, eò quòd tu ſis filius Dei viui, in quo totū remedium noſtrū eſt poſitū; magnoq; honore nos afficis immeritos, quòd velis in Scholam & ſocietatem tuam admittere. Quando ſpiritus hic humilitatis deprehenditur, nec probationibus alijs, nec interrogationibus opus eſt, ad veritatē vocationis Dei cognoſcendam: nam vel ipſa ſola, ſufficiens eſt diuini ſpiritus eam generantis teſtimoniū. Propterea enim non ſine myſterio ſapientia diuina, cùm ſuas ancillas miſit, vt vocarent ad arcem ſuā, dixit: i *ſi quis eſt paruulus, veniat ad me.* per paruulum intelligens (vt ait S. Gregorius) humilem, qui in oculis ſuis paruulus eſt; & indignum ſe reputat, qui Sapientiæ diuinæ ſit ſeruus. Et cum hoc ſpiritu accedens, magnum reputat beneficium, quòd in eius domum admittatur.

IMPONAMVS nunc finem hiſce probationibus hac admonitione, quæ magni momenti eſt pro ipſis probatoribus. vt ſcilicet eiſdē probationibus ſpiritum Charitatis adiungant: imitantes prudentem NOEMI: probantem quidem ſuas nurus grauibus rationibus, vt in ſuam patriam redirent: ſed ſimul amoris oſculum præbentem, illaſque illicientem, vt ipſam potius comitaréntur. Euitanda ſunt tamen ipſis extrema duo vitioſa: attendendo, ne ipſæ probationes adeò ſint molles, & tanquā in ſpeciē, vt oēs admittant, etiam indignos: nec adeò ſeueræ vt puſillanimes deterreant, etiā à Deo vocatos: ſed mediū prudenter teneant, etiā inclinando magis ad amoris lenitatem, quę Prælatorū Euangelicorum velut propria eſt teſſera: imitantes cęleſtem Sponſum, de quo dicitur: k *quia meliora ſunt vbera tua vino*: ad ſignificandum, (vt ait S. Bernardus) vbera Matris, quæ filios ſuos dulci lacte nutrit, meliora eſſe puro vino ſeueritatis, quæ vulneratum & puſillanimem peccatorem pungit; &, vt medicum effugiat, efficit. amor enim illum allicit: qui, etſi fortè frigidus accedat, amabili tamen lenitate exceptus, mutari poterit & accendi.

g *Cant.* 1. 8.
h *Ioan.* 6. 69.
i *Prou.* 9. 4. *Lib.* 17. *Moral. c.* 17.
k *Cant.* 1. 1. *Serm.* 9 *in Cantic. Pinguedo gratiæ, quæ de tuis vberibus fluit, efficacior mihi eſt ad ſpiritualem profectum, quā mordax increpatio Prælatorū.*

CAPVT IV.

BAPTISMVM ALIVMVE STATVM SVSCEPTVros, prænoſcere oportere onera illis coniuncta, vt maiori firmitate & ſpiritus feruore illos ſuſcipiant.

LIA magni momenti diligentia ſupereſt ijs adhibenda, qui Chriſti milites eſſe cupiunt: ad illam animi conſtantiam & firmitatem habendam, de qua in proximo capite eſt dictum. Cùm enim Devs D. N. ſit infinita ſapientia, ſuaque omnia cum ſumma prudentia gubernet, non vult, homines, oculis clauſis & imprudenter ſeſe proijcere ad ad ipſius diuinam vocationem exequendam, cùm agitur de ſtatu aliquo amplectendo, aut graui aliquo ac difficili munere aggrediendo: præcipuè ſi ſit in eo tota vita permanendum. Niſi enim onus, quod ſibi imponunt, vireſq; & facultates proprias, ad illud portandum, benè perſpectas habeant, nec promiſsiones, nec propoſita eorum firmitatem habebunt. ideoque facilè fidẽ frangent; prætendentque, ſe deceptos: eò quòd non ſatis rem perpendiſſent, antequã aggrederentur. In cuius rei figuram prohibuit Devs in antiqua lege, offerri ſibi a *quodcunque animal cæcum*, & à Sacerdotibus acceptari. Ille autem cæcum animal offerre cenſetur, qui aliquid promittit; aut aggredi ſtatuit difficilè aliquod negotium, priuſquam benè perſpexerit & perpenderit, quæ motiua ad ſic promittendum; & quas vires ad exequendum habeat. Illi quoque Sacerdotes cæcam oblationem acceptant, qui huiuſmodi promiſſa approbant: non prius benè inſtructo ipſo promittente: vt nouerit, quæ onera ſibi imponat. Ex quo fiet, b *vt cæcus ſi cæco ducatum præſtet, ambo in foueam cadant*: quia ambo in ijs, quæ agunt, contra prudentiam errant, nec voti fient compotes. Quapropter iuxtà ea quæ proximo capite ſunt dicta, ſtatuit Christvs Dominus Noſter, vt homines in ætate diſcretionis conſtituti, priuſquàm Baptiſmum ſuſcipiant, & ad legis Euangelicæ onus ferendum ſe obligent, benè intelligant, quid ſuſcipiant, & quam ſubeant obligationẽ: iubetque miniſtros ſuos prius tales catechizare, & omnia docere tam c *credenda*, quàm *ſeruanda*, & præſtanda. Et, vt, quanti res eſſet momenti, intelligeremus: ipſemet voluit eius rei rationem reddere ijs, qui eius doctrinam audiebant, & in eius ſcholam ingredi deſiderabant: vt intelligerent cum quanta prudentia & attentione id eſſet faciendum. d *Quis* (ait) *ex vobis volens turrim ædificare, non prius ſedens computat ſumptus, qui neceſſarij*

a *Leuit.* 22. 22.

b *Matt.* 15. 14. *Luc.* 6. 39.

c *Matt.* 28. 19. *S. Thom.* 3. *p. q.* 71. *a.* 1.

d *Luc.* 14. 28

sunt, si habeat ad perficiendum: ne posteaquam posuerit fundamentum, & non potuerit perficere; omnes, qui vident, incipiant illudere ei, dicentes: quia hic homo cœpit ædificare; & non potuit consummare? aut quis Rex iturus committere bellum aduersus alium regem, non sedens priùs cogitat, si possit cum decem millibus occurrere ei, qui cum viginti millibus venit ad se? alioquin adhuc illo longè agente, legationem mittens, rogat ea quæ pacis sunt. sic ergò omnis ex vobis, qui non renuntiat omnibus, quæ possidet, non potest esse meus discipulus. His duabus parabolis explicuit cœlestis Magister monita & regulas ab ijs seruandas, qui statuunt vocationem Christianismi sequi; ad quem vocantur, ad ædificãdam Christianæ perfectionis turrim; & tanquam strenuos duces pugnandum contra vitiorum exercitum.

1. AD id autem præstandum, respicere necesse est huius fabricæ fines, & illa materialia siue opera, ex quibus illa conficitur, quæ non terrena & fragilia esse debent, sed cœlestia ac diuturna; & quæ hominem à terra eleuent in cœlum: quales sunt solidæ Christianæ vitæ virtutes. Fides videlicet rerum à Deo reuelatarum; Spes diuinarum promissionum; Charitas in Deum & in omnes proximos; Obedientia diuinorum præceptorum; peccatorum detestatio; in despectibus humilitas; in periculis fortitudo; & patientia in aduersis. His enim alijsq; similibus exercitationibus e *dignè* (vt
e Ephes. 4. 1. ait Apostolus) *ambulamus vocatione qua vocati sumus:* donec assequamur finem nostrum, vnionem scilicet animæ cum Deo suo, & postea æternam vitam.

2. CVM longa deindè mora, attenteque computandæ tibi sunt facultates ad eius turris fabricam necessariæ; viresque tuæ, ad subeundos in ea labores, explorandæ. Nam hæc turris non aliena manu, sed propriâ tuâ est erigenda; nec alterius hominis viribus & facultatibus, sed proprijs tuis, licet à diuina misericordia tibi donatis. Sunt autem hæ facultates renuntiatio rerum omnium, quas possides: tali firmo animi decreto, vt omnes reipsa relinquas, quandocunque ad præstanda Christianæ vitæ opera, in quibus consistit animæ tuæ salus, id esset necessarium. Sine huiusmodi autem proposito, & animi decreto nullæ facultates sufficient ad suscipiendum dignè Baptismi aut Pœnitentiæ Sacramentum; neque vt fias viuum ac perfectum Ecclesiæ membrum; nec vt in æternam gloriam ingrediaris. Quando autem hanc turrim ædificandi voluntas à Deo est inspirata, ipsemet simul gratiæ facultatem & auxilium sufficiens tribuit, ad firmum illud decretum concipiendum, cuius virtute & progredi & perficere possis totum ædificium.

3. SED quoniam plurimi hostes oppugnant eum, qui de ea fabrica cogitat, & statuit: necesse est, iuxta alteram parabolam, diligenter

perſpicere, quantum habeas militem ad hanc pugnam: quantusque tibi ſit animus & fortitudo ad eam ineundam, & inuenies quidem, hoſtem duplum habere exercitum; viginti ſcilicet millium; cùm tu tantùm habeas decem millia: non quod Dæmones, qui nos oppugnant, plures ſint Angelis, qui nos cuſtodiunt; ſed quod (vt ait Caſsianus) amplior ſit vitiorum nos impugnantium numerus, quàm virtutum pro nobis dimicantium: cùm vnaquæque virtus duo habeat vitia extrema, in quorum medio conſtituta, ab vtroque oppugnetur: ab altero ob exceſſum, ab altero ob defectum mediocritatis. Nam liberalitatem oppugnat auaritia, & prodigalitas; Spem præſumptio, & deſperatio: & ſic cæteræ virtutes. Quæ tamē, licèt vitijs numero ſint pauciores, ſunt tamen natura ſua vitijs ipſis potentiores. ideoque fallit hic prouerbium illud: Nec hercules contra duos. Quia vna virtus duobus præualet vitijs; ideoque decem millibus huiuſmodi militibus viginti millia tui aduerſarij poteris ſuperare, adiuuante diuina gratia, quæ ſemper ſtat à parte virtutis. Hæc omnia vult Chriſtus D.N. attentè cōſiderari ab eo, qui incipere velit ipſius eſſe diſcipulus, antequam diſciplinæ ipſi ſe ſubijciat. Si enim cæcè & impræmeditatè rem aggrediatur: breui ipſum facti pœnitebit, & à progreſſu in turris ædificio deſiſtenti incipient Angeli illudere, imò & ipſi Dæmones, tanquam inſipienti: qui, non facto facultatum ſuarum computo, ædificium cœpit, quod conſummare non potuit. Et quamuis non careant culpa, qui nō ſtatuerint Chriſti eſſe diſcipuli; maioris tamen culpæ erunt rei, ſi clauſis, vt dicitur oculis, eius diſciplinæ ſe addicant, & mox pœniteat facti. Et minus fuiſſet illis noxium, pacem cum hoſte feciſſe, quàm ipſam pugnam adeò timidè & inconſideratè aggredi vt in ipſa ex defectu firmitatis propoſiti, quo acceſſerūt, ſuccumbant. quēadmodum S. Petrus dixit: f *qui refugientes coinquinationes mundi in cognitione D. N. & Saluatoris Ieſu Chriſti; his rurſus implicati ſuperantur: facta ſunt eis poſteriora deteriora prioribus. meliusq; illis erat non cognoſcere viam iuſtitiæ: quàm poſt agnitionem retrorſum reuerti ab eo, quod illis traditum eſt ſancto mandato, reuertentes quemadmodum canis ad ſuum vomitum*, in quo magis hauriunt venenum. Cùm tamen & ædificare & pugnare ſit neceſſe, ſub æternæ vitæ amiſsione: etiam neceſſe erit, ipſas facultates, quas habes; quidque tibi deeſt benè perpendere; & ſolicitè ac diligenter operam dare, vt orationibus illud impetres, tuamque vitam feliciter auſpiceris ſiquidem auxilium Dei in promptu ſemper eſt, tibique ad manum.

Lib. 7. de inſtit. renun. c. 15.

f *2. Pet. 2. 20*

§. 1. *Modus prædicta in praxin deducendi.*

AD exequendum & reipſa præſtandum quicquid Chriſtus D. N. nobis iniungit, plurimū referet, mancipātem ſe de nouo eius obſequio,

diligenter inquirere, quæ onera, obligationesque habeat lex illa, status, & officium, ad quod vocatur. Vt enim diximus, vt plurimùm non erit firmũ propositum illud, cum quo accedit; si confusè & generatim fiat, & non sciẽs distinctè præcipua saltem, ac difficilia, ad quæ subeunda se offert. Neque enim cogitare debes, te esse directorem turris huius & spiritualis ædificij, sed executorem tantum: vt facias omnia iuxta exemplar, quod tibi à DEO est monstratum. Nisi autem consilium Dei, eiusque directionem benè perspectam habeas: facilè in ædificando errabis, & laborem impendes sine fructu. Nec cogites, te in hac expeditione esse qualemcunque militem: siquidẽ Christus D.N. Regi te confert, cui huius expeditionis incumbit cura: tuum enim erit potentias, sensusque tuos regere; virtutes ac Sacramenta, ad congressum cum vitijs ac Dæmonibus adhibere. Nisi ergò leges noueris, quibus te dirigas; & hostium astutias, quibus te impugnant: facilè decipieris; & cõsilia tua euanescent, ac peribis. Necesse itaque est, benè de omnibus informari, interrogando ipsos Prælatos, & Spiritus Magistros, in Ecclesia, & Religionibus ad id constitutos, quibus hoc onus, & obligatio incumbit: vt hæc omnia distinctè eos doceant, quos vocat DEVS: vt nouerint, quid sit, quod sibi proponunt, & aggredi cogitant. Quemadmodum vnus Angelus dedit Ezechieli Prophetæ a *librum* quendam, *in quo scripta erant lamentationes, & carmen, & væ*: quem tamen non clausum & inuolutum dedit, sed *expandit illum coram eo*, iubens, b *quodcunque inueniret comedere*. Et idem fecit alter Angelus S. Ioanni, dicens: c *accipe librum, & deuora illum: & faciet amaricari ventrem tuum; sed in ore tuo erit dulce tanquam mel.* Quo significatur Prælatorum & Magistrorum spiritus munus esse, explicare & manifestare subditis, & ad obsequium Dei accedẽtibus, librum legis Dei, & regulas status, & officij, quod aggrediuntur: vt totum comedant, hoc est distinctè intelligant; & præmonere, dulce quidem esse, dum proponitur; sed valdè amarum, dum executioni mandatur. Expedit itaque eos benè scire amaritudines ac difficultates, præceptis ipsis ac legibus annexas: vt clarè percipiãt, quanto oneri humeros supponant; & cogitent an tantum animi habeant, vt digerere possint quod comederint; hoc est præstare, quod promiserint. præstabit enim librum non comedere, quàm sumptum mox reijcere, eò quòd non sciuerint quid comederent. Oportet itaque eis declarare *carmina* huius libri, actus scilicet studiosos, sed iucundos, quos ille continet, præcipit, & consulit; & simul promissa præmia ijs, qui exequentur. Neq; hoc sufficit, sed multò magis oportet, *lamentationes* & *væ* illis proponere: opera scilicet pœnalia, pœnitentiam, & mortificationem; suppliciaque horrenda, quæ peccatoribus minatur. Et vniuersim omnia status, & officij onera, pœnasque, ea non seruantibus constitutas, distinctè explicare oportet: ne postea deceptos se esse causentur: dicentes, se ea non sciuis-

a *Ezech.* 2.9
b *Cap.* 3.1.
c *Apoc.* 10.9

se: ideoq; retrocedere ab incepto velint. Ita fecit Moyses proponens populo Hebræo in Deuteronomio omnia legis antiquæ onera: & Esdras iussit d *legi libros legis* DEI *distinctè, & apertè ad intelligendum*. Et Propheta Samuel cùm ab eo populus regem petijt, statim, iubente DEO, e *prædixit ei ius Regis, qui regnaturus esset supra eos*; & onera, quæ essent subituri in eo, quod petebant. Et CHRISTVS Dominus noster, cùm legem suam Euangelicam promulgauit, distinctè declarauit præcepta, & consilia, quæ illa continebat: frequentius ea repetens, quæ grauiora essent & asperiora; Et in ipsa vocatione inuitans non solum ad f *tollendum iugum suaue*, sed etiam g *ipsam crucem* duram, & ad h *intrandum per angustam portam*. Ex quo natum est, vt Ecclesia sancta ab ipso sui initio (quemadmodum Sanctus Dionysius ait) petentibus baptismum, Magistrum constitueret, qui distinctè illis declararet tam credenda, quàm seruanda: sufficienti ad hoc tempore constituto. Et idem fuit in more apud Prælatos Religionum: qui consueuerunt, admitti cupientibus librum legum suæ religionis, & quæcunque grauia, & pœnalia illa continet, valdè clarè ac distinctè proponere: quasi illis diceretur: *ecce lex, sub qua militare vis: si potes eam seruare, ingredere: si non potes, discede*. accipe librum hunc apertum & explicatum, nec fidas dulcedini, qua nunc ex sensibili diuinæ vocationis feruore afficeris: affectus enim hic tener citò euanescet, & executionis tempore persenties amaritudinem: quare attentiùs nunc cogita, an habeas animum comedendi, ac retinendi, etiamsi sit amarissimus.

d 2. Esd. 8. 8
e 1. Reg. 8. 9
Matth. 5. & 6. & 7.
f Matt. 7. 13
g Mat. 11. 29
h Luc. 14. 27
C. 2. de Eccl. Hierarchia
S. Thom. 3. p. 4. 71. a. 1. q 76. a. 7. & 8.
Ex S. Benedict. Reg. 8.

QVAE nolumus esse dicta ad exterrendos eos, quos vocat DEVS: sed, vt idem prudenter agant, & animi eorum decretum firmius sit & constantius. Nam supposito, quod à DEO vocentur, debent magno spiritus feruore, quemadmodum Sanctus Ioannes, librum accipere de manu Angeli, Prælati videlicet, aut spiritualis Patris: totumque comedere apertum & explicatum, sicut eum acceperunt, scientes quid in eo contineatur. Nec timeant amaritudines & difficultates, quas in eo retinendo sentient. Nam qui eos vocauit, iuuerit ad victoriam. Et quemadmodum ait Apostolus: i *qui cœpit in vobis opus bonum, etiam illud perficiet*. Ad hoc enim alia etiam Sacramenta constituit DEVS, per quæ, sicut posteà dicemus, bona proposita confirmat, & corroborat, magnumque animum addit ad perseuerandum.

i Philip. 1. 6.

§. 2. Con-

§. 2. *Confirmantur prædicta feruenti RVTH exemplo.*

OMNIVM, quæ hactenus dicta sunt, insigne & heroicum habemus exemplum in quatuor feruentibus propositis, quæ insignis illa RVTH generoso animo expressit, quando NOEMI (vt habet paraphrasis Chaldaica) aperuit ei quatuor præcipua capita eorum, quæ agenda ipsi essent, si seriò & ex corde vellet conuerti ad DEVM Israel. PRIMVM erat, quòd si semel ex terra Moab, & materna domo egrederetur, nunquam esset illi ad eam redeundum: nam Israelitas non posse cohabitare gentilibus, ob periculum prauos eorum mores imitandi. Ad quod animo generoso illa respondit: a *quocunque perrexeris pergam*; *& vbi morata fueris, & ego pariter morabor:* nec vnquam à tuo contubernio recedam, vt in patriam, aut maternam domum reuertar. *Deindè* adiecit NOEMI, quod populus Israel haberet legem adeò grauem, ac difficilem, vt sexcenta & tria præcepta contineret: quam totā ita seruare oporteret, quemadmodum illa obligabat. Ad quod RVTH, non minori animi fortitudine: populus, inquit, tuus, populus meus. quare spontè me offero, ad legem custodiendam, eiusque onus portandum, sicut tu feceris: confidens in DEO, me tantùm virium habituram, quantùm habes tu, ad legem custodiendam. Adiunxit NOEMI *tertium*, quòd non ampliùs oporteret Deos illos adorare, sicut antea: eò quòd essent falsi: nam vnicum esse tantùm, & solum verum Deum, quem omnes tenerētur adorare, eique amore summo ac reuerentia seruire. ad quod illa promptissimam se esse ostendit: *Deus tuus*, dicens, erit *Deus meus:* & quem tu adoraueris, ego pariter adorabo; contemnens Idola falsosque Deos, quos hactenus colui. *Quartum* denique proposuit, quod in lege sua grauissima essent constituta supplicia etiam mortis in eius transgressores; & oportere, si eam amplecti vellet, offerre se ad eius obseruantiam vsque ad finem vitæ, &, si opus esset etiam ad vitam pro eius custodia exponendam. Ad quod virili prorsus pectore respondit: quę te terra morientem susceperit, in ea moriar; & quod genus mortis subieris, ego quoque subibo. Et omnibus aduersis ac laboribus, quibus te exposueris, & ego me exponam: etiamsi vita sit amittenda, ne meæ desim promissioni. Vt autem intelligas, me hæc omnia ex intimo corde offerre: *hæc mihi faciat Dominus, & hæc addat, si non sola mors me & te separauerit:* & oro Deum, vt iram suam in me statim vibret; & horrendis pœnis me puniat, si omnium, quæ dixi, executioni me subtraxero. O virilem animum, ac diuinum potiùs quàm humanum! apparet facilè, Deum hæc vota adeò generosa promouisse: siquidem vel in ipsis conuersionis eius initijs imperterritè adeò, ac viriliter offert se, ad æquè currendum atq; ipsa senior, & adeò in legis custodia exercitata. Cuius exemplum propterea

Vide gloßā & Lyran.

1\. (PRIMVM)

a Ruth. 1. 16

2\. (Deindè)

3\. (tertium)

4\. (Quartum)

(vt ait S. Ambrosius) ob oculos nobis proponitur: vt feruorem discamus, quo decet nos diuinam vocationem sequi; & prælatis ac spiritus Magistris respondere, cùm nobis grauitatem & oneris difficultatem, quod subire volumus, proponunt. Lib 3. in ca. 3. Luc.

Qvamobrem si nouam vitam, tanquam strenuus miles, cogitas inchoare, b *intra*, quemadmodum Dauid, *domum Dei, in holocaustis*, *reddens ei* quatuor prædicta proposita, magni amoris igne inflammata: constitue te in conspectu Iesv capitanei tui, te ad se sequendum inuitantis: & spiritu illo Rvth dic ei: quocunque tu Saluator mi, perrexeris, pergam, tua vestigia sequens, & tua imitans exempla: & vbi moratus fueris, & ego pariter morabor, te semper comitando. Populus tuus Christianus, erit populus meus; & legibus illis gubernari cupio, quibus ille gubernatur. Iugum, quod ille tollit, tollam & ego lubens; magnam mihi existimans esse felicitatem, quod eius populi pars efficiar, quem in tuum elegisti. Et quamuis Tyro adhuc in domo tua, cupio tamen pariter currere cum antiquioribus eius: siquidem iubes, me facere voluntatem tuam in terra, sicut Angeli, qui tui sunt antiquissimi domestici, eam faciunt in cœlo. Et cum tu Domine, dixeris tuis discipulis; c *patrem tuum esse patrem nostrum, & Deum tuum Deum nostrum:* is erit Devs meus in æternum: idque tanta animi firmitate, vt nunquam Deum alium accipiam; nec idola diuitiarum, voluptatum, aut honorum, sicut solebam, adorem. ad quod meum propositum confirmandum, etiam statuo firmiter, quamcunque aduersitatem mihi euenientem acceptare, etiamsi crucis morté subire sit opus, quemadmodum tu subijsti: & sepeliri quẽadmodum tu fuisti sepultus: quoniã hæc mors erit mea vita; & sepulchrum, requies mea. His quatuor propositis licebit nonnunquam feruentẽ addere confirmationem, qua Rvth sua confirmauit, edito scilicet graui iuramẽto, nunquam ab ijs, quæ proponis, deficiẽdi vsque ad mortem. Consueuit enim Spiritus S. dum efficaciter aliquem vocat, ad arduum quid pro diuino obsequio aggrediendum, inspirare nõnunquam seruis suis, vt proposita bona & animi decreta, quæ concipiunt, iuramento aut voto confirment; quo se, ad ea exequenda, Deo obstringant: idq; nõnunquam in re, quæ non præcepta, sed consilij erat: & interdum, etiamsi præcepta esset, nouam tamen obligationem ad obediendum, iuramento aut voto sibi imponant: quemadmodum Dauid dixit: d *iuraui & statui custodire iudicia iustitiæ tuæ* in æternũ: & S. Iob. e *viuit Deus, quia donec superest halitus in me, non loquentur labia mea iniquitatem, nec lingua mea meditabitur mendacium: donec deficiam non recedam ab innocentia mea. Iustificationem meam, quam cœpi tenere, non deseram.*

b Psa. 65.13.
c Io. 20.17
d Ps 118.106
e Iob. 27.2.

In huiusmodi autem promissis conditiones illæ seruandæ sunt, quas Rvth in suis adhibuit. Fuit enim inprimis promissio illa *de re Sancta*, eius- Quatuor cõditiones voti & iuramenti.

que animę vtilissima: exire sc. ex patria sua, & occasionibus Idololatriæ; cõiungere se verò NOEMI, quæ poterat illã in DEI obsequio dirigere: &, quẽadmodũ ipsa optabat, adiuuare. Deinde nõ passionis aliquo impetu abrepta sed cũ magna *prudentia* & quiete eã fecit; cũ pri⁹ ea benè intellexisset, ad quæ præstanda se offerebat, ac iudicasset, valdè sibi expedire, si se ad ea præstãda iuramento obstringeret. Adfuit quoq; *necessitas*, promissionẽ iuramẽto cõfirmandi, quò sc. certã & securã redderet ipsam NOEMI, quod ex toto suo corde sese ad DEVM conuerteret, & lubens patriam suam desereret, tantamque vim iuramentum illud prioribus promissis addidit, vt dicat sacer textus: *videns ergo Noemi, quod obstinato animo RVTH decreuisset secum pergere; aduersari noluit, nec ad suos vltrà reditum persuadere.* quando enim constat de tanta vocationis firmitate, cessandum est à probationibus: ne Spiritui S. eam inspiranti resistatur. Ac denique suam illam promissionem fecit RVTH, vt se ipsam in *arrepto proposito confirmaret*, qui (teste S. Thoma) finis est votorum: confirmare nos scilicet in bono, maxima, quæ in hac vita haberi potest, firmitate: ad similitudinem eius, quam habent in cœlo beati. quod maximè proprium est nouæ legis: vt cùm de votis agemus, apparebit. Et propterea forte S. Ambrosius, & S. Isidorus, alijque S. Patres dicunt, fieri in baptismo DEO D.N. promissionem, aut ipsum esse in modum promissionis cum duplici obligatione perpetua: altera de fide, altera de lege cum summa firmitate seruandis. Ac propterea diuina vocatio, sicut dictum est, à nobis exigit, vt cum Christo crucifigamur: ad significandũ, quòd quemadmodum is, qui cruci est affixus, nõ se potest refigere: Ita Christiano non licet recedere, aut se subtrahere ijs rebus, ad quas hic status illum obligat; nec Religiosus suas potest deserere. Sed *felix* (inquit S. Augustinus) necessitas, quæ impellit ad meliora. nihil siquidem est melius, quàm quòd obliget se quis, vt sit bonus cum maxima, quæ adhiberi potest, firmitate, vt talis perseueret: imitando ducem nostrum Iesum, qui cùm esset cruci affixus, possetque se refigere, ac descendere: id facere noluit, vt exemplum nobis esset firmitatis in bono, quod cum eius gratia incepimus.

2.2. q. 88. a. 4. ad 1.

Lib. 1. de Sacramen. c. 2. lib. 2. de officijs Eccl. c 24. Vrbanus 1. Epist. decre. c. 6.

Epist. 45. ad Armentum.

CAPVT V.

QVOD SACRAMENTVM CONFIRMATIONIS copiosam conferat gratiam, ad crescendum, & firmiter standum in confessione fidei, ac perfectione, quam in Baptismo professi sumus.

QVONIAM Vocatio Christiani hominis ad prædictum duplex egregium facinus cœptumq; tendit, ad turrim sc. Euãgelicę perfectionis extruendam; & cõtra hostes pugnandum, qui eam perfectionem impedire moliuntur: voluit Christus D.N. Confirmationis Sacramentum instituere,

ad Baptizatos cõfirmandos, nouisque gratiæ suæ subsidijs corroborandos: vt vtrũq; cũ maiori perfectione præstarent. queadmodũ & materia & forma huius Sacramenti indicãt. Est .n. CONFIRMATIO vnctio, qua Episcopus in modũ crucis baptizati frontẽ chrismate ex oleo & balsamo cõfecto, & benedicto inungit, dicẽs: *signo te signo crucis, & cõsigno te chrismate salutis, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus S. Amen.* Quorũ verborũ, & externorũ signorũ virtute, stupendos in anima producit effectus. cõmunicat.n. inuisibiliter plenitudinẽ & abundantiã Spiritus S. qui in die Pentecostes visibiliter fuit datus Apostolis; & posteà per Apostolorũ manuũ impositionem baptizatis dabatur. Quæ impositio manuũ, vt Conciliũ Florentinũ declarat, multiq; SS. Patres affirmant, idem erat q̃ cõfirmatio. Nũc aũt inuisibiliter datur, vt baptisati inuisibili Spiritus S. presentia, gratięq; eius abundantia, quã Sancti septiformẽ appellant, ad Christiani hominis perfectionem propriam perueniant; consequentes excellentiam & perfectionem septem Spiritus S. donorum, septemq; virtutũ, quæ veluti capita sunt reliquarũ. Quãobrem S. Clemens Papa q̃ à Magistro suo S. Petro audiuerat, *absq; huius* (inquit) *Sacramẽti vnctione perfectus esse Christianus nequaquam poterit, neq; sedẽ habere inter perfectos.* Quemadmodum.n. vota, quæ in Religione eduntur, religiosum in statu perfectionis cõstituunt: nõ q̃ statim perfectus ille sit; sed q̃ ipse status eũ addicit ac dedicat, vt perfectus esse cõtendat: & ipsa religiosæ vocationis gratia eũ iuuat, vt talis euadat, vt suo loco videbimus: Ita Cõfirmatio Baptizatos cõstituit in statu perfectorũ Christianorũ: nõ quòd statim sint tales; sed quòd eos destinet ad perfectionẽ Christianã procurandã: quã Christus D.N. discipulis suis cõmendauit, dans illis specialẽ, & copiosissimã gratiam ad eam perfectionẽ obtinendã. iuxta illud Apostoli: a *Deus est qui cõfirmat nos vobiscum in Christo: & qui vnxit nos, & signauit, deditq; pignus spiritus in cordibus nostris.* quasi diceret: Deus nos cõfirmat, spiritumq; illũ cõmunicat, quẽ Dauid b *principalem* appellat: vt firmi in rebus obsequij ipsius maneamus. ille nos vngit c *vnctione, quæ docet nos de omnibus*; repletq; omni gaudio, vt ei perfectè seruiamus. Ille obsignat nos, accipiens in suos; imprimens animæ characterẽ, & signũ Sacramẽti; cordi verò ipsũ amoris signaculũ: datq; pignus spiritus, ipsũ videlic. Spiritũ S. quasi nos certos & securos reddat, q̃ nostra peccata remittet, necessitates reparabit, orationes exaudiet; eritq; noster patrinus, ꝓtector, & in tẽtationibus ꝓpugnator; pædagogus noster, Magister, & auxiliator, ad optatã ꝑfectionẽ, & glorię coronã, q̃ speram⁹, obtinendã.

Act. 8. 17. & c. 19. 6.
S. Thom. 3. p. q. 72. a. 2. ad 1.
Suarez ibi. disp. 33 sect. 4.
Epist. 4. ad Iulium & Iulian. 3.
a *2. Cor. 1. 21.*
b *Ps. 50. 14.*
c *1. Io. 2. 27.*

§. 1. *Duplex effectus, finesq; præcipui Confirmationis.*

PIGNORA hæc & thesauri gratiæ, quæ in Sacramento Confirmationis cõmunicantur, in duos illos præcipuos fines ordinantur, quos insinuauimus. Primus sc. vt iusti in sanctitate crescãt, quã per baptismũ acceperunt: perueniantq; ad eam Christianæ perfectionis sublimitatẽ, ad quã verè sunt

vocati. Quemadmodum enim infans ſtatim, atque in eſſe naturali eſt conceptus, virtutem accipit ſenſim creſcendi, & augendi vſque ad perfectum viri ſtatum: Ita, ait S. Thomas, qui per baptiſmum in ſupernaturali eſſe eſt regeneratus, ſpecialem gratiam & virtutem accipit in confirmatione, ad proficiendum & progrediendum vſque ad perfectum Chriſtiani ſtatum. Et quemadmodum corporum accretio non ſolùm fit naturalibus animæ facultatibus; ſed auxilio etiam ſpirituum vitalium, qui facultatibus ipſis, ad ſuas actiones exercendas ſunt vſui: Ita propria huius Sacramenti gratia non ſolùm virtutes includit, donaque ſupernaturalia, quæ in ipſis iuſtis permanent; ſed abundantiam etiam illuſtrationum, & inſpirationum Spiritus Sancti, quibus eos adiuuat, fouetque in exercitatione bonorum operum: vt creſcant in perfectione Chriſtiana eo modo, quem ſubijciemus.

3.p.q.72.a.1

ALTER Sacramenti huius glorioſiſsimus finis eſt, nos adiuuare in militum officio & munere, armis ſuis nos muniens, aduerſus hoſtes viſibiles & inuiſibiles Catholicæ fidei, & perfectionis Chriſtianæ. Et quoniam huiuſmodi pugnæ ſtatim incipiunt poſt baptiſmum ſuſceptum: ideò olim ex Apoſtolorum traditione (quemadmodum Petrus Damianus refert) ſtatim hoc Sacramentum baptizatis conferebatur: ne Dæmon inermes reperiret; & abſque præcipuis armis offenſiuis, ac defenſiuis: ipſo ſcilicet Spiritu Sancto, cum ea plenitudine, quæ in hoc Sacramento communicatur. Quam ob cauſam Chriſtus D. N. ipſos a *Apoſtolos iuſsit; ſedere in ciuitate, quoadusque induerentur virtute ex alto*, ipſo ſcilicet Spiritu S. cuius virtute & fortitudine reſiſtere poſſent hoſtibus prædicationis, legisque Euangelicæ. Diuinus enim hic Spiritus cor efficit magnanimum, & audacem, ad horrendas etiam pugnas aggrediendas, ipſique inferno ſeſe opponendum, quò voti poſsit fieri compos. Quis enim tantum animi robur Sancto Stephano dedit in eius adeò grauibus congreſsibus, & heroicis charitatis, & patientię actibus, quos in eis exercuit; niſi ſpiritus ipſe S. quem in ſe ipſo habebat; & exemplar illud fortitudinis, quod in cœlo videbat? De eo enim ſic ait S. Lucas: b *cùm eſſet plenus Spiritu S. intendens in cœlum, vidit gloriam Dei, & Ieſum ſtantem à dextris Dei.* atque ſi dixiſſet: omnes tres perſonæ diuinæ conuenerunt, vt ſuo militi adeſſent. Spiritus S. cor eius occupauit, tanquam patrinus & protector: ideoque (quod perpendit S. Gregorius Nyſſenus) non vidit eum in cœlo: quia ſecum illum habebat. Sed Pater cum ſua gloria oſtendit ſe illi tāquam finem pręmiumq; illius pugnæ: Filius etiam ſeſe illi oſtendit, tanquā ſcopum & exemplar ipſius pugnæ: & hac ratione illuſtri adeò victoria potitus eſt. Idem aūt faciunt inuiſibiliter tres diuinæ perſonę per hoc Sacramentū, quo Chriſtiani *induuntur virtute ex alto*: vt valdè eminēter exēplar ipſū imitētur: pugnentq; ſtrenuè, vt idē pręmiū cōſequantur.

Serm. 1. de Dedicat. Eccleſ.

Luc. 24. 49.

b Act. 7. 55.

Orat. de S. Stephano.

Ideo-

Ideoque ad illud recipiendum vocantur illis verbis Canticorum: c *pone me vt signaculum super cor tuum, vt signaculum super brachium tuum: quia fortis est vt mors dilectio, dura sicut infernus vel sepulchrum æmulatio.* Per hoc enim diuinum Sacramentum Spiritus S. tanquam signum se collocat super cor nostrum, & brachium. Sua enim præsentia (vt Apostolus dixit) signat nos, non solùm vt viuam virtutum eius imaginem recipiamus; sed pugnemus etiam magno animo, fortique brachio: vt & obtinere eas & conseruare possimus, nec mortem timentes, nec inferni potestatem. Ideoque communicat nobis characteris signum, quod deleri non potest: in testimonium, quod, si eius patrocinio iuuare nos voluerimus, nunquã vincendi simus. Ad quod ipsum Charitatis sigillum nobis imprimit, quo reddimur fortes sicut mors, ad vincẽdos omnes timores & pericula adeunda; duri verò sicut sepulchrum, vt Dæmonibus ac tyrãnis resistamus: vt liceat cum Apostolo dicere: d *quis nos separabit à charitate Christi? an tribulatio? an periculum? an persecutio? an gladius? non: quia in his omnibus superamus propter eum, qui dilexit nos,* & dedit nobis spiritum suum in hoc Sacramento. Ex quo fit, vt non liceat nisi semel in vita illud recipere. quod signum est desiderij, quo DEVS noster tenetur, vt maneamus confirmati, fortes & quasi inuicti in eius seruitio, ob diuini ipsius spiritûs præsentiam: quem (vt S. Thomas perpendit) Apostolus appellauit, e *signum & pignus hæreditatis cœlestis.* Pignus enim tantum valet, quantum res ipsa, quæ postea tradenda est; nec redditur pignus, donec res ipsa tradatur. vt intelligatur, Spiritum S. qui in hac vita communicatur, etsi qui illum accipit, eum non videat; neque eo nisi per fidem, fruatur, esse infinitæ excellentiæ; optareque semper esse in anima, donec clarè ipsum videat in gloria. Et propter eandem causam ait Glossa, etiam vocari *arrham* hæreditatis nostræ. nam pignus reddi solet ei, qui illud dedit: arrhæ tamen semper apud eum manent, qui illas accepit.

c *Cant.* 8. 6.

2 *Cor.* 1. 21. *Ephes.* 1. 14.

d *Rom.* 8. 35.

e *Lect.* 5. *ad Ephes.* 1. 14.

Ibid. & S. Thom. alia lectio habet Arrham hæredit.

§. 2. *Qua ratione pudor & humanus timor superentur.*

VT adhuc magis appareat, quantam fortitudinem hoc Sacramentum tribuat, ad ea quæ diximus: præmittendum est, maximum impedimentum, quo fidei dilatatio, perfectio Christiana, & perseuerantia in ea retardata est, fuisse horrorem & pudorem, quo afficiebantur homines ac terrebantur: ne duo genera rerum admitterent, ac profiterentur, quæ huius mundi iudicio abiectæ & contemptibiles videbantur: quasdam, quas fides credendas docet; alias, quas iubet facere. Nam sapientes & potentes, inflatos & superbos pudebat, pro Deo adorare hominem, qui in vili stabulo natus esset, & per multos annos fabrilem artem exercuisset; ac demum captus, flagellatus, crucifixus, ac mortuus esset: erubescebant quoque eius

paupertatem imitari & humilitatem, in ferenda cruce, condonandis iniurijs, opprobrijs tolerãdis, & exercitijs carni molestis, & in sæculo contemptibilibus amplectendis. Quare stultos & ignorantes eos iudicabant, qui ea faciebant; & incredibili animi indignatione, rabieque persequebantur: vt à fide & religione, quam profitebantur, eos retraherent. Ideò enim dixit Apostolus: a *Christum crucifixum, Iudæis quidem esse scandalum, Græcis autem stultitiam; ipsis autem vocatis Iudæis atque Græcis, Christum esse Dei virtutem, & Dei sapientiam*. Gratia enim Christianæ vocationis in lucem illis profert, quod homines huius mundi latet: luceque cœlesti magnalia illis manifestat, quæ in his vilitatibus continentur: vt & glorientur de eis, & ad imitandum animentur. Propter hanc igitur causam statuit CHRISTVS Dominus Noster, vt in Ecclesia sua sanctum Confirmationis Sacramentum omnibus Christianis conferretur, per vnctionem Chrismatis in formam crucis: vt intelligerent, Spiritus sancti vnctionem, strenuos eos facere luctatores, non solùm aduersus carnem & sanguinem; sed etiam contra principes, & potestates inferni. Et quoniam timoris & pudoris indicia, vt loquitur Concilium Florentinum, in facie apparere solent: voluit idem Dominus, signum S. Crucis in ipsa fronte signari, vt ex hoc intelligerent, quòd, ipsius gratiâ illis assistente, non esset, cur persecutiones timerent, aut crucem horrerent, aut puderet eos, verbis & operibus fidem confiteri, quæ ipsius essent testimonium: idq; tam in mysterijs, quæ vilia & contempta videntur; quàm in actionibus, quas iubet aut consulit: licèt ignominiosæ videantur. Potiùs, vt S. Augustinus loquitur, gloriari de illis debent, ac publicè in totius mundi conspectu easdem exercere. Et propterea solet Episcopus confirmato alapam in faciem infligere, in signum patientiæ in iniurijs, & opprobrijs exercendæ: vt sic se præparet ad Saluatoris consilium amplectendum, dicentis: b *si quis te percusserit in dexteram maxillam tuam, præbe illi & alteram*: vt sic ostendas, quòd te non pudeat, iniuriam ferre; nec eam vlcisci velle. Efficit enim hoc Sacramentum frontem illi similem, quam DEVS Ezechieli dedit, dicens: c *ecce dedi frontem tuam duriorem frontibus eorum*, apud quos habitas: *vt adamantem & vt silicem dedi faciem tuam*. Quemadmodum enim improbi, & scelerati peccatores non afficiuntur pudore, dum sua perpetrant peccata, etiam vilissima; sed potiùs d *peccatum suum quasi Sodoma prædicauerunt, nec absconderunt*: ita ingenuos Christianos pudere non debet, fidem suam apertè fateri, & bona opera facere: etiamsi vilia esse videantur. Sed potiùs frontem habere debent tanquam adamantem, qui lapis est pretiosissimus; & tanquam silicem qui est vilis. Nam (vt Sanctus Gregorius ait) nihil eorum, ad quæ obligantur, præterire debent propter honorem, nec propter ignominiam, nec ob timorem potentum, nec ob pudo-

Marginal notes: a 1. Cor. 1. 23. — S. Thom. 3. p. q. 72. a. 9. — In Psal. 141. Vide Canisiũ de Confirmat. § 1. — b Matt. 5. 39 — c Ezech. 3. 8. — d Isai. 3. 9. — Homil. 12. in Ezech.

rem despectuum: sed his omnibus se imperterritos opponant; dicantque cum Apostolo: e *non erubesco Euangelium: virtus enim Dei est in salutem omni credenti*. Et quamuis f *Christus crucifixus scandalum sit Iudæis, & gentibus stultitia*; *mihi* tamen, ad credendum *vocato* salus erit, honor, & vita mea: eius ignominiæ summo erunt mihi honori; easque imitari, mihi erit gloria; eas tanquam coronam capiti meo apponam: quas video, ipsum altissimâ sua sapientia elegisse, vt meam curaret superbiam: vt pro meis culpis satisfaceret, vt misericordiarum suarum profundissimam abyssum manifestaret, accipiendo in se miserias meas, vt me ab eis liberaret.

e Rom.1.16.
f 1.Cor.1.23.

QVID autem magnum est, si hanc ego instituam confessionem, conculcata etiam, si opus est, quacunque confusione & periculo temporali? cùm Saluator meus (vt ait Apostolus) g *coram Pontio Pilato bonam fecerit confessionem*: vt propter eam mortuus fuerit, ob quam benè promeritus est, vt omnes illum confiteamur, & honoremus: implentes illā Iacob prophetiam, quâ filio suo Iudæ, qui Christi D. erat figura, dixit mirifica illa verba, quæ paraphrasis Chaldaica vertit: h *Iudas, confessus es, & non erubuisti; in te confitebuntur fratres tui*. Quis poterit, Saluator mi, illustrem illam confessionem explicare, quam coram Caipha, & impio illius consilio fecisti: cùm te ille interrogaret: i *adiuro te per Deum viuum, vt dicas nobis, si tu es Christus filius Dei*: quamuis enim non ignorares ignominias & tormenta, quæ confitenti tibi imminebant; nihilominùs liberè confessus es, dicens: k *Ego sum*. propter quam causam fuit illa nocte facies tua consputa, euulsi capilli, maxillæ colaphis percussæ, oculi vittâ velati, & in contemptum tuum genuflexo, sacrum tuum corpus percussum, à dicentibus, *si tu es CHRISTVS, prophetiza, quis te percussit*. Illis denique illustrem tuam confessionem iudicantibus esse blasphemiam, fuisti propter eam ad mortem condemnatus. Et nihilominùs sequenti die mane eandē confessionem confirmasti in eodem concilio, dicens: l *vos dicitis, quia ego sum*; & iterū in ipso Pilati prætorio eandem repetiuisti, sine timore confusionis, quæ tibi vitam cum summa ignominia amissuro, tantam erat confusionem allatura. Quàm ob causam dignissimus es, quem omnes tui in humana natura fratres, verum filium Dei viui, verumque hominem confiteantur: non erubescentes confiteri abiectissima illa, quæ propter homines es perpessus; sed se ad quæuis opprobria & ignominias sustinendas offerentes, potiùs quàm illa negare. Et ne fortè exemplum hoc tuum non sufficeret, ad nos animandos, ad illustris adeò confessionis tuæ imitationē: ad eandem præclarissimis propositis præmijs, etiam nos exhortaris; & horrendis minis à te negando deterres, dicens: m *qui me confessus fuerit coram hominibus confitebor & ego eum coram patre meo, qui in cœlis est*, & n *angelis*

g 1.Tim.6 13.
h Gen.49.8. Vide Perer. ibi.
i Matt.26. 63.
k Marc.14. 62.
l Luc.22.70 Ioan.18. 37. Luc.23. 3.
m Matt.10 32.
n Luc.12.8.

eius: qui autem negauerit me coram hominibus, negabo & ego eum coram patre meo: & o *qui me confusus fuerit & verba mea; & filius hominis confundetur eum, cum venerit in gloria Patris sui cum Angelis sanctis.* O vtinam mundus vniuersus adeò viua fide te confiteretur: vt cùm ad iudicandum illum venires, eum laudares, & in gloriæ tuæ sedibus collocares! Quis te non confiteatur, Rex æterne, qui te confitentes tantis honoribus prosequeris? Confessus est Sanctus Ioannes, p *se non esse nisi vocem tuam:* tu verò ita eum laudasti, vt confiteris & q *Prophetam esse, & plus quàm Prophetam, & quòd inter natos mulierum nullus eo maior surrexisset.* Confessus est r *S. Petrus, te esse Christum filium Dei viui,* tu eum *beatum esse dixisti, & te super eum* tanquam firmam *petram ædificaturum Ecclesiam tuã.* Confessus est latro in cruce, s *te nihil mali gessisse,* &, cùm omnes, qui aderant, te irriderent tanquam blasphemum & fictum Regem, iste verum Regem est confessus: cui tu statim *paradisum promisisti.* Innatum enim est tibi, te honorantes honorare, te laudantes, laudare; eisq; dare centuplum, quàm ipsi pro te fecerint. quòd si crucis ignominiam & signum in frontibus suis portent: tu in eis scribis nouum & gloriosum tuum nomen IESV, & nomen Patris tui. quasi honorem tibi reputes, eos habere fratres, tuique regni cohæredes. Si itaque D. N. adeò liberaliter remunerat viuam confessionem fidei, & mysteriorũ eius; rectum omninò est, vt honori tibi ducas, eandem confiteri non verbis modo, sed etiam operibus: & quidem ijs lubentiùs, quæ Dei oculis sunt gratiora, magisque gloriosa: quamuis mundi oculis vilia sint, & abiecta; memor etiam insignis illius electionis, quam hic Dominus statim initio suæ incarnationis fecit, cùm (vt ait Apostolus) t *proposito sibi gaudio, sustinuit crucem confusione contempta:* quasi dixerit: propositis ante oculos gaudio, rebusq; delectabilibus & gloriosis in oculis mundi: omnia reliquit & contempsit, & amplexus est crucem: nihili faciens confusionem & contemptum eiusdem mũdi, quæ sunt ipsi cruci coniuncta. Ad eius itaq; imitationem decet, te semper eligere quicquid ipse D. iubet: præferendo illud illecebris omnibus, gaudijsque ac delicijs huius mundi. u Si enim *Moyses maiores diuitias æstimans thesauro AEgyptiorum, improperium Christi, elegit magis affligi cum populo Dei, quàm temporalis peccati habere iucunditatem,* quãuis à longè & in figura tantùm, Christi improperium aspiceret: quantò erit æquius, te idẽ facere, cùm propè illud aspicias; sciasque hunc Dominum in seipso tot improperia esse perpessum? Hoc apud te statue, quòd, si velis Christum sequi: oportet te in Sacrificium offerre, & x immolare abominationes AEgyptiorum: reijciendo, vt abominandum, quod mundus magnifacit; magni verò faciendo, quod idem abominatur. Quod si AEgyptij te lapidare voluerint, eò quòd res eorum contemnas: indue te armaturâ gratiæ huius Sacramenti, cuius finis & fructus est, superiorem te efficere omnibus mundi tribulationibus, quò fidem, Christia-

o Marc. 8. 38.
p Ioan. 1 23.
q Matt. 11. 10. Luc. 7. 26.
r Matt. 16. 16.
s Luc. 23. 41
t Hebr 12. 2.
u Hebr. 11. 26.
x Exod. 8. 26.

namque perfectionem conseruare possis. Ideò enim Chrisma, quo vngeris, fit ex oleo & balsamo: ad significandum, quemadmodum oleum aquæ supernatat, vt ignem foueat in lampade, quamuis hac ratione consumatur, & pereat; balsamum verò fluat ex arbore cultro aliquo, aut præacuto lapide puncta: Ita huius Sacramenti gratia faciet te in tribulationibus & tentationibus, tuis hostibus superiorem: quò possis ignem amoris Dei conseruare: etiamsi hoc nomine sit amittenda vita, honor, & bona fortunæ; iuxtà illud in libro Canticorum: b *lampades dilectionis lampades ignis atque flammarum; & si dederit homo omnem substantiam Domus suæ* pro dilectione, eiusque conseruatione: *quasi nihil despiciet eam*: potiùs gaudet se habere, quod dare possit; & seipsum exinanire, vt fluat tanquam balsamum per exercitia valdè fragrantia, & sublimia: fidelitatem suam in medijs tantis tribulationibus, & contemptibus ostendendo.

Plin lib. 22. cap. 15.

b *Cant.* 8. 6.

CAPVT VI.

DE SPECIALI VOCATIONE AD PERFECTIONIS Christianæ sublimitatem, quam profitentur qui Confirmationis Sacramentum suscipiunt: & omnes posse ac debere ad eam contendere.

QVONIAM Confirmatio constituit nos in statu perfectorum Christianorum: ad studendum perfectioni, quam lex Euangelica præ se fert, operæ pretium erit, ea declarare, quæ ipsa complectitur; & Vocationem, quæ ad eius studium inuitat. De qua gloriatur ipsemet DEVS, dicens per Isaiam: *quis suscitauit ab Oriente iustum, & vocauit eum vt sequeretur se?* quamuis enim, ad litteram, sermo sit de iusto Abraham, quem eduxit DEVS è terra sua, quæ erat ad Orientem; & vocauit vt ipsum cum magna perfectione sequeretur, dicens illi: b *ambula coram me, & esto perfectus*: simul tamen describitur sublimis illa vocatio, qua vocat reliquos iustos, postquam per sacrum Baptismum eduxit eos ex frigido & obscuro Septentrione, ex statu scilicet peccati: & collocauit in gratiæ & spiritualis lucis Oriente, vt vitam nouam viuere inchoarent. sed quoniam hæc lux in ipsis initijs est exigua: non vult eos in ea hærere; sed vocat, impellitque ad c *procedendum & crescendum* ex hoc Oriente, *quasi lux splendens vsque ad perfectam diem*. Hoc modo declarat Sanctus Gregorius

a *Isai.* 41. 2.

b *Gen.* 17. 2.

c *Prou.* 4. 18.

vocationem, qua DEVS iustum Samuelem excitauit, ad obediētiæ & mortificationis actus exercendos. *Nam vocare*, inquit, *Dei, est, electam mentem ad augmentum maioris gratiæ excitare.* ascendentem de virtute in virtutem vsque ad omnium culmen: conijcientem oculos in ipsum Deum tanquam in exemplar, à quo vocatur: vt ipsum imitetur in eo gradu, in quo potest creatura creatorem sequi & imitari: Est enim d *gloria* adeò *magna*, *sequi Deum*, vt interrogantis more dixerit: *quis vocauit iustum, vt sequeretur se?* quasi diceret nullus alius præter me ad eam gloriam euehere eum potuisset: vermiculus enim terræ nec animum nec vires ad cœlestem Regem imitandum haberet, nisi ipsemet eum ad id vocaret.

Lib. 2. in 1. Reg. c. 4.

d Eccl. 23. 38.

§. 1. *Ad tres gradus perfectionis nos vocari.*

VT verò perfectio, ad quam nos dirigit hæc vocatio, magis innotescat: conijciamus primum oculos in ipsas formas Sacramentorum Baptismi & Confirmationis, quæ expresse dantur in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, non solùm quòd finis eorum sit Sanctissimæ Trinitatis fidem profiteri; sed etiam ob gratiam specialem, quam conferunt, ad sanctitatem & perfectionem trium personarum diuinarum imitandam: quarum opus, ait Sanctus Prosper, esse hominum vocationem. vt de singulis dicere liceat, quod *iustum vocet, vt sequatur se*. Licèt enim res ita habeat, quòd quidquid persona vna diuina facit, idem & altera faciat: nec sit possibile, vnam absque altera imitari, eò quòd omnes eandem omninò habeant sanctitatem: aliquid nihilominùs vnicuique earum attribuimus, vt distinctiùs discamus modum singulas imitādi. Ad cuius rei declarationem supponendum est, sanctitatem & perfectionem tres habere gradus, quorum causa Seraphini ter Deum appellarunt *a* SANCTVM: & in omnibus tribus vult, vt homines ipsum imitentur. ac proptereà ter etiam in Leuitico dixit illis: b *Sancti estote quia ego sanctus sum:* singulis vicibus ad singulos Sanctitatis gradus exhortans. quos Apostolus in summam redegit, cùm dixit: c *finem præcepti esse charitatem de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta*; & vt amplectamur d *voluntatem Dei bonam & benè placentem, & perfectam.*

Lib. 2. de vocat. gent. c. 26.

a Isai. 6. 3.

b Leuit. 11. 44. & 19. 3. & 20. 7.

c 1. Tim. 1. 5.

d Rom. 12. 2.

I. PRIMVS gradus consistit in CORDIS PVRITATE, ita vt nullum admittatur peccatum, paruum aut magnum, quod animam aliqua macula inficiat: iuxtà id quod dixit DEVS: e *perfectus eris, & absque macula cum Domino Deo tuo:* sine macula scilicet peccati grauis, quo diuinæ gratiæ pulchritudo deleatur; & sine macula leuioris, quæ eiusdem splendorem obfuscet. Licèt enim omnes hasce culpas leues euitare non possimus: (nam etiam perfectissimi tales aliquas habent) omnes tamen tenemur, omnem

e Deut. 18. 13.

S. Tho. 3. p. q. 87. a. 2. ad 3. & 2. 2. q. 184. a. 3.

ope-

operam dare, vt eas euitemus: amplectendo Apostoli consilium dicentis: f *induite vos armaturam DEI, vt possitis stare aduersus insidias Diaboli, & in omnibus perfecti stare: g & integri in nullo deficientes.* tunc autem omnia hæc exequemur, quando voluntas nostra plenè se Dei voluntati subiecerit in rebus omnibus, quas lex Sancta præcipit: ita vt h *ne iota vnum, aut apicem eius prætereamus.* hoc etiam est quòd dixit S.Ioannes: i *qui seruat verbum Dei, verè in eo charitatem Dei esse perfectam:* recedendo scilicet à malo prohibito, faciendo verò bonum præscriptum. Et quoniam primus hic sanctitatis gradus est spiritualis, & perfectæ vitæ fundamentum: illud primæ Sanctissimæ Trinitatis personæ, hoc est Patri attribuimus. cui ab essentia sua hæc puritas competit: quam filijs suis eo modo communicare cupit, quo illi sunt capaces: iuxtà illud, quod idem Sanctus Euangelista dicit: k *omnis qui natus est ex Deo, peccatum non facit; quoniam semen ipsius in eo manet; & non potest peccare: quoniam ex Deo natus est:* quasi diceret: qui ex Deo natus est, per gratiam iustificationis, quod ad ipsam gratiam spectat, non poterit ille peccare: detestatur enim illa peccati societatem: ideoque iustum impellit, ad illud summè fugiendum: vt DEI filij, similes in puritate sint Patri suo; qui sancta sua vocatione dignatur eos vocare, vt eius puritatem imitentur, dicens illis: l *estote sancti, & ne polluatis animas vestras:* & Sanctus Apostolus, 1.Thessal.4.7. *non vocauit nos DEVS in immunditiam, sed in sanctificationem.*

f Ephes. 6. 11. 13.
g Iacob. 1. 4.
h Matt. 5. 18.
i 1. Ioan. 2. 5.
k 1. Ioan. 3. 9.
l Leuit. 11. 44.

Ex hoc fit progressus ad secundum perfectionis gradum, qui consistit in exornanda anima SANCTIS OPERIBVS, non solùm quæ obligant ex præcepto; sed multa etiam, quæ tantùm sunt consilij: idque ob duplicem finem. *Primò*, vt ita simus remotiores à maculis culparum; & defectibus earum, quæ sunt præcepta: non enim furabitur aliena, qui propria libenter largitur: & procul erit ab vlciscenda iniuria, qui alteram maxillam præbuerit, vt in ea percutiatur: certoque implebit opera, ad quæ tenetur ex iustitia; qui spontè præstat alia, ad quæ tenetur ex sola misericordia. Nam quemadmodum antemuralia & pomæria muros defendunt: ita, ait Isaias, in n *vrbe fortitudinis nostræ*, hoc est Ecclesia Sancta, esse *murum* præceptorum, quæ illam custodiunt; & *antemurale* consiliorum, quę illam multo reddũt securiorem: vt propterea multò facilius portet onus, & iugum legis, qui apud se statuerit, vtrumq; seruare. Quemadmodum volucris facilè corpus suum per aërem portat, cùm vtramq; habet alam: quæ tamen vel in ipsa terra difficilè ambularet, si vnicam tantum haberet. vtraque enim simul est leuamen; cùm sola vna sit onus. ita qui statuit ea tantùm seruare, quæ sunt præcepta; cum magna molestia ambularet, & versaretur in periculo, cum ipso onere in terram decidendi: qui autem

2.
n Isai. 26. 1.

animo generoso vult etiam consilia seruare, volat velocissimè, sequen-
do CHRISTVM, qui est secunda Sanctissimæ Trinitatis persona: &
ei propterea secundus hic perfectionis gradus tribuitur. Nam ex sola
misericordia dignatus est in mundum venire, vt nos redimeret; &, vt
infinitas gratiæ suæ diuitias ostenderet, voluit horum consiliorum Ma-
n *Matt.* 5. gister esse ac Prædicator: quæ cùm prædicaret dicebat: n *Ego autem di-*
co vobis. atque si diceret: attendite, quod ego sim, qui hæc vobis dico &
o *Isai.* 52.6. suadeo. ego qui vester sum DEVS, o *ego ipse qui* per Prophetas *loque-*
bar, ecce adsum: ego, qui veni, vt vester essem Magister; meoque ex-
p *Leuit.* 20. 26. emplo præcedo, vt nos me sequentes, idem faciatis, p *sitisq; Sancti sicut ego*
sum.

3. Ex hoc fit progressus ad tertium perfectionis gradum, qui in præcepto-
S Thom. 2. 2. q. 184. a. 2. ad 3. rum & consiliorum OBSERVANTIA, perfectissimo, quo fieri pos-
sit modo, consistit. Vt enim res aliqua plenè sit perfecta, necesse est, om-
nes suas partes habere, ita vt nulla desit: & vt singulæ præterea eam
habeant magnitudinem, intensionem ac proportionem, quam earum
exigit natura. Quare is erit perfectè Sanctus, qui omnia, quæ lex
Euangelica præcipit, ac suadet, excellentissimo, quo poterit, modo
q *Deut.* 6. 5. exequetur, qualem exigit primum illud & maximum mandatum: q
Matt. 22. 37. *diliges Dominum DEVM tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex*
r *Marc.* 12. 30. *tota mente tua*, r *& ex tota virtute tua, & ex tota fortitudine tua*, ſ *& ex o-*
mnibus viribus tuis. In quo præcepto ait Sanctus Thomas duo contineri:
ſ *Luc.* 10. 27 2. 2. q. 44. a. 6. & q. 184. a. 2. alterum, quod præcipitur omnibus, tanquam medium necessarium ad in-
grediendum cœlum: alterum, tanquam finem & scopum, quò dirigen-
da sit intentio nostra, dùm exequimur, quod præcipitur. Quemadmodum
Bellarm. tomo 1. *de Monach.* c. 13. si Rex capitaneum aliquem iuberet, arcem aliquam oppugnare; aut Medi-
cum, curare ægrotum: is non ad aliud eos intendit obligare, quàm vt con-
uenientia adhibeant media; vt, quod iussi sunt assequantur. Quod si, illis
adhibitis, præcepti fine frustrentur, expugnatione scilicet arcis, & ægroti
sanitate; non peccabunt in Regem, qui non voluit eos ad eum finem asse-
quendum obligare: sed ad facienda quæcunque sciunt, & possunt, vt eum
assequantur. Hunc itaque in modum in maximo hoc dilectionis mandato,
quod omnibus præcipitur, est, vt omnibus viribus suis ita Deum diligant,
vt nec contra ipsum aliquid; nec quicquam plus, aut æquè, atque ipsum
Deum diligant. & qui in horum aliquo deficeret, is proculdubio præceptũ
ipsum violaret: at si hæc præstiterit, etiamsi re ipsa non consequatur in
hac vita finem, in quem ipsum præceptum dirigitur, non peccabit. qui
finis exprimitur quatuor illis verbis: *ex toto corde, ex tota anima, ex to-*
ta mente siue spiritu, & ex omnibus viribus. Idem est enim atque si diceret:
diliges Deum cum omni veritate, & intentionis synceritate: nihil præ-

ter ipſum quærens; cum ſumma intenſione & continuatione in ipſa charitate; non laxans, aut ex torpore à diligendo ceſſans; & cum tali tuæ voluntatis ad amoris opus applicatione, vt in eo finem & quietem tuam ponas; gaudeasque, quod ita diligas: cupiens, quicquid tuus dilectus velit; &, quicquid feceris, faciens ex amore. Denique cùm diliges, applicando vniuerſim tuas omnes facultates, vt in dilectionis exercitio te adiuuent. Memoriam, quæ Dei præſentiæ continuè ſit memor; Intellectum, qui bonitatem eius & beneficia, quæ ab eo proueniunt, intimè cognoſcat; Imaginationem, quæ in ſe efformet, geſtetque viuam eius imaginem; Appetitus ſenſuum, qui ſumma propenſione afficiatur ad eum, quem imago illa refert; ſenſus ipſos, qui proponant continuè rerum obiecta & motiua, quæ amorem illum foueant; & reliquas facultates, quæ obtemperent ſpiritui in omnibus, quæ ille volet, ad laudandum, venerandum, obediendum, & placendum dilecto ſuo, omnes vires ſuas in id intendendo.

Qvae perfectio (vt S. Auguſtinus aduertit) etſi ita plena non niſi in beatis inueniatur: proponitur tamē in hoc præcepto omnibus mortalibus: vt nouerimus excelſiſsimum vocationis noſtræ finem, in quem intentionem ac deſiderium noſtrum dirigere debeamus: dantes operam, vt quàm potuerimus proximè ad tertium hunc perfectionis noſtræ gradum accedamus: qui tribuitur tertiæ Sanctiſsimæ Trinitatis perſonæ, Spiritui S. videlicet: qui tanquam amor infinitus à Patre & Filio procedit: & vterque illū mittit, Iuſtisque communicat, vt eius præſentia, & inſpirationis efficacitate animum reſumant, ad hunc amorem adeò perfectum conſequendum: quò ſemen diuinæ vocationis non ſolum t *triceſimum*, aut *ſexageſimum*, ſed *centeſimum* etiam *fructum proferat*: quia non contentus quod præcepta ſeruet, & conſilia quoquo modo amplectatur: omnem etiam conatum adhibet, vt cum omni integritate & perfectione id faciat.

Lib. de Spir. & litera. c vltim. & li. de perfecta iuſtitia.
S Bernar. ſerm. 50. in Cant.
S Thom 2. 2 q. 44. a. 6. & q. 184. a. 3.
t Mat. 13 23.

§. 2. *Qua ratione omnes contendere debeant, ad tres prædictos perfectionis gradus peruenire.*

Etiamsi perfectio hæc adeò ſit ſublimis, vt prædictum eſt: vocationis tamen Chriſtianæ adeò inſignis eſt excellentia, vt omnes aliquo modo teneantur ad eam perfectionem contendere. Cuius rei primum ſignum eſt, quod voluerit Chriſtus D. N. vt ait S. Thomas: Sacramentum Confirmationis omnibus baptizatis, nemine excluſo, conferri. Cùm enim ipſe cupiat, omnes ſaluos eſſe; etiam cupit, eſſe perfectos & plenitudinem recipere Spiritus ſancti, qui in eo communicatur: nec dicuntur ita pleni eſſe, quemadmodum Chriſtianiſmi vocatio exigit, niſi excelſam hanc perfectionem habeant. Et idipſum etiam ſignificat vnctio, quæ fit cum chriſma-

1.
3 p. q. 72. a. 8.

Lib. 2. de eccl. offic. c. 25.

te ex oleo & balſamo confecto. Nam (quemadmodum ait S. Iſidorus) omnes, magni & parui, in virtute huius Sacramenti vnguntur tanquam ſpirituales reges & Sacerdotes, vt ad altiſsimam Chriſti imitationem aſcendant: ita vt quemadmodum oleum cæteris liquoribus ſupernatat, & balſamum eſt pretioſiſsimum reliquorum odorum: ita (ait S. Cyprianus) vnctio, quæ fit cum Chriſmate, facit nos terrenis omnibus rebus ſuperiores, cum quadam ſanctitate, cœleſti ſimillima.

Serm. de vncti. Chriſmat.

2. 1.2. q. 108. a. 3.

Hvc accedit, quod doctrina perfectionis Euangelicæ, eiusq; præceptorum & conſiliorum tota ſit (quemadmodum Angelicus Doctor dixit) in epitomen redacta in celebri illo Chriſti ſermone, quem habuit in monte: qui non fuit dictus ſolis diſcipulis, aut gentibus, ſed vniuerſim omnibus Chriſtianis: quemadmodum S. Auguſtinus ex generali illa ſententia deducit, qua noſter Seruator ſermoni illi finem impoſuit: a *omnis ergo qui audit verba mea hæc, & facit ea, aſsimilabitur viro Sapienti, qui ædificauit domum ſuam ſupra petram: & omnis qui audit verba mea hæc, & non facit ea, ſimilis erit viro ſtulto, qui ædificauit domum ſuam ſuper arenam.* Cùm itaque omnes Chriſtiani teneantur dare operam, vt ſuam domum ſpiritualem ita ędificent, vt etiam oppugnata perduret: ſignum eſt, omnibus incumbere, vt totam hanc doctrinam audiant, & opere exequantur. Et, quemadmodum S. Baſilius, & S. Chryſoſtomus perpendunt, coniugati & ſæculares magis opus habent cuſtodia conſiliorum, abnegationis, ingreſſus per anguſtam portam, & ædificij firmi domus conſcientiæ ſuæ: quia eaſdem patiuntur impugnationes & conflictus, quos ipſi Religioſi, & in multò maioribus periculis verſantur.

Lib. de ſer. Dom. in monte c. & lib. 2. c. 4.
a Mat. 7. 24.

Serm. de abdicat. rerum. Lib 3. contra impugnantes Religionem.

3. b Mat. 5. 48. Luc. 6. 36.

Qvid verò dicemus de celebri illa ſententia Chriſti D. N. in eodem ſermone, quam ad omnes vniuerſim direxit: b *eſtote perfecti, ſicut & Pater veſter cœleſtis perfectus eſt?* cùm enim non dixerit: eſtote perfecti ſicut meus Pater; ſed, ſicut Pater veſter: indicat, ſe loqui de tribus diuinis perſonis, quæ ſunt Pater vnus communis omnium: ad cuius imitationem inuitat; eamque omnibus, qui ipſius ſunt filij per gratiam baptiſmi, commendat. ſiquidem qualis Pater eſt, tales meritò eſſe debent filij: non quidem æquè: quia id eſt impoſſibile; ſed maxima ſimilitudine, quæ filio ſit poſsibilis. Antiquis ſolùm dicebat Devs: c *Sancti eſtote: quoniam ego Sanctus ſum:* at nunc dicit: *Sancti & perfecti eſtote, ſicut ego Sanctus ſum:* Sanctitate veſtra meam tanquam exemplar ad imitandum accipientes. Non ſatis habeo, ſi dicam, vt ſitis Sancti quemadmodum Patriarchæ, aut Prophetæ, aut quemadmodum Cherubini & Seraphini: quia hi omnes finitæ ſunt ac limitatæ ſanctitatis exemplar. quare id deſidero, vt ſitis perfecti in miſericordia, & patientia, cæteriſque virtutibus, ſicut eſt Pater veſter cœleſtis: qui

c Leui. 19. 2.

exemplar eſt perfectionis infinitæ. Ex hoc enim duplex ingens bonum ſtatus veſtri proprium prouenit. Alterum eſt, vt toto vitæ decurſu ſtudeatis ſemper creſcere in ſanctitate, nullo ei conſtituto limite, cùm enim exemplar ipſum ſit infinitum: quantumcunque illum imitemini, remoti adhuc valdè ab illo remanebitis. & propterea Sanctus Bernardus dixit: *modum diligendi* DEVM, *eſſe, ſine modo & menſura diligere*. Nam (vt Sanctus Thomas oſtendit) non poteſt charitas in hac vita terminum habere aut menſuram; & charitas ipſa eò propendet, vt ſemper vſque ad mortem creſcat. Alterum bonum eſt: quòd profundiores ſemper radices iacietis in humilitate. Si enim exemplar eſt infinitum, quicquid in eius imitatione obtinueritis: quaſi nihil erit, ſi cum eo, quod ſuper eſt, comparetur. nec abijciendus eſt vobis animus, aut fiducia: ſiquidem is, qui ad hoc ſtudium vos exhortatur; & vult, & poteſt vos iuuare, vt voti compotes euadatis. *Lib. de diligendo Deo.*

4. QVOD ipſum etiam confirmatur ex eo, quod omnes Chriſtiani iubeantur, altiſsimam hanc perfectionem petere in ea oratione, quæ magnis & paruis dicenda proponitur. Vnuſquiſque enim dicit in ea: *fiat voluntas tua in terra, ſicut fit in cœlo*. Quod certum eſt ſignum, DEVM cupere, dare quod petitur, & omnibus expedire, vt id contendant obtinere.

5. DENIQVE dilectionis DEI præceptum in omni ea excellentia, quam diximus, non fuit Patriarchis & Prophetis tantùm propoſitum: ſed toti populo Iſrael. quod idem nunc toti Chriſtiano populo traditur: obligatque omnes iuxta modum, quo illud declarauit Angelicus Doctor cum Magiſtro ſuo S. Auguſtino, dicens: omnes teneri, non conſtituere terminum fini proprio præcepti diligendi DEVM, ex toto corde, viribus &c. quamuis in medijs adhibẽdis poſsint illum ſtatuere: Quemadmodum Medicus terminum & menſuram adhibet medicamentis, quibus ægrotus vtatur, habita ratione complexionis ac debilitatis eius: ſed nullã adhibet menſuram ſanitati, quam adferre deſiderat: debet enim deſiderare, & procurare ſanitatem in omni, qua poterit perfectione. Ita etiam DEVS non te obſtringit, vt omnia media poſsibilia ad illi ſeruiendum adhibeas; quia ad ſalutem conſequendam ſufficiet ea adhibere, quæ ſunt omninò præcepta: ſed obligat tamen te, ne directè terminum ſtatuas, aut obicem aliquem ponas contra finem præcepti dilectionis, & contra Chriſtianæ perfectionis ſtudium. Qui tamen obex cenſetur poni ob prauam cordis diſpoſitionem, quæ in his duobus actibus deprehenditur: alter eſt, ſi dicas, etſi ſtatuerim non admittere vllum peccatum lethale, ne DEI charitatem amittam: nolo tamen ſolicitus eſſe de peccatis venialibus, propter quæ *2.2.q.184. a.3. Lib. de perfect. inſt. tom.7.*

illam non amittam: Alter actus esset, si diceres: quandoquidem, vt ad cœlum perueniam, satis mihi est ipsa præcepta seruare: nolo vllum ex consilijs amplecti; nec DEVM ea perfectione diligere, quam ipsum exigit præceptum. Hic actus omni dubio procul inordinatus est, ac vitiosus: nec potest bonum finem sibi propositum habere: occludit enim portam Spiritus S. inspirationi, ad consiliorum obseruantiam impellenti: ac propterea vota contra ea edita non obligant: quale esset votum, nunquam dandi eleemosynam. & propterea hortatur Apostolus: d *Spiritum nolite extinguere*: suffocando scilicet bona desideria, quæ ipse inspirat; aut obicem ponendo, ne illa inspiret. Deinde iste actus periculosus est valdè, præbetque occasionem non implendi ipsa præcepta: deserente scilicet ipso Domino eum, qui ipsius consilijs hac ratione resistit. In quem sensum dixit Ecclesiasticus: e *qui spernit modica, paulatim decidet*; scilicet in maioribus, & Sancti dicunt, eum qui statuit non progredi, hoc ipso retrocedere; & vbi sistit, ibi deficere, & quasi in luto hæsitare. Nam, licèt non tenearis ipsam perfectionem habere, teneris tamen eam non despicere, aut repellere. tunc autem eam despicis, quando animo deliberato statuis, te nolle eam habere; & impedimenta ponere ad eam repellendam. Quemadmodum ait S. Thomas: Religiosos, quos Instituti sui leges ad culpam non obligant, grauiter peccaturos, si eas contemnant, statuentes nolle eas seruare.

d 1. Thess. 5. 19.

e Eccl. 19. 1.

2. 2 q. 186. a. 7.

CAPVT VII.

DEVM VOCARE EOS, QVI TENERAE sunt ætatis, vt in sanctitate, quam in Baptismo & Confirmatione accipiunt, proficiant, & crescant: & quanta perfectio illis commendetur.

QVOD Ecclesia in more habet, Baptismum conferendi infantibus ante vsum rationis; Confirmationem verò cùm iam illum habent, inuitat nos vt ingens Christi D. N. desiderium declaremus, quo ille tenetur, vocandi homines à teneris annis, ad ipsi cum perfectione seruiendum. Propterea enim voluit, se comparare cum solicito patrefamilias, *qui* a *exijt primo mane conducere operarios in vineam suã*: desiderans: (quemadmodum ait S. Gregorius) omnes homines à primo mane vitæ suæ incipere, bonam eam ducere: præueniens & b *adiuuans* eos, vt dixit Dauid, *mane diluculo*; & ipso primo tempore, quo lux diei incipit

S. Thom. 3. p. q. 68 a. 9. & q. 72. a. 8. ad 2. Vide Suarez ibi. disp. 35. sect. 2.

a Mat. 20. 1.

Homil. 19. in Euan.

b Psa. 46. 6.

illis illucescere. Tantumque fuit hoc eius desiderium, primo mane eos vocandi: vt, quod ex parte ipsius erat, operam dederit, eodem fauore homines prosequi, quo prosecutus est Angelos: ita scilicet dando illis naturam simul & gratiam, vt idem omninò momentum principium esset vitæ, & sanctitatis. Id enim fecit in paradiso erga primum hominem, eo animi decreto; vt, si is in gratia & iustitia originali, quam acceperat, persisteret, omnes eius posteri eandem essent habituri. Nec postquam ille peccato suo naturam infecerat, oblitus fuit ipse Dominus copiosæ suæ misericordiæ, qua ex singulari priuilegio vsus fuit erga Virginem sacratissimam: quam in primo conceptionis suæ instanti sanctificauit, vt esset electa vt Sol, in quo nulla vnquam fuit obscuritas. Ex speciali quoque fauore c *sanctificare* voluit adhuc in maternis vteris manentes, insignes duos Prophetas *Ieremiam* in lege antiqua, & Magnum d *Baptistam* in noua. Præter quos duos casus, ex ordinaria lege, omnes homines nascuntur peccatores. Sed quamuis potuisset D.N. omnium iustificationem differre, donec ipsi ad ætatem discretionis peruenirent, & ad illam se præparent: voluit ex infinita sua charitate constituere Sacramenta, quibus in ipsa infantia iustificarentur: quod nunc facit baptismus, muniendo (vt ait S Dionysius) & armando eos gratia & virtutibus supernaturalibus, vt ab ipsa infantia inciperent esse sancti, & ipsæ virtutes ita fierent illis connaturales, vt esset illis facilè posteà in eis perseuerare. Habet verò aliam valdè singularem prouidentiam ad eos, noua vocatione primo mane vocandos: quando scilicet rationis vsus primùm incipit affulgere: præueniens eos cœlestibus suis illustrationibus, vt naturali lumine, fideq; infusa, quam habent, vtentes; pergant in innocentia & sanctitate, quam acceperunt. Deus .n. D.N. (vt S. Ioannes ait) est e *lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.* Et quoniam primus proprius hominis ingressus est per vsum rationis: tunc denuò illum illuminat, volens illum iuuari & corroborari altero Sacramento, quod est Cõfirmationis: vt, felici pede in mundum ingressus, fugiat malum, & sequatur bonum, quod illi cum auxilijs, quæ ad id in eo conceduntur, innotescit.

S. Aug. l. de ciu. Dei. c. 9
S. Tho. 1. p. q. 62. a 3 & q 95. a. 1.
c *Ierem* 1. 5
d *Luc.* 1. 15.
c. 2. de Eccl. Hierach.
S. Thom. 3. p. q 63. a. 9.
e *Ioan.* 1. 9.

§. 1. *Rationes diuinæ huius prouidentiæ.*

AD duos ordines reducere licèt causas & motiua diuinæ huius prouidentiæ. quædam enim se habent ex parte charitatis ipsius DEI, cupientis perficere opus, quod in infantibus, quos in filios suos & milites accepit, inchoauit; ne excelsam adeò dignitatem amittant, primoque congressu victi cadant: aliæ sunt ex parte ipsorummet infantium, ob periculum cui exponuntur statim atque ad rationis vsum perueniunt, nisi talibus auxilijs præueniantur.

1\. a Mar. 10.13 Luc. 18.15. Matt. 19.13. NAM primùm, quis nõ admiretur amorẽ, quo Christus D. N. paruulos prosequebatur; & quę dixit, ac fecit cũ eis? a *offerebãt* (inquit S. Marc.) *illi paruulos, vt tãgeret illos. discipuli aũt cõminabantur offerẽtibus*, vt eos remouerent: *ipse aũt Iesus indignè tulit*, ꝙ discipuli faciebant, *& ait illis: sinite, paruulos venire ad me, & ne prohibueritis eos: taliũ est. n. regnũ Dei. Et cõplexans eos, & imponẽs manus super illos, benedicebat eos.* quo facto aperire voluit, quantopere cum paruulis & innocentibus infantibus delectaretur; quantoque desiderio teneretur, eosdem in sua viscera immittendi, & potenti sua manu adiuuandi: vt sancti essent; replens illos cœlestibus suis benedictionibus, & in omnibus virtutibus crescentes, ad cœlorum regnum peruenirent.

2\. NOVIT benè hic Dominus, recẽtia vasa diu retinere odorẽ, & saporem primi liquoris, quẽ receperũt: ac propterea vult, infantes baptizari & cõfirmari; vt in noua animarũ eorũ vasa, gratiæ ac virtutũ liquorẽ infundat; adiuuetq; eorundẽ Sacramentorũ subsidio, vt eos cõseruet. Nã vt Salomõ dixit: b *adolescẽs iuxta viã suã, etiã cũ senuerit, non recedet ab ea.* Huius etiã figura fuit, ꝙ cũ De⁹ iussisset, c *numerari omnẽ summã filiorũ Israel*, voluit ex vndecim tribubus numerari *à viginti annis & supra, qui possẽt ad bella procedere:* ex tribu aũt Leui, qui diuino cultui in templo erãt dedicati, voluit numerari *ab vno mense & supra:* vt intelligeretur, ꝙ ab ipsa infantia eos in suos accipiebat; & vt eũ vitæ modũ tũc inciperẽt, quẽ ad finẽ vsq; vitæ essent habituri. Eodem quoq; spectat promissio ipsius Dei, ꝙ in Euãgelica lege d *effunderet spiritum suũ* (qui per hęc Sacramẽta cõmunicatur) *super omnẽ carnẽ*, nõ solũ *super senes, sed etiã* super iuuenes: implẽs vasa carnis tanta copia gratiæ, vt ab ipsa infantia vsq; ad senectutẽ in ea perseuerarẽt. Cũ itaq; iuxta ipsi⁹ Saluatoris nostri sententiã, e *vinũ nouũ in vtres nouos sit mittendũ, vt* in eis *cõseruetur*: plurimũ refert, vinũ dilectionis Dei, ꝙ legis nouæ est ꝓpriũ, mitti in vtres nouos infãtũ & paruulorũ, priusq̃ saporẽ aut odorẽ prauorũ aliorũ liquorũ accipiãt.

b Pro. 22.6. c Num. 26. 2.62. d Ioel. 2.28. e Matt. 9.17.

3\. QVID verò dicã de Sathanæ calliditate, qui etsi dormire videatur toto tẽpore, quo baptizatus infans vsu rationis caret: cùm primũ tamẽ is incipit apparere, accedit ad oppugnandũ per se, & per nequã suos ministros, improbos sc. socios: vt hæc vasa frangere conetur in tenera illa ætate per culpã aliquã lethalẽ: vt gratiæ liquor, & charitatis vinũ, ꝙ continebant, effundatur. & hoc tanto subsidio destituti sensim in grauiora alia peccata præcipitẽtur, perseuerantes, & in peius proficientes vsq; ad senectã & mortẽ, iuxta dictũ cuiusdã amici Iob: f *ossa impij implebuntur vitijs adolescentiæ eius, & cũ eo in puluere dormiẽt.* nec gratis ossa nominauit: nã (vt S. Greg. aduertit) caro, eò quòd sit mollis, & humida, & in exteriori corporis parte posita, facilè cõmodum aut detrimentũ sentit ex eo, quod tangit: ossa verò eò quòd sint duriora, & sicca, carnibusq; ipsis operta, tardiùs malum aut bonũ recipiũt: sed postquã receperint, difficiliùs dimittũt. In hũc ergò modũ: g *adolescentes* instar sunt

f Iob 20.11. Lib. 15. Moral. c. 5. g Gen. 8.21.

carnis mollis, *in malũ ab adolescentia sua proni:* qui vt facilè vitiorum vulnera accipiunt, ita ab eisdẽ facilè curantur: & (quemadmodum ait S. Basilius) instar mollis ceræ facilè possunt viua virtutum imagine obsignari, quòd si in deprauatis moribus ad tẽpus aliquod progrediantur, ex carne fiunt ossa: indurescũt.n. in illis, & sensim vsq; ad ipsas medullas replentur peccatis valdè internis; adeoq; radicatis, vt cũ ipsis dormiant in sepulchro. Nec ibi quidẽ illorũ finis: cũ.n. sint animæ, quæ æterna est, somnus: cũ ipsa descendũt in infernũ: quod fuit votũ dæmonis ac desideriũ: hac via cõtendentis Ecclesiã & Christianã rempub. labefactare, vtendo ad id impiorũ parentum opera: de quibus dicere licet illud Psalmi: h *immolauerũt filios suos, & filias suas dæmonijs.* quemadmodum .n. crudelissimi Idololatræ filios suos iugulabant, & super aras torrebãt, offerentes illos idolis in sacrificio: Ita hic occasioni sunt filijs suis, vt à pueritia dedicent se dæmonibus, cupiditatũ igne inflãmati. quorũ suppliciũ prædixit Ieremias, cũ Dei mandato i *egressus est ad vallẽ filij Ennõ,* in qua horrendũ illud sacrificiũ fiebat: *accepit* enim *lagunculã figuli testeã à senioribus populi, & à senioribus Sacerdotũ, & contriuit lagunculã in oculis eorum,* monens eo facto illos, *quod Deus contereret populũ illũ, & ciuitatẽ illam, sicut cõteritur vas figuli, quod non potest vltrà instaurari.* idq; ue propterea ipsis euenturum, quòd filijs suis causa fuissent, vt in grauia adeò scelera laberentur.

Reg. 15. Fusi. Plautus lib. 3. c. 33.

h Ps. 105. 37.

i Ier. 19. 1. 10

Qvid itaq; faciat cęlestis Pater, cum paruulos istos, qui per baptismũ, eius sunt filij, viderit in tantis periculis cõstitutos? si viderit h *Draconẽ stantẽ ante mulierẽ* (quæ significabat Ecclesiã) *quæ erat paritura: vt cũ peperisset, filium eius deuoraret.* quid inquã faciet, nisi in eius subsidiũ & protectionẽ mittere *S. Michaelem, eiusq; angelos, vt rapiant filium eius ad* Devm *& ad thronum eius?* nam i *pusillis* præcipuè, *Angelos* designat custodes; & ministris Ecclesiæ suæ committit, vt eos etiam defendant: qui statim natum per Baptismũ, Cõfirmatione corroborat, & nonnunquã ex gratia singulari efficaciter vocat ad suũ obsequiũ, priusquã *malitia mutet intellectum* & cor *illius:* ita vt de illo dici possit: k *ossa eius implebuntur virtutibus, quas didicit in adolescentia sua: & cum eo in puluere* & sepulchro *dormient.* perdurabunt enim cum eo vsque ad mortem, k & *sequentur illum* etiam vsque ad cœlum. 4.

h Apo. 12. 7.

i Mat. 18. 10.

k Iob. 20. 11.

k Apo. 14. 13

Imponamvs finem memorabili illa Ieremiæ sentẽtia: l *bonũ est viro, cũ portauerit iugũ ab adolescẽtia sua.* quomodo .n. bonũ nõ esset ab ipsa infantia, Euãgelicę legis iugũ portare, quod imponitur in baptismo: cũ in se cõtineat omnia genera bonorũ, vtile, delectabile, & honestũ? q̃d est animę & corpori magis vtile? q̃d spiritui, & ipsimet carni magis delectabile? aut magis honestũ aut Sãctũ toti homini interiori & exteriori: q̃ ab ipsa pueritia suaue hoc iugũ portare? Et q̃nã maior felicitas esse potest, q̃ in hoc imitari virũ omniũ virorũ, q̃ à primo suę cõceptionis instanti fuit vir, & tulit hoc iugũ, offerẽs sese ad illud portandũ vsq; ad mortẽ? & postquam in porticu Bethlehẽ 5.

l Thre. 3. 27.

natus est, die octauo voluit circumcidi, imponens sibi incomportabile legis antiquæ iugum: vt illi cum honore finem imponeret; nos verò exemplo suo permoueret, ad suaue ipsius iugum à teneris annis portandum: sic enim multò suauius nobis futurum. siquidem onus à tenera ætate portatum, ipsa illud portandi consuetudine redditur multò leuius.

§. 2. *Quod adolescens debeat se leuare super se, vt perfectus euadat.*

VENIAMVS nunc ad illa perfectionis exercitia declaranda, quæ sunt propria adolescentum: quę expressit ipse Ieremias, cùm de eo, qui iu-
a Thre.3.28. gum portat ab adolescētia sua ait: a *sedebit solitarius & tacebit: quia leuauit super se. ponet in puluere os suũ, si, fortè sit spes. dabit percutiēti se maxillā, saturabitur opprobrijs.* Hęc regula est sanctitatis, quā adolescentes vsq; ad ipsam senectutem seruare debet: accipientes pro principio & fine, quod Propheta vocat: leuare super se. Quod efficit vocatio diuina præclaris quatuor modis.

1. PRIMVS est OBEDIENTIAE perfectæ: cuius iugum, si ab adolescentia sumatur, ceruicem domat iudicij proprij, & propriæ voluntatis; efficitq;, vt spiritus super vtrumq; ascendens, eos calcet ac proculcet; faciatq; obedire, & subijcere se Deo, modo quodā plus quā humano: ita vt (quemadmodum
b Mat.6.10. ipse Saluator docuit) homo adhuc viuens b *in terra*, eleuet se, *ad voluntatē* diuinā exequendā cū ea excellentia & perfectione, qua, qui sunt in cęlo eā exequūtur. & eodē modo efficit vt parētibus obediant, Pædagogis, Magistris, cęterisq; Prælatis, & superioribus: eleuās spiritū, vt eos nō tanquā homines
c Luc.10.16 intueatur, sed tāquā Dei locū tenētes: qui de eis dixit: c *qui, vos audit, me audit.*
d 1 Reg.3 4. Et cū cępit agere cū d *Samuele* puero, quater eū *vocauit* voce valdè simili voci Magistri & Prelati eius Heli, vt intelligeret in posterū: vocē, quę videtur esse Prel. esse vocē Dei; & vt tali obediēdū esse. queādmodū c.9. Fusiꝰ dicetur.

2. HINC oritur *secundus modus*, quo se adolescens eleuat super se; vt sit inquam, plus quàm adolescens; non ætate, sed sanctitate: ita vt cùm sit ætate
Serm. 1 in die Apostol. Petri & Pauli puer, sit virtute vir: & sentiens in se (vt ait S. Bernardus) iuuenilis æstus, ascendat ad grauitatem moresque seniorum. abijciens scilicet quod erat; & assumens quod non erat, per virtutem diuinæ vocationis ipsum præuenientis, & ad id adiuuantis. Nam quemadmodum dæmon habet aliquos æta-
e Isa.65.20. te quidem senes, sed moribus iuuenes: de quibus dicit Isaias, quod e *peccator centum annorum maledictus erit:* ita DEVS Dominus noster vult multos habere: qui, cùm ætate sint pueri, sint moribus senes. Propterea enim dixit Sa-
f Sap.4.9. piens: f *ætatem senectutis esse vitam immaculatam*, qua adolescens assurgit ad opera & exercitia gloriosiora, quàm ætas & vires eius exigunt. sicut de S.
g Tob.1.4. Tobia dicitur, quod g *cùm esset iunior omnibus in tribu sua, nihil tamen puerile gessit in opere:* quia in omnibus se virum ostendebat perfectum. Omitto

extraordinaria Dei erga aliquos paruæ ætatis studia, quos super se ipsos ad officia senum eleuauit: quales fuerunt Samuel, Ieremias, Daniel, &. S. Ioannes Baptista, alijque multi Sancti: qui à tenera ætate tales esse cœperũt, magnis præuenti benedictionibus dulcedinis. Nec desunt nunc, qui illos imitentur: cùm videamus innumeros iuuenes in statibus Religiosis, qui eleuant se ipsos super se ad senum perfectioné, adhibito studio mortificationis: cuius finis est, hominem ita supra se eleuare, vt seipso, suisque affectibus superior euadat: abnegans quod ex deprauata sua natura habet, vt incipiat esse vir alius, & plus quàm homo per gratiam.

Ex hoc sequitur *tertius modus* se eleuandi quotidie super se, addendo scilicet aliquid virtutis in hoc die supra id, quod in proximo habebat: ita vt, quemadmodum quotidie crescens ætate, diem vnum alteri adijcit; sic in virtutibus crescat, nouum adijciens augmentum suprà id, quod antea comparuerat: quemadmodũ de Saluatore nostro dicitur, quod h *proficiebat sapientia, & ætate, & gratia apud Deum & homines*. Nam prout ætate crescebat, ita præbebat indicia crescẽdi in sapientia & sanctitate, quibus tamẽ semper erat plenus: vt exemplo suo nos doceret, quos in tenera ætate vocat. quod quemadmodum corpus quotidie crescit & ascendit super id, quod priùs habebat; ita par sit, spiritum crescere, seque supra se ipsum eleuare, ad multò amplius quàm ante esset: dando operam, sicut Apostolus dicebat, vt, i *quæ retrò sunt obliuiscatur; ad ea verò, quæ sunt priora, extendat seipsum*: (quasi sese erigens, & extremis pedum digitis innitens, suam staturam longiorem faciat; vt aliquid apprehendat, ad quod in altiori loco constitutum, nisi ita se attolleret, non posset attingere) nouos semper perfectionis gradus acquirendo, supra eos, quos prius habebat. k *disponas* (vt ait Dauid) *ascensiones nouas in corde suo*; vt, *dante legislatore benedictionem, eat de virtute in virtutem: donec videat Deum Deorum in Sion*. 3.

h *Luc.* 2. 52. *Simile quid dicitur de Samuele*, 1. *Reg.* 2. 26.

i *Phil.* 3. 14.

k *Psal.* 83. 6.

Ad hæc autem confert multum *quartus modus*, se leuandi super se: quem diuina gratia in oratione largitur. quæ oratio (teste S. Ioanne Damasceno) est ascensus quidam spiritûs in Deum: cuius virtute ascendit orans supra seipsum, & super omnia creata: eleuando suam memoriam, intellectum, & voluntatem, vt fixè eas in Deo collocet. Ex quo prouenit, vt sese eleuet supra id totum, quod caro est, viuatque tanquam spiritus; qui etiam sese leuat supra naturam hominis: vt vitam ducat Angeli. siquidem in terra id ipse facit, quod Angeli in cœlo. Qui ascensus alis fit, quas posteà indicabimus. Refert verò plurimùm, quemadmodum in ætate tenera discitur loqui, & agere cum hominibus: ita sensim discere, loqui & conuersari cum Deo: cuius aures attendunt ad orationes infantum: eò quòd sint innocentes, humiles, & mites: ideoque orantibus magna consueuit beneficia largiri, quẽadmodum l *exaudiuit vocem pueri Ismaelis*, qui siti premebatur: misit enim 4.

Lib 1. *de Fide c.* 14.

l *Gen.* 21. 17.

suum *Angelum*, qui de aqua ei prospiceret: hoc facto significans, quantum ipse desideret, sitim puerorum extinguere, eorumque bona desideria implere.

§. 3. *Septem virtutes, per quas adolescenti sit ad hanc perfectionem ascendendum.*

VT perueniat adolescens ad sublimem adeò prædictã perfectionem, ascendendum ei est per gradus septem virtutum, quas Ieremias a *sessionem, solitudinem, silentium, humilitatem* vsq; ad *puluerem, spem cum timore, mansuetudinem* in flagellis, & patientiam in *opprobrijs* appellat, quas tamen non assequetur perfectè, nisi *leuet se super se.*

a Thren. 3. 28.

1. PRIMA virtus est QVIES siue sessio corporis, quam efficit ille b *spiritus*, quem S. Petrus *quietum, modestum, & in conspectu Dei locupletem* appellat, & hominibus placentem; quemq; Propheta verbo illo *sedebit* expresit: quò significaret: quamuis adolescentes soleant naturâ esse inquieti, mutabiles, inconstantes, & facilè se ad varia effundere, à passionum suarũ impetu deductos, vt sensuum sorũ curiositatem foueant: gratiam tamen diuinę vocationis ipsos eleuare supra se, quietosq; reddere, trãquillos, stabiles, constãtes, & recollectioni addictos: vt ad Magistrorum suorũ pedes sedentes, ab eis doceantur; & ad Christi pedes, internam in oratione doctrinã eius percipiant: exequentes Apostoli consiliũ, dicentis: c *rogamus vos fratres, vt operã detis, vt quieti sitis, & vestrũ negotium agatis.* quodnam autem magis propriũ adolescentum negotium est, quàm seipsos supra se eleuantes, iuueniles suas propensiones & impetus mortificare, animasq; suas virtutibus exornare? In hoc tam proprium negotium suum debent magna cum quiete incumbere: non tanti faciendo reliqua, quæ huius comparatione tanquam aliena sunt habenda. Et quemadmodum inquietum & impatiens animal cùm primum ei iugum imponitur, conquiescit; & nauis in turbato mari, anchora iacta firmatur: ita (ait S. Gregorius) cor inquietum & tumultuosum conquiescit, suscepto iugo obedientiæ, iactaque anchora timoris Dei, & pœnæ: de quo dixit Ieremias: d *solus sedebam quoniam comminatione replesti me.*

b 1. Petr. 3. 4

c 1. Thess. 4. 11.

Lib. 16. Moral. c. 27.

d Ierem. 15. 17.

2. Ex hac quiete, siue sessione ascenditur ad secundum gradum, scilicet SOLITVDINEM, quæ à mala societate se subtrahit, eamque repellit. Sed quemadmodum duplex est praua hæc societas: altera exterior, hominum scilicet ad malè faciendum inuitantium; interior altera, prauarum cogitationum & affectionum corda ipsa perturbantium: Ita duplex est bona solitudo: altera corporis exterior, altera spiritus interna: & vtramq; meritò amplectetur adolescens: fugiens quemcunque hominem impedientem & auertentem ipsum à portando iugo, cui se subdidit: etiamsi pater sit, fra-

ter, aut amicus tam sibi necessarius, atque est pes proprius, aut manus: debet enim illos deserere; &, si scandalo ipsi sunt, amputare: præstat enim solum viuere, quàm cum huiusmodi socijs; & solum ascendere in cœlum, quàm cum eis in infernum descendere. Quamobrem DEVS zelum e *Saræ* approbauit, *separantis filium suum Isaac à societate Ismaelis*, filij quidem Abrahami, sed ex Agar AEgyptia: eò quòd *vidisset Ismaelem cum Isaac ludentem*, pueriliter quidem; sed quod in eo lusu (vt ait S. Hieronymus) Ismael insereret idolula aliqua, & alia minus decētia: timuit ne Isaac puerulo aliquid ex malis illis moribus adhæresceret. Præter hæc autem interdum meritò eliget adolescēs etiam corporis solitudinem, *intrans* (vt dixit Saluator noster) *in cubiculum suū, vt, clauso ostio, cœlestem Patrem suum oret in abscondito*, ac de rebus æternis meditetur. Raro enim oratio iustum leuat super se, nisi secreta illa sit, & seorsim ab alijs. Non se g *transfigurat Christus*, nisi *in monte, & seorsim*: nec Iacob regnum Dei videt, nisi in solitudine. ac propterea locum illum appellauit h *domum Dei, & portā Cœli*. Sed, vt hæc corporis solitudo vtilitatē afferat, necesse est, etiā spiritum solū esse: nec admittere cogitationum & curarū huius sæculi societatem: In hac enim spirituali solitudine DEVS loquitur ad cor. O sancta anima (ait S. Bernard.) sola esto, vt soli omniū serues teipsam, quem ex omnibus tibi elegisti. fuge publicum, fuge & ipsos domesticos: secede ab amicis & intimis; etiam ab illo, qui tibi ministrat. an nescis, te verecundum habere Sponsum; & qui nequaquam suā velit tibi indulgere præsentiam, præsentibus cæteris? secede ergò, sed mente, non corpore; sed intentione, sed deuotione, sed spiritu: quanquā & corpore interdum non ociosè te separas, cupiens soli Deo placere: cūm solo agere; nec tunc admittere aliquem alium, qui à iucunda cum eo familiaritate te separet. Quod si feceris, nunquā eris meliùs associatus, quàm cum hoc modo solus eris: Habebis enim dulcium cogitationum & affectuū optimum comitatum: quos præsentiā suā Dominus ipse largitur, officium obiens comitis, ad consolandum & animandum eum, qui solus est.

e Gene. 21. 9.
De Tradition. hæbrai. in Genes. & Lyra. ibid.
f Matt. 6. 6.
Oseæ 2. 14. Ducam eam in solitudinem, & loquar ad cor eius.
g Matt. 17. 2.
h Gen. 28. 17.
Serm. 40. in Cantic.

EX hoc gradu ascenditur ad tertium, qui est SILENTII: quo lingua frenatur, ne verbum aliquod contra Dei legem loquatur: cuius iugum non potest cum mala lingua habere consortium. de eo enim dixit Ecclesiasticus: i *Beatus qui tectus est à lingua nequam, & qui non attraxit iugum illius, & in vinculis eius non est ligatus: iugum enim illius, iugum ferreum est: & vinculum illius, vinculum æreum est.* Et quoniam adeò est graue, non permittit eleuari caput, nec *se eleuare super se*, vt Christum imitetur. Sed præter hæc debet etiam adolescens perfectius aliud silentium amplecti, quod refrenat verba nimia, etiam de rebus bonis: vt monitis acquiescat eiusdem Ecclesiastici dicentis: k *audi tacens, & loquere in tua causa* VIX, & quasi coactus; moderando tua verba tribus circumstantijs valdè strictè: in propria scilicet causa, vbi id

3.
i Ecclef. 28. 23.
k Ecclef. 32. 9.

Habet caput responsum unum. *Coll 14.c.9* necesſitas exigit;& tunc breuiſsimè.& ſi fueris interrogatus de re quapiam, expecta, vt ſecundò interrogeris: vt ſic appareat, quàm illibenter loquaris. quòd ſi aliquo capitis ſigno poteris ſatisfacere, verba deuita. Hæ omnes exaggerationes indicant, quàm arctum ſilentium deceat teneram ætatem: hunc enim ait Caſsianus, eſſe primum diſciplinæ Chriſtianæ ac Religioſæ ingreſſum; mediumque efficaciſsimum, ad ſe eleuandum ſupra ſe. quemadmodum enim aqua in anguſto vaſe compreſſa, ſupra ſe ipſam eleuatur, in altum aſcendendo: ita (ait S. Gregorius) anima, quæ ſilentio ſe ſtringit, *Lib.7. Mo-ral.c.25.* ſupra ſe aſcendit: creſcendo in virtutibus & contemplatione rerum cœleſtium. Neceſſe tamen eſt exteriori linguæ ſilentio interius cordis ſilentiū adiungere: imaginationis garrulitatem reprimendo; quæ, cùm homo ſolus eſt, ſolet ſecum, & cum abſentibus colloqui. imò interdum ipſa eſt effuſior in loquendo, cùm lingua minus loquitur; iudicatque eos, qui loquũtur; & intra ſeipſam eis obliquitur, & inuehitur. Stude itaque, vt ſpiritus tuus tempore recollectionis, ſi nō poteſt ita ſolus eſſe, vt importunas imaginationes ſocias non habeat, ſaltem obſurdeſcat, & obmuteſcat, non præbendo illis aures, nec illas curando, aut ſimilia earum colloquia fouendo: ſed attende ſolùm, vt Deum audias, & colloquaris cum eo.

4. VT autem ſpiritus HVMILITATIS appareat, quem in his exercitijs debet adoleſcens ſeruare, addit Ieremias: l *ponet in puluere os ſuum.* quaſi diceret, ſedebit non in throno alto, ſed in puluere, quo obturabit os ſuum, ipſum infigendo terræ; ſeque ſupra ſeipſum eleuabit, non arroganter, quaſi multum ſibi tribuens; ſed demiſsè, vt qui cor ſuum in cœlo habens, os ponat in terram, reuerenter ſe proſternens etiam vſque ad illam oſculandam: multò verò magis ſpiritûs oculos, eiuſque os in puluere ponet, conſiderans ingentes quatuor miſerias, quibus ſummerſus eſt, & implicatus. in puluere ſcilicet, ex quo fuit initio formatus; & in eo in quem in ſepulchro eſt conuertendus; in puluere mutabilitatis & inconſtantiæ, quam ex ſe ipſo habet; ac denique in puluere culpæ, quam libero ſuo arbitrio deuorat: cuius cauſâ dignus eſt, qui & ipſe cedat, in eſcam Serpentis, de quo dictum eſt: l *terram comedes cunctis diebus vitæ tuæ:* ac propterea m *panis eius eſt puluis.* quibus quatuor conſiderationibus ſolidum iacies fundamentum veræ cognitionis tui ipſius. Quamuis enim DEVS te ſupra id quod es attollat ad tertiū vſque cœlum: decet teipſum demittere, ac deſcendere ad minus, quàm nũc ſis, vſque ad abiectionem pulueris, & abyſſum nihili, quod priùs fuiſti, & poſtea eris. tunc enim erit ſecurior exaltatio, cùm huic demiſsioni innitetur, & coniungetur.

l Gen 3 14. *m Iſaiæ 65. 25.*

5. EX quo prouenit, vt Spiritus hic humilitatis & demiſsionis FIDVCIAE virtutem in ſociam ſibi aſciſcat, cum aliquo tamen TIMORE coniunctam. & propterea Ieremias cùm dixit: *ponet in puluere os ſuum,* adiecit,

ſi FORTE

si FORTE SIT SPES. humilitas enim vera, etsi non deficiat animo, aut timida sit: nunquam tamen ita fiduciam amplectitur, vt perfectam in hac vita habeat securitatem. Nam quamuis misericordiam diuinam aspiciendo, magna sit confidendi occasio: aspiciendo tamen imbecillitatem nostram, magna est occasio timendi: eoque securior erit ipsa fiducia, quò magis est cauta. Ideò enim Sapiens dixit: n *beatus vir, qui semper est pauidus.* n Prou 28. 14.

CONCLVDIT tandem Propheta virtutum numerum, quem posuerat; exprimens duas illas heroicas verbis illis: o *dabit percutienti se maxillam, saturabitur opprobrijs*: quasi diceret: insignis & singularis erit in quadam mansuetudine, & patientia adeò heroica: vt, si vel pater vel amicus, ipsum percutiat, & puniat, aut reprehendat ad correctionem; aut inimicus percutiat, aut malè tractet ad afflictionem: non solùm non vlciscatur, aut indignetur; sed potiùs statim p *maxillam suam præbeat volenti ipsum percutere,* iuxtà consilium quod in hoc genere CHRISTVS Dominus dedit. Ad cuius virtutis experimentum diximus superiùs: Episcopum post Confirmationem percutere maxillam confirmati, vt memor sit mansuetudinis & patientiæ, qua huiusmodi iniurias debeat imposterum ferre. 6. o Thren. 3. 30. p Matt. 5. 39.

VLTERIVS autem eius perfectio meritò progredietur, ita vt opprobria & ignominiæ cibi sint ipsi ac deliciæ, quibus oblectetur: quemadmodum famelicus solet, cùm cibum sumit, donec saturetur; ita vt nec ob timorem fugiat opprobria, nec ob tædium illa reijciat; aut cum rancore ferat, aut eorum inappetentiam ostendat: nec propterea quòd multa sint, & frequenter eueniant, defatigaretur: sed corde generoso ac strenuo omnia, quæcunque occurrerint, amplectatur: donec suũ desiderium eis sustinendis satiet felicem se reputans, quando illa plurima erunt: vt Saluatori suo, qui verè fuit semper plenus, & saturatus opprobrijs, similior euadat. Ne quis tamen animum abijciat, cùm oculos conijcit in sublimes adeò & præclaras excellentias in hoc & proximo capite positas: subijciemus nunc media interna & externa, quæ diuina vocatio ad eas confesdas nobis offert. 7.

(∴)

CAPVT VIII.

RECENSENTVR INTERNA MEDIA, QVIBVS Spiritus S. iustos fouet; vt crescere & perseuerare poßint in perfectione, quam in Sacramento Confirmationis profitentur.

VONIAM in Sacramento Confirmationis diximus dari plenitudinem Spiritus S. vt ascendant iusti ad Christianæ perfectionis fastigium, & in ea sint firmi & stabiles: operæpretium erit, modos & rationes explicare, quibus ad id adiuuet per ingentia dona, quæ largitur; & feruentes inspirationes, quas communicat: quibus dormiẽtes excitat, torpentes extimulat, animo deficientes consolatur, & nouos spiritus feruentibus addit. quibus modis & rationibus, vitæ huius spiritualis ducem se prębet ac gubernatorem, indicans illis bonũ, quod sequantur; adiuuansq; vt id faciant, & ita in omni genere virtutum perfecti euadant: in oratione, in mortificatione, in dilectione Dei & proximi, in familiaritate cum Christo D. & in consuetudine cum proximis; & vniuersim in actibus vitæ actiuæ & contemplatiuæ; quarum effigiem in ipso sacro Chrismate expressam habemus. Nam quemadmodum illud conficitur ex oleo & balsamo, ita Christiana & perfecta vita opera complectitur pœnitentiæ & misericordiæ, quæ per oleum significantur; eò quòd nostris vulneribus medeantur, & proximorũ miserijs subueniãt: opera item Orationis & Contemplationis, quæ per fragrans & pretiosum balsamũ propterea quòd in oculis Dei magni fiant, & insignem coram Angelis & hominibus fragrantiã exhalent. Et quemadmodum necesse est, vtramq; rem ab Episcopo benedici, vt apta materia esse poßint Sacræ vnctionis: ita etiã est necesse, vt hæc opera cõfirment nos, & in sanctitate perficiant: benedictionem Dei nos præuenire, & in eis adiuuare; & Spiritum S. qui est vnctio inuisibilis, eas comitari, sanctisque suis inspirationibus dirigere ac gubernare: Nam absq; ipsius auxilio & directione, nec in his, neq; in illis vel ad vnũ passum progredi licebit. quemadmodum mirificè proponitur in mysticis illis a *quatuor animalibus*, quæ currũ glorię Dei trahebãt, *habebantq; quatuor facies, bouis siue vituli, leonis, hominis, & aquilæ, & vnumquodq; quatuor alas:* quę tamẽ nec *ambulabant* nec *volabant* pro libitu, quò volebant; sed *sequebantur impetum spiritus* adeò cõstanter, vt non redirent retrò, nec separarent se ab eius lateribus; idq; faciebant *in similitudinem fulguris coruscantis:* vt intelligeretur, iustorũ congregationẽ per quatuor hæc animalia (vt S. Ambros. ait) indicatam, pro duce habere Spiritus S. motionem & inspirationem, iuxtà illud Apostoli: b *quicunque*

S. Thom. 3. p. q. 72. a. 3.

a *Ezech. 1. 6. Eccl. 49. 20. Apoc. 4. 7.*

Lib 3. de Virg. ad fin. b *Rom. 8. 14.*

spiritu

spiritu Dei aguntur, ij sunt filij Dei. Qui spiritus nō satis habet, quòd virtutum habitus & supernaturalia dona filijs Dei largiatur: sed ipsemet per se ad eorum vsum eos permouet, ac impellit: sicut iam explicabitur.

§. 1. *Quatuor virtutes Cardinales.*

PRo fundamento est aduertendum, ex S. Thoma, quatuor, præcipuas esse in homine facultates siue potentias, virtutū capaces: duas in parte inferiori animæ, appetitum scil. *concupiscibilem & irascibilem*; & alias duas in superiori spiritus parte, *voluntatem* scil. *& intellectum*. Quæ facultates, quoniam propensiones aliquas habent distortas valdè, Christianæque perfectioni cōtrarias, infundit illis Deus, simul cum gratia sua & Charitate, supernaturales morales virtutes, quæ eas moderentur ac iuuent, ad proprios actus perfectissimè exercendos. Quæ licèt plurimæ sint, ad quatuor tamen illas, quas Cardinales vocamus, oēs reducuntur. *Temperantiam* scil. siue a *sobrietatem*, fortitudinem siue *virtutem*, *iustitiam*, *& prudentiam*. TEMPERANTIA residet in concupiscibili appetitu, coërcens inordinatas eius affectiones, & propensiones ad voluptates ac delicias, quibus sensus recreantur: huic vt sociæ adhærent *abstinentia*, *Castitas*, *Clementia*, *& Modestia*. FORTITVDO timores moderatur, & passiones partis irascibilis; magnoq; & intrepido animo res magnas diuini obsequij aggreditur: Ad quod eam iuuat *Patientia*, *Mansuetudo*, *Magnanimitas & Constantia*. IVSTITIA coërcet propriæ voluntatis inclinationes, quæ cùm rerum propriarū magnam rationē ducat, nihil curat alienas: Iustitia aūt efficit, vt cuiq; det quod suum est: in quo eā iuuant *Religio*, quæ Deum colit ac veneratur; *Pietas* in parentes; *Obedientia* erga maiores; *prouidētia* in subditos; & *gratitudo* in benefactores: Deniq; *Prudentia*, quæ residet in intellectu, reliquas virtutes gubernat, mediūque præscribit, quod in suis actionibus tenere debeant. & oēs has quatuor virtutes (ait S. Ambros.) significari per quatuor illorum animaliū facies. vnusquisq; enim iustus debet prudentiâ esse homo; fortitudine leo; temperantiâ bos, & aquila iustitiâ. Et (quemadmodum S. Gregor. insinuat) debet se ratione, vt hominem decet, gubernare; & in periculis ac persecutionibus tanquam leo esse cōstans; debet [vituli] figuram induere, vt sacrificetur, carnemque suam mortificet; aquilæ verò mores induere ad colendum & honorandum DEVM & proximo commiserendum. debet esse in electione mediorum prudens; in executione fortis; in rebus proprijs sobrius; & in alienis iustus. Et quemadmodū quatuor illæ facies, etsi essent quatuor animalium valdè inter se distantium, vnitæ tamen erant in vno eodemque corpore, cum magna mutua conformitate, vnumquodq; in suo loco & statione: (Nam b *leonis & hominis facies erant à dextris: facies autem bouis à sinistris; facies porrò aquilæ desuper illorum quatuor*) ita hominis facultates, etsi aliquo modo sibi inuicem repugnent, ob carnis cōtra spiritū rebellionem;

1 2. q. 56 a. 4 & 6. & q. 57. a. 1.

a Sapi. 8. 7.

Lib. de Virginit. ad fin.

Hom 41. in Ezech.

b Ezec. 1. 10.

pea gratiam tamen valdè inter se conueniunt, & conformes sunt, cum magno harum virtutum ornamento & perfectione. Et quamuis omnes sint colligatæ, aliæque alias in suis actionibus iuuent: In particulari tamen coniunguntur ad manum dextram fortitudo & prudẽtia. Nam fortitudo sine prudentia esset furiosa; prudentia verò sine fortitudine debilis esset & laxa: vtraque tamen coniuncta res magnas aggrediuntur; omniaq; dextrè & fœlici euentu perficiunt. Ad sinistram verò cõsistere debet Temperantia, quæ temporalia bona & voluptates collocat in secundo loco, adhibens illa quatenus ad æterna bona consequenda media sunt & quasi viam sternunt. At iustitia desuper esse debet, & aquilæ instar super res omnes volare: vt Deo reddat, quod est Dei; & proximo, quod est eius. Hæc sunt militiæ spiritualis nostræ arma, quæ omnibus iustis in Baptismo conferuntur, & augentur in Confirmatione: De quibus dixit Apostol. c *Accipite armaturam Dei, vt poßitis resistere malo, & in omnibus perfectis stare.* Prudentia enim armati, Sathanæ fraudib⁹ resistetis: induti fortitudine reijcietis periculosos eius congressus; Temperantiâ, nimijs vestris cupiditatibus; Iustitiâ, amori proprio vestrarũ commoditatũ obuiam ibitis: & omnibus quatuor instructi, eritis in vestris actionibus perfecti; si eas tanquam duces sequemini, quæ propterea *facies* appellantur. Quare valdè mysticè locutus est Propheta, cùm de ipsis animalibus dixit: d *Vnumquodq; ante faciem suam gradiebatur:* significare enim voluit: iustum (quemadmodum S. Gregor. aduertit) semper debere ambulare coram seipso, vt vias suas benè perspectas habeat: sicut consulit Sapiens, dicẽs: e *Oculi tui recta videant, & palpebræ tuæ præcedant gressus tuos.* ambulabis aũt semper coram facie tua, si in delicijs feceris, quod tẽperãtia dictat; in periculis id, ad quod impellit fortitudo; in negotijs, quod iustitia docet; & in cõsilijs, quod prudentia suggerit: oblitus præteritorum, & semper futura prospiciens: vt ad ea perficienda acceleres. Sed quis hoc totum præcipuè facit, nisi Spiritus S. inspiratio, quæ virtutes & actiones suas exerit? Nam (vt S. Thom. ait) humanæ rationis vis & facultas breuis est, & exigua; ideoque diuina illustratione, quæ illam adiuuet, opus habet. Et quoniam in hac vita participamus supernaturales virtutes modo quodam imperfecto: indigent illæ speciali diuinæ inspirationis auxilio: quæ cum Temperantiâ, passiones domat; cum fortitudine, vincit timores; cum Iustitia omnia explet, quæ ex obligatione incumbunt; & cum Prudentia liberat à fraudibus, rectaque iudicia proponit. Illa denique efficit, vt crescant omnes & perficiantur: vt f *Iustus eat de virtute in virtutem donec videatur* DEVS *deorum in Sion.*

c Ephes. 6. 13.

d Ezech. 1. 9. 12.

Homil. 3. & 4. in Ezech.

e Prou. 4. 25

1. 2. q. 68. a. 2

f Psal. 83. 8.

§. 2. *Actio-*

§. 2. *Actiones vitæ contemplatiuæ.*

VT hę virtutes ad suæ perfectionis fastigium ascendant, tribuit DEVS Iustis, vitæ contemplatiuæ alas, significatas, vt S. Gregorius ait, per quatuor alas mysticorum horum animalium. Nam quemadmodum aues alis eleuantur in altum, ita iusti quatuor illis Spiritus S. donis, quæ Isaias appellat a *Spiritum* SAPIENTIAE & INTELLECTVS, *Spiritum* SCIENTIAE & CONSILII; & quatuor actionibus, quas S. Bernardus appellat, LECTIONEM, MEDITATIONEM, ORATIONEM, & CONTEMPLATIONEM, seipsos supra se attollunt, ad familiaritatem & consuetudinem suam in cœlo habendam. Hoc ipsum tamen præcipuè efficiunt quatuor insignes cognitiones: DEI scilicet TRINI & VNIVS, omniumque magnalium, quæ in seipso habet: IESV CHRISTI Saluatoris nostri, & omnium, quæ ipse fecit, ac passus est pro nostro remedio & exemplo: NOSTRI ipsorum, omniumq; miseriarũ nostrarum, siue illæ ex corrupta nostra natura, siue culpa nostra proueniant, tam in corpore, quàm in anima; ac denique cognitio omnium CREATVRARVM, quæ sunt quædam DEI beneficia, in nostrum subsidium, & reliquorum mediorum, quæ nobis est elargitus, vt perfectè illi seruire, & salui esse poßimus. Quibus cognitionibus admirabiles respondent affectus amoris, laudis, gratitudinis, obedientiæ, imitationis, & humiliationis propriæ: qui stupenda quadam harmonia alij alios prouocãt, aliosque multos excitant. ita vt in his affectibus locum habeat (iuxta mentem S. Gregorij) quod idem Propheta dixit, quòd b *alæ animalium altera alteram percutiebat,* quo significabatur æmulatio sancta, quã ipsæ virtutes in vno quoq; Iusto habent: & ipse S. Gregorius, *Ala,* inquit, *in nobis alam percutit, quia virtus virtutem excitat, dum vna alteram ad perfectionem pulsat.* Ala cognitionis DEI percutit alam cognitionis propriæ: vt hæc profundior sit, & ala propriæ cognitionis percutit DEI cognitionẽ, vt hæc sit multò excelsior. Oratio prouocat mortificationem; & hæc vicißim illam: vt vtraque perfectior euadat; Obedientia vocat patientiam, & hæc illam excitat: & omnes simul sonum edunt, quem ipse Propheta appellat: c *quasi Dei sublimis.* quia & oritur ab ipso Deo, & ad eundem tendit: & in eo elucet bonitas & omnipotentia illius. Et quemadmodum alæ quando in altum attolluntur, corpus secum trahunt: Ita Oratio & familiaritas cum Deo exaltat reliqua omnia virtutum opera: vt fiant cœlestia ex pura & syncera ipsi Deo placendi intentione. Id quod insinuat idem Propheta cùm ait: d *Facies animalium & pennas eorum extensas fuisse desuper.* Indicat enim virtutũ moralium facies Deique ac Christi D. cognitionis alas valdè conformiter extolli semper ad æterna & cœlestia, numquam se ad res terræ viles dimit-

Homil. 3. & 4. in Ezech.

a *Isa. 11. 2.*
In scala Claustrali.

b *Ezec. 3. 13.*
Hom. 3 in Ezech.

c *Ezec. 1. 24*

d *Ezec. 1. 11.*

tentes. Quo tamen non obstante, adiungit: *duæ pennæ tegebant corpora eorum.* Nam (vt idem S. Doctor declarat) nullus adeò est perfectus in hac vita, quin
c Prou. 24. & 16. aliquid fœditatis habeat, quam operire sit opus: siquidem c *septies in die cadit iustus.* ideoque necesse est alas vitæ contemplatiuæ vtrumque hoc officiũ præstare; volandi sc. & cooperiendi: volando ad cõtemplanda Dei magnalia, vt ametur, eiq; obediatur; & easdem contrahendo ad propriam vilitaté meditandam seq; propterea odio habendum & contemnendum, actusque
f 1. Petr. 4. 8 pœnitentiæ & charitatis exercendos: quam ait S. Petrus, f *Operire multitudinem peccatorum.* Quis verò recensere poterit magna subsidia, quæ Deus D. N. Iustis offert, visitans eos; magnumque eis diuina sua pręsentia animũ ad-
g Iob. 10. & 12. dens, ad opera adeò illustria exercenda. Nam g *visitatio tua* (inquit S. Iob) *custodiuit spiritum meum:* visitatio enim illa confirmat, illustrat, accendit, feruorem addit, virtutumque facies extollit, cogitationum affectuumque alas feruenter agitat, efficitque vt aliæ alias cœlesti quadam Harmonia se pro-
h Ezec. 1. 13. uocent. Quod idem Propheta explicuit dicens: h *In medio animalium discurrebat splendor ignis; & de igne fulgur egrediebatur.* Quis hic ignis, splendor, & fulgur hoc est? ait idem S. Doctor, Nisi Spiritus ipse Sanctus, qui iustos visitans, inter eos discurrit consumens tanquam ignis eorum vitia & imperfectiones; cœlestibusque illustrationibus cor illuminans; & tanquam fulgur inspirationibus, tenerrimisq; affectibus inflammans, & ad virtutum exer-
i Sap. 7. 22. citia eos extimulans. Stupendo enim quodam modo vnus cùm sit, i *stabilis est ac mobilis; firmus,* & *varius,* non in se, sed in effectibus, quos in suis facit amicis. *Stabilis* est, quoad virtutes & dona, auxiliaque ad eorum salutem & perfectionem necessaria: quæ semper quod in se est, absque vlla mutatione, & varietate illis offert: *firmus* est in eis iuuandis, vt casti sint, humiles & patientes; & vt virtutum actiones exerceant: quæ illis competunt, vt in statu suo perfecti euadant. Est tamen *mobilis* & *varius,* quoad alia dona & gratias, quæ dicuntur gratis datæ: quale est donum contemplationis, deuotionis sensibilis, lacrymarum, consolationum, & spiritualium deliciarum, aliorumq; similium effectuum, visitationum interiorum: cum quibus diuinus Spiritus ita versatur inter Iustos, vt modò discedere, modò venire videatur; modò sese manifestet, modò occultet: &, cùm sit præsens, simulat se absentem; venit ad eos, vt animum resumant; discedit, vt sese humilient; venit vt aduertant, quid sint, & valeant ex eius virtute; discedit, vt nihilum agnoscant, quod ex seipsis habent; accedit, vt illustria valdè quædam faci-
k Isa. 37. 31. ant, discedit, vt magnas tribulationes patiantur; venit, vt k *radicem* (sicut ait Isaias) *mittant deorsum, & faciant fructum sursum:* vt crescant scilicet in virtutibus, quæ in altum ascendentes, animam cum suo creatore coniungunt; discedit, vt profundiores iaceant radices in virtutibus sui contemptus. Estque adeò admiranda DEI nostri sapientia, vt hac varietate sua illos faciat sta-

biles;& hac mutatione ita corroboret, vt illi non mutentur; sed confirmat, vt perseuerent. Ex quo fit, vt non solùm ipsæ Dei visitationes; sed etiam absentiæ, prædicto hoc modo media sint apta nostræ perfectionis: quamuis inter perfectos *spiritus* ipse discurrat velociter. nam, etsi modicum absit, id facit, vt citiùs illos visitet; & vt ipsi quoque accelerent, & crescant, sequentes hos diuinos impulsus. Nam propterea addidit Propheta: l *animalia ibant & reuertebantur in similitudinem fulguris coruscantis*. sicut enim spiritus ipse sanctus suos habet accessus & recessus: ita & illi habent suos, sequentes in vtrisque diuini spiritus directionem. Cùm enim Deus venit ac visitat: sequuntur ipsum, aggrediendo illustria facta, quæ inspirat: quando autem DEVS se abscondit, atque deserit: redeunt ipsi ad suam paruitatem, humiliant, & contrahunt se intra seipsos. Nunc accedunt ad contemplationem, & ad cœli altitudinem ascendunt, vt cum Deo coniungantur; nunc redeunt ad actionem, & attendunt tum propriæ mortificationi, tum aliorum ædificationi, & vtilitati: & vtrobique se habent tanquam fulgura coruscantia. accurrunt enim velociter ad omnia, quæ Deus vult; siue illa sint sublimia, siue abiecta. nec minus sanctitas eorum elucet in humiliatione, quàm in exaltatione. quemadmodum paulò inferiùs videbimus. Concludamus itaque dicentes, quòd cùm Spiritus Sanctus adeò sit potens, ad te in egregio hoc facinore iuuandum: tutò possis illud aggredi, dicens cum Regio Propheta: m *Manda Deus virtuti tuæ, & confirma quod operatus es in nobis.* O diuine spiritus, iube tuam virtutem corroborare nostram, & Confirmationis gratia perfice, quod per baptismi gratiam inchoasti. Amen.

S. Greg. supr.

l Ezec. 1. 14.

m Ps. 67. 29

CAPVT IX.

QVOD PATRINI ADHIBEANTVR IN Baptismo, & Confirmatione, indicare necessitatem habendi spirituales patres, quorum opera perfectionem consequamur, & qua ratione sit eis parendum.

EX Apostolorum traditione habet Ecclesia duas alias consuetudines in administratione Baptismi & Confirmationis: in quibus ostendit, nos habere opus alijs hominibus ad perfectionem; quam, dum hæc Sacramenta suscipimus, profitemur. Nam primùm, (vt S. Dyonisius ait) assignat baptizandis aliquem patrinum, tanquã pædagogum & Magistrum, qui per manum Sacerdotis eum sub tutela & profectione sua accipit; seque obligat, ad illum instruendum in omnibus,

c. vlt. de Eccl. Hierar. S. Tho. 3 p. q. 67. a. 7. & 8.

quæ ad Christiani hominis statum spectant: quoad ea scilicet, quæ debent credere,& facere. Diuinis nostris Ducibus, id est Apostolis, (ait S Dyonisius) visum est, infantes ad baptismum suscipere secundùm istum sanctum modum,& conditionem: quòd naturales pueri parentes tradant eum cuidam docto in diuinis pædagogo, vt reliquum sub ipso puer ageret, sicut sub diuino patre & Saluationis Sanctæ susceptore. Attende: quanta sit huius patrini laus, quem vir sanctissimus PATREM DIVINVM appellat: vt intelligatur, debere eum erga infantem spiritualis patris officio fungi: educando illum,&, vt cœlesti Patri seruiat, aptando. Et S. Augustinus eundem vocat fideiussorem apud Deum pro eo, quem in sacro fonte suscepit: quòd suo tempore sit præstiturus, quod in baptismo est professus, & ex parte sua sit ipse illum adiuturus, vt reipsa illud præstare possit.

De Consecr. d.4.ca. vos.

SED quoniam hoc munus solet ferè esse in ordinarijs patrinis, tantùm titulus, curæ fuit prouidentiæ diuinæ, de alijs prospicere, qui sint verè ac reipsa Pædagogi ac Magistri *Patresq́ diuini*: præstantes perfectissimè, quod Patrinis aliàs incumbebat: imò in eum finem etiam Instituta religiosa erexit: quorum vocatio eò tenderet, vt sanæ doctrinæ lacte eos nutriret ac doceret, Christianismi obligationes impleret, vt sic Baptismi gratiam conseruare,& augere possent. Hoc institutum inspirauit DEVS S. N. Patri Ignatio, Societatis Iesu Fundatori: qui tantam huius muneris opinionem & æstimationem habuit, vt statuerit, in ipsa solenni professione, expressam eius fieri mentionem; ne aut obliuione, aut contemptu vnquam in Societate prætermitteretur. Nec mirum est eos, qui de Iesu societate sunt magnifacere, paruulos ad ipsum, vt eos benedicat, deducere; cùm sciant quantoperè ipse hoc officio delectetur, quemadmodum supra est dictū. Hoc ipsum adhuc ampliùs constat ex ijs, quæ in Sacramento Confirmationis geruntur: cuius ministri non sunt ordinarij,& communes Sacerdotes, sicut in Baptismo ob eius necessitatem: sed Episcopi tantum. vt ita intelligeremus, maiores Ecclesiæ Prælatos, præcipua esse instrumenta, per quos baptizati perfecti euadant. E nihilominus, quoniam solus vnus Episcopus, ad curam tot confirmatorum gerendam, non sufficit; etiam hic patrinus vnus asignatur, qui ipsum Confirmandum teneat: vt ostendatur, eum speciali auxilio indigere, ad perfectionem consequendam,& contra eius hostes depugnandum. Et hic Patrinus (quemadmodum S. Thomas aduertit) necesse est, vt sit ipse eodem Sacramento Confirmatus: ad significandum, oportere eum Spiritus S. vnctionem in seipso habere, qui debeat alios ad eam consequendam adiuuare;& oleo ac balsamo sanctitatis perfectæ vnctum esse eum, qui instrumentum sit, quo alij eadem sanctitate vngantur. Præterea, ipsi Patrini, & qui baptizatur & confirmatur cognationem quandam spiritualem adeò strictam inter se contrahunt, vt in certis gradibus Matrimonium impediat:

Marc. 10.16. complexans eos, & imponens manus super illos, benedicebat eos.

30.q 4.c. si quis. 3.p.q 72. a. 10. ad 2. d. a. 11.

Trid. Concil. sess 24. dec de refor. c. 3.

vt sic

vt ſic perpetua amicitia intelligatur, qua debent inter ſe eſſe coniuncti, tanquam parentes & filij amore puro, non carnis, ſed ſpiritus: (qui vt Nicolaus Papa dixit) eò perfectior eſſe debet, quò ſpiritus carnem excedit. *In Epiſt. ad Conſult. Valgar c. 2.*

§. 1. *Semper opus eſſe Patre ſpirituali.*

CONSILIVM hoc, quod Spiritus S. Eccleſiæ ſuæ inſpirauit, nos decet; omnes homines ſiue ſæculares, ſiue religioſos, qui in virtutibus proficere, & in pugnis ac tentationibus firmi ac conſtantes eſſe cupiunt, debere præter maiores Prælatos, Patrem aliquem ſpiritualem habere, qui Pædagogi, Magiſtri, Patrini, ac Protectoris inſtar dirigat, adiuuetque, vt voti compotes euadant. Eum in modum, quo DEVS D. N. in ſua gubernatione per Angelos ſuos, non ſolùm conſtituit Principatus & Poteſtates, qui Eccleſias, & Prouincias gubernent; ſed cuique etiam particulari homini cuſtodem Angelum deſtinauit, qui eum ad ſalutis portum peruenire iuuaret. Quod ſi in via virtutis ſis Tyro, danda tibi opera eſt, vt benè in humilitate funderis: tibi perſuadens, te tanquam ignorantem, Magiſtro indigere, qui te doceat; & tanquam infirmum, Medico, qui te curet; tanquam peregrinum, qui eam viam nunquam ambulauerit, duce, qui te comitetur ac dirigat; tanquam Militem nouum, Duce, qui te gubernet; & tanquam debilē ac timidū, Patrino & Protectore, à quo adiuueris & protegaris: Excitare autem etiam debes fiduciam tuam, quòd DEVS D.N. & cuſtos Angelus hominis defectum circa tuam gubernationem ſupplebunt.

QVOD ſi bona & commoda illa cognoſcere velis, quæ hinc tibi prouenient: conijce oculos in conſilium illud ac diſpoſitionem, qua vſus eſt DEVS ad Hebræos ex AEgypto educendos; & per deſertum ad promiſſam terram deducendos. quod conſilium viua quædam imago eſt eius directionis, quam adhibet ad homines è peccati ſtatu educendos, & per huius mundi deſertum ad æternæ promiſsionis terram dirigendos. Quod ſi attentè perpendas, inuenies, populum illum duos habuiſſe duces, alterum Angelum Domini, de quo dixit: a *Ecce ego mittam Angelum meum, qui præcedat te, & cuſtodiat in via; & introducat in locum quem paraui. Obſerua eum, & audi vocem eius, nec contemnendum putes: quia non dimittet, cùm peccaueris, & eſt nomen meum*, & auctoritas mea *in illo:* Alterum ducem habuit ipſum Moyſem, qui eduxit populum illum ex AEgypto, & per totam viam magna poſteà cura deduxit. Ille enim aperuit illis b *mare rubrum*, vt, *aqua diuiſa*, ſine vllo detrimento tranſirent: in qua tamen poſteà ad eundem locum reuertente, *Pharao totusq́; eius exercitus*, qui populum perſequebantur, ſummerſi ſunt. Et cùm Amalechitæ inſurrexerunt contra populum c *eleuauit ipſe manus in cœlum*, & impetrauit populo victoriam; Cùm morderentur à ſerpentibus d *poſuit*

a *Exod.* 23. 20.
b *Exod.* 14. 20. 28.
c *Exod.* 17. 11.
d *Nū.* 21. 9.

serpentē æneū pro signo, quē qui percussus aspiciebat, sanabatur. Cū fame premerētur, impetrauit illis e *Manna de cœlo*; & cùm siti laborarent, f *aquam de petra illis eduxit*. Ac deniq; g *ascendens in montē Syna attulit illis tabulas legis*, & in omnibus aduocati & intermedij officium præstabat in rebus omnibus inter Deum & populum. Tale igitur est munus eorum, quos Deus D.N. tanquam Electorum suorum duces constituit, ad eos educendos ex Dæmonis & peccati tyrannide: dirigentes & adiuuantes eos orationibus, consilijs, varijsq; alijs medijs: fauente illis Deo, vt ea sint efficacia. Eorū.n. industria pertranseunt electi per mare tentationum, & tribulationum absque vllo suo detrimento, victis verò & extinctis hostibus. Et si alij recentes insurgāt, etiā cōtra illos impetrant victoriā. Quod si à serpentinis suis passionibus sint vulnerati, proponunt illis remedia, quæ in Christo crucifixo inueniēt; docētes eos ita eundē crucifixū aspicere, vt vulnerū sanitatē cōsequantur. Quando præ alimenti spiritualis defectu languēt, impetrant illis Manna celeste; & aquā petræ viuæ, quę est ipse Christus: applicantes illis Sacramenta ac remedia, quib⁹ refectio spiritus & gratia deuotionis ac lacrymarū obtinētur. Illi eos docent legem Dei; & vias, per quas illam adimplere debeant: prestantq; consiliariorum munus in dubijs eorum; Deo ipso, qui tales Duces cōstituit, responsa sua per eos dante. qui Duces tam deberent esse in verbo & opere potentes, atque ipse fuit Moyses, ad facinora adeò illustria patranda.

e Exod. 16. 15. f Nū. 20. 11. g Exod. 31. 18 & c. 34. 29.

§. 2. *Firmitatem & constantiam non debere esse soli vni spirituali Patri alligatam.*

QVONIAM de hoc argumēto fusiùs egimus in libro Ducis spiritualis, hic tantùm addemus quędā alicuius momenti monita, præsenti instituto accōmodata. Est aūt *Primū*: vt nunquā sis adeò alligatus vni Duci etiā bono, qui tibi cōtigit; vt, eo ablato, aut deficiente, tu quoq; à benè cęptis desistas. hoc.n. esset certū signū, te nō inniti precipuè Deo, eiusq; sancto timori & amori, sed respectibus humanis, & affectibus terrenis: vt qui pluris hominē facias quā Deū, nō secus atq; Israelitæ, qui adeò erāt Moysi Duci suo adstricti, adeoq; ab eius præsentia in adoratione veri Dei pendebant; vt ob eius per dies 40. absentiā, cū Dei mādato ascēdisset in montē Syna, statim à cultu veri Dei recedētes, idolū adorauerint. Et quāuis Moyses loco sui Aarō summū Sacerdotē reliquisset, nihili id fecerint, nec à deprauata sua volūtate potuerint retardari, quò minus ipsū Aaron vrgerēt dicētes: a *fac nobis Deos, qui nos præcedāt: Moysi.n. huic viro, qui nos eduxit è terra Aegypti, ignoramus, quid acciderit.* cogitabāt.n. miseri homines, sublato sibi Mose, Deū quoq; sublatū, qui per eū loquebatur, eosq; gubernabat; nec posse Deū idē præstare per Aarō. ideoq; stultitiā illā fecerūt, vt *tollētes in aures aureas oēs, opere fusorio facerēt ex eis vitulū cōflatilē, ac dicerēt: hi sūt Dij tui Israel, qui te eduxerūt de terra Aegypti.* In quo facto duo videm⁹ depicta vitiosa extrema eorū, qui exierūt

Tract. 4 c. 2.

a Exo. 32. 1.

ex Aegypto, vocante eos Deo per virum aliquẽ sanctũ, qualis fuit Moyses.

Alterum extremũ est, ꝙ nimiũ se homini obstringãt & addicãt, existimãtes tali Cõfessario, aut spiritus Magistro sibi sublato, ipsum Deũ etiã auferri; & gubernationẽ cęlestẽ, qua per eũ dirigebantur: nec posse aliũ esse à quo posint æquè dirigi ac iuuari. In qua re graui iniuria Deũ afficiunt, ob nimiã fiduciã, quã in homine ponunt: quibus propterea imprecatio illa cõpetit: b *maledictus homo, qui confidit in homine*. Ex hoc extremo in alterũ facilè deueniũt, æquè vitiosũ. Nam sublato illis homine illo, non ampliùs acquiescũt, vt ab alio dirigantur: sed proprio iudicio seipsos gubernãt. hoc enim est, ex aureis inauribus, operibus sc. obedientiæ, idolũ proprij iudicij conflare; illudq; adorare, cùm ei se subijciant, vt gubernentur. Si itaq; extrema hęc vitare velis, ita statuas ab homine gubernari, quẽ Deus tibi ad id designauit: vt præcipuã tuã fiduciã in ipso Deo colloces, qui per homines te docet, & alloquitur; & qui, vno sublato, nouit alterũ ęquè aptũ in ei⁹ locũ subrogare: quemadmodum mortuo Moyse, constituit Iosue, qui promouit ꝙ Moyses inceperat; & vno Prælato, Confessario, aut Magistro ac Directore, iuxta palatũ ac desideriũ tuũ, deficiente, cõstituet Deus aliũ, qui nõ minus arrideat. Quod si minus quã alter hic aptus esset: ipsius Dei prouidẽtiæ erit, eius defectus varijs vijs sibi notis supplere. ab ipso siquidẽ præcipuè omnis apta ordinatio pendet: iuxta illud Apostoli ad Corinthios hoc errore non nihil infectos, valdeq; gloriantes ꝙ Magistrũ habuissent alij Paulum, alij Apollo: plus eis, quã par erat tribuentes: c *Quid* (inquit) *est Apollo? quid Paulus? Ministri sunt Dei, cui credidistis: ego plantaui* prædicatione mea fidẽ & charitatẽ in votis: *Apollo* eandẽ sua prædicatione *rigauit: sed Deus incrementũ dedit*, interiùs illud in vobis efficiens. *itaq; neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat*: nihil. n. Ministrorũ labor, & industria valeret, *nisi Deus* eadẽ cũ illis faciens, *incrementũ daret*. Hoc dixit Apostolus: nõ, vt aliquid remitteres de opinione, quã par est habere de ijs, quibus Deus tanquã instrumentis vtitur, ad tuã directionem: ad quos vult te recurrere, quia sine eis non efficiet in te ipse opus suũ. quemadmodum nec plantis ipsis dat incremẽtum, nisi adsit qui eas plantet, ac irriget. Necesse tamen est huic tuæ de illis opinioni certũ limitẽ ac terminũ ponere; ita vt non tanquã ad homines tantùm ad eos recurras, sed tanquam ad Ministros Dei, qui per eos te docet: &, quando vnum aufert, sciet, alium tibi asignare, per quem idem, quod per alterum, præstet. Et propterea idem Apostolus addit: *qui plantat, & qui rigat, vnum sunt*. primus scilicet & secundus, & quotquot eis successerint, æquè enim facilè est Deo, per hunc ac per illum, te dirigere: modò illius prouidentiæ præcipuè innitaris, nec proprio tuo iudicio dirigi velis. Id enim Salomon suasit, cùm dixit: d *habe fiduciam in Domino ex toto corde tuo: & ne innitaris prudentiæ tuæ*, plus ei, quàm par sit, tribuens.

b *Iere.* 17. 5.

c 1. *Cor.* 3. 4.

d *Prou.* 3. 5.

NON possum tamen prætermittere, quin hic admoneam de astu Dæmonis, cùm videt sublatum nobis esse virum aliquem Sanctum, sub cuius directione feruenter in Dei obsequio pergebamus. tunc enim tanquam agmine facto grauissimis tentationibus nos aggreditur, vt à pijs desiderijs beneque propositis desistamus: sibi persuadens, remota columna, facilè ruere quicquid ei innitebatur. quemadmodum euenit Regi Ioas, de quo ait scriptura: quòd e *fecerit rectum coram Domino cūctis diebus, quibus docuit eum Ioiada Sacerdos*. Sancti enim illius viri instructio ac directio conseruabat, ac promouebat veram in Rege religionem. f *Postquam autem obijt Ioiada*, non passus est Dæmon hanc sibi occasionem elabi; sed instigauit *Principes Iuda, vt ingressi adorarent Regem, qui delinitus obsequijs eorum*, ac blanditijs, & muneribus acquieuit eis, persuaseruntque ei *vt Lucis & sculptilibus seruiret*. Et quamuis *Zacharias filius Ioiadæ* illi obsisteret, maleque facti eum, totumque populum admoneret, nihil profecit: sed potius iussit eum *lapidari in atrio domus Domini*, siue inter templum & altare. In qua narratione quasi depictum apparet, tum quantùm valeat Prælatus aliquis magna sanctitate & prudentia præditus, ad conseruandam veram religionem, spiritumque verum, non solum in priuato quopiam homine, sed etiam in ipso Rege, & toto regno: cuius Prælati iactura grauiter, proculdubiò, est ferenda. quamuis Deus soleat eam reparare mittens loco Ioiadæ defuncti aliquem Zachariam non minus feruentem patre suo.

e 4. Reg. 12. 2.

f 2. Paral. 24. 17.

TVM etiam in eadem narratione apparet ad viuum depictus Sathanæ astus, suis tentationibus euestigiò accurrentis ad religionem & spiritum deturbandum, qui sub tali Ioiada florebat. Cui sathanæ necesse est viriliter & strenuè resistere: consilia ac directionem sequendo eius, qui in demortui locum succedit: quia idem D. Deus est, qui per vtrumque loquitur; & studendo profundas in virtute radices iacere; tuamque in eam propensionem & affectum promouere: non quòd eam Petrus Paulusve prædicauerit, aut docuerit; sed ob ipsiusmet virtutis bonitatem, & præstantiam, Deique dignitatem & eminentiam, cui illa innititur.

HANC veritatem assecuta est feruens nostra RVTH, quæ, etsi ducem haberet NOEMI, per quam DEVS illam ex idololatria eduxit: non tamen constantiam & perseuerantiam suam illi adstrinxit: sed dixit potius: g *quæ te terra morientem susceperit, in ea moriar: ibiq; locum accipiam sepulturæ*. mentem & voluntatem suam aperiens, vt quamuis diuturnior sua vita esset, quàm suæ Magistræ ac ducis, non propterea esset in patriam suam Moab, reditura; sed in Bethlehem tota reliqua vita permansura, vero Deo vsque ad eius finem seruiendo.

g Ruth. 1. 17.

§. 3. In

§. 3. *In quibus rebus, & qua ratione Patribus spiritualibus sit parendum.*

QVONIAM in subiectione & obedientia spiritualibus Patribus præstanda alia quoque vitiosa extrema inueniri possunt: ne in illa incidas, obseruandũ est tibi: in actionibus præceptis non esse opus, superiorem aut spiritualẽ Patrem consulere: cùm cõstet teneri te ad eas, etiamsi is tibi eas nõ imponat; nec debere eas omittere, etiãsi is prohibeat, iuxtà illud S. Petri: a *obedire oportet Deo magis quàm hominibus:* sed eas quæ sunt Consilij, & supererogationis; in quibus plus minusve pręstari potest, propriaq; voluntas facilè alitur & fouetur, expedit omninò cum Patre spirituali cõmunicare, eiusque directionem sequi: licèt, quod in te est, meritò debeas vehementer propendere ad ita laborandum in omnibus, quæ sunt diuini obsequij, vt nunquam sis otiosus. quod mirificè declarauit Spiritus Sanctus iubens, pigrum discere à duobus animalculis: altero per terram repente, altero volante per aëra: quæ duas constituunt respub. quarum altera nullum habet caput, à quo gubernetur, altera vero caput vnum habet: & vtraque in laborem maximè incumbit. Prima respublica est formicarum, de quibus ait: b *Vade ad formicam ò piger,* & considera vias eius, & disce sapientiam: *quæ cùm non habeat Ducem, nec Præceptorem, nec Principem: parat in æstate cibum sibi; & congregat in messe, quod comedat.* quasi diceret, considera, ò piger, vehementem formicarum ad colligendum in æstate semina, quæ in hyeme comedant, propensionem: & deprehendes, quod quamuis nec Ducem habeant, nec Magistrum, qui doceat illas viam; nec Principem aut Regem, qui ad laborandum impellat: ipsæmet ex propria inclinatione laborem amplectantur: imò, vt Plinius ait, onus interdum suscipiunt corpore proprio maius; & omnes magno ordine & conformitate, ita vt aliæ alias non impediant, continuè laborant. Hunc itaque in modum toto huius vitæ tempore tantam debes propensionem habere ad præcepta diuina explenda, & c *quodcunque facere possis, instanter operandum:* vt etiamsi Magister nullus, qui te dirigeret; nec superior, qui te vrgeret; nec vllæ pœnarum minæ, aut præmiorum temporalium spes adesset, non velles huic sancto exercitio manum subtrahere: eò quòd ad tuam salutem ita expediat, ipsique Deo ita placeat. Id quod consentaneum omninò est non solùm eò quòd Christianus sis, sed etiam (vt ait S. Basilius) quòd homo d *natus* sis *ad laborarem, quemadmodum auis ad volatum.*

a *Act.* 5. 29

b *Prou.* 6. 6.

Lib. 1. *c.* 30.

c *Eccles.* 9. 10.

In illud Isa. 1. *solennitates vestras.*

d *Iob.* 5. 7. *S. Hieron. in Ezech* 3. *& epist. ad Rusticum.*

NE tamen ex hac formicarum repub. occasionem accipias existimandi, non esse tibi necessarium Ducem aut Magistrum: audi secundam similitudinem ex apum repub. desumptam, quam idem Salomon addit iuxtà

translationem Græcam, quam multi S. Patres sequuntur: *vade* (inquit) *ad apem & disce, quàm sit operosa, quamq́ seriam operationem exerceat: cuius labores & Reges & Idiotæ ad sanitatem assumunt; desiderabilisq́ est omnibus, & illustris: & quidem cùm sit viribus infirma, tamen, quia sapientiam honorat, euecta est.* quasi dixerit: si à formicis didicisti laborare in operibus corporalibus, disce etiam idem in magis spiritualibus & excelsioribus, imitando apes, solicitè per flores volitantes; mel, ceramque colligentes: ex quibus fauos suos in tanta copia conficiunt, vt habeant non solùm vnde ipsę alantur, sed etiam alios. quo labore sapientiam honorare dicuntur, ob illustre exemplum, quod sua diligentia præbent ad eam comparandam. Hunc ergo in modum laborandum tibi, sanctaq; meditatione volandum per varios diuinorum mysteriorum flores; & colligenda veritatum cera, rosque virtutum in tanta abundantia, vt non tibi solùm, sed alijs quoque prodesse possis. Sed aduerte, quod apes suum habeant Ducem, Magistrum, ac Regem, quem sequuntur, cui parent, qui desides punit, & ex alueari suo otiosas planè repellit, vt ex hoc discas exēplo, opus te habere Duce, Magistro, ac Superiore, q te doceat, ac gubernet: vt si incurius sis in ijs, quæ tibi incumbunt, etiam stimulet. si itaque in operibus ac laboribus tuis perfectus esse desideras; quoad affectum quidem imitandæ sint tibi formicæ; quoad effectum verò & executionem apes debes æmulari. adeò enim feruentia laborandi pro Dei amore desideria habenda sunt, vt ipsamet inclinatio tua ad id te compellat; & e *Charitas Christi*, vt Apostolus ait, *te vrgeat*, calcarq; addat, vt non opus habeas alio, qui te stimulet, aut timorem incutiat. In executione autem horum desideriorum recurrendum tibi est ad spiritualem Patrem, qui spiritualia exercitia, in quibus occupari debeas, tibi designet: vt rectè & vtiliter progrediaris. Quod si formicam quandam apemque valdè solicitam videre cupis, à qua & obediendi, & laborandi modum hunc addiscas, vt perfectus euadas: audi quæ sacra historia RVTH de ea refert secundo eius capite.

Orig. homil. 2. in Isai. S. Damas. lib. 2. Paral. c. 89. Iansen. Prouerb. 6. 6.

e 2. Cor. 5. 14.

Cap. 2. Ruth.

ERAT *autem viro Elimelech consanguineus, homo potens, & magnarum opum, nomine* BOOZ. *Dixitq́* RVTH *Moabitis ad socrum suā: si iubes, vadam in agrum, & colligam spicas, quæ fugerint manus metentium, vbicunq́ clementis in me patrisfamilias reperero gratiam. Cui illa respondit: Vade filia mea. Abijt itaque & colligebat spicas post terga metentium. Accidit autem, vt ager ille haberet dominum nomine* BOOZ, *qui erat de cognatione* ELIMELECH. *Et ecce ipse veniebat de Bethlehem, dixitq́ messoribus: Dominus vobiscum. Qui responderunt ei: benedicat tibi Dominus. Dixitq́* BOOZ *iuueni, qui messoribus præerat: cuius est hæc puella? Cui respondit: Hæc est Moabitis, quæ venit cum* NOEMI, *de regione Moabitide: & rogauit, vt spicas colligeret remanentes, sequens messorum vestigia: & de mane vsque nunc stat in agro, & ne ad momentum quidem domum reuersa est. Et ait* BOOZ *ad* RVTH:

audi filia, ne vadas in alterum agrum ad colligendum, nec recedas ab hoc loco: sed iungere puellis meis, & vbi messuerint sequere. Mandaui enim pueris meis, vt nemo molestus sit tibi: sed etiamsi sitieris, vade ad sarcinulas, & bibe aquas, de quibus & pueri bibunt. Quæ cadens in faciem suam & adorans super terram, dixit ad eum: Vnde mihi hoc, vt inuenirem gratiam ante oculos tuos, & nosse me dignareris peregrinam mulierem? Cui ille respondit: Nunciata sunt mihi omnia, quæ feceris socrui tuæ post mortem viri tui: & quòd reliqueris parentes tuos, & terram in qua nata es, & veneris ad populum, quem antea nesciebas. Reddat tibi Dominus pro opere tuo, & plenam mercedem recipias à Domino Deo Israel, ad quem venisti, & sub cuius confugisti alas. Quæ ait: Inueni gratiam apud oculos tuos Domine mi, qui consolatus es me, & locutus es ad cor ancillæ tuæ, quæ non sum similis vnius puellarum tuarum. Dixitque ad eam Booz: *Quando hora vescendi fuerit, veni huc & comede panem, & intinge buccellam tuam in aceto. Sedit itaque ad messorum latus, & congessit polentam sibi; comeditque & saturata est, & tulit reliquias. Atque inde surrexit, vt spicas ex more colligeret. Præcepit autem* Booz *pueris suis dicens: Etiamsi vobiscum metere voluerit, ne prohibeatis eam: & de vestris quoque manipulis proijcite de industria, & remanere permittite, vt absque rubore colligat, & colligentem nemo corripiat. Collegit ergo in agro vsque ad vesperam: & quæ collegerat virga cædens, & excutiens, inuenit hordei quasi Ephi mensuram, id est, tres modios. Quos portans, reuersa est in ciuitatem, & ostendit socrui suæ: insuper protulit, & dedit ei de reliquijs cibi sui, quo saturata fuerat. Dixitq; ei socrus sua: Vbi hodie collegisti, & vbi fecisti opus? sit benedictus qui misertus est tui. Indicauitque ei apud quem fuisset operata: & nomen dixit viri, quòd* Booz *vocaretur. Cui respondit* Noemi: *Benedictus sit à Domino: quoniam eandem gratiam, quam præbuerat viuis, seruauit & mortuis. Rursumq; ait: Propinquus noster est homo. Et* Rvth: *Hoc quoque inquit, præcepit mihi, vt tam diu messoribus eius iungerer, donec omnes segetes meterentur. Cui dixit Socrus: Melius est, filia mea, vt cum puellis eius exeas ad metendum, ne in alieno agro quispiam resistat tibi. Iuncta est itaque puellis* Booz: *& tam diu cum eis messuit donec hordea & triticum in horreis conderentur.*

In iucunda hac Historia delineata, ac picta sunt admiranda exercitia iustorum, qui valdè perfecti esse contendunt: quorum fundamentum est exacta erga Deum, & erga eos, qui eius nomine gubernant, obedientia. In qua adeò eluxit feruens Rvth, vt de ea dixerit Christus D. S. Brigittæ in quadã reuelatione: Rvth *fuit in populo Dei clarior, quia voluntati propriæ nõ obediuit*; sed Dei ipsius eam vocãtis, & Noemi, quã in Magistrã acceperat: cui adeò se subiecit, vt dixerit: f Qvicqvid Praeceperis Faciam. sed ostẽdit ipso facto, se formicas apesq; laboriosas imitari. nam cũ in Bethlehẽ peruenisset, & messis hordeacea inciperet, magistrã suã

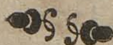
Lib. 6. Reuela. c. 10.

f Ruth. 3. 5.

præue-

g Ruth.2.2. præuenit dicens: g *ſi iubes, vadam in agrum & colligam ſpicas, quæ fugerint manus metentium.* oſtendit inquam hic inſtar formicæ deſiderium laborandi in occupatione adeò vili ac laborioſa: ad quam ſponte ſua ſe obtulit, priuſquàm facere iuberetur. Nam fortè NOEMI ipſa non fuiſſet auſa id iubere. Sed & apis obedientiam oſtendit, quæ noluit prius facere quod optabat, quàm eius Magiſtra id approbaret, & faciendi poteſtatem faceret. In quo præclaram quandam obediendi regulam expreſſit, quam tradit Sanctus Gregorius dicens: in proſperis & honorificis carnique iucundis rebus nihil de ſuo habere debet perfecta obedientia. non enim debet ad eas propendere, aut deſiderare, & multò minùs à ſuperiore petere: ſed expreſſum potiùs expectare mandatum. imò & quando illud adeſt, expedit, ſi fortè poteſt, demiſsè recuſari. Quemadmodum Moyſes & Ieremias, cùm DEVS illis gubernationis & prædicationis munus committeret, demiſsè deprecabantur. Quando autem peragenda ſunt amara aut vilia, pœnalia, & laborioſa: perfectus obediens aliquid de ſuo habere debet; vt ſcilicet in ea propendeat, mortificandæ propriæ voluntatis, Chriſtumque Dominum noſtrum ſeriò imitandi causâ. Quam propenſionem ac deſiderium cùm habet, non eſt expectandum Magiſtri mandatum, ſed ſponte ſua cum debita reſignatione ſeſe ad ea obeunda offerre, dicens Prælato aut Confeſſario, quod RVTH dixit Noëmi, breuibus ac ſynceris verbis, & cum reſignatione: *ſi vis, vadam in agrum*, ad laborandum ſcilicet; & ſi permittis, incumbam in hæc & illa opera pœnitentiæ, humiliationis, vt ſunt ieiunia, flagella, & miniſtrare pauperibus in Xenodochijs, &c. Et hoc non eſt contra perfectionem obedientiæ: talis enim non tendit ad ſuam voluntatem exequendam, nec ad trahendam ſuperioris: ſed aperire tantùm vult viam, vt liberè ille iubeat, quod ſubdito magis expediet. Huius rei praxis proponetur fuſiùs in proximo Tractatu, vbi ratio tradetur, qua ſe pœnitentes erga ſuos Confeſſarios gerere debeant. nunc pergamus ad reliqua diuinæ vocationis media, per quæ Perfecti reddamur.

Lib 35. Moral. c.13.

CAPVT

CAPVT X.

VARIOS PROSPEROS ET ADVERSOS EVENTVS medium esse diuinæ Vocationis: quibus iusti confirmantur, & perficiuntur; fiuntq́; omnibus illis superiores.

ADMIRANDVM esse diuinæ prouidentiæ consilium in externis medijs adhibendis ad iustos confirmandos & perficiendos: quemadmodũ diximus etiã superiùs, stupendum esse eiusdẽ consilium ad vocandos & cõuertendos peccatores. Inter hæc tamen media valdè eminet varietas prosperorũ aduersorumq́; euentuũ, quibus eos deducit: nunc a *eleuando vsque ad cœlos, nunc deprimendo vsque ad abyssos.* varijs his euentibus (vt perpendit S. Chrysost.) vitam eorum cõtexens, vt aduersis profundiùs in humilitate & patientia radicentur; prosperis verò in sublimè proficiant Charitatis & confidentiæ: & hac ratione diuinum suum Ducem imitentur: (cuiꝰ vita ab ipsa natiuitate vsq; ad mortem huiusmodi aduersis ac prosperis fuit contexta) & vti nouerint, tanquam alter S. Paulus manu b *dextra ac sinistra*; proficiantq́; per *infamiam & bonam famam*; per diuitias & paupertatem; sanitatem & infirmitatẽ: non se extollentes inaniter in prosperis, nec deficientes animo in aduersis; nec suam constantiam propter tantam varietatem imminuentes. In cuius signum Episcopus Confirmatos percutit in faciem, pacemque precatur: vt meminerint ipsorum pacem in multa patientia consistere, & in Sanctitatis firmitate: quamuis contrarijs omninò ventis oppugnentur. præparantes se dum flat vnus, ad pugnandum cum altero iuxtà regulam Ecclesiastici dicentis: c *in die bonorum ne immemor sis malorum: & in die malorum: immemor sis bonorum*: & d *memento paupertatis in tempore abundantiæ, & necessitatum paupertatis in die diuitiarum.* futura enim est ab his in illa mutatio: & virtutes, quas vno die comparaueris, vsui tibi erunt, vt in alio sis firmius. Nec immeritò etiam *diem* appellat *malorum*: nam etsi exteriùs videatur nox obscura, interiùs tamen est dies clara: siquidem in aduersitate non amittitur lux diuinæ gratiæ, nec iustitiæ Sol occumbit. Et propterea idem Ecclesiastic. dixit: e *hominem sanctum in sapientia manere sicut solem.* quemadmodum enim Sol nunquã amittit lumen, quod in se habet, etsi varias interdũ ecclypses patiatur, quæ eius radios, ne mundum illustrent, impediunt: ita vir iustus & perfectus, quamuis multas ecclypses ob tribulationes, huiusque vitæ aduersitates patiatur: semper tamen in spiritu suo retinet gratiæ splendorem, & substantialem feruorem Charitatis.

a *Psal.* 106. 26.
Homil. 8. *in Matth.*
b 2. *Cor.* 6. 7.
Catechismus Rom. c. de Confirm. ad finem.
c *Eccl.* 11. 27.
d c. 18. 25.
e *Eccl.* 27. 12.

§. 1. *Quatuor excellentias obtineri, rerum prosperarum, & aduersarum varietate.*

HAc rerum varietate quatuor præcipuè intendit DEVS D. N. per quæ tanquam per gradus quosdam ad Christianæ perfectionis fastigium conscenditur, gloriæq; corona excellenter acquiritur. *Primum* est, ne viri iusti inordinato amore rebus prosperis adhærescant, aut nimiū aduersas timeant: sed spiritum suum supra omnes attollant, animo quodam erectione & omnibus superiore. (S. Greg. lib 10 Moral. c. 12.)

Secundum est, vt amorem totum & timorem suum in solo Deo collocent; cum quo solo sint cōtenti, & in cuius sola voluntate gloriaq; conquiescant: dicentes cum Dauide: a *quid mihi est in cœlo? & à te quid volui super terram?* Huc accedit *tertium*, quod Deus intendit; vt scilic. fidant iusti diuinæ prouidentiæ, quòd prospectura sit illis, siue in prosperis, siue in aduersis, quod è re illorum magis erit. Ideoq; ipsi vtrumq; acceptent toto tempore, quo Deo ita placebit, vt perfectiùs ei seruiāt. Ex his tribus *quartum* oritur, vt scil. eos in Sancto suo seruitio ita corroboret, vt tanquam immutabiles magna firmitate & gaudio vsq; ad mortem in diuino obsequio perseuerēt. Quemadmodum S. ille vir Tobias, de quo eius historia refert, quòd varios hos rerum euentus expertus, immobilis in Dei timore permanserit, b *agens gratias Deo omnibus diebus vitæ suæ.* æquè cùm Rex c *Senacherib* illum persequeretur, atque cùm Rex *Salmanassar* illi faueret: & cùm sanus esset ac diues; atque cùm ad paupertatem redactus, infirmus esset ac cæcus. d *Iustum* enim (ait Sapiens) *non contristabit quicquid ei acciderit*, ita vt ipsum perturbet, aut benè proposita ipse mutet: potius e *quasi Leo confidens absque terrore est creaturarum*: quia cor eius magnanimum est, & omnibus creaturis ex virtute Dei superiùs: quemadmodum per suum Prophetam promisit dicens: f *tunc delectaberis in Domino, & sustollam te super altitudinem terræ.* Terra ait Sanctus Gregorius, valles habet, & montes; superiora & inferiora. Inferiora censentur paupertas, ignominia, morbus; & reliqua aduersa, quæ omnes homines fugiunt: Superiora sunt diuitiæ, honores, dignitates; & cætera prospera, quæ huius mundi homines appetunt. at viri perfecti à Deo extolluntur supra valles & montes terræ: quia superiores eos facit aduersis & prosperis mundi. non enim negligunt illa, ad quæ tenentur, in valle pusillanimitatis; neque prosperis hærent arroganter, in monte vanitatis; sed æqualiter in vtroque se habent; & tanquam g *aquila eleuantur* à terra, *& in arduis ponunt nidum suum*, in ipso scilicet cœlo; & intra ipsummet DEVM, in quo totum suum gaudium & consolationem reponunt. Ac propterea magnum latet mysterium in eo, quòd

a Psal. 72. 25.
b Tob 2. 14.
c Tob. 1. 22. 13.
d Prou. 12. 21.
e c. 28. 1.
f Esai 58. 14 Lib. 31. Moral. c. 19.
g Iob. 39. 27

Isaias duo illa coniunxerit: *delectari super Domino & sustolli super altitudines terræ*, vnum enim horum sine altero non inuenitur: non enim super omnes res mundi poteris eleuari, nisi totum solatium tuum in DEI possessione constituas; nec delectari poteris in solo DEO, nisi super omnes res mundi sustollaris. Ac proinde nimio affectu in aliquam earum propendeas, illique adhærescas: non habebis in virtute constantiam. Nam, vt S. Gregorius ait, nemo potest res caducas & instabiles amare, & ipse immutatus permanere: rebus enim terrenis mutatis, necesse est & ipsum cum eis mutari. Si nimium fortunæ bona, honorem aut delicias ames, non es illis superior, sed inferior: ac proinde illis mutatis, & tu mutaberis. Contrà verò magnam firmitatem & immutabilitatem habebis, si te supra omnia creata, prospera & aduersa sustuleris; Deoque soli, qui nec mutatur, nec mutari potest, te arctè cõiunxeris. Et tunc benè dicere licebit cum Apostolo: h *certus sum, quòd neq; tribulatio, neque angustia, neque angeli, neque principatus; neque virtutes, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundũ; neque creatura alia poterit me separare à charitate Dei, quæ est in Christo IESV D. N.* Nam virtus Dei facit me omnibus superiorem: qui suam omnipotentiam in eo ostendit, vt miro quodam modo contrarijs ventis, rebus scilicet prosperis & aduersis faciat velociter currere ad portum saluationis, & perfectionis: eosdẽ proferens effectus per media, quæ in specie videntur contraria: fiduciam scil. per aduersitates; & humilitatem per prosperitates: in illis enim illuminat mentẽ, vt agnoscat: se (vt dixit Oseas) deduci i *ad vallem Achor*, & tribulationis, *ad aperiendam spem*; ipsaq; experientiâ sentire prouidentiam diuinam in media sua amaritudine; & simul agnoscat, prosperitates nõ esse suas, sed gratuita dona Dei, cõformantis se ipsius imbecillitati, sine ipsius meritis; eò quòd nec humeros, nec vires haberet, ad onus grauius portandũ. Et hoc modo ex omnibus capit vtilitatem. nam (vt ait S. Apost.) k *diligentib. Deum omnia cooperantur in bonũ*. Et quamuis dexteram & sinistram manum habeant, sunt tamen (vt notat Cassianus) ambidextri, quemadmodum ille dux Aod, l *qui vtraq; manu pro dextra vtebatur*. Nam ex prosperis & aduersis spirituale bonum pro anima sua hauriunt; & æquè laboribus crescunt, atq; solatijs; honoribus, atque ignominijs. Ipsis enim, quicquid DEVS vult, etsi carni aduersetur, est felicitas spiritus. tunc (ait S. Gregor.) sunt iusti tanquam illi Cherubini, quos Ezechiel vidit m *palmas habere ad latus dextrum & sinistrum*: eò ꝙ prosperis & aduersis palmam & perfectã victoriã obtineãt, vincẽtes impetus tentationũ & pusillanimitatũ, q̃ ex aduersis euẽtibus proueniũt; & impetus similiter vanitatũ, & ambitionũ, quę ex prosperis solent pullulare: dicentes cum Apostolo: n *scio & humiliari, scio & abũdare; & satiari & esurire; & abundare & penuriam pati, vbiq; & in omnib. institutus sum; omnia possum in eo qui me confortat*. cuius gratia & virtute paupertas & diuitiæ;

Lib. 2. Moral. c. 3.
h Rom. 8. 38.
i Oseæ 2. 15.
k Rom. 8. 28
Collat. 6. c. 9. & 10.
l Iudic. 3. 15.
Homil. 19. in Ezech.
m Ezech 41. 19.
n Phil. 4. 12.

Serm.21 in Cant.

fames & ſaturitas mihi ſunt materia coronę. Quod ait S. Bernard. eſſe, quaſi frui modo quodam ſtupendæ immutabilitatis, quæ eſt æternitatis participatio quædam, quæ obtinetur in ipſa gloria.

§. 2. *Confirmantur prædicta exemplo* NOEMI.

OMNIVM quæ dicta ſunt, poſſemus afferre præclariſsima exempla ex ijs quæ diuina Scriptura narrat de Iob, Ioſeph, Dauide, Tobia, & multis alijs ſanctis: qui per varios prædictos rerum euentus ad perfectionis culmen peruenerunt. Sunt nunc conijciamus tantùm oculos in duas Matronas NOEMI & RVTH, quæ eiſdem vijs fuerunt deductæ. NOEMI primùm magnã habuit proſperitatem in Bethlehem; ſed poſtea tot aduerſitates in Moab: vt cùm rediſſet in Bethlehem, omnes mulieres ciuitatis cum admiratione magna dicerent: a *Hæc eſt illa* NOEMI? atque ſi dicerent: hæc eſt matrona illa diues, potens & pulchra, quæ adeò ſolenniter à nobis diſceſsit? & quomodo adeò pauper redit, & miſera? quod etſi plurimæ per modum laudis & commiſerationis diceret, referentes eius virtutes, eiuſque vicem dolentes; aliquæ tamen idem fortè dixerint, per modum irriſionis & murmurationis: quaſi notando eius ſuperbiam & vanitatem, quòd tales calamitates DEVS reddiderit eius peccatis. nam etiam in ipſis aduerſitatibus vult DEVS, iuſtos ſentire ventos contrarios: vt ſcilicet alij illos conſolentur, alij contriſtent; alij laudent, alij vituperent: vt, ſi laude fortè euaneſcerent, vituperio humilientur; & ſi contemptus redderet timidiores, laus animum adderet atque ſpiritum: & hac ratione (vt S. Gregorius ait) ſint in bono conſtantiores. Sed perfecti altiùs in aduerſis volant, nec laudes admittentes, nec timentes opprobria: potiùs cum NOEMI dicunt: b *Ne vocetis me* NOEMI (*id eſt pulchrã*) *ſed vocate me* MARA (*id eſt amaram*) *quia amaritudine valdè repleuit me omnipotens. Egreſſa ſum plena* (cùm viro ſcilicet, cum filijs & facultatibus) *& vacuam reduxit me Dominus. Cur ergò vocatis me Noëmi quam Dominus humiliauit, & afflixit omnipotens?* In quibus verbis pulcherrima quędam ratio delineatur, perfectionem in aduerſitatibus conſequendi.

a *Ruth.1.10.*

4. Reg. 9 37. dicebatur hæccine eſt illa Iezabel?

b *Ruth.1.10*

PRIMVM, vt tribuas eas ſicut NOEMI fecit, Deo, volenti te humiliare; & omnipotenti, volenti affligere: cuius prouidẽtiâ res huiuſmodi eueniũt, quod ſufficere debet, vt eas libenter acceptes, credẽs tibi eſſe vtiles. Si enim ipſe DEVS eas ita diſpoſuit, aut pmiſit: c *quis dicere poteſt, cur ita facis?* potius ergo dices cum Heli: d *Dominus eſt: quod bonum eſt in oculis ſuis faciat:* Nam idem erit etiam bonum in meis: quia ex eo magna mihi proueniunt commoda. Et, ſi omnipotens eſt, qui hæc diſponit, quis eius decreto reſiſtere poterit? quod ſi reſiſtere non licet: præſtat, me ſubijciendo,

c *Iob 9. & 12.*

d *1. Reg. 3. 18.*

illud amplecti. Nam, vt est omnipotens ad affligendum quemcunque voluerit, nemine prohibente: ita est omnipotens ad me liberandum ex tali aduersitate, aut eam in meam vtilitatem conuertendam, nemine etiam illum impediente. Nulla aduersa nocere mihi, aut mutare me poterunt: si pro me habeo Omnipotentem: qui me fortem & in eis constantem efficere potest. Etsi enim absolutus sit Dominus, non tamen est Tyrannus; & quamuis sit Omnipotens, non tamen est crudelis, sed beneuolus Pater, qui suis creaturis benefaciendo delectatur: nisi ipsæ sibi desint. Et æquali amore e *Dominus mortificat, & viuificat; deducit ad inferos, & reducit Dominus pauperem facit, & ditat; humiliat, & subleuat*. Et quamuis reuera multa huiusmodi aduersa eueniant à nostris inimicis, ex odio, & mala intentione: non propterea tribui non debent permissioni ipsius Omnipotentis Domini, qui potuisset quidem auertere; sed noluit, ob tuum commodum. Si ea immiserit Dæmon, dices cum Iob: f *Dominus dedit, Dominus abstulit; sicut Domino placuit, ita factum est: sit nomen Domini benedictum*: Quòd si manifestus aliquis inimicus: dices quemadmodum Dauid, cùm illi malediceret Semei: g *Dominus præcepit ei, vt malediceret mihi*, quatenus eam maledictionem permisit ob commodum meum. Quod si à falso aliquo fratre inferentur, dices cùm Ioseph: h *non vestro consilio, sed Dei voluntate hoc factum est*, in multorum commodum. Hac ratione seruabis semper patientiam, hauriesque ex aduersitate lucrum.

e 1. Reg. 2. 6.
f Iob 1. 21.
g 2. Reg. 16. 10.
h Gen. 45. 8.

2. Ex hoc licebit ad aliam recognitionem transire, qua eadem aduersa tuis peccatis attribuas; & agnoscas, te illis indigere: tum, vt purificeris à vitijs, & à recidiua præserueris: tum, vt virtutum excellentiam consequaris. Nam, si omnipotens cor tuum repleat amaritudine, non id facit, vt in ea sistat: sed vt à prauis humoribus, quibus infectum est, illud expurget, & ab inordinatis omnibus affectionibus purificet; impleat verò donis cœlestibus in maiori abundantia, quàm prius haberes. Superbia tua & arrogantia præsens, aut periculum in eam incidendi, causa est, ait S. Bernardus, cur Devs te affligat, & humiliet: auferens quod te faciebat arrogantem; vt reddat postea securiùs, cùm altiores in humilitate radices ieceris: & tunc licebit tibi dicere cum Noemi: *egressa sum plena, & vacuam reduxit me Dominus*. nam in prosperitate diuitem te existimabas, plenumque virtutibus: ne verò in ea cogitatione perires, euenit aduersitas, quæ tuum errorem detexit; effecitque, vt pauperem potiùs te agnosceres, & virtutibus vacuum, & sic ob hanc humilitatem reddet tibi Devs, quod amisisti per superbiam: tunc enim reuera es plenus, cùm te iudicas esse vacuum: sicut verè vacuus eras, quando arroganter existimabas te esse plenum.

Serm. 54. in Cantic.

3. Hinc est, quòd quemadmodum hæc Matrona in afflictionibus suis didicit, non gaudere, appellari se honorifico Noemi nomine, quo antea pas-

ſim appellabatur: quia tali ſe honore indignam iudicabat: ac propterea petijt vocari ſe MARAM, eò quòd hoc potius nomen illi competeret, quæ in ſuis oculis non iam pulchra ſed verè amara eſſet: Ita Iuſtus ex varijs his euẽtibus diſcit, nolle titulos & cognomina honorum, aut dignitatum; nec laudari ab hominibus: quia his omnibus indignum ſe reputat: & quia tantam in his omnibus videt inſtabilitatem: & propterea cognominibus potius delectatur vilitatis, & contemptus: vt ſic tutior exiſtat. ideoque etiam adueniente proſperitate, eandem retinet animi demiſsionem: cùm enim non pulchrum, ſed turpem ſe eſſe agnoſcat: non vult ab hominibus nomen habere, quod ſe non mereri iudicat. Ideoque cum S. Ioanne Baptiſta i *fatebitur ſe non eſſe Chriſtum, neque Eliam, neque Prophetam, ſed vocem* quandam, hoc eſt, quaſi nihil. Quamuis tamen plurimũ NOEMI prohibeat, pulchrã ſe ab alijs appellari, ſed amaram: veriſsima eſt ſententia ſponſę dicentis: k *nigra ſum, ſed formoſa, filiæ Ieruſalem, nolite me conſiderare quod fuſca ſim, quia decolorauit me ſol.* Benè enim conueniunt, quod aliqua nigra ſit, & formoſa; amara, & pulchra; nigra, & amara: ob triſtitiam & afflictionem, qua in corpore & in inferiori animæ parte afficitur; ſed formoſa & pulchra ob excellentiam virtutum, quæ in ſuperiori ſpiritus parte reſplendent. Ipſe enim ſol iuſtitię decolorat, vt augeat, magisque aſſecuret ipſam pulchritudinem.

i *Ioan.* 1. 20.
k *Cant.* 1. 5.

4\. SED num ſemper NOEMI nigra erit, & ſemper amara? potiùs ad antiquã pulchritudinem & elegantiam reuerterur. Nam prouidentia diuina, quæ vidit, eam aduerſitate profeciſſe; eam remouit, vt, proſperitate adueniente, etiam proficeret. Et quemadmodum Habacuc dixit: l *dum iratus fuerit, miſericordiæ recordabitur:* & in eadem aduerſitate ſemen aliquod relinquit tanquam principiũ reparationis eius: &, ſi iubet (vt Daniel refert) m *ſuccidi arborem magnam & pulcherrimam: ſimul tamen iubet, germen radicum eius in terra relinqui:* vt ſuo tempore reuireſcat, & ad priſtinam redeat proſperitatem. Hunc ergo in modum licèt NOEMI ipſi maritum abſtulerit, filiosque & fortunas; ſolitudinis tamen ipſius ſociam reliquit RVTH, per quam priſtinam ei reſtituit proſperitatem: rem ita dirigendo, vt BOOZ eam duceret, filiumque gigneret, qui ſenectutem NOEMI ipſi quietam afferret: quemadmodum eius vicinæ congratulantes ei dicebant: n *Benedictus Dominus, qui non eſt paſſus, vt deficeret ſucceſſor familiæ tuæ: & haberes, qui conſoletur animam tuam, & enutriat ſenectutem. de nuru enim tua, quæ te diligit, natus eſt filius, qui multò melior eſt tibi, quàm ſi ſeptem haberes filios.* Diſce itaque frater ex hoc exemplo, fidelis DEO eſſe in aduerſis. nam, vt habetur apud Iob: o *ſi fiduciam habebis in eum: cùm te conſumptum putaris, orieris vt Lucifer. & quaſi meridianus fulgor conſurget tibi veſpera,* ſanctitate tua firmiter & omni tempore, claro & obſcuro, elucente.

l *Hab.* 3. 2.
m *Dan.* 4. 11
n *Ruth* 4. 14.
o *Iob* 11. 17.

§. 3. *Idem*

§. 3. *Idem confirmatur exemplo RVTH.*

NON est minùs admiratione dignum exemplum ipsius Rvth, cuius vita ex varijs euentibus fuit contexta, in quibus excellentiam & firmitatem suarum virtutũ ostendit. Nam, cùm diues fuisset in Patria sua Moab, & iuxta aliquorum Doctorum sententiam magni cuiusdam principis filia: omnia tamen deseruit, vt in Bethlehem Deo seruiret. Peruenit verò ad tantam paupertatem, vt sudore vultus sui cibum quæreret; spicas colligens, quæ ex messorum manibus decidebant. In qua exercitatione raram adeò modestiam, honestatem, & patientiam præ se tulit: vt omnes aspicientes in sui admirationem raperet. dedit etiam operam diligentem, vt legem Dei ad literam seruaret: eas tantùm a *spicas colligens*, quas ipsa lex *pauperibus & peregrinis iubebat* ab ipsis agrorum Dominis, pro talibus *dimittendas*. Sed quoniam multi adeò erant parci & crudeles, vt non paterentur, pauperes, ad eas colligendas venire, Rvth decreuit non ingredi, nisi pij alicuius Patrisfamilias agrum, qui ipsam libenter admitteret, petita priùs facultate. In quo apparet, perfectam sanctitatem, in angustijs, & necessitatibus temporalibus, non solùm Iustitiæ leges seruare, ne in remedio illarum quærendo, Devm offendant, aut proximum lædant: sed etiam accuratè operam dare, ne fraternæ charitatis leges lædantur: & potiùs iuri suo credere, quàm illo cum proximi displicẽtia vti, (quamuis ille, quod iniustus & crudelis sit, immeritò offenderetur) ad contiones ac dissensiones euitandas, quæ multorum peccatorum seminarium esse solent. Cùm itaque omnes (teste S. Thoma) spiritualem proximi salutem proprij corporis saluti præferre debeant: magnæ perfectionis erit, abstinere à colligendis bonorum temporalium spicis, etiam cùm ad te iurè pertineant: si eas colligeres cum periculo amittendæ charitatis, quæ vita & salus est animarum. Cuius conseruationis gratia meritò debet corpus ipsum etiam nudum relinqui, iuxta Christi D. consilium dicentis: b *qui vult tecum iudicio contendere, & tunicam tuam tollere, dimitte ei & pallium.*

Nicol. Lyra.
a Leuit. 23. 22. Deu. 24. 19.
2. 2. q. 26. a. 5.
b Mat. 5. 40

Praeteream vs nunc insignem Rvth charitatem in largiendis eleemosynis ex ijs, quę suo labore conquirebat, de qua dicetur postea: & ad virtutem eius transeamus, quæ vnicum est pauperum remedium, tristium solatium, & eorum constantia, qui varia fortunæ tela experiuntur. Hæc autem est *fiducia* de paterna Dei N. prouidentia, in qua valdè Rvth excelluit, exiens ad spicas colligendas; nec sciens, quò sibi esset eundum; nec vel panis bolum secum habens, quem ori apponeret: solùm desiderans, in eiusmodi agrum peruenire, qui ad aliquem patremfamilias pertineret, erga se clementem & beneuolum. Sed clementissimus

Domi-

Dominus, qui c *voluntatatem timentium se*, & in ipso sperantium, *facit*, eiu desiderium respiciens, eam ad eum direxit, quem poterat desiderare, agrū scilicet BOOZ cuiusdam viri diuitis, potentis, ac pij: cui etiam inspirauit, vt tunc temporis oportunè messores suos visitaret: qui valdè humaniter tristem est consolatus; recens conuersam confirmauit; humilem honore affecit; ac derelictam protexit, dicens illi: d *nunciata sunt mihi omnia, quæ feceris socrui tuæ post mortem viri tui: & quod reliqueris parentes tuos, & terram, in qua nata es, & veneris ad populum, quem antea nesciebas. reddat tibi Dominus pro opere tuo, & plenam mercedem recipias à Domino Deo Israel, ad quem venisti, & sub cuius confugisti alas.* Qui tamen BOOZ non satis sibi esse existimauit, quod illam his verbis esset consolatus; sed aliud solatium maius opere ipso adiecit, *iubens illam iungere se puellis suis, & manducare ac bibere ex ijs, quæ illæ.* sed quid RVTH, cùm vidit, se adeò laudari, & humaniter inuitari? non propterea amisit animi sui demisionem, sed auxit eam potiùs, agnoscens suam indignitatem, & ad pedes ipsius BOOZ prostrata dixit: e *vnde hoc mihi, vt inuenirem gratiam ante oculos tuos, & nosse me dignareris peregrinā mulierē?* ô sancta mulier: si nō nosti, vnde ita repente felix adeò tibi exitus eueniat: scito, prouenire à prouidentia patris tui cœlestis, cui sui pauperes curæ sunt: & ex eo quòd ipsius amore patriam tuam, domumque paternam deserueris: ex eo item, quòd decreueris fideliter ipsi in tua paupertate seruire, tuamque fiduciam in Deo Israel collocaueris, f *sub cuius alas confugisti*, qui eas g *gallinæ* instar expandit, vt te reciperet; & instar h *aquilæ*, vt te extolleret, ac protegeret. Et quasnā putas esse alas, quibus Deus fouet & exaltat afflictos pauperes? ipsius alæ sunt sapientia, qua eorum miserias agnoscit; misericordia & Omnipotentia, qua vult & potest subsidio illis esse. Alæ etiam sunt DEI Angeli, & homines, quibus tanquam instrumentis vtitur, vt suis indigentibus subueniat. Ala fuit DEI i *angelus* ille, *qui Habacuc prophetam in vertice eius apprehensum portauit capillo capitis sui, posuitq; in Babylone supra lacum leonum*, in quo Daniel detinebatur; similiter fuit ala DEI k *Raphael Angelus*, vt Tobię & Sarę mederetur, conuertendo eorum paupertatem, & ignominiam in magnam tranquillitatem. Peccatores quoque instar l *coruorum* nigri alæ erunt DEI, vt *carnem* portent pauperi, *manè & vesperi*: (sicut Eliæ *coruus portauit*) eamq; sibi detrahant ex ore, vt iustus esuriens illam comedat. Ala denique fuit DEI ipse BOOZ, ab subueniendum ipsius RVTH necessitati, ita velociter: vt intra paucos dies, diuina prouidentia ita disponente, in coniugem duxerit, suarumque diuitiarum Dominam feceret: quæ reliquum vitæ in magna prosperitate propterea transegit, quòd fuerit in aduersitate fidelis. Cuius exemplo excitaberis meritò, ad constanter DEO seruiendum; & confitendum, quòd suis alis te sit in aduersis protecturus; & in prosperis securè exaltaturus.

c Psal. 144. 19.
d Ruth. 2. 11.
e C. 2. 10.
f Cap. 2. 12.
g Mat. 23. 37
h Deut. 32. 11
i Dan. 14. 35.
k Tob. 12. 14
l 3. Reg. 17. 6

CAPVT

CAPVT XI.

DEI CHRISTIQVE PRAESENTIAM ac feruentium in messe virtutum exempla plurimùm adiuuare ad constanter in eisdem progrediendum.

VTilissima alia media docet nos eadem Rvth historia, vt in gratia & sanctitate, quam hæc duo Baptismi & Confirmationis Sacramenta conferunt, confirmemur ac perficiamur. Baptismus enim ponit nos in statu *incipientium*, quem significant pauperes, qui spicas de manibus messorum cadentes, sicut Rvth colligunt. Confirmatio verò constituit nos in statu *proficientium*, & contendentium, vt perfecti sint: quos significant ipsi messores, qui falce multas plantas simul metunt, quas (vt S. Gregorius expendit) in altera manu retinent. pro cuius explicatione est aduertendum: Christum D.N. cuius sunt spirituales messes veritatum, & virtutum, in quibus perfectio nostra consistit: habere in Ecclesia sua duo hæc operariorum genera, messes illas colligentium. Iusti, qui magis profecerunt, sunt tanquam messores, qui falce suæ cognitionis, & affectus ab Spiritus S. illustratione, & inspiratione adiuti, metunt magnam messium spiritualium abundantiam: quas sibi ipsis applicant; cordique suo imprimunt, vt eas opere ipso exequantur. Neque enim est aliud sacrorum ac piorum librorum *lectio*, quàm messis quædam veritatum ac virtutum, quæ in diuinitatis vel humanitatis Saluatoris nostri mysterijs proponuntur; sculpendo in ipsa anima ea, quæ in eis considerauit. & similiter obseruantia legis Euangelicę, eiusque præceptorum, & consiliorum, & frequentia sanctorum Sacramentorum, est quasi alia spiritualis messis, in qua iusti sibi metunt, meritorum abundantiam, & virtutum augmentum; aliasque plurimas gratias, & cœlestia dona sibi colligunt: quæ in animæ suæ horreo reponunt, quibus alantur, & ditescant. sed quemadmodum messores non eunt ad metendum, nisi à messium Domino ad id vocentur: (quamuis pauperes ab ipsa lege, generalem habeant facultatem, ad a *spicas, quas illi dimittunt colligendas*) ita Iusti hanc adeò copiosam messem non aggrediuntur absque speciali Dei vocatione, eam inspirantis, & ad eam impellentis: Tyrones verò, & in virtute noui, profundæ suæ humilitati adhærentes, nec se dignos iudicantes, quos Deus tanquam messores vocet, sed tanquam pauperes ad imitationem Rvth, sequentes ordinariam suam vocationē, occupant se in colligendis spicis veritatū, & virtutum, paupertati & exiguitati suę accommo-

Lib. 33. Moral c. 4.

a *Leu* 43 42

datarum: meditantes scilicet simpliciter peccata sua, pœnasque, quas sunt promeriti, & reliqua, quæ impellere ipsos possunt ad vitia sua & passiones mortificandas, donec DEVS D. N. ad perfectiora alia exercitia velit exaltare.

§. 1. *Christi D.N. qua Deus, & qua homo est, præsentia.*

VT messis hæc spiritualis exactior & feruentior sit, plurimùm refert memoriæ nostræ præsentiā infigere aliquorū sociorum, qui in ea nos adiuuent. *Primus* erit Christus Deus & homo, qui venit in mundū, vt messoris officio excellēter fungeretur; suoq; exēplo Iustos adiuuaret: iuxta illud, quod ipsemet dicit in libro Canticorum: a *veni in hortum meum, messui myrrham meam cum aromatibus meis.* Nam à quo tempore incarnatus est in horto concluso virginis sacratissimæ, natusque in Bethlehemitico tugurio, donec in altero horto fuit captus & sepultus, nunquam destitit metere sibi copiosam myrrham amarissimarum mortificationum, & aromaticas clarissimarum virtutū species: vt fideles, qui in eius Ecclesiæ horto habitant, animentur ad easdem virtutes copiosè metendas, eius vestigijs in omnibus insistentes: siquidem non soli ipsi metunt, sed Christus ipse in illis & cum illis, donis suis eos adiuuans. Ex quo fit, vt secundus huius messis socius esse debeat ipsemet Christus, qua Deus est: qui cum æterno suo Patre & Spiritu Sancto, vbique præsens est, secundùm essentiam, præsentiam, & potentiam, aspiciens quomodo metamus, nosque adiuuans, vt id, sicut oportet, faciamus. & interdum speciale suum studium ostendit veniens ad hortum animarum, vt suis inspirationibus eas adiuuet, dicatque ad cor: b *ecce adsum.* & quoniam dicere DEI, est ipsum facere, non aliud est dicere, ecce adsum; quàm remouere ab eis velum ignorantiæ, obliuionis, & inaduertentiæ, quibus laborabant; vt præsentiæ diuinæ diligenter attendant. Sed quoniam huiusmodi impulsus non semper percipiuntur, plurimùm refert, aliquam personam signumve aliquod exterius habere, quo hæc memoria renouetur, vt frequenter simus memores, quod DEVS nos aspiciat.

a *Cant.* 5. 1.

b *Isai.* 5. 8. 9.

HORVM omnium illustrem quandam effigiem habemus in eo, quod messoribus Booz euenit, in feruore messis existentibus: c *ecce ipse veniebat de Bethlehem, dixitq; messoribus: Dominus vobiscum. qui responderunt ei: benedicat tibi Dominus.* Quis dubitet illos operarios nouum quendam spiritum recepisse visitatione illa, & præsentia sui Domini? sed cùm ipse vir Iustus esset, voluit eorum corda ad illustrioris & vtilioris præsentiæ memoriam excitare. ac propterea verbis illis in salutatione vsus est: *Dominus vobiscum.* quasi diceret, non solùm gaudeatis, quòd ego temporalis vester Dominus,

c *Ruth* 2. 4.

nus, sim præsens, qui exiguam escam paruamque mercedem, quæ breuissimè expenditur, vobis offeram; sed aduertite potiùs, præsentem esse Dominum, qui eminenter est dignus hoc nomine: eò quòd cœli terræque sit Dominus; assistitque hic tanquam Iudex, vt vestrum laborem remuneret, puniat verò negligentiam: quem si præsentem attenditis; & labor vester iucundior erit, & præmium maius.

Sed paulò altius historiæ huius spiritum considerantibus Booz hic ciuis Bethlehemiticus, d *homo potens & magnarum opum*, refert (vt glossa hic notat) Iesvm Christvm D. N. summè potentem, & opum maximarum. nam e *omnia dedit ei Pater in manus*, f *dataq; est ei omnis potestas in cœlo & in terra*: *fuitq; potens in opere & sermone*: *in quo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ Dei absconditi*, & inæstimabiles gratiæ eius diuitiæ: cui ipsum nomen Booz aptè competit. Significat enim, teste S. Hieronymo, *in quo est fortitudo*. Nam quà Devs, est fortitudo æterni Patris, per quem facit, & conseruat omnia; quà verò Devs & homo adeò forte robustúmque brachium habuit; vt Dæmonem vinceret, infernum spoliaret, mundumq; sibi subijceret. Ad hoc enim natus est in Bethlehem, ibiq; promulgatum est nomen, quod assumpsit i Emanvel videlicet, *quod est interpretatum nobiscum Deus*. Nam vt Zacharias prædixit: k *per viscera misericordiæ Dei N.* dignatus est *visitare nos ex alto: vt in sanctitate, & iustitia seruiamus illi* Coram Ipso, tanquam qui in eius præsentia, qua Deus est versatur; habetque eius exempla sibi præsentia, quæ idem, qua homo est, nobis dedit. Cum his duobus socijs incumbes feruenter in hanc virtutum messem; alterum aspiciens tanquam exemplar, à quo discas; alterum tanquam auxiliatorem ad easdem exercendas. Esto memor duarum columnarum, quas l *statuit Salomon in porticu templi, alteram ad manum dexteram, quã vocauit nomine* Iachin, quod significat firmitatem; *alteram* ad sinistram, *quam vocauit* Booz. Quod, vt diximus, significat fortitudinem: vt intelligas, omnem tuam perfectionem inniti debere, tanquam duabus firmis columnis, fiduciæ in omnipotentia & bonitate Dei; & meritis fortissimi tui Saluatoris Iesu Christi: à quo omnis fortitudo ventura tibi est, vt in bonis exercitijs perseueres.

d *Ruth* 2. 1.
e *Ioan.* 13. 3.
f *Mat.* 28. 18.
g *Luc.* 24. 19
h *Coloss.* 2. 3.
de nom. Hebr. & Gloss. hic.
i *Matt.* 1. 23.
k *Luc.* 1. 78.
l *Reg.* 3. 7. 21

§. 2. *Feruentium societas.*

Praeter societatem prædictã, iuuat etiã incipientes, feruentiũ societas, ad aggrediendas & exercendas virtutes. Cuius rei figura fuit, quod sacer textus de Rvth refert, quod a *colligeret spicas post terga metentiũ* quod & approbauit Booz & eidem dixit: *audi filia, ne vadas in alterũ agrũ ad colligẽdũ, nec recedas ab hoc loco: sed iungere puellis meis; &, vbi messuerint, sequere;* vt intelligatur

a *Rut.* 2. 37.

voluntatem CHRISTI Domini nostri esse, vt noui & incipientes maneant semper in eius Ecclesiæ agro: vt sequentes antiquorum & perfectorum vestigia, seque eis coniungentes, bonis eorum exemplis excitati & animati, virtutum spicas colligant. Quemadmodum Magnus Antonius initio suæ conuersionis, per monasteria discurrebat, monachorum virtutes diligenter attendens: & ab vno modestiam, ab alio humilitatem; ab hoc obedientiam, ab illo charitatē addiscēs: sensim eorū omniū virtutes collegit. Quod S. Greg. quatuor pulchris similitudinibus expressit. Iusti, inquit, debent esse tanquam apes, quæ ex diuersis floribus, ab his ad illos volitantes, ceram & mel colligunt. debent enim Iusti ex exemplis, quæ in diuersis sanctis elucent, virtutes addiscere. Et quemadmodum Iacob, cupiens suas oues concipere agnos maculosos, p *apposuit virgas decorticatas, quæ varios facerent colores, vt oues eas aspicerent* tempore conceptus; & ita agni prodirent virgis illis similes: ita Christus D. N. posuit in Ecclesia sua multitudinem sanctorum in omnibus statibus, varijs virtutibus exornatorum: vt eius electi in suis actionibus concipiant, & affectus parturiant, & opera ijs similia, quæ in talibus exemplis viderunt. Sed opus est, vt propè, exempla illa respiciant, & cum desiderio ea imitandi: Iustorum enim, (vt Ezechiel de mysticis, suis animalibus dixit) c *aspectus sunt, quasi carbonum ignis ardentium, & quasi aspectus lampadarum*. Quæ licèt illustrent etiam eos, qui aliquanto sunt ab ipsis remoti; sed eos, qui ex amore ipsis adhærent, etiam excalefaciunt, ac feruentiores reddunt. Propterea enim idem Propheta addidit: cùm animalia simul volarent, d *alas eorum percutere alteram ad alteram*: ad significandum, (quemadmodum idem S. declarat) quòd cùm feruentes simul conueniunt, non solùm propriarum virtutum alæ sese ita percutient, vt aliæ alias prouocent, quemadmodum supra est dictum: sed etiam sociorum virtutes excitent, vt suas actiones feruentiùs exerceant. O quam vtilia vulnera ex huiusmodi percussionibus proueniunt! aliquando enim inferunt vulnera timoris, & doloris: videntes enim aliorum feruorem, de sua tepiditate erubescunt, incuriam suam deflent, seseque demittunt: agnoscentes & fatentes quicquid faciunt, esse nihil, iuxta illud, quod quidam Iob amicus dixit: e *respiciet homines*, viros scilicet perfectos, qui esse hominis verè explent: & ex hoc aspectu erubescens *dicet: peccaui, & verè deliqui; &, vt eram dignus, non recepi*. Qui enim se cum tepidis comparatum, feruentem existimabat: si cùm valdè feruentibus comparet, iudicat esse tepidum. Aliquando autem vulnera inferunt amoris & confidentiæ. Qui enim celerem aliorum volatum considerant, sancta quadam æmulatione accenduntur, vt simili velocitate volent: confidentes, se posse, quod alij possunt: Deumque auxilio & fauore suo ipsis quemadmodum socijs adfuturum.

Lib. 4. in 1. Reg. in id c. 10. 3. cùm veneris ad quercum.
p *Gen. 30. 37 lib. 22 Moral. c. 21.*
c *Ezec. 1. 13. hom. 5. ibid.*
d *Ezec. 3. 13. hom. 10. ibi. & lib. 24. Mor. c. 16.*
e *Iob. 33. 27.*

HAEC

Haec enim exempla tanquam voces sunt cœlestes, dicentes vnicuique, quod S. Augustino dixerunt, ostendendo ei adolescentũ & virginum gregem, castitatem seruantium: *non poteris tu, quod isti & istæ?* aut existimas quod hi, & hæ faciunt, id facere viribus proprijs, & non auxilio Dei sui? proijce itaque te in eius vlnas, noli timere: excipiet enim te ille, & adiuuabit. Aggredere itaque & incipe facere, quod hi faciunt: & obtinebis puritatem & sanctitatem, quam isti sunt consecuti. *Lib. 8 Confess. c. 11.*

Ex ijsdem exemplis disces resistere tentationibus Dæmonis, mundi, & carnis, ac falsorum amicorum conantium te timidiorem ac tepidiorem in benè propositis reddere: respondebis illis, quod Vrias Dauidi dicenti: f *Vade in domum tuam, & laua pedes tuos*; respondit: *arca Dei &, Israel & Iuda habitant in papilionibus, & Dominus meus Ioab, & serui Domini mei, super faciẽ terræ manent: & ego ingrediar domum meam, vt comedam & bibam, & dormiam cum vxore mea? absit à me, vt rem hanc faciam.* O si oculos aperires, & illustrisśima exempla aspiceres trium personarum, quæ hic tibi proponuntur; tantaque eas animi fortitudine sequereris, vt nulla tentatio te posset ab eisdem separare! aspice enim inprimis viuam Testamenti arcam, Christum Iesvm vigilantem, & pernoctantem in oratione, in montibus, ac desertis: qui postea in monte Caluario, tanquam virga innumeris doloribus ac tormentis excorticata, præluxit admirandis virtutibus: vt te ad sui imitationem prouocaret: aspice deindè supremi tui Regis Duces & Capitaneos, Apostolos scilicet, Doctores, & Ecclesiæ Prælatos; exercitum deindè Martyrum, Confessorum, & Virginum; & Sanctorum multitudinem, qui præterierunt; eos item, qui nunc in religionibus, & varijs alijs statibus degunt: qui in tabernaculis, & papilionibus habitant, gerentes se tanquam peregrinos; & pugnantes tanquam strenui milites aduersus vitia, magnos tolerantes labores; heroicas exercentes virtutes, in quibus constantisśimi perseuerarunt: resume tu itaque animum, vt eadem constantiâ ipsos imiteris; erubescens, quòd non viuas sicut illi; & resistens ac repellens à te quẽcunque conantem te ab ijs, quæ illi faciunt, reuocare. Et quemadmodum Vrias adeò fuit in suo proposito firmus, vt etiam in ipsa aula & palatio Regio id facere voluerit, quod eius socij faciebant in campo, vt eosdem absens sicut præsens imitaretur. Ita debes in virtutis actionibus, & bonorum imitatione adeò obstinatam constantiam ostendere: vt vbicunq; fueris, bona eorum exempla sequaris, tanquam iam ea in tua viscera transmiseris, & quasi tibi naturalia reddideris. *f 2. Reg. 11. 10.*

Vt autem ipsi maiores sanctum Zelum, quo minores adiuuent; hi verò illos imitantes proficiant, ab omni inuidia liberum habeant: audiant, quod mysticè dixit Booz suis messoribus g *etiamsi* Rvth *vobiscum metere voluerit, ne prohibeatis eam: & de vestris quoque manipulis projicite, de in-* *g Ruth. 2. 15*

duſtria, vt abſque rubore colligat. ſignificat enim: ſi qua anima in ipſis ſtatim initijs vero ac ſolido feruore accelerauerit, egoque deſideria ſuggeſſero ad perfectorum exercitia aſcendendi, nolite prætextu zeli prohibere opus, quod Spiritus diuinus in ea molitur. Nam qui h *operatur in eis velle*, ſciet ac poterit *perficere*, & i *qui cœpit in eis opus bonum, perficiet vſque in diem* CHRISTI IESV. Ne ſitis ſicut Ioſue, cùm iuuenis eſſet: qui audiens aliquos in caſtris prophetantes, inuidiæ quodam ſpiritu permotus k *petijt à Moyſe vt eos prohiberet*; potiùs operam date, vt ipſum Moyſen imitemini, qui malum Ioſue ſpiritum correxit, dicens: *quis tribuat, vt omnis populus prophetet, & det illis Dominus ſpiritum ſuum?* Proprium enim eſt perfectorum, vehementi zelo optare, Dei nomen ab omnibus ſanctificari, & glorificari; eumque eadem beneficia viliſsimis terræ hominibus conferre, quæ ipſis confert, & multò adhuc maiora, ſi ipſi omnium largitori ita placebit. Imò vlterius adhuc zelus hic progredietur, vt proijciant de induſtria aliquas ſpicas, quas alij ſine rubore colligant: afferendo ſcil. aptas aliquas ſentētias, & exemplares aliquas actiones in præſentia debilium & imperfectorum faciendo: vt eos ad imitationem prouocent. Non enim nouum eſt, aut inuſitatum, quod tyrones verecundia aliqua afficiantur, ſeſeque contrahant in faciendis aliquibus ſtudioſis operibus, quæ antea facere non ſolebant: timentes, ne ab alijs irrideantur, aut Hypocritæ vocentur dicentibus: l *Num Saul inter Prophetas?* ſolent quoque tales pudore quodā affici, ſi pauperibus ſeruiant; aut humilia aliqua opera præſtent, quæ huius mundi homines parui faciunt, aut cōtemnunt. Quamobrem ſolet DEVS D. N. Maioribus inſpirare, vt ſimilia opera interdum faciant: quò Minores pudore depoſito, ad ea imitanda animentur. Et S. P. N. Ignatius in Conſtitutionibus cōmendauit, vt ſuperior alijq; grauiores Patres obirent nonnunquam humilia domeſtica officia, ad exemplum & excitationē fratrum. Eum in modum, quo noſter Saluator in nocte Cœnæ ſuorum Apoſtolorum pedes lauit: & lotione finitâ dixit illis: m *ſi ego Dominus & magiſter laui pedes veſtros, & vos debitis alter alterius lauare pedes: exemplum enim dedi vobis, vt quemadmodum ego vobis feci, ita & vos faciatis.* Ex quo apparet, quo ſpiritu Maiores & Minores præſtare debeant, quæ dicta ſunt. præcipuum enim finem ſibi conſtituere debent imitationem ipſius Chriſti Domini: quemadmodum expreſsit Sponſa, cùm dixit: n *trahe me: poſt te curremus in odorem vnguentorum tuorū:* quaſi diceret: ſi hoc me beneficio affeceris, vt trahas ad feruenter in tuo ſeruitio currendum, non ego ſola curram; ſed cum multis alijs, quos meo exemplo ad concurrendum prouocabo. Qui tamen in hoc ſtadio non poſt me current, ſed poſt te: nam eorum intentio nō erit me, ſed te imitari; quod ſi me imitabūtur, id facient eo modo, quo ego te imitor: ſequentes meum exemplum, eò quòd tuo ſit

h *Phil.* 2. 3.
i c. 1. 6.
k *Num.* 11. 28.
l 2. *Reg.* 19. 14.
m *Ioan.* 13. 14.
n *Cant.* 1. 3.
1. *Cor.* 11. 1.

confor-

conforme. Nec current solùm propter odorem vnguẽtorum meorum; sed quod ipsimet suauissimum percipiant tuorum, degustantes interiùs donorum tuorum suauitatem. Non debent incipientes (ait Gerson) esse sicut catuli, qui videntes canes venaticos currere, sequentes venationis odorem, sequuntur & ipsi illos: sed quia non eundem percipiunt odorem, mox subsistunt. Non itaque debent Tyrones, Maiores & perfectos sequi propter id, quod illos vident exterius facere; sed propter internam eiusdem facti opinionem & æstimationem: persentientes ac degustantes in spiritu suo, Christi D. eiusque virtutum odorem: ne defatigentur, aut subsistant, priusquam illas assequantur.

Caput XII.

Bona exercitia non inaniter interrumpenda, sed continuanda: talemq́ in eis consuetudinem esse contrahendam, vt perduret per totam vitam.

IMponamus tandem huic Tractatui finem, adductis quibusdam alijs magni momenti medijs, quæ ipsius Ruth exemplũ nobis proponit, vt crescere, firmiterque in ipsa perfectione durare poßimus.

Primum sit, studiosa ipsa exercitia constantißimè continuare: nec sine causa legitima vnquã ea interrumpere. quemadmodum sacer ipse Textus de Ruth refert: a *de mane vsque nunc stat in agro*, suas colligens spicas, *& ne ad momentum quidem domum reuersa est*, vt vel paululùm requiesceret. Pro cuius explicatione est aduertendũ: duobus modis posse cõtingere, vt bona opera abrumpantur. Alter est vitiosus & inanis; alter studiosus & prudens. Primus filum abscindit bonæ vitæ, destruitq́; charitatem; aut certè disponit ad eam extinguendã: Secundus aũt adiuuat, vt conseruetur; maiorique firmitate persistatur in ea. Vitiosa interruptio consistit generaliter in malè operando: aut culpabiliter à bonis desistendo. Peccata enim sunt quædam interruptio virtutum; & otiũ, quod vtilem bonæ vitæ laborem interrumpit. Quamobrem apud Deum omnes peccatores, etiã occupatißimi, appellantur otiosi, eò quòd tales occupationes ipsi animæ sint inutiles: quã b *animam* (iuxtà mentem Dauidis) *in vano* censentur *accepisse*, quãdiu illã non occupant in seruitio creatoris; & in procurando fine, in quem fuit creata. Et in hoc sensu teneris cõtinuè laborare, die ac nocte, absq; vlla vel ad momẽtum vnũ interruptione laboris: siquidem nec vnum temporis momentum

a *Ruth.* 2. 7.

b *Psal.* 23. 4

est malè expendendum, admittendo scilicet peccatum aliquod siue commissionis siue omissionis. Non debes præterea deuotionum, piarumque consuetudinum filum abscindere ob solam pigritiam, aut otiositatem: sic enim parùm in eis proficeres, iuxtà illud Salomonis: c *vult & non vult piger: anima autem operantium impinguabitur*. Nam pigri anima macra est, & infructuosa. breui enim aliquo tempore vult sua bona exercitia, placentque piæ deuotiones; sed mox eadem non vult, & intermittit, tædio quodam affectus. Anima autem continuè laborantium pinguescet; replebiturque cœlestibus donis, quæ continuatis laboribus comparatur. Stude itaque cum ea pertinacia in colligẽdis virtutum spicis occupari, qua ipsa RVTH: quæ nec ob corporis defatigationem, nec ob solis ardores, aut occupationis difficultatem, laborem suum interrupit: *ita vt nec ad momentum quidem* ad suum tugurium se receperit, vt paululùm requiesceret: quia non existimauit, id tunc sibi esse necessarium. vt intelligas, culpabilem otiositatem; nec ad momentum quidem esse admittendam. Sæpè etiam breuis abruptio cõstantiam in bono opere labefactat: imò etiam ipsam perseuerantiam in bona vita. Hoc est enim, quod Christus Seruator noster dixit: d *qui mittit manum ad aratrum, &, dum arat, respicit retrò, non est aptus regno Dei*. illa enim in arando interruptio, superflua, curiosa, & vana, inditium est inconstantiæ: tandemque veniet in miserum aliquem lapsum. Et aliquando cõuertes caput tuum vnius aspectus causâ, qui perficitur in momento: & quãdo vertere illud volueris in partem anteriorem, fortè non scies id facere; e & *verteris sicut vxor Loth, in statuam* marmoris ob cordis duritiem; & *Salis*, ad aliorum cautelam. Quem non reddat cautum valdeque attentum Prophetæ illius infortunium, qui suam obedientiam feruenti adeò principio inchoauit, vt miracula ederet; dixit enim Regi ipsum inuitanti ad prandium: f *si dederis mihi mediam partem domûs tuæ, non veniam tecum; nec comedam panem: sic enim mihi mandatum est in sermone Domini.* qui tamen eodem die iter suum prosequens, illud interrupit, vt parùm requiesceret sub vmbra cuiusdam arboris, ea intentione vt paulò pòst illud prosequeretur. sed in ea occasione accessit ad ipsum *falsus* quidam *Propheta*, qui illum decepit, & persuasit, vt retrocederet, & mandatum Dei transgrederetur. propter quã causam, cùm inde abijsset, *leo in via occidit eum*. O cordis humani imbecillitatem & inconstantiam! quomodo non timeas horreasque tuum lapsum, videns Prophetam hunc mane adeò fortem & constantem; in meridie verò tam imbecillem! in primo congressu adeò robustum ac firmum; in secundo verò adeò prostratum atque abiectum! cuius causa, ea fortè fuit, quòd iter suum extra tempus oportunum abruperit; sedendo scilicet, cùm ei fuisset progrediendum; & subsistendo, vt requiesceret: quod tunc non erat opus. Nam (vt Cassianus aduertit) acediæ spiritus, & studiosorum ex-

c Prou. 13. 4

d Luc. 9. 62.

e Gen. 19. 26.

f 3. Reg. 13. 8

Lib. 10. c. 1.

ercitio-

ercitiorum tædium in meridie magis premit, excitans vehementiorem appetitum comedendi, dormiendi, & quiescendi. & hac ratione viam aperit innumeris & grauissimis alijs. quemadmodum depictum apparet in infelici Isboseth euentu, g *qui dormiebat super stratum suum meridie, & ostiaria domus purgans triticum obdormiuit. Ingressi autem duo* latronum duces, *assumentes spicas tritici, percusserunt eum in inguine & interfecerunt: sublatoq; capite eius, abierunt.* An non ad viuum hic depictum apparet detrimentum & incommodum, quod huiusmodi inanes & intempestiuæ relaxationes afferunt? aliquando enim virtutis opera abrumpis breui aliqua somnolentia, ex pigritia aut imbecillitate humana: quemadmodum ostiaria illa, quę labore purgandi triticum defatigata, voluit aliquantum dormire: & tūc hostes ingressi auferunt spicas, fructum bonorum tuorum operum. Sed interdum illa interruptio vlterius progreditur; & quemadmodum ipse Isboseth posuit se in suo lecto meridie, adeo ex instituto, atq; si fuisset in media nocte: Ita tu laxatis habenis, quæris extra tempus, magnâ tuæ salutis incuriâ, quietem & solatia tua: & tunc repentè, nec te aduertente, ingrediuntur duo illi latronum duces, duo scil. vehementes deliciarum & vanitatum appetitus, ita Deo permittente, vt in inguine te percutiant, & in libidinis vitium pertrahant; caputq; amputent; & gratiæ vitâ, bonoq; prudentiæ iudicio te spolient: vt remaneas tanquam alter Isboseth, quod teste S. Gregorio, confusionis filium significat. satis enim magnum adfert pudorem, tam paruam bonorum, quæ DEVS largitus est, rationem habuisse; tuaque propria incuria tantam iacturam fecisse.

g 2. Reg. 4. 5.

Lib. 1. Moral. c. 18.

§. 1. *Bonæ relaxationes.*

NEc tamen propter ea, quæ diximus, ad alterum extremū perueniendum est, nō admittēdi bonas exercitiorū spiritualiū interruptiones, quæ necessariæ sunt; expeditq; locum eis dare, vt diutius liceat in eis perdurare; & ne, indiscretè agendo abrumpere cogaris prudentem & sanctam eorū, quę ex obligatione tibi incumbunt, continuationem: quæ durare diu non poterunt, nisi certis quibusdam horis abscindantur: dando locum necessarię corporis & spiritus queti: quemadmodum faciebat S. Ioannes Euangelista dicens, quod sicut arcus, si semper sit tensus, molescit & frāgitur: Ita noster animus, si eundem intensionis rigorem sine vlla relaxatione retineat, virtuti spiritus, cùm necessitas poscit, obsecundare non poterit. Et Christus D. N. dixit S. Brigittæ in simili casu, quòd si manus semper esset clausa & compressa, nerui contraherentur, & manus debilitaretur. Ideoq; necesse est, arcum aliquo breui tēpore relaxari, & manus pugnum aperiri, & spiritus rigorē cessare: ne præ tædio, aut imbecillis carnis debilitatione

Caßian. Colla. 24. c. 20. & 21. Refert Blosius in Monili spiritu. c. 10.

2.2.q.168. a 2. frangatur. Quamobrem S. Ambrosius solebat dicere: quod velis prolixè facere, aliquando ne feceris. hac enim interruptione (quam S. Thomas dicit esse corpori & spiritui necessariam) vtrumq; vires recuperare, ad progrediendum sine tædio.

Bona hæc & vtilis bonorum operum relaxatio dupliciter fieri potest: *Primùm* variatis ac mutatis ijsdem bonis operibus, iuxtà eiusdem S. Ambrosij dictũ. vt mutatio, inquit, laboris, sint induciæ quietis: quia noua occupatio & labor hac laudabili vicissitudine, aufert prioris tædiũ: quod est tinea virtutis. Ita faciendũ esse docuit Angelus Magnum Antoniũ, constituens se coram eo aliquo spatio tẽporis orando, & alio sportas texẽdo. sic enim ait acediã vinces, & in feruore spiritûs sine tædio perseuerabis. *Deindè* ordinariè versus meridiem, quando & studiosus officij & reliquorum spiritualiũ exercitiorum labor præcessit, necesse est illũ interrumpere, accipiendo refectionem & quietem, ad eundem iterum resumendũ necessariam. quẽadmodũ ipsa RVTH faciebat. cui in colligẽdis spicis defatigatæ, dixit BOOZ:
a Ruth. 2. 14. a *quando hora vescendi fuerit, veni huc, & comede panem, & intinge buccellam tuam in aceto.* Cùm itaq; voluntas D. N. fuerit, vt leuamen hoc & requiem corpori nostro demus: certum erit ipsammet relaxtionẽ simul esse ipsius virtutis cõtinuationem: modò fiat sicut oportet. Sunt aũt duæ virtutes ad nos in ea re dirigendos destinatæ: prior est *temperantia:* quæ docet, studiosè comedere. ad quod etiã iuuerit, *intingere*, iuxtà BOOZ consilium, buccellam in aceto: miscendo scil. in ipsa refectione memoriam fellis, & aceti nostri seruatoris: cuius amaritudines nostros excessus temperabunt. posterior virtus est, quam *Eutrupeliam* vocant: cuius munus est, teste S. Thoma, moderatè accipere corporis recreationẽ, quæ necessaria est ad non deficiendum in operibus virtutis: attendendo, ne eodẽ medio, quo vtimur ad perseuerandum in virtute, eius filum abscindamus: Quod insinuauit S. Ambros. dicẽs: curandum est, cùm relaxare animum volumus, ne soluamus omnem harmoniam, & quasi concentum bonorũ operum. debent enim hæc opera instar esse musicæ multarum vocum benè concordium. Qui concentus, vt sit constans, multum referet, si omnes diei occupationes eo ordine distribuãtur, vt præcipuis, hora conueniens assignetur: qua adueniente, statim designatũ opus inchoetur. quemadmodum BOOZ messores constitutam habebant horã ad messem veniendi, & ad sumendum cibum, & quietem in meridie: & ad cessandum ab opere circa vesperũ. qui constitutis horis diligenter laborabant: quibus præerat vnus præfectus, attendens, vt omnia ordine & constituto tempore fierent. quibus & ipsa RVTH sese accõmodabat, laborans, quando illi laborabant; & quiescens, quando quiescebant. Hunc ergò in modum constituenda tibi est hora è lecto surgendi; sacrum Missæ audiendi, deuotiones tuas peragendi, orandi, meditandi, & conscientiæ exa-

Marginal notes: 2.2.q. 168. a.2. — Lib. 1. offic. c. 20.

men

men instituendi: horæ quoq; in officio tuo, in somno, in cibo sumendo, & requie corporis insumendæ, assignans, vt ait S. Bernard. partem tẽporis rebus spiritualibus, & partẽ corporalibus: ita vt corpus spiritui reddat, quod illi debet; & vicissim spiritus reddat, quod debet corpori: & vtrumq; Deo & proximo, quod illis debet. Et ne quid horum designato tempore desit, expedit præfectum aliquem vigilantem, solicitum, valdeque Zelosum habere, hic autem erit ipsamet conscientia tua, adhibita virtute prudentiæ, tuæque virtutis zelo. Tibi enim super te ipsum vigilandum est; & attendendum, qua ratione expleas quod debes. exigendaque singulis horis ratio, quomodo præstiteris, quæ in illa præstanda erant. *Ad fratres de monte Dei.*

§. 2. Laudabilem consuetudinẽ in bonis exercitijs esse faciendam.

CONTINVATIO prædicta in bonis exercitijs, causa est faciẽdi in ijsdem bonã consuetudinẽ: quæ, quoniã in progressu cõuertitur in naturã; efficit suauẽ & facilem vsq; ad finẽ vitæ perseuerantiã. quemadmodũ sacer Textus refert de nostra RVTH: quod cùm comedisset cõstituta hora, nõ somno aut otiosæ confabulationi se dederit; sed mox a *surrexerit, vt spicas ex more colligeret.* vt intelligam⁹, finẽ refectionis ac relaxatiõis, quibus bona exercitia remittũtur, eum esse debere, vt illa cũ pristino feruore resumantur: siue vt cõsuetudo bona cõtinẽtur, siue vt obtinueatur. Sed, ne aliqs loc⁹ hîc errori detur, obseruandũ est: non idẽ esse, consuetudinẽ acquirere in bonis operib⁹, & eadem ex cõsuetudine sola præstare. Primum .n. horum est laudandũ; secundum, vituperandũ. Id quod intelligetur ex triplici modo bonam consuetudinẽ habendi. *Primus* est naturalis, eò quòd ab ipsa natura homo habeat propensionem ad misericordiã, mansuetudinẽ, temperantiam, aut alias virtutes: quemadmodum etiã alij à natura ipsa, ob suam complexionẽ propendent ad materias aliquorum vitiorũ. *Secundus* est politicus, ex bona educatione ab ipsa infantia prouenienS: qui multũ confert ad perseuerandum in virtutis actionibus. quod enim in ea ætate addiscitur, diuturnioris est durationis: sicut supra est dictum. *Tertius* est modus studiosæ ac spiritualis consuetudinis, quæ innititur opinioni, & æstimationi ipsiusmet virtutis: & obtinetur exercitatione actuũ perfectè studiosorũ. Duæ priores consuetudines ex se quidem sunt bonæ, bonumq; tertiæ fundamentum: sed qui in illis solis sisteret, non haberet perfectam virtutẽ. Natura .n. benè propensa, est instar corporis Adami antequam DEVS in faciem eius b *inspiraret spiraculum vitæ:* quod quidẽ pulchrum, aptumq; erat ad recipiendum spiritum: quem tamen nisi recepisset, nec fuisset homo, nec hominis opera facere potuisset. Ita bona hæc natura aptissima est ad virtutis spiritũ recipiendum: quod si secundum suã tantùm propensionem operetur, non illã animans cognitione & æstimatione virtutis, nunquã viuam & perfectam virtutem sibi comparabit. His & illi sunt similes, qui postquam studiosam

a *Ruth.* 2. 15. 1.

b *Genes.* 2. 7.

consuetudinem obtinuerunt, sensim intepescunt, & ab antiqua consuetudine ducti operantur sine spiritu;nec attendentes quid faciant: præcipuè si commoditatem aliquam,honorem, aut lucrum habeant ex suis operibus. quemadmodum Oseas Propheta dixit de c *Ephraim*, quod esset *vitula docta diligere trituram*, quæ etsi libera relinquatur, vt quiescat; consuetudine tamen ducta,ad tribulum redit,& ipsa tritura oblectatur; vt comedat.sed nō ita sponte & lubēs ad aratrum,atq; ad tribulum accederet: quia, dum arat, non comedit,sicut dum triturat. Ita inquam, qui ex antiqua consuetudine insistunt operibus virtutis, non cum spiritu,sed ob aliquod particulare cōmodum: vbi illud deficit,aut cessat; facilè opera illa dimittunt. Ita ergò oportet te consuetudinem facere in bonis operibus, vt & spiritu & feruore quotidie ea facias, quo cœpisti, d *cantans Domino* (vt ait Dauid) *canticum nouum*. Nouum inquam in feruore, etsi tempore sit antiquum. Quemadmodum beati semper diligunt & obediūt Deo tanta animi voluptate post mille annos,atque primo die, quo ingressi sunt in cœlestem gloriam. Et quemadmodum qui fortis sunt,& sanæ corporis constitutionis,etsi cōsuetudinem habeant quotidie comedendi,& bibēdi: semper tamen cum gustu & delectatione comedunt,ac bibunt: quia fame & siti laborant: Ita,qui esuriunt & sitiunt iustitiam, quotidie eam cum nouo gustu & oblectatione exercent: coniungentes feruorem Tyronum ob nouitatem, cum Perfectorum consuetudine ob antiquitatem.

c *Oseæ* 10.11

d *Psal.* 32 3.

2. SED ne silentio prætereamus mysterium latens in verbo illo sacri Textus,quo dicitur surrexisse Ruth,postquam comedisset, vt spicas EX MORE colligeret: cùm tamen non nisi illo mane officium illud ad horam vsque prandij exercuisset. An solus vnus actus sufficit generare habitum? & solius vnius diei labore acquiritur consuetudo? sed cùm nullum Scripturæ sacræ verbū casu aliquo,sed magno spiritu exprimatur: qui in hoc verbo cōtinetur,est,docere & manifestare feruentiū in diuino seruitio felicitatem: qui vel vno die plus proficiunt,& lucrantur,quàm tepidi in vno anno. Verum quidem est,habitus cōmuniter non,nisi multiplicatis actibus, generari: sed & illud est certum: vnum actum intensum præstare mille remissis; & consuetudinē,quam tepidus ob remissionē suorū actuum in multis diebus non cōsequitur;feruētem cōsequi vno die, ob actuū suorum intensionem.Et, si legamus attentè vitas & gesta Sanctorum, inueniemus, vel vnū solum actum valdè feruentem multos eorum ex magna miseria eduxisse;& illustribus ac excellētibus facinoribus initium dedisse. S. Martinus incepit diuidendo pallium, quo tegebatur, vt pauperis cuiusdam nuditatem tegeret; S.Nicolaus grandi quadam eleemosyna oblata, qua tres Virgines, quæ de Castitate periclitabantur,in Matrimonio collocarentur; S.Benedictus proijciendo se nudum, & vertendo inter spinas, vt libidinis tentationes

vinceret; S. Franciſcus leproſi cuiuſdam vlcera exoſculando; S. Thomas Aquinas vno heroico caſtitatis actu obtinuit, vt in ea virtute confirmaretur. Hi & multi alij Sancti heroico opere vincentes carnis ſuę repugnantias, cōſecuti ſunt conſuetudinem, ſe ipſos in multis alijs rebus ſuperandi: remunerante Deo actum illum copioſa gratia ſua; quæ virtutum vſum & exercitationem ita facilem reddebat, atq; ſi longā in eis exercendis conſuetudinem haberent. Et ipſa experientia docet: quando aliquis vehementi & efficaci vocatione à Deo vocatur ad vitæ ſuę prauę mutationem, aut ad Religionis ingreſſum: eum primis diebus facillimè præſtare quæcumq; pia exercitia, ob gratię, qua fuit pręuentus, abundantiam: Quod ſi in eijſdem cum eodem feruore pergat comparat ſibi conſuetudinem, cum qua ſuauiter perſeueret.

Sed quoniam in hoc etiam genere exceſſus aliquis eſſe poteſt, perpendēda eſt ipſius Ruth modeſtia, & circumſpectio: quæ, etſi: e Booz, *præcepiſſet pueris ſuis: etiamſi illa cum ipſis metere vellet, ne eam prohiberet.* illa tamē noluit eo die tali gratia & fauore vti, donec ipſa Noemi id, vt faceret, iuberet: ſed ſpicas ſicut antea colligebat. vt ex hoc diſcas, qua humilitate deceat te continuare, & conſuetudinem facere in exercitijs tuo Tyronis ſtatui accōmodatis: non te altioribus ingerendo, dum ipſe Dominus, qui te vocauit, ad illa non vocat; nec ſpirituales Patres id ſuadent. Non enim tutum eſſe ait S. Bernardus, ab vno extremo ad alterum repentè tranſilire. Nam volenti repentè ad ſupremum faſtigium conſcendere eueniet, vt neq; ad illud perueniat; & locum interim amittat, quem tenebat: & ita vtroque fraudetur. Nec minus neceſſarium eſt, ad conſtantiam & firmitatem in virtute tenendam, nimis præproperum greſſum frænare; quàm nimis tardum extimulare. qui enim medium prudenter tenet, citius ac ſecurius ad ſui itineris terminum peruenit.

3. e *Rut.* 2, 15. *Serm.* 3. *in Cant.*

§. 3. *Luſtranda & examinanda eſſe opera noſtra ad finem diei.*

Imponamus tandē finem, propoſito vltimo medio, quod nos Ruth feruens edocuit. de qua Textus ſacer habet: quod a *ſpicas collegerit in agro vſq; ad veſperam: & quæ collegerat, virga cædens, & excutiens inuenerit hordij tres modios: quos portans, reuerſa eſt in domum ſuam.* Quid autem aliud hoc ſibi vult, quā te monere cōſtantiæ in bonis tuis exercitijs, vſq; ad finem diei, totius ſc. vitæ, tenendæ. inſtituendo ſemper veſperi de eis examen: certò tibi perſuadens, quantumuis ſolicitus ac diligens ſis in bonis actionibus, te nō ſemper collecturum ita purum ſemen, nec ipſa opera facturum adeò ab omni puluere expurgata, vt opus non ſit, ad veſperum eadem iterùm excutere, ac diligētius luſtrare. *Primum* an ipſa opera vacua fuerint, & inania: ita vt ſpeciem tantum virtutis habuerint? an plena fuerint veris granis, & ſolida ſanctitate? Ne fortè tempore rationis reddendæ eueniat tibi, quod infelicibus

a *Rut.* 2. 17.

illis Ephrateis cupientibus transire Iordanem: qui cùm interrogarentur à Galaditis nunquid Ephratei essent; & negantes se esse, interrogabantur probationis causa, vt proferrent verbum b *Scibboleth*, quod interpretatur spica granis plena: qui, cùm non possent respõdere, nisi *Sibboleth*, quod spicam solã siue culmum vacuum & inanem significat, hoc signo agnoscebantur esse ex hostis exercitu, ideoque *statim apprehensi iugulabantur in ipso Iordanis transitu.* vt intelligas, te in ipso transitu ex hac in alteram vitam seuerè examinandum: quod si opera tua inania erunt, & vera virtute vacua; tanquam hostis Christi punieris, eò quòd c *non inuenerit opera tua plena coram Deo*, cùm quibus transitus patet sine impedimento ad cœlum.

b Iudi 12.6. Glossa ibid.

c Apoc. 3. 2.

2. SED quoniam spicæ ordinariè etsi plenæ sint granis, aliquid habent de palea admixtum, quod non est nisi igni aptum; & cùm bonis operibus aliquæ circumstantiæ ac defectus coniunguntur: necesse est pretiosum à vili, & quod bonum est, à malo separare: cædendo & excutiendo te ipsum; & ob illud malum, pœnam aliquam malo ipsi proportionatam subeundo: paleã verò ipsam per pœnitentiam reijciendo, ignique amabilis contritionis eam comburendo: vt in anima tua, grana ipsa tantùm bonorum operum remaneant: gratias Deo agens, quod auxilium dederit ad ea colligenda. Par verò esset, te adeò esse feruentem, vt ex bonis exercitijs benè purificatis, quotidiè colligeres sicut RVTH trium modiorum mensuram. quos ait hic glossa, esse sanctitatis meditationem, locutionis veritatem, & synceritatem bonæ operationis factæ simpliciter propter Deum. ita vt inuenias, te expendisse totum diem in sanctis meditationibus, vtilibus colloquijs, purisque cum bona intentione operibus. Quod ipsum Materia erit tuæ examinationis, qua videas an tres istos modios benè repleueris.

3. QVOD si tanto beneficio te Deus affecerit, vt hos modios repleueris: superest, vt humeris tuis illos imponens, portes sicut RVTH in domum tuã, & in loco tuto, conscientia sc. tua, occultè colloces: ne inanis gloriæ vermis eos rodat, aut inferni latrones deprædentur, & astu fraudeque corrumpãt. Sed quoniam tuæ conscientiæ custodia debilissima est, expedit omnia hæc opera in communi eorũ repositorio recondere, Christo sc. D.N. de quo dixit Apostolus: d *scio cui credidi, & certus sum, quia potens est, depositum meum seruare in meum vltimum Iudicij diem.* Committe itaque omnia tua bona opera paternæ Saluatoris tui prouidentiæ, vt hoc depositũ ille custodiat: e *quæ retro sunt* (vt idem Apostolus ait) & præterita *obliuiscere, ad ea verò, quæ sunt antè*, ipsum *extendens*: stude in virtutibus proficere, donec *ad brauium peruenias supernæ vocationis*, portum scilicet æternæ glorię, f vbi *mensuram bonam & confertam & coagitatam & supereffluentem accipies*, cum tribus gloriæ dotibus in æternum. Amen.

d 2. Tim. 1. 12.

e Phili 3. 13.

f Luc. 6. 38.

Secundi Tractatus finis.

TRA-

TRACTATVS TERTIVS

DE SACRAMENTO POENITENTIAE,

EIVSQVE PARTIBVS: AC DE PERFECTA VITAE REFORMAtione, *ad quam illud dirigitur.*

CAPVT I.

EXCELLENTIAE ET VTILITATES S. SACRAmenti POENITENTIAE.

SI Sancta Baptiſmi & Confirmationis Sacramenta ita nos in DEI gratia confirmarent, vt ab ea excidere non poſſemus, non fuiſſet (vt ait S. Concilium Tridentinum) opus alio Sacramento ad eam reparandam: Sed experientia ipſa docet, raros eſſe a *Iuſtos*, qui in accepta Sanctitate tanquam *Sol* immutabiles permaneant: plurimos verò tanquam *Luna mutabiles*, amittentes pulchritudinem & ſplendorem gratiæ, quam Sol Iuſtitiæ illis communicat. Quemadmodum enim corpus mille morbis eſt obnoxium, & aliquibus quidem ita lethalibus, vt reuera priuetur vita: Ita anima eſt vitijs & paſsionibus obnoxia: & incidens in lethale aliquod peccatum, amittit vitam gratiæ. cuius peccati adeò eſt horrenda & infernalis furia, vt b *impetu vno octingentos interficiat:* Charitatem ſcilicet, exercitumque virtutum Moralium, & Infuſarum, & ſeptem Spiritus S. dona deſtruens: imò & ipſum Spiritum S. ex anima, in qua manebat, expellat: in cuius locum ſuccedit Sathanas, vt antiquam ſuam habitationem poſsideat. & quò in poſterum ſecurior in ea permaneat, ſolet c *ſecum adducere ſeptem alios ſpiritus nequiores ſe*, qui ſuis tentationibus miſeram animam in alia plurima peccata lethalia præcipitant: nec ſolùm infelicem illam gratiæ vita ſpoliant, ſed deſœdant, ac d *ſuper carbones denigrant*, quemadmodum lamentatur Ieremias de Nazareis loquens, qui Iuſtos ſignificabant, DEO per Baptiſmum conſecratos: ex quo *candidiores niue, nitidiores lacte, rubicundiores ebore antiquo, & Saphyro pulchriores prodeunt.* quorum poſteà

Seſſ.14.c.1.
a *Eccl.27.12*
b *2.Re.23.8*
c *Mat.12.45*
d *Thren.4.7*

facies per peccata turpiores apparuerunt, & carbonibus nigriores. peccata enim destruunt niuis candorem, animæ scilicet sanctitatem; lactis dulcedinem, quæ suauitas & iucunditas est bonæ conscientiæ, eboris splendorem, hoc est feruorem charitatis; & Saphyri pulchritudinem, quæ est vita cœlestis cum ornamentis virtutum. Aptè verò eos comparat carbonibus, qui priùs ignis prunæ valdè splendentes fuerunt: quæ tamen aqua, terrave extinctæ, factæ sunt carbones nigri: peccatum enim ignem amoris Dei suffocat; eosq; qui tanquã prunæ ardentes erant, ita frigidos reddit, turpes, ac titionum instar nigros: vt nulli alteri vsui esse possint, nisi vt æternorũ igniũ fomentum sint & alimentum. ac proinde cœli ianuas occludit, quæ fuerant per Baptismum reseratæ, e *in eam* enim *ciuitatem* (vt S. Ioannes ait) *non intrabit aliquod coinquinatũ; aut abominationẽ faciens & mendacium*: sed quotquot eò peruenient, necesse est esse instar niuis candidos; sicut lac nitidos, vt ebur rubicundos, & pulchros vt Saphyrus. quis verò tot malis remedium afferre potest? quis hos mortuos suscitare? quis candorem illum, nitorem, splendorem, & pulchritudinẽ reparare? num tantæ vires esse in terra possunt, vt id præstent? f *si laueris te nitro* (ait Dominus) *& multiplicaueris tibi herbã borith: maculata es iniquitate tua coram Deo*, nisi de aliquo balneo siue lauacro Deus ipse tibi prospiciat, quod te lauandi virtutem habeat. At quoniã Baptismus iterari nõ potest: (Nam (vt Apostolus ait) g *impossibile est, eos qui semel sunt illuminati, & prolapsi sunt, rursus* eadẽ via *renouari*) statuit Christus D. N. POENITENTIAE Sacramẽtum in forma Iudicij in quo peccator ipse cõparet, suaq; cõtritione & Confessione ad peccatum suum delendum cum Iudice ipso, qui Sacerdos est, concurrit: Sacerdos verò sententia lata, eum absoluit: quam Deus ipse in cęlo ratam habet, iuxta ipsius Christi verba: h *quorum remiseritis peccata, remittuntur eis*: & illa: i *quæcumque solueritis super terram, erũt soluta & in cœlo*. Quæ sacerdotis sententia adeò firma est, & irreuocabilis: vt nunquam DEVS æterna pœna in altera vita puniat peccata, quæ semel fuerunt in hac vita dimissa. Estque tantæ efficacitatis hoc Sacramentum; vt (teste S. Gelasio Papa) numquam ampliùs peccatum aliquod viuat, quod fuerit semel dimissum. Quamuis enim ingratus valdè ac infidelis sit is, qui, postquam DEVS illi peccata dimisit, audet eundẽ iterũm offendere, ac propterea maiori sit pœna dignus, eò quòd peccatum ipsum sit maius: at hoc ipsum non efficit, vt præterita reuiuiscant: sed æternũm illa extincta manent. k *Dona* enim *Dei* (vt ait Apost.) *sine pœnitentia sunt*: ideoq; nunquam reuocat, quam semel concessit remissionem. ac propterea ait Propheta, quòd l *projiciet in profundum maris omnia peccata nostra*. Quemadmodum enim lapis decidens in profundum maris non ampliùs exit, nec comparet: ita peccata, quæ DEVS projicit in mare pœnitentiæ, æternũm manent submersa, & obliuioni tradita. Et quemadmodum Moyses po-

e Apoc. 21. 27.
f Iere. 2. 22.
1.
g Heb. 6. 4.
h Ioa. 20. 23
i Mat. 18. 18.
k Rõ. 11. 29.
l Mich. 7. 19

pulo Israel dixit: m *Aegyptios, quos nunc videtis, nunquam vltra videbitis* Vsque In Sempiternvm: quia omnes submergentur in mari rubro, vt nunquã eos amplius viuentes videatis: Ita etiam peccata, quę huius Sancti Sacramẽti mare rubrum ingrediuntur, ita virtute sanguinis Iesu Christi submerguntur, & sepeliuntur, vt nunquam possint eadem redire. m Exod. 14. 13.

Sed non minùs eminet misericordia diuina, cùm dicitur: n *si impius egerit pœnitentiam, omnium iniquitatum eius non recordabor ampliùs*: etiamsi illæ sint innumeræ: quia omnes simul in profundum maris proijciam, nulla earum lethali in anima relicta; quia nunquam Devs remittit vnam talem sine altera. Et quemadmodum omnes Aegyptij submersi fuerunt, & perierunt, ita vt o *nec vnus quidem superfuerit ex eis*: ita omnia peccata mortalia submerguntur in hoc pœnitentiæ Sacramento, vt nec vnicum supersit: Nam gratia diuina, quæ animam per pœnitentiam ingreditur, omnem culpam ab ea expellit, quæ Deo inimicam reddere possit. Et quælibet contritio quantumuis parua, modò ex amore oriatur, omnia peccata delet: quia omnia detestatur, etiamsi eorum non recordetur. Et in ipsa Confessione non solùm ea remittuntur, quæ pœnitens confitetur; sed omnia etiam, quæ vel ex ignorantia, vel ex obliuione, vel ex aliqua causa non culpabili omittuntur. Nam Deus, est Iudex iustus, eiusque iudicium est plenum. Esset verò (ait S. Augustinus) quoddam genus infidelitatis, expectare ab eo iudicium aliquod aut remissionem dimidiatam. Quare simul totum remittit, quo peccator reddebatur iniustus, vt eius amicus esse possit. 2. n Ezec. 18. 21. o Exod. 14. 28. Lib. de vera & falsa pœnitent. c. 6. in tom. 4.

§. I. *Aliæ eiusdem Sacramenti excellentiæ.*

Ex dictis licet alias etiam huius Sacramenti excellentias cognoscere: in quo si peccata extinguuntur, id fit, vt vita detur peccatoribus. Nam quemadmodum in mari rubro Aegyptij submersi remanserunt, Hebræi verò viui & sani inde exiuerunt: Ita in hoc pœnitentiæ mari peccata submerguntur: sed viui remanent peccatores. quia Dominus noster reddit illis supernaturalem gratiæ vitam, Charitatemque, dona ac virtutes, quas in Baptismo receperunt. Quemadmodum apparet in conuersione filij prodigi, quem Pater iussit a *stola prima indui, darique annulum in manũ eius, & calceamenta in pedes eius*, quibus ornari consueuerat, antequam ex paterna domo discederet. quo ornatu (vt supra est dictum) dona significantur Iustificationis, per quam, *qui mortuus erat, reuixit*. Quemadmodum etiã Christus D. suscitauit filiam Iairi Principis Synagogæ b *non permittens intrare secum quemquam, nisi Petrum, & Iacobum, & Ioannem, & Patrem, & Matrem puellæ*. significans hoc facto animæ, quæ culpa mortua fuerat resurrectionem: ad quam concurrunt tres illi actus Contritionis, confessionis, & satisfactionis, qui signi- 3. a Luc. 15. 22. 23. Tract. 1. c. 10. b Luc. 8. 51. Marc. 5. 37. 40.

Tract.1 c.11 ficantur per tres Apostolos;& actus duarum virtutum Theologicarum Fidei & Spei, quæ sunt tanquam Pater & Mater demortuæ: & impetrant resurrectionem, quemadmodum suo loco diximus. Coram hisce quinque testibus, in tribunali hoc pœnitentiæ secretissimo, resuscitat Christus D.N. peccatores per Sacerdotem, qui illos à peccatis absoluit; restituitque vitam gratiæ, & ius ad æternam vitam: Clauibus, quas Christus illi dedit, occludens portas inferni, quas illi suis peccatis aperuerant; reserans verò cœli, quas illi sibi clauserant: quæ semper illis apertæ manebunt, nisi recentibus culpis easdem iterùm occludant.

4. HINC transire licet ad aliam pœnitentiæ excellentiam, quod illa sit adeò potens, vt non macrum, maculatum, aut deformem resuscitet peccatorem: sed cum pristino candore & pulchritudine. Illa enim est c *fons* ille *patens*, quem per Zachariam Prophetam DEVS promisit *habitantibus Ierusalem in ablutionem peccatoris & menstruatæ*: ita vt nulla in eis macula remaneat. Nam d *si fuerint* (inquit Isaias) *peccata vestra sint coccynum, quasi nix dealbabuntur*. non quòd ipsa peccata dealbentur, sed peccatores ipsi. dicit verò, ipsa peccata dealbanda, vt significet: nec vestigiũ aut maculam vllam eorum remansuram. Apta verò est comparatio huius candoris cum niue, quæ descendit de cœlo: hic enim candor pœnitentiæ totus est cœlestis; & quidem e *supra* ipsam *niuem*, vt dixit Dauid. Licèt faciem habeas carbone nigriorem: si tamen viua aqua gratiæ in hoc fonte ablueris, restitueris in statum Nazareorum, faciesque tuæ conscientiæ super niuem dealbabitur: eritque nitidior lacte; ebore rubicundior; & pulchrior Saphyro. Et si magis eris leprosus & maculatus, quàm fuerit f *Naaman* ille: si tamen in *Iordane* pœnitentiæ *laueris, restituetur* anima tua, *sicut* anima *pueri paruuli*: tanta suscepta puritate, vt valdè similis sit puritati innocentiæ; & pulcritudini, quæ semper est illi coniuncta. Scriptum est enim: g *confessio & pulchritudo in conspectu Domini*. Si pulcher esse vis: (ait S. Augustinus) confitere. Confessio enim est ipsamet pulchritudo. eras deformis? confitere, & pulcher euades. O quàm amabilem DEVM habemus, qui dilexit deformes, vt formosos redderet! quomodo autem illos dilexit? nonne ad pœnitentiam eos vocando, & exhortando ad confessionem? Quamobrem si amissam pulchritudinem diligis, Confessionem dilige & pœnitentiam: sic enim eam recuperabis.

5. HVIC pulchritudini renouatio coniungitur, & ornatus templi, domusque illius, in qua Spiritus S. habitare consueuit. Qui libenter ad eam inhabitandam reuertitur, ad cuius aduentũ fugit Sathanas, & h *fortis armatus vincitur*, qui eam possidebat: quia *vniuersa eius arma*, tentationes scilicet, *in quibus confidebat ei auferuntur*, & peccatorum *spolia distribuuntur*, cum magna Angelorum lætitia: qui hanc victoriam solenniter celebrant. Nam, vt ipse Saluator noster dixit: i *gaudium est in cœlo super vno peccatore* veram *pœni-*

c Zach.13.1
d Isa.1.18.
e Psa.50.9.
f 4.Re.5.14
h Psa.95.6.
h Luc.11.22.
i Luc.15.7.

tentiam agente; quàm supra nonaginta nouem Iustis, qui ea non indigent: idque ob gloriam, quæ DEO attribuitur: eò quòd hostem adeò fortem vicerit; &, vt filius, qui mortuus fuerat, reuiuisceret, effecerit; ipsumq; peccatorẽ à periculo, in quo versabatur descendendi ad infernum, eripuerit. O pœnitentiam salutarem! ô confessionem gloriosam & admirandam! quibus encomijs laudes tuas potero celebrare? omnes enim, quas in medium produxero, exiles erunt valdè. quas enim culpas non remittis? quas pœnas æternas non commutas? quas temporales non exoluis? quas passiones non domas? quos prauos mores non permutas? quos non resuscitas mortuos? quos Dæmones ex suis habitationibus non expellis? Tu clauis es, qua fores inferni occluduntur, cœli verò panduntur; per te, qui fuerant latrones, in paradisum admittuntur; &, qui Publicani, in æternum regnum: Tu Aethiopum pellem cõmutas; Tygridum maculas lauas; Nazareis restituis pulchritudinem, & purificas templum, in quod Spiritus S. cum donis suis ingreditur. Nam diuinus hic Spiritus nunquam vacuus accedit ad domum, in qua hospitio excipitur: sed præclarissimis donis eam beat, ac fœlicitat. Pœnitentia (inquit S. Augustinus) morbos curat, leprosos sanat, mortuos resuscitat, vitia destruit, virtutes acquirit, spiritum corroborat, & sanitatem auget, quam conseruat. Claudis gressum, aridis copiam, cæcis restituit visum. Tẽperat successus, cõstingit impetus, moderatur excessus. Ignorãs se, per hanc se recognoscit: quærẽs se, per hãc se inuenit. Hæc est quæ homines ad angelos ducit, & creaturã reddit Creatori: ista ouẽ perditã monstrauit quęrenti; & decimã drachmã obtulit anxianti. Hæc dissipatorẽ filiũ ad patrẽ reduxit; & vulneratũ à latronibus, custodi curandũ reseruauit. In hanc omne bonũ innititur, per hanc omne bonũ cõseruatur: fugat tenebras, inducit lucem, excoquit omnia, ipsa ignis consumens. O pœnitentia (ait S. Chrysost.) quæ peccatũ, miserante Deo, remittis, & paradisum reseras: quæ contritũ sanas hominẽ, & tristẽ exhilaras: vitã de interitu reuocas, statũ restauras: honorẽ renouas, fiduciã das: & reformas vires; gratiamq; abundãtiorẽ refundis. O pœnitentia, quid de te noui referã? omnia ligata tu soluis, omnia soluta reseras; omnia aduersa tu mitigas; omnia contrita tu sanas; omnia confusa tu lucidas; omnia desperata tu animas! O pœnitentia rutilantior auro, splendidior Sole, quam nõ vincit peccatum, nec defectio superat, ne desperatio delet. Pœnitẽtia respuit auaritiam, horret luxuriam, fugit furorem, firmat amorem, calcat superbiam, linguam continet, componit mores, odit malitiam, excludit inuidiam. Perfecta pœnitentia cogit peccatorẽ, omnia libenter sufferre, si violentus quærat, qui habet, non vetat; si vestem dirimat, non refragatur; percutienti maxillam prębet alteram; iam angariatus, vltrò adijcit; castigatus, gratias agit; prouocatus, tacet; exasperatus, blãditur; superiori supplex est, inferiori subiacet; in corde eius cõtritio est,

Lib. de vera pœnit. c. 1.

Serm. de pœnit. Tom. 5.

in ore eius confeſsio,in opere tota humilitas.Hæc eſt perfecta & fructifera pœnitudo.Sic pœnitenti præſto eſt Deus, eſurienti nutritor, ſitienti potator.Sapienti,quod ſtultum putatur,ſapit;quod triſte eſt, placet; quod molle eſt,diſplicet;quod fluxum eſt,horret.O pœnitentia,miſericordię mater, & magiſtra virtutum! magna opera tua, quibus reos reſoluis, ac reficis delinquentes;lapſos releuas,recreas deſperatos.Per te nobis Chriſtus regnum cœlorum appropiatum deſignat dicens:Pœnitentiam agite,appropinquabit enim regnum cœlorum:ita & Baptiſta clamat:facite fructus dignos pœnitentiæ: quoniam ecce adeſt regnum Dei. Per te ſubitò rapuit latronem Chriſtus ad regnum:per te Dauid,poſt flagitiũ felix iterũ recepit Spiritũ S. per te Manaſſes,poſt cruenta facinora, ecce,meruit fieri acceptabilis; per te Petro Apoſtolo,poſtquam ter negauit,data eſt indulgentiæ dextera; per te filius prodig⁹ regreſſus ad patrẽ,nõ ſolũ amplexũ oſculũq; paternũ,ſed etiã epulũ vituli ſaginati, veſtẽq; inſignẽ promeruit adipiſci; per te mulier fornicaria vberes ſtillauit lacrymas, fonteq; ſui baptiſmi protinus lauit pedes Chriſti,crineque deterſit:per te Niniue ciuitas magna,populusque integer Barbarorũ ſubitò Deũ ſapuit;virtutẽ tuã ſenſit;odorẽ tuũ accepit; ſaporem tuũ ſtrinxit;dulcedinẽ tuã guſtauit ciliciũ cõtraxit,lacrymas tuas profudit, gemitũ tuũ, ſuſpiriũq; perſenſit; fructusq; vbertatis tuæ abundanter exhibuit: & ſic per opera tua non ſolùm decretæ mortis diſcrimen euaſit;ſed etiam vitæ incognitæ coronam accepit. Cuius ſimilitudini pœnitentiam cõparemus? Sic eſt,quomodo ager fructifer, aut vinea fœcunda,aut etiam arbor fructifera:fructus eius edit peccator famelicus,proficit in fiducia Dei, acceptaque remiſsione pingueſcit in vita.Hæc eſt S.Chryſoſtomus.

6. HIS addo:adeò feruentem eſſe poſſe peccatoris contritionem ac diſpoſitionem:vt non ſolùm gratiæ dona virtutesque huius Sacramenti propriæ ei concedantur: ſed omnes etiam illæ, quæ peccatum præceſſerunt, reſtituantur:Nam pœnitentia(vt S.Auguſtinus ait)excellens adeò eſt & efficax, vt omnes defectus reuocet ad perfectum; poſsitque ſanitatem in ea excellentia reparare, quæ ante fuerat,atque ſi nulla culpa præceſsiſſet.Propterea enim dixit DEVS:k *impietas impij nõ nocebit ei,in quacunq; die cõuerſus fuerit ab impietate ſua.* nam feruens eius pœnitentia, amiſſa omnia bona recuperabit; integrumque ius reparabit, quod ad gloriæ coronas, quas bonis ſuis operibus priùs erat promeritus, habebat. Quæ bona opera, mortali admiſſa culpa, fuerant martificata: quo tamen impedimento ſublato in priſtinum ſuum valorem viuificata reſtituuntur. l *non enim* (ait Apoſtolus) *iniuſtus eſt Deus, vt obliuiſcatur operis veſtri ac dilectionis.* nec prætermittet mercedem reddere, quam veſtris obſequijs fueratis promeriti: modò peccati obicem remoueatis. Cùm itaque pœnitentia tantùm poſsit, vt ſpirituale coniugium Spiritus Sancti cum anima renouet:

3. *Hypogno.* c 9. *tom.* 7.

k *Eze.* 33.12

l *Heb.* 6.10.

cur non sufficiet restituere sponsæ suæ monilia, quæ prius ei donauerat: si ingenuè ac generosè ipsa ad sponsi sui amorem, & obsequium reuertatur? Ipse ex infinita sua charitate Sponsam, m *quæ fornicata est cum amatoribus multis* inuitat, vt ad se *reuertatur:* & promittit, se *eam suscepturum.* Si igitur illa, erubescens & compuncta reuertatur: facilè credendum est, ipsum admissurum eam ad pristinam amicitiam: qui enim spontè offert reuertenti veniã ac dona: non erit parcus in reddendo, si illa, ad ea recipienda, sese disponat. Nouerat benè Pater noster cęlestis, se deponere gratiæ suæ n *thesauros in vasis fictilibus,* quæ facillimè confringuntur: fuissetque iustis ingens afflictio ac desolatio, si quos thesauros magno suo labore ac diuturniore tempore sibi comparassent, omnes illos amitterent ob aliquod mortale peccatum, ex hac sua fragilitate admissum: ita vt æquè illis esset laborandum ad thesauros illos recuperandos: atque si nunquam antea laborassent, eosq; promeriti non fuissent. Quamobrem liberali suâ misericordiâ statuit ipse ac decreuit: si vas pœnitentiâ repararetur, posse thesauros pristinos hoc ipso recuperari: ne (vt Apostolus ait) o *eorum labor inanis esset.*

m *Iere.* 3.1.
n 2. *Cor.* 4.7
o 1. *Cor.* 15. 58.

PRAETEREA: cùm gratia sit pignus hæreditatis, quæ filijs promittitur; & arrhæ, quæ dantur sponsis: si DEVS dignatur eos ad totum præmiũ admittere, quod antea illi fuerunt promeriti: dabit proculdubiò feruentibus pœnitentibus statim pignus & arrhã, quibus hæreditas illa innititur, vt incipiant statim his talentis negotiari; donaq; ipsa maiori feruore augere. Denique cùm Baptismus & Confirmatio non nisi semel in vita suscipiãtur; conferant verò Christianis specialem gratiã, vt sint fideles Christi milites: credendum omninò est, si eam culpâ aliquâ suâ amittant, eandem per pœnitentiam, totam reparare: vt perseuerare & progredi posśint in militia spirituali, & obligationibus satisfacere status, quem per Sacramentum acceperunt.

Galat. 5.4.

HIS Sacramenti ipsius Pœnitentiæ excellentijs addere possumus heroicos virtutum actus, qui in ea exercentur. quod ita DEVS dispofuit, vt, p *vbi abundauit delictum: superabundet gratia.* constituens nos & occasionem offerens præclarè exercendi nobilisśimas vitæ perfectæ virtutes. Quædã enim præcedunt; tanquam dispositiones ad Confesśionis Sacramentum: aliæ eandem comitantur: aliæ deniq; tanquam fructus ab ea proueniunt: ita vt in lege Euangelica, in solo feruore Confesśionis locũ habeat, quod Ecclesiasticus dixit: q *melior est iniquitas viri, quàm mulier benefaciens.* Nam (vt S. Gregor. interpretatur) feruentes tot commoda ex peccatorum suorũ confesśione acquirunt, vt promereantur, multoq; plus hac ratione lucrentur, quã tepidi bonis suis operibus. In hoc siquidem solo bono opere elucet eorum obedientia, humilitas, fortitudo, patientia, & plures aliæ virtutes: de quibus sensim inferiùs dicetur.

p *Rom* 5.20
q *Eccli.* 42. 14.
Lib. 17. *Moral.* c. 26.

§. 2. *Quædam Sacramenti Pœnitentiæ proprietates.*

1. *S. Thom. 3. p. q. 84. a. 10* IMPONAMVS iam Sacramenti huius excellentijs finem, addita magni Dei nostri imméſa liberalitate, qua noluit terminum & numerum præſcribere, hoc Sacramentum recipiendi. optimè enim ſciens mutabilitatem & fragilitatem noſtram, quamdiu in hac vita verſamur: liberam fecit poteſtatem omnibus, turbulentum huius mundi mare nauigantibus, vt, ſi a *Matt. 18. 22.* a *ſepties*, imò *ſeptuagies ſepties*, & millies naufragium patientur, poſsint ſemper per pœnitentiam emergere, & ſalui euadere: quia ex ſententia communi Patrum, pœnitentia eſt ſecunda tabula poſt Baptiſmum: ne peccator *S. Thom. 3 p. q. 84. a. 6. & 10.* naufragio pereat. Et quid de nobis fuiſſet: ſi, redeunte infirmitate, non potuiſſet idem antidotum adhiberi? noluit cœleſtis Medicus minus eſſe in ſanando liberalis: quàm homo fragilis in morbo contrahendo. Quare ſi ægrotus curari volet, non deerit cœleſti Medico miſericordia, vt ſanare illum velit; nec potentia ad id exequendum, per Sanctum hoc Sacramentum.

2. Cuius præſtantia etiam in hoc cernitur, quòd nec grauitatis, nec numeri peccatorum, quæ in eo condonanda ſunt, menſura aliqua ſit conſtituta. licèt enim peccatorum numerus numerũ excedat capillorum capitis, mariſque arenarum; illaque ſint grauiora & horrenda magis, quàm fuerint Sodomorũ, & Iudæ, ac reliquorũ qui Saluatorem noſtrum crucifixerunt: omnia inquam poſsint remitti: modò peccatorem eorũ pœniteat. & quãuis in huius mundi tribunalibus ſoleant ſupremi Iudices grauiora quædam crimina ſibi reſeruare: at in hoc Eccleſiæ tribunali nullum eſt ſoli Deo reſeruatum delictum: ſiquidem abſolutè & abſque vlla reſeruatione dixit *b Matt. 16. 19. & c. 18. 18.* CHRISTVS Dominus noſter Sancto Petro: b *Ego dabo tibi claues regni cœlorum: & QVODCVNQVE ſolueris ſuper terram, erit ſolutum & in cœlo: &* *c Matt. 12. 31* *quorum remiſeris peccata remittuntur eis*. Et quando idem dixit Phariſæis: c *blaſphemiam in Spiritum Sanctum non dimitti neque in hoc ſeculo neque in futuro:* *Lib. de Lapſis, & Epiſt. 52.* non negauit etiam hoc genus peccatorum per Sacramenta dimitti; ſed inſinuauit (vt ait Cyprianus) maximam difficultatem in huiuſmodi pecca- *S. Chryſoſt. homil. 52. in Matth.* toribus, ad ſe diſponendum ad pœnitẽtiam. Quæ tamen difficultas ab eiuſdem Spiritus Sancti inſpiratione ſuperatur: qui reipſa per Sancti Pe- *S. Tho. 2. 2. q. 14. a. 3. Act. 2. 38.* tri prædicationem multos tales blaſphemos; & qui Chriſtum crucifixerant, conuertit. Nam quamuis peccatores inſtar d *oſſium*, quæ vidit Eze- *d Ezec. 37. 4* chiel, *aridi* ſint: reſuſcitari tamen poterunt, quemadmodum in primo Tractatu eſt dictum.

3. *Trid. Concil. Seſſ. 14. c. 5.* SED vlteriùs progreſſa eſt Chriſti D. N. liberalitas in hoc Sacramento: cùm voluit etiam peccata venialia ac leuia materiam eſſe ſufficientem ab-

solutionis: vt iusti feruẽtes, qui ex Dei gratia per multos annos viuunt absque mortali peccato, sed leuiter septies in die cadunt, frui possent fructibus huius Sacramenti; & maiorem puritatem, gratiæque augmentum; & heroicorum actuum, qui in eo exercentur, meritum obtinere: sicut dictum est. Et quamuis alia quoque sint media, ad leuia hæc peccata purganda: nullum tamen magis aptũ & accommodatum est, quàm hęc sit ablutio à Christo D. instituta, etiam ad leues culpas applicato sui sanguinis pretio. quemadmodum ipse Christus S. Petro dixit: e *qui lotus est non indiget, nisi vt pedes lauet*, culpas scilicet leues, quibus etiam, alioqui valde mundi, sępiùs obfuscantur. Ideoq; dixit S. Augustinus: semper confitere, qui semper quod confitearis habes: vt Confessionis remedio in puritate crescas.

e Ioan. 13. 10.

In Psal. 99.

4. INTENDIT autem magnus DEVS noster omnes vires suas, vt ostenderet, quantò affectu ac desiderio teneatur, vt copiosos huius Sacramenti fructus iusti percipiant. quamuis enim statuere potuisset, ne ab eisdem peccatis absolutio Sacramẽtalis repeteretur: (sicut in exteriori foro, cùm definitiua sententia de aliquo delicto profertur, non amplius idem delictũ redit ad iudicem) noluit tamen hãc rationem in huius Sacramenti tribunali seruari: sed permisit absolutionem toties repeti, quoties eorundem peccatorum confessio repeteretur. vt iustus magis magisq; ab eis purificaretur nouis gratiæ incrementis, quæ animæ puritatem semper promouent.

CAPVT II.

QVOS ACTVS SACRAMENTVM POENITENTIÆ complectatur: ac diuinam Vocationem ad eos exhortari.

POENITENTIAE Sacramentum, cuius excellentias hactenùs retulimus, multos actus complectitur, ad suam integritatem & perfectionem necessarios. quosdam ad ipsum pęnitentem, alios ad Confessarium spectantes. Qui ad pœnitentem, tres sunt præcipuè: CONTRITIO, CONFESSIO, & SATISFACTIO: qui plures alios in se continent. Nam CONTRITIO supponit aliquas considerationes, quibus peccatorum dolor excitetur; & aliqua proposita, vt peccatorum detestatio sit perfecta. CONFESSIO supponit exactum Conscientiæ examen, quo admissæ culpæ inueniantur, & cognoscantur: quam Confessionem, dum fit, excellentissimi alij actus comitantur. SATISFACTIO fit varijs pœnalibus operibus, quibus pœnas ob culpas nostras debitas exoluimus. Hos omnes actus Confessarius suis actibus

adiuuat, quibus supplet pœnitentis defectus. extimulando illum ad veram contritionem; dirigendo ad Confessionis integritatem; & corrigendo, atque docendo, quid facere debeat; designans aliquam pœnitentiam faciendam; & absoluens à peccatis: ac in omnibus eum dirigens, quæ ad perfectã vitæ morumque reformationem sunt necessaria. Quod totum acceptare & implere meritò debet, qui perfectus est pœnitens. ad quam perfectionem trium dierum veluti itinere peruenitur. Primo à culpis expurgatur per cõtritionem & confessionem, accedente Sacerdotis absolutione: Secundo à pœnis debitis liberatur per ieiunia, eleemosynas, orationes, aliaque pœnalia exercitia: ad quod iuuant indulgentiæ & Sacrificia: Tertio mores reformantur, vitaque noua instituitur, a *exuendo* vitia omnia, & *veterem hominem cum actibus suis; nouum* verò eiusque opera & virtutes *induendo*, donec perfectionem Christiani hominis propriam maxima qua poterit firmitate consequatur: quam in Sacramentis Baptismi & Confirmationis fuit professus.

a *Colloss.* 3. 9

§. 1. *Diuina ad omnes hos actus Vocatio.*

AD prædictos omnes actus exhortatur diuina vocatio modis ac medijs in præcedentibus Tractatibus indicatis: quorum summa delineata est in ijs, quæ Israelitæ, cùm captiui in AEgypto tenerentur, Pharaoni proposuerunt. a DEVS inquiunt *Hebræorum vocauit nos, vt eamus viam trium dierum in solitudinem, & sacrificemus Domino Deo nostro: ne fortè accidat nobis pestis aut gladius*. Quæ autem sunt hæ trium dierum viæ, quas Dei vocatio captiuis ob peccatum sub Dæmonis potestate proponit, nisi trium dierum itinera proximè insinuata: quæ instar viarum sunt, quas oportet peragere, vt ab ea captiuitate liberati, in libertate perfecta constituantur. si enim diuinæ vocationi resistentes, eas conficere neglexerint: superueniet eis pestis, aut gladius. pestis scil. vitæ deprauatæ, quæ ab vna culpa in aliam sine remedio labitur; & gladius iræ Dei, qui vindictam de eorũ pertinacia sumet: permittendo eos in sua culpa mori. Hæ trium dierum viæ in die, & in deserto peraguntur. præcedit enim & comitatur pœnitentem diuina illustratio, eum deducens & adiuuans, vt à peccati tenebris exeat: & quasi b *lux* matutina *splendens procedat ac crescat vsque ad perfectam* sanctitatis *diem*. quamuis ipsa via aspera ex se sit, & laboriosa: propter quod, desertum appellatur. non quòd boni comites illi desint, qui cõsolentur & adiuuent: sed quòd improbos deserat, quos eousque habuerat.

a *Exod.* 5. 3. & *cap.* 3. 18.

b *Prou.* 4. 18.

PRIMA via est Pœnitentiæ: quatenus illa per dolorem & Confessionem peccatorum, causa est iustificationis peccatoris. quæ, teste S. Hieronymo, significatur per primam Hebræorum stationem in c *Ramasses*, quæ vox

I. *Epist. de* 42. *mansioni. vide Riber. in Oseæ.* 6. 8.

c *Exo.* 22. 37

turba-

turbatam commotionem, aut amaritudinem, aut gaudij tonitru significat. si enim ex AEgypti strepitu per pœnitentiam exeas, quamuis prauam & profanam turbationem deseras; ingrederis tamen (vt ait Dauid) in aliam sanctam & salutarem, d *commouens ac turbans* teipsum: vt, tua peccata deflens, offeras Deo in hoc deserto e *Sacrificium* primum *contriti & humiliati cordis*, cum spiritûs amaritudine, quæ mox in dulcedinem vertitur: cùm audis tonitru illud gaudij ex Confessarij ore procedens. *Ego te absoluo.* & tunc implet Devs, quod aliàs dixit: f *in cunctis Dijs AEgypti faciam iudicia ego Dominus*, Nam vt S. Hieronymus declarat, qua nocte Devs Hebræos ab AEgyptijs liberauit, vindictã sumpsit de omnibus idolis AEgypti: quæ destruxit, & eorum templa vastauit. quod factum significat iudicium, quod in Sacramento Pœnitentiæ de nostris peccatis facit. Diximus enim, Sacramentum hoc formam habere iudicij, in quo sententiâ iustâ damnantur, & deuastantur maledicta idola: vt verus Devs solus, nec vllus alius in anima viuat, quæ eius est creatura; à qua semper adoretur, ipsique seruiatur.

d *Psal.* 59
e *Psal.* 50. 19
f *Exo.* 12. 12.
Ibid.

Sed non sistit hic diuina vocatio: nam mox inspirat viam *diei secundæ*, nempè satisfactionem: vt fiat transitus, quemadmodum fecerunt Hebræi, ex g *Ramesse in Socoth*, quod significat peregrinantium tentoria. Salus enim pœnitentiæ, breuis vt plurimum est; & aliquid superest soluendum atque sanandum. nec (vt suprà fuit dictum) adhoc sanat, vt otiosus subsistas: sed vt pergas omninò, ipsoque exercitio conualescas, offerens Deo secundum h *Sacrificium iustitiæ*, in abundantia bonorum operum, ad exoluenda omnia debita, & peccatorum reliquias mortificandas. Eadem verò operâ augendę quoq; sunt virtutes, ducendo in hoc mundo vitam, tanquam peregrini & proficiscentis; quærendo (vt ait S. Bernardus) præcipua tua stabilia bona, non in hoc terræ exilio, sed in cęlo: quod est patria tua, pergẽdo semper in via præceptorum, ac consiliorum diuinorum, donec ad illam peruenias.

2.
g *Exo.* 12. 37
Tract. 2. *c.* 1. § 4.
h *Psal.* 4. 6.
Serm. 7. *de Resurrect.*

Ad quod diuina vocatio diei tertiæ viam inspirat, vt transeas quemadmodum Hebræi in i *Etham*, quod significat: *immaculatus* seu *perfectus ero.* Præcipuus enim finis tuus in hac vita debet esse, quærere summam, quã poteris cordis mundiciem, & supremum Christianæ perfectionis gradũ, cum integra totius vitæ reformatione: offerens Deo tuo tertium Sacrificium & holocaustum perfectissimi amoris, cuius superiùs meminimus. Et tunc, ait S. Hieronymus, impleri Scripturam dicentem: k *Dominus præcedebat eos ad ostendendam viam per diem in columna nubis, & per noctem in columna ignis: vt dux esset itineris vtroque tempore.* Idem enim Devs, qui te vocat, vt ex Dæmonis tyrannide exeas; te quoque illustrat, accendit, deducit, auxiliumq; præbet in omnibus vijs tuis; & in omni tempore prospero & aduerso, ne aberres à via: sed eius ductum sequens, perfectus euadas.

3.
i *Exo.* 13. 20.
Tract 2. *c.* 6
k *Exo.* 13. 21
Num. 14. 14

l Oseæ 6. 3. HAE sunt trium dierum viæ, de quibus Oseas Propheta: l *viuificabit nos post duos dies: in die tertia suscitabit nos, & viuemus in conspectu eius.* Nam quémadmodum Christus Dominus noster, nostram redemptionem operatus est tribus diebus: feria scilicet sexta, in qua mortuus est; Sabbatho, in quo mansit in sepulchro, descenditque ad vinctos educendos ex lymbo; & Dominica, qua gloriosus resurrexit: ita nobis eiusdem Redemptionis fructũ applicat in hisce trium dierum vijs. Nam Confessione peccata nostra extinguit; Satisfactione à purgatorij carcere eruit; Emendatione verò & reformatione eleuat nos ad vitam quandam nouam, valdeque perfectam, similem resurrectioni ipsius, quam, ait S. Thomas, exemplar esse nostræ iustificationis, quod & Apostolus affirmauit, dicens: m *Christum Dominum nostrum traditum esse in mortem propter delicta nostra, & resurrexisse propter iustificationem nostram*; & n *quomodo Christus surrexit à mortuis per gloriam Patris, ita & nos in nouitate vitæ ambulemus*, quæ ipsius vitæ valdè assimiletur. Demissè itaque petas, ad has trium dierum vias concedi tibi insignes illos tres spiritus, quos feruens ille pœnitens petebat, dicens: o *Cor mundũ crea in me Deus: &* SPIRITVM RECTVM *innoua in visceribus meis. Ne proijcias me à facie tua; &* SPIRITVM S. *tuum ne auferas à me. redde mihi lætitiam salutaris tui, &* SPIRITV PRINCIPALI *confirma me.* Spiritus RECTVS animam ab omnibus culpis purgans, eam renouat; Spiritus SANCTVS dicitur, qui gratijs ac virtutibus eam sanctificans etiam adiuuat in Sanctorum operum exercitatione; PRINCIPALIS denique est, qui perfectionem & in eis firmitatem tribuit.

3. p. q. 56. a. 2
m Rõ 4. 25.
n cap. 6. 4.
o Psal. 50. 12.

§. 2. *Prima via Pœnitentiæ.*

INCIPIENTES igitur viam primam, quæ est Pœnitentiæ, dicemus in genere, quæ sint necessaria ad eam fructuosè ambulandam. Præsupponimus autem, omnes eius actus ab infinita Dei misericordia, eiusque gratuita vocatione prouenire. Quemadmodum Ieremias nomine populi sui captiui fassus est, dicens Deo D. N. a *castigasti me; & eruditus sum, quasi iuuenculus indomitus: conuerte me, & conuertar: quia tu Dominus* DEVS *meus. Postquam enim conuertisti me, egi pœnitentiam: & postquam ostendisti mihi, percussi femur meum: confusus sum, & erubui, quoniam sustinui opprobrium adolescentiæ meæ.* Totum hoc attribuit Propheta Deo, vt intelligas: si tua peccata agnoscas; si passiones rebelles domes; si doleas ac de tuis peccatis erubescas; teipsum propter ea castiges; si faciem tuam ad Dominum conuerteris, cui antea verteras terga: id totum te facere, eò quòd ipse gratiâ tuâ te præueniat, vocet, adiuuetque, vt ea exequi valeas. Vt autem etiam diligentiam intelligas, quam ex tua parte ad hanc conuer-

a Iere. 31. 18

sionem præstare debeas, addit idem Propheta: *statue tibi speculam, pone tibi amaritudines: dirige cor tuum in viam rectam, in qua ambulasti: reuertere: sterilis virgo Israel, reuertere ad ciuitates tuas istas. vsquequò delitijs dissolueris filia vaga? quia creauit Dominus nouum super terram*, Foemina in se Circumdabit Virum. Videtur Ieremias in spiritu locutus cum modernis, qui in Ecclesia nunc sunt, peccatoribus; eosque ad obscœnarum voluptatum pudorem, & ad peccatorum pœnitentiam permouere: ideoque iubet conscendere speculam Fidei, & infinitam Dei charitatem perpendere: qui nullis nostris meritis, sed solâ suâ misericordiâ creauit, & executus est Novum illud inauditum, quod virgo Spiritus sancti virtute conciperet, & in vtero suo infantem quendam circumdaret, qui simul esset vir perfectus in Sapientia & Sanctitate: qui est Christus Deus & Homo verus: cuius meritis captiui Dæmonis consequuntur veram libertatem: & anima, quæ virgo erat sterilis, & inutilis b *concipit & quasi parturit spiritum salutis*, c *donec formetur Christus in ea*, habtietque cum illa per Fidem & Charitatem. b *Isai.* 26. 18 c *Gal.* 4. 19.

Sed quoniam opus habet aliquo, à quo iuuetur exire ex ea captiuitate, ait Propheta, vt statuat sibi speculam, siue, vt LXX. vertunt speculatorem, hominem scil. qui speculatoris officio fungatur: ad pœnitentẽ enim spectat, doctum & prudentẽ Confessarium sibi eligere: vt vterq; simul deprehendant quicquid in conscientia continetur: præterita omnia rimando diligẽter, & futura præueniendo. Vera enim pœnitentia, quemadmodũ præterita mala cogitat, vt deleat; ita præuidet futura, vt effugiat: & quemadmodũ infixis iam vulneribus adhibet antidota, vt curentur: ita prospicit de alijs, ne, postquam conualuerit ægrotus, in eadem recidat. 1. c. 38. *vide Notationes*.

In eum finem *pones tibi* (vt ait Propheta) *amaritudines*: recensebis scil. omnia peccata tua coram Confessario, cum ingenti cordis tui amaritudine ac dolore, simul constituens ante oculos tuos causas & rationes, cur meritò de eis admissis dolere debeas. Quemadmodum idem Propheta insinuauit, dicens: d *scito & vide: quia malum & amarum est reliquisse Dominum Deum tuum; & non esse timorem eius apud te*. Nominatim aũt conijcies oculos in omnes amaritudines, quas tuus Saluator perpessus est à tempore, quo in vtero materno sese contraxit, vsque dum expirauit in cruce. Quomodo enim non tibi amarescant peccata tua, si attendas tantam Deum tuum amaritudinem pro eisdem tolerasse? quam ipse semper ante oculos habuit, vt eandem tu haberes coram tuis: & ad pœnitentiæ amaritudinem ferendam incitareris. tam eam, quæ prouenit ex pudore Confessionis; quàm, quæ ex satisfactionis operibus oritur; teque ipsum offerres, ad omnia ea sustinenda: vt amarum hoc antidotum animam tuam expurget, & sanitati restituat. 2. d *Iere.* 2. 19.

3. IVBET Propheta tertiò, vt *cor tuum dirigas ad viam rectam, in qua ambulasti:* reuocans scilicet ac repetens bonos tuos gressus, exercitiaque virtutum, quæ antea habebas, cùm Baptismi & Confirmationis gratia adhuc recens in te manebat: qua feruenter ad Christianam perfectionem contendebas. Statuas itaque seriò ad eandem illam redire viam; eodemq; aut maiori etiam feruore, quam aliàs in ea pergere: amplectens Christi D. N. admoni-
e Apoc. 2. 5. tionem, dicentis cuidam pœnitenti: *memor esto, vnde excideris: & age pœnitentiam, & prima opera fac.* Nam vera pœnitentia non sistit in solis affectibus aut sensis internis; sed progreditur ad exteriora opera. quemadmodum
Cap 38. LXX. Interpretum versio magis declarat, dum ait: *da cor tuum super humeros tuos.* Quod S. Hieronymus exponit, quasi dixerit: coniunge cogitationibus opera: & onus, quod desiderio offers te laturum, impone humeris, incipiens statim illud reipsa portare.

4. Ac denique danda tibi opera est, vt *reuertaris ad ciuitates tuas*, domumque Dei, & iustorum congregationem, vnde te subtraxisti: vt animo deliberato ac certo in ea imposterum habites, profundas iaciens radices in gratia & perfectione: quam per pœnitentiam reparas, ne vitam tuam texendo & retexendo, extruendo & destruendo consumas: sed in bono stabilis sis atque firmus. Quod si nouum tibi arduumque videatur: attende
f Isaiæ 7. 14 quid Propheta addiderit. f *creauit Dominus* NOVVM *super terram virgo conci-*
Matth. 1. 23. *piet virum:* qui, quòd sit vir nouus, gloriatur se noua facere, cùm mortuos resuscitat, inueteratos renouat, cor mutat, roborat imbecilles, qui in ipsius habitant Ecclesia. Adde: etiã impleri illud: *fœmina circumdabit virũ:* congregatio enim iustorum circumdat verè, & in medio sui retinet Saluatorem hunc omnipotentem, ipseque lubens inter eos manet, vt iuuet, foueat, & confortet; & vt à suis hostibus defendat, & vitiorum ac passionum oppro-
g Isaiæ 4. 1. brium ab eis remoueat. Quod etiam significauit Prophetia Isaiæ dicentis: g *apprehendent septem mulieres,* multitudo videlicet fidelium animarũ, *virum vnum,* Christum scilicet: *petentes,* se ab eo protegi, & *opprobrium* quod sustinebant *auferri.* Si itaque vnus tu esse vis eorum, qui virum hunc Saluatorem circumdant: & statuis firmiter apprehẽdere, fiduciam tuam in eo collocando: experieris, quantum in eo auxilium repositum habeas, ad nouam vitam illius vitæ similem ducendam, ac opprobrijs expeditam, quæ adfert recidiua in peccata. Hæ sunt generatim Pœnitentium viæ, actusque, per quos in eis progrediuntur: de quibus in sequentibus Capitibus agetur, adductis ijs, quæ ad singulos in particulari pertinent.

CAPVT

CAPVT III.

DE ATTRITIONE ET CONTRITIONE PECcatorum: & propositis quæ illæ complectuntur; ac motiuis quibus eædem innituntur.

A Deo est immensa cœlestis nostri Patris Charitas, vt statim atque Iustus labitur in peccatum, ingentis illius stragis, quam illud in anima fecit, compassione tangatur; & misericordiæ suę visceribus velit, eum à tanta miseria liberare. Ideoque eum vocat, & ad pœnitentiam impellit. Id quod facit nunc per synderesin, aut naturale lumen, dictamen scilicet ipsius conscientiæ, ipsum cor pungentis, ac de culpa sua erubescentis; propter quam inquieta, turbata, & in timore est: donec ab ea liberetur: nunc verò per specialem suam inspirationem, ac vocationem accedit ipse; primumque imperfectum actum excitat, quem Attritionem vocamus: quo dolet peccator de admissa culpa ob eius fœditatem, aut inferni timorem, & pœnam, quam propterea iudicat se promeritum. Hæc enim duo motiua sunt imbecillis hominis constitutioni proportionata. Et ideò mox atq; Adamus in paradiso peccauit, accurrit Deus ad ipsum quærendum, animo ac desiderio remedium ipsi afferendi: venit autem cum strepitu adeò tremendo: vt Adam præ metu totus tremens sese absconderit. Non enim (ait S. Augustinus) propterea se abscondit, quòd existimaret, se posse occultare Deo: sed quod timor, pudorque ad effugium illud quærendum impulerint: externo illo indicio ostendens, quantopere erubesceret, indignumque Dei cõspectu se iudicaret. Qui, vt ei mederetur, clara distinctaque voce eum a vocauit dicens: *Adam vbi es?* qua vocatione (ait S. Ambrosius) Deus in memoriam Adamo reuocauit ipsius miseriam, vt erubesceret magis, & compungeretur: quasi moneret: attende, quid prius eras, & quid nunc sis. de quibus bonis, de qua beatitudine, de qua gratia, in quam miseriam incidisti? dereliquisti vitam æternam & attumulatus es morti: consepultus errori. Vbi est illa tua benè sibi conscia confidentia? timor iste culpam fatetur, latebra præuaricationem. Vbi ergo es? hoc est, non in quo loco sis quæro, sed in quo statu? quo te perduxerunt peccata tua, vt fugias Devm tuum, quem antea quærebas? Antea noui te: quia statum, in quo eras approbabam, tanquam à me tibi datum: iam verò te non noui, quia statum illum improbo, quem, tua culpa elegisti. Vbi est serpentis illa promissio: eritis sicut Dij! quem exitum habuit prohibiti pomi delibatio, tuæque vxori Euæ placendi studium? pœna, quam iam sentis, malitiam

Marginal notes: I. — *Trident. Cõcil sess. 14. c. 4.* — *Lib. 11. super Gen ad liter. c. 23.* — *S. Iren lib. 3 aduersus hæres c. 37.* — a *Gen. 3. 9.* — *Lib. de paradiso c. 14*

declarat, quam habes. Has & alias eiuſmodi conſiderationes vocatio diuina peccatoribus inſpirat, cùm admiſſorum peccatorum eos pudet: quaſi illud Apoſtoli eis obijciat: b *quem fructum in eis rebus habuiſtis, in quibus nunc erubeſcitis? nam finis illarum mors eſt:* culpa præterijt, manet verò pudor, confuſio, timor, turbatio, nuditas, deſertio DEI, reatus mortis, & æternæ condemnationis periculum.

b *Rom.* 6.21.

2. NON vult tamen Deus, nos hic ſiſtere. nam reſpondente Adamo: *Vocem tuam audiui in paradiſo: & timui, eò quòd nudus eſſem, & abſcondi me.* Vidit Deus, parùm eum delicti ſui grauitatem cognouiſſe, ac penetraſſe: qui potiùs timebat, ſeſeque abſcondebat ob pudorem, quo nudum in corpore ſe videns, afficiebatur: quàm quòd creatorem ſuum offendiſſet. Vt itaque ad perfectiorem pœnitentiam eum induceret: occaſionem ex eius verbis accepit ad animæ nuditatem, culpæque grauitatem ei aperiendam, dixitque: *quis indicauit tibi, quòd nudus eſſes, niſi quòd ex ligno, de quo præceperam tibi, non comederes, comediſti?* quaſi diceret: ne ſiſtas in hac externa nuditate; ſed ex ea iniquitatem tuam agnoſce, quam in præcepti mei tranſgreſſione commiſiſti. ex ea. n. euenit tibi, vt innocentia iuſtitiaq; originali & reliquis gratijs, quibus te exornauerã, fueris ſpoliatus. Quãobrẽ pudore ſuffundere ob admiſſum malum, quo me offendiſti: vt ſic tui peccati veniã obtineas. Hac ratione timor ſeruilis quaſi manu ducit filialem in animam; pudorque infamiæ gradum facit ad ipſius culpæ pudorem: vt aſcendatur ad perfectum peccatorum dolorem, quem CONTRITIONEM appellamus. Qui dolor innititur ſyncero puroq; Dei amori, deteſtando culpã ſuper omnia execrabilia, temporalia, & æterna: dolemus enim, quòd eam admiſerimus, propterea quòd Deum ſummum bonum, noſtrumque benefactorem infinitum offenderimus: amamus verò, eumque rebus omnibus creatis præferimus: ſtatuentes firmiter, peccata noſtra iudicio Confeſſionis ſuo tempore ſubijcere: nunquam verò ampliùs eadem repetere: ne eum offendamus, quem mille rationibus diligere, eique ſeruire tenemur.

3. QVONIAM verò in hoc adeò generoſo actu, tanquam in ſuo ſemine, pœnitentiæ Sacramentum continetur: ſtatim abſque vlla mora Deus peccata remittit, gratiæque & charitatis vitam reſtituit. quemadmodum ſtatim atque Dauid dolore cordis tactus, Nathan Prophetæ reſpondiſſet: c *peccaui Domino:* è veſtigio Nathan reſpondit: *Dominus quoque tranſtulit peccatum ſuum.* dolor. n. Dauidis fuit perfectiſsimus: nec tam ob horrendas minas, quas Propheta, Dei nomine propoſuerat, cõceptus; quã quòd agnoſceret, peccaſſe ſe contra Dominũ, à quo tot acceperat beneficia. Eſt verò is liberalis adeò & miſericors: vt ſatis ſibi eſſe reputet, ſi adſit efficax certaque voluntas implendi Confeſſionis præceptum. ideoq; priùs peccata dimittit, quàm reipſa Cõfeſsio peragatur quemadmodum ipſe Propheta dixit: d *dixi*

c 2. *Reg.* 12. 13.

d *Pſal.* 31.5.

confite-

cõfitebor aduersum me iniustitiã meã Domino: & tu remisisti impietatẽ peccati mei. adeò.n. desideras me videre sanctificatũ, vt vel ipsum propositum, animiq; mei decretũ acceptes. Quod cõfirmatur ex eo, quòd, iubente Christo D.N. e *decẽ leprosos ire, & ostendere se Sacerdotibus, dum irent, mundati sint.* Ex quo intelligitur, culpæ lepram abstergi ab habente eius contritionem, antequam eandem Sacerdoti manifestet: modò sit animus, firmumque propositum eam manifestandi. Quod statuit Saluator noster, vt nos magis vrgeret, ad non hærendum in statu peccati: cùm vel vnico actu interno, qui in momento fieri potest, liceat remedium obtinere: & vt studium, quod in præparando nos ad confessionem posuerimus, vtilius & efficacius esse possit, vtpotè in Dei gratia, & cum merito æternæ vitæ adhibitum: Item, vt ipsum confessionis Sacramentum cum maiori dispositione suscipiatur: ac proinde copiosiorem conferat gratiam. Certum est enim, multò maiorem gratiam illi conferre, qui verè contritus accedit, quàm si solùm attritus: & quo dolor fuit intensior, eò copiosiorem conferre gratiam: ac denique quòd confessario deficiente, non deficit pœnitenti remedium; nec periculo exponitur, ob talem defectum moriendi in statu peccati.

e *Luc.* 17.14

4. Ex his apparet, veram Comtritionem haberi posse absque actuali memoria omnium peccatorum, quæ in particulari admisimus; nec opus esse speciatim de singulis dolorem habere: propterea quod D.N. contentus sit generali omnium memoria ac dolore, qui vel in vno momento haberi potest. Est tamen valdè expediens, & confert plurimùm ea omnia in memoriam reuocare, non solùm ad faciendam confessionem, sed ad ipsam etiam habendã contritionem. eò quòd in singulis specialis aliqua ratio esse soleat, quæ ad nouum prouocet dolorẽ, aut eum augeat. Propterea enim Deus per Ezechielem Prophetam dixit: f quod *impius considerans & auertens se ab omnibus iniquitatibus suis, vita viuet.* qua sententia insinuat: (vt ait S. Chrysost.) cõsiderantem solùm in genere se esse peccatorem, nec ad particularia peccata inspicienda descendentem, rarò ab ijsdem se auertere. Quam ob causam ait idem Sanctus, expedire, antequam Sacerdoti in confessione manifestentur; eadem ipsi Deo confiteri, ac in cordis secreto recensere: iuxta illud quod idem Dominus per Isaiam dixit. g *dic tu prius iniquitates tuas, vt iustificeris:* per contritionem scilicet, quam de eis habueris.

f *Ezec.* 18.28
Hom. 9. *& lib.* 1. *de compun. cordis. Hom* 4. *de Lazaro & diuite.*
g *Isa.* 43.26 *iuxta.* LXX.

5. Deniqve, ex dictis intelligitur, perfectam contritionem non exigere necessariò lacrymas, aliosve teneros sensibilis deuotionis affectus: sufficit enim, corde ipso peccata prædicto modo summè detestari: quamuis ex feruenti interno dolore soleant prouenire, & oriri ex considerationibus inferiùs subijciendis: Sed potiùs donum Dei censendæ sunt: quem supplex meritò orabis, & tibi h *det irriguũ superiùs & irriguum inferiùs,* quæ (vt S. Gregorius interpretatur) sunt lacrymæ, quæ ab amore nascuntur, & quæ pro-

h *Iosu.* 15.19. *Lib.* 3. *Dial.* c. 34.

ueniunt à timore : vt vtræque copiosè rigent aridam tui cordis terram: quam faciant, veræ pœnitentiæ fructus proferre.

§. 1. *Proposita quæ continentur in contritione.*

VT hic peccatorum dolor verus sit ac perfectus, continere intra se debet efficacia aliqua proposita, quæ in eo fundantur, quod CONTRITIO sit odium quoddam, ac detestatio generalis peccatorum omnium lethalium, præteritorum, præsentium, ac futurorum, nullo omninò excepto. Licèt enim præcipuè respiciat iam admissa, vt ea destruat: vniuersim tamẽ omnia detestatur: Nam eadem ratio, quæ ad illorum detestationem inducit, etiã ad reliquorum odium impellit: eò quòd omnia offendant DEVM, Sanctamque eius legem transgrediantur. Nam quemadmodum S. Iacobus Apostolus dixit: a *quicumque totam legem seruauerit, si offendat in vno, factus est omnium reus.* Nam vel vnico mortali crimine separat se peccator à summo bono, suoque vltimo fine: sicut qui plura committit. Ita igitur, qui vnius lethalis criminis Contritionem habet, dolet virtualiter de omnibus simul: nam in illo inuenitur ratio & causa omnia detestandi.

a *Iaco.* 2. 10.

HINC deducitur, veram CONTRITIONEM, sicut Consilium Tridentinum testatur, in seipsa includere efficax propositum ampliùs non peccãdi mortaliter. Vera enim pœnitentia (vt S. Gregorius ait) est, *præterita mala plangere*, & firmiter statuere: *plangenda iterùm non committere.* Quod propositum, imposterum abstinendi, si absit: manifestum est signum, non esse verum præteritorum odium. Et in eum sensum explicat idem Sanctus sententiam illam Ecclesiastici: b *qui baptizatur à mortuo*, hoc est, qui, quòd tetigerit corpus mortuum, sese lauat: *& iterùm tangit eum, quid proficit lauatio illius?* sic homo, qui ieiunat in peccatis suis, id est dolet, quia peccauit: & iterùm eadem faciens: quid proficit humiliando se? Quare si defleas & confitearis tuas culpas: habeas verò animum ad easdem redeundi, frustra laboras, teque humilias. nam etsi in specie videaris lauari, maculatus tamen manes: si ea mente ad Sacramentum tentes accedere. Illusor ait S. Isidorus, & non pœnitens censendus est, qui id facit, aut facere cogitat, cuius dolorem præ se fert. Id quod adeò est verum, vt neque ipsa venialia peccata remittantur, quamdiu non adest firmum propositum ab eis abstinendi: ac proinde qui absque tali proposito ea confiteretur, verè non absolueretur ab eis: imò, nisi aliquod confiteatur cùm firmo voluntatis decreto, ad illud non reuertendi, ipsa confessio esset sacrilega. eò quòd sufficiens ad Absolutionem materia illi deesset: talis enim materia non potest alia esse, quàm peccatum cum ea detestatione & odio, quo diximus.

Seß. 14. c. 4.

Hom. 33 *in Euangel.*

b *Eccl* 34. 30 3. *p. Pastoral Ad monit.* 31. & *in Psal.* 50.

Lib. de Sum. bono c. 16.

2. PROPTER eandem causam vera contritio non patitur secum vel vni-

cum inordinatum affectum ad aliquod peccatum lethale, etiamsi reliqua omnia detestetur: Nam, qui in corde suo dat locum, fouetque aliquem Dei hostem: manifestum est signum, quòd nec reliqua propterea detestetur, quòd aduersentur Deo, sed ob humanos alios respectus: & quamuis, vt dixit Dauid: c *mentita sit iniquitas sibi:* Devm tamen ipsius fictionem videntem, non potest decipere. Quemadmodum scelestus Rex Antiochus magnum doloré ac pœnitudinem præ se ferebat, ob damna à se Iudæis illata: quibus etiam plurima bona se facturum proponebat. de quo tamen diuina Scriptura ait: d *orabat hic scelestus Dominum, à quo non esset misericordiam consecuturus.* quicquid enim in hoc genere faciebat, id erat in specie tantùm, absque vero proposito suum peccatum deserendi. c *Ps. 26. 12.* d *2. Mach 9. 13.*

3. Propter eandem causam aliud quoque firmum propositum est necessarium, remouendi scilicet statim proximas omnes occasiones, ac pericula in eadem peccata relabendi. Nam, vt Sapiens ait: e *qui amat periculum, in illo peribit:* & f *qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea.* signum est enim eum verè non optare mundus esse, qui non statuit à tangenda pice abstinere. Et in eũ sensum dixit Christus D. N. g *si oculus tuus scandalizat te, erue eum:* & , *si manus tua, vel pes scandalizat te, abscinde, & proijce abs te.* deserendo sc. societaté & cõtuberniũ cuiusuis personæ, siue maioris, siue minoris aut æqualis, qui te inducit, aut occasioni tibi est mortiferè peccandi. Quare siue famulus sit, siue famula: discedere oportet ab eo hero vel Domino, qui ipsos scandalizat: & ipse Herus expellere ex domo sua debet ancillam, cùm qua peccat: & frater vel amicus fugere debet sibi æqualem, à quo ad peccandum incitatur. Quòd si reipsa non possis talem societatem deserere; necesse saltem est, firmiter statuere, eam deserere, euellendo ex corde tuo prauam, quæ te scandalizat, affectionem. Ad eum modum, quo Dauid dixit: h *in matutino interficiebam omnes peccatores terræ:* non reipsa, sed efficaci firmoque animi proposito; quod ob suam firmitatem cum ipso opere æquiparabatur, suo tempore executioni mandando. Simile quoque esse debet propositum deserendi officium, aut munus periculosum, quemadmodum Sanctus Matthæus suum omninò deseruit, ad quod non ampliùs sit redeundum: propositum item res alienas & honorem restituendi; & quoduis damnum, & iniuriam, quam proximo intuleris, reparandi. Nisi enim hæc adsint proposita, non potest dimitti peccatum. Adeò verò certùm ac resolutum propositum esse debet, vt Confessario tuo dicas quod Zachæus Christo D. N. i *ecce dimidium bonorum meorum, Domine,* Do *pauperibus;* & , *si quid aliquem defraudaui,* Reddo *quadruplum.* non dixit *dabo* & *reddam,* sed Do & Reddo, quia id facere adeò firmiter statuebat, vt factum reputaret. e *Eccl. 3. 27.* f *c. 13. 1.* g *Mat. 18. 8.* h *Ps. 100. 8.* i *Luc. 19. 8.*

4. Denique firmissimum etiam propositum adesse debet vitam tuam

emendandi,& omnia præcepta legis diuinæ,Ecclesiæ,& quæ status tui sunt propria, custodiendi nullo prætermisso, quod grauis culpæ te reum constitueret:etiamsi hoc nomine quemuis laborem,& incommodum temporale subiturus esses. Et quamuis opus non sit,huiusmodi comparationes facere:expedit tamen eas facere, vt certior sis de tui propositi firmitate circa ea, quæ ordinariè occurrunt. Nec opus est exprimere v. g. etiamsi afficiar ignominia,aut fortunæ bonis spolier,aut vitam amittam, quemadmodum Martyres:tale peccatum non admittam. Expedit tamen expressè dicere: quamuis iterùm occurrat mihi occasio, & tentatio, quæ nuper me superauit,non patiar me iterùm superari.Nam primum natura ipsa includitur in Contritione: neque est cur ea exprimendo, qui imbecilles sunt, periculo exponantur titubandi,si tales faciant comparationes: Secundum verò magni momenti est, vt præsens resolutio firmior sit, quàm præcedens: statuendo nunc,difficultatem omnem superare,ac deuorare,quæ causa fuit precedentis lapsus.

NON tamen existimandum est, proposita non fore vera & sufficientia, ad Contritionem & Confessionem, propterea quòd in eorum executione posteà deficias: possunt enim hæc duo esse simul: vt aliquid firmiter apud te constituas,innixus diuinæ gratiæ: sed in executione deficias, ob tuam debilitatem. Illud quoque aduertendum: omnia prædicta proposita non solùm ad contritionem, sed etiam ad veram attritionem esse necessaria. hoc enim solùm interest,quòd Contritionis sint ex amore,Attritionis verò ex timore.

§. 2. *Contritionis motiua.*

SVPEREST doloris peccatorum motiua inidcare. nam licèt is dolor sit donum DEI: procurandus tamen est nobis aliquibus considerationibus,ad eum impetrandum efficacibus. ne nobis objiciat DEVS, quod dixit
a *Ierem.* 8. 6 per Ieremiam: a *nullus est qui agat pœnitentiam super peccato suo, dicens: quid feci?* ingredere igitur intra teipsum, si vis ad perfectam tuorum peccatorum Contritionem impelli:& reuocans ea in memoriam,vt magis erubescas,dicas tibi ipsi, QVID FECI, cùm peccaui? quid contra Creatorem meum feci? quid contra meum Redemptorem? quid contra meam animam? quid contra proximos? & quid contra omnem Creaturam?

I. ET incipiens à primo dic tibi ipsi: quid ego feci contra meum Creatorem,qui tanta pro me fecit? ipse me ex nihilo creauit, & ego ipsum pro nihilo offendi; ipse me ad suam imaginem & similitudinem fecit, ego imaginem illam deleui, ac Dæmonis similitudinem indui; ipse mihi potentias & sensus largitus est,vt ei seruirem, & ego eisdem abusus sum, vt

eum offenderem: Mundum hunc visibilem pro me creauit, & ego, quantum in me fuit, totum contra illum conuerti. Hæc feci contra meum Creatorem. sed quid contra meum Redemptorem, qui tanta fecit ac perpessus est in mei gratiam? quid mea gulæ intemperantia feci, nisi Redemptori meo fel & acetum iterùm propinare? quid mea superbia feci, nisi eiusdem caput spinis iterùm pungere? quid proprio mei amore, nisi lancea latus eius aperire? quid furtis & concupiscentijs meis, nisi dorsum eius flagellis lacerare? quid prauis meis desiderijs & actionibus, nisi pedes & manus eius clauis transfigere, meisque peccatis iterùm crucifigere Filium Dei? 2.

Qvomodo autem exprimere sciam, quid contra meipsum fecerim? animam enim meam culpa occidi, gratiaque & charitate expoliaui; Dei amicitiam perdidi, & cœlestem hæreditatem; feci meipsum Diaboli mancipium, & in perpetuum inferni carcerem me conieci: quis maiori me odio habuit, quàm ipsemet oderim. O quis crudelis adeò meus fuit inimicus, atque ipsum meum peccatum. O me miserum Qvid Feci? 3.

Qvid etiam feci contra meos proximos? Nam alios temporalibus bonis per fraudem spoliaui, alijs per murmurationes honores detraxi; alij, ob scandala illis à me data, animæ vitam perdiderunt; alij per iram meam, corporis damnum subierunt. Denique peccatis meis matrem meam Ecclesiam contristaui; Iustos fratres meos afflixi; Angelos pacis ad planctum prouocaui; &, quod in me fuit, creaturas feci proditrices, dum eis sum vsus contra communem Creatorem. Si itaque tantum est malum, quod perpetraui, quid faciam, vt illud dissoluam? quomodo Creatorem meum placabo? Redemptori meo reconciliabor? quid faciam, vt amissa recuperem, & proximis, quod malè illis abstuli reddam? Scio quid faciam, ibo cum b *Maria Magdalena ad pedes Iesu Christi Domini mei*, facti mei pœnitudine ac dolore cor meum ibi conteram; lacrymarum torrentes, propterea, quòd ipsum offenderim, effundam: & ad pedes Ministri eius omnes meas culpas aperiam; meque omninò ei subijciam, vt, quæcunque in earum satisfactionem ille mihi iniunxerit, subeam: per quod medium de misericordia Domini mei cōfido, quod gratia sua dignabitur totum damnum dissoluere, quod mea ego culpa contraxi. 4.

b *Luc. 7. 37.*

Hvnc in modum feruens illa pœnitens peccata sua ad Christi pedes defleuit. de qua Sanctus Gregorius: *considerauit quod fecit, & noluit moderari quid faceret*. Viua enim eorum, quæ fecerat, consideratio eam impulit, vt extraordinarijs illis, quæ refert Euangelium, medijs, ea, quæ fecerat, dissolueret: quemadmodum ad finem primi Tractatus indicauimus.

Hom. 33. in Euangel.

Extollamvs adhuc quatuor has considerationes quatuor alijs, quas

Serm.16.in Cant. indicat S. Bernardus his verbis: cogita in DEO tuo quatuor hæc concurrere, quòd sc. sit CREATOR, quòd sit BENEFACTOR, quod sit PATER, & DOMINVS. Ad omnia reus es, plange per singula. Ad primum & vltimum respondeat timor tuus: ad duo media pudor. PATER sanè non metuitur, cùm pater sit: Patris enim est misereri semper & parcere. Et si percutit, virga non baculo percutit; & cùm percusserit, sanat. Paterna vox est: percutiã, & ego sanabo. Non est proinde, quod à patre formides, qui etsi quandoque feriat, vt emendet; nunquam tamen, vt vindicet. At verò cogitantem, quòd PATREM offenderim, est certè quod pudeat: etsi non quòd terreat. Voluntariè genuit me verbo veritatis, non stimulo carnalis cupiditatis excusit, quemadmodum genitor carnis meæ. Deinde etiam nõ pepercit vnigenito, pro sic genito. Ita ipse quidem patrem se exhibuit mihi, sed non ego me illi vicissim filium. Quanam fronte attollo iam oculos ad vultum patris tam boni, tam malus filius? Pudet indigna gessisse genere meo, pudet tanto patri vixisse degenerem. c *Exitus aquarum deducite oculi mei*: d *operiat confusio faciẽ meam*, vultum meum pudor suffundat, occupetque caligo. e *Deficiat in dolore vita mea, & anni mei in gemitibus*. Proh pudor, f *quem fructum habui, in quibus nunc erubesco!* si g *in carne seminaui; de carne*, non *metam* nisi *corruptionem*: si in mũdo, &, h *ipse transit & concupiscẽtia eius*. Quid? caduca, vana, & propè nulla, & quorũ finis mors est, infelix & insanus præferre non erubui æterni Patris amori & honori! Cõfundor, cõfundor audire: i *si ego Pater: vbi est honor meus?* sed & si Pater nõ esset: obrueret me beneficijs. Instaurat aduersum me testes (vt alia innumera taceam) huius corporis victũ, & vsum temporis huius, & super omnia sanguinẽ dilecti filij clamantem de terra. Pudet ingratitudinis: quanquam ad confusionis cumulum, arguar etiam k *reddidisse mala per bonis, & odiũ pro dilectione*. Minimè quidẽ mihi à BENEFACTORE, sicut nec à patre timendum. Verus quippè beneficus est, dans affluenter, & non improperans. Non improperat dona, quia dona sunt: & beneficia sua mihi dedit, non vendidit. Denique sine pœnitentia sunt dona eius. At quantò de illo benigniùs; tantò de me indigniùs sentire cogor. Erubesce & doce nihilominus anima mea quoniam etsi illum non repetere & nõ improperare decet: nos tamẽ omninò dedecet ingratos immemoresque extitisse. Heu, *quid* vel nunc tandem *retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi?* Quod si segnior fortè suas partes minus exequitur pudor: timor sanè excitetur in adiutorium. EXCITETVR, *vt* EXCITET. Sepone parum pia vocabula benefactoris & patris, atque ad austeriora conuertere. Nempè qui legitur m *Pater misericordiarum & DEVS totius consolationis*: Legitur nihilominus: n DEVS *vltionum Dominus*. Legitur: o DEVS *iudex iustus & fortis*. Legitur: p *terribilis in consilijs super filios hominum*. legitur DEVS *Zelans*. Quòd pater est, quòd beneficus est, tibi est: quòd Dominus ac creator, sibi.

c Psal.118 136. d Psa. 68.8. e Psa.30.11. f Rom.6.21. g Gal.6.8. h 2. Io.2.17. i Mala.1.6. k Psa.108.5. Psal.115.12. m 2. Cor.1 3. n Psal. 93 1. o Psal.7 12. p Psal. 65.5.

Etenim propter ſemetipſum fecit omnia, ſcriptura teſte. Qui ergò, quòd tuum eſt, tibi defendit ac ſeruat: putas & pro ſe aliquando non zelabit? putas ſui non requiret principatus honorem? q *Propter hoc irritauit impius Deū, quia dixit in corde ſuo, non requiret.* Et quid eſt in corde ſuo dicere, *non requiret,* niſi non metuere, quòd requirat? Sed requiret vſque ad nouiſsimum quadrantem: requiret & r *retribuet abundanter facientibus ſuperbiam.* Requiret à redempto ſeruitium; honorem & gloriam ab eo, quem plaſmauit. Eſto quòd diſsimulet, pater ignoſcat beneficus: ſed nō DOMINVS & Creator. Et qui parcit filio, non parcet figmento, nō parcet ſeruo nequam. Penſa, cuius ſit formidinis & horroris, tuum atque omnium contempſiſſe factorem, offendiſſe DOMINVM maieſtatis. Maieſtatis eſt timeri, DOMINI eſt timeri, & maximè huius maieſtatis, huiuſque DOMINI. Nam ſi reum regiæ maieſtatis quamuis humanæ, humanis legibus plecti capite ſancitum ſit, qui finis contemnentium diuinam omnipotentiam erit? tangit montes & fumigant: & tam tremendam maieſtatem audet irritare vilis puluiſculus, vni leui flatu mox diſpergendus, & minimè recolligendus? ille s *timendus eſt, qui poſtquam occiderit* corpus, poteſtatem habet *mittere in gehennam.* Paueo gehennam, paueo iudicis vultum, ipſis quoque tremendum Angelicis poteſtatibus. Contremiſco ab ira potentis, à facie furoris eius, à fragore ruentis mundi, à conflagratione elementorum, à tempeſtate valida, à voce Archangeli, & à verbo aſpero. Contremiſco à dentibus beſtiæ infernalis, à ventre inferni, à rugientibus præparatis ad eſcam: horreo vermem rodentem, & ignem torrentem, fumum & vaporem & ſulphur, & ſpiritum procellarum. Horreo tenebras exteriores. t *Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum?* vt præueniam fletibus fletum, & ſtridorem dentium, & manuum pedumq́ue dura vincula: & pondus catenarum prementium, ſtringentium, vrentium, & conſumentium? Heu me Mater mea, vt quid me genuiſti filium doloris, filium amaritudinis, indignationis & plorationis æternæ! u *cur exceptus genibus, cur lactatus vberibus,* natus in combuſtionem, & cibus ignis? Hucuſque S. Bernardus, qui non minus eleganter, quàm piè hortatur nos ad conſiderationem eorum, quæ filialem timorem & ſanctum pudorem in nobis excitent ob Deum offenſum, ſicut & timorē pœnæ ſubeundæ. Nec hi timores erunt ſicut x *Baculus Eliſæi,* qui per manum Giezi ſuperpoſitus mortuo neq; vocem ei dedit neque ſenſum, nam baculus diuini timoris, ſi cor tuum tangat, etiamſi propter culpam ſis mortuus, excitabit te, vt eam ſentias; aperietq́; os tuum, vt clamans ad Deum, veniam petas de tuis erratis; & oſcitare incipies, gratiæque vitam recipere: non enim baculum hunc ponit Giezi, puer Prophetæ, ſed ipſemet Propheta: nec ſeruorum eſt timor, ſed filiorum, qui virtutem habet ad illos per amorem cum Patre ſuo reconciliandos.

q Pſal. 9. 33.
r Pſal. 30. 24.
s Luc. 12. 5.
t Iere. 9. 1.
u Iob. 3. 12.
x 4. Reg. 4. 31.

CAPVT IV.

CONSIDERATIONES SEPTEM DE PECcatis, quatenus illa diuinam Maiestatem & Christum Seruatorem nostrum offendunt : quæ iuuant ad perfectam Contritionem.

QVAMVIS in nostro libro MEDITATIONVM aliquot fuerint positæ de peccatis, ad perfectum eorum dolorem & Contritionem concipiendam : subijciemus tamen hic septem ad hanc Contritionem perfectius consequendam, quę proindè vsui esse poterunt præparantibus se ad Confessionem : ijs præcipuè, qui illam frequentant. Nam hac varietate tædium remouebitur, dolorque & lacrymæ crescent, expensis veritatibus adeò claris ac firmis, vt ex ijs, quæ in singulis subijciemus, apparebit.

Consideratio prima de peccatis, quà tendunt contra Dei naturam æternam & infinitam.

1.Pūctum. CONSIDERANDVM itaque primùm est, DEVM D.N. esse naturam
a *Exod.3.14* quandā infinitæ perfectionis, adeò vt solus ipse dicatur ESSE, *a* QVI
b *Isai.40.17* EST, & b *omnes gentes, quasi non sint, sic esse coram eo ; & quasi nihilum & inane reputari* : & in eo inueniri perfectiones oēs rerum creatarum, & quæ creari possunt; & quidem vnamquamq; cum eminentia quadam infinita : ex quibus omnibus oritur adeò immensa pulchritudo, vt rapiat cor cuiusuis eam aspicientis; sitq; impossibile, clarè eam videre, & summa charitate eam nō
1.2.q.87.a.4.& 3.p.q.1.a.2.ad 2. amare. Ex quo fit, vt lethale peccatum, eò quòd, teste S. Thoma, tendat cōtra infinitam hanc Dei naturam, sit quædam iniuria infinita : in qua innumeri inueniantur malitiæ modi, & singuli quasi infiniti : eò quòd iniuria illa sit contra infinitā bonitatem Dei, contra infinitā eius charitatē, misericordiā, & iustitiā: & quemadmodum impossibile est, vel cogitare rem aliquā Deo maiorē, aut præstantiorē: ita nulla potest esse iniuria maior, quā
c *Psal.50.6.* quæ fit Deo. ideò enim dixit Dauid: c *tibi soli peccaui*. cùm. n. omnes creaturæ coram eo sint nihil : etiā iniuriæ contra eas, sunt quasi nihil; si cum eius
d *Iacob.2.10* offensione conferantur. Ac propterea etiam S. Iacobus Apostol. d *quicunq; offendit in vno, factus est omnium reus* : nam offendit Deum, qui est natura quędam infinita, in quo omnia continentur. ô DEVS meus & omnia! fateor:
e *Psal.39.13* e *peccata mea multiplicata esse super capillos capitis mei, & super arenas maris*. Nam

vel vnico eorum infinitas perfectiones tuas offendi. ô si possem infinitos
sentire dolores, cùm sint infiniti tituli & causæ, quæ ad eos concipiendos
me vrgent! peccaui in bonitatem tuam, quam diligere debebam; in iusti-
tiam, quam timere; in supremam excellentiam, quam adorare ac venerari,
eiq; seruire tenebar: per easdem peto supplex, peccatorum meorũ veniam.
Et hunc in modum ratiocinari licebit per reliqua diuinitatis attributa.

DEINDE considerandum: hanc Dei naturam ita esse vnã in se, vt sit im- 2. Punctũ.
poßibile plures esse Deos: & qui tentaret plures introducere, eum esse tan-
quam proditorẽ; qui, cùm in toto regno vnicus tantũ sit Rex legitimus; id
agit, vt eo repulso, alius constituatur; aut vt regni comes illi adiungatur. v-
trumq; aũt horum crimen esse læsæ maiestatis: ac proinde horrendo sup-
plicio dignũ. Ex quo intelliges tui peccati grauitatẽ, directè contra hãc Dei
vnitatẽ tendentis: tot enim Deos tibi cõstituis in corde tuo, quot sunt crea-
turæ, quas cõtra ipsius voluntatẽ diligis, collocans in eis vltimũ tuũ finem.
hoc enim facto (quod in te est) studes spoliare Deũ vnico suo ESSE & ma-
iestate; aut socium illi adiungere; collocando, sicut fecerunt f *Philistæi* in ea- f 1. Reg. 5.2.
dem ara *arcam Testamenti, & idolum Dagon*. Nam licèt fide credas & fatearis,
vnum esse solum verũ Deum: opere tamẽ plures Deos nouos, & falsos ad-
mittis. Attende itaq; proditor, tuæ proditionis grauitatẽ: qua insurgis con-
tra Deum infinitæ maiestatis, conãdo adiungere illi in sociam creaturã, quę
est infinitæ vilitatis. Ex vtraq; itaq; parte scelus tuũ sine mensura crescit, de
quo Deus ipse cõqueritur, dicens per Prophetam: g *cui aßimilastis me, & ad-* g Isai. 46 5.
æquastis, & comparastis me, & fecistis similem? vilißimæ creaturæ, quæ h *corã me* h Cap. 4. 18.
quasi nihilum est, & inane: ô stulte, i *cui similem fecisti Deum?* cui *eum coæquasti*, i Psal. 88. 7.
qui æqualẽ non habet? nec in cęlo, nec in terra est, qui poßit cum illo cõpa-
rari. Gentes (ait Sapiens) k *incõmunicabile Dei nomen lapidibus & lignis imposue-* k Sap. 14. 21.
runt, tu verò ventri & pecuniæ; & cuicunq; alteri rei, propter quã peccatum
admittis, Dei nomen imponis. ô DEVS infinite, quomodo tantã iniuriã to-
lerasti! ô pater æterne, qui tuã diuinitatem filio & Spiritui S. communicas,
quomodo non sumpsisti vindictam de præuaricatore, qui conatus est diui-
nitatem tuam creaturæ, in qua vltimum suũ finem collocauit, cõmunicare?
dimitte mihi, Domine, hanc iniuriam, quam admisi: vt l *per dona tua effi-* l 2. Petr. 1. 4
ciar diuinæ tuæ consors naturæ; gratiæque tuæ similitudo mihi reddatur.

HOC ipsũ poteris adhuc magis perpẽdere, si naturæ huius diuinæ æterni- 3. Punctũ.
tatẽ aspicias: quæ nec initiũ habuit, nec finẽ; aut mutationẽ aliquam in suis
omnibꝰ perfectionibus habere potest. Et quicunq; temerè tẽtaret bellũ in
Deum mouere, & aliquid eorũ, q̃ in se habet, detrahere: similis ei erit, qui
expuit in cęlũ, & sputũ ipsum super oculos eius cadit: Nam talis conatus nõ
potest Deum attingere, cui nihil nocere potest: Ideoque pœnam accipiet
stultâ suâ audaciâ dignam. Talem (ait S. Bern.) esse voluntatem propriam, Serm. 3. de Resurrect.

dum peccat: nam, quod in se est, omnia, quæ Dei sunt, tollit & diripit: imò & ipsum Deum perimit. omninò enim vellet, Deum peccata ipsi⁹ aut vindicare non posse, aut nolle, aut ea nescire: vult ergò, eum non esse Deum: quæ, quantum in ipsa est, vult eum aut impotentem, aut iniustum esse, aut insipientem. Crudelis planè & omninò execranda malitia, quæ Dei potentiam, Iustitiam, Sapientiam perire desiderat; qui æternus est & immutabilis! ô quàm iustè DEVS me horrendùm puniuisset, siquidem vel manum ad gladium apponere contra Regem tali pœna mulctatur. O si quis m *oculis meis daret fontem lacrymarum, vt plorarem die ac nocte* mea scelera: n *quia te dereliqui fontem aquæ viuæ, fodi verò cisternas dissipatas, quæ continere non valent aquas:* siquidem æternum bonum cum perituro, & infinitum cum bono valdè limitato commutaui.

m *Iere.* 9.1.
n *Cap.* 2.13.

Secunda Consideratio de peccatis, quæ sapientiæ & immensitati Dei aduersantur.

1. Pūctum.

CONSIDERA primùm infinitam Dei sapientiam, qua cognoscit, & clarissimè videt res omnes etiam occultissimas; cui nulla omninò potest abscondi ex omnibus quæ cogitantur, dicuntur, & fiunt in mundo: ac proinde cùm peccabas, DEVS te peccantem aspiciebat: a *in omni* enim *loco* (ait Sapiens) *oculi Domini contemplantur bonos & malos.* quamuis ipsa iniquitas adeò sit horrida, b *oculi* verò ipsius *adeò mundi,* vt alter Propheta dicat, quod *respicere ad iniquitatem non possit,* vt eam scilicet approbet, quā potius reprobat & peccatorem odit: qui in ea delectatur. propterea enim dicitur, quod c *auertat oculos suos* & d *faciem suam* à peccatoribus, vertatque illis dorsum, tanquam hostibus suis.

a *Prou.* 15.3.
b *Habac.* 1. 13.
c *Isai.* 1.15.
d *Psal.* 43. 24.

QVID igitur facitis oculi mei? cur non lacrymas funditis, quod Deum vestrum coram ipsius oculis offendere ausi estis? ô me cæcum, qui non attendi, quòd me DEVS aspiceret, cùm peccabam? agnosco, Domine, culpam meā & peccatum meū coram me est semper, conscientiam meam crucians: quia e *tibi soli peccaui & malum coram te feci,* hoc est, quod me maximè confundit, & pudorem affert: quod peccauerim coram te, qui solus es DEVS meus, Iudex meus & Pater meus. O Pater mi, f *peccaui in cælum & coram te!* qui ergò me peccantem patienter aspexisti, aspice & nunc benignè pœnitentem.

e *Psal.* 50.6
f *Luc.* 15.18.

2. Punctū.

PERGES vlteriùs considerare, quòd, quando tu peccabas, DEVS non solùm à longè & ex cœlesti throno gloriæ suæ te aspexerit, sed etiam ex proximo; quia & ipse propè te erat & tu propè illum: nam immensitate sua cœlos & terram implet, nihil relinquens vacuum; & tu intra ipsum versaris, sicut piscis in aqua, aut infans in vtero materno; ita enim ipse DEVS

loqui-

loquitur: g *qui portamini à meo vtero vsque ad senectam: ego ipse & vsque ad canos ego vos portabo*. Quæ ergò tanta fuit temeritas tua, vt Deum offenderes non solùm in eius cóspectu, sed propè ipsum, imò intra ipsum manens? gestabat te ipse intra sua viscera, quæ tu tanquam viperinus fœtus, quod in te fuit, lacerare voluisti, vt extra illam vitam in laxitate duceres. ipse te propè se habebat, vt defenderet; tu eras propè ipsum, vt offenderes. O DEVS immense, quàm es propè me, & quàm procul à me? propè: quia in te viuo; longè verò ob dissimilitudinem vitę meæ à tua. Ignosce, Domine, ex misericordia, & fac me propè accedere in sanctitate vitæ. g *Isai.46.3.*

ADHVC vlteriùs considerabis, non solùm te intra ipsum Deum vitã agere: sed etiam Deum ob suam immensitatem esse intra te; tuumq; corpus & animã magis intimè penetrare, quàm anima ipsa corpus penetret. quamobrem quemadmodum corpus tuũ dicitur animæ tuæ habitatio, ita dicere licet suo modo, quòd anima tua, & corpus tuũ habitatio sit diuinitatis, intra teipsum per Essentiam, præsentiam, & potentiam, sicut in alijs creaturis existentis. Quare cùm corpus tuum & animã peccatis maculas: Deo prębes hospitium sordidũ, horridũ, eiusq; puritate infinita indignũ: simulq; cum illo in eandẽ habitationẽ recipis eius hostẽ Dæmonem, qui habitat vbicũque est mortale peccatũ. Et quamuis nihil Deo ex nequam hoc hospite adhæreat: tibi tamen ipsi non expedit, eum illi adeò inurbanè adiungere, tradereque Dæmoni optimam tui hospitij habitationem, ipsum scilicet cor tuum: & expellere inde Deum, ne per gratiam in te habitet. O DEVS vltionum! quomodo tantam meam inurbanitatem toleras? quomodo non redegisti in nihilum domum hanc, in qua manebas: ne cum tali comite in ea habitares? Cùm igitur ex misericordia me sustinueris, destrue in me peccatum, vt tu inposterum habites in me solus. 3. Pũctum.

Tertia Consideratio de peccatis, quæ aduersus Dei omnipotentiam & prouidentiam tendunt.

CONSIDERA primùm, Deum omnipotentem, omnipotentiã suam in conferendis tibi innumeris gratijs ac beneficijs occupare. Quotquot enim bona intrà & extrà te habes: omnia ab hac omnipotentiâ procedunt; quæ illa contulit, &, vt essent, dedit; eademq; illa conseruat, sine qua neq; ad momentũ durare possent: a *appendit* enim te *tribus* suis *digitis*, cognitione scil. sua, amore, ac potentia. Qui si te dimitteret: mox redires in nihilum. Quomodo ergò nõ aduertis hîc innumera doloris motiua: cùm vides te Dominum adeò potentem, & benefactorem infinitum offendisse; Creatorem & conseruatorem perpetuum? Ille te ex nihilo condidit: tu ob nihilum eum offendisti; ille tuę conseruationi attendit: tu eius offensioni; pendes ex eius digitis: ex quibus etiã iniurium nõ dimittit; vteris eius creaturis in eius offensionẽ: quas tamen non propterea tibi subtrahit: ostendens in 1. Pũctum. a *Isai.40. 12.*

his omnibus non minorem esse suam charitatem, quàm sit omnipotentia: quia etsi hac posset te in nihilum redigere; illâ tamen eum continet, & ad te sustinendum inclinat. Adiuuet, quæso Domine, tua omnipotentia: vt semper in tuo perseuerem obsequio, sicut tu in beneficijs conferendis.

2. Punctũ. EMICAT verò multò amplius hæc Dei omnipotentia, cùm concurrit continuè, adiuuatq; omnes creaturas in omnibus earũ actionibus: cum sole enim concurrit actu, vt illustret; cum igne, vt calefaciat; cum aqua, vt refrigeret; cum cibo, vt tibi sapiat; cum vino, vt oblectet atq; cõfortet. Concurrit cum animantibus ad omnia eorum opera; quæ ad tuam vtilitatẽ & oblectationẽ faciũt; cum omnibus hominibus ad ea, quæ in tuũ faciunt cõmodum; & super omnia cõtinuè est paratus, concurrere tecũ in vsu omniũ potentiarũ & sensuum tuorũ: ipsius enim actuali auxilio audis, vides, comedis, ambulas, cogitas, vis, facisq; omnia tua negotia. Ita vt si concursus hic

b Isai. 26. 12. Dei tibi deesset: nihil omninò efficere posses. b DEVS enim (ait Isaias) *omnia opera nostra operatus est in nobis:* eiusque auxilio nos ea facimus. Hinc magnã licet haurire admirationem, & stuporem, tàm de beneuola Dei omnipotentia, quæ in omnibus tuis operibus, etiam in quibus eum offendis, quoad id quod culpa non est, te adiuuat, tecumq; concurrit; quàm de summa tua ingratitudine & impudentia, qua diuinâ eius omnipotentiâ eiusq; concursu vteris, ad ea, quæ ipsũ offendunt. O insane! quis tuos oculos, auresq; adiuuat, vt videant & audiant: nisi DEVS? cur ergò arma efficis ad illum offendendum, ex potentijs & auxilijs, quæ tibi dedit ad ipsi seruiendũ? cur deseruisti Deum, vt abutereris creaturis, quibus ipse suũ præbet concursum: vt earum vsu tu illi seruias. O si tot doloris actus habere possem: quot illæ sunt res, quibus in meam oblectationem sum abusus!

3. Punctũ. PERPENDES denique exactissimam Dei circa res tuas prouidentiam, quam per suã omnipotentiam stupendã efficacitate exequitur. Nam b ipso die, quo te creauit, semper tui curam gessit, prospiciẽs de alimento, vestitu, habitatione; & suppellectili necessaria: attendens tuæ vitæ, saluti, oblectationi, honori, & fortunis: liberauit te ab innumeris periculis, morbis, ignominijs, indigentijs & calamitatibus: & in his omnibus innumera tibi cõtulit beneficia occulta, præter manifesta, quæ tu agnoscis. Quæ omnia vt tibi conferret, totã huius mundi machinã disponit, ac dirigit: prouidentiam suã exequẽs per cœlos, per Elementa, cæterasq; spectabiles creaturas; & per ipsos angelos, quibus earum gubernationẽ commisit. te verò iubet oẽs tuas curas in eius prouidentiam proijcere: se enim ea omnia in se recipere, vt tu liberius in eius seruitio occuperis. Sed eousq; tua ingratitudo peruenit: vt semper in eius offensione te occupaueris. Conuertere itaq; in teipsum, di-

c Deut. 32. 6. cens tibi illud Moysis: c *Haeccine reddis Domino, homo stulte & insipiens? nunquid non ipse est Pater tuus, qui possedit, & fecit, & creauit te?* cur ergò pro tot

bene-

beneficijs, tot illi peccata reddidisti? Patrem tuum iniuria affecisti? creatorem contempsisti? gestantem te in vlnis suis tanquam nutricem, vestientem tuam nuditatem, famem saturantem, dantem tibi quicquid habes? huic inquã tot reddis iniurias? redeas igitur ad teipsum sicut filius ille prodigus: & prosterne te humiliter cœlesti tuo Patri: siquidem amica eius & beneuola prouidentia etiam ipsam tuam pœnitentiam complectitur, vt propter eam te liberet à tua miseria.

Quarta Consideratio de peccatis, quà infinitam Dei charitatem & misericordiam offendunt.

CONSIDERA primùm: DEVM Dominum nostrum ab ipsa sua æternitate, & à quo DEVS est, tui memoriam habere, teque diligere: non ob tua merita, neque propter obsequia, quæ illi eras præstiturus; sed ex sua sola bonitate ac misericordia, miserans miseriæ, qua in immensam nihili abyssum eras immersus: videns enim sapientia sua innumeros homines in ea abysso: coniecit in te oculos suos, teque amauit ac dilexit, statuens dare tibi esse cum omnibus naturæ bonis & ornamentis, quæ nũc habes. Et quoniam Dei amor non sistit in verbis, sed progreditur ad opera: suam illam beneuolentiam tempori est per suam omnipotentiam executus; addens semper charitatem in ijs beneficijs, quæ tibi confert. Cùm amore enim te condidit, & conseruat; cum amore te sustentat, tecumque concurrit, hac ratione te obstringens, ad redamandũ, te priùs amantem; & cum amore facienda ea, quæ ipsius sunt obsequij: quemadmodùm ipse cum amore facit opera tibi vtilia; & ad illum continuè in tua memoria habendum, vt ipsum colas, eique obedias: quemadmodum ipse ab æterno te habuit in sua memoria, vt tibi faueret, ac indulgeret. Tu verò miser, quid fecisti, aut iam facis? obliuisceris a *eius, qui nunquam tui obliuiscitur*; deles ex tuis manibus *eum, qui in suis te descripsit*; eum non amas, qui semper te diligit: & potiùs eum sæpè odio habes. &, sicut alter ille populus ingratus, oblitus es Dei creatoris tui, Saluatoris, & potentissimi auxiliatoris. Nam ipse ait: b *etsi mulier oblita fuerit infantem suum, vt non misereatur filij vteri sui: ego tamen non obliuiscar tui*. tu verò eius obliuisceris, qui te gestat in vlnis suis, c *virgo non obliuiscitur ornamenti sui, nec sponsa fasciæ pectoralis suæ: tu verò oblitus es Dei* te diligentis, omniaque largientis, quæcunque habes. O DEVS benignissime, quid iam mihi faciendum, nisi vt amoris lacrymas fundam ob admissa peccata contra eum, qui me adeò diligebat: sperans de tua misericordia. quòd quemadmodum Magdalenæ, dices animæ meæ: d *remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multùm*; & cum amore veniam eorum petijt.

1. Pũctum.

a *Isai.* 49.15

b *Isai.* 49.15

c *Iere.* 2.32.

d *Luc.* 7.47.

2.Pūctum. VLTERIVS perge, infinitam hanc Dei charitatem & misericordiā perpendere: quæ in eo adhuc plurimùm emicat: quòd non destiterit ab amore, & misericordia sua erga te, etiā postquàm eum offendisti, factus es eius inimicus, adeoq; ingratus omnibus beneficijs ab eo acceptis. Nam potius e
e Matt. 5.45 *pater hic cœlestis, qui solem suū oriri facit super bonos & malos, pluitq; super iustos & iniustos*, eodem modo tecum perrexit, quo antea: largiendo tibi vitam, facultates, honores, & bona reliqua temporalia: vt hac misericordiæ & immensæ charitatis exhibitione te prouocaret ad desistendum ab eius offensione; & incipiendum diligere eum, qui non solùm te dilexit, cùm non promeritus esses eius amorem, eò quòd nihil esses; sed etiam cùm ob tua peccata indignus esses, quem ipse diligeret. Quamuis enim tua peccata detestetur, amat tamen bonum naturæ, q̄ in te posuit; optatq; illud suâ gratiâ reformare: teq; vt ad id te disponas, hortatur, & impellit. idque totum facit
f Iere. 31.3 æterno quodam amore. Nam à sua æternitate id facere decreuit: f *in charitate*, ait, *perpetua dilexi te: ideò attraxi te miserans tui*. ô amator ęterne, qui me,
g Cant. 8.7. à quo DEVS es, diligis: cuius g *charitas* tanta fuit, vt *aquæ multæ* mearum culparum *non potuerint* accensas eius flammas *extinguere!* optarem te dilexisse, tibiq; in omnibus placuisse à primo instanti, quo fui rationis vsum assecutus; nec vnquam hunc amorem meis peccatis rupisse: sed quia id hactenus non præstiti, per amorem illum, quo me prosequeris, peto, mihi ignosci & auxilium conferri, ad te semper diligendum, sicut tu me diligis: vt nullæ tribulationum aquæ hunc amorem culpis nouis extinguant.

3.Pūctum. h Ps. 102.17. ADHVC ascendit altiùs Dei charitas, & h *misericordia* erga te. Nam quēadmodum illa *est ab æterno*: ita, quod in se est, cupit eam esse sine fine, vsque in æternum; eo animo, vt singularia dona ac beneficia tibi conferat, tum in mortali hac vita, tum etiam in æterna. Quare non solùm teneris Deum diligere, eique ex animo seruire ob amorem, quem hactenus erga te habuit, & habet; & præterita & præsentia beneficia: sed etiam ob ea, quæ conferre tibi cupit per totam æternitatem. Quid itaq; existimas, ô infelix homo, te facere, cùm lethaliter peccas: nisi quòd manifesto periculo Deum in æternum odio habendi te exponas: si enim in eo peccato ex hac vita excederes, odium illud tuum esset æternum? & quomodo tua culpa non censebitur infinita, quæ tendit contra innumera & infinita beneficia, non solùm præterita, & præsentia, sed etiam futura, quæ DEVS; quod in se est, tibi offert? ô quàm benè collocaretur æternus quidam dolor, ad satisfaciendum pro tali peccato! offero tibi, Domine, desiderium quoddam, illud per totam hanc vitam deflendi, etiam si æterna esset; & aliud simul te diligendi, tuamque sanctam legem æternùm custodiendi: vt æternus sit amor meus erga te, sicut est tuus erga me.

Consi-

Consideratio quinta de peccatis quà Dei Iustitiæ & Misericordiæ aduersantur.

PRIMVM considera, DEVM D. N. non minus est Iustum, quàm misericordem. ad Iustitiam autem eius spectat, æquè peccatores castigare, atque remunerare Iustos. Statim autem atque aliquis peccat, peccatum ipsum ante diuinum eius tribunal clamat, petens Iustitiam cōtra ipsum peccatorem. Et nonnunquam ex occultis Dei iudicijs exauditur primi peccati mortiferi clamor: ferturque definitiua sententia, qua peccator damnatur ad infernum. quæ sententia statim executioni mandatur, quemadmodū euenit Apostatis Angelis, ob primum peccatum in cœlo admissum; & innumeris hominibus, quos in primo delicto mors deprehendit. Interdum autem suspenditur sententia vsque ad secundum peccatum: & tunc promulgatur, & executioni mandatur. aliàs verò plura peccata expectantur, vt plus temporis pœnitentiæ relinquatur: donec eorum *clamor*, quemadmodum *Sodomorum, multiplicatus*, ita vrget diuinum ipsum tribunal, vt sententia cò seuerior expediatur, quò fuit patientia diuina diuturnior: vt simul omnia, & vno momento luant, quæ longo tempore perpetrarunt. Quod, cùm ita sit: quos clamores dederint tua peccata ad Iustitiæ diuinæ tribunal, iustam contra te vltionem petentia? quis autem eam continuit, ne ad primum peccatum, aut ad secundum saltem, vel tertium de te sumeretur? Quis ipsum Iudicē flexit, vt diutiùs te expectaret, & longius tempus daret pœnitentiæ? Quod cùm opera tua non promererentur, signum est, diuinam misericordiam se interposuisse, ac iustitiam ipsam continuisse: vt sic ad dolorem tuorum peccatorum, vitæque emendationem prouocareris. O Iustissime Iudex, fateor, me iuxta diuinæ tuæ Iustitiæ leges promeritum fuisse infernum: sed cùm tua misericordia à tanto periculo me hactenus liberauerit: ego meum peccatum lugebo semper; non tam ob pœnam promeritam, quàm ob amorem, quo illam auertisti. En constituo me ante iustitiæ tuę tribunal, cui diuina tua etiam misericordia assideat: vt in hac vita ea ratione me punias, vt gratiæ tuæ restituar. *Hic vre*, Domine, *hic seca, vt in æternum parcas.*

1. Pūctum. · *Genes. 18.* · *S. August.*

DEINDE considera, apud idē diuinæ Iustitiæ tribunal ipsa peccata petere vt etiam temporalia supplicia peccatoribus inferantur, ad aliorum exemplum & cautelam: Et huiusmodi petitiones sæpè exaudiri. ideoque Dominum D. N. mittere propterea morbos, rerum penuriam, ignominias, rerum pretiosissimarum & charissimarū iacturas, aliaque mille infortunia, quæ oculis tuis quotidiè perspicis euenire tuis conciuibus: & cùm tua peccata similem etiam vindictam de te sumi petiuerint, distulit Iustitia diuina

2. Pūctum.

manumq́ue retraxit à grauibus & ignominiosis pœnis, quas intulit alijs, quas tu non minus fuisti promeritus, quàm illi. Nullam enim pœnam aut supplicium sustinet vnus peccator, quod non sit etiam promeritus alter: cùm quodcunque sit minus ipso inferno, quem est promeritus. Quoties ob tuam gulam aliamve sensualitatem promeritus fuisti sanitatem amittere, aut in morbū grauē incidere? à quo tamen te Deus præseruauit: quoties in aliquod peccatum incidisti, quod si alijs innotuisset, euasisses infamis, aut bonam opinionem amisisses: DEVS verò ita rem disposuit, vt maneret occultum: vt sic honori tuo consuleret: cùm tu peccatis tuis honorem illi detrahere studeres? Quis hoc totum effecit, nisi diuina misericordia, quæ miseriæ tantæ miserta, diuinæ Iustitiæ rigorem temperauit? Quod si aliquam tibi misit calamitatem: voluit, vt eò citiùs peccatum desereres, gemens ob causam, quam tali pœnæ dedisti. Nunc ergò lacrymas funde: non tam ob supplicium, quod es promeritus, quàm ob Deum adeò bonum offensum, qui cùm iustè potuisset iustitiæ rigore in te animaduertere: sese tamen continuit, & misericordiæ magnitudinem potiùs ostendit, miserans tui ob tuam imbecillitatem; aut tanquam filium puniens; commutans seueri Iudicis officium in beneuoli Patris animum.

COGITARE etiam licet, ad idem tribunal diuinum millies accessisse Dæmones petentes, integrè & plenè ipsorum te manibus tradi; aut potestatem sibi fieri, te grauioribus tentationibus, alijsq́ue aduersitatibus prosequendi: Et similiter peruenisse aliquos homines à te affectos iniuria, petentes & orationibus obsecrantes vindictam de te, quam ipsius Iustitiæ cōmittebant: ipsas quoque creaturas, rationis & sensus expertes, quibus cum
a Oseæ 2.9. Creatoris iniuria abuteris, veluti clamare ad idem tribunal, petentes *liberari* à tyrannide, qua in tua potestate premuntur. Et quāuis cōtra alios huiusmodi clamores sępè exaudiantur, nō tamē sunt cōtra te exauditi: vt hac ratione monereris audire clamores, quibus diuina misericordia te prouocat, & impellit ad clamandum, vt tuorum peccatorum veniam lacrymis ac gemitibus obtineas.

3. Pūctum. DENIQVE cogitabis, Iudicem tuum iustissimum in suæ Iustitiæ tribunali sedentē, & in sinistra manu ferreā virgā tenentē, ad impios, qui in die Iudicij ad eam manum stabunt, puniendos & conterendos: quibus dicet: b
b Matth. 25. 41. 34. *discedite à me maledicti in ignem æternum, qui paratus est Diabolo & angelis eius*; in dextera verò habentem coronam gloriæ, ad bonos, qui tunc ad latus eius dextrum stabunt, remunerandos, quibus dicet: b *venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum à constitutione mundi.*

2. COGITA deinde, quòd nunc audias benignissimi huius Iudicis verba, qui ferream virgam tibi ostendens, dicat; si vt mea Iustitia exigit, tuaq́ue peccata promerētur, vellem tecum agere: meritò possem hac virga te com-

minuere, & in infernum præcipitare. quod, cùm facere noluerim, contere ipsemet cor tuum magna contritione, ego enim c *cor contritum & humiliatum non despiciam:* ostendens verò coronam gloriæ, tibi dicat: iuxta meæ iustitiæ rectitudinem, iam ob tua scelera coronam hanc amiseras: quam tamen hactenus ex magna misericordia tua tibi reseruaui, cupiens, te ea gaudere, si pœnitentiam agas, & vitam emendes. c Psa. 50. 19

QVAE verba vbi audieris, profundè te supremo huic iudici prosternes: qui benignum adeò Patrē se tibi præbet; gratiasq; ages maximas ob tot beneficia, dicens cum Dauide: d *benedic anima mea Domino, & omnia quæ intra me sunt nomini sancto eius: benedic anima mea Domino, & noli obliuisci omnes retributiones eius: qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis, qui sanat omnes infirmitates tuas: qui redimit de interitu vitam tuam, qui coronat te misericordia & miserationibus.* Quomodò verò non censebitur corona misericordiarum, cuius nec sit initium, nec finis? siquidem ab ipsa æternitate voluit te misericordijs replere: quibus etiam per totam æternitatem te coronare intendit? Quamobrem defleas peccata tua pœnitentia vera: vt reddat tibi DEVS e *coronam,* quam *daturum* se promisit ijs, qui *cinere* se operiunt. 3. d Psa. 102. 1. e Isa. 61. 3.

Sexta Consideratio de peccatis nostis, quà sunt contra Christi D. N. Redemptionem.

CONSIDERA inprimis, infinitam Dei Maiestatem, cùm innumera hominum peccata & tui ipsius in illis cerneret, decreuisse, ex mera sua misericordia, fieri hominem, vt remedium illis afferret; quo remedio omnes admirandas suas perfectiones manifestaret; quas proinde omnes tu offendis, cùm peccas: eædē verò te ad dolendum & pœnitendum prouocāt. 1. Pūctum.

INFINITAM suam CHARITATEM ostendit PATER, a *sic diligens mundum, vt Filium suum vnigenitum daret: vt omnis qui credit in eum, non pereat; sed habeat vitam æternam.* Tu verò adeò fuisti malus, vt nec eum dilexeris, qui adeò te dilexit; nec magnifeceris donum adeò pretiosum ab ipso tibi oblatum: sed illud reieceris, vt expleres quod tuo palato arridebat. Et licèt Fide credas, & b *confitearis te nosse Deum,* quia tamen *factis eum negasti,* indignus factus es vita æterna. 1. a Ioan. 3. 16. b Tit. 1. 16.

IMMENSAM suam BONITATEM FILIVS ostendit, cùm infinitam suam personam humanæ naturæ communicans, cum omnibus hominibus consanguinitatem inijt: vt donis à se oblatis eos deuinceret: & ipsi tanquam cognati ipsiusmet Dei incarnati ad ipsum accederent. Tu verò ab hac nobilitate degenerasti, teque abiecisti, vt fieres peccati vile mancipium: pòtius honori tibi ducens, fieri filium Sathanæ, quàm Filium esse DEI, & Christi fratrem. 2.

3. MISERICORDIAM ſuam manifeſtauit, compaſſus ſuorum inimicorum, eorumque debita in ſe recipiens: vt exquiſita ſubiens tormenta, ea ipſe exolueret, illi verò liberi manerent. Sed tu adeò in eum durus fuiſti, & crudelis; vt pro alleuiatione tanti oneris, nouis illud culpis auxeris, eum quodammodo cogens ad nouos dolores tolerandos, ſi eorum eſſet capax; & ad noua ſubeunda tormenta, niſi quæ iam paſſus eſt, ad id ſuffeciſſent.

4. OMNIPOTENTIAM ſuam patefecit, dum res adeò diſtantes, DEVM ſcilicet & hominem in vna perſona coniunxit: vt omnes homines cum ipſo per gratiam vnirentur; & tandem etiam vnitionem gloriæ aſſequerentur. Tu verò procul valdè ab eo te per ſuperbiam ſeparaſti; eamque ſimilitudinem, quam ille tibi offerebat, amiſiſti: vt eam indueres, quam ſerpens Euæ obtulit, ſi prohibito ſibi fructu veſceretur.

5. IVSTITIAM ſuam in eo oſtendit, quòd noluerit delicta abſque pœna condigna relinqui impunita: ita tamen vt eadem pœna potẽs eſſet, ad culpæ damna reparanda. Tu verò multiplicas nihilominus delicta, tanta contra diuinam Iuſtitiam irreuerentia, atque ſi huiuſmodi ſolutio non præceſsiſſet: dum, quod in te eſt, id efficis, pro quo non poteſt reddi æquale, niſi is reddat, qui DEVS ſit & homo.

6. DENIQVE hic oſtendit LIBERALITATEM & FORTITVDINEM, & infinitas ſuas virtutes: vt exemplum tibi præberet, quod imitareris; & ea ſubſidia tibi compararet, quibus ad talia opera perficienda indigeres. Quæ tamen omnia tu peccando contemnis, nihili faciens exempla & auxilia, quę tibi obtulit; nec labores, quos pro te ſuſcepit. Quamobrem meritò exiſtimabis, tuum peccatum eſſe maius, quàm fuerit Dæmonum. nam illud non fuit contra DEVM incarnatum; nec contra Ieſu Chriſti redemptionem, qui nõ eſt pro illis mortuus: Tuum verò ſummam continet ingratitudinẽ, vtpotè contra beneficium, quod non Angelis, ſed ſolis hominibus fuit conceſſum. quod adeò eſt præſtans, vt par nullum habeat. Hæc omnia ſimul, & eorum ſingula te ad peccata tua vehementiſsimo dolore deflenda prouocant, eò quòd contra DEVM adeò tibi beneuolum, tantumque tuum benefactorem, atque in ſupremo hoc beneficio apparet, ſint facta.

2. Pũctum. CONSIDERA deinde, licèt Chriſtus D. N. quocunque actu ſuo ſufficienter exolueret pro noſtris peccatis, eò quòd fieret à Deo & homine, à quo illi valor infinitus proueniebat; voluiſſe tamen eam ſolutionem ac redemptionem fieri intenſiſsimis doloris, ac triſtitiæ actibus, nominatim ob noſtra peccata; vt eo exemplo nos doceret, verám contritionem eorumq́; dolorem concipere, propterea nominatim, quòd eſſent contra infinitam Dei bonitatem, & innumera eius beneficia: ipſa enim ratio dictat, vt de proprijs tuis peccatis ita tu doleas, ſicut ipſe doluit de alienis. Aſpice itaque tuum Saluatorem tuis peccatis oneratum, quæ in ſua memoria præſentia

habebat:

habebat: quorũ adeò vehementi dolore afficiebatur, vt nullus fuerit, nec in hac vita sit vnquam futurus illi par. Vt propterea optimè illi conueniat illud Ieremiæ: c *attendite & videte, si est dolor, sicut dolor meus.* c Thre. 1. 12.

INGENTIS eius doloris tria fuerunt indicia manifesta. *Primum* apparet ex ijs, quæ referunt Euangelistæ, cùm dicunt, quod d *cœperit contristari, mœstus esse,* e *pauere ac tædere, & esse in* f *agonia.* Aspiciebat enim hic Dominus super se peccata nostra: ex quibus, eò quòd & horrida essent totiesque repetita, tædio afficiebatur; pauebat verò, eò quòd adeò essent fera, ac temeraria; tristabatur, eò quòd voluntati gloriæque æterni sui patris aduersarentur; in agonia etiam fuit, quam illi afferebat obligatio pro eis satisfaciendi, ne homines damnarentur. 1. d Mat. 26. 37. e Mar. 14. 33. f Luc. 22. 43.

Ex quo *secundum* processit indicium, prodigiosus scilicet ille sudor, quo per omnes corporis poros sanguis erupit: vt cor, eius multitudine oppressum, subleuaretur: quo satis ostendebat eius anxietatem, & quàm essent terribilia peccata, quæ eam afferebant. 2.

HVC accedit *tertium* indicium. nam cùm in superiori spiritus sui parte summo gaudio lætitiaque frueretur, ob claram Dei visionẽ: hic nihilominus peccatorum aspectus sufficiens ei fuit, vt profundam adeò tristitiam agoniamque sentiret. vt ex hoc intelligeretur, quanta sit peccati fœditas: vt vt quæ sufficiat, quantumcũq; gaudium diluere in eo, qui sit alicuius pœnæ capax: etiamsi esset alioqui beatus. Quare hoc Saluatoris tui exemplum pro primario exemplari accipiens, altiùs res easdem considerabis, quas ille: cõtendendo tantum sensum habere, vt te prauæ tuæ vitæ plurimùm tædeat: paueas verò, timeasque ad eandem redire; summè tristeris, quòd in tantam deueneris miseriam; concipias etiam agoniam & anxietatem maximam, vt ex tanta miseria libereris: tantam in orando vim adhibens, vt præ anxietate sudor erumpat: donec impetres, quod à Deo petis; etiamsi ad obtinendum, sanguinem fundere sit necesse. 3.

TERTIO considera: quamuis ad nostram Redemptionem, interni Seruatoris nostri dolores suffecissent, eum tamen voluisse horrendos quoque dolores externosque cruciatus addere; magnasque ignominias & contemptus sustinere: vt tu exactius cognosceres grauissimam tuarum culparum malitiam, & iniuriam; pœnarum verò terribilitatem, quarum propter eas factus es reus: vt sic vtrasque fugias, culpas præcipuè: summè dolens, quòd illæ causa fuerint, cur tuus Saluator tot cruciatus sustineret. Eò respexit illa ipsius ad filias Ierusalem sententia: g *nolite flere super me, sed super vosipsas flete, & super filios vestros.* quasi diceret, etsi meos hosce labores, & cruciatus deflere par sit; multò magis tamen vestra peccata, quæ illorum fuerunt causa, & incomparabiliter sunt peiora, ac digniora, quæ defleantur: nullum siquidem peccato & culpa grauius est malum, nec pœna maior inferno: quò de- 3. Pũctum. g Luc. 23. 28.

uenietis propter veſtram in peccato obſtinationem. *quia ſi in viridi ligno hæc faciunt: in arido quid fiet?* ſi aliena peccata horrendos adeò cruciatus innocenti afferunt: quales afferent peccatori? Ex his quos ego patior, cognoſcere licet eos, qui vos expectant: niſi de veſtris peccatis pœnitentiam egeritis.

1. HAC itaq; adeò treme͂da Saluatoris ſente͂tia permotus, eius labores perpende; tua peccata, quę illorum fuerunt cauſa defle: Accede ad domum Caiphæ, & aſpice à vili & abiecta turba circumdatum; quæ iniurijs illum afficiebat, & mille modis vexabat. quibus omnibus tu eundem peccatis tuis crucias & torque͂s. Tu illum conſpuis, cùm ex ore tuo horrida fœdaq; verba profers; tu eius oculos velas, immemor quod ipſe te videat: &, quaſi te non aſpiciat, eum tractas; tu colaphis eum cædis, cùm opera mala facis; tu eius euellis capillos, cùm tuis ſcandalis proximos tuos ab eo retrahis; tu blaſphemias & iniurias in eum iacis, quando tua cauſa, Dei nomen blaſphematur, & iniurijs ab alijs afficitur. Qui ergò vicem eius doluiſſes, ſi vidiſſes hos cruciatus ſuſtinentem: doleas nunc multò ampliùs, ob tuas culpas, quæ eorum fuerunt cauſa: petasque de eis veniam.

2. HINC conſideratione tua perge ad prætorium Pilati, vbi copioſam flendi materiam reperies ob ea, quæ tuus Saluator patitur: quorum tu cauſa fuiſti: Ineptæ enim & peruerſę electiones tuæ Barrabam ei præponunt; cupiditates & inobedientiæ tuæ terga eius flagellis aperiunt; curioſitas in tuis veſtibus purpura illum ob illuſionem induit; ambitiones tuæ ſpinis eum coronant; vanitates tuę arundinem pro ſceptro ei porrigunt; tuę hypocriſes tanquam fictum Regem eum tractant; & peccatorum tuorum multitudo contra eum clamat: crucifige, crucifige: cùm ſit multò æquiùs, contra teipſum clamare: defle, defle; crucifige, crucifige teipſum cùm ſit magis conſentaneum, vt ipſemet peccator pœnam luat, qui culpam admiſit.

3. PERGE denique mente & conſideratione ad montem Caluarium, vbi adhuc maiorem multò deflendi materiam inuenies. Peccatorum enim tuorum pondus grauem illam crucem humeris eius imponit; voluptates tui guſtus vinum illi cum felle & myrrha propinant; voluntates ſenſuum tuorum nudo exiſtenti pudorem afferunt; mali tui greſſus eius pedes, & praua tua opera manus configunt; amor tuus proprius lancea latus eius aperit, & quoniam tu gratiam eius deſtruxiſti, perdidit ipſe vitam: Et tu repetitis culpis h *rurſum crucifigis tibi ipſi Filium Dei*, i *quem conculcas, ſanguinemq; eius pollutum ducis*. Cùm igitur hæc Seruatoris noſtri paſſio multis, qui ei interfuerunt, magna͂ attulerit compunctionem, ita vt k *videntes quæ fiebant, percutientes pectora ſua reuerterẽtur*: l *terra mota fuerit, petræ ſciſſæ, & monumenta aperta*; æquum omninò eſt, vt & tu tremas, paueasq; diuinam iuſtitiam; tuumque cor contritione frangas, & conſcientiæ ſepulchrum per confeſſionem aperias: vt corpora mortuorum, ſcilicet peccatorum, ex eo prodeant.

h *Hebr.* 6. 6.
i *Cap.* 10. 29.
k *Luc.* 23. 48
l *Mat.* 27. 52

Conſide-

Consideratio septima de peccatis, quæ tendunt contra specialia beneficia, quæ à Christo Seruatore nostro accepimus.

CONSIDERA primùm, particulare illud beneficium, quod à Christo D.N. in Baptismo accepisti: quo simul cũ charactere & Christianismi signo, gratiam infudit, & Charitatem, Fidem, Spem, reliquasque virtutes ac dona Spiritus Sancti, imò & ipsum Spiritum Sanctum, tanquam animæ tuæ hospitem: Sed tu contrà peccatis tuis quadruplicem huic beneficio iniuriam intulisti. *Prima* est, qua ab ea vita degenerasti, quam talis professio exigit. a *habes enim nomen quod viuas, & tamẽ mortuus es*; cognominaris Christianus, & vitã ducis Gẽtilis. *Deinde* iniuriam intulisti gratiæ & charitati acceptæ: eius pulchritudinem maculans ac deformans venialibus peccatis: lacerans deinde ac destruens pretiosam hanc vestem, nullo habito respectu valoris eius, aut donantis Domini. *Tertiò* septem Spiritus S. dona destruxisti, eumque cum magna ignominia è domo tua expulisti; eiusque loco Dæmonem ad habitandum admisisti. *Vltimò* characterem ipsius Baptismi, & virtutes Fidei & Spei, quæ tibi supersunt, pudore affecisti: eò quòd inclusas & captiuas eas teneas, ne possint ad bonorum operum exercitationem prodire; sed in eadem cauerna cùm peccatis tuis, quæ sunt peiora latronibus & homicidis, sepultæ maneant. Quapropter omnes illæ ante diuinæ Iustitiæ tribunal contra te clamabunt, petentes liberari se ab hac tyrannide: nisi tu per pœnitentiam id facias. Defleas igitur amarè, ob iniuriam his virtutibus illatam; & ingratitudinem in ipsum Spiritum S. qui cum donis suis in te habitauit: donec dignetur cum eisdem redire.

1. Pũctum.

a *Apoc* 3. 1.

CVM hoc beneficio alterum est coniunctum, quo Christus D.N. te fecerit viuum Ecclesiæ suæ membrum, domusque suæ habitatorem: donans tibi ordinariam spiritualem portionem ex mensa sua, Sancta scilicet Scriptura, Sanctis Euangelijs, & sanctissimo Altaris Sacramento; certumque pignus, quod post hanc peregrinationem transferet te ad domum & habitationem æternam triumphantis Ecclesiæ, quæ est in cœlo Empyreo. Sed quid putas, te fecisse cùm peccasti? audi ipsius Dei querelas per suum Prophetam: b *quid est, quod dilectus meus in domo mea fecit scelera multa?* quod infideles extra domũ meã manentes scelera admittãt, non mirarer: quia sunt cæci, & absq; vera fide vitam extra meam Ecclesiam ducunt; carentes auxilijs, quæ in ea habentur. quod verò tu, quem ego adeò dilexi, in quem tot beneficia contuli, audeas in domo mea, in conspectu meo, non vnum peccatum, sed multa; non leuia, sed magna cõmittere: quænam huius erit causa? quid potes, ô peccator, ad hãc quæstionem respondere: nisi grauẽ tuã culpã confitendo? Nam cùm per fidem sis huius domus inhabitator, vita tamen

2. Pũctum.

b *Ier.* 11. 15.

c Luc. 15.13. tua remotissimus es ab ea: nam tanquam filius ille prodigus c *profectus es* è domo cœlestis Patris *in regionem* quandam *longinquam*: tanta est mores tuos inter & illius distantia: vbi esca, quę tibi datur, est communis cum porcis; & adhuc in tanta parcitate, vt famem tuam non satiet. *reuertere* itaque *in te ipsum*, quemadmodum filius ille prodigus; magnoque sensu delicta tua defle, procidens ad Patris tui pedes: donec in domum suam te admittat, habitumque pristinum reddat: habeasque portionem filiorum in signum, quòd te faciat vnum ex illis.

3. Pũctum. I. SED & in hoc ipso aduertere licet aliud quoddam singulare beneficium, propensionis sc. ac facilitatis, qua cœlestis tuus Pater, tuam pœnitentiam admittit; locumque & auxilium, ad eam peragendam præbet. d *nisi* enim *Dominus reliquisset tibi* hoc *semen, iam fuisses quasi Sodoma*. Verùm in hoc ipso perpendes meritò detestandam tuam malitiam, qua ex eadem facilitate ac promptitudine, qua Deus peccata remittit, occasionem & audaciam accipis, ad peccata perpetranda, sæpiusque repetenda. Quoties quæso es cõfessus: & mox, tanquam canis ad vomitum, in eadem, quæ confessus; aut in alia maiora es relapsus? Videris cum Deo certare, vt tu pecces, & confitearis; ipse verò audiat, ac condonet: & mox peccatum repetis, atque si eius patientiam experiri velis: an ignoscet nõ solùm septies, sed septuagies septies. Iustum quidem est glorificare Deum, ob eam humanitatem & facilitatem, qua tibi ignoscit: sed æquius est tamen, vt inde occasionem nõ accipias eundem iterùm offendendi; sed flendi potiùs, ob offensum eum, qui adeò facilè compatitur, & sustinet seruum adeò impudentem.

d Isai. 1. 9.

2. QVID autem dices de beneficio Vocationis, quo tantam inspirationum & illustrationum cœlestium copiam ad te mittit, quæ te ad virtutum exercitationem prouocent? & licèt innumeras earum in corde tuo suffocaueris: non tamen desistit, easdem frequenter immittere: vt segnitiem tuam excitet, animumque addat ad veræ pœnitentię exercitationẽ. Et fortè, cùm hoc ipsum legis, easdem tibi mittit, prouocans ad flendum, & gemendum, ob tuam hactenus resistentiam.

3. DENIQVE quemadmodum S. Apostolus ait: e *nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit* bonorum magnitudo, & copia, quæ cõmunicat Deus suis electis etiam in hac vita: ita etiam nec oculus potest videre, nec auris audire, nec cor hominis potest comprehendere; quantum malum sit vnum peccatum, & quanta amittas bona, quantisque malis te subijcias, quando illud admittis. Quamobrem tantus dolor tibi est concipiendus ob illud admissum, vt quoscunque dolores ob reliquas iacturas, & miserias conceptos excedat. detestando illud ex toto tuo corde, anima, spiritu, & viribus: Nam quemadmodum Deus summè est diligendus: ita peccatum est summo odio habendum.

e Cor. 2. 9.

CAPVT

Capvt V.

De Sacramentali Confessione: in qua, ob secretorum peccatorum manifestationem, gloriosa & præstans obtineatur victoria.

Secvndvs Poenitentiae actus est peccatorum Confessio, quæ fit Sacerdoti ad quam nos Christus Dominus obligauit, cùm suis Apostolis, & in eis omnibus Sacerdotibus, eorundem in eo munere successoribus dixit: a *quorum remiseritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta sunt*: Item: b *quæcunque alligaueritis super terram, erunt ligata & in cœlo; & quæcunque solueritis super terram, erunt soluta & in cœlo*. Qua sententia (quemadmodum Sacrum Concilium Tridentinum declarauit) constituit eos Iudices nostrorum peccatorum: ac proinde obligauit nos ad ea illis manifestanda: siquidem non possent illi rectam de eis sententiam proferre, nisi ea cognoscerent. Cùm itaque dicit, non remitti, nec solui, nisi Confessarij ea remittant, ac soluant: clarè ostendit, nunquam peccatorum causam omninò expeditam; & conclusam censendam, donec illorum accedat sententia. Etsi enim Contritio (vt prædiximus) sufficiat, vt peccata dimittantur: semper tamen superest obligatio Confessionis. remissio enim contrito datur cum ordine ad Sacramentum. Cuius rei fidem facit, quòd Christus D. N. cùm Lazarum solo verbo resuscitasset, etsi eodem verbo potuisset feralem amictum & instita, quibus ligatus erat, soluere: id tamen non fecit: sed voluit eum c *ligatum pedes & manus institis, & facie sudario ligata*, ex monumento prodire, & tunc dixit Apostolis: *soluite eum*. ad significandum, (vt ait S. Augustinus) omnes peccatores à Deo per contritionem resuscitatos; etsi vitâ gratiæ viuant, reos tamen manere ad Confessarios accedendi: per quos iudicij series concludatur, perfectaque libertas resuscitato detur.

a *Ioan.* 20. 23.
b *Mat.* 18. 18.
Seß. 14. *c.* 5. *& can.* 6. *&* 7.
c *Ioan.* 11. 44.
Tract. 49 *in Ioan. tom.* 9.

Saepissime verò ipsimet Confessarij sunt ipsius resurrectionis instrumenta. vox enim Christi, vocatio scilicet & inspiratio eius non aliud facit, quàm peccatoris cor emollire; & imperfecto quodam dolore attritum reddere: qui cùm postea confitetur, virtute Absolutionis iustificatur, & resuscitatur; remouente Deo interna vincula, quibus pedes & manus ligabantur; & sudarium, quo eius facie obuelata, agnosci non poterat. Et tūc potest ambulare, & facere opera æternæ vitæ meritoria: ad quam ita cognitus, approbatur à Deo. Ex quo apparet, quàm in fauorem & commo-

dum nostrum institutum sit præceptum Confeſsionis: quamuis speciē præferat grauis oneris. Cùm enim perfectam peccatorū contritionem obtineres, res sit difficillima, ita tamen ad iustificationem necessaria, vt nemo sine ea iustificari posſit: imperfectam verò, quæ est Attritio, habere sit res facillima, nec tamen sola ad iustificationem sufficiens: hoc Sacramentum (vt idem Concilium declarauit) virtutem habet ex attrito faciendi contritum: ita scil. Attritionis defectum supplendo, vt cum ea sola accedentem, reuera iustificet. Quid igitur vtilius nobis esse potest, quàm quòd via obtinendi veniam peccatorum, ex qua æterna vita dependet, adeò facilis & expedita nobis reddatur? Adhæc præter gradus Gratiæ contritioni respondentes; & Gloriæ, propter eam communicandæ, addit Absolutio alios Gratiæ gradus: & quidem *ex opere* (vt Theologi loquuntur) *operato*, ex virtute scilicet ipsius Sacramenti. quibus gradibus totidem etiam respondent gradus gloriæ. Abundè igitur Confeſsionis labor remunerari iudicandus est: cui & in præsenti & in futuro præmium adeò proportionatum redditur. Quis autem non videat, summæ consolationis esse, auribus corporis sententiam illam percipere: EGO TE ABSOLVO. quæ reuera id efficit, quod significat. & sæpè (quemadmodum ait Psalmista) tantum d *gaudium & lætitiam auditui* pœnitentis sensibiliter affert, vt confortentur, & *exultent ossa*, ob culpam, *humiliata*.

Seſſ. 14. c. 4.

d Pſ. 50. 10.

§. I *Quanti referat, confitendi pudorem superare.*

NON negamus, esse valdè difficilè, verecundiam & pudorem vincere, qui oritur ex manifestatione peccatorum occultorum, quæ fit Sacerdoti: maximè si illa sint in materia vili, infami, aut verecunda: sed recompensatur hæc difficultas præstantiſsimis commodis, quæ hanc

I. victoriam consequuntur. *Primùm* enim hæc victoria liberat nos ab æterna illa confusione, qua in nouiſsimo Iudicij die afficeremur, si nunc præ verecundia, nostra peccata occultaremus. Quod mirificè perpendit S. Augustinus dicens: cur erubescis confiteri quod facere nequaquam erubuisti? meliùs est, coram vno aliquantulum ruboris tolerare, quàm in die iudicij
" coram tot millibus hominum graui compulsa denotatum tabescere. Cogi-
" ta ergò, Confessarium fore vnum ex illis, qui iudicio illi intererunt: nec e-
" rubescas nunc ei magno tuo commodo manifestare, quod tunc apertè co-
" gnoscet, cum insigni adeò pudore & contemptu tuo. Astantem (ait idem
" S. Doctor) coram te a *Sacerdotem, Angelum Dei* existima: sic enim eum Ma-
lachias Propheta appellat: &, cum qua Deum & Angelum eius decet reue-
" rentia, Dei ministrum affare. aperi ei penetralium tuorū abditiſsima lati-
" bula. non te pudeat coram vno dicere, quod te non puduit forsitan coram

Lib. de viſitatione Infirm. c 5.

a Malac. 2. 7.

multis,

multis,& cum multis facere. Nam humanum est peccare, Christianum est à peccato desistere; Diabolicum est perseuerare : & hoc præuenies confessione patrati peccati.

Ex hoc fiet, vt hac verecundia, quam vincis in Confessione, etiam redimas æternam, quam æternùm ferres in inferno, ob occultatam culpam: 2.
obtinebis verò æternum honorem, quo fruuntur, qui sunt in cælo, ob eam manifestatam. Hac ratione, ait S. Clemens, exhortari consueuisse S. Petrum ad Confessionem: non erubescat qui animæ suæ curam gerit, confiteri hæc huic qui præest, vt ab ipso per verbum Dei, & consilium salubre curetur: quò possit fide integra, & operibus bonis, pœnas æterni ignis effugere, & ad perpetuæ vitæ præmia peruenire. Hoc idem fusiùs his verbis expendit Tertullianus: Si de exomologesi retractas, gehennam in corde considera, quam ibi exomologesis extinguit: & pœnæ prius magnitudinem imaginare, vt de remedij adoptione non dubites. Igitur cùm scias aduersus gehennam post prima illa intinctionis Dominicæ monimenta, esse adhuc in exomologesi secunda subsidia : cur salutem tuam deseris? cur cessas aggredi, quod scias mederi tibi? Mutæ quidem animæ & irrationales, medicinas sibi diuinitùs attributas in tempore agnoscunt. Ceruus sagitta transfixus, vt ferrum & irreuocabiles moras eius de vulnere expellat, scit sibi dictamno medendum. Hirundo si excæcauerit pullos, nouit illos oculare rursus de sua chelidonia. Peccator restituendo sibi institutam à Domino exomologesim sciens, præteribit illam? An melius est damnatum latere, quàm palam absolui? Te miserum, pudoris magis memorem, quàm salutis; & perire potius eligis, quàm vulnus verecundum medenti aperire. Næ tu verecundiâ bonus, ad delinquendum expandens frontem: ad deprecandum verò subducens? Ne ergò rubori locum facias, ex quo tantum detrimentum acquiris: cùm ipse te quodammodo exhortetur: ne me respexeris, dicens: pro te, mihi meliùs est, perire.

Epist. 1. ad Iacob. Fratrem Domini.

Lib. de Pœnitent. vide Canisi c. de pœnit. q 5.

Pereat temporalis honor: modò seruetur æternus. si pernitiosum aut 3.
venenatū cibum sumpsisses, quem stomachus ferre non potest: si retineas, mors tibi imminet; si euomueris, releuaris. Quod si pudore astantium, teq; aspicientium nolles euomere: an non stultus esses? quantò igitur maior stultitia est, cùm peccati venenum hauseris, nolle per Confessionem illud euomere? Nam cùm tu ipse (vt ait Origenes) teipsum accusas & confiteris: simul euomis delictum; atque omnem morbi tui digeris ac reijcis causam: & mox sanus & quietus euadis.

Homil. 2. in Psalm. 37.

His accedit: quòd adeò sit gloriosum, hanc verecundiam seu pudorem 4.
vincere: vt hoc ipsum, Christum Dominum Nostrum induxerit, ad hoc præceptum Confessionis in lege sua Euangelica (quæ lex est perfectionis)

eden-

edendum, in qua lege, cùm nos ab innumeris onerosis, horridisque sacrificijs liberauit, quæ in antiqua lege propter peccata offerebantur, etiamsi nō propterea remitterentur: eorum loco solùm vnum constituit, quod insignis perfectionis esset motiuum; pugnantibus nobis contra hunc pudorem & verecundiam humanam; & cordis humilitate triumphum de ea reportantibus. In cuius rei præmium, ad filiorum Dei dignitatem nos exaltat, gratiæque pulchritudinem donat. Et in hac ipsa vita facit nos magno honore & gloria dignos: locum enim habet in confitentibus, quod suprà de
b Gen. 49. 8. Vide Perer. ibid. Iuda filio Iacob diximus: cui benedicens pater dixit: b *Iuda confessus es, & non erubuisti: in te confitebuntur fratres tui.* In quibus verbis insinuantur mysticè excellentiæ, & vtilitates nostræ Confessionis, depictæ in heroica quadam, quā ipse Iudas fecit. qui, cùm peccasset cum nuru sua, quæ se finxerat meretricē, illaque concepisset: criminis huius accusata fuit, quàm ipse ius-
c Gen. 38. 24 sit c *produci, vt combureretur. quæ cùm duceretur ad pœnam, misit ad socerum suum dicens: cognosce, cuius sit annulus, & armilla, & baculus: de viro enim, cuius hæc sunt, concepi. qui agnitis muneribus,* (nam ipse illa ei tradiderat post peccatum) ait: *iustior me est.* agnoscens scilicet, & confitens peccatum suum, ac dicens: fateor culpam meam: cum qua si ipsius Thamar culpa conferatur, illa est minor: quia ego illi occasionem dedi, *non tradens eam Sela filio meo, vt suscitaret semen fratri suo* defuncto, iuxtà illorum temporum consuetudinem. Hæc fuit Iudæ confessio: quam facere non erubuit; tum, vt se humiliaret; tum, vt nurum suam liberaret ab igne. quamobrem promeritus est à fratribus suis laudari: qui etsi ex imbecillitate lapsus est in culpam; fortem tamen se ostendit in vincenda verecundia, qua ex culpæ confessione afficiebatur. Hunc itaq; in modum qui animam suam liberare desiderant à morte, ad quam damnata est ob sua peccata, vt æternis inferni ignibus comburatur: debent omnia illa, nullo, præ pudore, omisso, Sacerdoti confiteri, & subire & amplecti honoris & opinionis iacturam, quæ propterea illis eue-
d Eccli. 14. 24. niet, iuxtà Ecclesiastici sententiam, dicentis: d *pro anima tua, ne confundaris dicere verum. Est enim confusio adducens peccatum; & est confusio, adducens gloriā & gratiam.* Talis autem est, quæ ex Sacramentali confessione obuenit pœnitenti: qua gratiam & amicitiam Dei nobis comparamus; gloriamque & honorem coram Angelis & prudentibus Confessariis: meritò enim talis pœnitens ab omnibus laudabitur. quamobrem cùm Patriarcha Iacob vellet filij sui Iudæ magnalia recensere, rectè ab hac peccati sui confessione initium fecit: qua pudorem vicit, qui solet eam impedire. Ideoque adie-
5. cit: *in te confitebuntur fratres tui,* confessione scilicet laudis: Nam reuera maiorem sanctitatis honorem & opinionem comparat sibi verus pœnitens, qui magna humilitate culpam suam fatetur; quàm eam admittendo amiserit: & quam amisit, dum peccauit, reparat, dum confitetur. vnde non sine

magno

magno mysterio Sanctus Iob, dum suas narrat virtutes, vt in medijs suis afflictionibus respiraret, ait de seipso: e *si abscondi quasi homo peccatum meum, & celaui in sinu meo iniquitatem meam.* insinuans his verbis, se non secutum fuisse mores hominum filiorum Adam: qui ad imitationem sui parentis, culpam suam tegunt, & excusant, aut defendunt: sed fuisse plus quàm hominem, dum suam confitebatur: & sic Gygante illum inanis honoris vincebat, qui plurimos homines vincere consueuit, vt suam reticerant. Quamobrem Sanctus Gregorius de Sancto Iob ait: Videatur vir iste cuilibet magnus in virtutibus suis: mihi certè sublimis apparet, etiam in peccatis suis. Mirentur in eo qui volunt Castitatis continentiam, mirentur integritatem iustitiæ, mirentur viscera pietatis: ego in eo non minus admiror confessionem humillimam peccatorum, quàm tot sublimia gesta virtutum. Scio enim, quòd per infirmitatis verecundiam plerumque grauioris est certaminis, commissa peccata prodere, quàm non admissa vitare: & maior interdum fortitudo requitur, ad culpam fatendam: quàm ad eam vitandam; & vnumquodque malum, quamuis robustiùs vitetur: tamen humilius proditur. Hæc Sanctus Gregorius. Et hic semper fuit Spiritus Sanctorum: qui humili suorum peccatorum, licèt leuium; & tentationum aut imperfectionum confessione insignes & gloriosos de regina vitiorum superbia, inanique pudoris & infamiæ timore triumphos obtinuerunt: præferentes oris pudorem dolori & maculæ cordis: culpamque suam exaggerantes; vt eius veniam à Deo impetrent. Non negant peccatum suum sicut Cain; nec suam culpam excusant, alteri eius causam tribuentes, sicut Adam. Ita enim (vt idem Sanctus ait) multiplicatur & aggrauatur tribus alijs culpis minimùm additis.

e Iob. 31. 33.

Lib. 22. Moral. c. 10.

Prima contra humilitatem, cùm minùs mali volunt videri, quàm in conspectu Dei sint: cui nihil est occultum: *Secunda* contra veritatem: dum fala multa commiscét; vt, quæ vera sunt, dissoluant: *Tertia* contra charitatem: dum culpam propriam attribuunt proximo, qui ad eam aliquid contulit. Potuisset sanè Patriarchæ Iacob filius Iudas, (cuius illustrem confessionem nunc extollebamus) maiorem ipsi Thamar culpam tribuere, eò quòd meretricio habitu ipsum decepisset: ac propterea meritò comburenda esset: non tamen id fecit Iudas, sed charitatis & humilitatis visceribus, complicem criminis præ se iustificauit. extollendo scilicet propriam culpam, & excusando, aut alleuiando alienam: quam suæ incuriæ, aut negligentiæ tribuit: eò quòd suam promissionem non impleuisset. & hanc propriam confusionem elegit, vt nurum suam à pœna, quam fuerat promerita, excusaret: & propterea eius confessio meritò fuit adeò laudata. eodemque modo nostra laudabitur, si Dauidis exemplo f *confitebimur ad-* f Psal. 31. 5.

uersum nos iniustitiam nostram Domino : dantes operam, quemadmodum ait
g *Iob.3.7.* Iob, vt g *nox* culpæ nostræ *sit solitaria*, nec habeat comitem excusationem:
sic enim faciliùs remittetur. Nam Dauid cùm dixisset: *confitebor aduersum me iniustitiam meam*, subiunxit: *& tu remisisti impietatem peccati mei*. Est enim hæc Dei natura & ingenium, vt se humiliantem exaltet; &, se accusantem, dimittat; culpasque condonet, eas confitenti.

6. Ex quo etiam intelligitur mali spiritûs ingenium: qui Confessionem, ob pudorem ex ea prouenientem, impedire conatur: quemadmodũ reuelatum fuit cuidam ex Sanctis Patribus, cõsideranti, eum valdè sollicitè per confessionalia discurrentem. quòd scil. pœnitentibus restitueret, quod abstulerat: abstulerat autem pudorem in occasione peccandi, vt expeditiùs & propensiùs peccarent: quem restituit eis tẽpore Confessionis, vt culpam aliquam reticeant: siquidem vel vna lethali culpa, prę pudore non expressa, in causa est, cur & reliquæ maneant, & noua alia, sacrilegij scil. accedat: eò quòd non integram fecerunt Confessionem. quibus propterea competit illud Dauidis: h *quoniam tacui, inueterauerunt ossa mea, dum clamarem tota die.* Ille (ait S. Gregorius) tacet, & clamat, qui peccata quidã præterita per Confessionem non enunciat; & per cor impœnitens alia committit: quæ noui sunt clamores apud Deum, sicut i *clamor Sodomorum & Gomorrhæorum ascendit ad Deum*, & noua supplicia petunt. Aliud (ait S. Augustinus) tacet, aliud clamat. Tacet in Confessione peccata, quæ manifestare oportuit; & clamat, adfertque excusationes, fictaque merita sua, quæ fuissent reticenda. Ex quo prouenit, vt ossa inueterascant, ac debilitentur: nam occultati peccati venenum penetrat cor, vitamque gratiæ consumit, donec vigorem & fortitudinem illi auferat ad omne bonum: eò quòd eius morbus, quamdiu tacet, sit incurabilis. Et quamuis tota die clamet ad Deum orationibus, cilitijs, ieiunijs, & alijs pœnitentijs: nunquam exaudietur. quia, qui reticet peccatum, non clamat, quemadmodum oportet: sicut dictum est. Sed ego, DEVS meus, statuo, in Confessione meas culpas manifestare: tacere verò excusationes; exaggerare mea peccata, & occultare bona opera: sciẽs, te, ob gloriam tui nominis, mihi remissurum, si peccatum meum magnum esse confitebor.

In vitis Patrum.

h *Psal.31.3.*

In 2. Psalm. pœnitent.

i *Gen 18.20.*

In Psal. 31.

§. 2. *Refutantur rationes, quas pro se affert vitiosus pudor.*

EX ijs quæ diximus, facilè erit rationes illas dissoluere, quibus perniciosa verecundia vtitur, ad prætextum aliquem suo silentio inducendum. Aliquando enim ait, esse necessarium, a *bonum nomen* conseruare: siquidem est melius, quàm diuitiæ multæ. quamuis enim Confessarius ipse secretum seruare teneatur: magni tamen facienda est iactura

a *Prou.22.1.*

bonæ opinionis apud illum: præcipuè si sit vir grauis. Aliquando etiam fingit, vnumquemque teneri, non præbere malum exemplum aut scandalizare ipsum Confessarium. Et quemadmodum Martha, quamuis fratris sui Lazari vitam desideraret: quando tamen CHRISTVS iussit, b *tolli lapidem ab spelunca*, in qua ille iacebat, vt eum resuscitaret: illa conata est impedire, *dicens: iam fœtet: quatriduanus est enim*. Ita caro nostra resistere conatur manifestationi peccati secreti, sub specie & prætextu, quod amittet spiritus bonam opinionem: & emittit fœtorem & infamiam mali exempli, quod ipsum Confessarium audientem offendet. Sed satis apparet, quantus hic sit error, ex responsione Christi Domini ad Martham: quam reprehendit ob ea, quæ proponebat: decreuerat enim ipse, non resuscitare defunctum, nisi detectum, & spelunca patente, etiamsi aliquid fœtoris exhalaret: cùm enim statim esset viuus ex sepulchro proditurus; statim etiam fœtor ille ex putredine euanesceret. Eo facto, mysticè nobis significans, se non resuscitaturum peccatorem pœnitentem, nisi simul statuat se manifestare, & apud Sacerdotem culpas suas aperire. non attendens ad fœtorem ex eis exhalantem. adeò est enim humilis Confessionis odor suauis, vt culpæ fœtorem dissipet; &, ipso ad nouam vitam resurgente, præteritæ fœtor euanescat. Vt hoc idem significaret, voluit Christus Dominus N. in die suæ passionis c *aperiri sepulchra, & monumenta* Sanctorum, qui essent in resurrectione communi ad vitam resurrecturi: nam nullum resurrecturum, qui clausus semper manere voluerit, & suo monumento tectus. Maiorem etiã affert admirationẽ: quod, cùm multa miracula erga absentes infirmos edidisset: (nam & d *Reguli filium*, & e *Centurionis puerum* absentes sanauit) nullũ tamen resuscitare voluerit, nisi præsens esset, & ipsum mortuũ videret. Nam quãdo f *Iairus* ille *Archisynagogus petijt ab eo, vt filiam iam defunctam* vitæ restitueret, non illum reprehendit, quòd paruam fidem haberet: sed secutus eum, intrauit in locum, vbi iacebat defuncta, & ipso tenẽte eius manum surrexit puella. Et quamuis Elisæus olim tentauit defunctum puerum absentem resuscitare, mittens g *Giezi puerum suum*, qui ipsius baculum defuncto superimponeret: id tamen nõ successit pro voto, donec ipsemet eò venit, suisq; oculis puerum defunctũ vidit. Quod factum etiã significat, spiritualem resurrectionem, quam Dei ministri per Sacramentum pœnitentiæ tribuunt, non fieri, quando pœnitẽs à Sacerdote abest; sed cùm præsens tolerat pudorem: & cõfusionem ex eo, quòd ipsemet coram Sacerdote suas miserias aperiat, seipsum accusans; & ostendens desiderium ab eis emergendi, & resuscitandi. Ideoq; Christus D. N. constituit, formam absolutionis his verbis: *Ego te absoluo*, proferendam esse à Sacerdote, quasi digito pœnitentem præsentem indicante, & eius accusationem ac testimonium audiente suæ pœnitudinis, & emendationis desiderij.

b *Ioan.* 11. 39.

c *Mat.* 27 52

d *Ioan.* 4. 50

e *Matt* 8. 13.

f *Matt* 9. 18. 25. *Marc.* 5. 22. 41.

g 4. *Reg.* 4. 31.

Clemens 8. *declarauit absolutionẽ in absentem nullius esse momenti. vide Suarez Tom. 4 in 3. part. disp.* 19.

HINC accipit humanus pudor occaſionem alios modos adinuenien-di, quibus peccata ſua occultet, & pudorem illum euadat: omiſsio enim Confeſſario, Medico ſibi noto, prudente ac perito, cui vtiliter conſueue-rat confiteri: accidit ignotum aliquem, apud quem non tantam ſuæ opi-nionis iacturam faciat: etiamſi minorem ex ea Confeſsione fructum per-cipiat. Hoc enim etſi poſsit abſque culpa fieri, indicium tamen eſt timi-di & abiecti animi: & qui propè ſit, vt hoſti ſe dedat, qui in huiuſmodi oc-caſionibus non dormit: & quemadmodum primam hanc victoriam ab eo obtinet, ſperat ſe etiam ſecundam obtenturum: augendo ſcilicet me-tum, ex pugna, & conflictu fugienti. eſtque genus quoddam pernicioſæ hypocriſis, leuiora peccata ordinario Confeſſario aperire; & pro grauio-ribus alium quærere. nam ratio ipſa & prudentia ſuadet, ad grauiorem morbum quærendum eſſe medicum magis notum, ac peritum, & exper-tum. Valdeque procul diſtat à Chriſtiana humilitate, qui ex Confeſsio-ne, ad mundanam ſuperbiam diſtruendam inſtituta, honorem quærere velit; & qui inaniter bonam opinionem quærit apud Confeſſarios, qui ip-ſius animam curare debent ac dirigere: tantumque abeſt, vt perfectionem conſequatur, vt neque Chriſtianum honorem obtineat: qui in virtute, ei-uſque fundamento, humilitate ſcilicet, fundatur: cuius gloria, vt in aper-ta culpæ Confeſsione valdè elucet; ita obſcuratur, ſi illa taceatur aut oc-cultetur. Non eſt quidem negandum in aliquibus caſibus expedire, Con-feſſarium mutare: nam cùm ſemper minus malum ſit elegendum, ſi pu-dor te conſtitueret in periculo peccatum aliquod huic Confeſſario occul-tandi; melius eſt, alium quærere, cui ſine tali impedimento liberius illud aperias.

EVENIRE denique nonnunquam ſolet, vt poſtquam pœnitens ſua peccata aperuit, Confeſſarius verò ea reprehendit: prodeat verecundia, vt ſe, excuſationibus mille adhibitis, defendat, facilius ſiquidem hoſtis hic vincitur, cùm ſpontè pœnitens culpam ſuam manifeſtat, quàm ſi alterius audiat reprehenſionem. Sed de hoc puncto, quod maximi momen-ti eſt, proprius inſtituetur ſermo, cùm agemus de ratione has reprehenſiones excipiendi, & ſu-ſtinendi.

CAPVT VI.

CONFESSIONEM PRAECEDIT EXAMEN AD imitationem Iudicij extremi. Indicantur omnes modi peccandi, in commodum huius examinis vsum.

AD Confeßionem integrè, clarè, ac perfectè, vt oportet, faciendam, neglecto pudore, qui ex ea oriri poteſt, proponendum eſt tanquam exemplar ob oculos id, quod in extremo iudicio agetur: ad quod iudicio, quod in hoc Sacramento peragitur, nos præparamus. Et vtrumque S. Euangeliſta Ioannes in ſua Apocalypſi coniunxit, dicens de primo: ſe a *vidiſſe ſedes & iudicium datum eſſe illis, qui ſuper eas ſederunt*. per quos Iudices S. Auguſtinus intelligit Confeſſarios, in Eccleſiæ tribunali ſedentes, ad cauſas peccatorum audiendas, & iudicandas; qui ſe in hoc iudicio conſtituunt tanquam reos, accuſatores, & contra ſeipſos teſtes: vt peccatorum remiſſionem obtineant: licèt pœnitudo peccatorum, & vitæ emendandæ propoſitum, quod ſecũ afferunt, munus faciat aduocati. Cuius iudicij forma & ratio ſimilis eſſe debet ei, quæ in extremo iudicio ſeruabitur. de quo idẽ Euangeliſta ait, quod *viderit mortuos magnos & puſillos ſtantes in conſpectu throni, libroſq́ eorum apertos fuiſſe; &*, nominatim *alium librum, qui erat liber vitæ, & ipſos mortuos iudicatos fuiſſe ex ijs, quæ ſcripta erant in libris ſecundùm opera ipſorum*. per quos libros intelliguntur hominum conſcientiæ, in quibus ſcriptũ eſt, quicquid fecerunt, dixerunt, & cogitarunt in totius vitæ decurſu: & manifeſtabitur coram omnibus hominibus, & Angelis, cum grauiſſimo reproborum rubore & confuſione, ob admiſſa & non confeſſa peccata; Electorum verò magno honore, ob pœnitentiam, quam de ſuis peccatis habuerunt, & obtentam victoriam, qua pudorem vicerunt, ea confitendo. Sed ſimul tunc aperietur *liber vitæ*, qui (eodem S. Auguſtino teſte) eſt ipſa notitia Dei de noſtris omnibus cogitationibus, verbis, & operibus. Qui liber tunc aperitur, cum peccata noſtra lumine quodam, vique adeò magna, ea nobis reuocat in memoriam: vt ea non videre non poßimus. Alius quoque b *liber vitæ* ſimiliter aperitur, *diuinorum* ſcilicet *mandatorum*: in quo ſcripta ſunt quæcunque Deus iubet, ac prohibet, vt conformitas ac diuerſitas appareat reliquorum librorum cum hoc. Iure enim optimo hic *liber* dicitur VITAE, vtpotè in quo illa ſint ſcripta, quæ ad æternam vitam nos ducunt; & quæ ſeruare oporteat eos omnes, qui ad eam ſunt deſtinati.

a *Apo.* 20. 4. *Lib.* 20. *de Ciuit. c.* 9.

Sup. ver. 12.

Lib. 20. *de Ciuit. c.* 14.

b *Eccli.* 24. 32. *Baruch.* 4. 1.

S. Tho. 1 *p. q.* 24. *a.* 1.

HVNC itaque in modum accedenti ad iudicium Confeſsionis duo ſunt

libri coram Iudice aperiendi: liber sc. legis, in quo Dei, Ecclesiæ, proprijq; status, ac officij mandata scripta continentur: nisi enim hæc sint manifesta, non poterunt peccata cognosci: siquidem, Apostolo teste: c *vbi non est lex, nec prævaricatio*, aut peccatum: Mox verò aperiendus est tuæ conscientiæ liber, manifestando scil. peccata omnia in eo scripta; ita vt post singula mandata confitearis, quicquid contra illa peccaueris: vt collato vtroque libro à Confessario, ipse Dei nomine iudicium faciat, feratque pro te sententiam: cuius virtute omnia peccata manifestata & confessa deleantur, & remittantur. Non enim in hoc iudicio sicut in extremo agitur, in quo nihil ex libris deletur; Sed ex rigore Iustitiæ aperiuntur, vt manifestata peccata puniantur: manent enim scriptę ipsæ culpę; d *scribuntur* autē super illas *amaritudines* & æternæ pœnæ, ita, vt neq; hæ, neque illæ deleri vnquam possint. Cuius rei figuram expressit Zazharias Propheta cùm dicit se e *vidisse volumen* quoddam *volans, cuius longitudo esset viginti cubitorum, & latitudo decem cubitorum: ex quo iudicandi essent homines. & veniens ad domum furis, & ad domum iurantis*, & reliquorum peccatorum, *omnes eas consumet*: quemadmodum alio loco fusius diximus: at in hoc iudicio confessionis, libri aperiuntur, & peccata manifestantur, vt statim deleantur. est enim hoc iudicium misericordiæ: in quo Deus D.N. implet, quod promisit: f *ego ipse sum qui deleo iniquitates tuas propter me, & peccatorum tuorum non recordabor*, &, ne quis existimaret, sic eum delere peccata, vt colore tantùm aliquo ea obducat, ne videri possint, adiungit: g *deleui, vt nubē iniquitates tuas; & quasi nebulam peccata tua*: omninò scilicet ea delendo; Cœlumque animæ serenum, & librum Cōscientiæ candidum relinquendo. Ad quorum Confirmationem refert S. Ioannes Climachus: quod cùm feruens quidam pœnitens confessionem publicam in Ecclesia faceret, viderint aliqui Religiosi Angelum, magnum quoddam volumē in manu sua tenentem, in quo omnia illius hominis peccata descripta erant: & rectè, sicut ille ea confitebatur, Angelum ex illo libro singula nullo prætermisso deleuisse. Ex quo fit, vt iudicio finali, etiamsi separatio sit facienda hœdorum & ouium; & hœdi, qui sunt reprobi, sicut ad sinistrū Iudicis latus collocādi; oues verò sc. electi, ad dextrum: ad illius Iudicij virtute non fit aliqua mutatio à sinistra ad dextram: sed vnusquisque stationē suam tenebit, quam ante habebat: In hoc autem Iudicio; si, iuxta præsentem Iustitiam, sinistrum Christi latus inter reprobos tenebas, vt meritò esses ad inferna damnandus: absolueris ac mutaberis ad manum dexteram, inter eos, qui ad cœlum sunt electi: nec locum hunc & stationé amittes, si in Dei obsequio fidelis perseueres. Hinc quoq; fit, ꝙ in extremo iudicio, priùs per Dei omnipotentiam mortui resurgent, & ad h *vallem Iosaphat* deducentur; ibiq; mox aperientur libri, ex quibus illi iudicentur: In hoc autem iudicio priùs aperiuntur libri, & mortui peccatores iudicātur: cuius iudicij virtute

c Rom. 4. 15.
d Iob. 13. 26.
e Zach. 5. 1.
Spiritual. Ducis Tract. 2. c. 5.
f Isa. 43. 25.
g Isa. 44. 22.
Cap. 4.
h Ioel. 3. 12.

illi

illi resurgunt, vitaque fruuntur. Quare commodissimè adaptatur Ecclesiæ Confessionali, quod sit vallis Iosaphat: in qua sc. Dominus ipse iudicat, quæ vallis propè montem oliuarum est sita: quia hoc iudicium omninò est misericordiæ; in quo extinctæ lampades accenduntur, & mortuæ animæ viuificantur. quæ non ita sunt mortuę, vt non possint se ad resurrectionem pręparare, fideique lumine libros aperire, ex quibus iudicium peargatur.

QVI libri, vt prudenter & vtiliter aperiantur nõ expectandum est tempus ipsum, quo Confessio peragenda est: sed citius aliquo tempore plus aut minus, iuxta materiam legendam & examinandam. *Primum* seorsim per teipsum librum mandatorum DEI aperies: dando operam, vt benè intelligas, quid Deus iubeat, quidq; prohibeat. Nam i *mandatũ* (vt ait Salomon) *lucerna* i Prou 6.23
est, & lex lux, cũ qua ingrediaris ad scrutãdos angulos cordis tui: (qui locus est valdè tenebrosus) & legas, quod in tuæ conscientiæ libro scriptum est; soletque vt plurimùm esse valdè intricatum. danda proinde opera est, vt nihil prætereat, quod non videas & intelligas, nec ex ignorantia, aut culpabili obliuione; nec ex ignauia aut incuria; nec ob sufficientis temporis defectum ad omnia exactè examinanda & expendenda. cui examinationi adiungendus est ingens dolor & contritio tuorum peccatorum, iuxta illud Dauidis. k *quæ dicitis in cordibus vestris, in cubilibus vestris compungimini*: vt ex k Psal.4.5.
cordibus vestris ita punctis & apertis exitiale virus emittatur, tot fusis lacrymis, vt vestras culpas delere possint.

SED quoniam Spiritus S. illustratione opus habes, qua adiuueris in libris perlegendis, & Iudici ita manifestandis, vt reipsa absoluaris, & resusciteris: cogitandum tibi est, cùm de pręparatione ad confessionẽ agis, vocari te aut citari ad hoc iudicium tremenda illa voce: *Surgite mortui & venite ad iudiciũ*. Surgite, peccatores, & venite vt iudicemini iudicio misericordiæ, quo plenè restituamini ad vitam gratiæ. hoc ipsum clariùs admonuit Apostolus, cùm dixit: l *omne quod manifestatur, à lumine manifestatur. Propter quod dicit:* l Ephe.5.13.
Surge qui dormis, & exurge à mortuis, & illuminabit te Christus cœlesti sua illustratione: vt cognoscas quæ debeas manifestare, & ita confitearis, vt viuas. DEVS est, qui per suam Prophetam dixit: m *scrutabor Ierusalem in Lucernis*. m Soph.1.12
Siquidem ergo accensurus est eas in die iudicij: obsecra illum, vt eas nunc accendat in corde tuo, vt illud scruteris. Et quemadmodum tunc libros aperiet, lumenque ad eos legendos dabit: ita nunc tuæ conscientiæ librum aperiat: vt quicquid in ea est, perlegere; & iudici, qui eius nomine & loco te iudicaturus est, manifestare possis. Hac oratione præmissa, tuam quoque diligentiam adhibebis: diuina enim gratia industriam nostram non excludit, sed adiuuat; vt ita adhibeatur, vt vim suam & efficacitatem sortiatur.

Peccata omnia ad octo legis Dei mandata summatim reducuntur.

VT Conscientiæ liber faciliùs legi, & explicari posit, subijciemus hic summam quandam peccatorum, quæ prohibet liber diuinæ legis: reducentes omnia ad octo priora mandata ex decem Decalogi: in quibus quasi in quadam summa reliqua Ecclesiæ præcepta, & diuersorum statuum particularia, & quæ spectant ad septem vitia capitalia continentur. aduertendum est tamen, non omnia, quæ hic exprimentur, lethalia esse peccata: sed tunc solùm, quando sunt eiusmodi, vt amorem Dei, & proximi; religionem aut iustitiam in materia graui, & cum plena aduertentia lædunt: reliqua censentur leuia siue venialia: quod facilè discernet Sapiens ac discretus Confessarius. Nec est quod pœnitens valdè propterea sit anxius, cùm accedit ad Confessionem. Satisfacit enim ipse, manifestando peccatum eo

NOTA. modo quo gestum, nihil interim occultando: si enim hoc fecerit, nihil illi nocebit, quòd cogitet fuisse lethale, quod erat veniale; aut veniale fuisse, ꝙ erat lethale: vtrumuis enim sit, exponit, explicatque illud coram DEO, eiusque ministro cum verò dolore, quod admiserit; & firmo proposito numquam illud repetendi.

Circa primum præceptum.

PECCATVR primo contra FIDEM idololatria, aut infidelitate, negando verum Deum; aut idola & falsos Deos adorando; aut negando

1. veritatem aliquam ex ijs, quas DEVS Ecclesiæ suæ reuelauit; aut sciens & volens de aliqua dubitando; aut curiosè rationem & causam scrutando, vt ei præcipuè innitatur; at si dedignetur aliquam fidei veritatem confiteri; aut opus bonum præstare, ob timorem eorum, qui contra id obmurmurant; aut Symbolum, siue fidei articulos ex negligenti ignoret. Item quibuscumque superstitionibus, aut augurijs vtendo, cum aliquo pacto explicitè vel implicitè inito cum Dæmonibus, aut familiaritatem cum eis habendo; fidem somnijs vanis adhibendo; aut denique res sacras cum turpibus & profanis miscendo.

2. DEINDE peccator contra spem: si quis diffidat, se posse consequi cœlum, au tpeccatorum remissionem, aut vitæ emendationem: dando locum pusillanimitati, animique circa virtutem defectioni: aut contrà, si temerè existimet, se hoc totum consecuturum absque medijs, quæ Deus constituit: pœnitentia scilicet, quam aut reijcit in senectutem, aut in ipsam mortis horam: aut non est solicitus nosse præcepta, & reliqua ad salutem suam necessaria; aut non recurrit ad orationem ad Sacramenta. Item si diffidat, DEVM eius orationes auditurum, quemadmodum se facturum promisit;

aut

aut abiectè de diuina prouidentia sentiat; aut murmuret de ipso Deo, eò quòd non largiatur ipsi sanitatem, aut diuitias, aut bona alia, quæ ipse desiderat: aut si Devm tentet, miracula absque necessitate exigendo, humanis medijs non adhibitis; aut contrà, totam fiduciam suam in illis potiùs, quàm in Deo collocando; arroganter plus quàm par sit suis viribus & industriæ tribuendo: ideoque peccandi & errandi periculo sese exponendo.

Tertio contra Charitatem peccat, qui Devm odit, aut minus quàm creaturas diligit; diuinamq; voluntatem calcat, vt propriam suã exequatur; aut vt alijs gratificetur; aut ob timores & respectus humanos: aut si Deo quidem seruiat, sed intentione prçcipuè aliqua terrena, inani, aut mercenaria; aut cum acedia tædioque rerum eius obsequij, aut cum notabili segnitie, & laxitate in eisdem exequendis. *Item* peccatur contra præceptum de *diligendo* Deo ex toto corde, & ex tota mente, spiritu, fortitudine, & viribus cùm vel ex incuria, paßione, aut malitia *cor* ipsum in varias inordinatas affectiones est diuisum; *anima* multis sensuum perturbationibus, *spiritus* distractionibus ac diuagationibus inutilibus dat locum; *vires* verò & *fortitudo* in multas occupationes terrenas intendentes non satisfaciunt puritati, & integritati dilectionis Dei.

Qvarto denique contra Hvmilitatem, reuerentiam, timorem, & subiectionem, siue obedientiam Deo debitam peccat, qui in Devm arrogans est, sibique ipsi, & meritis suis tribuit bona, quæ habet: aut ita de eis gloriatur, ac si Dei non essent: aut gratias pro eis non agit; aut falsa quadam libertate ita eisdem vtitur, quasi omninò suis; aut, si cogitet, ea esse maiora, quàm reuera sint; aut verbis inanibus de eis glorietur, ob laudes proprias; aut in operibus, quæ facit, inanem hanc intentionem respiciat. 4.

Circa secundum præceptum.

Primvm peccat cõtra hoc præceptum, qui per Deum aut eius Sanctos, aut res sacras iurat: affirmando rem aliquam falsam, aut dubius de eius veritate, aut priùs quàm id attendat; aut si promittat aliquid absque intentione adimplendi; aut promittat, quod malum est; aut non impleat bonum, quod promisit; aut si temerè & cum parua nominis Dei reuerentia iuret: vt si leuiter & ioco iurans, iurandi consuetudinem induat. 1.

Deinde peccat, qui Deum aut eius Sanctos blasphemat; aut aliquam eorum partem cum irrisione profert; aut Dei nomina alicui creaturæ attribuit; aut per creaturã aliquã iurat, quasi ei diuinitatis aliquid inesset: & similiter peccat grauißimè, qui per idolũ, aut falsum aliquem Prophetam iurat. 2.

3. TERTIÒ peccat, qui iuramentum, aut votum frangit, quod fecit: aut ſine cauſa differt implere; aut ſine rationabili cauſa diſpenſationem petit; aut de voto aut iuramento prudenter facto dolet; aut in eo ſeruando eſt negligens. Neceſſe eſt autem expreſſam facere mentionem votorum, & iuramentorum, quæ Religioſorum ſtatui, aut Iudicum officio ſunt annexa, vt cùm iurant ſe ſeruaturos, aut operam daturos, vt leges aliquæ & pragmaticæ ſeruentur; aut ſe non manifeſtaturos ſuarum conſultationum ſecreta, & alia ſimilia.

Circa tertium Præceptum.

1. PRIMVM peccatur, ſi quis violet dies feſtos, exercendo opus aliquod ſeruile prohibitum; aut iubendo fieri; aut non impediendo eos, qui ipſius curæ ſunt commiſsi; &, ſi ipſos dies præcipuè ſolemniores, locum piorum operum expendat in actionibus prauis, quæ Deum offendunt.

2. DEINDE, ſi absque rationabili cauſa totum Sacrum Miſſæ, aut notabilẽ eius partem ipſis diebus feſtis audire prætermittat; aut ſi præſens eſt, voluntariè diſtrahatur; aut exiguam adhibeat externam reuerentiam; aut garriat; aut quid aliud, quod talem locum dedeceat in aliorum detrimẽtum faciat: & ſimiliter ſi cauſa ſit, cur alij ſacro ipſi non interſint, aut eidem non attendant. Grauius tamen peccabit Sacerdos, qui in his fuerit negligens: &, ſi ſacrum ipſum cùm exigua attentione, reuerentia, ac decentia, feſtinanter faciat, aut non benè verba proferat; aut diu ſacrum facere omittat, quò vitam ducat laxiorem.

3. AD hoc ipſum mandatũ referri poſſunt omnes irreuerentię & indecentiæ, quæ fiũt in locũ ſacrũ, & ipſa diuina officia; vt ſi violetur ipſa Eccleſia, ſi non ſeruetur eius immunitas; ſi, quæ in ea fieri prohibita ſunt, fiant: vt ſi tempore interdicti fiant, quæ fieri prohibentur, ſi quis excommunicatus aut ſuſpenſus illis interſit, aut Eccleſiæ cenſuras contemnat; aut Sanctorum reliquias, imagines, & alia ſacra ornamenta contemptim tractet.

4. QVARTÒ peccat, qui diuinũ officiũ, aliaſve orationes, ad quas tenetur, non orat; aut ſi ſpontè & volens in eis diſtrahatur; aut verba tranſiliat; aut ſimilia faciat, quæ attentionem impediant. & ſimiliter, ſi confeſsionis & cõmunionis Sacramenta nõ ſuſcipiantur, quando Eccleſiæ præceptũ ad id obligat. & vniuerſim, etiam cùm ex præcepto ad hæc præſtanda non tenetur peccat, qui ea prę̃ſtet abſq; attentione, integritate, & reuerentia ipſis debita.

5. DENIQVE peccat, qui præſcripta ieiunia, & abſtinentiam à cibis, præſcriptis ab Eccleſia diebus non ſeruat; & qui ex ignauia, & pigritia, bonorũ operum exercitationem intermittit: vt qui concionibus non intereſt; aut alijs rebus, quas Chriſtiani communiter faciunt, ipſe ſe ſubtrahit.

Circa Quartum Præceptum.

PRIMVM peccat, qui carnales parentes non honorat in tribus, quæ illis debentur: *primùm*, si non exhibeat illis reuerentiam & obseruantiam, aut de illis absentibus malè loquatur; *deindè*, si in rebus licitis non obediat mandantibus; aut violenter, & minus reuerenter resistat reprehendentibus, aut punientibus; denique si eos non alat, & in necessitate constitutos non adiuuet, siue ex proprijs suis necessaria subministrando, siue per seipsum in infirmitatibus constitutis inseruiendo, & in suis calamitatibus eos cõsolando; aut si vltimam eorum voluntatem in testamento, siue aliter expressam non exequatur: aut si negligat Deum pro illis orare. *denique*, si eos oderit; aut mortem eorum desideret, hæreditatem adeundi causa; aut propter aliquem alium finem: & econtrà si ita nimium eos diligat, vt propterea negligat, quæ DEVS iubet; aut, vt faciat, inspirat. 1.

DEINDE peccat in Patres spirituales & Superiores Ecclesiasticos & sæculares, si in alijs tribus obligationi suæ desit. quia sc. minus reuerenter, & obseruanter cum eis agit, & de absentibus, aut etiam præsentibus malè loquitur; aut si eorũ pręceptis, legibus, & pragmaticis Iustis nõ obtẽperet; nec monitis & correptionibus acquiescat; nec seruet regulas & statuta maiorum iuxta suum statum; aut denique si eos non adiuuet rebus illis, ad quas tenetur: reddendo sc. Ecclesiasticis constitutas decimas; Dominis verò sæcularibus tributa, & vectigalia; aut reliqua, quæ illis debẽtur; &, si fidelitatem suis dominis debitam non seruet in ijs rebus, quæ sunt ipsi cõmissæ: estque grauius peccatum quando defectus hic in ijs admittitur, quæ pertinent ad cõmune bonũ Ecclesiæ, reipublicæ, ciuitatis, religionis, aut familiæ, cuius ipse est membrũ. Et vniuersim peccat, qui se gerit irreuerenter erga Seniores in aliqua dignitate cõstitutos, & qui in suos benefactores se ostẽdit ingratum. 2.

TERTIO peccat ipse parẽs & superior, qui officijs & obligationibus suis erga filios & subditos non satisfacit; si eos odit, aut nimium diligit; si nimis asperè tractet, aut nimis eis indulgeat, si nõ doceat illos, quæ facere debent; aut nõ puniat, cũ delinquũt; aut in necessitatibus eis nõ subuenit; aut infirmos negligit; si eos nõ abstrahit à prauis socijs, & occasionibus; aut malo suo exemplo illos ad malum prouocat; aut eorum opera ad res prauas vtitur. 3.

HIC etiã est locus peccata exprimendi contra quatuordecim opera misericordiæ, quæ in necessitate cõstitutis exhibere tenemur, hoc enim nomine, quòd illi in tali sint necessitate costituti, nos verò possimus illis subuenire, censemur quodammodo illis superiores: ac proinde, si quis hoc officium, cùm possit præstare, negligat, peccat. Verbi gratia, si non visitet ægrotos, non suscipiat peregrinos, & ab alijs desertos; si non corrigat errantes, & similia, quæ commodè facere potest. 4.

Circa quintum præceptum.

1. PRIMVM contra hoc præceptum peccat, qui impatienter ac desperatè vitam suam odit, & mori cupit, vt seipsum interimere: ferens impatienter infirmitates, ac de ipso Deo conquerens, quòd eas ei mittat, aut non remoueat; aut si, ex huiusmodi commotione, violentas sibi manus inijciat, aut sibi mala imprecetur; aut si nimio cibo, aut potu, aut escis sanitati noxijs, aut laboribus immoderatis & indiscretis vitam suam faciat breuiorē; ac denique si propriam animam mactet, cōscientiam propriam conculcando, & bona dictamina inspirationesque Dei opprimendo, & suffocando; ac proinde in peccandi periculo se constituendo: præcipuè si periculum sit moriendi in peccato mortali, quale est aggredi adulterium, furtum, aut vindictam cum magno periculo vitam in ea occasione amittendi.

2. DEINDE in proximos peccat, qui cogitatione ac desiderio, odio eos prosequitur, optans eis mortem, aut vindictam sumere, & nocere eis, aut in corpore, honore, aut facultatibus.

DEINDE peccat omnibus internis actibus inuidiæ: vt si de ijs, quæ prosperè eis eueniunt, tristetur, aut doleat; gaudeat verò de aduersis; dolore afficiatur, cùm laudes eorum audit; exultat, cum intelligit eos contemni & parui fieri; & si internè oblectetur delectatione quadam morosa, cogitans vindictæ modos, & aduersos proximi euentus.

3. TERTIO peccat, qui verba vindictæ iniuriosa in proximum, à quo aliqua iniuria est affectus, effutit; siue in præsentem, siue in absentem: imprecando illi mala, irridendo, contemnendo, ignominiosa cognomina ei imponendo, contra eum murmurando, & occultos eius defectus aperiendo; aut manifestos in faciem obijciendo: loquendo item in cholera, verba incomposita proferendo, aut pertinacitar in disputationibus contendendo, vt victor ipse euadat; alter verò succumbat, & conculcetur.

4. QVARTO peccat, qui ipso opere aliquē occidit, vulnerat, aut aliter indignè tractat contra iustitiam; aut aliquid, iniuriæ solius vlciscendæ causa facit; aut in iudicium vocat, & ex odio petit vt puniatur; & qui bellum iniustum gerit, illudve fouet; qui lites, contentiones, seditiones, & tumultus excitat; aut temerè aliquid facit, quod periculum & occasionem afferat detrimenti aliorum: vt si mittat sagittam temerè, nō attendens quo illam iaciat: & qui non petit veniam ab eo, cui ipse intulit iniuriam: quando huiusmodi propriæ culpæ deprecatio necessaria est, ad ipsum offensum placandum; aut si ipse deprecanti proximo culpam, non ignoscat eo modo & tempore, quo ita expedit; aut si ei loqui & alia amicitiæ signa exhibere dedignatur, cum aliorum scandalo.

QVINTÒ peccat, qui mandato suo consilio, aut industria causa est, cur proximo aliquod detrimẽtum eueniat; aut id nõ impedit, cùm possit commodè: & nominatim Iudex ille peccat, qui innocentẽ aut reum damnat absque sufficienti probatione; aut grauius mulctat, quàm delictum mereatur; aut ex animo malo, aut contra iuris dispositionem: & quicunque ei in hoc iudicio iniustè fauent, & assistunt. Medicus quoque & Infirmarius peccat, si eorum negligentia ægrotus periclitetur. 4.

DENIQVE contra hoc mandatum tendunt peccata omnia scandali, quibus animæ læduntur, & sauciantur: vt cum verbis, persuasionibus, consilijs, praua doctrina, malisque exemplis ad peccandum inducuntur: aut cùm quis præuenire & impedire potuit, ac debuit peccata, & non fecit: aut quando suâ inciuriâ & negligentia aliqui moritur sine Baptismo, aut Confessione, aut Communione, aut Vnctione extrema. Ac denique qui aliorum praua opera laudans & approbans, occasionem dat illis in eis persistendi, & progrediendi. 5.

Circa sextum Præceptum.

PRIMVM opere ipso peccatur in varijs speciebus. nam fornicatio est cum libera; adulterium cum coniugata; stuprum cum virgine; incestus cum cognata; sacrilegium verò cum religiosa, aut habente votum Castitatis; si complex sit eiusdẽ sexûs, est peccatum Sodomiticum; si cum bestia est bestialitas; si secum ipse est mollities aut pollutio. Peccata verò, quæ iam subiiciemus, ad has species reducuntur. 1.

DEINDE peccatur malo vsu quinque sensuum. Nam *Visu* peccat, qui aspicit ea, quæ ad libidinem prouocant, præcipuè res ipsas turpes, aut huiusmodi publicas actiones; aut legit libros de hoc argumento: *Auditu* peccat, qui audiẽdis turpibus verbis, aut musicis inhonestis delectatur: & multò magis peccat, qui talia dicit: *Odoratu* & *Gustu* peccat, qui olfacit, comedit, aut bibit ea, quæ prouocant ad luxuriam: *Tactu* peccat, qui seipsum vel alium tangit tactibus libidinosis, osculis & similibus; & qui sese exornat, vt elegans esse videatur; si in his omnibus sensuum delectationem tanquam finem respiciat. Grauiùs verò peccat, qui rationibus, promissis, aut muneribus per se alium sollicitat ad peccandum; aut tertium alium adhibet, vt internuntium: quia hic, præter propriam culpam, etiam scandalizat eos, qui ad peccatum non propendent. 2.

TERTIÒ peccatur cogitatione, ac desiderio hoc peccatum opere perficiendi; aut oblectatione de inhonestis rebus cogitandi: quæ appellatur delectatio morosa: aut si insurgentes turpes motus non reprimantur; aut incidentibus tentationibus non statim resistatur; aut non euitando occa- 3.

ſiones periculoſas,ſociosque pernitioſos;nec ſe præmuniendo remedio Sacramentorum.

4. CONIVGATI peccant,tum non reddendo mutuô debitum coniugale;tum dum reddunt,non ſeruando modum & circũſtantias ad decentiam neceſſarias; aut ſi extra ipſum Matrimonij vſum tactibus, aut aliter pollutionis periculo ſe exponunt: aut ſi inordinatè ſeſe mutuò diligant;aut contrà mutuò ſe odio proſequantur, nec debito amore inter ſe agant.

Circa ſeptimum Præceptum.

1. PRIMVM peccat,qui reipſa, quod alienum eſt,furatur; aut contra iuſtitiam retinet; aut vendendo, & emendo decipit alium, ſiue quoad rei ſubſtantiam,ſiue in quantitate,qualitate,aut pretio; in contractibus vſurarijs,cambijs iniuſtis;in ſimonia,cùm Sacræ res pretio aliquo venduntur,aut emuntur; in ſacrilegio, cùm aliquid ex templo accipitur, aut decimæ debitæ non ſoluuntur; quando tributa iuſta non penduntur; qui bona alijs communia ſibi vſurpat;qui,cùm aliquid inueniunt,ſibi illud ſeruant,non quærentes legitimum Dominum; qui non ſoluit ſtipendia; aut mercedem quibus hæc debẽtur; & qui cùm legitimam accipiat mercedem, non tamen laborat vt par eſt; & qui cùm reuera non ſit pauper, talem tamen ſe fingit, vt eleemoſynam accipiat;& qui inter ludendũ, colludentẽ decipit; aut cum eo ludit,qui non habet propria, quæ luſui exponat; & qui quodvis detrimentum proximi rebus infert,aut iniuſtâ ſententiâ eum damnando; aut votum & ſuffragium ſuum non ei dando, in rebus quas prætendit: cùm ſit aliàs dignus & benè meritus. Et vniuerſim peccat quicunq; per illicita media,periuria,fraudes, prenſationes, lites aliquid habere conatur;& qui nimia tributa & vectigalia ſubditis imponit.

2. DEINDE peccat auaritiâ ſeu inordinatâ rerum temporalium cupiditate, qua deſiderat accipere & retinere aliena, ſua verò non diſtribuere, etiam quando oportet,ob parcitatem & tenacitatem: nominatim verò non dare eleemoſynas pauperibus,etiam grauiter indigẽtibus,cùm poſſet eas commodè largiri;& cùm nec mutuò quidem vult dare, etiam in graui neceſſitate conſtitutis.

3. TERTIÒ contrà peccat,qui nimia prodigalitate facultates ſuas ſuperfluè in pompis mundanis effundit,quæ ſuprà ipſius ſtatum ſunt: vt in conuiuijs, veſtimentis,luſibus,& nimijs in domo & familia ſua expenſis: quas pompas vt conſeruet,& mutuum accipit,& ad vſuram, non habens vnde ſatisfaciat.

4. QVI voto paupertatis religioſæ tenentur,peccant,ſi abſque ſui Prælati licentia aliquid ſibi vſurpent,aut alienent, abſcondant, aut in re ipſis pro-

hibita vtantur, aut modo quodam proprietario ex inordinato affectu interiori. Et vniuersim quicunque pretium munusve aliquod accipit ratione officij, aut muneris, quod gratis exercere tenetur; aut si amplius accipiant, quàm à iusta lege sit constitutum : aut denique si lege illis sit prohibitum aliquod munus accipere, & tamen accipiant.

AD hoc præceptum alia peccata reduci possunt furti spiritualis, vt si quis Deo gloriam auferat, sibique illam præ superbia aut inani gloria tribuat; & qui prodigit gratiam, charitatem, & spiritûs diuitias ob alicuius mortalis peccati cupiditatem ; & qui tempus, quod in Dei seruitio esset expendendum, leuiter & frustra consumit; negligitque debitum soluere, quod pro suis peccatis & gratitudine beneficiorum acceptorum debet. 5.

Circa octauum Præceptum.

PRIMVM peccat cogitatione, qui temerè de proximorum dictis & factis iudicat, aut malè de illis suspicatur, in peiorem partem, absque sufficienti causa, res eorum interpretando, aut interius aliquas fraudes contra eos machinando. 1.

VERBO deindè peccat, qui falsum contra proximum dicit testimonium: & nominatim, si id faciat in iudicio accusando, denũciando, aut puniendo innocentem; aut defendendo, & patrocinando reo; qui etiam tacet veritatem, ad quam manifestandam tenetur ; aut respondet æquiuocè, vt Iudicem decipiat: Et quicunque dicit pernitiosum mendacium in detrimentum animæ, honoris, famæ proximi ; & qui quod verum quidem, sed secretum erat, alijs manifestauit; aut si promisisset secretum se seruaturũ: & qui delectatur audiendis detractionibus, & murmurationibus aliorum; aut eas non impedit, cùm possit: & in ijs omnibus etiam peccatur, de quibus circa quintum præceptum diximus. 2.

TERTIÒ peccatur contra hoc præceptum omnibus dolis & fictionibus, quæ tendunt ad proximum decipiendum : quales sunt hypocrisis, qua quis quærit haberi Sanctus; adulationes, blanditiæ, & promissiones, quæ ficto animo fiunt; inania & iocosa mendacia, facetiæ, sales, scurrilitates, & omne genus otiosorum verborum. 3.

DENIQVE peccat, qui se ipsum mentiendo infamat, etiam præ timore cruciatuum; aut verum quidẽ dicendo, sed sine necessitate, & in detrimentum suæ familiæ, aut communitatis, in qua manet ; aut contrà, quærendo ambitiosè honores nimios, & dignitates, quibus aut est indignus, aut prauis medijs, aut in aliorum detrimentum eas quærit: vsurpando sibi loca potiora, nec reuerentiam debitam alijs exhibendo, nec receptos ciuilitatis mores seruando. 4.

Peccato-

Peccatorum circumstantias esse exprimendas.

CIRCA eadem præcepta sunt etiam inuestigandæ circumstantiæ peccatorum: eò quòd sic necesse, omnes illas in Confeßione exprimere, quæ mutant speciem, aut eam notabiliter aggrauant. Hæ autem communiter reducuntur ad septem.

S. Tho. 1.2. q.7.a.3. 1. PRIMA est circumstantia PERSONAE peccantis, propter quam expedit, initio confeßionis explicare pœnitentem vitę suæ statum, nisi Confessarius prius id sciret: decendo verbi gratia, se esse Sacerdotem, aut Religiosum, aut Prælatum; aut si peccatum admisit post acceptum à Deo insigne aliquod beneficium, ob magnam, quam tunc prodit, ingratitudinem. Circumstantia quoque complicis est aperienda: nam in materia sensualitatis & iniuriæ multum hinc excrescit grauitas culpæ: non est tamen exprimendum eius nomen, si ex hoc eius culpa aperitur, & potest à Confessario cognosci.

2. SECVNDA circumstantia est QVANTITAS, siue damnum corporis, aut spiritûs proximo subsecutum: exprimendo scilicet quod fu..to sustulerit centum, aut mille, aut artifici instrumētum, quo vitam ille suam sustentabat; aut si aliorum scandalum inde est ortum.

3. TERTIA circumstantia est MODI, quod intensionem scil. vim, aut vehementiam, quæ peccatum ipsum perpetratur: nam in materia odij & rancoris in proximum solet hic modus indicium esse & causa grauißimarum turbationum.

4. QVARTA circumstantia est TEMPORIS, diei scil. in quo patratur peccatum: quia est præcipuæ solennitatis; & DVRATIONIS ipsius culpæ: nam si ea est longa, malitiæ augmentum, & multiplicationem peccatorum afferre solet: &, si proueniat ex antiqua & inueterata iam consuetudine, defectum indicat propositi emendationis.

5. QVINTA circumstantia LOCI SACRI, cum est specialis in eum irreuerentia; aut si fiat coram Sacratißimo Sacramento; aut cùm fit Sacrum.

6. SEXTA est circumstantia FINIS, siue causæ, cur fiat peccatum, quæ ex intentione adiungitur operi: grauior enim est culpa, si murmures de proximo, vt vindictam sumas; quàm, si familiaris colloquij causâ.

7. SEPTIMA denique circumstantia est AVXILIORVM, quæ ad peccati executionem abhibentur: maximè si alij ad peccandum incitentur; aut ij vocentur in auxilium, qui ratione officij, aut muneris sui impedire illud deberent.

DENIQVE quemadmodum Christus D.N. vult legem suam ita integrè

seruari, vt nec iota vnum, aut vnus apex prætereatur; hoc est ita omnia præcepta seruari, vt neque eorum minimum per iota significatum; nec exigua circumstantia significata per apicem, negligatur: ita maximè est operæpretium confiteri quicquid delictum est: nec iota, nec apice prætermissis, sed expressis, omnibus speciebus peccatorum, quas in ipsis præceptis indicauimus; & integro eorum numero in singulis speciebus & circumstantijs omnibus, quæ illa comitantur: ita vt quisque faciat quod Moraliter poterit, ad omnia in memoriam reuocanda. Devs enim nunquam obligat ad impossibile; nec vult homines anxijs scrupulis irretire, neque enim confessionem instituit ad animas intricandas, sed ad extricandas, & expediendas. *Nota.*

Capvt VII.

Dvplex confessio, particvlaris, et totius vitæ Generalis: quibus temporibus vtraque facienda: & monita quædam, vt rectè illæ fiant.

Cvm diuinum de vita nostra iudicium esse nobis debeat exemplar eius, quod nos facere debemus: operæ pretium erit considerare: quemadmodum duplex est extremum Dei iudicium, alterum particulare in fine vitæ vniuscuiusque, in quo vltima definitiua, & irreuocabilis sententia fertur; alterum vniuersale in fine mundi: vt, quæ prius prolata erat sententia, ratificetur & confirmetur. Ita esse duplicem modum Confessionis in iudicio sacramentali. alteram, omnium peccatorum, quæ prius non erant confessa: in qua prima sententia profertur irreuocabilis, quemadmodum suprà est dictum: alteram generalem omnium etiam peccatorum totius anteactæ vitæ, licèt iam antea essent confessa: vt prima sententia, quæ de ijs fuit prolata, ratificetur magis & confirmetur. Sed hæc Confessio nunquam est sub præcepto. nam Christus ipse Dominus eiusque Ecclesia nunquã obligat ad Confessionem peccatorum nisi semel, exceptis tamen tribus casibus. *Primus* est, quando in particulari Confessione aliquod mortale peccatum nõ fuit manifestatum præ pudore aut ignorantia affectata, aut ob neglectũ Conscientiæ examen, cum certo periculo quod propterea Confessio non esset futura integra. *Secundus* est, quando particularis Confessio facta fuit absque vero dolore, & firmo proposito ea deserendi; aut si iussisset Confessarius restitui bona, aut honoré, quæ abstulit: aut deserere occasioné peccandi, ad quod tenebatur: & quãuis dixerit se id facturũ: non tamen habuit verum propositum exe- *Generalis Confessio quando sit sub præcepto.* 1. 2.

quendi. *Tertius* casus est, quando Confessarius non habuit sufficientē iurisdictionem absoluēdi à peccatis. In his enim tribus casibus necessariò est repetenda Confessio de peccatis aliàs confessis: quòd prior illa non fuerit recta: ac proindè sentētia in ea prolata fuerit inanis. Et duobus primis casibus repetendæ sunt omnes Confessiones factæ post vltimam rectè factam; & exprimenda culpa in eis admissa, ob talem defectum.

EXTRA hos casus, etsi nulla sit obligatio Generalem Confessionem instituendi: solet tamen DEVS noster speciali vocatione & inspiratione nos permouere ad eam faciēdam duobus potissimum temporibus: *alterum* est, cùm nos videmus in periculo mortis constitutos. cùm enim immineat diuinum iudicium, in quo vniuersim reddenda est ratio omnium, quæ gessimus in toto vitæ decursu: prudentiæ omninò erit, illud præuenire facto alio generali iudicio Sacramentali, in quo fiat generalis Confessio de omnibus peccatis totius anteactæ vitæ: vt maiori cum securitate coram diuino tribunali comparere possimus, iuxtà illud cuiusdam amici Iob dictúm:
a *Iob* 35.14. a *Iudicare coram illo, & expecta eum.* nam, S. Gregorio teste, eò securiùs licebit
*Lib.*25. *Moral c.*5. supremi Iudicis aduentum expectare: quò fueris sollicitior in iudicando te ipsum in eius conspectu.

Alterum tempus est, cùm aliquot elapsi sunt anni vitæ valdè inordinatæ & laxioris, in qua multæ fuerunt recidiuæ, aut tepiditates prolixiores: si enim tūc efficaciori vocatione impellat cor DEVS, ad perfectam valdè conuersionem, & vitæ illius mutationem, præclarum ad eam principium, & solidum erit fundamentū generalem confessionem valdeq; exactam de omnibus peccatis, vsq; ad id temporis commissis, instituere. Valdè enim de-
*Tract.*1.*c.*19 §.1. lectatur DEVS (vt alibi est dictū) si dum ad ipsum b *conuertaris, decies tan-*
b *Baruch.*4.28. *tùm* facias, atque ab eo *errans* discessisti: vt non solum facias, quod necessarium omninò est ad veram tuam cōuersionem; sed spontè etiā addas, quic-
1. quid opus est ad hoc, vt illa sit valdè perfecta. neque enim magnum quid est, si in hoc excedas limites tuæ obligationis: qui toties aliàs defecisti in
c *Exod.*22.1. ijs, ad quæ tenebaris. Et cùm lex antiqua iusserit, eum, qui c *ouem furatus*
1.*Reg.*12.6. *esset, quatuor pro vna reddere*; & CHRISTVS ipse Dominus Noster,
d *Luc.*19.8. Zachæi zelum laudauerit, quod d *redderet quadruplum, si quem defraudasset*, rationi consentaneum erit: vt, qui honorem, quem Deo debebas, Deo furatus fueris: eum in quadruplum restituas. vt ideò non satis tibi sit, confessionem præceptam facere; sed eam etiam addas, quæ est consilij.

2. ET cùm Saluator tuus non satis sibi esse voluerit, id tantùm facere, quod ad culparum tuarum remissionem erat necessarium; sed redemptionem suam fecerit valdè copiosam: imitare etiam illum, copiosam hanc addendo confessionem, qua gloriosæ eius redemptionis fructus copiosior tibi

commu-

communicetur. Quod valdè est conforme eiusdem Redemptoris nostri spiritui, quem ostendit in huius Sacramenti institutione: potestatem faciens, vt suprà est dictum, eadem peccata sæpiùs confitendi, & ab eisdem absoluendi: vt copiosior gratia applicaretur, qua anima purificatur & perficitur.

PRAETEREA: si cupis feruenter incipere: expedit rem aggredi à gloriosa aliqua tui ipsius victoria, quæ per huiusmodi confessionem obtinetur: qua (vt suprà perpendimus) pudor ille superatur, qui oritur ex omnium peccatorum manifestatione. non tunc solùm, quando ad eorum veniam impetrandam, id est necessarium, sed etiam ad maiorem tui ipsius humiliationem; triumphumq́; ex tua superbia ducendum, & profundiores humilitatis radices iaciendas. 3.

NAM, si totius vitæ anteactæ peccata simul ante oculos proponas: permoueberis ad maiorem cognitionem, tuique ipsius detestationem; & ad maiorem cognitionem misericordiæ Dei, qui tam diu te sustinuerit: ipseque dolor peccatorum vehementior erit: cùm tot videas miserias, quæ illum excitent. Hac eadem via certiorem tibi facis & securiorem peccatorum veniam, & salutem tuam: id enim significare voluit Sapiens, cùm dixit: e *de propitiato peccato noli esse sine metu*; &, f *ne verearis vsque ad mortem iustificari*. Denique si vitam nouam, eamque valdè perfectam inchoare intendas: par est exuere omninò vitam veterem, & semel rationes cum Deo tuo concludens, nouum imposterum librum rationum incipere, iuxtà illud Michææ: g *decaluare, & tondere super filios deliciarum: dilata caluitium tuum sicut aquila: quoniam captiui ducti sunt ab hostibus tuis:* quasi dixerit: quemadmodum aquila omnes antiquas plumas, nulla prorsus retenta, exuit, vt nouas recuperans, volare meliùs possit: ita debes te omnibus superioris vitæ maleactæ operibus exspoliare, faciendo Confessionem quandam ita dilatatam, vt omnia complectatur, quæ in veteri vita tibi acciderunt: vt sic reddat tibi DEVS *filios deliciarum tuarum*, sanctas scilicet cogitationes, & affectus pristinos; & h *repleat in bonis desideria tua, renouando, vt aquila iuuentutem tuam*, ad sic nouam hanc vitam inchoandam. 4.

e *Eccli.* 5.5.
f *cap.* 18.22.
g *Mich.* 1.16.
h *Psal.* 102.5.

OB has quinque rationes & causas constanti consuetudine receptum est in Religionibus: (vt S. Bonauentura aduertit) vt in ipso primo Religionis ingressu confessionem generalem totius vitæ præteritæ instituat, qui statum Religiosum vult amplecti: vt sic, omnibus i *veteris hominis* operibus se exuat, & *nouum induat, qui secundùm* DEVM *creatus*, iam incipiat Deo inseruire. Idem porrò meritò facerent, qui in sæculo manentes feruens suæ conuersionis initium habere desiderant: imitantes Sanctum illũ Regem, qui dicebat Deo: k *recogitabo tibi omnes annos meos in*

In Spec. discip. p. 1. *c.* 1.
i *Ephes.* 4.22.
k *Isai.* 38.15.

amaritudine animæ meæ. Tibi, inquit, ad tuam scilicet gloriam; & quia tu hac mea recogitatione delectaris; vt qui in tuo conspectu omnia videntis verser; vt tibi satisfaciam, quem meis peccatis offendi; tibiq; viuere incipiam, non verò amplius mihi, quemadmodum hactenùs vixi. Hoc itaque spiritu cogitare, & iterum recogitare debes omnes annos vitæ tuæ: non simul, & quasi in cumulo omnes, sed singulos: examinando primùm quę in vno anno tibi euenerũt; & posteà, quæ in altero: & sic deinceps. discurrendo quoque mente per loca, officia, occupationes, occasiones, & socios quos habuisti: non tamen aliorum vitam & facta inuestigando. non enim ait Scriptura, vt aliorũ annos recogites, sed tuos. cui cogitationi adiungendus est dolor, tantaq; amaritudo animæ: quæ prauam quamcunq; cogitationem, aut voluptatem ex carne tunc ortam omninò demergat.

Ob easdem causas recepta etiam est laudabilis consuetudo in aliquibus Religionibus: (& in nostra Societate talis est lex) vt singulis annis, aut etiam singulis semestribus generalis Confessio instituatur ab vltima generali quæ facta erat: ad supplendos si qui fortè fuissent defectus in particularibus: vt quasi de nouo, & maiori feruore spiritûs via perfectionis inchoetur.

Extra prædictos casus cautè omninò agendum est circa generalium Confessionum repetitionẽ: vt nec facilè fiant, nec consulatur. solent enim huiusmodi repetitiones potiùs nocere scrupulosis; præcipuè personis melancholicis, & fœminis, & ijs, qui magnum lutum irarum, & carnis voluptatum euoluere deberent. ex quibus noxij valdè vapores exsurgerent, & emanarent. Ideoque securiùs est, postquam semel ritè facta est huiusmodi peccatorum Confessio, ea deflere: quoad particularia verò quæ in eis fuerunt, penitus obliuioni mandare.

§. 1. *Confessiones particulares.*

De particularibus Confessionibus res est satis nota, quibus temporibus eam faciẽdi, peccatori incumbat obligatio. Si enim diuinum ius attendamus, solùm obligat præceptũ confessionis, quando adest peccatum mortale, idque in duobus temporibus. Primum est articulus mortis, aut probabile eius periculum. si enim eo tempore huic præcepto non satisfiat: non superest aliud, quo impleri possit: ideoque periculo se exponit peccator moriendi, priusquam ei satisfaciat, a *qui autem amat periculum* (vt ait Sapiens) *in eo peribit*. Alterum tempus est Sacræ communionis. ad quam, (si Confessarius adsit) non sufficit etiã contritio: sed Confessio etiã fieri debet, vt suo loco dicemus. Quod si Sacerdos ex legitima aliqua causa Sacrum faceret, antequã confiteri posset mortale peccatum, cuius erat reus:

a Eccli. 3. 27.

decla-

declarauit Sacrum Concilium Tridentinum, eum debere *quamprimùm confiteri.* Quod aliqui Doctores etiam ad sæculares omnes extendunt. In alio etiam casu obligabit præceptum confessionis: quando scilicet ea medium esset necessarium ad grauissimam aliquam tentationem superãdam, aut imminentem lapsum præueniendum, ei videlicet, qui experientia didicisset, se hoc medio, huiusmodi lapsum euitare. Verùm huiusmodi casus rarus est, nec obligatio huiusmodi est propria Confessionis: eadem enim obligatio erit, incumbendi orationi, aut ieiunium seruandi: quando id esset ad similem finem necessarium. *Sess.13.c.7. Nauar.in Manu.c.2. n.8.*

PRAETER hæc tempora statuit Ecclesia Sancta, omnes debere ad minimum semel in anno confiteri: quemadmodum ordinariè faciunt, etiam qui valdè sunt tepidi, in hebdomada Sancta. cùm enim circa idem tempus obliget præceptum Sacræ communionis: eodem tempore vtrique præcepto volunt satisfacere. Quod si ex necessaria aliqua causa annus totus transiret absque confessione, manet tamen semper obligatio huic præcepto satisfaciendi. non .n. est simile de audiendo sacro, aut seruando ieiunio, quod si seruari non potest die præscripto, non superest obligatio præstãdi, eo elapso, quod præscriptum erat; sed est simile præcepto de soluendis debitis: cui, si ad præscriptum diem & terminum non satisfiat, necesse est primo quoq; tempore, quo solui poterit, reddi. Vult enim Ecclesia Sancta non differri vltra annum, redditionem huius debiti peccatorum nostrorum Deo, eidemque per hoc Sacramentum reconciliationem.

SED Christiani, qui profectus sui spiritualis aliquam curam gerunt, non satis habent, quòd huic præcepto satisfaciant: sed student etiam singulis mensibus confiteri, imbecillitatem suam & inconstantiam agnoscentes: Nam (vt ait Ecclesiasticus) b *sicut luna mutantur:* quę, dũ incipit decrescere, & aliquid de sua luce amittere, c *minuitur in consumatione*, quasi diceret, non desistit, donec omninò lumen amittat: ita homines, cùm incipiunt in peccata venialia labi, non sistunt donec in aliquod ruant mortale. quod (vt S. Gregorius ait) pondere suo ad aliud & aliud trahit: nisi pœnitentia præueniatur. Qui tamen, quemadmodum in huiusmodi defectione lunam imitantur; ita volunt etiam in bono eãdem imitari. vt sicut ipsa, postquam lumen omninò amisit, sensim illud recuperare incipit, ita vt singulis mensibus noua luna oriatur: ita ipsi reparare studeant & renouare singulis mensibus lumen gratiæ per sacram confessionem. Ad eum morem, quo DEVS olim iubebat, in principio mensis, prima scilicet die, celebrari festa d *Neomeniæ*; hoc est nouæ lunæ, *quæ dies erat clangoris & tubarum.* ad quod etiam Dauid hortabatur dicens: e *buccinate in neomenia tuba in insigni die solennitatis vestræ: quia præceptum in Israel est, & iudicium Deo Iacob.* Quem in modum meritò deberes festum diem singulis mensibus celebrare: vt præteritum

b Eccl.27.12 c c.43.7. Lib.25. Moral c.9. d Num.29.1 e Psa.80.4.

decrementum noua luce reparares, exercendo in te ipsum iudicium per sacram confessionem; & petendo à Deo peccatorum remissionem. quia is est insignis dies solénitatis, qua noster Saluator multùm delectatur. Et nihilominus etiam est valdè expediens, dies Ecclesiæ solenniores hac solennitate celebrare: vt magis Deo placere studeas.

QVOD si maiores progressus in spiritu facere cupias: ad rem erit, sacram confessionem decimo quinto, aut octauo quoque die frequentare, ad maiorem puritatem obtinendam, & gratiæ lumen cùm maiori firmitate conseruandam: acquiescendo prudentis Confessarij directioni. Sanctus Bonauentura ait: magnam esse felicitatem, quotidiè aut tertio quoque die confiteri. Quamuis hoc Sacerdotibus potiùs, Missam quotidiè celebrantibus, aut religiosis de magna cordis puritate sollicitis, conuenit: qui cœlesti lumine illustrati intra se ipsos etiam minimas culpas notant, quemadmodum solis radius efficit, vt minimi atomi in aëre videantur; & dolor sensusque, quo ex eis afficiuntur, inuitat & impellit ad hoc remedium frequentandum. Si tamen sis timoratus, & contingat impingere in aliquod mortale peccatum, aut de eo dubites: non priùs dormitum te conferre deberes, quàm illud, si possibile esset, omninò confitereris. Si enim incumbere non auderes, habens in sinu aut ipso lecto serpentem: quomodo audebis cum mortali peccato in anima somno te dedere? Nam esto vera contritio sit sufficiens ad peccati remissionem, quemadmodum supra est dictum: sed quis nouit, an talis dolor ad veram contritionem pertingat? Cùm igitur adeò sit facilè, & in promptu medium, quo damnum hoc reparetur: prudentiæ est, statim illud adhibere, vt sis securior.

In spec. disc. p. 3. in Regulis Nouit. c. 3. De refor. mat. Nouit. c. 12.

§. 2. *Monita pro Confessione.*

VT Confessiones, siue generales sint, siue particulares; siue ex præcepto, siue ex consilio, vtiliter fiant: conditiones illæ sunt adhibendæ, quas Doctores communiter indicant: quarum aliquas hic enumerabimus, quas S. Bonauentura diuersis in locis plurimùm commendat.

In spec. disc. p. 2. c. 3 & de refor. Nouit. c. 12.

I. PRIMA est magna interior & exterior erga confessarium REVERENTIA, atque si pœnitens coram ipso Christo Domino, quem Confessarius refert, compareret; & cùm ipse, dum absoluit, non dicat: DEVS te absoluat, sed: ego absoluo te, nomine scilicet Christi: par est, te cum eo loqui, tanquam cum ipso Christo. Cùm etiam tanta reuerentia iudicibus & senatoribus in suis subsellijs sedentibus exhibeatur, eò quòd Regiam ipsam personam ibi gerant: quantò ergo maiorem exhibere oportet ijs, qui DEI

personam in hoc iudicio gerunt? oportet itaq; te reum agnoſcentem, detecto capite, vultuq; inclinato, & oculis, ſicut publicanus ille, demiſsis, vtrũq; genu flectere; verbisq; vti, quæ magnã oſtendant reuerentiã. Nec tamen ſatis tibi eſſe exiſtimare debes, eam reuerentiam, quæ ex hac cogitatione oritur: ſed excitanda quoq; eſt viua fides: qua ſupremum ipſum Iudicem, Deũ trinum & vnum præſentem ibi eſſe cernas; audientem, quæ dicis; &, quæ facis, aſpicientem: non ſolùm exteriùs, ſed interiùs etiam in corde: & ita cõfiteri corã Cõfeſſario debes: vt idipſum multò magis corã ipſomet DEO præſente facias: viuida enim hæc conſideratio non ſolùm te ad reuerentiam exhibendam impellet; ſed etiam ad omnia, quæ noſti, plenè & clarè manifeſtanda; atque ſi ipſimet Deo, qui meliùs omnia nouit, quàm tu, ea aperires. Licebit etiam præſentes illos duos teſtes intueri: qui in animæ tuæ iudicio poſteà comparebunt: cuſtodem ſcilicet Angelum, & hoſtem tuum Dæmonem: vt alterius præſentia ſpiritum tibi addat, ad dicendum, quod oportet; alterius verò, timorem incutiat, ne ijs deſis, quæ facere teneris: tacendo ſcilicet, aut faciendo aliquid, quod poſsit idem hoſtis poſtea tibi obijcere.

HINC ſecunda oritur conditio, PVRITAS ſcilicet intentionis in omnibus, quæ ibi ſis facturus, aut dicturus: non ſolùm cum ipſam Confeſsionem auſpicaris, ſed in toto quoque eius decurſu. Non loquor hic de craſſa illa intentione eorum, qui ad confeſsionem accedunt ſpiritu quodam ſeruili, timore ſcilicet infamiæ, aut excommunicationis: qui nihil aliud in hoc quærunt, quàm vt Eccleſiæ præcepto exteriori illa actione ſatisfaciant; aut vt faciant, quod vident, omnes facere: ne minoris ipſi, quàm alij fiant; Tales enim manifeſtum dant indicium, quàm parui faciant animæ ſuæ ſalutem: cui in eo opere primum locum non attribuunt. Sed quamuis bona intentione fineque ſancto, quem illa requirit eam auſpiceris: attendendum eſt tamen, (vt Sanctus Bonauentura monet) ne gloria inanis ſeſe ingerat, vt bonam cupias apud confeſſarium tuum opinionem obtinere, eo quòd aptè de tuis peccatis confitearis aut ex bono opere, quod occaſione aperiendi ſuperbiam, ſiue inanem gloriam, quam ex eo habuiſti, refers; aut dum beneficium à Deo acceptum narras, vt tuam ingratitudinem fatearis; aut ſi aliquis hypocriſis gradus inſeratur: cum tuum peccatum nimium exaggeras, vt humilis iudiceris. Nam Sanctus BERNARDVS dixit; eſſe fictam quandam confeſsionem, cum quis multa mala de ſe dicit; vt non tam veritati, quàm humilitati id tribuatur.

2.

De grad. humil.

Ex pura hac intentione tertia oritur conditio, vt confeſsio VERBIS fiat quàm BREVISSIMIS, abſque detrimento tamen veritatis, & claritatis: ita vt tria, quæ ſuperflua ſunt in verbis reijciantur. *Primum* ne multa generalia

dicantur, quæ non alium fructum afferunt, quàm defatigare Confessarios; & vt plurimùm aliqua falsa inuoluunt. vt si quis confiteretur: peccaui quinque sensibus, & in septem peccatis capitalibus, & in quatuordecim misericordiæ operibus. *Secundum*, confiteri quædam sub conditione, quę omninò essent omittenda. vt si quis diceret: si iuraui, si hoc dixi, si illud feci: hæc enim non sunt materia absolutionis: Nam licèt esses certus, te ea non fecisse: posses verè ea dicere. quare solùm sunt talia dicenda, quando verè de eis dubitatur. *Tertium* est, narrare historias, aut narratiunculas, quæ ad culpam declarandam parùm, aut nihil conferunt: & vt plurimùm talibus multæ nouæ culpæ inferuntur: quæ cedunt in detrimentum tertij, aut ipsius Confessarij audientis, aut pœnitentis ea narrantis.

4. HANC verborum breuitatem iuuat quarta conditio ORDO scilicet & CONNEXIO in aperiendis peccatis: seruando scilicet decem Decalogi mandatorum ordinem, aut septem capitalium peccatorum, aut distributionem in cogitationes, verba, & opera. quamuis bonum sit consilium, si qua res sit grauis, & quæ præ alijs pœnitentem premat, aut maiorem afferat pudorem, ab huiusmodi re Confessionem inchoare: vincendo scilicet statim in ipso initio maximum, quem habeat hostem: ex cuius victoria expeditior posteà sit cum reliquis hostibus congressus. Nam si culpa huiusmodi grauior humano aliquo respectu ad finem confessionis reijciatur: quia timor, qui statim non vincitur, augetur; fortè crescet adeò vt obstruat os, ne manifestetur, aut explicetur, vt oportet: quẽadmodum euenisse fertur misero cuidam homini, quem confitentem aspiciebat vir quidam Sanctus, qui in spiritu vidit, ex ore pœnitentis, prout ille peccata sua confitebatur, prodire plures bufones: & cùm magnus quidam iam iam ad os peruenisset, vt exiret, tantam ille difficultatem sensit, vt iterùm deglutiret. in quo momẽto reliqui omnes, qui exiuerãt, iterùm sunt per os ingressi. Ex qua visione intellexit vir Sanctus: peccatorem illum timore aut pudore victum, graue aliquod peccatum reticuisse: quamobrem reliqua iam confessa in anima remansisse, ob defectum integræ confessionis.

Refert disci-pulus.

5. DENIQVE plurimùm refert, si sacrificium cordis contriti & humiliati verba externa ita comitetur, vt peccata ipsa cum magno pudore, dolore, ac sensu exprimantur. Confessioque ipsa sit instar beneficij illius, quod Oseas Propheta a *vitulos labiorum nostrorum* appellat. Nam quemadmodum in antiqua lege, b *vitulus, qui in holocaustum offerebatur*, primùm *immolabatur*, deindè *detracta pelle, artus eius in frusta concidebantur: quæ lota super altare ordinabantur, & Sacerdotes subijciebant in altari ignem, donec omnia adolerent in suauem odorem Domino:* Ita etiam cùm hoc Sacramentum suscipere vis, DEO offers quoddam holocaustum: immolas vitulum, quando contritionis cultro peccatum detestaris, & occidis opera veteris hominis; excorias autem, aut pel-

a *Ose.* 14. 3.
b *Leuit.* 1. 5.

lem de-

lem detrahis, cum tuæ conſcientiæ occulta aperis; eius omnes partes concídis, quando tua peccata ſingulatim ac diſtinctè declaras; eas verò lauas, quando confeſsioni lacrymas, & cordis gemitus adiungis; ſuper altare collocas, quando magna fiducia ea omnia in Chriſti Seruatoris noſtri miſericordiam proijcis; Sacerdos ſtruem lignorum componit, quando rebus tuis ordinem adhibet, ſuisq; exhortationibus ac reprehenſionibus te ad gratiã, quam, ſperas recipiendam diſponit; ignem ſubijcit, quando te abſoluit: nam abſolutione ſua ignem tibi communicat Spiritus S. qui vrit & cõſumit iniquitates tuas; afflat verò odor Deo ſuauiſsimus, quando cõtriti tui & humiliati cordis ſacrificium in confeſsione acceptat; & cùm poſt eam laudas illũ & glorificas, milleq; agis gratias ob collatum tibi beneficium. O Deus infinite, cui adeò benè olet hoc ſacrificium in virtute eius, quod vnigena filius tuus pro noſtra tibi obtulit reparatione: concede mihi, vt eo ſpiritu illud tibi offeram, vt tua placetur ira; meque repleas tua miſericordia. Amen.

CAPVT VIII.

QVA RATIONE DEVS PER CONFESSARIOS adiuuet, ad magnas Confeſsionis difficultates ſuperandas: quales ipſi Confeſſarij eſſe debeant; & quam eiſdem pœnitentes ipſis ſubiectionem debeant.

VONIAM POENITENTIA plena eſt difficultatib⁹, quę partim proueniunt à Dæmone; partim ab ipſa noſtra natura ad malum propenſa, vel parua conſuetudine corrupta; partim denique ab ipſomet opere, ꝙ arduũ ex ſe eſt, ac difficile: voluit Chriſtus D. N. prouidentiæ ſuæ ſuauitatem & efficacitatem oſtendere, proſpiciendo de auxilijs ad has omnes difficultates ſuperandas. idq; interdum præſtat per ſe ipſum ſolùm, interdum verò per ipſos Confeſſarios, quos tanquam inſtrumenta adhibet, non ſolùm ad remittenda peccata, cùm abſoluunt; ſed etiam vt pœnitentibus auxilio ſint, ad omne genus tentationum, & difficultatum, quas ſentiũt, ſuperãdas. nam aliquas ſentiunt, quæ illos retrahunt, ne ad cõfeſsionem accedant; alias, quæ ineptos illos faciunt, ne in ipſa confeſsione ſe gerant, vt oportet: & ita inutilis illis reddatur confeſsio. Primæ illæ difficultates à Sathana ſunt adinuentæ, ob graue eius odium in ipſam confeſsionem: in qua experitur, ſuas machinationes diſſolui. Cùm itaque aduertit, aliquem ipſius tyrannidem fugientem agere de facienda confeſsione: excitat in eum internorum hoſtium manum, qui ipſum deterreant, & auertant: qualis eſt pudor aperiendi ſua peccata, vt diximus; timor reprehenſionum,

aut correptionum,&pœnitentiarũ;affectus inordinatus ad ea, quæ propriarum culparum occaſionem præbent; repugnantia in ijſdem deſerendis,& mutandis moribus. Ex his inquam alijſque timoribus agmen congregat inſtar illius Pharaonis,eiuſque militum, per quos ſtatuit perſequi eos,quos diuina vocatio intendit ex tenebroſa peccati Aegypto liberare: iamq; prope ſunt, vt rubrum pœnitentiæ mare ingrediantur. Quid verò magnus DEVS noſter ad eos protegendos, & ijs difficultatibus expediendos facit
a Exo.14.19 aliud,quam quod a *Angelus* ille faciebat,*qui deducebat Iſraelitas*? qui cum ſua *columna nubis*, tanquam murum ſe *inter caſtra Aegyptiorum & caſtra Iſrael* collocauit;ita vt Aegypti;*tota noctis tempore*,ad eos *accedere non valerent*,*donec Moyſes* virga ſua mare diuideret, & *ingreſſi eſſent filij Iſrael per medium ſicci maris*: & tunc Angelus ſe ſubtraxit, vt *Aegyptij*,*ingrederentur*, *ibique omnes ſummergerentur*. Quid enim aliud hoc eſt, quàm pulcherrima quædam effigies eius curæ, quam magni conſilij Angelus Chriſtus Seruator noſter gerit circa eorum protectionem, quos vocat; &, vt peccatum deſerant, inſpirant: quos ſupernæ ſuæ protectionis nube tanquam muro quodam circumdat,prohibetque furiam & impetum hoſtium,conantium bona eorum deſideria impedire; ac remouet obſtacula omnia, quæ eum egreſſum prohibent.

QVOTIES enim euenit, vt,quem DEVS vocat,peccator in anguſtijs & anxietate magna,qualis fuit populi Hebræi, conſtitutum ſe videat, hinc à Pharaone eiuſque militibus, inde verò ob horrendo mari eiuſque fluctibus obſeſſum?ſit entationibus conſentiat, quæ à pœnitentia illũ retrahunt, videt ſuam periciem:redit enim ad Aegyptiacam ſeruitutem: Quòd ſi eas fugiat,& pœnitentiæ mare ingrediatur: vehementer timet,& ab eius amaritudine,fluctuumque terribilitate terretur:& cogitatione apprehendit,ſe in eis ſubmergendũ.Sed in ijs anguſtijs cõſtituto adeſt diuina miſericordia, nubæ ſuæ protectionis,& virga ſuę omnipotentiæ,quam tradit ducibus à ſe
Exod. 14.16 conſtitutis *Moyſen* & *Aaron*, qui Sacerdotes ſignificant. quibus iuriſdictionẽ, & iudiciariam virgam in hoc pœnitentiæ Sacramento tradidit,cum magna potentia ad mare diuidendum, tranſitumq; facilem reddendũ pœnitentibus,deſiderantibus ſaluare animas ſuas: vt ita ſecutè per hoc mare (vt ſupra eſt dictum)pertranſeant: vt ipſi victores, hoſtes verò, qui ipſos perſequebantur,victi permaneãt. Et quemadmodum Moyſes primùm populi illius animos verbo erigebat;poſtmodũ verò mare virga aperuit:ita prudens cõfeſſarius afflictum peccatorem erigit, ne in ea anxietate animo deijciatur, dicens illi:ne hoſtium furorem pertimeſcas:Deus eſt illis potentior, ille te vocauit,& ex Aegypto eduxit: ille defendet te ab ijs,qui contendunt ad ſuã te ſeruitutẽ retrahere:nunc eos vides viuentes,& erectos:poſt paululũ ſubmerſos videbis,& extinctos.Ne horreas maris amaritudinem: eſt .n. mare

rubrum, Christi sanguine tinctum pro tuis peccatis; &, vt te ab eis mandaret, effuso. Cùm igitur cœlestis hic tuus medicus horrendam adeò amaritudiné, vt tuis infirmitatibus mederetur, gustauit: quid multum erit, si & tu particulam aliquam delibes, vt sanitati restituaris? non hoc mare ingrederis, vt in eo moriaris; sed vt viuas: nam peccato mori, & Deo viuere. nec semper tibi in mari est permanendum: sed per illud ad terram promissionis transeundum. Breui tempore labor hic finietur; eiusque fructu citò delectaberis. His & similibus alijs rationibus, quas Deus suggerit confessario, dans vim & virtutem eius verbis, animum ille pœnitentis erigit; manumque operi admouens ad aggrediendum impellit: vt timorem deponat. Et tantus nonnunquam est lacrymarum, & singultuum feruor, quem Dominus noster pœnitenti tunc communicat, vt Sacramenti efficacitatem illi manifestet: vt omnes repugnantiæ ac timores, quibus antea concutiebatur, quasi submersi esse videantur. & ipsemet hostes clamare videntur, sicut tūc Aegyptij: b *fugiamus Israelem: Dominus enim pugnat pro eis contra nos.* & ita reuera est. pugna enim, quæ in Sacramento agitur, verè est pugna Dei: siquidé ipsius causa suscipitur. & ipse ad pugnandum exit pro nobis, datque fortitudinem necessarium, vt gloriosam reportemus victoriam, & euanescant tentationes, quæ nos ab huius Sacramenti vsu prohibebant. & vt magis nūc eius frequentatione delectemur, quàm ante illud fugere studebamus.

b *Exod.* 14. 25.

§. 1. *Qua ratione cor emolliatur & extricetur.*

ALIAE tentationes ac difficultates non minùs importunæ affligere solent pœnitentes, etiam qui libenter ad confessionem accedunt; duritia scilicet cordis, quam secum afferunt: vtpotè sine dolore & sensu peccatorum suorum: aut quia nō satis proprium, viuumque sibi formant conceptum aut æstimationem peccati lethalis; nec satis assequuntur supplicia, quæ illud promeretur; nec bona, quæ destruit; nec iniuriam, quam infert Deo: aut qui cor hominis aliqua passione vinctum tenetur; aut inordinatæ alicui sensuali affectioni, cupiditati, aut vindictæ sese tradidit. & quamuis hinc deserere eam vellent vt cum fructu confiterentur: inde tamen non se satis expediunt, aut statuunt id efficaciter velle. Sed in his etiam difficultatibus solet Dominus noster Sacramenti virtutem ostendere; & corda etiam saxis duriora emollire, ac reddere teneriora. iaciendo illis inspirationes aliquas, cùm sua peccata manifestant; aut verbis ipsorum Confessariorum, quæ diuinæ omnipotentiæ sunt instrumenta, ad huiusmodi mutationes faciendas. quemadmodum Moyses eadem a *virga*, qua *mare rubrum diuisit*, *percussit*, mandante DEO, *petram* durissimam, & b *egressæ sunt ex ea, aquæ largissimæ:* per quam aquam (ait S. Gregorius Nyssenus) significari pœnitentiam, ex qua viua gratiæ aqua fluit, in virtute c *petræ viuæ Christi* Domini, 1.

a *Exod* 17. 5
b *Num.* 20. 11.
Lib. de vita Moysis, seu de vita perfecta c. 1.
Corin. 10. 4.

qui nostri remedij causa percussus est in cruce: Est enim adeò potens eius virtus, vt ex cordibus petra durioribus d *profluere* faciat, *aquas viuas*, e *fontemq́; illius aquæ*, quæ *salit in vitam æternam*. dicet enim confessarijs, quod olim Moysi, & Aaron dixit: e *loquimini ad petram & illa dabit aquam*. Ad duas petras loqui debent Confessarij, vt voti compotes fiant. *Primùm* ad petram viuam Christum D. N. humiliter supplicantes, vt cor illud durum emollire, gratiæque suæ aquam ei largiri dignetur: quemadmodum Moyses & Aaron primùm preces ad DEVM fuderunt, dicentes: f *Domine Deus aperi populo huic thesaurum, fontem aquæ viuæ*. Collocata verò fiducia sua in Saluatoris ipsius misericordia, debent mox ad duram peccatoris petram loqui: *bis* eam *virga percutientes*: proponentes scil. duplex genus rationum, timoris, & amoris. TIMORIS erunt reuocando illis in memoriam mortem, iudicium, infernum, & reliqua temporalia & æterna supplicia, quæ DEVS rebellibus, durisque cordibus minatur; & periculum, in quo versantur in ea incidendi: propterea enim Ecclesiasticus dixit: g *cor durum malè habebit in nouissimo: & qui amat periculum, in eo peribit*, absque vllo remedio. AMORIS rationes erunt: proponendo illis æterna prœmia, beneficia diuina, spiritualia & temporalia bona, quæ DEVS suis amicis communicat; & super omnia percutient corda virga Crucis Christi: proponentes eis: quanta passus ipse fuerit pro nostris peccatis: passionis enim Christi memoria vsque hodie (vt S. Bernardus ait) h *terrā mouet, petras scindit, aperit monumenta*. quia facit tremere & emollescere terrena, & dura corda: tremant scilicet iudicia Dei, scindantur contritione; confessione verò aperiantur: vt ad nouam resurgant vitam.

2. CVM igitur i *non sit abbreuiata manus Domini*, nec passionis Christi D. virtus hebetata: non est cur abijciatur fiducia, quòd hos effectus per confessarium sit in hoc Sacramento effectura. Quemadmodum tamen Moyses, etiamsi primo ictu non eduxit aquam ex petra, non propterea animum & confidentiam abiecit, sed secundum adhibuit ictum: & tunc erupit aqua valdè copiosè: ita etiam nō abijciet animum Confessarius, si prima ratio, quam attulerit, cor pœnitentis non emolliuerit: sed addenda est secunda, & tertia: quia cùm ipse minùs cogitauerit, aderit DEVS, qui interno ictu erumpere faciat fontem lacrymarum. Nam neque Petrus ad primum galli cantum conuersus est; sed ad secundum k *recordatus verbi, quod dixerat ei Iesus*: à quo tūc interiùs tact⁹, l *fleuit amarè*. Quid igitur aliud sunt verba, & monita Confessarij, nisi (quod supra insinuauimus) galli cantus, qui sopore oppressum peccatorem excitat; & cor eius durum emollit, non propria virtute, sed illius Domini, qui dixit: m *quis dedit gallo intelligentiam?* DEVS est (ait S. Gregorius) qui Concionatori & Confessario inspirat verba dicenda, & modum siue actionem in dicendo: vt vtilitatem pœnitentibus afferant.

d *Ioan.* 7. 38
e *Cap.* 4. 14.
e *Num.* 20. 8.
f *Num.* 20. 6. 11.
g *Eccl.* 3. 27.
Serm. in feria 4. maioris hebdom.
h *Matt.* 27. 52.
i *Isa.* 59. 1.
k *Marc.* 14. 72.
l *Luc.* 22. 61.
Tract. I. c. 12.
m *Iob.* 28. 36.
Lib. 30. *Moral.* c. 3. & 4.

rant. Neque enim eadem rationes & verba sunt omnibus dicenda; nec eadem ratione & modo: sed iuxtà pœnitentis dispositionem, & necessitatem. Et quemadmodum gallus media ipsa nocte fortiorem & longiorem edit vocem; mane breuiorem & molliorem: ita peccatoribus, maioribus miserijs immersis rationes sunt proponendæ, quæ timorem & terrorem incutiant: vt ita excitentur; alijs verò maiorem rerum Dei lucem habentibus, satis erit insinuare molliores aliquas suauioresque rationes. Vniuersim tamen eum ordinem meritò seruabunt, dum cor durum pulsant: vt etiamsi primi pulsus & ictus sint ex rationibus, quæ timorem incutiant: addantur tamen etiam aliæ, quæ excitent amorem: aqua enim contritionis non facilè erumpit ad primos illos ictus, nisi accedant secundi: & vtrique conferunt ad infirmorum vulnera curanda: applicando scilicet, exemplo pij n *Samaritani, vinum*, quod mordet; *& oleum*, quod lenit. n *Luc.* 10. 34

Alias difficultates habet ipsa Confessio: quia interdum, quamuis cor sit iam tenerum: est tamen ita intricatum, vt non sciat se expedire, & aperire quæ habet: siue id proueniat ex ignorantia rerum aliquarum, quas nō intelligit; aut quia illa sunt multæ, & ex seipsis obuolutæ, & intricatæ: aut denique, quia passio & affectus facilè in rebus proprijs iudicium rationis obfuscat. ideoque cœlesti auxilio & fauore ad eas extricandas, & explicandas est opus. Propterea enim ipse Dominus dixit: o *prauum esse cor omnium, & inscrutabile: quis cognoscet illud? ego Dominus scrutans cor, & probans renes*; hoc est examinans occultissima quæque. Id quod solet Devs in hoc Sacramento per ipsos Confessarios efficere: quibus cœleste lumen largitur, vt conscientias extricare & explicare possint, ad sanandum. Ad eos enim pertinet aperire etiam duos illos libros, ex quibus iudicium hoc peragitur: librum scilicet legis: cuius partem, quæ pœnitentem concernit, iuxtà illius statum & officium, declarant; simul adiuuantes eum, ad librum suæ conscientiæ aperiendū: interrogando, quæ ad rem esse iudicabunt; eiusque dubijs respondendo, & rationibus conuincendo: vt à suis erroribus ille discedat. Nam quemadmodum tempore Iosue p *Sacerdotes cum tubis Iubilei, & populus cum armis suis*, ex mandato Dei, *circumierunt ciuitatem Iericho sex diebus: septimo verò die, cùm Sacerdotes clangerent buccinis, & totus Israel vociferaretur, muri ciuitatis illicò corruerunt; & statim ascendit vnusquisque per locum, qui contra se erat: & ceperunt ciuitatem, & interfecerunt omnia, quæ erant in ea: & vrbem ipsam, & omnia quæ erant in ea succenderunt*: Ita ad expugnandum cor aliquod irretitum, cuius muri sunt peccata, habitatores verò passiones & cupiditates: necesse est, conuenire Sacerdotes & pœnitentes; & septies ac sæpiùs conscientiam illam circumire, inuestigantes, quicquid in ea latet septem peccatorum capitalium, & circumstantiarum eorum: ita vt nihil supersit occultum. quando autem post hoc examen illa om-

3. (margin)
o *Iere.* 17. 9.
p *Iosue* 6. 6. *&c.*

nia innotuerint: debent pœnitentes os aperire, & magno ſenſu ea confiteri: ipſi verò Confeſſarij buccinis clangent iubilæi, proferentes ſcilicet ſententiam abſolutionis: cuius virtute muri curruunt, & peccata euaneſcunt. Hoc verò impedimento adeò difficili ſublato, liber patet ingreſſus ad cor illud; & iugulandos omnes eius habitatores, qui viui ſupererant; abſcindendos ſcilicet habitus & conſuetudines vitiorum, paſsiones ipſas,& effrenes cupiditates; ad ſuccendenda quæcunque earum erant occaſiones, & fomenta. Cùm gratia enim Sacramenti, quæ peccatorum murum euertit, ingreditur virtutum moralium & infuſarum agmen, ſequentium ducem ſuam charitatem: quibus omnibus prælium ineundum eſt contra omnia vitia,& paſsiones: vnaquaque earum rectà tendente ad vincendum,& mortificandum vitium ſibi contrarium.

AD hoc etiam, auxilium præſtant Confeſſarij, non ſolùm abſolutionis ſententiâ, ſed exhortationibus etiam, monitis, & conſilijs, quæ ſuggerunt aduerſus tentationes; alijsq; medijs, quæ ad paſsiones vincendas adhibent, & applicant: Nam hæc verba buccinæ ſunt, quæ hoſtes terrent: milites verò, contra illos tendentes, animant. Ac propterea (vt S. Bonauentura monet) in confeſsione, dum aperiuntur culpæ; licet etiam referre Confeſſario internas & externas tentationes nobis importunas: valdè enim horrent dœmones, ac tremunt, ſi eas Confeſſario pœnitens aperiat,& DEVS D. N. Confeſſarium adiuuat, ac dirigit: vt apta & ad rem accommodata remedia, ad eas vincendas, adhibeat. Et quemadmodum humilis peccatorum Confeſsio pœnitentem diſponit, vt DEVS illa remittat: ita humilis tentationum manifeſtatio multum confert ad hoc, vt DEVS illas remoueat, aut copioſiorem det gratiam ad eas vincendas; humilitatem & fidelitatem eas manifeſtantis earundem victoria remunerando: quemadmodum Sanctus quidam ſenex Serapion affirmauit. qui, (vt refert Caſsianus) cùm eſſet iunior, graui gulæ tentatione pulſabatur: quam dum Abbati ſuo aperuiſſet, reſpondit Abbas: confide fili: abſoluit te ab hac captiuitate, etiam me tacente, Confeſsio tua. Id quod prodigioſo quodam ſigno DEVS ipſe comprobauit: cùm enim Abbas loqueretur, ecce lampas accenſa de ſinu Serapionis procedens, ita locum repleuit odore ſulphureo, vt vehementia fœtoris ipſius vix in eo reſidere eos permitteret: quæ lampas teſtimonio fuit ardentis prius in eius corde paſsionis: quę ita fuit extincta, atque in perpetuum conſopita: vt non ſolum poſtea non ſenſerit, ſe ea paſsione pulſari: ſed neq; ampliùs venerit in memoriam. Hanc admonitionem aliasq; admirandas dabat S. Apoſtolus Petrus fidelibus (quemadmodum S. Clemens eius diſcipulis refert) his verbis: inſtruebat B. Petrus, actus ſuæ vitæ omni hora cuſtodire; & omni loco Deum reſpicere: cogitationes malas cordi ſuo aduenientes mox ad Chriſtum allidere, & Sacerdotibus Domini manife-

In Spec. diſcip. p. 2. c. 3.

Collat. 2. cap. 11.

Epiſt. 1. ad Iacob. frat. Domini. Vide Caniſi. c. de Confeſſ. § 5.

ſtare.

ſtare. In his tribus conſilijs ſumma conſiſtit totius perfectionis vitæ ſpiritualis. ideoq́ue meritò ea hîc coniunxi.

§. 2. *Qualis eſſe debeat Confeſſarius.*

EX dictis facilè conijci poteſt, quanti referat bonum eligere Confeſſarium, ſcientiæ, & conſcientiæ, vt dicitur, ſapientem & ſanctū. Nam licèt in alijs Sacramentis nō multum noceat ſuſcipienti, quòd eorum miniſter ignarus ſit, aut improbus; modò veram formā & materiam nouerit, in quibus eorū eſſentia cōſiſtit: In Sacramento tamen pęnitentiæ, quod fit in forma iudicij, plurimum refert, iudicem eſſe ſapientem & rectum: ſapientē, vt cauſas nouerit iudicandas, & peccatorū grauitatē cum omnibus circumſtantijs: rectum, ne humanis reſpectibus, aut temporalibus lucris flectatur: & ne paſsione aliqua aut inordinato affectu excæcatus, licere iudicet, quod non licet; aut contrà: aut abſolutionem tribuat indigno, ex quo facilè proueniet vtriuſq; damnatio: nam a *ſi cæcus cæco ducatum præſtet, ambo in foueam cadent.* Nam Confeſſarius peribit ob malè præſtitum officium; & pœnitens remanet in ſuo peccato, ob defectum diſpoſitionis ad Abſolutionem recipiendam. Et qui exiſtimat ſe abſolutum, in maiori verſatur periculo: quia non aget de nouo remedio quærendo. a *Mat.* 15. 14 *Luc.* 6. 39.

PLVRIMVM præterea refert, eum eſſe ſapientem, ſanctum, ſtrenuum & expertum. non enim eius officium finitur abſolutione peccatorum: ſed debet etiam eſſe Magiſter & Dux animæ; & Medicus infirmitatum internarum, quę ex peccatis oriuntur: debet noſſe remedia cōuenientia applicare; cautus eſſe in reprehendendo, in pœnitentijs iniungendis, in bonorum operum exercitijs conſulendis; & rebus alijs, de quibus mox dicemus. Ad quæ omnia multū iuuant, ſcientia, virtus, & experientia. Et quamuis DEVS prouidentiâ ſuâ, Confeſſarij & Magiſtri ſpiritualis defectus ſuppleat, quādo prudenter, & bona intentione eligitur: quia ſufficiens & aptus exiſtimatur: ſi tamen negligenter, nullaq́ue ratione habita, an ſit aptus nec ne? aut certè ſtudio is eligatur: qui blandiri nouerit, & auribus ſeruire; ſeq́ue tuo palato accommodare: non erit mirum, ſi DEVS permittat, eum decipi teq́ue decipere: quemadmodum per Ezechielem Prophetam minatus eſt: b *Homo homo de domo Iſrael, qui poſuerit immundicias ſuas in corde ſuo, & venerit ad Prophetam interrogans per eum me,* cupiens per eum voluntatem meam cognoſcere: *ego Dominus reſpondebo ei in multitudine immundiciarum ſuarum,* permittens *Prophetam errare,* & illum decipere: *& iuxta iniquitatem interrogantis* ſic iniquitas Prophetæ erit: c *& ſi populus parietem* ex crudis lateribus *ædificat, propheta verò linit eum luto abſque paleis, ego imbrem inundantem & prægrandes lapides dabo deſuper irruentes, vt cadat: & complebo indignationem meam in pariete, & in eo quo linit eum* b *Ezech.* 14. 4. 9. c *Ezech.* 13. 10. *S. Greg.* 18. *Moral. c.* 14.

absque temperamento. Quamobrem, si parietem ex crudis lateribus exstruxisti, dans locum peccatis ob lucra terrena: ne quærito Confessarium, qui lutum obducat, occultet, aut approbet; nec Prophetam, qui voluntatem diuinam flectere nitatur, & incuruare: vt voluntati tuæ illam accommodet. Nam permittet DEVS te inuenire talẽ Prophetam, qualem quæris: sed id fiet cum manifesto tuo detrimento. quia mittet DEVS super te imbres graues, & lapides prægrandes tentationum & calamitatum, quibus omnia tua consilia dissipet; & bona, quæ sperabas destruat: & finis fortè erit tua damnatio. Quære itaque Confessarium, & Prophetam facultatibus illis ornatum, quas suprà retulimus, qui possit ac nouerit cum dexteritate vti clauibus, quas à Deo habet; fortique sit animo ac imperterrito ad percutiendum cor tuum semel & iterum virga sua· vt quemadmodum Moyses aquam viuam ex duro lapide eliciat; magnaque constantia ac vigilantia sæpiùs circumeat muros tuæ conscientiæ, tantaque fortitudine buccina clangat, vt eos deijciat; & hostes in eo latentes prodire faciat; & animum tibi ad pugnam contra eos addat. proba (inquit Origenes) prius medicum, cui debeas causam languoris & peccata tua exponere; qui sciat infirmari cum infirmante, & flere cum flente; qui condolendi, & compatiendi nouerit disciplinam: sitque adeò eruditus, & misericors; vt, si quid consilij dederit, facias, & sequaris: vt sanus euadas. Elige (ait Sanctus Basilius) virum virtutis exemplaris, magnæ scientiæ, virum integrum, relaxationis hostem, ab omni auaritia alienum, negotijs sæcularibus non se immiscentem, ad animæ tuæ bonum procurandum propensum: quem lucrum non flectat, qui inani gloria non euanescat, qui ambitione non trahatur, cui nihil sit præstantius honore Dei: cuius causâ vultum potentis non metuat, nec in vno puncto suo desit officio. Et cùm Confessarius debeat simul esse consiliarius, elige (ait Sanctus Ambrosius) virum, qui virtute & scientia te eminenter excedat; noueritque præsentibus periculis occurrere, futura præuidere, de imminentibus admonere, dubia & argumẽta tua soluere, & in tempore remedia adhibere: nec solum consilio sed etiam industriâ te iuuare: ac denique talem, de quo possis dicere: si mala mihi euenerint, per illum sustineo: sequor enim benè cõsulentem: & confido in Deo, me non erraturum, si eius consilium sequar. & si quando, vtpotè homo, ex inaduertentia contingat errare: DEVS eius errorem conuertet mihi in salutem. quia Iudex est misericors. qui, cùm instituerit Confessionis tribunal, non id fecit, vt nos illaquearet: sed vt solueret: ac propterea ad ipsum spectat reparare errores, in quos fideles eius ministri sana intentione inciderint.

Tract. 2, c. 9.

Homil. 2. in Psal. 37.

Serm. de Abdica. seculi Colum. 3.

Lib. 1. Offic. cap. 8.

Ex his intelligitur plurimùm referre, vt semper sit idẽ Confessarius: nec ad singulas Confessiones nouus quæratur. Nam si cupidi salutis corporis

volunt semper eundem corporis Medicum in suis morbis adhibere: quia ille optimè nouit ipsorum complexionem: quanto magis erit consonum rationi, si de animæ tuæ salute sis solicitus, semper habere eundem spiritualem Medicum, qui propensiones tuas, & vulnerum radices perspectas habeat: ac proinde rectiùs aptiusque remedium adhibeat. Et si Confessarius debet simul esse consiliarius: etiam expedit, semper esse eundem. minori enim tuo & suo labore tibi consulere poterit: eò enim respexit Ecclesiasticus, cùm dixit: d *Etsi multi pacifici sint tibi & amici: consiliarius tamen tibi vnus sit de mille:* vt scilicet vnum habeas stabilem, cum quo omnia tua conferas, & cuius sequaris ductũ, qui & sit electus ex mille. nam semper quod pretiosum, est rarum: ac propterea debes illum non mutare, si tuo desiderio votisque conformem inueneris. fortè enim tam aptum alium non inuenies. Præterea: si confessarius idem sit semper, cum maiori prudẽtia præscribere tibi poterit: quàm frequenter, tuis rebus ita exigentibus, accedendum tibi sit ad hoc Sacramentum: & tempore monere, si fortè ex ignauia id facere omittas; & reprehendere tarditatem tuam, recidiuam & similes alios defectus: & animare, vt in bonis exercitijs progressum facias. aliaque officia præstare Ducis & Magistri spiritûs propria, quæ superiùs indicata fuerunt.

d Eccli. 6. 6.

Tract. c. 29.

Est tamen & illud meritò obseruandum: (quod etiam in eodem loco insinuauimus) vt cùm huiusmodi cõfessarium fueris nactus, postquam tua peccata ei aperueris: offeras te generosa quadam ac designata voluntate, ad præstandum quicquid ille iniunxerit, & in bonum animæ tuæ constituerit, etiamsi arduum ac difficile videatur: persuadens tibi, talem Confessarium nihil iniuncturum, nisi prudenter, & quod iustum sit. Quare ferventi animo dices ei, quod Saulus Deo in sua conuersione: e *Domine quid me vis facere?* statue, quod volueris: paratus enim sum, quicquid cõstitueris, exequi. Non debes (ait S. Bernardus) esse sicut aliqui, volũtatis suæ minis tenaces: qui desiderant audire à Confessario, quod Christus D. N. dixit cuidam cæco: f *quid vis vt faciam tibi?* vt scilicet ipse Confessarius accommodet se in ijs, quæ officij sui sunt, voluntati & palato pœnitentis. Quemadmodum superbus Naaman, profectus ad Prophetam Eliseum, vt curaretur à lepra, existimabat, Prophetam ad ipsum exiturum, ac dicturum: quomodo vis, vt te curem: se verò responsurum: hoc volo, vt g *manu tua tangas locum lepræ, & sic curer.* Propheta autem ex Dei reuelatione cognoscens exiguam Naaman resignationem; nec expedire, ea ratione ipsum sanari: non eam adhibuit, sed præscripsit alteram, iussitque, *lauari septies in Iordane.* Vt ex hoc intelligas: cùm ad confessarium accedis, vt à culpis & inordinatis affectionibus cureris: non debere te desiderare, vt ille tibi dicat: *quid vis, vt faciam tibi.* si enim verus ille est Dei Propheta, quemadmodũ fuit Eliseus, animæ

e *Actu. 9. 6.*
Serm. de conuers. S. Pauli

Lucæ 18. 41.

g 4. *Reg. 5. 11*

tuæ bonum desiderans, dicet quod magis tibi expedit: etiamsi arduum sit, ac doleat. alioquin periculo te exponis, quemadmodum Naaman, remanendi in tua lepra, contemnendo Confessoris tui iudicium & præscriptum, vtpote iudicio tuo contrarium. Quod si quando prudens Confessarius imbecillitatis tuæ rationem habendam iudicet, ideoque iudicio tuo se accommodet, ac dicat. *quid vis vt faciam tibi?* quam vis pœnitentiam tibi præscribi? qua via vis deduci? debes potiùs te humiliare, & de tua imbecillitate erubescere: & in feruore spiritus respondere ei: non veni huc, vt fiat quod ego volo; sed quod mihi præscribetur, & Deus de me voluerit, illud sequar & amplectar.

CAPVT IX.

HVMILITER ET SINE EXCVSATIONIBVS AVdiendam esse Confessarij correptionem; & cuiusuis amici, qui ex charitate de nostris defectibus nos admonet.

PRIMVM, in quo pœnitens reuerentiam erga suum Confessariũ & subiectionem ostendere debet, illud est: vt postquam sua peccata aperuerit, humiliter & in silentio reprehensiones & monita Confessarij audiat, iuxta consilium Ecclesiastici dicentis: a *audi tacens: & pro reuerentia* & humilitate, quam in hoc ostendis, *accedet tibi bona gratia*. Quæ enim gratia melior ea, quæ in hoc Sacramento communicatur; valdeq; excellenter obtinetur, cùm Cõfessarij admonitio & correptio humiliter auditur? Sed quoniam hæc reuerentia, animique demissio erga Confessarium non est soli confessioni adstricta; est verò maximi momenti ad Christianam perfectionem consequendam, de ea nunc in tota sua latitudine & extensione agemus.

a Eccl. 32. 9.

PRAEMITTIMVS tamen hoc fundamentum: quoniam sacramentalis confessio propriè non nisi eas culpas complectitur, quas pœnitens agnoscit, & emendare desiderat: præter quas tamen alias habet sibi ignotas, aut quas emendare non curat: necessariam fuisse correptionem fraternam: cuius finis est, proximũ cum prudentia & charitate de his defectibus admonere, vt se emendet: iuxta admirandum illud Ecclesiastici consilium: b *corripe amicum, ne fortè non intellexerit*, se peccasse, *& dicat: non feci; aut, si intellexerit, & fecerit: ne iterum addat facere. Corripe amicum: sæpè enim fit cõmißio*, & delinquitur. Vera autem amicitia ostenditur: dum is corripitur ob malè acta,

b Eccl. 19. 13.

vt ea euitet. Correptio enim (teste S. Thoma) est proprius actus charitatis; 2.2.q.33.a.1
& vnum ex operibus misericordię spiritualis, quo subuenitur pauperibus, & inprimis animabus eleemosyna tantò præstantiori omnibus corporalibus, quantò ipsa anima corpus, & bonum æternum excedit corporale, præcipuè, quia pauperes, & corpore infirmi miseriã suam agnoscunt, & de medio quærendo sunt soliciti; spiritu verò pauperes & infirmi, sæpè existimant se diuites esse ac sanos; aut, si paupertatem & infirmitatem suam perspectam habent, adeò illa delectantur, vt non sint de medicina quærenda soliciti. Ideoque nisi aliquis alius ex charitate eam illis offerat, perirent illi irreparabiliter.

Hoc apparebit in triplici hominum genere, qui peccant, nec de reparandis suis defectibus cogitant: quos tamen, per correptionem admonitos emendant. Nam quidam sunt, qui ex nimio feruore & zelo, ex inaduertentia & indiscretè aliqua faciunt, existimantes esse bona: quæ tamen valdè à rectitudine aberrant. Et sic solent Tyrones, & parum in via perfectionis versati impingere, vt apparuit in Apostolis, cùm nouitij essent in schola nostri Redemptoris. Sanctus enim Petrus indiscreto quodam feruore opposuit se, & impedire voluit Christi Domini passionem, dicens: c *absit à* c Matt.16.22
te Domine: non erit tibi hoc; & lotionem suorum pedum, dicens: d *non lauabis* d Ioan.13. 8.
mihi pedes in æternum; & filij Zebedæi voluerunt e *ignem de cœlo descendere,* e Luc.9.54.
& consumere illos, qui ipsos non receperant. Et alij ad Christum accesserunt multùm sibi placentes, quòd f *Dæmonia sibi subijcerentur.* Et aliàs g *contendebant* f c.10.17.
inter se, quis eorum videretur esse maior: semper autem diuinus ipse Magi- g c.22.24.
ster eos corripuit, & erroris admonuit. Ne autem existimes Tyrones tantùm hoc nomine impingere, accipe exempla valdè antiquorum & perfectorum. Nam S. Petrus cùm iam gereret se tanquam Ecclesiæ caput, bono zelo h *segregabat se à gentibus*, ne Iudæos turbaret: cuius tamen socius & ami- h Gal.2.11.
cus Paulus eum corripuit; *quia reprehensibilis erat.* Moyses quoque in se solùm totius populi gubernationem suscipiebat, donec Iethro socer eius illum corripuit, dicens: i *non bonam rem facis: vltra vires tuas est negotium, &*
solus illud non poteris sustinere. Quod si duo luminaria nouæ & antiquæ le- i Exod.18.18
gis, admonitione opus habuerunt: quis tantùm sibi attribuere audeat, vt ea se non indigere existimet, etiamsi antiquissimus sit, sapiens, & sanctus?

Alii sunt imperfectiores, qui à proprio amore & vehementi aliqua 2.
passione raptati, in aliquos defectus incidunt; quos vel non aduertunt, vel Homil.4.in
parui faciunt. Nam (vt ait S. Gregor.) proprius amor excæcat oculos ra- Ezech.
tionis; ne malum, quod faciunt, videant. Nam vt communi prouerbio dicitur: qui amat: etiam quod turpe est, pulchrũ iudicat. Ex quo fit, vt faciliùs videamus aliorum defectus, quàm nostros: quia ad eos videndos non sunt

oculi nostri amore proprio excæcati; nec trabem passionis habent, quæ illorum aspectum prohibeat. Necesse igitur est, vt superiores atque amici, qui candidè, & sinceris oculis tuos defectus aspiciunt, te moneant & corripiant: vt & tu, eosdem aduertens, emendare studeas. Quem enim non terreat Regis Dauidis lapsus in adulterium & homicidium: quem amor proprius, passioque vehemens ita excæcauit, vt aut culpæ rationem non duxerit; aut eius fuerit oblitus per tempus decem mensium, cùm scandalo interim totius populi? & fortè in malo illo statu etiam per decem annos permansisset, aut etiam nunquam se emendasset: nisi Nathan Propheta eum admonuisset. At qua ratione vir sanctus eum admonuit? culpam ipsius in alio quodam proposuit: vt eam Rex absque nube passionis, quæ aspectum culpæ propriæ impediebat, aspicere posset. Quæ culpa in alio posita adeò turpis illi visa est; vt cùm postea in seipso illam esse deprehēdit, vehementer erubuerit. Si igitur virum secundùm cor Dei ita occupauit passio, vt excæcauerit, & necesse fuerit tali arte rem illi proponere, vel moneri posset: quis securum se existimabit; & non confitebitur, se indigere correptione?

2. Reg. 11. 12.

3. SED alij non minùs sunt imperfecti: qui etiamsi culpas agnoscant, in quas inciderunt: ex animi tamen relaxatione ac tepore; imò nonnunquam etiam ex malitia, eas non emendant: sed potiùs Medicum fugiunt: quia nolunt peccatum deserere. nec deserent, nisi superiores & amici veri ex charitate faciant officium Medicorum, & illos corripiant. Viri enim honorati & ingenui bono aliquo verbo, & amica ac beneuola admonitione errores suos emendant, potiùs quàm si aliæ pœnæ infligantur, iuxta illud Salomonis: k *plus proficit correptio apud prudentem, quàm centum plagæ apud stultum.* & Seneca dixit: *nobilis equus vmbrâ virgæ regitur, ignauus nec calcaribus incitari potest.* Ex quo fit, vt correptio non solùm præteritos lapsus reparet, sed eius etiam timor ab eisdem præseruet. nam quando timor deest eius, qui corripere potest multò faciliùs est labi. & propterea S. Bernardus dicebat: se magis timere peccatum occultum, quàm publicum. correptio enim adiuuat ad publicum deserendum: deest verò ad reparandum occultum. & vbi non est timor corripientis; tentator accedit quasi securus de victoria: ac proinde facilior est lapsus in culpam. Et S. Anselmus dicere solebat: vbi non est correptio, ibi est corruptio. Facilè enim culpa serpit, & animam totam corrumpit: imò solet totam communitatem inficere. quemadmodum modicum fermenti (vt ait Apostolus) *totam massam corrumpit.*

k. Prou. 17. 10.
Lib. de Morib.
in Medita. c. 14.
1. Cor. 5. 6.

MVLTAE rationes hinc deduci possent, quibus tenemur, quando, & prout expedit, proximorum defectus corrigere. id quod valdè proprium est confessariorum munus, & Patrum spiritualium: quibus spirituale pœ-

nitentium bonum incumbit. Sed id tamen in alterum huius operis volumen reijcio: vbi de Prælatorum ac Patrumfamilias officijs & muneribus agetur. Nam mens mea in hoc capite eſt, ſolùm agere de ijs, quæ ad ipſum correptum, ſiue in confeſsione, ſiue extra illam ſpectant: vt ex correptione vtilitatem ſentiat.

§. 1. *Quàm ſit noxium, correptionem non admittere: & inanes ad id excuſationes adferre.*

CVM virtutis fructus & commoda faciliùs cognoſcantur ex incommodis vitij contrarij, explicemus priùs ea, quæ adfert non acceptata correptio: quorum maximum eſt, quòd hominem faciat Dæmoni ſimilem; cuius peccatum eſt incorrigibile, ac proinde incurabile. propterea enim Eccleſiaſticus dixit, a *qui odit correptionem, veſtigium eſt peccatoris.* eius peccatoris, inquit Lyranus, qui ſimpliciter peccator dicitur, hoc eſt Dæmonis. quare prope eſt, vt ad eius ſocietatem in infernum deſcendat, quaſi ægrotus deſperatus. Huius rei luculenti fuerunt teſtes duo filij Heli ſacerdotis, qui quòd blandam & paternam eius correptionem audire noluerunt, b *vterque eodem die mortuus fuit.* quare addit Scriptura permiſiſſe Deum, vt illi *non audirent vocem patris ſui, quia* eorum peccatis irritatus *voluit Dominus occidere eos*: imò eorum cauſa alij etiam multi ab eodem Domino fuerunt puniti. Quemadmodum etiam, quòd Dauid non acceptaſſet verecundam, & reuerentiâ plenam admonitionem Ducis ſui Ioab, cùm iuberet numerari populum à Dan vſque Berſabee. dicebat enim Ioab: c *adaugeat Dominus Deus tuus ad populum tuum, & centuplicet in conſpectu Domini mei Regis: ſed quid ſibi Dominus meus Rex vult in re huiuſcemodi?* Cui modeſtiſſimæ admonitioni cùm Rex non acquieſceret, in cauſa fuit, cur *ſeptuaginta millia virorum peſte morerentur,* in pœnam illius peccati.

a Eccli. 21.7.
Eccli. 19.5.
Prou. 15.10. 12.
b 1. Reg. 2.26 34. & c. 4. 11.
c 2. Reg. 24 2. 15.

1. Ad irreparabile hoc detrimentum aſcenditur per tres gradus, quos S. Bernardus *contemptum, impatientiam,* & *impudentiam* appellat. *Contemptus* conſiſtit in eo, vt nihili faciat quod dicitur; neq; ipſum dicentem: (quemadmodum ægrotus, qui & medicamenta, & ipſum Medicum ea præſcribentem contemnit) quia mori potiùs, quàm moneri aut corrigi eligit: de quo Salomon ait: d *qui odit increpationes, inſipiens eſt.* Satis enim apparet: ſecundùm rectam prudentiam potiùs ſumendum pharmacum etiam amariſsimum, quàm vitam amittere.

Serm. 42. in Cantica.
d Pro. 12.1.

2. Hinc aſcenditur ad ſecundum gradum Impatientiae & indignationis in rectè monentem: quemadmodũ Phreneticus, qui mordet manum chirurgi, lethali eius vulneri medentis. *Mira,* ait S. Bernardus, *peruerſitas, medicanti iraſcitur, qui non iraſcitur ſagittanti.* rationi fuiſſet conſenta-

neum magis, si tuam iram in Dæmonem conuerteres: qui tentationis sagittam in te iecit; & contra carnem tuam, quæ te ad culpam prouocauit; & ipsammet culpam, quæ te ad mortem & pœnam æternam deducit: talis enim ira est verè medicinalis ac salutaris, iuxta illud Psalmi: e *irascimini, & nolite peccare.* & S. Basilius ægroti prudentiam laudat, qui non conqueritur, aut murmurat de chirurgo, etiamsi secet ipsum & vrat: siquidem ea via recuperat sanitatem. Quod ipsum confirmat Ecclesiasticus dicens: f *vir prudens & disciplinatus non murmurabit correptus:* stultus autem est, sicut canis: ad quē cùm iacitur lapis; si iacientem mordere non possit, eo relicto, lapidē mordet; iram suam in lapide vlciscendo, etiamsi dentes ex eo cruentet: Ita impatiens ipsam correptionem mordet, notam falsitatis, indiscretionis, & irreuerentiæ illi impingens; & hoc modo sese vlciscens, multùm sanguinis peccatorum ex impatientia effundit. Quæ impatientia crescens ad tertium deducit gradum, scil. IMPVDENTIAM: qua reuerentiam omnem & respectum Deo & hominibus debitum amittit: dum excusat, defendit, aut denique culpam ipsam dicit bonam: vt meritò de eo dicatur, quod populo Israel Ieremias obijcit: g *frons mulieris meretricis facta est tibi: noluisti erubescere:* nec reprehēsionis rationem vllam ducis, quia potiùs de mala tua vita gloriaris, & h *peccatum tuum quasi Sodoma prædicas.* Tunc autem is magis accedit ad execrandam cum Dæmone similitudinem, minorque est curationis & sanitatis spes.

e Psal. 4. 5. Regula. 52. fus.

f Eccl. 10. 28

3.

g Ierem. 33.

h Isa 3. 9.

HORVM omnium incommodorum radix vniuersim solet esse superbia, & inordinata excellentiæ & honoris apud homines appetitio. quæ è diametro correptioni & reprehensioni repugnat: eò quòd sibi persuadeat, ignominiam aliquam ex eo contrahere. quamobrem ambitiosi, inanis gloriæ cupidi, & hypocritæ vehementer horrent reprehensiones: sunt enim (quemadmodum quidam Iob amicus dixit) sicut *scirpus siue carectum*, quod etsi multos flores proferat, cuspides tamen & spinas multas habet, quæ asperitate sua manum carpentis incidunt: quamobrem nemo eas corripere audet. & nihilominus *cùm adhuc sit in flore, nec carpatur manu; ante omnes herbas arescit.* & tales, ait S. Gregorius, esse superbos & hypocritas: quorum vita in exterioribus sancta & iucunda apparet: sed quoniam vehementer cupiunt honorari, acutissimis spinis sunt pleni: quibus quemcunque in honore eos tangentem, etiam blanda manu & reprehensione iusta, pungunt & cruentant. Nam hypocrita paratior est mori, quàm corripi: ideoque citiùs moritur quàm reliqui peccatores. quia remedium, quod alij habent: ipse admittere recusat. nec est, qui audeat, eum reprehendere: non solùm, vt proprium damnum euitet; sed quia ille redargutione deterior redditur, noua pristinis addens peccata. Vnde S. Chrysostomus ait: maximum Ecclesiæ & Religionum nocumentum prouenire ex eo, quòd

Iob 8. 11.

S. Greg. 8. Moral. c. 24.

Homil. de ferendis reprehens. to. 2

ægrè feramus reprehendi:& propterea non sit qui audeat id facere. Deumque permittere, vt molestissimus cùm arguimus: quia exasperamur, cùm arguimur.

Ex hoc maximum humani generis damnum, initium habuit, postquam primi parentes nostri deliquerunt. Nam cùm ipsemet Deus ad eos veniret, vt corriperet, non libenter correptionem exceperunt: cùm enim humiliari debuissent, culpamque suam deprecari, ne ex paradisi loco eijcerentur: inanibus excusationibus adhibitis, culpam suam auxerunt. A quibus eius posteri prauam hanc ad excusationes propensionem hæreditarunt, tam in ipsa confessione, quàm cùm extra illam corripiuntur, vtentes excusationibus in peccatis, modis illis, quos Sanctus Bernardus his verbis exprimit: ait enim, qui se excusat, dicit: aut non feci: aut feci quidem, sed bene feci; aut si malè, non multùm malè; aut si multum malè; non mala intentione: si autem & de illa, sicut Adam & Eua conuincatur: aliena suasione excusare se nititur. Quinque excusandi modos & vias insinuat hic S. Bernardus. *Primus* est negatio ipsius culpæ: quemadmodum Ananias & Saphira eam negarunt, k *mentientes* apertè *Spiritui sancto*: aut quemadmodum *Cain* indirectè, cùm à Deo interrogatus: *vbi esset Abel*, quem ille interfecerat, *respondit: nescio. num custos fratris mei sum ego?* *Secundus* modus est, cùm factum quidem agnoscit; sed illud tamen defendit, & apparenti aliqua ratione iustificare nititur: quemadmodum Saul à Samuele reprehensus, quòd non obediuisset Deo, iubenti vt m *interficeret peccatores Amalec*, respondit: *imò audiui vocem Domini, feciq́ quod iussit fieri.* Nam infelix satis sibi esse existimauit, quòd mediam partem eorum, quæ facere iussus erat, esset executus: quasi integrè paruisset. Hos, ait S. Gregorius, similes esse Erynaceis, qui antequam pulsentur, caput pedesque detectos habent: sed statim atque tanguntur, se totos includunt, & fiunt instar globi in manibus tangentis: Ita antequam hi reprehendantur, clarè apparet principium & finis prauarum eorum viarum, & gressuū; sed statim atque de illis monentur, & reprehenduntur, excusationum multitudine omnia obducunt: vt appareant omninò iustificati. quemadmodum Salomon dixit de n *muliere adultera, quæ comedit & tergens os suum dixit, non sum operata malum.* Auertat à te Deus, vt o *Erycius* (sicut dixit Isaias) cordis tui *terram possideat, & in ea habitet:* nam tunc prope eris, vt *redigaris in nihilum*; certaque erit damnatio tua. Sed quando Herynacius se totum claudere non potest, conatur tamen aliquam partem tegere: vt, si peccatum confiteatur, illud tamen, quantum potest, excuset, dicens: non attendi, oblitus fui, fuit incuria, vrsit me necessitas, fuit vehemens occasio, vix aliud potui facere. Quemadmodum Saul., cùm à Samuele reprehenderetur, quòd holocaustum ante tempus obtulisset,

S. Greg. l. 22. Moral. c. 13.

S. Bern. de præcepto & dispensat. c. 14.

De gradibus humil gradu. 8.

k *Act.* 5. 3.

l *Gen.* 4. 9.

m 1. *Reg.* 15. 20.

In pastorali. p. 5. admonit. 12. & 35. Moral. c. 24.

n *Prou.* 30. 20.

o *Isai.* 34. 11.

p 1. Reg. 13. 11. ſtatim ſe excuſauit dicens: p *ſe neceßitate compulſum id feciſſe*, eò quòd *populus ab ipſo dilaberetur*. Et quando huiuſmodi excuſationis prætextus adferri
4. non poteſt, alius accipitur: quod factum eſt, excuſando, ob rectam in eo
q. 1. Reg. 15. 15. 21. intentionem, placendi ſcilicet Deo: quemadmodum idem Saul: quòd q *tuliſſet oues & boues Amalec*, cùm iuſſus fuiſſet omnia interficere, illud excuſa-
5. uit dicens: factum eſſe, *vt immolarentur Domino Deo*. Denique cùm nihil horum pro excuſatione adferri meritò poteſt, culpa facti in alios conijcitur: quod induxerint, perſuaſerint, aut facere coegerint: quæ excuſandi ratio eſt omnium peßima: vt quæ non ſolùm ſit contra humilitatem, ſed ſæpè etiam contra charitatem fraternam, & ipſam iuſtitiam. quemadmodum impius hic Rex culpam ſeruati gregis, quem Deus mactare iuſſerat, conie-cit in populum, dicens, *pepercit populus melioribus ouibus & armentis*. Quæ etiam fuit Adami excuſatio, culpam violati Dei mandati in vxorem, quæ vetitum pomum ipſi porrexiſſet, conijcientis; imò & in ipſum Deum: ad-
r Gen. 3. 12. iecit enim: r *mulier, quam dediſti mihi ſociam*. quemadmodum & alij culpam ſuam conijciunt in carnem & naturam debilem, quam à Deo acceperunt: Tu Domine reus es, qui talem mihi ſociam, talemque naturam dediſti.

Alij verò, ſicut Eua, excuſant ſe, culpam conijcientes in Dæmonem, à quo dicunt, ſe deceptos: quaſi non fuiſſet ſibi liberũ, aut vires non habuiſſent, ad dæmonis, aut carnis, aut iniqui alicuius amici, qui peccatũ perſuaſerunt, tentationibus reſiſtendum.

HAE omnes excuſationes ſunt effectus ſuperbiæ, & obſtinationis in ſequendo proprio iudicio. adeoq; aſtutè agit, vt ipſam excuſationem ita occultare ſtudeat: ne, ſi talis eſſe deprehendatur, ſuperbia notetur. quemadmodum peruerſus ipſe Saul, (vt ait S. Gregorius) priuſquam excuſaret ſe
s 1. Reg. 15. 13. apud Samuelem, plurimùm eſt illi adulatus, eumque laudauit, dicens: s *benedictus tu Domino*: vt ſic iuſtam in eam iram deponeret; &, quòd ipſe malè fecerat, approbaret. Sunt adhuc alij callidiores, magiſque vafri, qui antequam ſe excuſare incipiant, præfantur, ſe id non facturos, niſi vt facti ſui rationem reddant; & ita faciant, quod ratio ipſa ſuadet. O ſuperbiæ calliditatem: quæ tot modis quæris latere: cùm hac ipſa via & ratione ipſas culpas magis augeas: & excuſationes ipſas tunc magis manifeſtes, cùm eas ſtudes magis occultare: produnt enim tunc ſe multò maiores eſſe ac perni-
t Pſal. 140. 3 cioſiores, vt iure propterea optimo petierit Dauid à Deo: t *Pone Domine*
S. Greg. li. 4. Moral c 19. & li. 22. c. 9. *cuſtodiam ori meo, & oſtium circumſtantiæ labijs meis. non declines cor meum in verba malitiæ ad excuſandas excuſationes in peccatis*. Nam ex meipſo adeò ſum ego peruerſus, vt non ſolùm peccata mea excuſem; ſed ipſas quoque excuſationes, augendo hac ratione ipſa peccata.

§. II. *Ratio & modus correptionem accipiendi.*

SI tot incommoda ex non libenter suscepta correptione consequūtur:
quanta erunt commoda, si, vt par est, suscipiatur? Noluit Ecclesiasticus
proprijs verbis ea exprimere, sed affectibus vsus est loco verborum: a O aEccli.20.4
quàm bonum est (inquit) *correptum manifestare pœnitentiam: sic enim effugies voluntarium peccatum.* Magnum procul dubio bonum est, quod à tot malis liberat, quot secum adfert peccatum, quod hic appellat, voluntarium. Nam
licèt omne peccatum debeat esse à voluntate admissum, sine cuius consensu
nulla censetur culpa: priùs tamen quàm accedat correptio, aliquid admisceri potest eius, quod appellatur inuoluntarium: ita vt non sit omninò &
absolutè volitum, ob ignorantiam, inaduertentiam, aut passionem acceleratam: quæ eius fuit causa. at si post correptionem, in peccato persistis: iam
tunc est omninò voluntarium, malitiam continens similem peccato Dæmonis, & ei, quod S. Augustinus impatientiæ & obstinationis in Spiritum S.Tho.2.2.
sanctum appellat: quod difficilimè dimittitur. Quòd si correptionem modestè acceptes: voluntarium hoc peccatum effugisti; & reliqua, ob pœnitē- q.14.a.2.
tiam, quam hic te habere ostendis. Sed multò adhuc maius bonum obtinebis, ob heroicas virtutes humilitatem, patientiam, & charitatem, quas in ea
amplectenda exerces; & ob easdem etiam maiorem honorem consequeris, quàm ob culpam amiseris: vt ex præclaris actibus, quibus hæc pœnitentia (quam Ecclesiasticus hic commendat) manifestatur, facilè erit cognoscere. quos actus licèt cum S. Bernardo ad quatuor præcipuos reuocare. serm.42. in Cant.

PRIMVS actus est, internum culpæ dolorem exterius ostendere, ita *verecundè acquiescendo* correptioni, vt nullum ostendas indicium dedignationis aut tædij, nec meretricis frontem induas, sed sponsæ verecundæ. sicut 1.
sancta illa anima, quæ cùm à suo dilecto reprehenderetur, dicente: b *si ignoras te, egredere, & abi* ex domo mea, statim sancto quodam rubore operta, b Cant.1.8.
tantoperè Deo placuit, vt euestigiò ille eam laudauerit, dicens: *pulchræ sunt genæ tuæ sicut turturis*: audita enim eius reprehensione, valdè erubuit: ideoq;
pulchrior apparuit. vt intelligatur, pudorem & confusionem ob culpam
admissam, facere animam pulchriorem, Deique oculis gratiorem. Ex hoc
ad secundum actum fit transitus, vt scilicet culpam admissam *humiliter confitearis*: quod indicium est magis adhuc heroicæ humilitatis, quàm si spontè 2.
eam, & non correptus confitereris. Nam, teste S. Gregorio, facilè mihi culpam confitentur, quando de ea non notantur: qui tamen ab alijs correpti, se S.Bern ser. 40.& 42. in Cant.
statim excusant ac defendunt. Nam in primo existimant, se honorem aliquem acquirere, cogitantes, eos, qui seipsos accusant, iustos haberi: ijdem Lib.22.Moral c.13.
tamen existimant, se aliquid honoris amittere, si ab alijs moniti, aut cor-

Collatio. 18. c. 11. repti, taceant. ficut Monachus ille, de quo refert Cassian. qui multis se asserebat flagitijs inuolutũ: qui tamen cùm ab Abbate benignè ac leniter corriperetur, ingenti tristitia & dolore affectus amaritudinem corde conceptam, ne vultu quidem dissimulare potuit: quo ostendebat se suorum criminum spontanea confessione honorem, quem diximus, quæsiuisse: at qui verè humilis est, in vtroque conspicuum se & singularem præbet. nam & sponte suas culpas confitetur, & earum correptione delectatur: confessione sua testimonium præbens veritati iustæ correptionis. Quemadmodum Dauid statim atque Nathan Propheta eum admonuit; culpam suam agnouit, & confessus est: & in momento eius veniam est consecutus. plusque honoris obtinuit, quòd Rex adeò potens correptioni illius Prophetæ se subiecerit; quàm quod Goliath gigantem superauerit: Hoc enim facto, superbiæ & inanis gloriæ gigantem deuicit: qui solet aliàs de Regibus triumphare; nobilesq́; ac mundi potentes prosternere & calcare. Humiliare itaque correptione accepta: & obtinebis coram Deo, eiusque Angelis, & iustis ac prudentibus hominibus honorem: qui mirifico odore ex his pœnitentiæ indicijs exhalante, plurimùm recreantur. Nam ideò sponsa post reprehensionem dixit; c *nardus mea dedit odorem suum.* Nardus (ait S. Bernardus) est herba quædam humilis, & calida, virtutem habens euacuandi pectoris frigiditatis: estque symbolum humilitatis heroicæ: quæ, dum audit correptionem, consuetum suum emittit odorem: quia correptus, ea audita, sese humilians tum ipse à culpa per confessionem purgatur; tum Ecclesia tota odore ab ea proueniente, ædificatur.

c Cant. 1. 12. *Vbi supra, & ser. 4. Assumptionis.*

3. CVM hac humili confessione coniungi debet actus tertius, *mansueta* scilicet *responsio* ad ea in quibus est necessaria: quamuis nonnunquam expediat perfecto silentio reticere: præcipuè cùm corripiens iram potiùs quã zelum in corripiendo ostendit: quemadmodum tacuit d *Magdalena*, cùm à sorore sua *Martha*, & à e Iuda postea reprehenderetur; & alij murmurarent ob ea, quæ ipsa faciebat. Sed quando responsione opus est, non excusationes adhibendæ, aut irata verba proferenda: sed cum humilitate & mansuetudine; magnisque amoris & gratitudinis indicijs, ob acceptum correptionis beneficium est respondendum. Hoc fuit argumentũ celebris illius Homiliæ, quam S. Chrysost. de hac materia habuit: nam cùm ab amicis quibusdam monitus esset de prolixitate concionum, in eadem homilia respondit, se valdè illis obstrictũ esse, ob eam admonitionẽ. Nam si (ait) vestẽ habeas dissutã, aut sordidã, & faciem maculatam: magnũ tibi pręstat beneficiũ, qui eius rei te monet; gratiasq́; propterea illi agis. Quantò igitur magis rationi erit consentaneum, gratias ei agere, qui de animæ maculis monet, vt eas abstergas: & S. Basilius, si chirurgos (inquit) diligis corporis vulnera curãtes, etiamsi crucient, doloremque inferant, eisque mercedem pro labore & a-

d Luc. 10. 40. e Ioan. 12. 5. *Homil. de ferend. reprehens. to. 2.*

nimi gratitudinem reddis: quantò magis diligendus is est; gratiæque illi agendæ, qui animæ vulneribus medetur: licèt curationis tempore tristitiam aliquam afferat? Non enim cõijcere debes oculos tam in tristitiam præsentem, quàm in futuram salutis animæ tuę vtilitaté. Propterea siquidem dixit Salomon: f *argue sapientem, & diliget te. &* g *qui corripit hominẽ, gratiam postea inueniet apud eum, magis quàm ille, qui per linguæ blandimenta decipit.* Accipe (ait S. Bernard.) correptionem tanquam donũ è cælo delapsum: & ita gratum te exhibebis ei, per cuius manum eam accipis. f *Prou.* 9. 8. g *Pro.* 28. 23

Sed non satis est, mansuetè respondere & verbis mollibus: nisi opere ipso sequatur emendatio, & modestè obtemperes corripienti. Nam h Heli mansuetissimè respondit reprehensioni, à Deo sibi per Samuelem obiectæ; sed parum profecit ea responsio. quia non se emendauit. Quare præcipuus correptionis fructus est, mox parere eis, quæ proponuntur, manus applicando ad opus ipsum, vt lapsus statim reparetur. & tunc virtutum Nardus maiorem ex se dimittit odorem, qui omnes ædificat & cõsolatur. Vsque hodie (ait S. Chrysost.) totam Ecclesiam ædificat exemplum i *Moysis,* quando monitus à *Ietro* socero suo (vt supra dicebamus) eò quòd totius populi Israel gubernationem solus portaret, & suadente, vt onus illud in alios viros graues & prudentes distribueret: id Moyses statim executus est, nec timuit, se propterea à populo contemnendum: nec laborauit, vt rationem aliquam quęreret, ob quam alij existimarent, consilium illud à se, & non ab alio prouenisse: sed, vtpotè humilis, alterius se iudicio subiecit: maiorem verò affert admirationem, quòd ipsemet, ad perpetuam rei memoriam scriptum id reliquerit: vt omnes intelligerent, sibi nunquam illud consilium incidisse; & libenter vidisse, ab alio se esse correptum; ac desiderasse, vt omnes exemplum huiusmodi ab ipso acciperent. Et eodem spiritu S. Paulus scriptam reliquit admonitionem, quam fecit sancto Petro; & idem S. Petrus, vtpotè humilis, etiamsi nouerat eam admonitionem in Epistolis Sancti Pauli esse notatam, easdem tamen ipse approbauit, desiderans, omnes eas legere. vt omnes intelligant, eum qui corripitur ob aliquam culpam, nihil honoris amittere, si se emendet; maximum potiùs acquirere, dum tot heroicas virtutes exercet: quæ præteritarum culparum damnum abundè reparant. 4. h 1. *Reg.* 3. 18 i *Exod.* 18. 24.

CAPVT X.

DE SACRAMENTALI SATISFACTIONE PER *Ieiunia, Eleemosynas, & Orationem; & perfecta reformatione, quæ eisdem operibus obtinetur.*

CONFESSIONIS itinere expedito, reliqua duo inchoamus, Satisfactionis, & Reformationis: quę ordinariè simul peraguntur. SATISFACTIO pars est Sacramenti Pœnitentiæ. DEVS enim D.N. ita cum culpa æternam pœnam, quę in inferno luenda erat, remittit: vt eius loco temporalem aliquam exigat, vel in hac vita, vel in Purgatorio luendam. Spectat autem ad munus Confessarij, pœnitéti præscribere aliqua opera, ac porrò ad ea obligare: quibus temporali huic pœnæ satisfaciat; & simul à nouis culpis præseruetur. Quæ opera ex hoc quòd sint pars sacramenti, duplicem prę alijs excellentiam habent: *Alteram*; quòd non solùm remissionem pœnæ obtinent, quæ labori proprio ea præstantis respondet; sed etiam ex *opere operato*, in virtute ipsius Sacramenti aliquid ampliùs remittunt: ita vt, si pro spontaneo vnius diei ieiunio remittatur tibi pœna vnius diei in purgatorio: eidem ieiunio à Confessario in pœnitentiam iniuncto plus aliquid remissionis purgatorij pœnæ debeatur: licèt nos lateat quantus ille sit excessus. Necesse tamen est, hanc satisfactionem in statu gratiæ expleri: nullum enim opus, quod extra eum statum peragitur, ex vsu esse potest ad meritum, aut satisfactionem pro aliqua pœna. *Alteram* excellentiam hac præstantiorem attribuit S. Thomas eisdem operibus, dicens: ea non solùm pœnas remittere, sed aliquem etiam gratiæ gradum obtinere, præter eum, quem spontaneè tantùm factæ mererentur. Quoniam enim sunt pars Sacramenti, virtutem habent, ad gratiam, benè alias dispositio, communicandam.

3.p.q.90. a.2. ad secundum. Vide Suarez tom. 4. disp. 3. sect. 2.

§. I. *Tria opera satisfactoria.*

SED hoc prætermisso, quod est singulare in his operibus, quà sunt pars quædam huius Sacramenti: loquamur in genere de omnibus, quæ ad tria præcipua communiter reducuntur: IEIVNIVM scilicet, ELEEMOSYNAM, & ORATIONEM: sub quibus reliqua continentur, quæ ad eundem finem & scopum adiuuant. Illis enim pretiosissimum quoddam nostrarum omnium rerum sacrificium Deo offerimus. Nam IEIVNIO & alijs operibus carni nostræ molestis, quales sunt flagellationes, cilicia & alia similia:

offe-

offerimus (vt ait Apostolus) a *corpora nostra hostiam viuentem*: cum eis, quæ delectabilia sunt huius mundi, subtrahimus: Eleemosyna, & misericordiæ operibus corporalibus offerimus ei facultatum nostrarum b *hostias*, dum nos earum commodis spoliamus, vt ipsius iram placemus. Oratione & operibus diuini cultus, sacrificium ei laudis offerimus; nostrumque spiritum sacrificamus, tradentes illi cor nostrum, rem scilicet præ alijs illi gratissimam. Et quemadmodum Magi c *obtulerunt* puero Iesv *aurum, thus, & myrrham*: ita nos myrrham offerimus ieiunij, quod est carni amarum, aurum eleemosynæ, quæ pauperi datur; & thus orationis, quæ in cælum ascendit. a *Rom.* 12. 1. b *Heb.* 13. 16. c *Matt.* 2. 10.

Praeterea: quoniam peccata & nobis & proximis detrimentum, Deo verò iniuriam afferũt: par est satisfactionem nostram nobis pœnam; proximis commodum, Deo verò ipsi honorem afferre. Et quoniam eorum radices, vt S. Ioannes dixit, sunt d *concupiscentia carnis, concupiscentia oculorũ, & superbia vitæ*: decet satisfactionem omnes has radices euellere, vt sic etiã à recidiua præseruet. Ieivnio carnis concupiscentia mortificatur; Eleemosyna cupiditas oculorum; humili verò Oratione, veraque Deo subiectione, vitæ superbia damnatur. Quodcunque verò horum operum prudẽs Confessarius iniunxerit, tam ad satisfaciendum pro culpis præteritis, quàm ad præseruandum à futuris, meritò pœnitens acceptabit; humilique obedientia, & prompta ac integra exequetur: non ostendendo repugnantiam, nec impertinentes excusationes afferendo, aut moras non necessarias trahendo: sed propriam voluntatem simul cum his operibus sacrificando: vt perfectè diuinam adimpleat: sic enim ex omnibus simul perfectum fiet holocaustum, simile illi, quo Devs iubebat e *vitulum offerri*; cuius suprà fecimus mentionem. Cultro enim castigationis & pœnitentiæ externæ *vitulum* iugulas cordis tui, f *crucifigendo carnem tuam cum vitijs & concupiscentijs* eius; *pellem detrahis*; cùm aliquid bonorum tuorum tibi subtrahis, vt nudos vesties, & subuenias indigentibus. *Artus in frusta concidis*, qui prius coniuncti erant, cùm te retrahis à personis & rebus: quæ quòd inordinato affectu eis adhæreres, occasioni tibi erant peccandi; *aqua* verò *super altari eos lauas*: cùm piè & cum lachrymis ipsam orationem, cultumque diuinum exerces; meditationibus verò, quibus illa vitam quodammodò accipiunt, *struem lignorum* subijcis, qua ignem charitatis in anima foues: quo igne sensim illa ab omni culparum odore purificatur; Deoque tota in perfectissimum holocaustum cum odore suauitatis offertur. Refert verò plurimùm, te accelerare in hac vita, vt hoc holocaustum plenè offeras: nam quod hic non combusseris igne charitatis, comburetur in futura vita, igne purgatorio: quo iusti culparum suarum pœnas luant, pro quibus hic satisfacere neglexerunt. Cuius rei figuram lex holocausti adumbrauit, quæ sta- d 1. *Ioa.* 2. 16 e *Leuit.* 1. 6. c. 7. §. 2. f *Galat.* 5. 24

g Leuit. 6. 9. tuit, vt g *crem aretur in altari tota nocte vsque mane*, sufficientibus lignis suppositis, vt totum consumeretur. Quod si aliquid superesset, & ipsos *cineres, quos vorans ignis exussit*, statuit eadem lex, vt *Sacerdos spoliatus vestimentis* sacerdotalibus, *& alijs indutus efferret eos extra castra; & in loco mundissimo* alio igne, à sanctuarij igne diuerso, *vsque ad fauillam consumi faceret*. Quid enim aliud hoc totum fuit, nisi documentum quoddam & admonitio solicitudinis adhibendæ in offerendo Deo, tui ipsius holocausto cum pœnitentiæ operibus? vt scilicet illud ardeat, duretque tota huius vitæ nocte, tanta lignorum copia ad ignem diuini amoris fouendum subiecta, vt sufficiat ad te ab omnibus culpis & pœnis purificandum; vt hinc purus ab omnibus expeditus exiens, rectà ingrediaris in æternam gloriam: vbi tuorum laborum præmio fruaris. Quòd si ob incuriam & exiguam tuam pœnitentiam, tota hæc vox elabetur, antequam totũ consumatur, ac proinde aliquæ supersint venialium culparum pœnæ, aut etiam mortalium, intellige, te ipsum, qui huius holocausti sacerdos es spiritualis, manè exutum veste carnis tuæ, ire debere extra castra Ecclesiæ militantis, ad locum separatum, licet mundissimum, ipsum scil. purgatorium, in quo horrendissimo igne, sicut aurum in conflatorio purificeris: donec præteriti peccati vestigium nullũ supersit. Quare ita in eo loco cruciabêre, donec (vt Christus Dominus dixit) h *reddas nouissimum quadrantem*. nihil interim propterea apud Dominũ promerendo. Si igitur in mortali hac vita multò minori labore, maiori verò tuo commodo potes holocaustum tuum comburere, culpas tuas consumere, omnia tua debita suauissimo Spiritus S. igne, & operib. ex eo promanantibus exoluere; quænam quæso est prudentia, in tanta tepiditate & incuria vitam ducere: reijciendo solutionem debitorum in alteram vitam, in qua horrendis purgatorij ignib⁹ sis cõburendus? Incipe itaque feruenter satisfactionis opera, i *faciens* (vt S. Ioan. Baptista exhortabatur) *fructus dignos pœnitentiæ*: qui debita tua exæquent, aut etiã superent; arbor enim pœnitẽtię inetrioris, vt S. Gregor. ait, non solũ folia producit verborum, quib. culpas suas exprimit; & lachrymarum ac singultuum ramos ob earum dolorem: sed fructus quoque profert ieiunij, eleemosynę, & orationis; aliaque sancta opera, quæ tum pro debitis pœnis dignè satisfaciant; tum digna censeantur homine, qui se ostendit verè pœnitentem, ac dolentem de pristinis suis culpis. Ad cuius confirmationem stupendum quoddam exemplum referam nobilissimi cuiusdam, sed moribus similiter deprauatissimi, & ab audiendis concionibus alienissimi. cui vir quidam Religiosus, morum & ingenij eius cõscius, hæc tantùm verba magno tamen spiritus feruore dixit: *Bonum quod tibi vis fieri, fac quoque tuo proximo*, quam sententiam si memoria retinueris, & opere ipso exequeris, saluaberis. Audiuit nobilis ille vir breuem hanc exhortationem: quam ipse Dominus DEVS cum tanto peccato-

Marginal notes: *Vide Riberã de sacrificio lib. 4. c. 3.* — h *Matt. 5. 26* — i *Lucæ 3. 8.* — *Homil. 2. in Euan.* — *Refert Philipp. Diez tom. 2. Quadrag. p. 2. feria 4. post Dominicã 1.*

rum

rum suorum sensu in eius corde repetijt: vt pœnitentiæ arbor copiosos statim fructus produxerit, sicut in Zachæo: quosdam quidem iustitiæ, debita sua exoluendo: alios misericordiæ in pauperes: sic enim ex audita sententia Religiosi ratiocinabatur. Si quis tibi aliquid deberet, velles statim tibi solui? & si tu pauper esses, an non libenter videres, si diues tibi eleemosynam largiretur? Iustum itaq; est, vt tu reddas, quod debes tuis creditoribus; & pauperib. ac egenis subuenias. Quibus operib. dum vacaret, quadam nocte excepit in domo sua ægrotum quendam pauperem: cui postquam cœnam bonam dedisset, iussit propè suũ cubile lectũ ei sterni, dicens: si ego pauper essem & ægrotus, libenter viderem me ita humaniter excipi. Media verò nocte cæpit ægrotus pauper clamare, & aquæ haustũ petere dicens: se graui siti vexari. surrexit nobilis ille, vt haustũ illi daret, dicens intra seipsum: si tanta ego siti premerer, libenter viderem, si aquæ haustus mihi porrigeretur. Descendit itaq; ad cisternã, vt aquam afferret: &, cùm esset obscurũ, & in feruore illo accelereret, impegit & cecidit intus: & ipso Domino permittente suffocatus est. Fuit casus extraordinarius quidẽ, sed & sensus & lachrymæ totius domus fuerunt extraordinarię. Sed breui tẽpore lachrymas illas Deus fecit exsiccari. cùm enim defuncti corpus ex cisterna extraheretur, habuit pretiosissimũ torquem aureũ ad collũ suũ incisis & elaboratis characteribus splendidissimis, qui hanc sententiã continebant: *antequam corpus hoc in aqua refrigesceret, anima eius iam fruebatur Deo.* O diuinæ misericordiæ sublimitatẽ! O veræ pœnitentiæ efficacitatem! cuius operib. adeò deprauatus homo tam citò volauit in cœlũ, absq; vllo igne purgatorio, honorãte eum etiam Deo in hac vita: vt eius mors felix iudicaretur! siquidẽ ita fuit raptus, antequam dæmon & mũdus bona eius proposita imminuerent, aut mutarent.

§. II. *De reformatione, ad quam hæc opera diriguntur.*

EX dictis satis apparet, hęc tria pœnitentiæ opera, non solũ eo nomine fructus censeri, quod debita nostra persoluãt: sed etiam quòd per eadem obtineamus morum nostrorũ reformationem in omnib. quæ ad perfectum Christiani hominis statũ spectant. Ieiunia enim & aliæ corporis pœnitẽtiæ reformant nos id nobisipsis: eleemosynæ, & opera misericordiæ, in ordine ad proximos; oratio deniq; & cultus diuini opera, in ordine ad ipsum Deũ. *Primum* consequuntur: quia & corpori & spiritui aliquam pœnam inferunt. Nam, vt ait S. Thom. bonorum operum satisfactio, pœnæ præcipuè innititur illis annexæ: culpa enim non nisi pœna exoluitur: licet vna pœna possit altera redimi, purgatorij verbi gratia, huius vitę pœna. Reformationem verò consequuntur propter obiecti præstantiam, & fines excellentes, in quos diriguntur; & ob alia ingentia commoda, quæ secũ afferunt, ad excellentem illam perfectionem consequendã, de qua dixit Apost. a *Nolite*

I. 4. *dist.* 15. q. 1. ar. 5. q. 1. *Suarez to.* 4. *in* 3. *p. disp.* 37. *sect.* 7.

a *Rom.* 12. 2

confor-

conformari huic sæculo, sed reformamini in nouitate sensus vestri: vt probetis quæ sit voluntas Dei bona, beneplacens, & perfecta. Quasi dixerit: quandoquidem per pœnitentiam reiecistis prauam illam conformitatem, qua huic mũdo vos accommodabatis: studete, nunquam ampliùs eidem vos conformare in vlla re: sed reformationem quandam in spiritu, & omnibus sensibus, & affectionibus vestris ita instituite: vt in rebus omnibus conformes sitis voluntati Dei *bonæ, beneplacenti*, ac *perfectæ*. BONAE reddemini conformes, ieiunijs, & alijs pœnitentiæ operibus; BENEPLACENTI, eleemosyna, & alijs misericordiæ operibus; PERFECTAE, oratione, & cultus diuini operibus: dedicantes vos omninò exequendis omnibus, quæ Deo placent.

2. Eisdem tribus operibus producit sementis pœnitentiæ tres illos excellentes b *fructus*, quos Christus Dominus noster, *trigesimum, sexagesimum & centesimum* appellauit. Nam, si corporis asperitates seminaueris, fructũ colliges trigesimum: quia carnem reformabis in omnibus, in quib. debet esse spiritui subiecta; si eleemosynas corporales, & spirituales, duplum fructũ sexagesimum scilicet tibi colliges: reformabis enim te non solùm in operibus iustitiæ erga tuos proximos, sed etiam in operibus gratiæ; at si opera orationis, cultusq; Dei semines, centesimum fructum colliges: reformabis enim tuum spiritum in ijs, quæ sunt necessaria, vt diuino sis subiectus atque vnitus. Refert verò multùm liberalem te esse, & copiosum in his operib. qualis enim sementis fuerit: talis sequetur & messis, iuxta illud Oseæ: c *Seminate vobis in iustitia, & metite in ore misericordiæ.* quasi dicat, si in iustitia seminaueritis: tantùm metetis misericordiæ, quantum ore petere volueritis. Nam simul licebit officium præstare seminantis, & metentis. Si enim cum spiritus feruore multa opera seminaueritis, quæ vos iuuent, vt vera iustitia sitis iusti: statim & absque vlla mora copiosissimas meritorum messes metetis, cum magno virtutum donorumque cœlestium augmento: quæ diuina misericordia, ob diligentiam in seminando adhibitam, vobis largietur.

b Matt. 13. 8.

c Oseæ 10. 12

3. DENIQVE tribus hisce operibus excellens illa sanctitas obtinetur, quam Propheta Micheas commendauit, dicens: d *indicabo tibi ô homo quid sit bonum: & quid Dominus requirat à te. vtique facere iudicium, & diligere misericordiam, & sollicitum ambulare cum Deo tuo.* Si vis igitur, O Christiane, summam quandam nosse eorum, quæ Deus tibi præcipit, & consulit, vt in omni genere spiritualis boni, *honesti* scilicet *vtilis* ac *delectabilis* bonus euadas: hæc tria custodias, dando operam, vt ieiunium & pœnitentiam recti iudicis spiritu exerceas: cuius munus est, delicta punire, & efficere, vt legis præscripta seruentur. Viscera quoque indues misericordiæ erga tuos proximos, eleemosynas eis cum spiritu matris largiendo: quæ filijs suis compatitur. Præ omnibus verò solicitus ambulabis cum Deo tuo, accurrens ad

d Mich. 6. 8.

omnia,

omnia, quæ ipſius obſequium exigit, tanquam filius valdè cupiens Patri ſuo placere. Et hoc ſpiritu orationem facies, & reliqua præſtabis opera, quibus ille honoratur, & eidem obeditur.

HAEC ſunt in genere tria opera, quæ ad ſatisfactionem & reformationem perfectam, quam quærimus, pertinent: ſed quoniam ſingula includūt in ſe multa, & valdè vtilia, ſingulorum particularia in proximis capitibus indicabimus.

CAPVT XI.

MORTIFICATIONES, ET POENITENTIAE corporales: earum vtilitates, & ratio eas cum ſpiritu faciendi.

PRIMI pœnitentia digni fructus, qui ſub ieiunio continentur, mortificationes ſunt, & aſperitates corporales. quibus duo illa, quæ Philoſophi duobus illis verbis: ABSTINE & SVSTINE, exprimunt, adiungantur. Negando ſcilicet tuis facultatibus & ſenſibus delectabilia, quæ concupiſcunt: nec ſolùm illicita, ſed etiam (vt S. Gregorius ait) nonnunquam licita, vt remotior ſis à lapſu in illicita. & prætereà te ipſum vrgendo ad res amaras, quas horres, accipiendas: vt carnem tuam pro meritis tractes. Quod teſte S. Thoma, ſignificat cōfectio illa, ſiue a *mixtura myrrhæ & aloes* in pondere centum librarum, qua Nicodemus mortuum & vulneratum Seruatoris noſtri corpus vnxit: qua totum illud à capite vſque ad pedes ita condijt, vt totam mixturam imbibens à corruptione præſeruaretur. ad ſignificandū: ſi iuſtus ſit per pœnitentiā peccato mortuus, habeatq; intra ſe Chriſtum Dominū, velitq; abſque vlla culparū corruptione ſeipſum conſeruare, & à ſuis vulneribus plenè curari: debere eum *myrrha & aloe*, duplici ſcil. genere mortificationū, & aſperitatū prædictarū ſeſe inungere; & ita condire, vt totus eas imbibat: procurando vt plurimæ illæ ſint, valdeq; exactæ. Illis itaq; vngendi tibi ſunt oculi & aures, vt à peccatis & tentationibus, quæ per eos ingredi ſolent, præſerueris; vngendū os, ne quid prohibitum per illud ingrediatur, aut exeat per linguam; vngendū pectus & manus, ne praua deſideria ſedē in illo collocent, nec in praua aliqua opera labaris: ſed ſponſam imiteris, cuius b *manus ſtillabant myrrham; & digiti pleni erant myrrha probatiſſima*. Hanc enim mortificationem omnibus ſuis operibus adhibebat, proſperis & aduerſis; magnis & paruis: ex quo decem inſignes vtilitates percipiebat, ſicut iam declarabitur.

Homil. 20. in Euang & lib. 5. Moral. cap. 8.
3. p. q. 51. ar. 2. ad. 2.
a *Ioan. 19. 39.*
b *Cant. 5. 5.*

§. 1. *Decem vtilitates siue fructus mortificationum, & pœnitentiarum corporalium.*

1. a Prou. 24. 16. PRIMVM hoc genere operum pergis porrò soluere tua debita, non solùm ex confessis peccatis orta, sed ex venialibus etiam, in quæ a *septies in die cadit iustus*: sic enim carnem maceras, quæ huiusmodi lapsibus dedit occasionem. & sic in eam animaduertis, iuxtà legem illam diuinę iustitiæ, quæ dicit: b *quantum glorificauit se & in delicijs fuit; tantum date illi tormentum, & luctum*: rectum est enim, vt caro lugeat, induatq; cilicium; & ieiunijs, alijsq; pœnis afficiatur: quæ in culpis admittendis liberior fuit & effrenis. Et quemadmodum naturalis ipse Pœnitentiæ instinctus (vt ait S. Irenæus) effecit, vt Adamus & Eua, statim atque peccatum admiserunt, nuditatem suã folijs ficus, quæ aspera sunt, operuerint, alijs mollioribus prætermissis: Ita supernaturalis virtus Pœnitentiæ, quam qui iustificatus est, habet, eum inclinat, ad carnem suam asperitatibus castigandam, vt continuatos eius excessus puniat.

b Apoc. 18. 7.

Lib. 3. contra hæres. c. 37.

2. c Ioan. 20. 6 d Cap. 11. 44 DEINDE, qui per pœnitentiam resurgunt, vt plurimùm nõ exuunt, aut deserunt, quemadmodum Christus Dominns Noster c *linteamina*, & feralem amictum in sepulchro: sed prodeunt, quemadmodum Lazarus d *pedibus & manibus ligati institis*. Nam, etiam dimissa culpa, manent habitus, & cõsuetudines vitiosæ à prauis pristinis actionibus genitæ; & ab ipsis passionibus, prauisque carnis propensionibus ortæ, quæ veluti vestes & amictus sunt hominis veteris; & linteamina, quibus is mortuus, & in peccato sepultus, erat inuolutus. Quòd si sis feruens pœnitẽs: meritò erubesces, indui vestibus mortui, cùm iam viuas: Et quem Deus noua gratiæ suæ veste iam induit; meritò studere debes, statim exuere antiquas & laceras prauorũ habituũ vestes: vt ambulare, & viuere possis sicut homo resuscitatus: id quod facies, si corporalium pœnitentiarum exercitatione ita carnem mortificaueris: vt antiquas exuat consuetudines. Imitari (ait S. Augustinus) oportet prudentiam serpentũ: qui pellem inueteratam aduertentes ex eo quòd per terram serpant, quando nouam illis natura dat; per angustum foramen ingrediuntur: vt veterem exuant, ita vt nouæ pulchritudo appareat, illisque sit vsui: Ita tu videns te prauis moribus indutum, eò quòd prauis tuis affectibus per res terrenas serpseris. e *Ingredere* (vt ait Saluator) *per angustam portam*, mortificationis scilicet & pœnitentiæ, vt te feralem illum amictũ, vestesque f *veteris Adami exuente*, splendere incipiant pretiosæ virtutũ vestes, quas nouus Adamus tibi infudit. Et qui summè peccatũ es detestatus, vt reconciliareris Christo: meritò debes id totum odisse, quod ex radice adeò noxia est ortum. propterea enim dixit Apostolus: g *qui sunt Christi*,

Lib. quæst in Matth. tõ. 4.

e Matt. 7. 13.

f Coloss. 3. 9. Ephes. 4. 22.

g Gal. 5. 24.

carnem

carnem suam crucifixerunt cum vitijs & concupiscentijs. Non enim solùm carnalis ipsa vita culparum, est iugulanda; sed habitus quoque vitiosi, & concupiscentiæ iam quasi naturales effectæ, sunt omninò mactandæ: vt nihil ex eius familia & genere cum vita supersit. Quemadmodum Gabaonitæ ob ingens odium, quod habebant contra Saul, dixerunt Dauidi: h *virum qui attriuit nos, & oppressit iniquè; ita delere debemus: vt ne vnus quidem residuus sit de stirpe eius. dentur nobis septem viri de filijs eius, vt crucifigamus eos Domino in Gabaa:* quam petitionem, etsi asperrima videretur, voluit Dominus executioni mandari. vt intelligas, quanto odio prosequi debeas peccatum, à quo adeò tyrannicè fuisti oppressus. Quare non solùm ipsum iugulare debes; sed etiam quotquot ex eius stirpe prodierunt, crucifigere: qui sunt septem vitia capitalia, nullum permittens superesse, nec vllam prauam consuetudinem, aut passionem inordinatam: huiusmodi enim adeò generale sacrificium Deo summoperè placet, tuæque animæ est tutissimum. h 2. Reg. 21. 5.

3. NAM si rem benè perpendas, caro ipsa, rebellis valdè est spiritui; suarumque passionum rebellione & pertinacia, ad nouas eum culpas inducit; & in bonorum operum exercitatione segniorem reddit ac pigriorem & quoniam ex vili genere est, & progenie bestiarum: necesse est metum ei incutere flagellis, & alijs pœnis inflictis: vt saltem præ metu abstineat à tentando & irritando ad peccatum; seque spiritui subijciat in omnibus, quæ ille præceperit. siquidem tanquam ancilla & mancipium obedire tenetur. Quæ omnia mirificè complexus est Ecclesiasticus dicens: i *cibaria, & virga, & onus asino: panis, & disciplina, & opus seruo*. Quisnam hic est asinus, & hic seruus, nisi corpus nostrum? iumentum est enim: quia eius habet propensiones; seruus autem: quia ad id fuit conditum, vt spiritui seruiret, & imposita onera portaret. Sed quoniam iumentum est tardum, & seruus piger, rebellis ac fugitiuus: pane simul & baculo opus est: nutrimentum ei negari non debet, ne deficiat; sed virga & disciplina in manu est tenenda, ad puniendas eius rebelliones, pigritiam excutiendam, eumque in suis actionibus vrgendum. Præscribe illi operum pensum, in quo occupetur; vocales orationes, quas recitet; iustitiæ & misericordiæ opera, quæ facere; & occupationes, in quas incumbere debeat. in quibus, si defecerit, virga percute; moneasque disciplina, donec eas expleat. audi quod idem Ecclesiasticus addidit: k *seruo maleuolo tortura & compedes; mitte illum in operationem, ne vacet.* quasi diceret: carnem hanc & sensualitatem adeò rebellem tum ob admissa delicta torqueas, & flagellis premas; tum compedes adhibe grauiũ mortificationum; ne laborem fugiat: sed suo Domino, qui est ipse spiritus, se subijciat, ac prosternat. Coge illam igitur bonis aliquibus actionibus occupari: i Eccl. 33. 25. k Ibid. v. 28.

multam enim *malitiam docuit otiositas.* quæ eam faciet magis obstinatã. Quod si etiam sanguinis aliquid illi extraxeris: noli propterea tristari: nam per huiusmodi sanguinem, discit illa virtutem: & spiritûs bona comparantur. Sanctus enim Apostolus de seipso loquens dicit: l *castigo corpus meum, & in seruitutem redigo:* cogens scilicet illud ad obtemperandum. Et quomodo illud cogebat? Theodoretus, vocem græcam, qua Apostolus vsus est, pro latina voce, castigo, ait significare: vsque ad liuorem contundere. Contundebat itaque Apostolus corpus suum, liuidumque reddebat, & cruentabat. sic enim excellentes in se virtutes inserebat.

l 1. Cor. 9. 27. In eum locum.

4. Hic est igitur admirandus alius harum pœnitentiarum, & operum exteriorum fructus, quæ (vt ait Cassianus) instrumenta sunt puritatis & sanctitatis; & quasi penicillus vt cœlum, quibus virtutes in tabulis cordium nostrorum pinguntur, aut cælantur, & sublimiora spiritualia dona obtinentur. sine quibus externis, ait Sanctus Bernardus, *vix aut nullatenus spiritualia comparari* de lege ordinaria: ita enim Apostolus: m *non prius quod spirituale est, sed quod animale* & corporale: *deinde quod spirituale:* ideoque qui ex ignauia, aut negligentia corporalem exercitationem neglexerit: spiritualia bona non assequetur. propterea enim dixit Salomon: n *præpara foris opus tuum & diligenter exerce agrum*, siue corpus tuum: *vt postea ædifices domum tuam.* quasi diceret: pœnitentijs externis te præpara, ad agrum corporis & animæ tuæ colendum diligenter: euellens noxias vitiorum herbas, bonorum verò operum sementem iaciens: quæ copiosos virtutum fructus proferat, quibus nutriaris: & postea domum ædifica recollectæ contemplationis, vbi tuus spiritus habitet, requiescat, & bonorum, quæ desiderat, plenitudinem consequatur.

Collat. 1. c. 7. Collo. 20. c. 8 S. Thom. 2. 2. q. 184. a. 3. Apolog. ad Guilhelm. colum. 6. m 1. Cor. 15. 46. n Prou. 24. 27.

5. Ne verò veterani existiment, sermonem hunc asperitatum corporis, ad se nõ dirigi, nec pertinere: intelligant earum efficacitatẽ non terminari in prædictis affectibus: nam plurimùm etiam conferunt ad res alias sublimiores. Quem verò excellentiorem alium finem desideras, quàm imitationem ipsius Iesv Christi D. N. qui se in eis non ob sua, sed ob tua peccata, exercuit; non, vt carnem suam domaret; sed, vt te doceret, quomodo tuam domares; non vt proprias virtutes sibi compararet, sed vt viam modumque eas comparandi, tibi ostenderet. Cùm igitur o *qui sunt Christi* debeant *carnem suam crucifigere*, quemadmodum suam ipse crucifixit: tuam ipse crucifige, vt illi similis efficiatur. Nam etsi Apostoli, vtpotè p *filij sponsi: dum cùm illis esset sponsus, non ieiunarent: cùm tamen ablatus ab illis fuit*, & in cœlum ascendit; valdè solliciti ac diligentes fuerunt in ieiunijs, & alijs corporis afflictionibus, q *vt vita Iesu manifestaretur in corporibus eorum.*

o Gal. 5. 24. p Luc. 5. 35. Vide S. Thõ. 22. q. 147. a. 4. ad 5. q 2. Cor. 4. 10.

Hvc

Hvc accedit, quòd & tu, etsi perfectissimus sis, possis eodem spiritu hanc exercitationem assumere, quo Christus ad eandem inducebatur: vt eam scilicet æterno Patri offeras ad eius iram placandam; quam etiamnum in peccatores habet: & simul eam applices in satisfactionem pro iustis, adhuc viuentibus ac vita functis, vt sic liberalitatem hanc in omnes cum aliquibus proprijs tuis expensis exhibeas. 6.

Et cùm bonum exemplum alijs præbere tenearis: quòd potest esse efficacius exemplum, quàm iustus aliquis ieiunans, vigilans, sese mortificans, corpusque suum castigans: quamuis non fuerit aliàs magnus peccator? Hæc vitæ seueritas fuit magno illi Baptistæ pro miraculis & prodigijs, ad innumeros peccatores ad Deum conuertendos. Quod si fortè huiusmodi asperitates alios docere debeas: quomodo id facere poteris, si eas ipse fugias? Nam, vt S. Hieronymus ait, delicatus Magister est, qui pleno ventre disputat de ieiunijs. nam & latro auaritiam damnabit. sed lingua Sacerdotes concordare debet cordi & manui, faciendo quod dicit; & reipsa exercendo, quod docet. 7. *Epist. ad Nepot.*

Adhaec in quocunque sis perfectionis gradu constitutus, opus tibi est orare, & gratias à Deo tibi & alijs petere: quas si velis impetrare: ieiunia, cilicia, aliasq; asperitates adbibere oportet. quemadmodum fecit Daniel & alij Sancti. Nam (vt S. Bernardus ait) carnis afflictio, & mundi contemptus duæ sunt orationis alæ: quæ illam in cœlum eleuant: & impetrant, quod ipse orans à Deo petit. Quid igitur erit, si ad contemplationis fastigium ascendere contendas? necesse certè erit; carnem tuam ieiunijs & alijs afflictionibus ita subtilizare: vt spiritus posit ad gradum adeò excelsum, vnitionis cum Deo, conscendere. Quemadmodum r *Moyses* & ſ *Elias quadraginta dierum ieiunijs* præmissis ad montem ascenderunt: in quo fuerunt familiarissimè cum Deo conuersati. Et ijdem digni postea fuerunt, qui in alio monte, vbi t *Christus fuit transfiguratus*, ei adessent; fierentque pulchritudinis & claritatis eius participes. Quamobrem S. Augustinus duplicem ieiunij rationem distinxit: alterum incipientium, qui ieiunant spiritu affligendi seipsos, ob sua peccata; alterum verò perfectorum, qui lætiori spiritu ieiunãt, vt Christum Dominum imitentur, & spiritum suum eleuent in cœlum. Et hoc ieiunium omni tempore fieri potest. 8. *Daniel. 10. 12.* *Serm. 3. de Epiphan. circa medium* *S Bonau. lib. 3. Pharet. c. 45.* 9. r *Exod. 24. 18.* ſ *3. Reg. 14. 8* t *Matt. 17. 3.* *Lib de Consensu Euangel. c. 27.*

Ad quem tamen lætitiæ spiritum, & perfectam cum sapientia diuina desponsationem, à qua lætitia illa procedit, obtinendam, hanc afflictionẽ adhibere oportet: exuenti enim ac reijcienti carnis delicias, dabit Deus spiritus delicias & voluptates: teque sibi coniunget, vt ascendere posis, quemadmodũ u *sponsa de deserto delicijs affluens innixa super dilectum suum.* Ne verò timidior sis, tuosq; humeros contrahas, quemadmodum Dauid, cùm desideraret Michol filiam Saul ducere: audi, quid eius parens ei dici iusse- 10. u *Cant. 8. 5.*

x 1. Reg. 18. 25. rit: x *non habet Rex sponsalia necesse, nisi tantùm centum præputia Phylistinorum, vt fiat vltio de inimicis Regis*: sponsalia & monilia, quæ Rex cœlestis à te petit, vt eius filiam cœlestem sapientiam ducas, non alia sunt, quàm carnis asperitates, & mortificationes: vt scilicet superflua sensuum, & appetitionum perfectè circumcidas, ad vindictam sumendam de tuis hostibus: qui sunt ipsa vitia. Et eadem via simul obtinebis mortem, & spiritualem improborum circumcisionem: faciens ex inimicis DEI, amicos eiusdem: vt ipse in eis glorificetur.

§. 2. *Quo spiritu externæ pœnitentiæ sint peragendæ.*

SVPEREST, modum indicare, quo pœnitentiæ corporales sint subeundæ, ad quod facit Apostoli admonitio, dicentis: a *obsecro vos fratres per misericordiam Dei, vt exhibeatis corpora vestra hostiam viuentem, sanctam, Deo placentem, rationabile obsequium vestrum*. Ad cuius intelligentiam præmittit Angelicus Doctor; tribus modis posse nos offerre Deo corporum nostrorum sacrificium, eosque omnes sanctum Apostolum hac sententia fuisse complexum. *Primus* modus est per martyrium, quo ad horrenda tormenta, ipsamq; mortem, si opus est, corpus exponimus pro fidei, & Christianæ Religionis defensione: imitantes in hoc amore (vt idem Apostolus ait) ipsum b *Christum, qui dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis, oblationem & hostiam Deo in odorem suauitatis*. Quamuis autem in potestate nostra nō sit, sacrificiū hoc nostrorum corporum offerre: possumus tamen offerre cor nostrum ad id præparatum, vt desiderio existentes martyres, essentialem Martyrij gloriam promereamur. quemadmodum Ecclesia de S. Martino canit: *O sanctissima anima, quam etsi gladius persecutoris non abstulit: palmam tamen Martyrij non amisit*. non enim hoc præmium amittitur, si animus martyrio nō deest: quāuis animo desit martyrium. quo eodē animo & charitas augetur, & martyrum Regem imitamur. nosque ipsos magis aptamus ad alteram corporum nostrorum oblationem, quæ fit spontaneis cruciatibus & externis pœnitētijs. quæ oblatio genus quoddam est prolixioris martyrij de quo S. Gregorius: etiamsi persecutores desint, pax tamen ipsa suo martyrio non caret: in quo etsi colla ferro nō subijcimus, gladio tamē spiritus desideria carnis iugulamus. Et quemadmodum S. Bernardus dixit: quamuis eiusmodi martyrium sit mollius, quàm sit illud ferreum: molestius tamen est ob suam diuturnitatem. Accedit tertium corporum nostrorum sacrificium: cùm ea cogimus, bona externa opera exercere, etiam cùm difficultatem & repugnantiam in eis sentiunt. Offerimus enim Deo (vt ait Dauid) c *sacrificium iustitiæ*: quo iugulamus propriā nostrā voluntatē, vt expleamus diuinam. Quod nominatim præstamus, cùm reliquis duobus operibus satisfactorijs operā damus. dum sc. corporalia misericordiæ opera exercemus, ministrantes infirmis, & per nos ipsos ad pauperum & egenorū miserias reparandas acceden-

a Rom. 12. 1.

D. Thom. lect. 1. in Rom. 12.

b Eph. 5. 2.

Homil. 3. in Euang. in fine.

Serm. 30. in Cantica.

c Psal. 4. 6.

tes:& similiter cùm vocales orationes fundimus; & reliqua diuini cultus opera, in quibus etiã corpus defatigatur, præstamus. Omnia verò hæc externa opera ijs circũstantijs & cõditionibus sunt exercenda, quas S. Apostolus præscribit: dãdo sc. operã, vt illa sint HOSTIAE VIVAE, nõ solũ vita charitatis habitualis, quæ est in iusto; sed etiã vita actuali, quę amoris spiritũ eis cõiungat: vt gratiæ vita cõseruetur, & augeatur; & ipsa quoq; æterna cõparetur. Quãobrẽ idẽ dixit Apost. d *si spiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis.* Quis.n. hic est spirit⁹: nisi actus interior, qui viuificat exteriorẽ? quẽadmodũ anima corpus ipsũ viuificat. Et quẽadmodũ vnũquodq; corpus propriã habet animã, ita singuli externi virtutũ act⁹ adiunctũ habere debẽt internũ, qui sit eis instar animæ & spiritus. Si te ipsũ humilias: id fac ex interno humilitatis spiritu; si facis eleemosynã, id fac cũ spiritu cõmiserationis; si ieiunas, aut te ipsũ flagellas, id fiat cũ spiritu cõtritionis, aut aliquo alio affectu eorũ, quos iam subijciemus: Nam externi operis corpus viuificari & adiuuari potest varijs internorum actuum spiritibus; à quibus ad fines diuersos dirigatur. Quod si omnes illi interni actus desint, oblatio illa externa instar esset corporis sine anima, hostiæ mortuæ, & nullius valoris. 1. d Rom. 8. 13.

Ex quo oritur, vt eadem oblatio sit hostia SANCTA, cauendo diligenter ne quid culpæ illi admisceatur, quæ illã maculet, aut aliqua circũstantia desit, ex qua illa obfuscetur. Nam alioqui obijciet tibi Dominus illud Malachiæ: quod tuis oblationibus ipsum non e *honores*, sed potius *despicias. offers enim panem pollutũ*, & ꝙ pessimũ est, ex grege tuo *cæcum, claudum, & languidum:* dum externo operi, ex se alioqui bono, culpas admisces, imprudentias, intentiones non rectas, aliosq; plures defectus. Stude itaque, iuxta Ioel Prophetam, f *sanctificare ieiunium tuum,* & quodcunq; aliud opus externum: coniungendo illi sanctitatem internam, cuius illud sit fructus. Neq; enim g *fatuis virginibus* satis fuit, pulchras *lampades habere:* quia erant vacuæ oleo: lux enim & ignis. ita oleo fouetur, vt sine illo non ardeat: & exterior pœnitentia, si misericordia & charitas absit, breui finietur. frustra, (ait S. Hieronymus) abstinentia corpus debilitatur, si animus tumet superbia. & quomodo virtus esse potest, quòd abstineas à vino, si odio iraque inebrieris? tunc gloriosa est & fructuosa carnis castigatio, cùm anima ieiunat à culpa. Alioqui obijciet tibi Ecclesiasticus: h *vnus ædificans & vnus destruens: quid prodest illis, nisi labor?* si enim ieiunas & oras, vt pro tuis culpis satisfacias: sed ipso ieiunio & oratione nouas contrahas culpas, quæ alia indigent satisfactione & solutione: frustra laboras. 2. e Mal. 1. 6. f Ioel. 2. 15. g Mat. 25. 3. *Vide Turrecrem. Tract. 21. in Reg. S. Benedicti.* h Eccl. 34. 28.

EAM ob causam hortatur idem Apostolus, vt hæc hostia sit etiam DEO PLACENS, intendendo sc. eius honorem & gloriam, ipsique placere; & ꝙ præcipit, aut consulit, exequi: non admiscendo inanem aliquã intentionem placendi hominibus; aut honorem aliquem, aut commodum temporale ab 3.

eis ſperando aut quærendo. Propterea enim Chriſtus Dominus in illo ſermone, quem ad ſuos diſcipulos habuit in monte, adeò commendauit i INTENTIONIS puritatem, præcipuè in *ieiunio, eleemoſyna, & oratione* publica, ne horum operum fructus euaneſceret. Sed quoniam huiuſmodi opera perire etiam poſſunt, ſi in eis fiat exceſſus: adiecit Apoſtolus RATIONALE OBSEQVIVM VESTRVM: quaſi diceret: tota veſtra oblatio, & obſequium ſit moderatum, ac diſcretum: vt omnia corporis veſtri k *ſacrificia* diſcretionis *ſale* condiantur. Quemadmodū enim Deus dixit ad Cain: l *ſi rectè offeras, & nō rectè diuidas peccaſti:* Ita, ait Caſsianus, nō ſufficit nobis, offerre Deo externa opera, etiam ex ſe bona: ſi, quòd ea nimia ſint, ab alijs melioribus nos retardent. quemadmodum qui ieiunant, & corpus indiſcretè, & nimium caſtigantes, adeò illud debilitāt, vt nō poſſit ſpiritui ſeruire. & ſicut illi, qui huiuſmodi corporalibus exercitationibus adeò ſe tradunt, vt minùs curent ſpiritualia; immemores conſilij eiuſdem Apoſtoli, quo diſcipulo ſuo Timotheo, in ſeipſum ſeueriſsimo, dixit: m *exerce teipſum ad pietatem: nam corporalis exercitatio* in ſe *ad modicum vtilis eſt; pietas autem ad omnia* vtilis eſt quemadmodum in proximo capite dicetur.

i Matth. 1. 6. &c.

4.

k Leu. 2. 13.

l Gen. 4. 7. iux. LXX.

m 1. Timot. 4. 7.

CAPVT XII.

DE ELEEMOSYNIS, ET MISERICORDIAE operibus, & ratione qua tam diuites quàm pauperes poſsint eas excellenter exercere.

S.Thom. 2. 2. q. 32. a. 2.

1.

SECVNDI perfectæ pœnitentiæ fructus ſunt ELEEMOSYNAE, & quatuordecim MISERICORDIAE opera, ſeptem ſpiritualia, & ſeptem corporalia: quæ etiam poſſunt duplici prædicto nomine exerceri: ad ſatiſfaciendum ſcilicet pro noſtris peccatis, præcipuè cùm à Confeſſario in pœnitentiam iniunguntur. Tunc enim, quamuis opera ſint miſericordiæ, quà proximum reſpiciunt cuius miſeriam ſubleuant: ſunt tamen quaſi Iuſtitiæ opera, quà reſpiciunt Deum; & obligationem, quà ei teneris ſatisfacere, & quę illi debes reddere. Quibus operibus non minus vtiliter debita tua exoluis, quam alijs pœnitentijs, & corporis aſperitatibus. Hæ enim quamuis ex ea parte, qua maiorem carni pœnam inferunt, magis ſunt ſatisfactoriæ; eleemoſynæ tamen, & miſericordię opera ex ea parte ſunt excellentiora; quòd ex nobiliori radice promanent, & nobilius reſpiciant obiectum: extendentes quoque ipſam charitatem, à qua oriuntur, vt non proprium tantùm, ſed proximi etiam indigentis bo-

num

num intendant.& propterea Christus D.N. dixit.a *misericordiam volo,& non sacrificium.* & sibi magis placere, si ex charitate sibi in suis pauperibus subueniatur, quàm si externis sacrificijs honoraretur. Ex hac igitur parte plurimùm satisfaciunt pro nostris debitis: eleemosynis enim (vt Sanctus Basilius ait) etiam ipsius Dei debita modo quodam exoluimus; eumque à promissione suis pauperibus facta liberamus, qua recepit se eorum necessitatibus subuenturum. nudus vestem ab eo petit; famelicus cibum; sitiens potum; infirmus petit visitari; in carcere, & captiuitate detentus, redimi; mortuus sepeliri: Quia igitur Devs in huiusmodi necessitatibus cõstitutis subuenturum se recipit: si tu ex misericordia eis subuenias, Devm à promissionis debito liberas: ipseque opus tuum acceptat; atque si eius nomine & loco illud fecisses. Ideoque liberalissimè, quod tu illi debes, ignoscit: quia tu soluisti, quod ille debebat. propterea enim dixit: b *Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur.* Cùm igitur misericordia, quam peccator exhibet, veniam illi peccatorum obtineat: vt Tractatu primo est dictum: quid mirum, si tantam habeat efficacitatem: vt Iusti per eandem obtineant pœnarum remissionem? exporrige itaque manum, quantum põtes, iuxta facultates tuas: c *qua* enim *mensura mensus fueris, remetietur tibi:* Devs enim spiritualibus tuis necessitatibus subueniet; eò quòd tu subueneris indigentibus.

a *Matt.* 12. 7. *Osee* 6. 6.
b *Matt.* 5. 7.
c 17. §. 3.
c *Matt.* 7. 2.

2. Hinc alterum oritur nomen, siue titulus hæc opera exercendi, ad vitam scilicet reformandam, & Christianam perfectionem obtinendam. in quẽ sensum Micheas dixit: secundũ, quod Devs à nobis requirit, esse: *d* Diligere Misericordiam. latet verò mysterium in eo, ꝙ non dixerit, Deũ requirere, vt faceres misericordiã: sed, vt eam *diligeres*: vt significaret, præcipuè nobis commendari verum amorem, & spiritum maternum & fraternum erga proximos nostros. Vbi enim hic amor adest, ad opus statim exit: vt re ipsa necessitatibus subueniat, si eas possit reparare. Si autem amor desit, etiamsi adsint opera, non sunt illa digna nomine misericordiæ: cùm non habeant coniunctam compassionem, quæ propria est eius misericordiæ. Cùm tamen econtrà, etiam deficientibus operibus, quia facultas ad ea præstanda deest; si tamen hic adsit amor, vera adest misericordia: & exequimur, quod à nobis requirit Devs. Et quoniam tam pauperes quàm diuites possunt ordinariè aliquas eleemosynas facere; subijciemus hic excellentem quendam modum, pro diuitibus; & alium quendam pro pauperibus: vtrumque excerptum ex ipsa Rvth historia: in qua duplex emicat præclarum perfectionis in his operibus exemplar.

d *Mich.* 6. 8.

(·.·)

§. 1. *Ratio perfectè faciendi eleemosynas pro Diuitibus.*

Hom. 32. & 33. ad popul. SI vis artem perdiscere faciendi Eleemosynam, quæ ars, teste Sancto Chrysostomo, est omnium, quæ sunt in terra, quæstuosissima: vt quæ à DEO centum pro vno recipiat: exemplum accipe in BOOZ diuite ac potente: qui modo quodam excellente, pauperculæ RVTH misertus est: quam videbat in agro suo spicas colligentem, nec bolum a *panis*, aut *aquæ* haustum habentem, quo sese in tanto labore & æstu refrigeraret. (a Ruth 2. 9. 14.)

1. NAM primum: non expectauit ipse, vt RVTH panem aut aquam peteret: sed proprio motu, videns eius necessitatem, ea illi obtulit. Si itaque misericors es, ac diues: ne expectes donec pauper eleemosynam petat: cuius etsi lingua taceat, ipsa eius necessitas petit. prçcipuè cùm pauper ex illis est, quos occultos, & præ pudore non audentes mendicare, appellamus; huiusmodi enim pauperibus ipsa verecundia os obstruit, ne mendicent: sed vera misericordia aures habet apertas, & miseriæ eorum clamores exaudit. Quamobrem dixit Dauid: b *beatus, qui intelligit super egenum & pauperem:* & qui eius curam gerit. In quæ verba S. Augustinus ait: non esse perfectam charitatem, quæ vi precum extorquetur: *quia nihil*, ait, *carius emitur, quàm quod precibus emitur.* Quare qui magna est charitate præditus, & gratis aliquid vult donare: priùs donet, quàm rogetur; & potiùs inuitet ad accipiendum. Eum in modum, quo Abraham & Loth non expectarunt, vt peregrini eos rogarent: sed ipsi præuenientes rogabant eos, imò magna amoris significatione cogebant, oblata munera accipere: ad quorum imitationem & tu ipse meritò aliquando exibis, vt pauperes huiusmodi verecundos quæras. qui aut ægroti iacent; aut domi suæ, præ pudore latent: aut visitabis hospitalia, promptaque voluntate tuas illis offeres eleemosynas. Et si quis valdè egenus ad fores domus tuæ accesserit, meritò exibis, apertisque vlnis excipiens, prçuenies illum; dans illi id, quo eum indigere intelligis: imitatus pium illum Samaritanum, qui c *hominem* videns *spoliatum & semiuiuum* in via iacentem, etiamsi nihil peteret, *appropians* tamen *alligauit vulnera eius:* & reliqua fecit, quibus ille opus habuit. Quod si d *cadauer* cuiuspiam *mortui* desertum videris, curabis exemplo Tobiæ, sepulturæ illud mandare: ex animo optans, offerri tibi tales occasiones, in quibus possis tuas diuitias libenter collocare: siquidem (vt S. Ambrosius fusè ostendit) multò plura diues, qui has eleemosynas facit, acquirit: quàm pauper, qui eas recipit. (b Psal. 40. 1.; In eum locū.; Gen. 18 3. & 19.; c Luc. 10. 33.; d Tob. 2. 3.; Lib. 1. Offic. c. 11. & lib. 2. c. 1.)

2. ELEEMOSYNA deinde, quàm BOOZ obtulit RVTH, liberalis fuit, & copiosa: non enim illa die tantum eam cibauit; sed iussit

etiam

etiam vt e *tam diu messoribus* suis *iungeretur, donec omnes segetes meterentur*, & cum eisdem cibum sumeret. Diuites enim liberales esse decet, iuxta facultates, quas à Deo acceperunt: regulam illam sequentes, quam senior Tobias filio suo dedit, dicens: f *ex substantia tua fac eleemosynam: & noli auertere faciem tuam ab vllo paupere: ita enim fiet, vt nec à te auertatur facies Domini. quomodo potueris, ita esto misericors. si multum tibi fuerit, abundanter tribue: si exiguum tibi fuerit, etiam exiguum libenter impertiri stude. præmium enim bonum tibi thesaurizas in die necessitatis.* sed quis hic dies est alius, quàm vltimus vitæ tuæ? cùm te magna necessitate premi senties, ob eminentem Deo reddendam rationem: magnum tunc bonorum thesaurum ex tuis eleemosynis congregatum inuenies: siue illæ magnæ fuerint, quia tu diues eras; siue paucæ, quia pauper: ita tamen, si cum hilaritate illas dederis; ac desiderio feceris plurimas. Nam g *qui parcè seminat*, (ait Apostolus) *parcè metet; qui autem seminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet.* Et Sanctus Leo Papa: in hac, inquit, distributione, omnium fidelium pares animi esse possunt, etiam inter impares facultates: & qui largitati sunt viribus inæquales: mentis tamen affectione sunt similes: Nam fidelium liberalitas, non doni, sed amoris quantitate pensatur. sit itaque diues largus in dando quod habet: nec sit pauper inferior in desiderando, quod non potest.

e Rut. 2. 21.
f Tob. 4. 7.
g 2. Cor. 9. 6.
Serm. 1. de collectis & serm. 6. de quadrages.

3. Sed non sufficit, quod eleemosyna sit larga, nisi & modum illum coniunctum habeat, quem ipsius Booz eleemosyna habuit: indicijs scilicet magnæ charitatis ostensis, quibus Ruth necessitati compatiebatur: cum qua loquebatur humanissimè, eis circumstantijs diuites monens, ne faciant eleemosynam cum aliquo mundanæ liberalitatis spiritu; sed charitatis & misericordiæ christianæ; quæ (vt Sanctus Gregorius ait) cor prius offert, quàm donum, iuxta illud Iob: h *flebam quondam super eo, qui afflictus erat, & compatiebatur anima mea pauperi*, cuius miseriam meam reputabam: ex quo internæ misericordiæ externa signa procedunt verbis & operibus: consolando scilicet pauperem; eiusque miseriam, quomodo potest, subleuando. Contra Christianam enim misericordiam esset, mala verba pauperi dare; & exigua misericordia, tantùm verba dare, etiamsi sint bona: quæ, vt Sanctus Iacobus Apostolus dixit, parum illi i *prosunt*. Et Sanctus Ioannes: k *non diligamus*, inquit, *verbo, neque lingua, sed opere, & veritate.* perfecta enim misericordia ex bonis verbis, bonisque operibus completur iuxta illud Ecclesiastici consilium: l *Fili in bonis*, quæ tribuis, *non des querelam: & in omni dato* tuo *non des tristitiam verbi mali. Nonne ardorem refrigerabit ros? sic & verbum* bonum refrigerat *meliùs quàm datum. Nonne* sæpè *verbum* cum

Lib. 19. moral c. 14.
h Iob. 30. 25.
i Iacob. 2. 15.
k 1. Ioa. 3. 18.
l Eccl. 18. 15

humanitate prolatum pluris fit quàm *datum bonum? sed vtraque in homine*
Lib. 21. Moral. c. 14. *iustificato* simul inueniuntur. Ex qua sententia colligit S. Gregorius: humilitatem in verbis debere pietatem in operibus comitari: ne horum fructus pereat.

4. SED vlteriùs multò progressa est excellens BOOZ misericordia: qui non satis habuit, quòd ipse RVTH ipsius misereretur, & liberalem se in eam
m Ruth. 2. 9. ostenderet: sed m *mandaui*, inquit, *pueris meis, vt nemo molestus sit tibi*. Sæpè enim euenit, vt diues sit pius, & misericors; famulus verò, per quem eleemosynam largitur, sit morosus & malè affectus. non decet autem, si Dominus est liberalis, & humanus: domus præfectum parcum esse & morosum. expeditque huiusmodi incommodum à misericordi diuite præueniri, & auerti.

5. HVC accedit, quòd BOOZ eam misericordiam & eleemosynam
n Ruth 2. 9. 14. fecerit modo quodam ingenuo & honorato, dicens RVTH: etiam n *cùm sitieris vade ad sarcinulas, & bibe aquas de quibus & pueri bibunt: & quando hora vescendi fuerit, veni huc & comede panem*, quemadmodum cæteri ad eorum mensam. Imò ipso die ex propria manu dedit illi
Ita Thė. & Lyran. quod comederet, vt colligitur ex alia translatione dicente: *porrexit ei granatum*, cibum scilicet quo messores vescebantur, ex frumenti granis tostis confectum. Ex quo apparet, pium diuitem debere eleemosynam facere modo qualitati pauperis accommodato: illum scilicet iuxta sui status qualitatem honorando: nec semper mittere debet eleemosynam ad ipsam portam domus; sed nonnunquam inducendus est pauper in ipsam domum; & sternenda ei mensa, in qua comedat. imò aliquando conijciendo oculos in eum, quem pauper ipse refert, & cuius amore diues eum recepit; decet ad propriam mensam illum adhibere: quemadmodum Sanctus Ludouicus Rex Galliarum faciebat, seruata interim decentia & decoro conuenienti. nec semper danda est eleemosyna per alterius manum; sed etiam interdum propria. Solet enim Dominus noster huiusmodi factum particulari aliqua consolatione remunerare; quæ pars quædam sit illius centupli, quod in hac vita largitur facienti eleemosynam. Quod experiuntur quotidiè, qui hospitalia visitantes, pauperibus ministrant, manus eorum lauant, vngues abscindunt, & cibum porrigunt, etiam in ipsum os illum immittentes; & omnes blanditias illis ostendentes, quas pia & sollicita mater ægrotanti filio ostenderet. In huiusmodi enim occasionibus locum habet, quod ipse Saluator di-
o Mat. 12. 50 xit: o *qui fecerit voluntatem Patris mei, qui in cœlis est, ipse meus frater, & mater est*. & licebit certè matrem CHRISTI appellare eum, qui, vt illi obediat, seruit, ministrat, & matris spiritu indulget

pauperi: in quo est ipsemet Christus. Cùm igitur filij valdè gratos soleant se in matres suas ostendere: quos fauores, & quas delicias non exhibebit hic Dominus ijs, quos matris suæ nomine dignatur: eò quòd tale officium in ipsum exercent. De eisdem S. Gregorius declarat illud, quod habetur apud Iob: p *visitans speciem tuam, non peccabis.* Certum est: omnes homines eiusdem esse speciei: & quoad hoc vnumquemque esse alterius imaginem, & similitudinem: sed pauper homo est multò maior similitudo nostra, quàm diues. Nam diuitiæ homini adueniunt extrinsecè, & ipsi naturæ sunt tanquam additamenta: paupertatem autem & miseriam ex ipsa sua natura post peccatum habet. Est autem aptum medium ad vitanda peccata, huiusmodi pauperes visitare: intuendo in eis imaginem tuam; & ex eo agnoscendo, eisdem te miserijs esse subiectum, quibus illi: ex quo altiores in humilitate iacies radices. Quòd si eorum necessitatibus ita subuenias; sicut velles alios tuis subuenire: solidaberis in charitate: & ex tali visitatione proficies, nouaque consolatione & spiritu refectus abscedes. *Lib. 6. Moral. c. 16.* p *Iob. 5. 24.*

6. SED prædictis omnibus vltimam BOOZ manum imposuit, cùm suis pueris præcepit: q *de vestris quoque manipulis proijcite de industria, & remanere permittite, vt* ABSQVE RVBORE *colligat*, cogitans: se iure legis posse eas colligere. O charitatem omni admiratione suspiciendam! ô perfectæ misericordiæ inuentiones; quæ modum & viam adinuenit, qua pauper tanquam sibi debitum accipiat, quod ex mera gratia offertur! de magno illo Eleemosynario S. Ioanne Patriarcha Alexandrino refertur: quòd cùm intelligeret, iuuenem quendam, nobilium & diuitum parentum aliàs filium, in magnam paupertatem incidisse: ne is eleemosynam accipere erubesceret, iussit quendam eius famulum, in antiqua aliqua charta recognitionẽ quandam scribere, qua constaret, ipsum Patriarcham à multis annis debere ipsius iuuenis parenti magnam auri summam: eamque chartam eidem iuueni offerret, suaderetque, vt creditum illud parentis à Patriarcha exigeret. Quod cùm iuuenis fecisset, sine vlla difficultate aut mora recepit, specie crediti, honoratissimam eleemosynam, prodeuntem ex pectore illo, magis anxio ad dandum, quàm sint omnes huius mundi auari ad accipiendum. O virum admirabilem, qui r *fecit mirabilia in vita sua!* siquidem sanctas huiusmodi fraudes adinuenit, non vt aliena sibi vsurparet, sed vt propria largiretur; nõ vt furtum occultaret, sed vt eleemosynam dissimularet; non vt iram, detrimentum patientis impediret; sed vt pudorem, recipientis commodum, remoueret. q *Ruth. 2. 16.* *In eius vita.* r *Eccli. 31. 9.*

7. OMNIA hæc præcipuam suam originem habent ab humilitate, quæ misericordiam comitatur: in qua non hominum laudes, sed gloria ipsius Dei quæritur; non eleemosynarius haberi, sed reuerà talis esse apud Deum: faciendo eleemosynam ita occultè, vt homines id non videant,

quemadmodum S. Nicolaus eleemosynam fecit, qua tres virgines nubere possent: quæ aliàs erant in periculo: secutus Christi D. N. consilium, di-
s Matt. 6. 2. centis: s *cùm facis eleemosynam, noli tubâ canere ante te, sicut hypocritæ faciunt in Synagogis, & in vicis, vt honorificentur ab hominibus: Amen dico vobis, receperunt mercedem suam*. O infelicem fucatæ laudis mercedem, propter opus, quod æternam potuisset gloriam promereri! est tamen eadem
Lib. 19. Moral. c. 14. & part 3. post admon. 21. laus merces falsæ illi misericordiæ proportionata. Nam, vt Sanctus Gregorius de Eleemosynarijs in peccatis suis obstinatis ait, pecuniam quidem suam dant Deo, sed animam Diabolo: ita de his dicere licet. quod pecuniam suam Christo dent; sed cor, mundo & peccato. Quamobrem ait Christus D. *te faciente eleemosynam, nesciat sinistra tua quid faciat dextra tua.* hoc est: stude, quantũ in te erit, intentionem tuam ita occultare, vt nõ solũ alios homines lateat; sed si erit possibile, etiã te ipsum: Ita vt operi bono nihil intentionis vanæ commisceas: alioqui eleemosyna, quæ ex se volaret in cœlum; ob sinistram huiusmodi intentionem hærebit in terra, & peribit. Quare si fuerit aliquando necesse eleemosynã publicè fieri, intentio tamen semper maneat occulta: vt scilicet dextra manus eam porrigat intentione adeò recta, vt manus sinistra nihil habeat intentionis obliquæ.

8. DENIQVE magni huius viri misericordia, etiam in eo eluxit, quod
t Ruth. 2. 20 NOEMI audiens, quæ RVTH ab eo facta referebat, dixerit: t *benedictus sit ille à Domino: quoniam eandem gratiam, quam præbuerat viuis, seruauit & mortuis*. his verbis significans eius misericordiam firmam esse ac stabilẽ: vt quę non obliuisceretur amicorum etiam post mortẽ; sed extenderet se quoque ad pauperes, quæ mortuos, sanguine contingebãt. quemadmodũ & Dauid
u 2. Reg. 9. 3 magnam exhibuit misericordiam ijs, u *qui supererant de domo Ionathæ*. Quãuis vt hæc misericordia plena sit, & perfecta, debet etiã se extendere ad ini-
x Prou. 25. 21. micos: iuxtà Sapientis consilium: x *si esurierit inimicus tuus, ciba illum: si sitierit da ei aquam bibere*. sic enim plenè satisfacies consilio Saluatoris dicen-
y Luc. 6. 36. tis: y *estote misericordes sicut & Pater vester misericors est*: qui etiam malis & ingratis benè facit.

§. 2. *Qua ratione pauperes possint eleemosynas facere.*

SI pauper es, & artem quoque callere cupis, faciendi eleemosynam: exemplar respice in paupere RVTH tibi propositum. quæ exijt, vt labore suo spicas colligens, non seipsam tantùm sed æquè pauperem NOEMI (quæ tanquã ætate grandæua domi manserat) aleret, ac sustentaret. Nam
a Ruth. 2. 18 cùm vesperi domum rediret, a *tres modios hordei, quos excusserat ex spicis collectis*, statim tradidit *socrui suæ: insuper protulit & dedit ei de reliquijs cibi sui, quo saturata fuerat*, & quem BOOZ eleemosynæ nomine illi dederat. quo facto duplicem rationem ostendit, qua possint etiam pauperes esse eleemosyna-

rij; tantumque, aut plus etiam promereri, quàm diuites. Altera ratio est laborando proprijs manibus, vt ex mercede laboris, proximorum necessitatibus subueniant: iuxtà consilium Apostoli, suadentis Ephesijs, b *operari manibus suis, vt haberent, vnde tribuerent necessitatem patienti*: & ipsemet gloriabatur, dicens: c *quoniam ad ea, quæ mihi opus erant, & his qui mecum sunt, ministrauerunt manus istæ: & quoniam sic laborantes oportet suscipere infirmos.* sic enim exemplar seipsum præbuit, quod alij imitarentur: quem multi ex antiquis Patribus sunt imitati: qualis ille fuit Religiosus, de quo S. Gregor. quòd cùm tota hebdomada in consuendis calceis laboraret, quicquid post suã sustentationẽ supererat, die Sabbathi pauperib⁹ erogabat. Et alius Monachus vidit, quòd eidẽ Religioso pulchrum in cœlis palatium ædificaretur, cuius constructores solo die Sabbathi videbãtur operari. vt sic appareret, pretiosam apud Deum fuisse eleemosynã, quæ illis diebus, & ex tali labore fieret. Et hic primus modus illam etiam complectitur eleemosynam, quę fit visitando infirmos, eos consolando, & in eorum morbis eis ministrando: & similibus alijs.

b *Ephes.* 4. 28.
c *Act.* 20. 34
Lib. 4. *Dialog. c.* 36.

ALTER modus, quo potest pauper eleemosynas facere, est; quãdo alios pauperes participes facit ei⁹ eleemosynæ, quam ipse ab alijs tanquã pauper accepit: sic ostendens affectũ & propensionem, quam habet ad miserendũ: de d *exiguo quod habet*, sicut dixit Tobias *exiguum etiam libenter impertiendo.* quod quamuis quantitate sit exiguum, æstimatione tamen est magnum: siquidem sibi ipsi subtrahit, quod aliorum necessitati subleuandæ impendat. Quamobrem Christus D. N. e *pauperem Viduam mittentem æra minuta duo in gazophylatium laudans, dixit* discipulis suis, *verè dico vobis, quia Vidua hæc pauper, plusquam omnes misit: nam omnes hi ex abundanti sibi miserunt in munera Dei: hæc autem ex eo, quod deest illi, omnem victum suum, quem habuit, misit.* & ipsemet Saluator in se ipso exprimebat, quod in alijs laudabat. Nam ex ijs, quæ eleemosynæ nomine tanquam pauper accipiebat, curabat (vt refert Sanctus Ioannes) f *egenis aliquid dari.* Quod adeò erat in eius schola receptum: vt cùm in nocte vltimæ cœnæ diceret Iudæ: *quod facis, fac citiùs*: discipuli intellexerint, iussisse eum aliquid emere, quod pauperibus alijs in ipso Paschate donaretur. Quod exemplum amplexi sunt, qui in sua paupertate honoris sibi ducebant, Christum Seruatorem imitari: qualis fuit pauper ille Seruulus paralyticus, de quo S. Gregorius, quòd cùm ex eleemosynis vitam sustentaret, quicquid ei supererat, alijs pauperibus erogabat: in die autem obitus sui Angelorum musicam & cœlestes laudes audiuit: quibus comitantibus in cœlum ascendit. vt hinc animum pauperes assumãt, ad dandum alijs pauperibus, quod habuerint: licèt non aliud quàm aquæ haustum: quo nihil minus dari potest: cùm Christus D. dixerit: g *quicunque potum dederit vni ex minimis istis calicem aquæ frigidæ,*

d *Tob.* 4. 9.
e *Luc.* 21. 2.
f *Ioan.* 13. 29
4 *Dialog. cap.* 14.
g *Matt.* 10. 24.

tantum

h Marc. 9. 40. *tantum in nomine discipuli,* & h *in nomine meo. Amen dico vobis, non perdet mercedem suam:* ego enim illi aquam gratiæ viuam cum tanta spiritualium bonorum abundantia dabo: vt omnia sua bona desideria in hac vita, & in futura æternùm exsatiet. Amen.

CAPVT XIII.

ORATIONES SATISFACTORIAE, ET QVOD vocatio diuina post pœnitentiam exhortetur, & impellat ad feruorem & perfectionem in bonis omnibus operibus.

TERTIOS Pœnitentiæ fructus complectitur oratio. Et quoniam multi pœnitentes præstare non possunt aliàs pœnitentias corporales, ob suam imbecillitatẽ; aut eleemosynas, ob paupertatem: solent vt plurimum Confessarij tertium hoc satisfactionis genus eis præscribere: qualia sunt Sacro Missæ interesse, Psalmos, Coronas, siue Rosaria, & Litanias orare, Ecclesias visitare, Conciones audire, pios libros legere, & aliquid temporis diuinis mysterijs meditandis impendere: aliaque similia opera, quæ ad cultum diuinum, vitamq; contemplatiuam spectant: quæ ad vtrumque prædictum finem valdè conducunt. Valdè enim pro peccatis præteritis satisfaciunt, quatenus carni & spiritui sunt grauia; adiuuant verò, ad vitæ reformationem & perfectionem, quatenus in se valdè excellunt; nostrumque spiritum multum extollunt, vt cum diuino
In Psal. 116. coniungatur. Vtrumque hoc Sanctus Chrysostomus coniunxit dicens: *Si magnum aliquod donum Deo offerre volumus: nihil habemus laudatione maius, nihil laudatione difficilius.* Nam multum proculdubiò spiritus laborat in adhibenda attentione ad id, quod in hac laudatione facit: ne scilicet ad alia diuertat, aut solicitudinum occurrentium agmini aditum præbeat; alijsque imaginibus, quæ turbare eum solent. Ipsum quoque corpus aliquid
a Eccl. 12, 12. patitur. Ecclesiastes enim dixit: a *frequentem meditationem, carnis esse afflictionem* Et nominatim quidem, eò quòd oratio externam quoq; exigat reuerentiam, quam exhibendo, ipsum corpus defatigatur: siue genua sint flectenda, siue standum, siue in loco aliquo quietè manendum: quamuis sa-
2. 2. q 83. a. 12. tisfactio (teste S. Thoma) nominatim respondeat speciali illi orationis labori, quà vocalis est: eâ enim b *reddimus* (vt Oseas Propheta dixit) *Domino*
b Osee 14. 3. *omnem iniquitatem auferenti, vitulos labiorum nostrorum:* verba scilicet Orationum, Hymnorum, Canticorum, & aliarum laudum.

SED multò adhuc magis conducit oratio ad nostram reformationem & perfectionem, duos alios effectus in nobis producendo: refectionem scilicet animæ spiritualem; & impetrationem eorum bonorum, quæ à Deo petimus. His enim peccatorum reliquias euellit, à lapsibus præseruat, arboremque pœnitentiæ fouet: vt fructus valdè copiosos & perfectos proferat Oratio, ait S. Chrysost. est instar irrigationis arborum, & plantarum, quæ aquæ humore virorem & vigorem suum conseruant, crescunt, & folia, flores, ac fructus proferunt: quod si irrigatio desit, marcescunt, arescũt, & tandem pereunt: præcipuè si in arida & arenosa terra sint satæ; & clima ipsum æstuosum & intemperans. Hunc ergò in modum, orationis irrigatione, spiritus vigorem conseruabis, cresces in virtute, flores produces feruentium desideriorum, folia verborum sanctorum, & bonorum operum fructus. Quod si irriguum hoc tibi deesset, virtutes omnes perirent: eò quòd plantatæ sint in anima, quæ instar est aridæ & sterilis terræ, & à ventis passionum vrentibus oppugnata; radijsque, quos amor proprius ex se iacit, quasi consumpta. Oratio, inquit, instar est solis in mundo: cuius præsentia plantæ virescunt, viuentia exhilarantur, alleuiantur infirmi, & sani laborant: per illam enim exanimata corda incalescunt; tristia consolationem percipiunt; infirma conualescunt; & quæ sana sunt, solidantur. Illa denique vitam Dei cultu dignam miris modis conciliat, conciliatam auget, quasique thesaurum recondit animis nostris. Nam DEVS admirabilem se ostendit in ijs, qui orationi se dedunt: vt illos virtutibus & gratijs ditet, quæ sint hominibus admirationi. Nam ipse dixit: c *petite & accipietis.* ideoque si castitatem, si patientiam, reliquasque virtutes ab eo petas, vt oportet: accipies eas liberaliter. Quod si velis, vt Micheas ait, d *facere* semper *iudicium* & iustitiam, *& diligere misericordiam, & solicitum ambulare cum Deo tuo:* esto solicitus ac diligens in orando: oratio enim impetrabit tibi spiritum seueri Iudicis in te ipsum; & solicitæ ac misericordis matris in proximos; & filij diligentis, ac obedientis Deo tuo. Eadem impetrabit tibi reformationem, & constantiam, quam desideras: quia omnia potest, & omnia obtinet in virtute Spiritus sancti, à quo illa procedit. Quemadmodum in Duce spirituali fusius est dictum, ad quem remitto Christianum Lectorem.

S. Thom q. 87. a 13.

Lib. 1. de orando Deũ.

c *Matth. 7. 7*

d. *Mich. 6. 8.*

§. *Vnicus. Vocatio ad omnia bona opera prædicta.*

IMPONAMVS huic Tractationi finem, explicantes amicum & beneuolum modum, quo vocatio diuina animam per pœnitentiam iam iustificatam, inuitat, vt prædicta omnia opera feruenter exerceat, & vias satisfactionis ac reformationis, vsque ad earum finem acceleret.

a Cant. 2. 10 SVRGE, *inquit, propera amica mea, columba mea, formosa mea, & veni. Iam enim hyems transijt, imber abijt & recessit. Flores apparuerunt in terra nostra, tempus putationis aduenit. vox turturis audita est in terra nostra: ficus protulit grossos suos: vineæ florentes dederunt odorem suum. Surge, amica mea, speciosa mea, & veni. columba mea in foraminibus petræ, in cauerna maceriæ inhabita, ostende mihi faciem tuam, sonet vox tua in auribus meis: vox enim tua dulcis, & facies tua decora.* O vtinam diuinus spiritus eum tibi manifestaret, qui in his similitudinibus latet, excitareris dubio procul, & ingentem resumeres spiritum ad excellentissimam reformationem & perfectionem procurandam, quam eisdem similitudinibus intendit ipse tibi persuadere. Quod primùm iubet animæ tuæ est, vt *surgat*, non ex morte ad vitam: quia supponitur iam resurrexisse per contritionem & confessionem factam: sed ab illo tristi & flebili statu, in quo est; & à torpore atq; ignauia, quæ solet eum comitari, ad vitam nouam, valdeq; reformatam inchoandam: magnoque feruore opera sanctitatis exercenda, quibus illa obtinetur. quod vt tibi persuadeat, quatuor efficacissimas affert rationes.

1. PRIMA ratio est desumpta ex ingentibus beneficijs ac fauoribus, quibus te prosecutus est die, quo fuisti confessus: quæ beneficia splendidis, ac gloriosis nominibus, quibus te compellat, ostendit: quæ non sunt inania, sed sanctitate, quam significant, plena. est autem rationi consentaneum, vt tu iuxta eorum significationem te geras, quasi tibi diceret: recordare, ô anima iam confessa, quod in confessione fecerim te *amicam meam*, per gratiam & charitatem; *columbam meam*, per puritatem & synceritatem; *formosam meam*, per omnium virtutum splendorem: & in his omnibus es mea: nam huiusmodi dona non tua sunt, sed mea: quæ ideò tibi contuli, vt te obstringerem, vt semper in ea maneres, & eisdem mihi seruires. Quare *surge, propera, & veni*. Surge, amica mea, vt voluntatem meam fortiter adimpleas; propera, columba mea, ad multos filios operum sanctorum, magna puritate generandos; veni formosa mea, vt virtutum splendorem clarissimis exemplis manifestes. quæ omnium intuentium corda pertrahant ad imitationem. Grata igitur esto tanto benefactori tuo; nouas gratias, acceptis iam donis comparando.

2. NEC minus efficax est *secunda ratio*. nam per confessionem sublata sunt impedimenta in diuino seruitio progrediendi. *Hyems*, ait, *transijt, imber abijt & recessit*. Iam enim præteritæ vitæ peccata tibi condonaui, quæ tibi quasi hyems quædam erant, ob iustitiæ solis absentiam; frigus erant ob defectum charitatis; & imber, ob effrenes carnis passiones ac tentationes Dæmonis permolestas. Nubilum erat, ob fidem mortifica-

tam,

tam,& ignorantiæ nebulam;triste,ob conscientiæ remorsum, & culpæ amaritudinem. Cùm igitur hæc omnia cessauerint: *Surge, propera, & veni.* Exi aliquantulum ex molesta miseriarum tuarum consideratione; quæ timidam te reddit, & arctat: respira cogitatione ingentium misericordiarum mearum. & siquidem peccatorum tuorum catenas, & compedes solui: memor esto huius beneficij, gratamque te semper ostende: occupando te in meo obsequio. Filijs Israel olim dixi: b *Mementote diei huius, in qua egressi estis de Aegypto, & de domo seruitutis*, in qua tenebamini. In eius ergò memoriam præcipio, vt *non comedatis fermentatum panem.* Sed tibi, O anima iustificata, nunc dico, vt semper sis memor huius diei, in qua per confessionem eripui te à Dæmonis tyrannide, à peccatorum seruitute, à frigoribus & imbribus calamitatum, quos propter illud fueras promeritus. Hanc igitur à te gratitudinem requiro, vt non amplius c *fermentum* corruptionis resumas; sed *azimum* ab omni fermento liberum: festinando, vt procul magis ac magis discedas ab Aegypto, vt acceptum bonum securiùs conserues.

S. Bern. ser. 58. in Cant.

b *Exo. 13. 3. 7 Deuter. 16. 3.*

c *1. Cor. 5. 8.*

SED *tertia ratio*, quam addit, adhuc est efficacior. Iam enim in nomine & virtute DEI, tuæ salutis opus feruentibus initijs inchoasti: rectum itaque est, & rationi omninò conforme, vt pergas, donec perfectè voti compos euadas. Attende, inquit, incepisse iam in anima tua ver nouæ vitæ. ex gratia enim & auxilio meo iam *flores* bonorum desideriorum in te *apparuerunt*; *tempus putationis* conscientiæ tuæ *aduenit*: quam Sacramentalis confessionis falx putatoria perfecit, cùm ab ea omnia peccata putauit; *Vox turturis audita est*, cùm præ dolore eorum ingemuisti; *ficus protulit grossos suos*, dum aliqua alia opera satisfactoria, & quæ dolorem tibi incusserunt, præstitisti; *vineæ* tuarum potentiarum *florentes* bonis desiderijs inceperunt *odorem suum dare*, & proximos ædificare. Quæ igitur tam fœliciter incepisti: ne hæsites. Sed *surge, & propera*, vt perficias, & absoluas, quod adhuc tibi deest. Desideriorum tuorum flores proferant bonorum operum fructus. Eadem falx, quæ tua peccata putauit, eorundem reliquias abscindat; delicias putet ieiunijs; fortunas, eleemosynis, secularem splendorem, humiliationibus: omnes in his omnibus excessus abscindendo. *Vox turturis*, quæ ob culpas gemebat, gemat nunc in oratione, continuum petendo virtutum augmentum. *Ficus*, quæ satisfactionis grossos ob debita protulit, proferat nunc optimas secundas ficus, reformationis in moribus. *Vineæ*, quæ bonum odorem dabant, proferant nunc amoris vinum & feruoris. Denique bona proposita, quæ concepisti: attende, vt statim opere exequaris, nec dubites, auxiliũ meũ tibi adfuturũ. desidero .n. opera mea esse perfecta: & qui sanctificationis tuæ opus in te cępi: auxiliũ feram, vt perficiatur. Ne oblatã hãc

occaſionem præterire patiaris: quam nunc offero. occaſio enim ſemel amiſſa, difficilè redit. &, ſi non perficias, quod nūc incipis, illudent tibi Dæmones, tanquam homini inconſtanti: qui d *cœpit ædificare*, & cœptum ædificium *non potuit conſummare*.

d *Luc.* 14. 30

4. SED neque hic ſiſtit diuina vocatio: ſecundò enim vocat animam, vt opera exerceat orationis, & contemplationis ſublimiora. *Surge*, ait, *columba mea*: & è terra in cœlum vola: è creaturis ad creatorem, & ex te ipſa ad tuum Redemptorem. Ingredere per orationem & Meditationem *in foramina petræ, & cauernam maceriæ*: manſionem & ſeſsionem tuam ponens in meæ humanitatis ac diuinitatis myſterijs; in vulneribus, quæ tui gratia in cruce pertuli, & in ijs operibus, quibus te protego, & ex cœlo ipſo tibi aſſiſto: vt tibi ſpiritum & feruorem recipias, quo meas imiteris virtutes, ſequaris conſilia; & feruentibus in me ſenſibus & affectibus transformeris. Cùm de confeſsione peragendà cogitares, tuorumque peccatorum memoria quodammodo contrahereris; ad mea vulnera, vt veniam quæreres, cōfugiebas. Scriptum eſt enim: e *petra refugium herinacijs*. Nam ad hæc ſe recipit foramina, vt ſecurus ſit. Iam deſijſti herinacius eſſe, ob pœnitentiam; & factus es columba, ob receptam puritatem. Veni igitur ad eadem vulnera mea, non repens ſicut herinacius; ſed ſicut columba volans, non præ timore tremens, aut repugnanter; ſed magno animo, & fiducia maxima; non ad petendam tantùm tuorum peccatorum veniam, ſed vt propter dolores meos gemas, & in meas virtutes transformeris, dulceſq; mecum ſermones miſceas. *Oſtende mihi faciem tuam*, quæ *decora* eſt: & *ſonet vox tua in auribus meis: quia dulcis eſt*. Non timeas in meum conſpectum venire, præteritorum peccatorum turpitudinem erubeſcens: quia iam te lacrymarum aqua abluiſti; & per Abſolutionem tibi impenſam, omnes tuas maculas deleui. Ideoque magnam es induta pulchritudinem & elegantiam. Ne exiſtimes moleſtum mihi eſſe, ſi in oratione mecum loquaris, & me vocem verbaque tua contemnere, tanquam ab eadem anima prolata, quæ tot aliàs in mei & proximorum ſuorum iniuriam protulit. Nam poſt tuam pœnitentiam, iam vox tua eſt mihi dulcis, illamque audire delector. Loquere, ora, pete, mecumque de tuis rebus confer: nam deliciæ meæ ſunt colloqui cum filijs hominum, & cum eiſdem conuerſari, qui mihi ſunt chari. O felicem animam, quam DEVS vocatione adeò beneuola vocat! cui glorioſa adeò agnomina tribuit! cum qua tenera adeò colloquia miſcet, cui exercitia adeò nobilia ſuggerit. auxilium ſuum etiam offerens, vt in eiſdem proficiat.

e *Pſa.* 103. 18

O DEVS animæ meæ: quantò æquiùs dicere tibi ego poſſum, quod tu mihi: oſtende mihi Domine, faciem tuam: quia decora eſt; ſonet vox tua in auribus meis: quia dulcis eſt; illuſtra, Domine, diuino tuo lumine mentem

meam: vt in contemplatione pulchritudinem videam diuinæ faciei tuæ, & virtutum ac perfectionum tuarum elegantiam, ita vt ad eas imitandas exciter, & afficiar. Sonet in auribus meis dulcissima suauissimæ inspirationis tuæ vox, quæ me ad omnium horum operum exercitationem inuitet; vt auxilio tali præmunitus in omnibus eis valdè præcellens euadam; perueniamque ad te videndum, & in gloria tua æternum fruendum. Amen.

TRACTATVS III. FINIS.

TRACTATVS IV.

DE SACRATISSIMO EVCHARISTIÆ SACRAMENTO ET EXCELLENTI PERFECTIONE, QVAM suscipientibus adfert.

CAPVT PRIMVM.

PRAESENTIAM CHRISTI D. N. IN SANCTISsimo Eucharistiæ Sacramento comprobant stupenda, quæ per illud facta sunt in mundo.

SANCTISSIMVM Altaris Sacramentum, quod etiam EVCHARISTIAE appellamus, proprium locum (vt sacra Concilia Ecclesiæque Doctores asserunt) habet post Baptismũ & Confirmationem, quæ nos capaces dignosque reddunt ad illud suscipiendũ. Sed quoniam plerumque fideles in varias incidunt culpas, à quibus necesse est, eos per confessionis Sacramentum purgari, antequam hoc suscipiant: hoc posuimus quarto loco, tanquam solem inter septem planetas, quod tamen in excellentia & dignitate est omnium primum, & a *fontem solis* licet appellare: multis scilicet aquis redundantem. Nam ex septem *fontibus Saluatoris*, hic gloriosior est, & abundantior: quia continet in se ipsummet

Concil. Trid. sess. 7. c. 1. S. Tho. 3. p. q. 65. a. 2. & 3.

a Ios. 15. 7. b Isa. 12. 3.

Saluatorem, qui fons est luminis, & aquarum omnium viuentium ipsius gratiæ;& Diuinus ille sol, de quo Malachias: c *Vobis timentibus nomen meum oritur* SOL IVSTITIAE, *& sanitas in pennis eius: & salietis sicuti vituli* in conspectu eius. Quod promissum etsi cum iustis loquatur, qui huius vitæ labores iam superarunt; quibus proinde diuinus hic sol nascetur, cùm ad eos remunerandos cum ingenti gloria veniet; potest tamen eadem promissio applicari iustis, qui pœnitentiæ amaritudines, de quibus hactenus egimus, subierunt. Ijs enim sol hic Iustitiæ nascitur, cùm in hoc sacramentum è cælo descendit, ad vitam sanitatemque confirmandam, & augendam, quam illis erat elargitus. Et quemadmodum pennæ Solis appellantur splendoris radij illum ambientes, quibus ille per mundum gyrans, viuentes exhilarat: Ita solis huius Iustitiæ pennas licet appellare duas huius sacramenti partes; quibus totam Ecclesiam circumiens, radios lucis ardoremque cælestem ad animas sanandas, & exhilarandas emittit. quæ statim atque cum spiritu Sacramentum hoc susceperunt, tanquam vituli lacte saturi; hinc inde præ gaudio discurrunt, ac saltant: degustato enim suauissimo huius cibi lacte, exultant cum spiritus iubilis; saltantq; in Diuino conspectu, sicut Dauid ante arcam fœderis saltabat. Sed mysterium singulare indicat translatio LXX. Interpretum, dicens: *Salietis sicut vituli de vinculis relaxati.* significat enim, quemadmodũ vituli, qui aliquandiu inclusi, & ligati manserunt, cùm inde soluuntur, currunt, saliuntq; ingenti lætitia: Ita eos, qui catenis suorum peccatorum ligati erant, per sacramentũ verò Confessionis soluti & liberati sunt, lætari, & præ gaudio salire, cùm vident Iustitię solem ipsos velle suis pennis protegere; & instar cibi in sanctissimo hoc sacramento dignari ad ipsos venire. Cuius sacramenti excellentias in hoc tractatu indicabimus, ijs præsuppositis, quæ in alijs nostris libris de eodem attulimus, vt pœnitentes, spiritus recentes nunc accipiant ad itinera & vias suæ reformationis peragendas: reliqui verò iusti animentur ad crescendũ, & ascendendum ad sublimitatem perfectionis Christianæ, quæ per hoc sacramentum confertur.

c *Mal.* 4. 2.

In Medit. part. 4. *&* 6. *Et in Duce Spirit. Trac.* 2.

PRO fundamento autem eorum, quæ sunt dicenda, stabiliemus in hoc capite Diuinissimi huius mysterij veritatem, ad consolationem fideliũ: de eo enim dixit Dauid: d *memoriam fecit mirabilium suorum, misericors, & miserator Dominus: escam dedit timentibus se,* qui hoc timore, & reuerentia, omnia peccata deuitant. Tot autem tantaq; fuerunt hæc mirabilia, vt eos offuscauerint, qui se sapientes existimarunt; nec ea admittere voluerũt, filij superbiæ, quorũ Rex est Sathan, qui quemadmodũ confessionem horrent, quia pudet peccata sua alteri homini aperire, dicentes: satis sibi esse, si Deo soli confiteantur: ita Cõmunionem sacrã contemnũt: quia pudet credere Christum Seruatorem nostrum latere sub eo, quod videtur esse panis & vinum;

d *Ps.* 110. 4.

dicen-

dicentes eum nec sua omnipotétia id facere potuisse; nec bonitate voluisse, nec eius Maiestatem id decere Sed in hoc ipso impij homines suã ignorantiam & superbiam Diabolicam manifestant: volentes omnipotentiam Dei exili suo intellectu; & eiusdem bonitaté tumentis suæ superbiæ iudicio metiri. de quibus S. Apostolus Iudas dixit: e *quæcunque ignorãt blasphemare: quæcunque autem naturaliter, tanquã muta animalia, norunt in his corrumpi.* Et S. Petrus: f quod *dominationẽ contemnant, audaces, sibiq́ placentes, sectas non metuant introducere blasphemantes: & veluti irrationabilia pecora in corruptione sua perituros, percipientes mercedem suæ iniustitiæ:* quia iudicio tantùm sensuum & appetitionum gustu ducuntur. nisi enim malitia fuissent excæcati, suasq; aures tanquam aspides surdę occlusissent, audiuissent dubio procul ipsius Christi Seruatoris verbũ dicentis: g *Caro mea verè est cibus, & sanguis meus verè est potus:* quod idem re ipsa confirmauit, cùm postea: h *accepit panem, deditq́ discipulis dicens: accipite & comedite: hoc est corpus meum: & similiter calicem, dicens: bibite ex hoc omnes: hic est enim sanguis meus.* poteltne quis dubitare Christũ D. hæc verba dixisse? aut ea veram ac realem eius præsentiam significare in cibo & potu, quem illis porrigebat? si enim voluisset clarè ac distinctè id tũc dicere, quod Ecclesia Catholica de eius præsentia nunc confitetur; verbisq; vti; quæ dubitationem omnem & suspicionem excluderent: non potuisset alijs vllis vti, magis proprijs & apertis, quàm quibus est vsus. Si igitur ea dicere potuit: quis dubitet, potuisse eum, ac proinde voluisse facere, quod ea verba significãt? Deo enim æquè facilè est rem aliquam facere, atq; dicere: siquidem verbo suo illam facit. Et quemadmodum super panem dixit illa verba: *Hoc est corpus meum:* ita fecit esse corpus suum. nec propterea vel in puncto Maiestatem & magnitudinem suam imminuit: sed potiùs ad infinitas Omnipotentię & Charitatis suæ diuitias ostendendas voluit, hanc summam & memoriam suorum mirabilium facere: vt se ipsum daret in cibum ijs, qui illi credunt, timent, & tanquam filij diligũt. qui magno sibi honori tribuunt, patrem habere adeò potentem ac bonũ, adeò generosum & magnanimum, vt magnitudinem reputet se se demittere, vt eos exaltet; & se se abijcere, vt eos extollat. Sicut enim non reputauit immensa sua Maiestate indignum, quod se demitteret ad suscipiendam formam serui. & ad crucem inter duos latrones subeundam, ob redemptionem hominũ: Ita non dedignatur formam cibi sumere, & sic ad ipsosmet venire, & ad interiora eorũ per se ipsum penetrare: vt suis illos donis repleat: sed potiùs in hac ipsa humiliatione illa mirabilia adumbrauit, quæ in ipsa mundi creatione, & in lege veteri, ac denique in ipsa noua fecerat. Nam ex omnipotentia, quam in illis ostendit, ostendit etiam se potentiam habere ad hoc mirabile edendum, in quo reliqua illa quasi in compendium & summam redegit.

e *Iudas in sua Canon. vers 10.*
f 2. *Pet.* 2. 10
g *Ioan* 6. 56
h *Matth.* 26. 26.

§. 1. *Mira-*

§. I. *Mirabilia in mundi Creatione.*

1. PRIMVM in initio mundi ostendit magnus noster DEVS suam omnipotentiam: quòd solo verbo ex nihilo fecerit cœlum & terram; & reliqua, quæ vacuum hoc repleuerunt. Cur ergò non poterit eodem verbo suo facere, quod de hoc Diuino sacramento confitemur? Perpendit huius rationis vim mirificè S. Ambros. dicens. Sermo Christi hoc conficit Sacramentum. Quis sermo Christi? nempe is, quo facta sunt omnia. a *Iussit* Dominus, & *factum est cœlum; iussit* Dominus, & *facta est terra*; iussit Dominus, & facta sunt maria; iussit Dominus, & omnis creatura generata est. Vides ergò quàm operatorius sit sermo Christi? si ergò tanta vis est in sermone Domini Iesu, vt inciperent esse, quæ non erant; quantò magis operatorius est, vt sint quæ erant; & in aliud commutentur? Cœlum non erat, mare non erat, terra non erat. Sed audi dicentem: b *Ipse dixit, & facta sunt; ipse mandauit, & creata sunt.* Ergò etsi non erat corpus Christi ante consecrationem, sed post consecrationem, dico tibi, quod iam est corpus Christi. Ipse dixit, & factum est; ipse mandauit, & creatum est. Hæc S. Ambros. Quibus addendum, quòd eodem ipso tempore, quo res omnes ex nihilo creando, DEVS omnipotentiam suam manifestauit; simul etiam suam ostendit immensitatem, qua in ijsdem ipsis Creaturis ipsemet esse cœpit. nam idē ipse immensus Dominus, qui à sua æternitate fuit in se ipso: cœpit, si ita loqui licet, expandere, & extendere se extra se ipsum, implendo ipsum cœlum, terram, & omnia quæ in eis sunt, nullo vacuo aut inani relicto: in quo ipse non esset per essentiam, præsentiam, & potentiam præsentissimus, realiter scilicet, ac verè in suis omnib. creaturis intimè existens; ostendens etiam in hoc, quàm illas diligat. Quid ergò mirum, quòd idemmet DEVS, factus pro nobis homo, qui in se ipso quasi contractus, & ad solam vnam humanitatem angustatus quodammodo erat, voluerit se extra seipsum effundere; suaque omnipotentia modum quendam immensitatis ostendere, assistendo hominibus, seipsum illis coniungendo, & ad illorum intima penetrando; vt ex hoc illi aduertant, eius in se amorem & bonum, quod illis communicare desiderat? Si verbū quod exit ex ore tuo, cùm sit reuera corporale, & non nisi vnum, ita effunditur & penetrat aures mille hominū, illud percipientium: quid magnum est, si Dei verbum caro factum, etiamsi vnicus tantùm sit Christus, ad multos homines intrare, & cum eis vnire se possit. Est enim verbum omnipotens, & Maiestatis immensæ; ideoque quod mandat fit; & quod iubet, executioni mandatur. Et quemadmodum facere potest, vt sit Creatura, quæ non erat; & vt non sit, quæ erat: ita potest eam permutare, sicut volet, vt eam, & per eam ingredi possit pro libitu suo.

2. CONIICE oculos tuos ad reliqua, quæ fecit ipse in mundi exordio: &

Lib. 4. de Sacram. c. 4.
a *Gene. 1. 16.*
b *Psa. 148. 5.*

intelliges, quàm ſit poſsibile, quod in Sanctiſsimo hoc Sacramento geritur: modò oculos habeas puros, cœleſtique lumine ad ea benè cognoſcenda illuſtratos. Non enim abſq; myſterio eſt, quod primo die dixerit Devs: c *fiat lux: & facta eſt lux: & diuiſit lucem à tenebris. appellauitq́; lucem diem, & tenebras noctem.* Hoc enim nobis ſignificare voluit, quod ſicut cœlo & terra, quę creauerat, non potuiſſemus frui, niſi lucem ſtatim creaſſet, qua ea videre & cognoſcere poſſemus: Ita ſupernis diuinitatis & humanitatis Chriſti myſterijs, & operibus, quæ fecit, gaudere, & frui non poſſumus, niſi lucē ille in intellectu noſtro creet, quā illa credamus, & cognoſcamus. d *Vanum,* inquit Dauid, *eſt vobis ante lucem ſurgere:* ſine qua nec laborare quis poteſt, nec vtile quid agere. Hac luce incipiunt fideles ab infidelibus; iuſtique à peccatoribus diſcerni. Illi enim ſunt filij lucis, hi tenebrarum; illi in die ambulant, hi impingunt de nocte; illi hac luce credunt, quòd Chriſtus Devs noſter ſit Omnipotens, ad conuertendum panem in Corpus ſuum; & vinum in ſuum Sanguinem: Ideoque ſeipſos excitant, vt tanto bono oblato fruantur; alij verò e *rebelles lumini,* excæcati ſunt, ne id credant, nec eo frui velint. Denique hæc lux eſt fortiſsimum aliud argumentum ad veritatem diuini huius Sacramenti confirmandam: ſine huiuſmodi enim de cęlo delapſa luce impoſsibile fuiſſet, tot homines, qui hactenus in Eccleſia fuerunt, ſanctos, ſapientes, nec paſsione aliqua, nec lucri alicuius intuitu ductos, ſenſus ſuos abnegare voluiſſe, & ſumma firmitate ac certitudine credidiſſe, quod hîc panis & vinum eſſe videtur, non id eſſe; ſed verum corpus & ſanguinem Iesv Chriſti. Quæ enim humanæ rationes talibus viris ad id perſuadendum ſuffeciſſent, niſi fidei ipſius lumen eam veritatem eos docuiſſet; & ipſe Devs omnipotenti ſuo verbo id illis perſuaſiſſet? Vt meritò dixerit Sanctus Bernardus, diuinæ omnipotentiæ miraculum eſſe, quòd fides cum humano intellectu coniungatur: per quam coniunctionem poſſumus credere, eam eſſe veram; ſiquidem ſolus Devs eam poteſt perficere.

c *Geneſ.* 1.3.
d *Pſal.* 126.2
e *Iob.* 14.13.
Serm. 3. *in Vigil. Nati.*

3. Ab hac itaque luce deductus, perge ad conſiderandum, quod reliquis diebus Devs fecit: & videbis, ſi in ſecundo die, ſolo verbo ſuo fecit f *firmamentum,* quod tantam aquarum molem adeò vnitam ſepararet, *aquasq́; quæ erant ſub firmamento, ab his quæ erant ſuper firmamentum, diuideret:* mirum non eſſe, quod eodem omnipotenti ſuo verbo in ſacra ipſa hoſtia firmamentum ponat corporis ſui cœleſtis: vnionem illam & connexionem diuidendo, quam panis accidentia cum ſua ſubſtantia; & vini, cum ſua habebant. Et ſi viſibilis hic ſol radijs ſuis terreſtres aquas in ſubtiliſsimas nubes conuertit, craſſum à ſubtili ſeparando: quid mirum ſi iuſtitiæ Sol radijs ſuæ omnipotentiæ craſſam panis ſubſtantiam in corpus ſuum glorificatum, & quodammodo ſpirituale factum, conuertat, in gratiam, & magnam

f *Gen.* 1.6.

ſumentis vtilitatem: ſeparando pretioſum eius à vili, & ſpirituale à carnali?

4. QVID autem de ijs, quæ DEVS tertio die fecit, dicemus, in quo partem aridæ terræ in plantarum multitudinem conuertit, ad viuentium alimentum? Et eodem die formauit Dominus DEVS in ipſa terra paradiſum voluptatis, in quo creaturus erat hominem? cuius terræ particulam conuertit in arborem vitæ, quæ in medio erat paradiſi, vt fructus eius immortalem homini vitam impartiretur. Quid ergo mirum erit, ſi magnus idem DEVS ſubſtantiam panis in hanc vitæ arborem, Chriſtum IESVM, conuertat: vt ſit nutrimentum & æterna vita comedentis? non erat rationi conſonum, quod Eccleſiæ paradiſus careret ſua arbore vitæ, ad ſuorum filiorum alimentum ac delicias; nec impoſsibile erat, alimentum corporale, & ordinarium hominum, panem ſcilicet, conuerti prodigiosè in arborem vitæ, quæ nutrimentum eſſet ſpirituale, & ordinarium iuſtorum.

5. SED vlterius adhuc Dei Omnipotentia progreditur in his naturalibus conuerſionibus. Nam ſolo ſuo verbo partem g *aquarum* cõuertit in *piſces & aues*; partem verò *terræ* in varia terreſtria *animalia*; & ex parte aliqua h *limi formauit* corpus *Adami*, *& inſpirauit in faciem eius ſpiraculum vitæ*: ex cuius *coſta ædificauit* corpus Euæ: quis igitur negauerit poſſe Deum, vt Sanctus Ambroſius ait, ex eo quod panis erat, facere corpus Chriſti? ſi enim verbum Dei potuit facere in momento, quod ſemina in multis menſibus & annis faciunt, & ex terræ particula, aut aqua abſque ſemine formare potuit perfectiſsima corpora: etiam nunc poterit panem in perfectiſſimum Saluatoris corpus conuertere: non quod tunc primùm eſſe incipiat, quod non erat; ſed quod ſubſtantiæ panis ſuccedat ſub eius accidentibus. Et, vt ait Sanctus Chryſoſtomus, quemadmodum verbum illud, quod in principio mundi dixit DEVS: i *creſcite & multiplicabimini, & replete terram*; ſemel tantùm ab ipſo Deo prolatum, ſuum hucuſque retinet effectum, concurrente naturâ ad rerum omnium generationem: Ita etiam Verbum illud CHRISTI Domini: *Hoc eſt corpus meum*; quamuis ſemel tantùm ab ipſo prolatum, in hodiernum vſque diem, & ad finem vſque mundi Eccleſiam replet diuino hoc Sacrificio & Sacramento; accedente tamen Sacerdotis conſecratione, qua verbum illud Chriſti in eius virtute repetit.

g *Gen.* 1. 20. 24.
h *Cap.* 2 7. 21.
Lib. 4. *de Sacram.* c 4. *S. Thom.* 3. p. q. 75. a. 8.
Homil. de Proditi. Iudæ.
i *Gene.* 1. 28.

§. 2. *Mirabilia veteris Legis.*

PERGAMVS ad mirabilia & ſtupenda Legis veteris, ex quibus valdè credibile fiet, quod Noua de hoc diuino Sacramento teſtatur.

Quod Sanctus Cyrillus Alexandrinus grauissimis his verbis prosequitur. Animus malignus quæcunque non intelligit, statim tanquam friuola, falsaque per arrogantiam eijcit; nulli cedens, nec aliquid supra ipsum esse existimans: quales Iudæos fuisse comperiemus. Nam cùm oporteret eos, qui diuinam virtutem Saluatoris ac potestatem, signorum miraculo perceperant, sermonem eius libenter suscipere: & si qua difficilia videbantur, eorum solutionem quærere: contrà omninò faciunt. Et a *quomodo potest hic carnem suam nobis dare?* de Deo non sine magna impietate conclamant. nec in mentem venit: nihil esse impossibile apud Deum. Nam cùm b *animales* essent (vt ait Paulus) *spiritalia* intelligere non poterant: Sed fatuitas quædam, tam magnum sibi videtur mysterium: sed nos magnum, quæso, à peccatis aliorum profectum faciamus, & firmam fidem mysterijs adhibentes, nunquam in tam sublimibus rebus illud, *Quomodo,* aut cogitemus, aut proferamus. Iudaicum enim hoc verbum est, & extremi supplicij causa. Ideò Nicodemus etiam cùm diceret. c *Quomodo hæc fieri possunt?* meritò audiuit. *Tu es Magister in Israel, & hæc ignoras?* aliorum igitur vt diximus, culpa perdocti, cùm DEVS operetur, non quæramus *quomodo*, sed operis sui viam atque scientiam illi soli concedamus. Ita profectò nos affici per Prophetam Isaiam Dominus ipse hortatur. d *Non* enim sunt *consilia mea*, inquit, vt *consilia vestra, nec sicut viæ vestræ, viæ meæ sunt, dicit Dominus: sed sicut exaltatur cœlum à terra; sic exaltatæ sunt viæ meæ à vijs vestris, & cogitationes meæ à cogitationibus vestris.* Qui autem sapientia & virtute adeò excellit: *quomodo* non operabitur ita miraculosè, vt operum suorum ratio mentem nostram effugiat? Nonnè vides, quid sæpenumerò mechanici faciunt? Incredibilia videntur nobis nonnunquam enarrare: sed tamen, quia similia ipsos fecisse vidimus: posse peragi ab ipsis facilè credimus. *Quomodo* igitur summis cruciatibus digni non erunt, qui rerum omnium opificem Deum ita contemnunt, vt *quomodo* in operibus suis dicere audeant? quem totius sapientiæ largitorem esse non ignorant: quem omnia posse Scriptura nos docuit. Si verò tu ô Iudæe, *quomodo* etiam nunc clamas: hanc tuam imperitiam ego quoque sequutus, libenter *quomodo* ex AEgypto exiuisti, rogabo; quomodo in serpentem Mosaica fuit virga conuersa? quomodo lepra manus affecta, vno momento temporis in pristinum statum restituta iterum fuit? quomodo in naturam sanguinis aquæ transierunt? quomodo patres tui per media maria, vt per aridam effugerunt? quomodo per lignum amaritudo aquarum in dulcedinem recidit? quomodo è lapide fontes aquarum fluebāt? quomodo stetit Iordanis? quomodo solo clamore inexpugnabilis Iericho cecidit? Innumerabilia sunt in quibus si *Quomodo* quæris, vniuersam euertere tibi Scripturam necesse erit; Prophetarum

Lib. 4. in Ioan. c. 13.
a Ioan. 6. 5. 3.
b 1. Cor. 2. 14.
c Ioan. 3. 9 10.

doctrinam, & ipsius Moysis scripta contemne, aut confitere omnipotentiam Dei, qui potuit illa facere, quia voluit. Quare credidisse Christo potiùs oportuit: & si quid arduum videbatur, ab eo humiliter petere, quàm veluti temulentos exclamare: *quomodo potest hic nobis carnem suam dare ad manducandum?* Non itaque amplius hoc dicas: sed demissè supplica, id vt velit tibi declarare, subijciens tuum iudicium eius dictis. Hæc ferè Sanctus Cyrillus.

Lib. 4. de Sacram. c. 4. & 5. & de ijs qui mysterijs initiantur.

EADEM prosequitur Sanctus Ambrosius, plura alia miracula addens à Cyrillo prædictis. ad cuius imitationem licet etiam interrogare. Quomodo Manna descendebat quotidie de cœlo mane, præcedente rore ad instar pruinæ? Quomodo Sol istud dissoluebat in pœnam negligentium: quod tamen ignis condiebat in alimentum diligentium? Et quomodo cùm omnes eandem colligebant mensuram, nihil tamen supererat, aut deerat ex ijs, quæ illis erant necessaria? Quomodo vermibus scatebat die sequenti; Sabbatho tamen non corrumpebatur, quod pridie fuit collectum? Quomodo, cùm vnus & idem esset cibus, vnamque tantùm haberet naturam, & proprium saporem; omnium tamen ciborum sapores in iustorum delicias continebat? Si igitur omnia hæc possibilia fuerunt omnipotentiæ Dei, volentis id ita fieri, vt populo, licèt ingrato, rebelli, & beneficium non agnoscenti indulgeret: cur non sit possibile eidem diuinæ Omnipotentiæ, quod de hoc diuino Sacramento nobis reuelauit: vt populo Christiano singulari hoc beneficio indulgeret? Si tot magnalia potuit, voluitque facere DEVS in eo cibo, qui CHRISTI Domini nostri fuit figura: quanto ampliora poterit, voletque in eo cibo præstare, quem ipsemet CHRISTVS tribuit: estque ipsamet veritas, quam illa figura referebat? a *Patres nostri omnes* (ait Apostolus) *eandem escam spiritualem manducauerunt, & omnes eundem potum spiritualem biberunt, bibebant autem de spiritali consequente eos Petra, petra autem erat CHRISTVS.* Illi manna comederunt, nos panem viuum, quem manna referebat: illi aquam bibebant de petra, nos sanguinem bibimus de viua petra, quam illa significabat. Non igitur porrigit nobis in hoc Sacramẽto purum panem, & purum vinum, quæ figura sint corporis & sanguinis eius: cessauit enim figura; sed verum corpus & sanguinẽ, per cibũ illum & potum figurata. Nam vt rectè Theophylactus perpendit: non dixit Christus D. N. comedite & bibite, hoc enim est corporis & sanguinis mei figura; sed dixit, hoc est corpus meũ & sanguis meus. Sed quoniam omnibus affert horrorẽ quendam, si humanam carnẽ comedere, talemq; sanguinem bibere cogitẽt, voluit ipse Dominus carnem suam accidentibus panis, sanguinẽ verò vini accidentibus occultare: quæ sunt aliàs cibus & potus hominum ordinarius: vt absq; vllo horrore, magno verò nostro commodo, illũ sub specie illa, &

a 1. Cor. 10. 3.

In Marc. 14. Matth. 26. Ioan 6. Idem Damas. inferius citandus.

figura

figura externa cibi ordinarij ſumeremus. O ſublimitatē charitatis Chriſti, qui, vt conuiuiū adeò diuinū nobis exhiberet, accepit ex figura, quod vtile erat, relinquens, quod erat noxium. Noxium eſt rem abſentem ſignificare: vtile verò & commodum, rem pręſentem ita occultare, vt ea frui ſine horrore liceat. Stupendo enim quodam modo panis figuram cum ſuæ carnis veritate coniungit: vt figura quidem prouocet ad ſumendum; veritas verò ſumptionem reddat vtiliſsimam. Hæ ſunt amoris adinuentiones, quæ ſtulti mundi iudicio, ſtultitiæ exiſtimantur: ignorat enim quid ſit, DEVM ſuas creaturas amare, ſuamq́ue omnipotentiam in huiuſmodi adinuentionibus earum gratia excogitandis oſtendere. Dauid (ait S. Auguſtinus) cùm ſe videret in conſpectu Regis Achis, extimuit valdè; & vt ſe à morte liberaret, quia vitam ſuam charam habebat; finxit ſe inſanū, immutando os ſuum, coram Rege, & (vt ipſe Auguſtinus legit) *ferebatur in manibus ſuis*. quaſi aggredi tentaret, quod erat impoſsibile; & facere, quod ſtultitiam præ ſe ferebat. At verò bonus noſter IESVS, vt nos à morte liberaret, veramq́ue vitam nobis largiretur: præſtitit reuera, quod fieri poſſe non videbatur: accepit enim ſe ipſum in manibus ſuis, cùm panem quem in eis habebat, in ſuum conuertit corpus. delirium videtur eſſe amantis, mordere velle quem amat: quaſi tentaret eum commedere. idipſum tamen, vt Sanctus Chryſoſtomus ait, ingentis amoris eſt indicium. quos enim amamus etiam morſu petimus, vt videamur eos velle comedere. Ideò S. Iob, ad oſtendendum magnum ſuorum domeſticorum erga ſe amorem, ait, conſueuiſſe illos dicere: *quis dat de carnibus eius, vt ſaturemur*. Quod ergo Iob nō fecit, hoc fecit dulcis noſter Ieſus, dans nobis ipſammet carnem ſuam in cibum, vt illa ſaturemur, in ſignū ſui ingentis erga nos amoris; & eius, quem cupit, vt nos erga ipſum habeamus, optantes eius carne ſaturari: vt cum Diuino eius ſpiritu coniungamur.

S. Auguſt. in Pſa. 33 Concio. 1. & 2.

1. Reg. 21, 13. Collabebatur inter manus eorū, & impingebat in oſtia portæ, deſfluebantq́ue ſaliuæ eius in barbam.

Iob. 31 31.

Ex his argumentum aliud non minus efficax deducitur, quàm fuerint præcedentia, ad veritatem huius Diuini Sacramenti comprobandam; eoſq́ue conuincendos, qui verè DEVM amant. Vbi enim eſt amor, non dubitatur de effectibus, quos facit amans, quando poteſt, vt voti ſui fiat compos. Cùm igitur amor, ſi vehemens eſt, cupiat, ſi poſsit, eum comedere, quē amat: vt vnum & idem cum ipſo fiat. quid mirum, ſi Chriſti D. amor, cuius potentia & ſapientia eſt immenſa, viam & conſilium inuenerit, quo, qui ipſum amant, obtineant, quod optant? Antiqui in figura tantùm illum comedebant: quia eorum amor debilis erat: Iuſti autem in lege gratiæ eundem in propria ſua natura comedunt: quia eorum amor eſt vehemens, nec vmbris, ſed veritatibus ſaturantur. Conſidera (ait S. Ambroſius) vtrum ſit melius, manna, an Chriſti caro? illud erat è cęlo, hæc autem de ſupra cœlum, & Domini ipſorum cœlorum. Manna erat corruptibile: at Chriſti corpus eſt

Lib. de iis qui myſteriis initiant: c. 9.

incorruptibili,& qui illud,vt oportet, gustauerit,à corruptione liber erit. Illud erat vmbra, hæc est ipsa veritas. quod si vmbra adeò in admirationem rapit:quantò magis rapiet ipsa veritas,cuius illa erat vmbra?

§. 3. *Mirabilia legis Nouæ.*

SED omissis Testamenti Veteris vmbris, veniamus ad stupenda, quæ sunt in lege noua. quorum initium (vt idem S. Ambrosius expedit)fuit cum quadam mutatione,supra omnia, quæ in ipsa natura esse cōsueuerunt, prodigiosissima.Nam hoc ipsum Seruatoris nostri corpus, quod est in hoc Sacramento,fuit in vtero Virginis sacratissimę efformatum:non vllius viri opera,sed virtute Spiritus S.per quam etiam in Sanctissimo hoc Sacramēto constituitur.Virgo non incredula,sed cum humilitate,& prudentia Angelum interrogauit : a *quomodo fiet istud,* quod scilicet conceptura & paritura sim filium,*quoniam virum non cognoscam:*& respondit ei Angelus: *Spiritus S. superueniet in te,& virtus altißimi obumbrabit tibi.*Eum in modum ait S.Ioannes Damascenus:si me interroges,quomodo panis mutetur in corpus Christi,& vinum cum aqua in eius sanguinem?respōdebo tibi:Spiritus S.obumbrat,& hæc omnia facit,supra id quod dicere possumus, aut intelligere.*b* Si *verbo Domini cœli firmati sunt, & Spiritu oris eius omnis virtus eorum.* Et ipsum Diuinum verbum volens fieri homo,accepit sibi ex purissimo ipsius virginis sanguine corpus,absque vllius viri opera:cur non poterit panē & vinum in suū corpus & sanguinē cōuertere? Et quēadmodum panis, quē tu comedis,vinumq; ꝙ bibis, vi naturali in corpus & sanguinē tuum conuertuntur, nec aliud corpus fit de nouo,extra illud, ꝙ prius habebas. Ita panis & vinū virtute Spiritus S.in ipsa cōsecratione cōuertuntur supernaturaliter in ipsū corpus & sanguinē,ꝙ habet ipse Saluator:quamuis modo diuerso. De quo modo si quæras quomodo fit,esseve possit,vt vnū idemq; corpus sit in cęlo & in terra,& varijs eius partibus; totumq; integrū in hostia adeò parua,& in qualibet eius parte?ad id etiā respondebo.Spiritū S. hic etiā adumbrare, suāq; omnipotētiā ostēdere: eius.n.verbū viuū est efficax, summeq; potēs. sed,vt idē S.Ioan.Damas.ait,modus est inscrutabilis.Satis itaq, tibi sit nosse: ꝙ ibi est,nō esse purā carnē,sed vnitam cum verbi æterni,& Omnipotentis Diuinitate,sicut accensus carbo est cū igne cōiunctus.Quod si ignis adeò est efficax,vt naturā aliā in suam possit transformare: quid mirum quod ignis Diuinitatis cū corpore Saluatoris vnitus,panis substantiā in ipsius corporis substantiā transmutet?nō tamē mutatis externis accidētibus,sed sub eis,pro vt libuerit,se ipsū collocando.Nā Diuinus hic ignis vrit ꝙ vult,intacto relicto,ꝙ nō vult.quēadmodū ignis ita se cū rubo cōiunxit, vt c *rubus* quidem *arderet,nō tamē cōbureretur.*Ita Diuinus hic ignis, cū panis accidētibus ita cōiungitur,vt licèt substantiā cōsumat,cui illa adhærebāt:illa tamē nō pereāt,

a Luc.1. 34. Lib.4.fide Orthodoxæ c.14.

b Psal.32.6.

c Exod.3.3.

ſed ſeruētur. Hinc fit, vt fides myſterij Incarnationis fidē cōfirmet Euchariſtiæ: incōparabiliter.n.maior eſt diſtantia inter Deū infinitū & hominem finitū, quā ſit inter panē & carnē, cū vtraq; res ſit creata. Si igitur Deus primā illam coniunctionē ſua omnipotentia perfecit; & infinitus cū eſſet, non eſt dedignatus hominis naturā ſibi cōiungere, propriā eius perſonalitatem creatā impediendo, diuina verò perſonalitate eius locū ſubeundo; vt ita vnus eſſet Deus & homo: nō eſt magnū quid, quod hic Deus & homo cōiungere ſe voluerit, cum accidentibus panis, remouens inde ſubſtantiā, quæ ibi erat, & in eius locū pretioſiſsimā ſuā carnē ſupponens, vt optimo, quo poſſet, modo vnum quid fieret cum omnibus hominibus. Nam (vt S. Thomas perpendit) nō decebat Dei Maieſtatem, perſonaliter ſe vnire cum ſingulis, quemadmodū cum humanitate Chriſti ſeſe vniuit: nec eius charitas continere ſe potuit, vt ſolus vnus homo, tanto illo bono frueretur niſi etiam ad cæteros aliquo modo deriuaretur. Ad hoc igitur cęleſtem hanc viam & cōſilium inuenit, vt DEVS & homo ſub forma cibi ſe collocaret: quò ad ſingulos illi pateret aditus: & per hoc Sacramentū ſingulis ſe cōiungeret. per quā coniunctionem, cęleſtem gratiæ & charitatis ſuæ vnionem illis communicaret. Multi (ait S. Chryſoſt.) modò dicunt, vellē formam & ſpeciem eius, vellem veſtimēta ipſa, vellem calceamenta videre. ſed attende, quod ipſum vides, ipſum tangis, ipſum comedis. Veſtimenta eius deſideras videre? ipſe verò ſe ipſum tibi tradit, non vt videas ſolùm: verùm etiam, vt tangas, vt in te habeas. Hic.n. Dominus vnicuiq; ſe vult in hoc Sacramento coniungere: nec filios, quos genuit in cruce, nutrici alteri tradit nutriendos: ſed ipſe propria ſua carne eos nutrit. vt intelligas, hanc carnem, quam à te accepit, tibi tradere, vt ea nutriaris. Quis paſtor vnquam membris ſuis oues ſuas nutriuit? multæ matres, poſt partum alijs nutricibus infantes dederunt: vt ſui pectoris lacte eos nutrirent. quod ipſe facere noluit: ſed proprio corpore nos alit, & ſibi cōiungit, atque conglutinat. Tanta igitur charitate atq; honore affecti, non torpeamus. Nō videtis quanta infantes animi alacritate mamillas arripiunt? qua preſsione papillis infigunt labia? Non igitur minore cupiditate nos quoq; ad hanc menſam, & ad huius calicis ſpiritualē accedamus papillam. imò verò maiori deſiderio, quaſi lactentes pueri gratiam ſpiritus ſugamus. Vnus ſit nobis dolor, vna mœſtitia, ſi hoc alimento ſpirituali priuemur. Hæc in ſumma S. Chryſoſtomus, qui os aureum appellari promeruit: eò quòd diuino huic pectori illud coniunxit: ex quo eloquentiam hauſit ad laudes eius, & magnalia prædicanda.

Opuſc. 58. c. 5

Hom. 60. ad popul. & 83. in Matth.

ALTIVS tamē adhuc de eiſdē magnalib⁹ ſentiebat ſupremi huius Regis ſpōſa, cū diceret: d *Oſculetur me oſculo oris ſui: quia meliora ſunt vbera tua vino, fragrantia vnguentis optimis.* Quamuis enim his verbis ſponſa præcipuè petat Diuini verbi Incarnationem, qua humanæ naturæ ſeſe cōiunxit, æternoque

d *Cant. 1. 1.*

Patri

Patri nos reconciliauit; & amoris doctrinam, quæ præstantior est, quàm timoris, gratiasque ac dona, quæ illum comittantur, in mundum inuexit: Sed simul petit etiam Sacratissimum Eucharistiæ mysterium, qua Diuinũ verbum incarnatum ori nostro coniungitur, per quod intrat ad interiora nostra: duoque vbera per vtramque speciem Sacramentalem (in quibus corpus eius, & sanguis continetur) ita nobis porrigit, vt eius gratiæ, charitatis, amabilis doctrinæ, & reliquarum gratiarum, ac donorum, quibus plena sunt, lac sugere valeamus. Et quamuis non semper nobis detur, ad hęc vbera accedere, vt communicemus, eiusque lac sugamus: semper tamen licet odore, ex eis afflante, interiùs confortari. Nam vbicumque illa sint, talem diuinitatis odorem spirant, vt sola præsentia sua aspicientes confortet, ac corroboret. Id enim insinuauit Saluator noster, cùm dixit: e *vbicumque fuerit corpus, illuc congregabuntur & aquilæ.* Nam, vt S. Hieronymus ait, quemadmodum aquilæ valdè procul percipiunt odorem cadaueris, quo accepto, ad illud se conferunt, vt carnibus eius alantur: Ita animæ, quæ instar sunt aquilarum, odorem sentientes corporis Seruatoris N. in cruce pro nobis morientis: quod in hoc Diuino Sacramento tanquam mortuum nobis proponitur: ad illud pernicissimè volant, cum ingenti desiderio, vitam & nutritionem suam ex pretiosissima illa carne & sanguine sumendi.

e *Matt. 24. 28.*

§. 4. *Triplex Sacræ Eucharistiæ Finis.*

TRES potissimùm fines licet ex his conijcere, ob quos voluerit Christus D.N. nobiscum in sanctissimo hoc Sacramento permanere. *Primus* est, vt spirituale esset animarum nostrarum nutrimentum, lac nobis v-berum suorum offerendo, cùm ipsum Sacramentum suscipitur. *Secundus* est, vt esset sacrificium suauissimum, & immensæ suauitatis oblatio in suæ passionis mortisque memoriam: quemadmodum in ipsa MISSA offertur. quæ genus quoddam est vocationis & inuitationis ad sacram Communionem: Nam odor confortans donorum & auxiliorum cœlestium, quæ Deus piè assistentibus huic sacrificio largitur, eos disponit ad Sacram Communionem, vt eiusdem Sacramẽti participes fiant. Quamuis autem ad vtrumque hunc finem cõsequendum satis fuisset Christum D.N. ad breue tantùm tempus, dum scilicet consecratio, Sacrificium, & S. Communio peraguntur, nobiscum manere: at hoc non satis illi fuit, ad infinitam suam charitatem, & amorem erga nos ostendendum: sed voluit diutiùs, & quasi habitator in ipsis templis habitare, quamdiu Sacramentales species perdurarent: vt ad eius præsentiam pro remedio nostrorum malorum, & laborum consolatione accederemus; & corda nostra, orationesque in eius conspectu effunderemus. Et hic *Tertius* est finis institutionis huius Sacramenti. Quam-

uis enim ex ipſo cœlo nos aſpiciat,audiatque: At nos ex hac terra eum non videntes,quaſi valdè à nobis remotum habemus. Cùm itaque nos corporei & viſibiles eſſemus,voluit conditioni noſtræ ſeſe accommodare,& nobiſcum ſub corporali,& viſibili forma inter nos ipſos permanere: vt propè exiſtẽtem cernere,& alloqui,cum eoq; conſuetudinẽ,& familiaritatẽ habere poſſemus:licèt velo illo eſſet coopertus: Qvod ſi dicas ad hæc omnia ſatis fuiſſe futuram imaginem & figuram eiuſdem Domini in cruce pendentis,aut in cœlo glorificati,& regnantis.Id quidem ſatis fuiſſet, ſi ita ipſe cõſtituere voluiſſet: at infinita eius charitas omnipotentiã ſuam adhibere voluit,vt medio alio magis glorioſo, ꝙ eius Diuina Sapientia adinuenerat,vteretur.maiori.n.honore decebat nos afficere in lege gratiæ,quàm in naturali aut ſcripta affeciſſet.In lege naturę a *Melchiſedech Sacerdos Dei altiſſimi panem & vinum obtulit*: idque in figuram (vt S.Patres interpretantur) oblationis,quam facturus erat Chriſtus D.N.quem Dauid b *Sacerdotem æternum ſecundùm ordinem Melchiſedech* appellat. Cùm igitur figuratũ excedere debeat figurã,quemadmodum corpus excedit vmbrã, & res ipſa ac veritas, picturam:fit,vt quemadmodum Chriſtus Ieſus Sacerdos Summus, dignitate ſuæ perſonæ infinitè excedit ipſum Melchiſedech: Ita etiã eius oblationis præſtantia,& excellentia,debeat excedere oblationẽ illã Melchiſedech.ac proinde nõ debuit hæc oblatio Chriſti eſſe purus panis,& merum vinum: quia tunc nullo modo exceſſiſſet panem & vinum Melchiſedech. Debuit itaque maioris excellentiæ res aliqua offerri ſub illa forma & ſpecie panis & vini.

a *Gen.* 14.18.
b *Pſ.* 109.4.

In lege quoq; veteri c *per ſingulos dies iugiter vnus agnus manè, & pars decima ſimilæ, & tantundem vini Deo offerebatur*; & ſingulis d *Sabbathis* ſiue hebdomadis, *duodecim panes, ex ſimila*, qui *panes propoſitionis* vocabantur,præter alia ſacrificia animalium,quæ diuerſis anni temporibus offerebantur. Idq; totũ fiebat in figura duplicis Sacrificij legis nouæ:alterius quidem cruẽti, in quo ipſe Chriſtus D.N.ſe ipſum in cruce obtulit;alterius verò incruenti, in quo idem Chriſtus D.N.ſeſe offert,in forma & ſpecie panis & vini.Pertinet igitur ad legis gratiæ excellentiam, vt quemadmodum cruentum eius ſacrificium infinitè excedebat antiqua: ita incruentum & quotidianũ multò eſſet illis excellentius, quo ſub panis & vini ſpeciebus, caro & ſanguis ipſiuſmet agni,qui tollit peccata mundi, offerretur, & ſic quotidianum hoc ſacrificiũ in dignitate correſponderet, eſſetque par ei, quod pro omnibus fuit oblatum in cruce.

c *Exo.* 29.38
d *Leu.* 24.7

Deniqve cùm Chriſtus D.N. voluerit, in Eccleſia ſua eſſe templa,in quibus adoraretur,& cultus ſeruitiumque à fidelibus ei exhiberetur;neceſſe fuit,horum templorum gloriam multò maiorem eſſe,quàm templi illius antiqui fuerit.non tam quo ad gloriam temporalem, quàm ſpiritualem iuxta Aggei prophetiam de templo Ieroſolomitano,quod tunc ædificabatur,

e *Agge.2.10* dicentis: e *magna erit gloria domus istius nouissimæ plus quàm primæ*, scilicet Salomonis. Id quod ad litterã impletum est, quemadmodum multi Doctores sentiunt: quando Christus D.N. in illud fuit ingressus. sua enim præsentia multò maiorem illi addidit honorem, quàm ante vnquam habuisset. Cùm igitur Ierosolomitanum illud templum tanto esset in honore, propter arcam Testamenti, quæ figura erat ipsiusmet Christi: æquissimum omninò fuit, vt templa nostra maiori in honore essent, in quibus altera arca noui Testamenti esset: non iam vt ipsius Christi figura, sed in qua ipsemet Christus cõtineretur, vt adoraretur, & obsequium ei præstaretur. ad quem tanquam ad refugij locum, cum maiori securitate fiduciaq; accederent Christiani, quã solerent Israelitæ ad arcam illam Testamenti. Et vt semel concludam, dico cum S. Chrysostomo: *dum in hac vita sumus, vt terra nobis cœlũ sit, facit hoc mysterium.* Idem.n. Dominus, qui sua præsentia honorem cœlo affert, lætificat, bonisq; replet beatos: ipsemet est nobiscum in terra cum tota potentia & granditate sua, vt bonis suis nos repleat, & participes aliquo modo eius faciat in terra, quod in cœlo beatis communicat. Quamobrem si eius f *voluntatem cupis fieri in terra, sicut fit in cœlo*, comede quotidianum hũc panem, quẽ petere iuberis: vt illam exequaris. Si vis sicut Apostolus g *cõuersationẽ tuam esse in cœlis*: panem hunc supersubstantialem comede, qui te supra te ipsum extollet: vt cum Angelis, & eorum Domino consuetudinem habeas. Ac denique, si cupis animam tuam fieri cœlum: panem hunc cœlestem comede. si enim thronus eius fueris, eris etiam cœlum: incipiens statim in terra vitam illam delibare, qua speras te fruiturum in cœlo. Hæc summa est eorũ, quę ad veritatem spectant: quam fides Catholica de altissimo, summeque venerando hoc Sacramento docet. cuius excellentias fusiùs in sequentibus capitibus ostendemus.

Hom.24 in 1.ad Corint.

f *Mat 6.11.*

g *Phi.3.20.*

CAPVT II.

QVOMODO CHRISTVS D. N. IN HOC SAcramento occultatus, per Fidem ac Meditationem, gustumq; & spiritualem Communionis fructum cognoscatur.

INTER Fidei nostræ mysteria, quod maximè absconditum est, nostrosque sensus fugit, est sanctissimum Altaris Sacramentum, quod ipse D.N. teste S.Augustino, in Apocalypsi a *Manna absconditum* appellauit, innuens (vt Hugo Cardinalis perpendit) antiquum illud Manna, Israelitis in deserto oblatum, quod absconditũ & Arcæ Testamenti inclusum intra Sancta Sanctorum seruabatur: sed multò tamen aliter. Illius.n. b *Manna* substantia erat res valdè minuta, & *quasi seminis Co-*

a *Apoc.2.17. S.Aug Bed. Ruper Vega ibid.*

b *Exo.16.31.*

riandri, & ex se corruptibilis. Ideoq; vt à populo illo rudi pluris fieret, positum fuit c *in arca* confecta *de lignis Setin* incorruptibilis, *laminisq́, ex auro purissimo intus & foris* cooperta, super quam etiam *corona aurea, & propitiatorium* erat positum *aureū*, & *duo Cherubin aurei ex vtraq; parte propitiatorij* erant positi. Nostri vero manna gloria omnis, & pretiositas est abscondita; & solùm operta tenuissimis quibusdam speciebus, siue accidentibus panis & vini, & quidem ex se corruptibilibus: at ipsius manna substantia infinitæ est maiestatis & grāditatis: est arca viua noui Testamenti, cōpacta & fabricata ex humanitate sacratissima Seruatoris nostri, & Diuina eiusdē persona: Est arca iam glorificata, immortalis, & incorruptibilis, exornata in exteriori corporis parte, splendenti quatuor gloriæ dotium auro; in interiori autem parte animę multò pretiosiori auro beatitudinis supremę, & visionis clarę ipsius Dei, cæterisq; scientijs, gratijs, & admirādis virtutibus, quas habet; estq́; immensi honoris corona, ob illustrissimas, quas meritis suæ vitæ, in passionis ac mortis obtinuit, victorias coronata, & super omnia est vnita propitiatorio Diuinitatis: q̄ est ipsū aurū sapientiæ, & bonitatis essentialiter. Quā ob causam Christus Devs & homo est nostrum propitiatoriū, malorum nostrorum remedium; bonorum verò omnium fons & origo, gloriaq; & honor Cherubinorū. oēs. n. Angeli eum adorant, eiq; ministrāt: & (vt S. Greg. ait) quando hoc mysterium peragitur, oēs illi tanquam serui assistunt, & vt suum Regem stipant, parati facere quicquid iusserit. Hęc tamen omnis gloria in hoc Sacramento latet. non .n. potuissent oculi nostri in hac mortali vita tantam gloriam sine aliquo velo aspicere; nec admirandis eius finibus, commodisq; gaudere, ad quæ hoc Sacramentum dirigitur: nisi aliquo velo fuisset obuelatum. Quamuis idem Dominus viam & consilium inuenerit; quo ita illum agnoscere liceret, vt & ipso, & prædictis commodis frui possemus. Sed prius modum indicemus, quo se ipse occultat, & postea modos aperiemus, & vias, per quas deprehenditur. ad vtrumque autem cognoscendum, conijciendi sunt oculi in id, quod ipse Christus D.N. in cœna vltima, accumbens cum suis Apostolis mensæ fecit: volens enim in eorum præsentia venerandum hoc Sacramentum instituere. d *accepit panem & benedixit, ac fregit, deditq́; Discipulis suis, dicens: accipite & comedite: hoc est corpus meum. hoc facite in meam commemorationem. Et accipiens calicem gratias egit: & dedit illis dicens: bibite ex hoc omnes. Hic est enim sanguis meus noui Testamenti, qui pro multis effundetur, in remissionem peccatorum*: & statim adiecit: *hoc facite, quotiescunque bibetis in meam commemorationem*, apertè illis significans, potestatem se illis dare ad faciendum idem, quod ipse fecerat, eisdemque verbis, quæ ipse protulerat.

c *Exod.25. 11 17.*

Lib.4. Dial. c.58.
S. Chrysost. lib.6. de Sacerdotio.

d *Mat.26.26*
Mar. 14.22.
e *Luc. 22.19*
f *1. Cor. 11. 23*

§. 1. *Verba ipsa Christi operiunt & aperiunt quod hoc Sacramentum in se continet.*

EX dictis itaque incipere licet, stupendum modum cognoscere, quo supremus noster Redemptor in Diuino hoc Sacramento se operit, & occultat, adhibens tanquam instrumentum, verbum illud Sacerdotis, quod dicit super panem, videlicet: HOC EST CORPVS MEVM, & super vinum: HIC EST SANGVIS MEVS. qui principaliter est verbi ipsius Diuini sermo, de quo ait Apostolus. a *Viuus est sermo Dei & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti, & pertingens vsque ad diuisionem animæ ac spiritus, compagum quoque ac medullarum, & discretor cogitationum & intẽtionum cordis.* Et hac Omnipotentia ipsi verbo exteriori inclusa, (vt S. Ambrosius ait) penetrat vsq; ad interiora panis, vbi scindit, separat, diuiditq; substantiam ab accidentibus; eam omninò destruens, & in nihilum redigens: accidentibus tamen integris relictis: sub quibus verum ipsius IESV CHRISTI corpus absconditur, concomitantibus illud etiam sanguine, anima, ac diuinitate, quæ omnia sunt in illo coniuncta, & sic confectum manet Manna absconditum, vt saturitatem & refectionem, cum ineffabili dulcedine, & suauitate suis electis præbeat.

a *Heb.* 4.12 *Ephes.* 6.17. *Lib.* 4. *de Sacram.* c. 4.

1. ET hæc est prima victoria, quam supremus hic noster Capitaneus obtinet, vt se in hoc Sacramento abscondat. nam vt ipsemet alia occasione dixit: b *cùm fortis armatus custodit atrium suum, in pace sunt ea, quæ possidet. Si autem fortior superueniens vicerit eum, vniuersa arma eius auferet, in quibus confidebat, & spolia eius pro libitu distribuet.* Erat panis & vini substantia tanquam fortis quidam armatus multis accidentibus & qualitatibus, quas natura illi dedit, vt sub eis se tanquam in propria domo conseruaret: Sed venit è cœlo Christus DEVS Omnipotens, qui diuini sui verbi gladio in momento eam vincit, & ex propria domo eijcit, retinens sibi spolia accidentiũ, sub quibus se ipsum abscõdat, cui propterea optimè competit nomen, quod Isaias illi imponit, cùm dicit: c *verè tu es Deus absconditus.* nunquam enim DEVS ita fuit abscõditus, atq; est in hoc Sacramento. Valdè quidem se abscondit, cùm d *semetipsum exinaniuit formam serui accipiens, in similitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo:* at multò ampliùs se in hoc Sacramento occultauit: cũ adeò se exinaniuit, vt solis panis & vini accidentibus sese contegeret. Per incarnationem ingressus est mundum, abscondẽdo se in vtero vnius virginis; vt in lucẽ inde prodiens, cũ hominibus cõuersaretur: at hic in mundũ venit sub forma cibi abscõditus, vt multò adhuc magis se abscõdat intra hominũ viscera; vt seorsim cũ singulis de ijs agat, quæ aliàs publicè & manifestè agebat cũ omnibus. Quando se ad passionem offerebat eò vsq; peruenit (ait Isaias) vt

q *Luc.* 11.21. c *Isa.* 45.15. d *Philip.* 2.7.

e *eius vultus quasi absconditus esset, ac despectus* ab hominibus, *vnde nec* hominem *eum reputabant*, donec eius corpus absconditum fuit in sepulchro, & anima descendit ad lymbum. At in hoc Sacramento omninò habet vultum hominis ita abscóditum, vt plurimi eum reputent merum panem: & sepelitur in obscuro quodam ventre, & nonnunquam alicuius peccatoris, qui est instar inferni. Denique tempore vitæ, passionis, ac mortis suæ, etiamsi eius diuinitas valdè esset abscondita: signis tamen externis aliquo modo sese prodebat, in grauitate, & modestia vultus; in heroicis, quæ faciebat, operibus; in patientia inuicta circa res, quas tolerabat: at in hoc Sacramento nulla sunt externa signa in accidentibus panis & vini, quæ aliud prodant eius, quod in se continet; & distinctum appareat ab eo, quod antea continebant. f *verè tu es* DEVS *absconditus*, DEVS *Israel Saluator*. dissipas enim aspectũ nostrum inaccessibili tuæ diuinitatis luce; & rebus illis, quas in tua humanitate fuisti perpessus; & hac figura, quam nunc accipis, vt noster fias cibus. Sed omnia hæc eò dirigis, vt noster fias Saluator, salutem nobis hoc modo tribuens, & redemptionem. e *Isai.* 53. 3. f *Isai.* 45. 15.

Sed quamuis valdè se abscondat, aliquid tamen semper relinquit, quod illum prodat: benè conscius, quod, (vt ait Ecclesiasticus) g *thesaurus inuisus* nullam *vtilitatem* affert possidenti. si enim eum non nouit, non poterit eo vti in suum commodum: & quantumuis delicatus, & pretiosus sit cibus: quamdiu intra putamen, durumve corticem cõtinetur, non potest degustari, donec aperiatur. Quare si proponatur in mensa ouum in cortice, aut malum granatum, aut nux aliqua non fracta, in quibus quod sumendum est latet: necesse est frangere, aut diuidere, vt degustari possit. Quis igitur diuinum hoc Manna absconditum nobis aperiet? nisi gladius verbi Dei, qui etiam diuisionem fecerat, vt ipse Dominus ibi absconderetur? Verbum illud omnipotens quod dicit: *Hoc est corpus meum* efficit, quod significat: & id significat, quod facit. Ideoque dum corpus Christi sub panis accidentibus abscondit, simul ostendit & manifestat, ibi non amplius esse substantiam panis, sed ipsiusmet Christi substantiam. g *Eccl.* 20. 32.

2. Et hæc est altera valdè gloriosa victoria, quam supremus noster Capitaneus obtinet aduersus hostes huius manifestationis: quorum antesignanus est proprium iudicium, quod à corporis sensibus gubernatur. Oculi enim illi dicunt: nos colorem & figuram panis videmus; aures, quando frangitur, panis strepitum audimus; odoratus & gustatus, odorem & saporem panis, percipimus; & tactus idem confirmat dicens: omnes qualitates quas tango, sunt panis. Ex quo proprium iudicium tumens & superbũ deducit: nihil ergò ibi est, nisi panis: accidentia enim indicant substantiam, cui adhærescunt. Sed contra huiusmodi hostes prodit in campum, & pugnam ipsemet Dominus, qui manna absconditũ promisit, munitus gladio,

h *Apoc.19.15.* de quo S. Ioannes, quod h *de ore eius procedit gladius ex vtraque parte acutus: vt in ipso percutiat gentes.* & in alio loco ipsemet Dominus i *pugnabo* (inquit) cum hostibus meis *in gladio oris mei:* illos conuincens ac dissipans diuino verbo meo. Quid ais ô proprium iudiciũ, cum quinq; carnalibus tuis sensibus? in quo confidis? ais, sub illis accidentibus in hoc Sacramento manere panẽ? deciperis, & valdè erras: nam, *hoc est corpus meum.* non itaq; panis ibi est, sed corpus meũ. Ego sum fidelis, & in dictis meis verax; ego, nec decipere quẽquam, nec ipse decipi possum: sum omnipotens, vt quidquid volo, faciam; nec potest quisquã infinitæ meę potentiæ resistere. Verbum meũ, & k *sermo meus, viuus est, & efficax, penetrabilior omni gladio ancipiti,* vt faciã *diuisionẽ* quãcunq; voluero, & pro libitu meo. Cùm primùm dixi: l *fiat lux, facta est lux.* cùm volui, m *ex aqua vinũ* facere, statim fuit factũ. ego cõgressus sum cum forti armato, cum substantia scilicet panis; eumque huius mei verbi omnipotentia ex domo sua expuli; eius spolia mihi retinens, quibus me contegerem: Quod iam vides, quod olfacis, quod gustas, & tangis, spolia sunt panis: intus aũt non panis latet, sed corpus meum. Si corporis tui oculi n *caligant* sicut *Isaac, tangensq́; manus Iacob pilosas, dicis: manus esse Esau,* audi verbum quod loquitur, & vocem in auribus tuis sonantem, & mox te ipsum corriges, dicesque, etsi *manus sint Esau, vocem tamen esse Iacob.* Attende, diuinum hoc Manna, absconditum esse aspectui, & reliquis corporis sensibus: à quibus si permittas te duci, dices esse manus, esse instrumenta, & accidentia solius panis; sed adhibe non solùm corporis, sed animæ quoque aures, verba quæ ego loquar, & quæ fides ipsa te docet: & intelliges, pilosas has manus alterius esse, quàm primo intuitu videatur. pellis quidem panis est: sed sub ea latet verus Iacob, luctator omnipotens, qui in conflictu & lucta legitima panem ipsum vicit, armaq; eius ac spolia retinuit, quibus se cooperiret. Hac igitur ratione Christus D. N. verbis in Euangelio Ecclesiæ suæ reuelatis aperit & manifestat, quod sub cibi huius visibilis cortice latet. Eisdem aũt verbis (vt S. Chrysost. ait) vincendum tibi est, & mortificandum iudiciũ tuum propriũ, & naturalis ex sensibus deductus discursus: quia proprium iudiciũ passim, & multis in rebus decipitur: ideoq; meritò captiuãdum in obsequiũ Fidei; & abnegandũ, ac reijciendũ in ijs, quæ sentit, ac iudicat: vt sic admittas, & credas, ꝙ ipsa fides te docet, & Ecclesia sancta credendũ proponit. Cogita, supremum hunc ducem, cùm ad hoc Sacramẽtum venit, hæc tibi in suo ingressu dicere: o *non veni pacem mittere; sed gladium, sed separationem.* venio enim ad faciẽdam duplicem separationẽ, vtramque omnipotentiæ meæ propriam; alteram in pane, dissoluens vnitionẽ; quam eius substantia cum accidentibus habebat; alteram in humano intellectu, coniunctionẽ illam dissoluens, q̃ habuit cum suis sensibus vt ab eis recedat, credatq; quod illi non assequuntur; & sese subijciat dedatq; ijs, q̃ ego dico.

Marginal notes: i *Apoc.2.16.* — k *Heb.4.12.* — l *Gene.1.3.* — m *Ioã.2.9.* — n *Gen 27.1.22.* — *Homil.83.in Matth. & 60.ad populum.* — o *Matth.10.34. Luc.12.51.*

SED

SED quamuis Dei verbum, quod fides nobis proponit, verè ſit gladius ad prædictam ſeparationem, & manifeſtationem faciendam: neceſſe tamen eſt, huius gladij aciem de nouo exacuere, vt exteriori, quam ſenſus percipiunt, ſpecie & facie ſuperata, progreſſus fiat ad id, quod interius eſt, & illis abſconditum. aſpiciendo illud mentis oculis cum magna viuacitate ac certitudine, quæ præcipuè oritur ab illuſtratione ſpiritûs diuini, cuius lux fidem ipſam illuſtrat, omneſque eius dubitationes explanat, multoque magis certã eam reddit, ac ſecuram in eo, quod credit; quàm ſi oculis ipſis illud videret. agens ſicut alter p *Moyſes cum inuiſibili*, atque ſi eum clarè *videret*. Hac inſigni illuſtratione adeò mirabiliter CHRISTVS Seruator noſter in nocte vltimæ cœnæ intellectum rudium illorum piſcatorum in momento illuſtrauit: vt ſtatim, atque verbum ſui Magiſtri audiuerunt, *Hoc eſt corpus meum*: ſeſe dederint, & certiſsimè, ac firmiſsimè crediderint, eundem ipſum Dominum, quem viſibiliter ad ipſos loquentem audiebant, abſconditum eſſe, & inuiſibiliter latere, ſub illis accidentibus panis, quæ in ſuis manibus habebat. tantamque reuerentiam, & æſtimationem conceperunt, vt nullus eorum auderet accipere & comedere; niſi ipſemet Dominus & Saluator id iuſsiſſet, & ad faciendum animaſſet. Hæc illuſtratio ſingulare eſt Spiritûs S. donum. & quoniam eſt eius verbum internum, eſt etiam gladius biceps; qui ſtupendas facit diuiſiones, & arcana admiranda reuelat; vincens quaſcunq; difficultates. Sed licèt Spiritûs diuinus eam cõmunicet, quãdo, & quomodo, & quibus vult: refert tamen plurimùm ad eam ſuſcipiendã, meditationi ſtudere, vt fidem ipſam extimulet, & illuſtret, penetrando ampliùs, quod ipſa de hoc Sacramẽto reuelat. Meditationis enim munus, ait S. Bernar. eſſe, res occultas manifeſtare, ſcrutari abſcondita, clauſos libros aperire, & ſecretiſsima arcana penetrare, accedẽte illuſtratione cœleſti, quæ eius conatus foueat. Et hac ratione agnoſcit abſconditum illud manna, & quod ſub albo illo velo occluſum continetur, vt in ſubijciendis conſiderationibus paulatim proponemus.

3. p Heb. 11. 27 Libr. 1. de Conſiderat.

§. 2. Ex delectationibus & fructibus, quos ſentiunt, qui Sacramentum ipſum ſuſcipiunt, veritatem eius manifeſtari.

QVAMVIS multùm proficiat Meditatio in magnalium huius Sacramenti cognitione, adhuc tamen Manna manet abſconditum. Eſt enim idẽ ipſe Dominus, qui illud promiſit futurũ, præmonuit: cùm dixit: a *neminem illud ſcire, niſi qui accipit*. omnis enim cognitio, quæ ratiocinationibus, & meditationibus innititur, exigua eſt, ſi cùm ea conferatur, quæ ex guſtu & experientia donorum obtinetur, quę ipſum Sacramentum cõmunicat, cùm ſuſcipitur. Quod intelligemus ex eo, ꝙ accidit Hebræis cũ ſuo

a Apoc. 2. 17.

Manna. Nam initio erat illis res abſcondita & occulta: venerunt autem in eius cognitionem, primùm ex auditu, deindè ex guſtatu. cùm enim rem valdè minutam, tanquam ſemen album in campo viderēt, nec ſcirent, quid eſſet: dixerunt ad inuicem b *Manhu: quid eſt hoc?* vnde res iſta huc venit, & quorſum nobis datur? ad quam quæſtionem, ex ignoratione ortã, reſpondit Moyſes: *iſte eſt panis, quem Dominus dedit vobis ad veſcendum.* Eſt enim c *panis cœli, & panis Angelorum*, dulcedine, & ſuauitate plenus: quo Moyſis teſtimonio, quod aure acceperunt, magnam de Manna cognitionem & opinionem conceperunt: non tamen omninò nouerant, quid eſſet: donec illud colligentes, & pinſentes comederent: & ipſo guſtatu admirandã eius dulcedinem, & ſaporum varietatem experirentur. Nam cùm vnicus tantùm eſſet cibus, carnes ſapiebat, piſces, & fructus, d *deſeruiens vniuſcuiuſque iuſtorum voluntati.* & excellētem adeò nouitatem ſibi inauditam, & incogitatam admirati, dixerunt: *Manhu!* quid eſt hoc, quod percipimus? O quã eſt dulcis & ſuauis panis hic cœleſtis, quem DEVS nobis ad nutrimentum, deliciaſq; noſtras dedit! hunc in modum ſenſim manifeſtatur Manna hoc ſanctiſsimum, quod in hoc Sacramento latet: quod adeò eſt occultum aſpectui noſtro, vt ipſe ſolus nihil aliud præſtet, (vt ſuprà eſt dictum) quàm dubitationes excitare, & mille quæſtiones mouere dicens! *quid eſt hoc,* quod exteriùs video? nam quicquid video, res eſt minuta; & nihil niſi panis videtur: ſi autem aliquid latet, quid illud eſt? vnde venit? quorſum nobis datur? ad quas ignorantiæ quæſtiones, reſpōdet Fides per auditum ingreſſa: e *hic eſt panis, qui de cœlo deſcendit, & dat vitam mundo*; panis viuus, in quo eſt ipſamet vita, quæ ab æterna morte præſeruat. Sed poſtquam Fides hoc dixit, & quicquid per auditũ excipimus, adhuc exigua eſt cognitio ac breuis: niſi accedat guſtatus, qui ipſum Manna comedat. delibata enim eius dulcedo, & mirabilium, quæ illa operatur, experientia, ineffabilem & ſtupendam eius excellentiam manifeſtat. Quemadmodum nullus (ait S. Baſilius) mellis dulcedinem in menſa propoſiti ſatis cognoſcere poterit, etiãſi plurima de eo audiat: donec particulam eius aliquam delibet. Sic etiam diuini huius Manna ſuauitatem nemo ſatis cognoſcet: niſi eam experiatur, & guſtet. Et propterea Chriſtus D. N. in ipſã nocte cœnæ, cùm hoc Sacramentum inſtituit, non ſatis eſſe exiſtimauit verbo dicere: f *hoc eſt corpus meum*: ſed etiam præmiſit: *accipite & comedite.* quaſi illis diceret: cibus hic cœleſtis nō proponitur, vt aſpiciatis tantùm; aut etiam adoretis: ſed etiam vt illum ſumatis, & comedatis: & ex effectibus, quos in animabus veſtris efficiet; & ſapore, quem vobis impertiet, agnoſcetis immenſam eius dulcedinem, diuinitatem, & omnipotentiam, quam continet. Cumque Apoſtoli, quod Magiſter obtulit, comediſſent, tantum in ſe ipſis ſenſum ex panis illius viui pręſentia ſenſerunt: quia tanquam viuens in eorum cordibus

b Exo. 16. 15.
c Pſal. 77. 25.
d Sapi. 16. 21.
e Ioan. 6. 33. 52.
Caſſian. Colla. 21. c. 12.
f Matt. 26. 26.

ferue-

feruebat; vt stupefacti dixerint: quid est hoc? quis hic sapor? quæ dulcedo, quæ efficacitas, quis hic feruor, quem intra nos ipsos experimur? Nulla lingua id sufficit declarare; nec vllus intellectus assequi, & cõprehendere. O si te magno feruore ad Cõmunionẽ præparares: vt DEVS delibãdam tibi huius Manne absconditi suauitatẽ & sublimitatẽ percipere faceret! Abscõditum (inquit Richard.) appellatur hoc Manna, eò quòd filijs huius seculi, tepidisq; verè sit occultũ: non verò filijs Dei & feruentibus. Abscõditum est ipsi carni, quæ illud non degustat; sed non spiritui, qui delibat, eoq; recreatur. huic enim iam est aliquo modo manifestum; quamuis adeò sit insolitum, quod sentit; vt rei nouitate admiratus dicat: quid hoc est, quod intra me sentio? quis cogitasset tantam Deum dulcedinem in hoc Sacramẽto posuisse? g *O quàm magna est* (ait Dauid) *multitudo dulcedinis tuæ, Domine, quam abscondisti timentibus te!* Verè, ait S. Bernardus, ob Dei obsequium, non consolationes amittimus, sed commutamus: carnis scil. solatia, pro solatijs spiritus; dum Manna quidem dulcissimum, sed carni absconditum accipimus: non enim percipitur, nisi in secreto cordis tentationum igne purificati, postquam victoriam de eis reportauit. HAE sunt in genere duæ viæ, ad cognoscendam huius diuini Sacramenti præstantiam: de quibus magis in particulari in sequentibus Capitibus disseremus.

Lib. de præparat. ad Cõtempl. c. 30.

g *Psal. 30. 20.*

Lib. de Conuers. ad Cleric. c. 21.

CAPVT III.

PONVNTVR SEPTEM CONSIDERATIONES rerum omnium, quæ in sanctissimo Altaris Sacramento continentur.

QVONIAM prima via ad perfectam diuini huius Sacramenti notitiam, & æstimationem, est Meditatio, & Contemplatio rerum, quę in eo latent, ad eum modũ, quo fides Catholica eas reuelat, operæpretiũ erit, ab ijs inchoare, quæ per meditationem haberi possunt. Illa siquidem est, quasi explorator quidam, qui communicaturos præcedit, ad explorandum, quid in hac promissionis cœlestis terra inueniatur; & aliquid de eis fructibus per communioné, quam spiritualẽ dicimus, adferendum. Quæ Communio spiritualis famem in nobis irritat, ingensq; desiderium excitat ad magis adhuc interiora ingrediendi; & Sacramentalem ipsam suscipiendi; vt fructus eius dulcissimos plenè degustemus. Ita, vt statim post Communionem, dicere liceat Meditationi, quod Samaritæ, postquã cum Christo sunt loquuti, mulieri Samaritanæ dixerũt: a *iam non propter* solam *tuam loquelam* magnalia huius Domini *credimus*; sed etiã propter experientiam, quam in nobis sentimus, *credimus, & scimus, quia hic est verè Saluator mundi.* Ex quo fit, vt ipsa meditatio, plurimũ iuuet animę pręparationem ad cõmunionem Sacram, fructusq; ex ea colligendos. Nam

a *Ioan. 4. 42*

etiam in ea ignis accenditur affectuum, vt ipse cibus sit vtilis suscipienti; & postea etiam adiuuat, ad agendas gratias, ob acceptos fauores & beneficia. Propter omnes hos fines subijciemus hîc septem Meditationes; ex quibus hauriatur omnium magnalium, quæ in diuino hoc Sacramento continentur, plenior cognitio. eruntque tanquam fundamentum eorum, quæ de ipso ad nostrum institutum dici poterunt.

Consideratio prima generalis de rebus omnibus, quæ in Sacra hostia & calice continentur.

Pro die Dominico. Pūctum. 1. PRIMVM oculos fidei conijce in quinq; res, quę sub accidentibus panis & vini cōtinentur: quæ veluti summa quædā, siue capita sunt omniū, quæ in hoc diuino Sacramento inueniūtur: CORPVS scil. IESV Christi D. N. pretiosus eius SANGVIS, ANIMA sanctissima, MERITA eiusdē infinita & satisfactiones, ipsa deniq; ęterni verbi PERSONA cum tota sua DIVINITATE, in quibus rebus apparet infinita huius Domini charitas, & profusio. Nam suprema alicuius hominis charitas, & liberalitas in eo maximè eminet, ꝙ summū tribuat quod potest, & habet; idq; cùm amore adeò perfecto, vt totum illud, parùm illi esse videatur; aut ita illud, quasi nihil esset, occultet. non enim ob inanē ostentationē, sed ex puro, & mero amore illud largitur: iuxtà illud quod dicitur in Canticis: a Cant. 8. 7. a *si dederit homo omnē substantiā domus suæ pro dilectione, quasi nihil despicit eam.* O homo plusquā homo, Christe IESV, Deus & Homo verè! quā accōmodatè infinitam tuā charitatē nobis in hoc Sacramento manifestas! totam domûs tuæ substantiā, nihil eius excipiendo, nobis tribuens! Hîc enim tuā ipsam domū, tuum scil. corpus Sacratissimū nobis tribuis; substantiā quoq; qua domus illa alitur, pretiosum scil. tuum sanguinē; habitatorē eius, sanctissimam animā tuam, ac diuinam tuam personam; supellectilem, qua illa exornatur; thesaurum, qui illā ditat, tuas scil. virtutes & merita infinita. Et cùm donum hoc reuera sit infinitum: ita tamen illud occultas, vt parum aut nihil tibi esse videatur; siquidem illud inuoluis, ac tegis accidentibus vnius boli panis, & vnius sorbitiunculæ vini: vt sic appareat te omnia ex amore, & ad infinitam tuam charitatem fidelibus tuis manifestandam effundere. Laudet te ô Domine ipsamet Charitas tua; & ob tale donum glorificet! illa siquidem sola hoc plenè facere potest. Sed quid meritò pro tanto dono offerre ego potero? en totam substantiam domûs meæ, corpus, sanguinem, animam, & totum meipsum, cum omnibus meis fortunis, libertate; & omnibus, quę vel nunc habeo, vel habere possum, tibi offero. Quod totum exiguum valdè, & quasi nihil est comparatione eius, quod tu mihi largiris, & quod ego offerre tibi cuperem: siquidem si plurima alia haberē, omnia simul offer-

rem. Ex nunc Domine cum Sponsa dicere statuo : b *dilectus meus* totus *mihi, & ego* tota *illi*. ille enim totum se in meum tradit nutrimentum : & ego me totam eius consecro seruitio : & cùm ipse nihil eorum, quæ habebat sibi retinuerit, sed totum se dederit : nihil ego eorum, quæ habeo, retinebo mihi: sed quidquid illud est, ipsi ex nunc trado. b *Cant. 2. 16.*

Sed vlteriùs progreditur charitas, & liberalitas Saluatoris in his donis, & modo ea largiendi. multò enim plura largitus est, quàm promiserit; & quàm ad necessitates nostras reparandas erat necessariũ. Promiserat quidẽ ipse, daturum se nobis, c *carnem suã & sanguinem : vt non moreremur, sed viueremus in æternum.* ad quod suffecisset, si carnis suæ particulam qualis illa fuit in eius circumcisione abscissa; & sanguinis sui guttam aliquã, qualis illic fuit effusa nobis reliquisset : Nam, cùm istæ partes infiniti essent valoris, quia caro & sanguis erãt Dei, satis erant pro nostro remedio : sed quemadmodum infinita eius charitas non se ijs continuit, quæ fecit in circumcisione: sed voluit vlteriùs totã suam carnẽ in passione vulnerari, & cruciari, totumq; sanguinẽ effundi, vt eius redemptio esset copiosissima : ita etiã vult totam suam carnẽ, totumq; sanguinem ad nutrimentũ nostrũ nobis dare: ad maiora ostendenda indicia amoris, ac desiderij, quo tenetur, vtilitatis & commodi nostri. Et similiter : quamuis ad veritatẽ verborum Consecrationis satis fuisset, nobis dare in Sacra hostia solum corpus, & in sacro calice solum sanguinẽ : voluit tamen, vt cum ipso corpore sanguis quoque, & anima cõiungeretur; & similiter cum sanguine anima, & ipsũ corpus: & oĩa simul cũ ipsa diuinitate cõiungi: ita vt quicquid ipse habet, coniungatur cũ omnib⁹ quæ nos habemus; eaq; sanctificet ac perficiat. hac ratione nos obligans, vt sanctissimus in corpore, & in anima, in carne, & in spiritu : & vt liberaliter illi offeramus, non solùm ꝙ iubet offerri; sed etiã quod vel tantũ consulit. O Devs liberalissime, cuius liberalitas nostrã omninò obscurat: eò quòd tanta tua liberalitate, adeò nos tibi reddas debitores, vt quicquid pro gratiarũ actione offerre possumus, quasi nihil esse videatur! Quid. n. dare tibi possumus quod tuũ non sit? & quid offerre, ꝙ non ex obligatione debeamus? accipe Domine ꝙ mihi dedisti, adeò. n. liberali & generosa voluntate illud offero, vt quamuis totum fuisset meũ, nec tibi tot nominibus debitũ, liberalissimè tibi obtulissem: vt ita tibi obsequi & placere possem. Pũctum. 2. c *Ioan. 6. 53.*

Sed multò adhuc ampliùs admirationẽ mouet, ac recreat ipsa diuinæ sapiẽtiæ adinuentio, ad hanc suã liberalitatẽ erga nos pleniùs explendã. Quis enim sciuisset, aut facere potuisset: vt perfecti alicuius viri corpus, res adeò parua caperet, qualis est hostiæ particula? & vt totus ei⁹ corporis sanguis in vna gutta vini cõsecrati contineretur, d *durus est sermo iste*, (dicebãt aliqui ex ei⁹ Discipulis proterui) *& quis potest eum audire?* sed omnipotens noster Devs, cuius viscera ob magnitudinẽ suæ misericordiæ sunt tenerrima, nouit Pũctũ. 3. d *Ioan. 6. 61*

ita pinſere, ſuumq; corp⁹ & ſanguinẽ cõprimere: vt minima particula totũ caperet; eſtq; cibus, & potus noſter. e Iſai. 30. 20. e *dabit* (inquit Iſaias) *vobis Dominus panẽ arctũ, & aquam breuem*. & quis panis magis arctus, q̃ qui in vno bolo integri hominis corpus cõtinet: & quis hauſt⁹ magis breuis, quã q in vna gutta totã hominis ſanguinẽ includit? O DEVS liberaliſsime: qui f *menſuram bonam, &* f Luc. 6. 38. *confertã, & coagitatã, & ſupereffluẽtem*, daturũ te nobis ꝓmiſiſti; & quid aliud eſt diuinũ hoc Sacramentũ, quã menſura quędã huic ſimilis? menſura. n. eſt g Zac. 9. 17. *bona*: quia cõplectitur, quod eſt g *bonũ & pulchrũ Dei*; eſt *plena*; quia virtutes oẽs, & merita IESV Chriſti cõtinet; eſt *coagitata*: quia omnia redigit ad paruum & breuẽ bolum; eſt *ſupereffluens*: quia plus dat, quã ad reparationẽ noſtrã ſit neceſſariũ: adeoq; copiosè, vt ꝙ ſupereſt, ſit infinitũ. Filios Iſrael iuſſeras olim, certã menſurã ſingulos ex Manna colligere; & vnuſquiſq; in ea h Exo. 16. 16. menſura habebat, quo ſe aleret ſufficienter: ita, vt h *nec qui plus collegerat, habuit amplius: nec qui minus parauerat, reperit minus, ſed ſinguli iuxta id, quod edere poterant, cõgregauerunt*. Sed quid illi mẽſuræ ad hãc, in qua datur verũ Manna infinitæ dulcedinis & excellentiæ, ita cõpreſſum & coagitatũ, vt tantũ in exigua parte Sacramenti accipiatur, quantũ in magna? quamcunq; partẽ reuerẽter ſuſcipiẽti dederis; tribuis illi ingentis magnitudinis menſurã: *bonã*, ob gratiã, quam cõmunicas: *plenam*, ob augmentũ omniũ virtutũ; *coagitatã*, ob firmitatẽ, quã ſimul concedis; & *ſupereffluentẽ*, ob ea, q̃ addis ex liberalitate, tribuẽs illi etiã illuſtrationes tuas, & cõſolationes ſpirituales: idq; interdũ in tanta abundãtia, vt feruor interior nõ potens ſe intra cor ipsũ continere, ſuꝑeffluat, cũ magnis iubilis & lętitiæ ſaltibus. O ſi mihi daretur, ita me ad te ſuſcipiendũ præparare, cũ menſura quadã ſanctis cogitationib⁹ referta; multis mortificationib⁹ coagitata; & feruẽtibus affectib⁹ ſuꝑeffluẽte: vt bonis frui poſsẽ, quę in S. hoc Sacramento largiris? ſiquidem tu dixiſti: i i Luc. 6. 38. *qua menſura menſi fueritis, remetietur vobis*, tantam ſcil. gratiæ menſuram nos accepturos, quanta fuerit mẽſura noſtræ diſpoſitionis ad eã ſuſcipiendam.

DENIQVE elucet infinita Dei liberalitas in eo, ꝙ bis eandẽ rem in hoc Sacramẽto largiatur. Quicquid enim dedit in Sacra hoſtia: idẽ dat etiam in calice, ſi & is eſt ſuſcipiendus. nam carnem, quæ propriè non eſt niſi cibus, ita parat, conditq; in calice, vt cum ipſo ſanguine ſit potus: & ſanguis in ipſa hoſtia ſit cum ipſo corpore cibus: hos enim modos, & vias hic Dominus adinuenit, vt ſuis electis magis indulgeret. ſanguine ipſo ſuo ratificans, & confirmans bonum, quod facit in illorum gratiam.

Conſideratio ſecunda; De glorioſo Chriſti D. N. Corpore.

1. Pũctum. PRIMVM agnoſcendum eſt, & aſpiciendum in Sanctiſsimo hoc Sacramento glorioſiſsimũ D. N. corpus, cum ea integritate, pulchritudine, & maieſtate, quã habet in cœlo empyreo, quatuor gloriæ dotibus exornatum: quas in die ſuæ reſurrectionis induit. Nã ibi eſt immortale, & *impaſsi-*

bile, sole ipso millies *splendidius*, cũ *agilitate*, & *subtilitate*, siue spiritualitate, q̃ iuxtà gloriosum ipsius statũ illi cõuenit: & cum tanta in singulis suis partibus pulchritudine & elegantia, vt omniũ ipsum aspicientiũ animos & affectus ad se rapiat. Ibi enim existẽti competunt admirandæ illę proprietates, quas eius sponsa in libro Canticorum refert dicens: a *Dilectus meus candidus & rubicundus, electus ex millibus. Caput eius aurum optimum, Comæ eius sicut elatæ palmarum. Oculi eius sicut columbæ super riuulos aquarũ, quæ lactæ sunt lotæ. Labia eius distillantia myrrhã primã. Manus illius tornatiles, aureæ, plenæ hyacinthis. Venter eius eburnius, distinctus Saphyris. Crura illius colũnæ marmoreæ, quæ fundatæ sunt super bases aureas, species eius vt libani, electus vt Cedri. Guttur illius suauissimum, & totus desiderabilis*, dignissimusque qui ab omnibus hominibus ametur. Cùm igitur, vt ipse Dominus dixit: *b* vbi est corpus, illuc congregãtur & aquilę: accipe tu alas, & oculos aquilę, vt spiritu appropies ad Saluatoris tui corpus sanctissimũ; penetra illud velũ, quo tegitur: & intuere quasi nõ velatũ: c *contemplans* (vt ait Apost.) *reuelata facie gloriã* huius *Domini*: vt amore *transformeris in eandem eius imaginẽ*. Cogita ipsum post suã resurrectionẽ te velle visitare, vt confirmet in te dona, quæ in spirituali tua per Saramentum pœnitentiæ resurrectione tibi dedit; & virtutes communicet, quas eius gloriæ dotes repręsentant: *immortalitatem* sc. cum perseuerantia in eius amicitia: ne morte culpæ aliquãdo moriaris; *impassibilitatẽ* cũ heroica patiẽtia: ne tribulationũ causa deficias; *claritatẽ* cum Fide viua: vt ei⁹ diuina mysteria cognoscas; *agilitatem* cũ obedientiæ prõptitudine, ad omnia eius pręcepta exequẽda; & *subtilitatẽ* cum abrenunciatione rerũ omniũ carnalium & terrenarũ: vt solùm spirituales ac Diuinas ames, & amplectaris. O corpus sacratissimũ mei Saluatoris! siquidem vis cum meo cõiungi; transforma me in istã gloriæ tuæ imaginem; easque proprietates mihi largire, quæ in tuo eluxerunt. O Saluator pulcherrime! fac me tua præsentia *album* per gratiam; *rubicundum* per charitatem; *electum* ex millibus, per feruorem spiritus inter multos; sit *caput* meum tanquam aurum, vt cœlestem tuam imiter sapientiam; *comæ* meæ sint sicut elatæ palmarum, vt cęlestes semper habeã cogitationes; *oculi* mei sint sicut *columbæ*, ob intẽtionis simplicitatem; *labia* mea sicut *lilia*, vt semper sancta verba loquar; *manus* meæ *tornatiles*, plenæque *hyacinthis*, vt opera semper cęlestia præstem; sit *venter* meus eburneus cũ *Saphyris*, vt plenus sim effectibus firmis, feruentibus, ac diuinis; sint & *crura* mea sicut *columnæ* marmoreæ, fundatæ super *bases aureas*, vt constans & firmus sim semper in ijs, quæ ad tuum obsequium spectant; nec propter rem vllam creatam flecti me patiar; sed gratiæ Creatoris firmiter innitar; *species* mea sicut mons sit *Libani*, modestiam & grauitatẽ in moribus semꝑ ostẽdens: tuos semper in omnibus, & per oĩa imitando; vt nihil in me sit, quod à te non possit amari.

Mox magis in particulari signa aspicies quinque vulnerũ, quæ in sacra- 2. Pũctum.

a *Cant.* 5.10.
b *Matt.* 24 28.
c 2. *Cor.* 3.18

tiſsimo ſuo corpore retinet,in pedibus,manibus,& latere:tanquam quinq; immenſi ſplendoris ſoles:quæ pulchritudinẽ eius vehementer adaugent;& tanquã quinq; d *fontes Saluatoris*,ex quibus,vt olim copioſiſsimus fluxit ſanguis:ita nũc *aquæ* fluũt viuæ gratiarũ cęleſtiũ, quæ cum *gaudio hauriuntur* ex diuino hoc Sacramẽto.Quæ e *vulnera* cũ eadẽ ipſa ſint,quæ Apoſtoli in cœnaculo exiſtentes,in die Reſurrectionis tetigerunt & palparunt, quo tactu repleti ſunt magno f *gaudio*;& S.Thomas,cũ eadẽ tetigit,adeò fuit mutatus & illuſtratus;vt exclamãs dixerit. *Dominus meus & Deus meus*:accede tu quoq;, eaq; ſpiritu tãge:&,dũ cõmunicas,cogita,te labijs tuis tãgere, & exoſculari, quãuis velo illo tecta;aut te accedere ad vulnus lateris,vt viuã aquæ gratiã, & pretioſiſsimũ charitatis liquorẽ haurias. ꝙ ſi viua Fide feceris:& gaudio repleberis;& adeò mutaberis,vt cum S.Thoma dicas: verè hic eſt *Dominus meus & Deus meus!* gloria mea & beatitudo mea! & vnde tantum mihi bonũ, Domine,& tantus honor, vt vulnera tua ego contingã, & te ipſum accipiẽs ad viſcera mea tranſmittam? O fontes mei Saluatoris, diſtillate in me viuam aquæ gratiam,quæ ſitim meam, qua illam appeto,exſatiet. O corpus ſacratiſsimum tanquam ſignaculum vulneribus hiſce cœlatum, g *pone te vt ſignaculum* ſuper cor meum, virtutes illi imprimens, quas tuis vulneribus comparaſti. Obſigna pedes meos,vt bonis ſemper greſsibus incedam;obſigna manus,vt bona ſemper opera exerceant;obſigna & latus,vt bonos ſemper affectus amoris tui cauſa proferat in æternum.

d *Iſa.12.3.* e *Luc.24.39* f *Ioa.20.28* g *Cant.8.6.*

Pũctum 3.

EODEM modo inſpicere poteris in capite glorioſiſsimi huius corporis, ſigna & veſtigia coronæ ſpinarum,quæ illud pupugerunt; & coronæ figurã conſtituunt,tanquam ſeptuaginta duarũ ſtellarum immenſi ſplendoris: tot enim foramina,ſeu vulnera ſpinæ illæ inflixerunt. Aſpicies etiam in eius ſacratiſsimo dorſo flagellorum ſigna, quæ tanquam plumariũ opus pulcherrimum veſtẽ pretioſiſsimã gloriæ & Maieſtatis eius exornãt. Et quando ad ipſam Cõmunionem ſacrã accedis:cogita, dici tibi ab Angelis illud Canticorum: h *egredimini & videte filiæ Sion Regem Salomonem in diademate,quo coronauit illũ mater ſua,in die deſponſationis illius,& in die lætitiæ cordis eius.* O anima mea,ſi vera es filia Sion,cupiẽs ſponſi cęleſtis gloriã cõtemplari:intuere hic verũ Salomonẽ,regẽ pacificũ,& mundi pacificatorẽ,ſub illa cortina & velo latẽtẽ:& videbis immẽſę glorię corona coronatũ,q̃ ignominię corona promerit⁹ fuit,ſibiq; cõparauit. Hãc ignominiæ coronã illi tradidit mater eius ſynagoga in prętorio Pilati:qua in crucis thalamo cũ ſummis corporis cruciatib⁹, ſed ſummo tũ ſuperioris partis animæ gaudio Eccleſiã ſibi deſpõſauit. At gloriæ coronam,quam nunc geſtat, tradidit illi tanquam mater ipſa Diuinitas. voluit enim ęternus Pater,dilecti ſui filij labores,& perpeſsiones eã corona remunerare,iuxta illud Apoſtoli: i *videmus Ieſum propter paſsionem mortis,gloria & honore coronatũ.* Egredere itaq; vt fide viua in hoc Sacramẽto

h *Cant.3.11.* i *Hebr.2.9*

videas, exteriùs quidē figurā eiùs paſsionis, & mortis, quæ ibi proponitur; interiùs autem coronam gloriæ, quam eadem paſsione eſt promeritus. Cogita diuinum ſpiritum tibi dicere: k *Ecce homo*, qui hic eſt abſconditus, exteriùs quidē ita eius figura obſcurata, vt nō videatur eſſe homo, ſed panis; interiùs tamē adeò glorioſus; vt ſit plus quā homo: quia eſt etiam verus Deus. & cùm ita eū aſpexeris, ſuſcipe intra te amanter, vt te transformet in ſe. Deniqve idem Saluatoris tui corpus aſpice, licèt adeò arctatum, nihil tamē de mole & integritate ſua amittere: quia infinita ſua ſapientia & omnipotentia nouit ac potuit ita illud accommodare: vt totum & integrum in tota ſit hoſtia, & in ſingulis eius partibus; tantumque in vnaquaque ſuſcipiatur, quantum in reliquis, quemadmodum ſupra oſtendimus. k Ioan. 19. 5.

Conſideratio tertia de pretioſo Chriſti D. N. Sanguine.

Pro Feria tertia.

Primvm Intuere oculis fidei pretioſiſsimum Ieſu Chriſti D. N. ſanguinem, tam in ſacra hoſtia, quàm in calice: licèt interſit, quod in ſacra hoſtia ſanguis comitatur corpus, adimplens eius venas: in calice autem corpus comitatur ſanguinem, præbens illi venarum vaſa, in quibus continetur: quia non ſeparat ſe ab illis. Sed quoniam in ipſa Chriſti paſsione fuit à corpore ſeparatus, qui in remiſsionem peccatorum noſtrorum fuit effuſus, cōſecratur ſeorſim ab ipſa hoſtia. Et quoniam in reſurrectione corpori fuit iterùm coniunctus in eius venis, ideò nunc & in calice eſt & in hoſtia, ad quod ſignificandum ponit Eccleſia in ipſo Miſſæ ſacrificio Sacræ hoſtiæ particulam in ipſum calicem. Credendum itaque eſt, pretioſum hunc Chriſti D. a *ſanguinem* clamare ibi pro te ad Patrem æternum, *& melius loqui*, (vt Apoſt. ait) *quā* ſanguis *Abel*: nō.n.pro eo, qui mortuus eſt, vltionē petit; ſed effectus Paſsionis ac Reſurrectionis eius, qui illum effudit, & iterū ſecum cōiunxit. Petit itaq; pro te peccatorū veniam, conſcientiæ puritatē, reſurrectionē ad nouā vitā, vnionē carnis cū ſpiritu, ac ſpiritus deniq; vnitionē cū ipſo Deo, per feruentē & inflammatā charitatē. Imò ad te etiā clamat, petitq; diligens in his rebus omnibus procurandi ſtudium: ita vt & vitā ipſam, & ſanguinē tuū, ſi opus fuerit, offeras, vt peccato reſiſtas, crucem portes, eiq; affigaris: & vt moriaris mundo, ſoliq; Deo viuas. quamobrē addit idem Apoſtolus: *videte ne recuſetis*, aut repellatis *loquentem*, ne ſcilicet his vocibus obſurdeſcas, quibus Chriſti ſanguis inde ad te clamat: ſiquidem in tuam vtilitatem diriguntur. Tecum, ait S. Gregorius, loquitur Saluatoris illa petitio, quam per os afflicti Iob protulit, dicens: b *terra ne operias ſanguinem meum, neque inueniat in te locum latendi clamor meus.* oſtēde ſc. in te ipſo ſanguinis huius virtutem, & clamoris eius effectus; ne in Sacramento latentē relinquas, ſed ſume illum, vt appareant in te ingentia illa bona, quæ tibi eſt promeritus.

Punctū. 1. a Heb. 12. 24. Lib. 13. Moral. c 18. b Iob. 16. 19.

Cvm hoc igitur ſpiritu cogita accedere te ad Ieſu Chriſti ſanguinem, Pūctum. 2.

qui & in hostia & in calice manet, sumendum, ad eos fructus percipiendos, ob quos in horto Gethsemani, in prætorio Pilati, & in monte Caluario fuit effusus. Expende itaq; primũ, eundẽ Dominũ in horto sponte sese summo dolore affligẽtem, pretiosum sanguinem ob nostra peccata tanquam sudorem per poros faciei suæ ac totius corporis manantem, vsq; ad terram effudisse: quem eundem sanguinem tibi offert in ipso Sacramento; inuitãs te, vt ipsius afflictionis, qua ibi fuit affectus, commiseratione tangaris; &, ob tua peccata vehementi dolore contristeris; tuamq; voluntatem ad quemuis sudorem & laborem promptam offeras: vt virtute pretiosi sanguinis, quem ipse per suos poros effudit, à maculis tuorum peccatorum abluaris.

DEINDE aspice, quemadmodum idem ipse Saluator sanguinem suum in prętorio Pilati violenter effuderit, carnificum scilicet vi, per flagella, ex dorso, & ex toto corpore; per spineam verò coronam ex capite, in pœnam tuæ cupiditatis, superbiæ, & ambitionis. quem totum sanguinem etiam tibi offert in Sacramento, in quo & tu delibes, sentiasque, quod ipse sensit; spiritumque resumas ad te ipsum puniendum ob excessus præteritos; teque in posterum continendum, ne in eosdem relabaris. 2.

PROGREDIERIS denique ad Caluarium montem, vbi claui, quibus affixus fuit cruci, quod reliquum erat sanguinis ferè extraxerunt per vulnera pedum & manuũ, donec expiraret: & paululũ quod in mortuo corpore iuxta cor remãserat, c *lancea* extraxit, *quæ eius latus aperuit*. Nam nec pauxillum hoc retinere voluit; sed totum effundere, in testimonium amoris, quo te prosequebatur: & in eiusdem amoris testimonium, totum etiam simul in hoc Sacramento offert. Cogita igitur, cùm ad communionem accedis, te ad ista quinque vulnera accedere, vt effluentem inde sanguinem haurias; & in ipsum tuum corpus traijcias: vt pretium sit, & pro tuis peccatis satisfactio; ablutio macularum; potus, qui sitim expleat tuorũ desideriorũ bonorum; tuarumq; cupiditatum ardorem ita extinguat, vt hoc sanguine inebriatus, tuũ offeras Domino tuo; & quicquid habes, non apposito termino, aut mẽsura tuo desiderio: siue id sit de spontaneis mortificationibus tibi assumendis: siue ab alijs illatis persecutionibus tollerandis: imò etiam, quod post mortem tuam superérit, debes in eius obsequium offerre: cupiens facultates tuas, omniaque tua perpetuæ eius gloriæ instrumenta esse. 3. c Ioa. 19. 34

VT verò etiam exhilareris, cogitandum tibi est, totum hunc sanguinẽ, qui in eius passione cum tanto dolore & ignominia fuit effusus, recollectũ fuisse, & in suis venis cum summa lætitia & gloria in die resurrectionis collocatũ, vt æternùm in eis maneat: Christus.n. resurrexit, nunquam moriturus; nec ampliùs, quod tunc accepit, deserturus. Ideoque sanguinem hunc ita simul vnitum, & glorificatũ in Sacramento tibi dat: vt te lætificet, cõfortet, & ad nouam vitam resuscitet. hoc pignore tibi tradito, ꝙ quantũ in ipso est, Punctũ. 3.

sem-

ſemper te in ſua gratia conſeruabit, & reſuſcitabit ad æternam vitam: vt ipſo fruaris in gloria. ſic enim expreſſe hoc ſe facturum promiſit, dicens: d *qui manducat meam carnem, & bibit meum ſanguinem, habet vitam æternam: & ego reſuſcitabo eum in nouiſſimo die:* quia ſcilicet iam habet in ſe pignus æternæ vitæ pro anima; & reſurrectionis pro corpore. Ideoque conſtituit Eccleſia ſancta, vt omnes fideles in Paſchate communicent; quo tempore Paſchalis agnus D.N. fuit ſacrificatus, & ſurrexit glorioſus. e *Agnus* enim ille Paſchalis (teſte S. Thoma) fuit ſanctiſsimi Sacramenti magis expreſſa figura, ex ea parte, quod totus populus illũ offerebat, ſeq; eius carnibus alebat, cuius ſanguine fuit liberatus ab Angelo, omnia Aegypti primogenita percutiente, à morte ſc. & à ſeruitute Pharaonis. Quod totum multò glorioſius præſtat Diuinus hic noſter agnus, qui propria nos carne alit; & ſanguine præſeruat à morte, & à Dæmonis eripit tyrannide. Et quando primogenitus hominũ, liberum ſc. eorum arbitrium, lethali aliquo crimine in eis moritur, manebit in te viuens, ob ſanguinis huius virtutem, qui te à culpa præſeruat. Hic ſanguis (ait Sanctus Chryſoſtomus) florere facit in nobis veram diuinitatis imaginem; hic animæ pulchritudinem tribuit ac nobilitaté, quam rigat, fouetque ſemper, non ſinens illam deficere. Sanguis hic Dæmones à nobis valdè procul repellit, angelos verò & omnium Dominum ad nos adducit: cùm enim primum *ſignum huius ſanguinis in nobis vident* Dæmones, fugiunt; angeli verò appropinquant. Hic ſanguis totum mundum abluit, ac purificat. Cuius ſi vel ſola figura Hebræos in Aegypto ex tot periculis eripuit: quantò magis ipſemet id faciet in nobis? *O ſanguis Agni* precioſiſsime, in quo ſancti f *lauerunt, ac dealbauerunt ſtolas ſuas,* laua, ac dealba animam meam, vt æternùm te laudet, ac glorificet. Amen.

d *Ioa.* 6. 55.
3 *Par. q* 72. *a.* 6.
e *Exod.* 12 3. 13.
Hom. 45. *in Ioan. &* 61. *ad pop.*
Exod. 12, 13.
f *Apoc.* 17. 14.

Conſideratio quarta de ſanctiſſima Chriſti D. N. anima.

Pro Feria quarta. Pũctum I.

PRIMVM fidei lumine ad interiora huius Sacramenti ingredi ſtudens, agnoſce: panem hunc, qui in eo tibi proponitur, non eſſe rem aliquam mortuam ſiue anima, ſicut reliqua ſunt Sacramenta; ſed verè ac realiter a *panem eſſe viuum,* quemadmodum ipſe Saluator dixit: Nam ſub accidentibus panis, quæ vides exterius, latet corpus huius Domini, cum ſanctiſsima anima ſua, quæ illud verè reddit viuens, ac pulcherrimum. Sine vlla tamen cõparatione glorioſior multò eſt, magisque admiranda vita & pulchritudo ipſiuſmet animæ, quæ eſt purus ſpiritus, in cuius præſentia omnes cœleſtiũ hierarchiarum ſpiritus non magis ſplendent, quàm ſtellæ in præſentia ſolis. Tota.n. induta eſt Diuinitatis ſole, cum gratia adeò immenſa, vt incõparabiliter oẽs gratias excedat, quas Angeli & homines ſimul habẽt. Vt.n. dixit S. Ioã. b *nõ ad menſurã dat Deus* filio ſuo *Spiritũ,* quẽadmodũ dat alijs, qui eius ſunt ſerui. Et quantùm intereſt inter vnigenã filiũ in domo ſui Patris, & re-

a *Ioan.* 6. 51.
b *Ioa.* 3 34. *S. Tho p q.* 7 *a* 11. *ad* 1.

liquos eius seruos, tantùm interest inter ipsum Christum D.N. & reliquos Angelos & homines. Et propterea S. Ioannes dixit: c *vidimus gloriam eius, gloriam quasi vnigeniti à Patre, plenum gratiæ & veritatis.* Eleua igitur Sacramenti huius velũ, & agnosce gloriam & pulchritudinem sanctissimæ illius animæ, tanta sapientia, & gratia plenæ, quanta decet animam personaliter vnitam vnigenæ filio æterni Patris, qui sol est splendoris infiniti. per quam vnitioné innumerabiles & excelletissimos gratiæ thesauros illi cõfert, omnesque eius potentias ijs diuinis exornat, quarum singulæ sunt capaces: simulq; potestatem ei facit reddendi homines earum participes. & ideo descendit illa ad sanctissimum Sacramentum. Quare ingressa hæc sanctissima anima in hominem iustum, statim aperit primos thesauros gratiæ sanctificantis animas: tantamq; eius copiam vnicuique tribuit, quanta est communicãtis dispositio; & ita manent ambæ cum admiranda hac mutua similitudine cõiunctæ. Si enim, d *qui adhæret Domino,* (vt Apostolus ait) vnus spiritus est cum illo, etiam anima mea, si cum Saluatoris anima coniungatur, manebit per gratiam facta vnus spiritus cum illa.

c *Ioan.* 1.14.

d 1. *Cor.* 6.17

Pũctum 2.

DEINDE, memoria inspicies, & intellectum animæ sanctissimæ ipsius Saluatoris: e *in quo* (vt Apostolus dixit) *sunt omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ Dei absconditi.* Nam lumine gloriæ ꝙ habet, videt cum summa excellẽtia & perfectione ipsam Diuinam essentiam: & præterea omnes sciẽtias supernaturales, & naturales rerum omnium in omni perfectione habet, quæ cõpetit animæ diuino verbo & sapientiæ æterni Patris vnitæ: à quo sapientia omnis, scientiaque dimanat, q̃ in Angelis & hominibus inuenitur. Et in ipso Sacramento venit, vt animabus tribuat eã sapiẽtię & scientię partẽ, quæ illis competit. Deoque in ipso ingressu, cœlestis sapientiæ thesauros aperit, & admirandas illustrationes iacit: quibus sua detegit arcana, sensumq; aperit, vt scripturas Diuinas intelligant; concedit altissimas contemplationes, & meditationum inuandationes: & nonnunquam etiam raptus, suspensiones sensuum, & extases, ob luminis abundantiam, quam tribuit intellectui, iuxta dispositionem humilitatis & charitatis, qua quisq; cõmunicat. Et quẽadmodum Discipulorũ, cùm peruenerunt in Emaus f *aperti sunt oculi, & cognouerunt in fractione panis,* eum, qui priùs peregrinus videbatur, esse ipsummet Christum: ita in sacra Communione oculi aperiuntur animę, vt agnoscat præsentiam Domini, in ipsam, tanquam peregrini intrantis.

e *Colos.* 2.3.

f *Luc.* 24. 31.36.

CREDERE etiã debes sanctissimam hãc animam clarè, distinctéq; cognescere res omnes præteritas, præsentes, atque futuras: ita vt nec cogitatio, nec verbũ, aut opus vllũ ex ijs, quæ aut fuerũt, aut futura vnquã sunt, illi occultari possit. Cũ.n. ipse Christus D.N. qua est homo, futurus sit omniũ Iudex: videt quicquid malũ, & quicquid bonũ est in omnibus; vt illud puniat, hoc remuneret. Cũ hoc igitur spiritu licebit te in eius præsentia cõstituere,

attendendo eum nonnunquã quaſi te ſub Sacramenti velo aſpicientẽ, omnia intimè cognoſcentẽ, quæ vel facis, vel dicis, diſponis, aut cogitas in intimo cordis tui: iuxta illud ꝙ in libro Canticorũ dicitur: g *en ipſe ſtat poſt parietem noſtrũ, reſpiciẽs per feneſtras, proſpiciẽs per cancellos:* quę ſunt ſpecies ſacramẽtales. Quare ſtudendũ diligenter eſt, ne quid cogites, quod illi diſpliceat, aut eius præſentia ſit indignũ. Nõnunquã attendes, eũ in memoriæ ſuæ theſauris recõdita habere omnia peccata tua, ſuo tempore punienda, ſicut aliquãdo dixit populo ſuo: h *nõne hæc cõdita ſunt apud me, & ſignata in theſauris meis?* in eiſdẽ verò theſauris omnia quoq; merita, bonaq; opera ſignata habet, ſuo tẽpore etiã remuneranda. iuxta illud Apoſtoli: i *ſcio cui credidi, & certus ſum: quia potẽs eſt, depoſitũ meũ in diẽ illũ* nouiſsimũ *ſeruare.* Quare cùm cõmunicas, ſupplex ora, vt tua peccata dimittat; & amoueantur ex ipſius theſauris, in quib⁹ cõdita erãt, & ſignata; augeat verò opera bona, vt ęternũ durẽt in depoſito theſauri eius. O dulcis Ieſu qui es ęterni Patris theſaurarius, noſterq; depoſitari⁹, vt ſerues, ꝙ ipſemet nobis largiris: dita, quęſo, me theſauris tuis: eoſq; benigna tua protectione per ſanctiſsimũ hoc Sacramẽtũ cõſerua, vt in die vltimæ rationis diuitem in tua præſentia eſſe me inueniam. Amen. g Cant. 2. 9. h Deut. 32. 34. i 2. Tim. 1. 12.

HINC perges ad ſanctiſsimæ huius animæ voluntatem intuendã, eiuſq; ſanctitatis & virtutũ theſauros: nam eius cor inſtar eſt fornacis accenſiſsimæ, in qua ardet amore Dei & proximorũ, tuiq; ipſius inter reliquos. pari verò paſſu cum charitate reliquæ virtutes pergũt in ſumma excellentia: ſunt enim exemplar, ex quo homines diſcere debeant: ipſeq; poteſtatẽ habet, eas inter ipſos diſtribuendi. Et ob hanc præcipuè cauſam venit ipſe ad Sacramentum. Nam quemadmodum cibus, cum comedenti cõiunctus, qualitates ei ſuas impartitur: Ita Chriſtus D. N. in Communione animam ſuam cum Iuſti anima per charitatis intimam vnitionem coniungit; ſuaſque diuinas virtutes ita ei impertit, vt ex vtraque voluntate vna fiat, & vnum ex vtroq; corde. vt mirificè locum hic habeat, quod Scriptura diuina dicit: k *quod anima Ionathæ conglutinata fuerit animæ Dauid; & dilexerit eum Ionathas quaſi animam ſuam, & expoliauerit ſe Ionathas tunica ſua, qua erat indutus, & dederit eam Dauid, & reliqua veſtimenta ſua, vſque ad gladium & arcum ſuum, & vſque ad baltheum.* quemadmodum ſupra retulimus. O anima Ieſu ſanctiſsima, coniungere meæ, eamq; pretioſa tuæ gratiæ tunica, & præclaris virtutũ tuarũ veſtimẽtis, donorũq; cęleſtiũ armis indue: vt vterq; ſimus cor vnũ, & anima vna, ſiquidẽ tu es anima meæ animæ, vitæq; vita, per quã ego ſum, & viuo. Ex tunc dicam cum Apoſtolo l *Viuam iam non ego, quia viuit in me Chriſtus.* Pũctum 3. k Re. 18. 1. 4. Tract. 2. c. 2. l Gal. 2. 20.

SED ſupereſt adhuc aliquid in ſanctiſsimæ huius animæ voluntate vidẽdum. Sunt enim in ea etiam theſauri cœleſtium delitiarum: quia bibit ex copioſiſsimo flumine gaudiorum Dei, vſq; ad ſummam deſideriorũ ſuorũ ſaturitatẽ, & in tanta plenitudine; vt quod ſupereffluit ex ea, replere poſsit

omnes lætitia. Illa verè est Manna absconditum, cum dulcedine immensa, in qua sunt sapores omnes, modique omnes suauitatis possibiles, ad delicias & solatia Iustorum: quibus statim atque in eos per sacram Communionem ingreditur, eam partem communicat, quam illorum dispositio meretur. Optimè enim illi adaptatur, quod Patriarcha Iacob de filio suo ASSER dixit. m ASSER, *pinguis panis eius, & præbebit delicias Regibus.* Quis autem est ASSER, qui diuitiæ interpretatur, nisi Christus D.N. in quo sunt inęstimabiles diuitiæ gratiæ, quas diximus? & quis eius est panis, nisi diuinum hoc Sacramentum, quo Iustis indulget & oblectat, qui veluti Reges se ipsos gubernare nouerunt? &, quod amplius est, sumentibus impertit animum & generositatem Regum, ipsiusmet Regis generositati similem, qui in hoc cibo venit occultus. O Rex supreme, cuius conuiuium est conuiuium regale, dignum splendore & magnitudine tua! da mihi, quæso, cor, sicut tuum generosum, vt dignus sim, qui mensæ tuæ assideam, & ineffabili tua suauitate ac dulcedine fruar. Amen.

m Gen. 49. 20.

Pro Feria quinta.

Consideratio quinta de infinitis Christi D.N. meritis & satisfactionibus.

Pūctum I.

ALII quoque thesauri inspiciendi sunt in hoc diuinissimo Sacramento. Pro cuius rei fundamento attendendus est modus ille, quo Christus D.N. in ipso statim suæ Incarnationis instanti, quoad meritum se habuerit. Vidē.n. ea omnia, quę facturus & perpessurus erat vsq; ad mortē in cruce, promptissimè obtulit sese ad ea omnia, vt patri suo æterno placeret; nostrāq; reparationē perficeret. Ex qua prima eius voluntate omne nostrū bonum est ortū. Nam (vt ait Apost.) a *in ea volūtate sanctificati sumus per oblationē*, quā ipse fecit *corporis sui*. Quis verò nouerit dignè id expendere, quod hæc voluntas complectebatur? Ipse.n. Christus D.N. in ipso primo instanti, non solùm vidit quæ facturus erat, & perpessurus vsq; ad mortem; sed etiā post illam. vidit.n. vulnus lanceæ lateri suo post mortē infligendum; sepulchrū sui corporis; animæ suæ ad limbū descēsum; resurrectionē suā, & quæcunq; cū suis Apostolis acturus erat per 40. illos sequentes dies; ascensionē in cęlū, ex quo Spiritū S. in suos discipulos erat missurꝰ: vidit quoq; gratias oēs ac dona, quæ erat hominibus ad finē vsq; mundi largiturus: opera etiam gloriosa quæ per eosdē facturus erat, cū ijs auxilijs, quæ dare eis cōstituebat per sanctas inspirationes & Sacramenta: sed & oēs blasphemias, iniurias, & persecutiones in ipsum, suamq; doctrinā, euangelicā legē, discipulos & amicos suos, à Iudæis, Gentibus, Mauris, Hæreticis, & ipso Antichristo eiusque ministris vsq; ad finē sæculi, exorituras vidit. Quę omnia in illo instanti generosissima volūtate acceptauit. quæ volūtas fuit propterea maximi & excellētissimi meriti in cōspectu æterni Patris: quemadmodum meritoria est

a Heb. 10. 10

voluntas hominis, multa bona opera in suo testamento constituentis. Nam licèt eo tempore, quo bona illa opera executioni mandantur, iam ipse in eo statu sit constitutus, vt nihil promereri possit: ipsa tamen opera, indicia sunt, quòd in eis constituendis multùm fuerit promeritus.

HINC fit, quod Christus D. N. in illo instanti promeritus fuerit omnes gratias, dona, & fauores cœlestes, quæ hominibus cōceduntur; & omnia illorū merita, siue proueniant ex ijs, quæ patiuntur; siue ex bonis & sanctis operibus, quę præstant: hæc inquam omnia tunc fuit promeritus Christus, offerendo pro eis omnia aduersa vitæ suæ, passionē ac mortē. quem pretiosissimū meritorum thesaurū secum affert ad sanctissimū hoc Sacramentū, vt eo nos ditet: applicando nobis merita sua, vt nostra plurimū augeantur. Cùm igitur ad sacram Communionem accedis, cogita: te immensum [illegible]itorū huius Domini mare accepturum, vt tuorum suppleas defectum; tuaq; ipsa cum illis coniungas, vt gratiora apud Deum reddantur: Et voluntatem ipsam tuam ipsius voluntati coniunges, vt tua per eam sanctificetur; teque ipsum offeres, ad amplectendum quicquid ipse vult; & faciendum, ac tolerandum quicquid ipse iusserit, & inspirauerit.

SED magis adhuc in particulari considerandus est meritorum thesaurus, quem Christus D. N. per hoc diuinum Sacramentum comparauit. eò quòd talis consideratio magnæ sit voluptatis & consolationis argumētum. Nam in primo illo suæ incarnationis instanti vidit, possibilem esse modū hunc, conuiuium tale pro hominibus instituendi: in quo carnem & sanguinem, quem pro eis assumebat, in cibum & potum eisdem præberet. Quare generosa quadam voluntate sese obtulit, statuitq; hoc beneficium illis præstare, quando esset ex hac vita migraturus: & totis illis triginta tribus vitæ suæ annis semper ardentissimum hoc habuit desideriū, sicut etiam semper desiderauit b *Baptismo* sui sanguinis *Baptizari*, & suæ passionis calicē bibere. & propterea in nocte vltimæ cœnæ dixit: c *desiderio desideraui hoc pascha*, siue agnum hunc paschalem *manducare vobiscum, antequam patiar*. Quid autem est dicere *desiderio desiderasse*, nisi ostendere, tale desiderium & antiquum fuisse, semper continuatum, & valdè intensum?

2. Pūctum.

b Luc. 12. 50.

c Luc. 22. 15.

SED si nosse vis, quàm meritorium fuerit hoc desiderium, & hæc voluntas talem cibum & potum nobis præbendi: attende quas difficultates eodē tempore deuorauerit, quo illam obtulit. nam, quemadmodum in instanti, quo illam obtulit, innumera bona vidit, quæ per hoc Sacramentum erat suis seruis concessurus; & illustria opera erga eos, & pro eis facturus: ita etiā innumeras vidit iniurias, & contēptus, quos in eodem Sacramento erat perpessurus, tam à Iudæis & Hæreticis ipsum negantibus, ac dicentibus esse merum panem; quàm à peccatoribus, & improbis Sacerdotibus, qui ipsū in mortali peccato accipiunt, & irreuerenter tractant: quod totum magna, &

generosa voluntate hic Dominus tum acceptauit: qua magna illa bona est promeritus, quæ nobis fecit, & verò quotidiè facit in recto eiusdem Sacramenti vsu. Quando igitur ad sacrã Communioné accedis, offeras ei in particulari thesaurũ meritorum, quibus bonam ad communicandũ dispositionem, bonamq; ipsam communionem, & eius fructus fuit promeritus: supplexq; orabis, vt ipsa sua merita tibi dignetur applicare, & ita te ad ipsum suscipiendum disponere, vt illi placere, fructusq; optatos colligere possis.

Pũctum. 3. EVNDEM in modum considerandus est infinitus satisfactionum Christi D. N. thesaurus, quibus omnia nostra debita siue culpæ siue pœnæ persoluit: ex quibus thesaurus conficitur, quem Ecclesia tam viuis quàm defuncti per indulgẽtias distribuit: licèt efficaciùs per Missæ sacrificiũ applic[illegible]r: cuius est proprius effectus, pęnas pro nostris culpis debitas dissoluere. Quare, dum sacrũ Missæ audis, meritò simul cũ ipso Sacerdote diuinum illud sacrificiũ offeres, cũ maximo quo fieri poterit cordis feruore: vt magnã aliq̃ thesauri illius partem tibi aut alijs siue viuentibus, siue vita functis accipias. Quò enim maior erit feruor charitatis, quo illud offertur, eò maior erit pars satisfactionis, quæ offerenti applicatur. Sed & ipsa communio (teste S. Thoma) multùm cõfert ad hanc ipsam satisfactionem: dum in nobis ipsis feruentes illos actus excitamus, quibus illa fieri solet. Ideoq; dum communicas, debes tuas satisfactiones coniungere cum ipsius Domini, quẽ suscipis, satisfactionibus: vt cum illis vnitæ sint efficaciores. Admirabere quoq; infinitam Dei liberalitatem, volentis, cibo adeò delicato persolui, adeò pœnale debitum; &, eadẽ operâ, qua cum tanta tui oblectatione, & in tuæ animæ nutrimentum comedis, pœnas exsoluere, quarum, ob admissa peccata in tuo corpore delicatè tractando, reus existebas.

3. p. q. 79. a 5.

Consideratio sexta, quas virtutes Christus D. N. in hoc Sacramento exerceat.

Pro Feria sexta. Pũctum. 1. INTER virtutum & meirtorum IESV Christi D. N. thesauros prædictos expedit, nominatim considerare heroicas virtutes, quas idem Dominus in hoc Sacramento ad nostrũ exemplũ, & vtilitaté exercet: siquidem & ipsæ sunt pars quædam eorũ, quæ in ipso Sacramento continentur. Sit ergo prima virtus heroica, eius HVMILITAS, qua actu ipso seipsũ hic demittit, tegens gloriam omnẽ & splendoré, quem aliàs habet, tegumento adeò vili & abiecto: qualia sũt panis & vini accidétia: vt primo huius Tractatus capite expendimus. Nam quemadmodum in præsepio positus non verbo sed opere clamabat: a *disc ite à me, quia mitis sum & humilis corde*: ita in sanctissimo hoc Sacramento idem ad omnes Christianos clamat; & ad te ipsum, cùm cõmunicas: vt discas, te ipsum occultare, & optare non agnosci,

a Matt. 11. 29.

& hu-

& humili ac decenti habitu vti, præcipuè cùm, ad ipsum in sacra Communione suscipiendum, accedis. Ingratitudinis enim quoddam & inurbanitatis genus est, leuibus & profanis ac superbis vestibus indutum, ad eum suscipiendum accedere, qui humili adeò velo tectus venit.

DEINDE, quemadmodum in hodiernum vsq; diem humiliter & mansuetè tolerat iniurias, quę ipsi inferuntur, contēptus, opprobria, & inciuiles mores: nam etiāsi in vltimo loco ponatur, nō conqueritur, neq; vlciscitur; sed, quasi nō videret, vel audiret, omnia dissimulat: ita clamat etiā ad te, vt si eius velis esse discipulus, & particeps gratiarū & fauorum, quibus ipse in hoc Sacramento humiles & mansuetos prosequitur; idem facias. Ad quas voces si aures obtures, est certè, cur erubescas, pudeatq; te tantæ tuæ superbiæ in præsentia Domini adeò huminis. b *Fili hominis* (ait DEVS Ezechieli) *ostende domui Israel templum, & confundantur ab iniquitatibus suis, & metiantur fabricam: & erubescant ex omnibus quæ fecerunt.* Quod nam verò templum verius est, quàm sit hoc diuinum Sacramentum, in quo ipsemet DEVS & CHRISTVS eius manet? huic templo conformari oportet omnes iustos, qui viua sunt Spiritus sancti templa: vt eisdem virtutibus sese ornent, quibus ipse Dominus; eoque modo, quo ipse illas exercet. Tu autem diuinum hoc templum aspice, & ob tua scelera confundere. meditare ac perpende fabricam eius adeò intus gloriosam, exteriùs verò adeò humilem: vt pudeat te, vitam agere adeò ab eius vita remotam & alienam: discasque te ipsum humiliare ob tuam saltem superbiam, in præsentia extremæ adeò humilitatis.

b *Ezec.* 43. 10.

PERPENDES deindè, quàm ibi præstet heroicam OBEDIENTIAM, ad quam spontè se voluit obligare: cùm constituit, semper se, cùm Sacerdos verba consecrationis dicit, è cęlo descensurum, & se sub accidentibus panis & vini collocaturum: id quod perfectissimâ obedientiâ cum omnibus cōditionibus adimplet, quas illa in supremo suo gradu exigit. Est enim ad nutum, celeris, & ita in instanti, vt nec ad momentum quidem differat ad Sacramentum venire; est vniuersalis, ad quoscunque Sacerdotes etiam improbos, & mala intentione, pessimoque fine consecrantes: quia non attendit ipse ad prauum consecrantis animum; sed ad finem sanctum, quem ipse respexit, dum hoc se facturum constituit. Est etiam vniuersalis, quoad locum & tempus, ita vt in quocunque loco, & quocunque tempore consecratio fiat, ipse adsit. Est constans, ac perseuerans: quia etiam sæpius veniendo, nulla defatigatione aut tædio afficitur; nec Sacramentum ipsum deserit, etiamsi irreuerenter & indignè tractetur: ita vt, quamdiu species ipsæ durant, constanter sub illis maneat: sicque facere perget vsque ad ipsius mundi finem. Nam & ibi asseuerat: Ioan. 6. 38. *descendi de cœlo, non vt faciam voluntatem meam, sed eius qui misit me.*

Pūctum 2.

& ex eodem loco exemplo suo clamat; vt, si velis eum dignè suscipere, exornes animam tuam obedientiâ quadam ipsius obedientiæ simili: dicens cum Sponsa: *lectus noster floridus*. Nam, vt Sanctus Bernardus ait, complacet sibi, dum requiescit in lecto cordis, floribus obedientiæ exornato; horret verò illum, in quo spinæ, actus scilicet propriæ voluntatis, nascuntur. Quod si hospitio eum sicut Martha excipere velis: vt ille spiritualem tibi, sicut sorori eius Mariæ, refectionem præbeat: oportet, animam tuam esse Bethaniam, quam, domum obedientiæ interpretantur: ita vt eam offeras, ad obediendum in omnibus ei; qui, vt plurimis gratijs suis te ditaret, factus est ipse obediens.

d *Cant.* 1.16. *Serm.* 46. *in Cant.*

Pūctum. 3.

TERTIÒ perpendes heroicam eiusdem Domini CHARITATEM & MISERICORDIAM, qua seipsum omniaque sua cuiuis hominum generi, etiam vilibus & contemptis sese tradat: vt eorum necessitatibus subueniat; famemque qua tenentur, exsatiet: reipsa enim præstat hic ipse, quod suasit cuidam, ipsum ad prandium inuitanti. e *Cùm facis*, inquit, *prandium aut cœnam, noli vocare amicos tuos, neque fratres tuos, neque vicinos diuites: ne fortè & ipsi te reinuitent, & fiat tibi retributio: sed cùm facis conuiuium, voca pauperes, debiles, claudos, & cœcos: quia non habent retribuere tibi*. O ineffabilem supremi nostri Redemptoris misericordiam, qui de cœlo venit, vt inuitet; simulque sit conuiuium, non solùm Regum, Principum, & nobilium huius mundi, sed etiam se ipsum tradit pauperibus, mancipijs, & ipsis AEthiopibus, & vniuersæ terræ contemptissimis, absque personarum acceptione, aut horum ab illis differentia: &, quod amplius est, etiam maximis peccatoribus, modò de suis peccatis pœnitentibus, & confessis, se ipsum nō denegat; nec horret ingredi, sed potiùs oblectatur in ea domo habitando, quæ latronum fuit spelunca, basiliscorum habitatio, & hospitium Dæmoniorum.

e *Luc.* 14.12

QVO verò LIBERALITATEM & misericordiam suam magis manifestet, statuit, mensam hanc Sacram, præparatam, & semper in promptu esse: manet enim ipse deliberato animo per dies multos in ipso Sacrario, expectans, vt aliquis ex huiusmodi pauperculis accedat: vt, quam petit, refectionem ei præbeat: omnes enim vocat; &, vt ad suum conuiuium veniant, inuitat: nec rem gratiorem illi præstare possumus: quàm ad nos vocantē accedere. Quod .n. nobis est valdè vtile, gaudij sui materiam reputat: atq; si ipsius proprium esset commodum. Hoc enim apertè insinuat beneuola illa suauisq; vocatio, quā Isaias eius nomine proponit, dicens: f *omnes sitientes venite ad aquas: & qui non habetis argentū properate, emite, & comedite: venite, emite absq; argento, & absq; vlla cōmutatione vinum & lac. Quare appenditis argentum non in panibus, & laborē vestrum non in saturitate? audite audientes me, & comedite* BONVM, *& delectabitur in crassitudine*

f *Isai.* 55.1.

anima

anima vestra. Quæ verò illa est esca, quæ eminenter appellari potest Bona? respondeat alter Propheta eodem spiritu: *quid enim*, ait, Bonvm *eius est*, & *quid pulchrum eius, nisi frumentum electorum, & vinum generans virgines*? O anima, quæ desideras particeps esse bonitatis Dei tui, & pulchritudinis Domini tui, & torrente deliciarum eius inebriari: comede magno appetitu hunc panem, magnoque desiderio hoc vinum cœleste: siquidem gratis & absque vllo pretio tibi offertur: & si quod exigitur, ipsemet Dominus illud tibi largitur, vt comparare panem & vinum hoc possis. noli tam anxiè h *cibum* quærere *qui perit*; sed eum, *qui permanet in vitam æternam: quem filius hominis dabit tibi*, vt suis donis te ditet, bonisque tua satiet desideria.

g *Ezech. 9. 17.*

h *Ioan. 6. 27*

Consideratio septima de Christi D. N. persona ac diuinitate, quam Pater & Spiritus Sanctus comitantur.

Pro die Sabbathi.

Punctum 1.

QVoniam in Dei conuiuijs optimus bolus vinumque pretiosissimum in finem conuiuij seruatur: ideò vltimo loco degustādus & ruminandus in hoc sanctissimo Sacramento est omniū pretiosissimus, ipsa videlicet diuini verbi persona, corpori, sanguini, & animæ ipsius Saluatoris coniuncta, a *Manna* dulcedinis infinitæ, ac b *verè Deus absconditus*: eò quod c *lucē inhabitet inaccessibilem*, cui etiam cōmodè aptatur id, quod Moyses populo dixit de altero illo d *Manna* patribus eius *ignoto, quod egreditur de ore Dei.* Hæc enim diuina persona, in hoc Sacramento latens, est verbum ipsius Dei viuum, æternum, & infinitum; quod egressum est, egreditur, & egredietur in æternum ex ore Patris æterni, manens etiam intra ipsum cum omni diuinitate, sapientia, & omnipotentia, quam ipse Pater æternus habet. Hic Dominus est verbum ipsum omnipotens, per quod omnia sunt creata, & conseruantur; &, cùm sit æternum, descendit in vltimis temporibus è cælo, vt carnem nostram indueret: & sic e *Verbum caro factum est*; eaque indutum *habitauit in nobis.* Hic Dominus est, qui verbo ex ore suo procedente, morbos curabat, mortuos reuocabat ad vitam, peccatores cōuertebat, transmutabat corda, suisque donis ea replebat. Verbo suo tranquillitatem turbato mari adferebat, ventis imperabat, dæmonia è corporibus expellebat, hostes suos deijciebat in terram: denique omnia eius verbo parebant. Hoc itaque diuinum verbum cum sua tota omnipotentia latet tanquam absconditum Manna in hoc Sacramento; vt in anima eum suscipiente ea faciat, quæ dum in terra versaretur, faciebat. Verbo enim suo interno, gratiæque suæ efficacitate spiritualiter sanat infirmos, exsuscitat mortuos, commutat voluntates, animosque turbatos tranquillat, tentationes repri-

a *Apoc. 2. 17.*
b *Isai. 45. 15*
c *1. Tim. 6. 16.*
d *Deut. 8. 3.*

e *Ioan. 1. 14.*

mit, Dæmones fugat, ac de suis omnibus hostibus triumphat. Quem si viua fide suscipias, omnipotentiam eius verbi in his omnibus experieris. Ideóque Ecclesia à diuino spiritu instructa, iubet nos ante ipsam communionem dicere: f *Domine non sum dignus vt intres sub tectum meum, sed tantùm dic verbo, & statim sanabor.* g *Dic animæ meæ, salus tua ego sum*, & statim sana erit; dic vt in ea h *fiat lux*, & tota statim illustrabitur: iube in me quod volueris, statim enim, quod iusseris, perficietur.

f *Matt.* 8.8.
g *Psal.* 34.3
h *Genes.* 1.3.

Punctum 2

DEINDE perpendes, & PATREM æternum ibidem adesse, comitantem filium suum: quia non possunt ab inuicem separari: vbicunque enim est filius, ibi est Pater. Ita enim ipse dixit: i *Si quis diligit me, pater meus diliget eum; & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus: & sermonem, quem audistis, non est meus, sed eius qui misit me patris:* &, k *verba quæ ego loquor vobis à me ipso non loquor, sed Pater in me manens ipse facit opera: quia ego in Patre, & Pater in me est:* & l *quæcunque ille fecerit, hæc & filius similiter facit.* Ibi æternus Pater intra seipsum filium suum generat: quia semper illum generat, suamque diuinitatem illi communicat. Et quemadmodum pro nostra reparatione misit illum in mundum: ita in hoc sacramento missionem illam continuat. Quamobrem aspicientes, quæ ibi geruntur, verè ac propriè dicere possumus: sic m *Deus dilexit mundum, vt filium suum vnigenitum daret; vt omnis, qui* fide viua eum receperit, *non pereat, sed habeat vitam æternam.* O supreme pater: quas tibi gratias reddemus pro immenso hoc dono, quod mundo largiris, non semel, sed millies quotidiè illud renouando, vt omnes eius esse possint participes? Quò potuit vlteriùs charitas tua peruenire, quàm vt ipsummet filium tuum, panis accidentibus obuelatum, nobis traderes; quò nobis inuisceratus nos tecum per amorem vniret.

i 1. *Ioan.* 14. 23.
k c. 14. 10.
l *Ioan.* 5. 19.
m *Ioan.* 3. 16

NVLLA nobis superest dubitandi ratio, quin nos adhuc diligas; qui optimum, quod habes donum, quotidie nobis largiris. Quod si de tua charitate ambigere non licet, nec de immensa tua liberalitate licebit. n *Qui* enim *proprio filio suo non pepercit*, sed illum dat nobis in cibũ: *quomodo non etiam cum illo omnia nobis donabit?* qui nobis dat quod maius est, quomodo quod est minus negabit? qui filium suum æquè bonum atque ipsemet Pater bonus est, dat; quomodo bona non dabit, quæ ab eo petimus, vt eisdem obsequia ei præstemus, tanquam filij talis Patris? o *Quis* (inquit) *ex vobis patrem petit panem, nunquid lapidem dabit illi? si ergò vos cùm sitis mali, nostis bona* vobis *data dare filijs vestris: quantò magis Pater vester de cœlo dabit spiritum bonum petentibus se?* quomodo autem dabit, nisi panem hunc supersubstantialem dando: in quo proprij ipsius filij spiritus manet?

n *Rom* 8.32
o *Lucæ* 11. 11

Punctum 3.

HINC progredieris ad considerandũ, quod in hoc diuino sacramento etiã SPIRITVS S. patrem & filiũ comitetur: omnes enim tres personæ diuinæ sunt vn⁹ Deus; & vbi vna est, simul est etiam altera: &, quod vna facit

in creaturis, reliquæ etiam faciunt: ita vt in cælesti hoc mysterio iuxta literam impleatur, quod S. Ioan. dixit: p *Tres sunt qui testimonium dãt in cœlo, Pater, Verbum, & Spiritus sanctus; & hi tres vnum sunt. Et tres sunt, qui testimonium dant in terra: spiritus, aqua, & sanguis: & hi tres vnum sunt.* Nam in sanctißimo hoc sacramento tres diuinæ personæ conueniunt, ad reddendũ ei, qui communicat, testimonium internũ excellentiæ panis viui, quem suscipit. Nam Pater omnipotentia sua facultates animæ corroborat in obsequio diuino; renouatq; testimonium, quod ipse dedit in Baptismo & Transfiguratione, dicens. qui hic latet q *est filius meus dilectus, in quo mihi benè complacui: ipsum audite:* Ipsum excipite, & complectimini, gratiamque & studium, quod vobis hic exhibet, in vestrum vsum conuertite. Accipite eum in Magistrum, Ducemq; vitæ vestræ, in salutem & remediũ animarum vestrarum. Ipsemet filius Dei infinita sua sapientia eundem communicantem illustrat; &, quid facere debeat, edocet: illaq; testimonia renouat, quæ, dum in terris versaretur, de seipso reddebat. Aliquando enim ait: r *Ego sum via, veritas, & vita:* ego exemplar sum quod in vestris actionibus oportet vos respicere, & imitari: vt vobis aditus pateat in cælum. Ego sum veritas, quam debetis credere, & in qua spes vobis est collocanda: vt quietem & solatium habere poßitis: sum etiam vita æterna, & beatitudo, quam procurare debetis. ſ *Ego veni* ad animas vestras, *vt vitam habeatis*, & quidem vitam *abundantiorem*, & bonis omnibus quæ ad satietatem vestram & quietem potestis desiderare, refertam. Præterea verbum diuinum cum Patre suo, qui sunt principium Spiritus sancti, illum, dignè communicanti animæ, tribuunt. Quare, cùm ad sacram communionem accedis, cogitare debes, te accedere ad ipsum Spiritus sancti datorem suscipiendum, ipsummet scilicet Dominum, qui Samaritanæ dixit: t *Si scires donum Dei, & quis est,* qui ad tuam domum accedit, *tu ab eo peteres* bibere, *& ipse daret tibi aquam viuam*, diuini scilicet spiritus donum: qui cum eodẽ Christo Domino in animam tuam ingressus, suũ quoq; pro more testimoniũ præbet diuinæ suæ præsentiæ: nũc enim tanquam columba innocentia & puritate, quam efficit; gemitibus tenerisq; sensis excitatis testimonium præbet: nunc tanquam ignis feruentibus amoris affectibus, zeloque, quem accendit, idem facit. Omnium autem trium testimonium vnum est: tendit enim ad vnionem charitatis ita inter Deum & animam efficiendam, vt per intimam similitudinem & conformitatem vnus spiritus fiant.

p 1. Ioan. 5. 7

q Matt. 3. 17. & c. 17. 5.

r Ioan. 14. 6.

ſ Ioan. 10. 10

t Ioan. 4. 10.

SVVM quoq; testimoniũ præbent tres illæ res terrenæ, quæ in ipsi⁹ Saluatoris nostri humanitate sunt vnitę: SPIRITVS scil. animaq; eius sanctißima: preciosus SANGVIS & AQVA, quæ ex eius latere effluxerunt; fas .n. est credere, eã aquã simul cũ sanguine in eundẽ locũ fuisse restitutã, quẽ in sacro ei⁹ corpore retinebat: in cui⁹ signũ miscetur in calice, aquæ pars aliqua

ipsi vino,quod postea conuertitur in sanguinem. Idque totum suum præbet testimonium,efficiendo in communicante verum Christi spiritum,lauacrum perfectum,& animæ puritatem,magnumque cordis feruorem. O supreme Pastor,quàm verum est testimonium,quod de te ipso dedisti,dicens: u *Ego sum Pastor bonus. Bonus Pastor animã suam dat pro ouibus suis. Ego sum ostium. Per me si quis introierit,saluabitur: & ingredietur, & egredietur, & pascua inueniet.* Verè bonus es pastor,qui oues tuas diligis, vocas, & vt sequantur allicis;quibus temetipsum in escam & potum præbes: per te ingrediuntur, in te & per te etiam exeunt:ingrediuntur,vt te agnoscant, tibiq; vniantur; per te exeunt ad laborandum,obsequij tui causa:id quod præstant gratia & viribus,quas illis hoc tuo pastu communicas. Si te pastorem habeam, quid mihi deesse potest?Dominus,(vt ait Dauid) x *regit me, & nihil mihi deerit: in loco* enim fertilisimæ *pascua me collocauit*, vbi omnibus bonis me pascit, quæ in cælo sunt & in terra:vt eisdem gaudens per fidem in terra, fruar posteà clara visione in cælo. Amen.

u Ioan.10. 11. 9.

x Psal.22. 1.

CAPVT IV.

EX EFFECTIBVS ET FRVCTIBVS SANCTISsimi huius Sacramenti, eius excellentiam agnosci: illudque ad omnium diuinarum vocationum perfectionem obtinendam, conferre.

LTER modus cognoscendi excellentias diuini huius Sacramenti est,ex effectibus,quos efficit in animabus. quemadmodum arbor ex fructibus,quos profert,agnoscitur: qui tamen effectus duplici alia via deprehenduntur,simili illis, quas suprà posuimus: altera via est per ea, quæ ipsa fides docet, & meditatio cælesti lumine illustrata assequitur:altera verò,per ea,quæ quisque,cùm dignè communicat, in se ipso experitur. Quoniam verò prima via medium est,quo veniamus ad secundam, (nam fructuum cognitio ad ad eorundem æstimationem ac desiderium permouet) desiderium verò nos excitat ad eosdem procurandos: aperiemus priùs,per meditationem; quod fides de suprema sacramenti huius efficacitate nos docet: nam quò illud in exteriori specie est minùs,eò est in virtute interna maius:ob tot,adeoq; cælestes res,quas in se includit,ex quibus tanta eius prouenit efficacitas. Quo nomine dicere licet: iure optimo Christum Dominum Nostrũ dixisse: a *Simile esse regnum cœlorum grano sinapis, quod accipiens homo seminauit*

a Matt.13.31

in agro suo: quod minimum quidem est omnibus seminibus: cùm autem creuerit, maius est omnibus oleribus, & fit arbor, ita vt volucres cœli veniant, & habitent in ramis eius.

Cvi autem magis aptari potest hæc parabola, quàm sanctissimo altaris sacramento, in quo ipsemet Rex cælestis manet, cum omnibus diuitijs, quas habet in suo regno, & omnibus titulis ac medijs ad illud nobis comparandum? nam sacræ hostiæ particula aliqua, quantitate minor, quàm sit granum sinapis, missa tamquam sementis in cor iusti, stupendam habet virtutem ad efficiendum, vt is crescat, fiatq; arbor eius altitudinis, cuius sunt cedri libani, variosque virtutum proferat ramos, in quibus etiam ipsi Angeli recreentur, & exultent. Hoc diuinum sacramentum est, quod conseruat, adauget, perficitque gratiam, quam cætera sacramenta tribuunt. Nam teste S. Dionys. *non contingit aliquem perfici perfectione Hierarchica, nisi per diuinissimã Eucharistiã*, per eius scil. vsum: per eam .n. omnes Christianæ perfectionis gradus obtinentur: eò quòd in ipsa contineatur omniũ eorũ author: qui eos communicanti largiri desiderat. Nam qui sanctitatis & perfectionis fontem largitur: quomodo nascentes ex eo effectus, & sanctitatis grad° non communicabit? Ex quo fit, diuinas ad omnes Christianæ perfectionis gradus vocationes, de quibus hactenus fuit sermo, & in posterum fiet, omnes suam excellentiam & finem, in quem tendunt, obtinere per diuinum hoc sacramentum, quo illæ adiuuantur, ad executionem eorum omnium, quæ hoc sacramentum inspirat: quemadmodum per earum præcipuas discurrenti apparebit.

de Eccles. hierarch. c. 3.

§. I. *Sacram communionem augere Fidem & Spem.*

Qvoniam prima Christiani hominis vocatio est, ad firmissimè credenda omnis fidei Catholicæ mysteria, ex quo vita eius & solatium spirituale dependet, cùm b *iustus ex fide viuat*: ideò primus diuini huius sacramenti fructus est, hanc vocationem perficere, & fidem augere: id quod duabus perficit vijs. non enim sine causa, per excellentiam appellatur Mysterivm Fidei.

b *Haba. 2. 4. Heb. 10. 38.*

1. Primvm, quia sanctissimum hoc sacramentũ veluti summa quædam est, in qua præcipua mysteria, & articuli diuinitatis, & humanitatis Seruatoris nostri continentur: & quoniam vnaquæque virtus viuit, conseruatur, & augetur, propriorum actuũ exercitatione. ideò in hoc diuino sacramẽto inuenit Fides vitæ suæ nutrimentũ, eò quòd magnam in eo occasionem habeat actus suus excellenter exercendi: abnegando proprium iudicium. Quare in eius præsentia constituto, extimulanda tibi est fides, & cum Sancto Petro dicendum: c *Tu es Christus filius Dei viui*; & cum S. Martha: d *vtique*

c *Matt. 16. 16* d *Ioan. 11. 27*

Domine, ego credidi, quia es Christus fili⁹ Dei viui, qui, nostræ reparationis causa, *in hunc mundum venisti*. Tu meus es creator, meus saluator, & glorificator: tu es qui Spiritus sancti opera fuisti conceptus, & ex sanctissima semper Virgine Maria natus, crucifixus, & mortuus; qui resurrexisti; & ascēdisti in cælum; qui venturus es ad me iudicandū, & nūc venis in hoc sacramento meæ salutis causa: e *Benedictus qui venit in nomine Domini Rex Israel: Osanna*, salua me *in excelsis*.

e *Matt.* 21.9

IISDEM fidei actibus sumitur etiam spiritualiter hoc sacramentum; iuxta illud eiusdem Christi: f *Ego sum panis vitæ: qui venit ad me, non esuriet: & qui credit in me, non sitiet vnquam*. Crede, inquit S. August. & māducasti. Nam fide viua & amabili eum credēs, immittis spiritualiter in tua viscera, eiusq; admirabiliū virtutū particeps efficeris; credens & amās eius humilitatē, tuā illā facis; credēs & amans eius obedientiā & patientiā, eas tibi apprehendis.

f *Ioan.* 6.35. *Tract.* 25. *in Ioan.*

SI cum hac animi dispositione ad communicandū accedas, ipsa cōmunio fructum illū specialem profert, vt fidem adaugeat, & illustrationes tribuat, quibus illa plurimū clarificatur: talesq; spirituales gustus, & interna sensa communicat, vt plurimū eam confirment. Hoc itaq; mysteriū, quod difficilè adeò est creditu, efficere solet, vt reliqua facilè suauiterq; credamus, vt ita impleatur illud Dauidis g *gustate & videte*. Nam gustatus ipse visionē clarificat. Et quoniā fidei veritates colligatæ sunt, & connexæ, vnius earū gustatus valdè certam reddit reliquarum soliditatē. Et quemadmodū discipuli euntes in Emaus, h *cognouerunt Christum* Dominū nostrum, etiamsi peregrini habitu indutū, *in fractione panis*, qui erat hoc diuinū sacramentū: ita cōmunio oculos aperit, ad cognoscendū, quod prius erat valdè occultū. ad hoc enim ait Theophyl. magnam, & indicibilē vim habet caro Christi. Nec (quemadmodū S. August. ait) alienum est, vt credatur, sathanam impedimento fuisse illis discipulis, ne magistrū suum agnoscerēt, id ipso Domino permittente, donec ad sacramentū panis peruentū est: vt intelligeretur, sumptione sanctissimi eius corporis obicem remoueri, vt possit ipse agnosci. & quemadmodum statim atq; Ionathas mel gustauit i *illuminati sunt oculi eius*, & recepit splendorē ac vires, quas amiserat: ita sumptione diuini huius sacramenti internus animæ aspectus reparatur, vt videre possit, quod antea non nouerat; aut certè modo alio multo viuaciori, quàm antea. Accede igitur ad sacrā communionē, dicens eidem Domino, quem suscipis: k *Domine adauge mihi fidē*: illumina tenebras meas, meq; diuinis tuis splendorib. reple. Et tunc confide, quod ingressus dicet: l *fiat lux* in hac anima: & statim fiet.

g *Psal.* 23. 9.
h *Luc.* 54.30
in eum locū.
Lib. 3. *de consensu Euang.* c. 25. *Vide Iansen. ibi.*
i 1. *Reg.* 14. 27.
k *Lucæ* 17. 5
l *Gen.* 1. 3.

2.

SECVNDA VOCATIO, quæ cum priori coniungitur, est vt confirmetur & augeatur virtus SPEI, quę ob nostram pusillanimitatē debilitari solet. Quę virtus, cùm innitatur Dei promissis, quæ fallere nō possunt; & eorum pignoribus, quæ ab illo habemus: crescit mirabiliter ex hoc diuino sa-

cramento, cui Christ9 Dominus noster sex adiūxit insignes promissiones, in quib. velut compendio continentur omnes aliæ, quæ ad salutē & perfectionem nostrā spectant. Ait enim Ioan. 6. cap. *Qui manducat meam carnē, & bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in illo: sicut ego viuo propter patrem, qui manducat me, viuet propter me; non esuriet, nec sitiet vnquam: qui maducat ex hoc pane, non morietur, sed viuet in æternum: & in se habet vitam æternam, & ego resuscitabo eum in nouissimo die.* Quæ possunt promissiones his esse splēdidiores? & quę pignora maioris momenti ad earū firmitatē & securitatem dare nobis potuit, quàm diuinū hoc sacramentū? nam quod in eo latet, tantū valet, quantū omnes illæ. Cum huiusmodi ergo promissis ac pignoribus non concipies spem firmā, quod De9 tuas exaudiat orationes, à tuis liberabit periculis, donaq; concedet, quæ in his tibi promissis offert? quod si de tua imbecillitate dubitas, ipsum sacramentū ad hoc tibi datur, vt & illa reparetur. m Ioan. 6. 57. &c.

§. II. *Idem Sacramentum gratiam augere, & feruorem in bonis operibus.*

TERTIA VOCATIO perfectior, est ad GRATIAE & CHARITATIS vitam recipiendā, quæ per Baptismū tribuitur; aut per pœnitentiam reparatur: imò interdum per ipsam cōmunionē reficitur: quando peccator non potens confiteri, & existimans, se habere cōtritionem, ad hoc sacramentū accedit cū eo tantū dolore, quem Attritionem vocamus. tum .n. gratiæ vitam suscipit virtute cęlestis huius escæ, quæ, quòd sit nouę legis sacramentū, potest in aliquo casu, cōtritionis defectū supplere. Ad eum modum, quo Philistæi, existimantes se magnū honorem Arcæ Testamenti deferre, n *eam statuerunt iuxta Dagon* idolū suū: ad quam earū intentionem respiciens Deus, nō destruxit ipsam aram; nec voluit ipsam Arcā euanescere; nec tamen voluit tam indignū comitem eam habere: sed idolū ex ara deiecit, & *abscissis capite & duabus palmis manuum truncum iacere super terram.* Ita quando bona intentione diuinū hoc sacramentū in altari cordis tui collocas, in quo idolum est peccati mortalis, te id sine culpa non aduertente: non irascitur ipse Dominus, nec euanescet ex anima tua; sed idolum illud deijciet, abscindens eius insolentiam, ne tibi ampliùs noceat. S. Thom. 3. p. q. 80. A. 4. ad 5. n 1. Reg. 5. 2.

SED huiusmodi casibus omissis, vtpote raris, proprius Eucharistię effectus est, hanc vocationem perficere, cōseruando, vt S. Thom. ait, & augendo gratiam, quam alia sacramenta tribuerunt: In quo multùm adiuuat sacramentum Confirmationis, vt cum firmitate in perfectione crescat: quàm qui illud suscipiunt, profitentur. Siquidem absque sacra communione non poterit, ad eius fastigium perueniri: Iuxta ipsius Saluatoris sententiam dicentis: o *Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem,* 4. 3. par. q. 79. A. 1. o Ioan. 6. 54

non

non habebitis vitam in vobis. Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem habet vitam æternam. Quemadmodum enim corporis vita absque cibo & potu corporali conseruari non potest: ita spiritualis animæ vita absque carne & sanguine, quæ in diuino hoc sacramento ad eius nutritionem datur, conseruari non poterit: cum eo autem poterit vsq; in vitam æternam: quia à morte, quæ ob culpam incurritur, præseruat. Quod pulchrè expendit
Lib. 4. in Ioan. c. 14. Sanctus Cyrillus, dum prędicta verba exponit: Quoniam caro (inquit) Saluatoris vnita est verbo diuino, quod est ipsamet vita, fit, vt nos illa viuificet, cùm eam sumimus. Ob eam enim causam, cùm Christus Dominus noster mortuos resuscitaret, non solùm verbo & imperio tanquam Deus vtebatur; sed nonnunquam eos etiam sua carne tangebat. nam filiæ Archisy-
p *Luc. 8. 55. Matt. 9. 25.* nagogi p *tenens manum* dixit: *Puella surge*: vt intelligeretur, etiam eius corpus vitam dare posse. si igitur mortui, tactu corporis eius resurgunt: quomodo non viuemus nos carnem eius manducantes? quemadmodum aqua, quamuis natura sua sit frigida, cùm tamen igni coniungitur, frigiditate reiecta, ignis calore feruet: ita nos quamuis natura corruptibiles, tamen participatione vitæ, quam nobis viuifica Domini nostri caro confert, erimus immortales. Quare æquum fuit, vt non solùm anima beatam vitam per Spiritum sanctum consequeretur; sed corpus etiam hoc terrestre, gustu & tactu eius visibilem hunc cibum percipiens, immortalitatem obtineret. Quis Hebræos à morte præseruauit, cùm omnia Aegypti primogenita perierunt? an non id factū propterea est, quòd illi agni carnes comederint; eiusque q *sanguine vtrumque postem & super liminaria* domorum, in quibus
q *Exod. 12. 7* comedebatur, tingebant? an non figura hæc erat vitæ? quam dat nobis caro & sanguis Christi Domini, quem agnus ille referebat? hæc ferè Cyrill. Ex quibus diuini huius sacramenti efficacitas cognoscitur, in conseruanda ac perpetuanda spirituali animæ vita; & suo tempore etiam corporis. Id
r *Ioan. 6. 49. 52.* quod amplius ipse Christus Dominus exposuit, cùm dixit Iudæis: r *Patres vestri manducauerunt Manna in deserto, & mortui sunt: si quis* verò *manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum.* Quamuis enim Manna esset cibus medicinalis, & à nobis eos præseruaret, qui illud in deserto comederunt, iuxta Illud
s *Psal. 104. 37.* Dauidis: s *Et non erat in tribubus eorum infirmus*: non tamen ex senectute & morte eos liberauit. Hoc autem diuinum sacramentum potens est animam à tribus his spiritualibus miserijs liberare. A morbis scil. quæ sunt peccata leuia, siue ex malitia, siue ex consuetudine, & à senectute, hoc est torpore,
t *Apoc. 20. 14. & 21. 8.* & virtutis tędio; & à morte, quam S. t Ioannes primam appellat; & à *secunda*, quæ est mortale peccatum, & infernus: ac proinde potens est efficere tria bona tribus his malis contraria: salutem scil. animæ spiritualem, spiritus vigorem, & in gratia perseuerantiam, donec vitam consequatur æter-
u *Gene. 2. 9.* nam. Quam ob rem meritò potest comparari u *ligno vitæ, quod erat in medio*

para-

paradisi terrestris, quod omnes hos effectus in corporibus efficiebat, præseruans illa à corruptione, & reparans (vt ait S. Thom.) naturalem eorum vigorem, ac iuuentutem renouans: qua ratione eorum vitam perpetuam reddebat, donec iustos Deus in cælum transferret. Quid ergò mirum, si arbor hæc vitam det æternam, sanet, renouet, animasque confirmet, donec in cælis collocentur. Hoc Domini corpus (ait S. Bernard.) ægrotorum est medicina, peregrinantium leuamen, debilium confortatio, fortiumq; lætitia. Hic cibus est, quem Zacharias (vt LXX. verterunt) appellat x *frumentum iuuenum, & vinum germinans virgines*, eò quòd spiritualem iuuentutem conseruet; & à senio & corruptione præseruet; ac puritatem & integritatem communicet in carne, & in spiritu. Ac propterea canit Ecclesia: *Introibo ad altare Domini; & sumam Christum, qui renouat iuuentutem meam.*

S. Tho. 1. p. q. 8. a. 3. & 4. Apud S. Tho. opusc. 59. c. 3.

x Zach. 9. 17

5. Ex his apparet, quòd hoc diuinum sacramentũ plurimùm exaltet, perficiatque alteram illam vocationem ad bona opera exercenda. proferens nimirum fructus dignos pœnitentia, & dignos perfecto Christiano: & efficiens, vt omnes fructus sani sint, recentes, diuturni, ac valdè copiosi: quibus salus, renouatio, ac reformatio ipsius spiritus constanter ad finem vsq; vitæ conseruetur, & augeatur. Eius enim virtus est quasi arboris cælestis paradisi: de qua S. Ioannes ait, quod adferat y *fructus duodecim, per menses singulos reddens fructum suum*, siue alij sint, atque alij; siue ijdem, singulis mensibus renouati: ne vnquam fructus recentes desint. quid autem hoc aliud est, quàm docere nos diuinæ hui⁹ arboris vim & efficacitatem in eo, qui dignè communicat? Nec hæreas propterea quod agnoscas te, ex te ipso esse arborem sterilem ac inutilem. Nam etiam z *oleaster*, si *in bonam oliuam* inseratur, proferet (vt ait Apost.) fructus bonos, ac valdè copiosos. Cùm igitur Christus Dominus noster z *sit vitis, & non palmites*; ille oliua frugifera, nos steriles & inutiles: insere in hanc vitæ arborem, vt fauore & auxilio ipsius, fructus proferas, quos ille profert: nam verè omnes ab ipso proueniunt: ideoque ipsius potiùs sunt, quàm tui: cùm virtutem ab eo accipias ad eos proferendos. Aliquando proferet in te fructus recentes, inspirando tibi, teque extollendo ad nouos orandi modos, & internam cum Deo familiaritatem: nouaque exercitia, quæ priùs non erant tibi familiaria. Aliquando ordinarios quidem, & consuetos proferet fructus; sed renouatos ob nouam oblectationem, nouumque in eis exercendis feruorem, ita vt nunquam tibi recentes fructus desint: modò non te separes ab hac arbore, sed coniunctus illi permaneas per frequentem communionem: siquidem ipse dixit, a *qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in eo*, ego scilicet opus in ipso faciam, ipseque idem faciet mecum; quia vterque vnus erimus spiritus, quemadmodum insertus ramus cum suo stipite.

y Apoc 22. 2

z Rom. 11. 24.

z Ioan. 15. 5.

a Ioan. 6. 57

Qvod si scire velis, qui sint duodecim illi fructus, quos fœcundissi-

ma hæc arbor in te proferet, & quos tu cum eius auxilio producere debeas: memento duodecim illorum, quos Apost. b *fructus spiritus* appellat, in quibus reliqui omnes continentur: & intellige eos in sacra communione valdè excellenter erumpere. Fructus eius est CHARITAS, quæ nos intimè cum Deo coniungit; GAVDIVM in Spiritu sancto, quod cor ipsum lætificat, atq; confirmat; PAX, quæ exsuperat omnem sensum, pacificans carnem & spiritum, & humanum spiritum cum diuino; PATIENTIA, quę in laboribus & tribulationibus exultat; BENIGNITAS, quæ omnibus benefacit, etiam hostibus; BONITAS, quæ suauiter se reddit illis amabilem; LONGANIMITAS, quæ diu sustinet, ac sperat; MANSVETVDO, quæ iram cohibet; FIDES, quæ certissimè credit, quod DEVS reuelauit; & confidit, se obtenturam, quæ idem promisit; MODESTIA, quæ omnes exteriores corporis motus componit, ac moderatur; CONTINENTIA, quæ passionũ impetus intra legitimos limites continet; & CASTITAS, quæ corp⁹ & animam angelica puritate sanctificat. Omnes deniq; virtutes & heroici earundem act⁹ sunt huius sacramenti fructus. Nam quemadmodum vnus idemque cibus corporis, postquam sumptus est, & in stomacho coctus, est capitis, manuũ, pedum, ac reliquarum partium corporis nutrimentũ: quæ omnes, hoc recenti subsidio accepto, nouas sentiunt vires ad proprias actiones exercendas: ita spiritualis hic cibus spiritualiter, vt decet sumptus, est nutrimentum charitatis, humilitatis, obedientiæ; ac cæterarum virtutum; quas iuuat ad fructus suarum actionum cum renouatione quadam & perseuerantia producendos: ita vt nec, quòd continuentur, desinant esse recẽtes; nec quòd recentes sint, continui esse desinant in omnibus duodecim anni mensibus, totius videlicet vitæ decursu. Et hoc modo licet intelligere, quod Christus Dominus noster dixit, c *qui manducat meam carnem, habet vitam æternam*, scil. in seipso: quia vitam quandam viuere potest, quæ sit imago æternæ & beatę vitæ. eum in modum, quo ipsi beati cælestem suum cibum semper sumunt absq; vllo tædio, sed cum recenti potiùs & cõtinua oblectatione: Quia semper vident Deum cum summo gaudio, nec vnquam ex eius aspectu defatigantur: potiùs recèns accipiũt gaudia accidentaria, vt eorum gloria aliquo modo renouetur: ita, qui, vt oportet, communicat, noua semper gratię augmenta obtinet; & nonnunquam recentes etiam spirituales sensus ac motus, quibus virtutum feruorem renouat.

b Galat. 5. 22. S. Tho. 1. 2. q. 70. a. 3. ad 4.

c Ioan. 6. 55.

§. III. *Præbet etiam in omni spirituali conflictu auxilium.*

MAGNA etiam pars nostræ vocationis eò tendit, vt Christi Ducis nostri milites efficiamur, & aduersus Christianæ perfectionis ho-

ſtes ſtrenuè pugnemus:ad quod magnum præſidium confert ſanctiſsimum altaris ſacramentum:dum reliqua ſacramenta in proprijs eorũ munijs adiuuat.nam ſubſidium præſtat ad reliquias peccatorũ lethalium, ac leuium, ipſaſque ſenſualium appetituum paſsiones, & omnes Dæmonum impugnationes euincendas. Memento quod ſuperius diximus: cùm d *clangerent buccinis ſacerdotes* coram Arca teſtamenti, *muros Hiericho corruiſſe*, milites verò *aſcendiſſe,& interfeciſſe omnia,quæ in ea erant.* quo facto ſignificatur victoria,quam ſacramentum confeſsionis obtinet, cùm ſacerdotes abſolutionis ſacramentalis buccina clangunt:quam victoriam plurimùm adiuuat diuinum hoc ſacramentum,Arcæ teſtamenti præſentia ſignificatum: cuius virtute omnes dæmonis vires corruunt,& inferni poteſtates tremunt: & ab eodem robur & fortitudinem accipimus,ad omnes eos vincendos, qui ſtant ab illarum partibus.

Tract. 3. c. 8. §. 1.
d *Ioſue* 6. 16. 20.

Sed magis adhuc ad viuum depictum & expreſſum videbis huius victoriæ modum in eo,quod eadem Arca geſsit, cùm eam ſacerdotes portarent in Iordanem:nam e *ingreſſis eis Iordanem, & pedibus eorum in parte aquæ tinctis, ſteterunt aquæ ſuperiores deſcendentes in loco vno, & ad inſtar montis intumeſcebant: quæ autem inferiores erant, in mare mortuum deſcenderunt vſquequo omninò deficerent. & ſacerdotes qui portabant Arcam fœderis Domini, ſtabant ſuper ſiccam humum in medio Iordanis, omnisq; populus per arentem alueum tranſibat* ad alteram partem fluminis, vt promiſsionis terram ingrederetur. Quibus docet nos diuinus ſpiritus excellentem diuinæ noſtræ Arcæ efficacitatem,ad peccata præterita omninò delenda; ea verò præuenienda,quæ de nouo nos aggrediuntur. Senſim enim mortificantur prauæ conſuetudines,earumque reliquiæ: donec omninò conſumantur: tentationes verò & calamitates,quæ ſe ſe inſinuant,& ſubmerſionem minantur,reprimuntur,& coercentur,ne nos obruant: non quòd ſuo impetu nos non tangant:ſed quòd nec ſubmergere, nec nocere nobis poſſint,fauente nobis, & adiuuante ſanctiſsimo hoc ſacramento, ad viriliter eis reſiſtendum.

e *Ioſue* 3. 15.

Constitve itaq; te coram hac diuina Arca tanquam altera Iericho, peccatorum & cupiditatum muro circumdatum, interniſque hoſtib. plenum;& tanquam torrentem ſiue fluuium rapidiſſimum ſuarum prauarum inclinationum fluenta ſequentem:& ſiquidem poteſtatem tibi facit abſcõditum manna comedendi,comede demiſsè & cõfidenter:ſperans,ipſi⁹ preſentia continendã tuarũ paſſionũ furiã,tuiſq; lapſib⁹ finem imponẽdum.Si terret dæmonis furia, eiuſq; tentationũ terribilitas;hoc Manna comede, q timores expellit,puſillanimes corroborat, magnumq; animũ in periculis addit.Si carnis paſſiones,& effrenis ſenſualitatis ardores te oppugnant: hoc Mãna comede,qui huiuſmodi impet⁹ frãgit & ardores extinguit:vt ſpirit⁹

præualeat,& victoriam obtineat. non enim absque mysterio, de antiquo illo Manna diuina refert scriptura: f *cùm descenderet nocte super castra ros, descendebat pariter & Man.*

f Num. 11. 9. Vide Viegas in Apoc. 2. 5 sectio. 4.

QVID est autem aliud, descendere rorem *super castra*, quàm de cælo descendere, vt esset pugnantium cibus, quos ad pugnandum confortaret, dulcique victoria remuneraret? Et quid aliud est *de nocte* descendere, quàm ad solatium dirigi eorum, qui tentationibus premuntur: (quas Dauid g *timores nocturnos* appellat) timidis animos addens, tristesque consolans: propterea enim fuit institutum in nocte pasionis, quæ tota fuit tristitijs plena. Quid verò sibi vult, quod simul h *cum Manna ros descenderet* i *in similitudinem pruinæ super terram*, mollem scil. terram quasi pruina vel glacie operiens, ne ipsum manna terræ commisceretur & macularetur? O altißimũ, & supremum sacramentum! quod statim atque ingrederis animam, à carne & rebelli sensualitate oppugnatam, immittis congelatum rorem & glaciem quandam de cælo, qua eius ardores refrigerentur, tentationumq; importunarum vehementia temperetur.

g Ps. 90. 50.
h Num. 11 9.
i Exo. 16. 14.

HIC est *ros* ille, quem k *Angelus similis filio Dei misit in fornacem* illam Babylonicam, in quam tres illi viri coniecti fuerant, ne *ignis eos contristaret, aut molestiæ quidquam inferret*. Si igitur in media hac fornace cõstitutum te & impugnatum videris ab his flammis, stude tecum habere filium Dei viui, qui est in hoc sacramento, à quo cælestis hic ros fluet, qui eas extinguat, teq; refrigeret: ne tibi noceant, aut molestiam inferant. Scis benè: nolle eum, Manna suum molli terræ commisceri: non enim benè cohærent solatia cælestia cum terrenis delicijs: si itaque has terrenas contemnas, descendet ros diuinæ gratiæ, quia eas dißipabit: vt sis tu capax cælestium consolationum.

k Dan. 3. 50. 92.

DENIQVE si, vt oportet, communices, noli dæmones timere: ad te enim sententia illa Ioannis spectat: l *vicistis Antichristum: quoniam maior est, qui in vobis est, quàm qui in mundo.* Quid enim cogitas te facere, cùm communicas, nisi in domum animæ tuæ magnum quendam ducem, & infinitæ potentiæ bellatorem immittere: qui diuinæ suæ inspirationis gladio tuas paßiones iugulet; fortemque armatum, qui eisdem te impugnabat, expellat? cogitandum itaq; tibi est, cùm ad te ingreditur, eum tibi dicere, quod suis discipulis dicere consueuerat, m *nolite arbitrari, quia pacem veni mittere in terram: non veni pacem mittere, sed gladium. Veni enim separare hominem aduersus patrem suum, & filiam aduersus matrem suam*; & cognatos & amicos ab inuicem: quando alter alterum à meo seruitio retrahit. Ne existimes, ô anima, quę me in communione suscipis, venisse me vt mundi huius pacem intra te constituerem: non ad pacem talem, sed ad pugnam ac diuisionem in te constituendam veni. meo enim auxilio aduersus inordinatas tuas af-

l 1. Ioan. 4. 4.
m Matt. 10. 34. Lucæ 12. 51.

fectio-

fectiones, tibi pugnandum est;& ab eis,& personis, rebusque omnibus discedendum tibi est, quæ te à tua vocatione reuocare contendunt. Ego ipse gladius ero, quo sis pugnatura:cui si innitaris, vincere omninò poteris.

NE autem nouum quid reputes, quòd hoc diuinum sacramentum simul sit panis & gladius, audi mysticum quoddam somnium, quod diuina refert scriptura de quodam milite, qui dicebat cōmilitoni: n *vidi somnium, & videbatur mihi quasi subcinericius panis ex hordeo volui, & in castra Madian*(qui populi Israel hostes erant)*descendere:eaq; percutere atque subuertere. Respondit autem is, cui loquebatur*, tanquam interpres: *non est hoc aliud, nisi gladius Gedeonis: tradidit enim Dominus in manus eius Madian, & omnia castra eius.* O sacramentum diuinissimum, quod simul es panis & gladius; Manna & framea valdè acuta:panis es, quia cor hominis confortas; Manna, quia spiritui indulges;gladius, quia virtutes à vitijs separas; & framea, quia occidis ac destruis omnes hostes animæ, ad quam ingrederis, passiones eius subijciens; tentationes superans, fugans dæmones;ac de tuis omnibus hostibus triumphans. Somniū;*eiusq; interpretationem cùm Gedeon audiuisset*, (ait eadem scriptura)*adorauit;& reuersus ad castra Israel, ait: surgite, tradidit enim Dominus in manus nostras castra Madian.* n Iudic. 7.13

QVANTO igitur magis est rationi consentaneum, nos magnum resumere animum ex veritate, quam hoc somnium significat? diuinus enim hic panis, gladius est veri Gedeonis, ducis populi Christiani:cuius virtute tradet tibi DEVS omnia dæmonis castra; vt omnes te oppugnantes hostes dissipes:& qui hunc panem comedunt (ait S. Chrysost.) *tanquam leones ignem spirantes ab illa mensa recedunt, facti diabolo terribiles.* Ac propterea diuino præcepto obligamur, ad sumēdam communionem, vbi adest periculum mortis: quia enim tunc pugnæ sunt acriores;& media, quibus ad nos euertentendos sathana vtitur, magis tremenda; si nosipsos hoc viatico munierimus, fortiores ad eum vincendum euademus. Et propter eandem causam olim (vt S. Cyprian. aduertit) non permittebantur Christiani ad martyrij conflictum accedere, quin prius hoc sacramento munirentur: vt CHRISTVS Dominus noster & pugnaret in eis, & per eos vinceret Tyrannos omnes. Homil. 61. ad pop.

SED non est existimandum, diuinum hoc Sacramentum semper in prima communione hæc stupenda facere. Nam quemadmodum Arca testamenti diuerso modo, illa miracula, quæ supra retulimus, edidit: alterum in ipso primo accessu sacerdotum ad Iordanem: statim enim atque eorum pedes aquæ tetigerunt, absque vlla mora sunt in duas partes diuisæ: sed in altera, non statim atque Sacerdotes ad Iericho peruenerunt, muri corruerunt; sed postquam septies buccinis clangentibus ciuitatem circuiuissent,

Ex quo duos modos intelligemus, quib. Dominus noster vtitur ad indulgendum nobis in hoc sacramento. Aliquando enim immensa sua largitate vtens, vel in momento ditat pauperem, à periculo eripit, hostesque eius in fugam conuertit, insultuum & conflictuum eorũ vim & furiam compescendo. Vt plurimùm tamẽ hoc ipsum facit sensim, vt nostram probet perseuerantiam; augeatq; merita ex diuturnitate pugnæ, vt eò sit maior corona. Non itaq; abijcias animum, etiamsi frequenter confitearis & communices: & muros adhuc IerICHO stare videas, carnisq; tentationes ac passiones adhuc viuere. Sed quemadmodum sacerdotes illi, etiamsi nullam in muris Iericho mutationem viderent primo die, nec secundo, aut tertio, nec ipso sexto: à circũeundo tamen non destiterunt: ita tu fideliter perseuera, communionem frequentando; & quamdiu DEVS voluerit, pugnam sustinendo: nam, cùm minimè cogitaueris, deijciet ipse hos muros, dabitq; tibi integram de tuis hostibus victoriam. Quòd si voluerit, hanc pugnam durare per septem dies, omnes scil. tuæ vitæ, nec propterea animum abijcias, nam in ipso fine dabit tibi Deus pacem, simul cum æterna victoria.

§. IV. *Etiam efficit perfectam cum Christo vnitionem & similitudinem.*

VENIAMVS nũc ad supremam Christiani hominis vocationem, quæ in perfecta cum Christo Domino vnitione & similitudine consistit: quæ in summo gradu obtinetur per feruentem communionem, cuius præcipuus fructus est, communicantem transformare in ipsum dominũ quem sumit, per intimam amoris vnitionem, cum eximia heroicarũ eius virtutũ imitatione, ita vt (quod etiam superiùs diximus) fiat *alter Christus*, non æqualitate, sed consummata similitudine. Nam quemadmodũ (ait S. Chrysost.) Eliseus pro maxima hereditate, Eliæ Melotem suscepit; & cum ea feruentem eius o *spiritum*, quem scriptura *duplicem* appellat: *& erat posthac duplex Elias: & erat sursum Elias, & deorsum Elias:* vnus scil. in cœlo, ad quem fuerat raptus; & alter in terra, spiritu indutus eius discipuli, qui & prophetabat, & miracula sicut ipse Magister edebat: ita etiam, quando CHRISTVS Seruator noster in cælum ascendit, hæreditatem reliquit Ecclesiæ suæ, & cuiuis eius iusto, preciosissimam carnis suæ vestem: quamuis non propterea se ipsum illâ spoliauit, sicut Elias pallium suũ dimisit: simul enim in cælo est, & in terra in diuino hoc sacramento: cui⁹ sumptione facit nos alterũ Christum similitudine: duplicem nobis spiritũ tribuens, amoris scil. Dei, & amoris proximi; spiritum fugiendi malum, & bonum prosequendi; spiritum exercendi opera vitæ actiuæ, & opera vitæ contemplatiuæ; spiritum mortificationis, & orationis; spiritum faciendi, & docendi: denique spiritũ gratiarum & virtutũ in proprium nostrum commodum; & gratiarũ gratis

Homil. 2 ad pop. in fine.
o *4. Reg. 2. 9. 15.*

datarum in commodum aliorum: ita vt per virtutem sacræ communionis discipulus fiat perfectus, sicut est magister eius; eaque faciat admiranda opera, quæ ille fecit. nam quemadmodum p *Eliseus pallio Eliæ diuisit aquas Iordanis*, sicut eius magister diuiserat; siccisq; pedibus transijt ad filios Prophetarum: qui videntes hoc signum, dixerunt: *requieuit spiritus Eliæ super Eliseum*: ita etiam virtute carnis Christi, quam in communione sumimus, omnes difficultates superabimus, quæ occurrunt ad perfectionem obtinendam; adeoq; præclara opera faciemus; vt reliqui iusti propter ea dicant: verè spiritus Christi requieuit super hunc hominem: qui iam ipse non viuit; sed viuit in ipso Christus: & per eum hoc tempore facit, quod per se ipsum faciebat, cùm in mundo viueret. Sed quemadmodum idem Eliseus, priùs quàm Eliæ pallium acciperet, q *vestimenta sua diuisit in duas partes*: ita qui grandia huiusmodi opera facturus sit in virtute vestis Christi, eius scil. carnis sanctissimæ, diuidere debet ac mortificare suam propriam, ac rebus temporalibus & perituris renunciare: nam supra vestem carnis peccatis maculatam, & in suis passionibus integram, non potest aptari vestis purissimæ carnis Saluatoris: neque noui hominis & cælestis Adami veste cooperire se potest, qui non lacerat exuitque vestem veteris hominis & Adami terreni.

p 4. Reg. 2. 14.

q sup. ver. 12

Qvare ad perfectam hanc similitudinem spectat, vt quemadmodum Christus Dominus noster simul est in cælo & in terra; hic tectus humili velo sacramenti; in cęlo verò detectus cum omni sua gloria & pulchritudine: ita etiam qui frequenter dignè cõmunicat, eò peruenit, vt etiamsi corpore sit in hac valle lachrymarum, tractando & agendo cum hominibus: spiritu tamen r *conuersetur* (vt ait Apost.) *in cælo* & paradiso delitiarum, cum Deo agens & cum Angelis eius. Et similiter quo ad exteriora vitam ducit communem & ordinariam, in habitu humili & contemptui exposito: quo ad interiora verò vitam agit singularem valdè, & extraordinariam, luce & splendoribus plenam: ita vt, cùm sacram communionem expectat, dicat illud, quod idem Apostolus subiungit: *Saluatorem expectamus Dominum nostrum Iesum Christum, qui reformabit corpus humilitatis nostræ, vt illud configuret corpori claritatis suæ*. Imprimendo scilicet carni nostræ & animę qualitates, & gloriosas carnis suæ proprietates: vt & caro nostra subiecta sit & vnita spiritui; spiritus verò firmissimè cum Deo suo coniunctus.

r Philip. 3. 20.

CAPVT V.

VISITATIONES CHRISTI D. N. IN SANCTISsimo Sacramento, earumq́ effectus: & septem considerationes circa eas.

VT MEDITATIO reliquos diuini huius sacramenti effectus assequatur, cóijciendi sunt oculi in varios modos, quibus magnus noster Deus a, (*cuius delitiæ* sunt, *esse cum filijs hominũ*) dignatus est eos visitare, vt arctiorem cum eis familiaritatem cõtraheret. eos autem modos ad tres præcipuos reducere possumus. *Primus* fuit per Incarnationis mysterium: quãdo b *per viscera misericordiæ suæ* (vt dixit Zacharias) *visitauit nos oriens ex alto*, factus homo, vt cum hominib. conuersaretur: & per triginta trium annorum spatium multas in varijs locis visitationes fecit, in magnum eorum commodum, quos visitabat. Cùm autem necesse esset eum in cælũ ascendere, non potuit immensa eius charitas prætermittere; quin filios ac discipulos suos, quos in terra relinquebat, visitaret; modo licèt à priori illo valdè distincto. formam induens cibi in hoc diuino sacramento, in quo omnes terræ prouincias, & loca visitat; & singulos etiam homines, qui suscipere ipsum velint: faciens in hoc visitationis modo effectus illos, quos faciebat in priori aduentu: cui tertium etiam adiungit aduentum inuisibilem, DEI, quà DEVS est, proprium: cùm scilicet animas visitat. non quòd veniat de nouo ad locum, in quo prius non esset: quia ipse immutabilis est, & in omni loco præsens: sed quòd de nouo in eis incipiat aliquos gratiæ suæ effectus producere, quos prius non faciebat: quemadmodum in alio loco ostendimus.

De his visitationibus intelligitur illud spõsæ: b *Ecce dilectus meus venit saliens in montibus, transiliens colles.* Veniens ad redemptionem, (ait S. Gregor.) quosdam saltus dedit. nam de cælo venit in templum; de templo in Aegyptum; de Aegypto in Nazareth; de Nazareth in Iordanem; & inde in desertum; ex deserto in ciuitates Iudeæ, & Galileæ; & ex eis venit in crucem; ex cruce in sepulchrum & lymbum, vnde iterum redijt in terram; & ex terra ascendit in cælum. Nec tamen ab his saltibus adhuc desistit: cùm quotidiè ex cælo saltet ad hoc sacramentum, nunc in hac Ecclesia, nunc in illa. & in ipso sacramento salit ad hominum diuersorum pectora, omnes visitans ad suum erga eos studium ostendendum, eosque ditandos. Quamuis autem dicatur salire, vt veniendi celeritas, & lætitia indicetur: simul tamen cum ea grauitate & quiete venit, vt tam diu apud singulos hæreat, quamdiu illis est vtile. de eo enim scriptum est, quod esset c *quasi colonus futurus in terra, & quasi viator declinans ad manendum:* venit enim quasi peregrinus & viator,

a Prou. 8. 31.
b Luc. 1. 78.
In Ducis spirit. tract. 1. c. 20.
b Cant. 2. 8.
Homil. 29. in Euang. circa finem.
c Iere. 14. 8.

quia propria eius habitatio non mundus eſt, ſed cœlum: vnde ad terram deſcendit, tanquam tranſiens vt redeat in cælum, iuxta illud quod dixit in nocte vltimæ cœnæ: d *vado & venio ad vos;* venit enim, cùm ſacramentum conſecratur; vadit verò, cùm ſacramentales ſpecies conſumũtur; vadit quà homo eſt; ſed manet, quà Deus; diſcedit interdum, quoad fauores ſenſibiles, manet verò, quoad gratias & dona virtutum, quas largitur. Et quamuis quoad externum apparatum veniat tanquam viator & peregrinus, ſicut princeps, qui habitu mutato aliquò proficiſcitur: ſecum tamen ſuos theſauros adfert, quos liberali manu ijs largitur, quos viſitat. d *Ioan. 14. 28.*

§. I. *Septem inſignes Saluatoris noſtri viſitationes.*

QVOD in his ſanctiſſimi Sacramenti viſitationibus agitur, licet meditari ex ijs, quæ facta ſunt in ſeptem inſignioribus viſitationibus, quas CHRISTVS ipſe Dominus noſter in mortali hac vita peregit: circa quas ſeptem ſubijciam conſiderationes, quæ vſui eſſe poſſint antè & poſt ſacram communionem, & Miſſæ ſacrificium in ſeptem hebdomadæ diebus.

DOMINICA die conſiderabis primam verbi diuini viſitationem, quando in vtero Virginis factus eſt homo: ad quam viſitationem ipſa Virgo ſanctiſſima ſe præparauit profundiſſima humilitate, ingenua reſignatione, & perfecta obedientia, quam verba illa eius ad Angelum ſignificant: e *Ecce ancilla Domini, fiat mihi ſecundùm verbum tuum.* cui verbum diuinum tantùm gratiarum, donorumque cæleſtium in primo illo ingreſſu communicauit, vt ipſa agnouerit maieſtatem eius, quem in ſuo vtero concepiſſet. Qui ſtatim illi inſpirauit, *vt cum feſtinatione aſcenderet in montana Iudæ, in domum Zachariæ.* vbi heroica præſtitit humilitatis & charitatis opera. In hunc ergò modum præparare te debes, ad viſitationem excipiendam, quam tuus Saluator facturus eſt, dum communicas: dicens illi: vnde hoc mihi, Domine, vt cùm vilis ſim ſeruus, pane filiorum alar? ſed, quia ſeruus ſum, obedire me oportet: quare ad te ſuſcipiendum, quia tu ita iubes, accedo. Et quoniam in ipſa communione viſitatio renouatur Incarnationis: renouabis & tu feruentes affectus, quibus antiqui ſancti, & ipſa Virgo ſanctiſſima illam deſiderabãt, ac dices: f *Oſtende nobis, Domine, miſericordiam tuam, & ſalutare tuum da nobis.* g *Viſitaſti nos in ſalutari tuo, ad videndum in bonitate electorum tuorum:* vt bona ſcilicet experiamur, quibus tui electi fruuntur. h *Vtinam dirumperes cœlos & deſcenderes: à facie, & præſentia tua montes diffluerent* miſeriarum mearum. Quòd ſi te Dominus ita benè diſpoſitum inuenerit: fauores ac delitias tales viſitatione ſua tibi communicabit, vt ex eis facilè agnoſcas i *virtutem Altiſſimi* venientis, vt *tibi*

1. (margin beside "DOMINICA")
e *Lucæ 1. 38.*
f *Pſal 84. 8.*
g *Pſ. 105 4.*
h *Iſa. 64. 1.*
i *Lucæ 1. 35.*

obumbret. Et quò hæc diſpoſitio magis creſcet, eò & creſcet fauor, & ip-
Tract.3.c.2. ſius erga te ſtudium: nam, quamdiu hic ſol iuſtitiæ in breui Iuſti mundo eſt, lux eius eſt; illumque illuminat & accendit, vt luce & ardore fruatur, quem ipſe ſecum adfert: opere ipſo hic etiam præſtans, quod Hieremias dixit, vt nos ad pœnitentiam impelleret, vt ſupra perpendimus: k *Creauit Dominus nouum ſuper terram, fœmina circumdabit virum.*
k Iere. 31. 22 Quid enim magis nouum, quàm hoc diuinum ſacramentum: in quo vir quidam nouus cum eadem magnitudine, qua eſt in cœlo, latet, panis accidentibus tectus? & hac ratione ad te ingreditur in ipſa communione, vt in virum alterum te conuertat. Et ſtatim inſpirat tibi, vt feruenter aſcendas ad faſtigium perfectionis, glorioſa obſequij ipſius opera exercendo. Nam quemadmodum cibus & potus corporis generat vitæ ſpiritus, qui operum naturalium ſunt principium; ita cibus & potus ſpiritualis, carnis & ſanguinis CHRISTI, producit ſpiritus vitæ, non humanæ, ſed diuinæ: inſpirationes ſcilicet & illuſtrationes, à quibus opera cœleſtia procedunt. Cuius cibi potuſque ſpiritualis virtute aſcendes ſicut alter
3. Reg. 18. Elias l *vſque ad montem Dei*, celeriter pergens de virtute in virtutem vſq; ad culmen earum.

2. SECVNDA FERIA conſiderabis alteram viſitationem, quam fecit Chriſtus Dominus noſter, cùm eſſet in vtero Virginis ſanctiſſimæ: quæ inſtar lecticæ eum vexit in domum Zachariæ: vt tanquam Redemptor viſitaret Ioannem infantem in matris ſuæ vtero manentem, ſuæque redemptionis fructus eidem applicaret, ſeptem ei inſignes & excellentes exhibens fauores. Mundauit enim eum à ſuo peccato; repleuit Spiritu ſancto; accelerauit ei rationis vſum, ita illum illuſtrans, vt diuinum verbum agnoſceret incarnatum, à quo viſitabatur, quamuis in vtero adhuc Virginis latente; tantam ei attulit lætitiam: vt *præ gaudio exultaret in ipſo vtero*; fecit illum ſuum Prophetam, qui ſtatim cœpit opere ipſo, quaſi prophetare ac dicere: m *Ecce Agnus Dei, qui tollit peccata mun-*
m Ioa. 1. 29. *di*, & eius cauſa etiam matrem, in cuius vtero latebat, Spiritu ſancto re-
n Luc. 1. 43. pleuit: qui quaſi per ſuæ matris os loquens, dixit verba illa: n *Vnde hoc mihi, vt veniat mater Domini mei ad me?* cuius viſitationis virtute factus eſt ipſe abſtinens, pœnitens, & contemplationi addictus, ac roboratus ad vitam admirabilem ducendam, quam proſecutus eſt poſtea in deſerto.

SIMILES fauores gratiaſque tibi exhibebit CHRISTVS Dominus noſter, quando te in hoc ſacramento viſitabit, tanquam Redemptor: vt priuatim applicet tibi ſuæ copioſæ Redemptionis fructus. Purificat enim te ampliùs à tuis peccatis, & minimos quoſque vitiorum næuos, quos humana fragilitas mole corporis prægrauata & præpedita faciliùs incur-

rere solèt, tam piè delet, atque eradit, vt nihil omninò in anima tua prætermittat, quòd diuinæ suæ maiestatis oculos offendere possit, aut quo minùs ipse Dominus noster eam, magna cœlestium consolationum abundantia, inhabitet; Adhæc Spiritu sancto in ea plenitudine te replet, quam tua dispositio requirit; te illustrat, vt ipsum agnoscas, sentiasque, quantumuis occultus ipse maneat; lætitiæ spiritum cum tantis iubilis infundet, vt extra te ipsum effundere, & exire cupias, vt illi seruias; & operibus prophetare, quòd ipse sit agnus Dei, qui mundo det vitam & salutem; & ex abundantia consolationis, qua tuus spiritus afficietur, ipsum etiam corpus adeò sanctificabitur, vt & o *cor & caro tua exultent in Deum viuum*: & vtrumque benè propensum & affectum maneat ad temperantiam, pœnitentiam, & orationem, reliquasque virtutes cum magna in eisdem constantia & firmitate. o *Psal.* 83.3.

SED quemadmodum Christus Dominus noster, quamuis per tres menses in domo Zachariæ manserit, ei tamen non statim eandem contulit gratiam, & fauorem; sed mutum reliquit, in pœnam incredulitatis præteritæ: quem tamen in fine etiam Spiritu sancto impleuit; eiusque os aperuit, vt ob tantum beneficium, Deum laudaret; dicens: p *Benedictus Dominus Deus Israel: quia visitauit, & fecit redemptionem plebis suæ*: Ita aliquando aridum te, mutumq; relinquet idem Dominus in sacra communione, in pœnam aliquorum defectuum antiquorum: sed oportunè replebit spiritu deuotionis: vt nouo feruore illum benedicas. p *Luc.* 1.68.

DENIQVE quemadmodum Arca testamenti in domo Obededom relicta per tres menses, ei benedixit, totique familiæ ita liberaliter & copiosè, vt Rex Dauid sancta quadam æmulatione dixerit: q *Ibo & reducam arcam Dei cum benedictione in domum meam*: ita quando viua noui testamenti Arca per sacram communionem ad feruentem iustum ingreditur: tot illum benedictionibus replet, vt alios ad eam suscipiendam alliciat, dicentes: volo me ipsum animare, vt ad communionem accedam, quò dignetur hic Dominus suam benedictionem mihi etiam, quemadmodum alijs, impertire. q 2. *Reg.* 6.11

FERIA TERTIA considerabis tertiam Saluatoris nostri visitationem: 3. cùm scilicet visibilis prodijt in Bethlehem, (quæ vox domum panis significat) ad mundum visitandum: vbi r *positus fuit in præsepio* inter duo animalia, vt intelligeretur venire ipsum tanquam cibum eorum, qui more bestiarum vixissent, vbi etiam fuit à *pastoribus, &* s *Magis adoratus: & militia cælestis* solemnem illum hymnum cecinit: *Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis*. Quid igitur existimas, animã tuam esse, quando cõmunicas, nisi ipsam Bethlehé, ac domũ viui huius panis, de cęlo descendentis? & quid pectus tuũ, nisi præsepiũ quoddã, in quo positũ est verbũ diuinũ r *Luc.* 2.7. s *Matt.* 2.11.

incarnatum, vt potentiarum sensuumque tuorum sit cibus & alimentum? hic enim locum habet, quod dixit Dauid: t *Animalia tua in hæreditate tua habitabunt: parasti in dulcedine tua escam pauperi, Deus.* In hæreditate enim Ecclesiæ tuæ habitant iusti, qui gregis tui sunt oues, & animalia gubernationi ac directioni tuæ subiecta: quibus tamen, etiamsi ex se pauperibus, escam præparasti summæ dulcedinis, sacratissimum scilicet tuum corpus in hoc sacramento. Accedant igitur omnes animæ tuæ facultates ad spirituale hoc præsepe, vt panem quo alantur, accipiant: hic enim Dominus est u *amicus* ille, qui *tres illos dat panes amico petenti*: qui (vt Sanctus Bernardus interpretatur) sunt panes veritatis, pro intellectu, quem sanctis implet cogitationibus; & charitatis, pro voluntate, quam effectibus feruentibus accendit; & fortitudinis, pro ipsa carne, quam ad pia opera præstanda corroborat. Ibi in societate Angelorum adstantium cantare licet ipsorum hymnum. Nam in sacra communione gloriam das in excelsis DEO; tibi verò pacem in terra obtines, bonamque voluntatem diuinæ in omnibus conformem. Eodem accedere debent ipsæ tuæ facultates cum Pastoribus ac Magis: vt Dominum in præsepio illo iacentem adorent, agnoscentes, summo honore eum esse dignissimum. Nullus enim (ait Sanctus Augustinus) carnem Domini comedit, quin prius eam adoret: de ea enim intelligitur illud Dauidis, x *Adorate scabellum pedum eius: quoniam sanctum est*: & illud, y *edent pauperes & saturabuntur: manducauerunt & adorauerunt omnes pingues terræ.* Quasi diceret: attendite, quia diuinus hic panis, cibus est pauperum, ac diuitum; Pastorum, ac Regum: quos omnes oportet adorare, quando eum comedunt: quia sanctus est, summaque adoratione dignus. Quamuis (vt idem Sanctus Augustinus perpendit, saturitatem Dauid attribuit pauperibus, eò quòd auidiùs & maiori appetitu eum sumant; adorationem verò tribuit diuitibus, eò quòd magis in eis resplendeat ratio reuerentiæ. Siue autem pauper sis, siue diues; si demissè comedas ac reuerenter, saturaberis, bonisque, quæ ipse Dominus te inuitans largietur, replebe-ris. Caue, (vt ait Sanctus Chrysostomus) ne Herodi efficiaris similis, & dicas: *vt & ego veniens adorem eum*: qui tamen interimere conabatur: huius etenim similes sunt, qui indignè abutuntur commu-
" nione mysterij: nam schemate quidem & externa reuerentia eum ado-
" rare videntur; re ipsa verò, & quantum in ipsis est, eum interi-
" munt, quem adorare se simulant. & cùm Magi tam longo itinere cu-
" currerint, vt natum viderent, & adorarent, suaque munera offer-
" rent: cur tu CHRISTVM DOMINVM in spirituali situm præ-
" sepio, altari scilicet, derelinquis? si te quispiam introducere pollice-

t Psal. 67. 11

u Luc. 11. 5. Serm. de Rogat.

in Psal. 89. 5. x Psal. 98. 5. y Psal. 21. 27. 30.

Epist. 120. ad Honorii. c. 27.

Homil. 7. in Matth. vltra medium

retur ad Regem, vndique corruscantem, atque inter varios suæ pompæ ornatus sedentem, an non magna propensione ad eum videndum accederes: etiamsi nullum tibi commodum ex hoc sequeretur? at verò ex hac mensa Regis cœlestis fons emanat spiritualium bonorum: quomodo ergò tu illam tam facilè relinquis? Quare, si mundus es, accede, adora, & communica: excute torporem. Hæc ferè Sanctus Chrysostomus.

Feria Qvarta, Considerabis visitationem quartam, qua Saluator noster ad Hierosolymitanum templum accessit: vt prophetiam impleret Malachiæ: z *Ecce ego mitto Angelum meum, & præparabit viam ante faciem meam. Et statim veniet ad templum suum Dominator, quem vos quæritis; & Angelus testamenti, quem vos vultis*; & Aggæi dicentis: a *Veniet desideratus cunctis gentibus: & implebo domum istam gloria. Magna enim erit gloria domûs istius nouissimæ, plus quàm primæ.*

z Mala. 3.1.
a Aggæi 2.8

Qvod euenit, vt suprà insinuauimus, quando Christvs D. N. templum illud sua præsentia honorauit. Statim enim atque ingressus est, æterno se patri obtulit oblationem purissimam pro salute humani generis: sanctumque Simeonem suæ lucis radio illustrauit, vt eum agnosceret: qui agnitum cum ingenti amore & reuerentia in suas vlnas accepit. ex quo tantùm gaudium & consolationem hausit, vt non cuperet ampliùs in hoc mundo viuere; sed dixerit: b *Nunc dimittis seruum tuum Domine, secundùm Verbum tuum in pace: quia viderunt oculi mei salutare tuum.* Quæ igitur magis propria imago esse potest eius, quod in sacra communione geritur? ante illam enim præmittit idem Dominus Angelum inuisibilem, diuinam scilicet inspirationem, quæ animam præparet, ipsum suscepturam: quasi ei dicens: quod canit Ecclesia: adorna thalamum tuum Syon, & suscipe Regem Christvm, qui ad te visitandum, tecumque tanquam in suo templo manendum, venit: iuxta illud Apostoli: c *Nescitis, quia templum* Dei *estis, & Spiritus Dei habitat in vobis?*

b Luc. 2. 29.
c. Cor. 3.16.

Eivs etiam præsentia erit gloria tua, multo maior, quàm fuerit templi Salomonis. Quando enim communicas, Angelum recipis noui testamenti, omnibus gentibus desideratum: *quem* & ipsi *Angeli desiderant prospicere*, cuius aspectu beati efficiuntur. Est verò tanta eius charitas, vt non solùm potestatem tibi faciat, sicut Simeoni, in tuis vlnis & manibus ipsum suscipiendi; sed etiam, tanquam cibum in viscera tua traijciendi: vt hoc cibo ita satureris, vt viuendi desiderium, mortisque timorem de-

d 1. Pet. 1. 12

ponas: efficit enim, vt, quidquid homines, terrenis immersi cupiditatibus, indefesso labore in hoc miseriarum oceano consectantur, tibi prorsus vilescat, vsque eò, vt anima dolore afficiatur, si diutiùs horum inferiorum contemplationi, ob corporis terrenos affectus, immorari cogatur; ac proinde, anima sic iubente, & quodammodo impellente, vt ex hoc corporis carcere liberari dissoluiq; desideres necesse est, sicq; eum clarè, & sine velo videre possis.

Homil.24 in 1. Corint. NOMINATIM verò effectum hunc efficiet vltima communio, quæ pro viatico sumitur. Hæc enim mensa (ait S. Chrysostomus) fortitudo est „ animæ, & fiduciæ vinculum, quare si hoc cibo confortatus ex mortali „ hac vita decedas, cum magna fiducia ad cœlestem aulam ascendes, quasi „ veste pretiosissima, auro intexta ornatus. Portas enim tecum ipsum cœ- „ lorum Dominum: cuius intuitu Angeli te comitabuntur, & ad eius dedu- „ cent thronum.

Lib.6. de sacerdotio. SED & illud est aduertendum: etiam competere huic sacramento, e Luc.2.34. quod Sanctus Simeon beatissimæ Virgini de eius filio dixit: e *Ecce positus est hic in ruinam & resurrectionem multorum: & in signum, cui contradicetur: & tuam ipsius animam pertransibit gladius.* Hæretici enim illi contradicunt, negantes quod recta fides confitetur; & peccatores tam exigua illum reuerentia sumentes, atque si merus esset panis: vt meritò dicere liceat, *mors est malis, vita bonis.* Malis enim tanquam lethalis est casus, & petra scandali; bonis verò resurrectio est ad vitam, & panis nutritionis & consolationis. Si igitur hunc Dominum diligis, meritò animam tuam pertransibit doloris gladius: quòd eum videas à tot hominibus contemni, studendo ex parte tua, magni, vt par est, illum facere, & cum sancto Serm. de Epipha. Bernardo dicere: quò vilior pro me es factus: eò eris mihi pretiosior, & charior.

5. FERIA QVINTA licebit considerare quintam Saluatoris visitationem, cùm fugit in Aegyptum, de qua dixit Isaias: f *Ecce Dominus ascendet super nubem leuem, & ingredietur Aegyptum: & commouebuntur simulachra Aegypti à facie eius. In die illa erit altare Domini in medio terræ Aegypti, & cognoscetur Dominus ab Aegypto, & cognoscent Aegyptij Dominum, & colent eum in hostijs, & muneribus: & vota vouebunt Domino, & soluent, & benedicet illis Dominus exercituum.* (f Isai.19.1. 19.24)

Lib.6. Demonstrat. Euang. c.20. & lib.1. c.4. ID quod testibus Eusebio & Sancto Hieronymo impleri cœpit, quando verbum diuinum in purissima suæ humanitatis nube, & in vlnis excellentissimæ nubis virginis eius matris ingressum est Aegyptum; in cuius ingressu simulacra & idola omnia Aegypti corruerunt: in signum quod ipse Dominus idololatriam esset è mundo extirpatu-

rus;veram autem religionem ibidem plantaturus. Iure autem optimo (ait Sanctus Augustinus)caro Christi comparatur nubi,vt quæ diuinitatis solem obtegat: non vt obscuret, sed vt temperet immensæ eius claritatis splendorem. *Tract. 4. in Ioan.*

Ob eandem autem causam nubis similitudo aptatur meritò huic diuino sacramento: in quo panis accidentia splendorem tegunt gloriosi corporis ipsius Christi. Vocatur autem nubes leuis, non quòd sit immensarum gratiarum aquis onerata, ad irrigandas & fœcundandas animas;sed ob eius celeritatem, qua hinc inde mouetur, vt opus suum faciat.

Qvae in animam ingressa,omnes vitiosas rerum mundanarum appetitiones, quæ illam à vero solidoque bono detortam & abactam,in omnium vitiorum turpitudinem præcipitare possent, exscindit, omnia idola,omnesque inordinatas affectiones deijcit, sicut g *Arca testamenti idolum Dagon ex eius altari proiecit*: inserit verò in eadem anima spiritum veræ religionis. g 1. *Reg.* 5. 3.

Cogita itaque cùm sacram communionem sumis, animam tuam esse Aegyptum; & cor suum esse illud altare, in quo ipse Dominus hac nube tectus collocatur. Quare te ante ipsum prosterne, supplexque ora, vt detestanda tua idola destruere dignetur. Offer illi dona & vota tua: quæ vt reddas ipse iuuerit,pete,vt tibi benedicat, efficiatque vt vi amoris eius h *dirumpatur* (vt idem Propheta ait) *Spiritus Aegypti in visceribus tuis*; & arescat spiritus amoris proprij. Et quemadmodum Virgo sanctissima, & Sanctus Ioseph nec laborem itineris sentiebant, nec mansionem in Aegypto: eò quod infantem illum secum haberent,qui tota erat illorum consolatio,& leuamen: ita eiusdem Domini in hoc sacramento manentis societate, quietus & contentus eris: etiamsi humana consolatio & protectio tibi desint. Ipse enim summum bonum, vltimusque finis est, ad quem obtinendum omnes nostræ contentiones, studiaq; referenda sunt; in ipso siquidem omnium consolationum & gaudiorum plenitudo,quæ vel desiderari,vel mente concipi possit, perfectissimè obtinetur. h *Isai.* 19. 3.

6. Feria Sexta considerare licebit visitationes Christi Domini nostri tempore suæ prædicationis: quibus varia erga homines officia præstitit. Nam tanquam Magister discipulos suos visitabat, tanquam pastor, suas oues; tanquam redemptor eos, qui in captiuitate tenebantur; & præ cæteris tanquam medicus, visitabat ægrotos. Nunc enim ad ipsorum domus se se inuitabat; quemadmodum fecit cum Zachæo: in cuius domum ingressus, dixit: i *Hodie salus domui huic facta est*: nunc vocatus & rogatus, vt visitaret, libenter id faciebat: i *Lucæ* 19. 9.

k Matt 9.18. 25. Marc.5.22. 43. Lucæ 8.55. Lib.6. in Luc. quemadmodum fecit cum k *Archiſynagogo*: in cuius domum ingreſſus, filiam eius mortuam vitæ reſtituit;& ſtatim iuſſit *dari illi manducare*: ad ſignificandum (vt ait Sanctus Ambroſius) neceſſitatem, qua vrgentur, reſuſcitati, ſumendi cæleſtem cibum, vt gratiæ vitam poſſint conſeruare.

f Ioan.4. 46.50. t Matth.8.7. ALIAS non accedens infirmorum domum, omnipotentiam ſuam verbo eis ſanandis abſens oſtendebat: vt fecit cum filio f *Reguli*: præcipuè cùm illi ob modeſtiam & humilitatem indignos ſe exiſtimabant, ad quos viſitandos ipſemet accederet, ſicut euenit t *Centurioni*, *cuius puer iacebat in domo paralyticus*.

HVNC ergò in modum cogita, venire Saluatorem ad te viſitandum, dum communicas: & nominatim venire tanquam medicum, iuxta illud Auguſtini: *Magnus de cœlo medicus adueniſti, quia magnus in terra iacebat ægrotus.* Aliquando ipſe inſpirat, iubetque, vt ad ſuſcipiendum accedas; aliquando vult, te id deſiderare, & à te rogari. Ingredienti verò, mox cum animi demiſſione infirmitates tuas aperies: ſua enim viſitatione te ab eis liberabit. Si u *omnes infirmi, quicunque vel fimbriam eius veſtimenti tangebant, ſalui fiebant*: quanto magis (ait Sanctus Chryſoſtomus) ad id ſufficiet, tangere & ſuſcipere ipſummet Saluatorem in hoc ſacramento: ex quo virtus exeat, qui tuam infirmitatem ſanet? Tange illum fide, & charitate, quemadmodum illum x *tetigit mulier, quæ ſanguinis fluxum patiebatur*, & experieris virtutem eius in reprimendo fluxu amoris proprij. Ne tangas eum ſicut turbæ, *quæ illum comprimebant & affligebant*: nam (vt ait Sanctus Gregorius) qui minus reuerenter cum illo agit, quod in ſe eſt, illum affligit; & nullum ex eo tactu commodum refert. contrà verò tanta eſt huius Domini liberalitas: vt, quando præ humilitate & reuerentia, aut ex alia iuſta cauſa non poſſis illum ſuſcipere, remuneret te fauore aliquo eorum, quos in ipſa communione exhibuiſſet. Nam etiam abſens ſolo verbo poteſt infirmos ſanare; ſic enim ſanitatem nobis per ſacramenta impertitur: vt eius virtus non ſit eis alligata.

(Marginal notes: u Matth.14. 36. — Homil.51. in Matth. — x Luc.8.44. — Lib.3. Moral. cap.11.)

7\. SABBATHO viſitationem eam conſiderabis, quam ſanctiſſimi huius Domini anima fecit ad animas ſanctorum Patrum, qui detinebantur in lymbo. de quo dicit Scriptura diuina: y *Penetrabo omnes inferiores partes terræ; & inſpiciam omnes dormientes; & illuminabo omnes ſperantes in Domino.* qua viſitatione lymbum illum in paradiſum conuertit: remunerans præteritos ſeruorum ſuorum labores, clara diuinitatis ipſius viſitatione. Hunc in modum huius Domini anima noſtram in ſacra communione viſitat; & cor, quod erat inſtar lymbi in imaginem conuertit paradiſi: explens illud, quod promiſerat per Iſaiam,

(y Eccl.24. 45.)

dicens : z *Tunc delectaberis super Domino, & cibabo te hæreditate Iacob Patris tui:* ipsomet, scilicet Christo, qui est electorum hæreditas; vt incipias in ipsa terra cibum illum delibare, quem tibi præparatum habet in cœlo. z Isai. 58. 14

Mox licebit visitationes illas perpendere, quas post suam resurrectionem fecit Saluator. Quas aliquando, quasi habitu mutato, vt a *peregrinus, aut* b *hortulanus* faciebat : donec sensim protracta familiari conuersatione, quis esset ostenderet : aliàs verò statim se agnoscendum exhibebat suis Apostolis, quibus tum c *vulnera ostendebat*, & vt ea tangerent inuitabat; tum etiam, vt comederent de *fauo mellis,* & *pisce tosto super prunas*, & pane quodam prodigiosè facto, dicens eis: *venite, prandete.* Quid autem hoc totum erat, nisi figura quædam eius, quod in sacratissimo hoc Sacramento geritur? in quo ipse Saluator, mutato quasi habitu, panis & vini figura tectus, ad te visitandum venit. Quod si in familiari cum ipso consuetudine per orationem perseueres : aperiet tibi oculos animæ, vt eum agnoscas, & præsentiam eius diuinam sentias; diuinique huius conuiuij præstantiam experiaris. in quo piscem tibi porrigit super prunas assum : qui (vt ait Sanctus Augustinus) Sacratissimum eius corpus significat, multis tormentis tostum; & fauum ipsius diuinitatis, cum omnibus suis admirandis perfectionibus : implens omnia tua desideria dulcedine, quam in se continnet. Audi itaque vocem tui Magistri dicentis : *venite & comedite.* Et si esuris ac sitis iustitiam : diuinum hunc panem comede, & saturaberis : ille enim est sapientia tua, iustitia, sanctificatio & redemptio tua. illi sit honor & gloria in æternum.

à Luc. 24. 6. 31.
b Ioã. 20. 25
c Luc. 24. 42.
d Ioan. 21. 10. 13.
Tract. 131. in Ioan.

§. 2. *Sanctissimam Eucharistiam lecticam esse Saluatoris, ad has visitationes faciendas.*

EXplicemus adhuc amplius harum visitationum Saluatoris nostri thesauros, ex ijs quæ liber Canticorum refert de mystico illo ferculo siue gestatoria sede, quam fecit sibi Rex Salomon, vt faciliùs posset per plateas Ierusalem deferri. a Ferculum (inquit) *fecit sibi Rex Salomon de lignis Libani: columnas eius fecit argenteas, reclinatorium aureum, ascensum purpureum media charitate constrauit, propter filias Ierusalem.* quod totum præclarum fuit humanitatis Christi Domini nostri symbolum : quam diuinum Verbum sibi ipsi fabricauit, vt in ea inæstimabilis gratiæ suæ thesauros ostenderet. Fecit enim eam imprimis ex *lignis Libani* ob eius sublimitatem, puritatem, & incorruptibilitatem, quibus illam exornauit; columnæ erant *argenteæ,* ob gratias ac dona Spiritus S.

a Cant. 3. 9.
Vide Martin. Delrio, qui refert Alanum pro hac expositione.

quibus illa innitebatur; ſplendens prædicatione, operibus ac prodigijs, quæ paſsim edebat. *Reclinatorium* erat *aureum*: ob excellentiſsimam charitatem,& vnionem beatificam, qua beatiſsima eius anima fruebatur. *Aſcenſus* ipſaque ſedes *purpurâ* erat induta; quia tota eius temporalis vita, ex quo fuit incarnatus, donec exſpirauit in cruce, cooperta fuit laboribus, ita vt, quo magis ætate creſceret, eò etiam magis creſcerent labores. Ipſum porrò *medium Charitas* occupabat,ipſum ſcilicet verbum Patris, quòd eſt verus DEVS, & ipſamet Charitas per eſſentiam: eratque in ferculo illo, ac throno quaſi ſedens; in quo ab vna in alteram partem deferebatur, vt *filias Ieruſalem*, animas ſcilicet iuſtas, recrearet, doceret, ac in bono promoueret. earum ſiquidem cauſa humanitatem hanc induit vt illi afficerentur, eumque diligerent, ſicut ipſe illas diligebat. quod clariùs exprimit alia lectio, quæ habet: *in medio eſt ipſe, accenſus vel combuſtus, ob filias Ieruſalem. in medio* ſcilicet ipſius ferculi *eſt ipſemet* Salomon *accenſus*; & ab amore ob filias Ieruſalem *combuſtus*: quia eas deſiderat accendere, eodemque amore vrere, vt ament ſicut amantur; gaudeantque videre, & obſequi illi, qui tantoperè illas amat, adeoque ingentia illis bona largitur. Sed cùm neceſſe eſſet,eum in cœlum aſcendere; ne hic amor tepeſceret,mirabili vſus eſt ſtratagemate: ſic enim aſcendit, vt voluerit etiam nobiſcum manere, cooperiens ipſum ferculum, vt poſſet in eo per ipſum mundum circumferri, ita vt omnes videns à nemine niſi fidei oculis,videretur. Non enim aliud eſt ſanctiſsimum Sacramentum,niſi ferculum,regiaque ſedes veri Salomonis, velo illo externo cooperta,quod exterius apparet,cùm intus totum ſuum habeat ornatum.

Vide Ludouicum Legionenſem.

1. QVEM ſi fidei oculis penetres: videbis ibi ſacratiſsimam illam Humanitatem, tanquam *cedrum Libani*, tanti candoris, vt ipſa nix in eius præſentia, nigra videantur; tantæ pulchritudinis, vt ſtellæ ipſæ obſtupeſcant; tantæ incorruptibilitatis, maieſtatis & fortitudinis, vt Hierarchiæ cœleſtes in eius præſentia contremiſcant.

2. IBI quoque ſunt ſeptem *columnæ* ex argento puriſsimo: quia ſecum habet ſeptem Spiritûs S. dona,omneſq; gratias,ſcientias,& excellentias, quarum ſuprà fecimus mentionem.

3. IBI etiam *reclinatorium* videbis ex auro puriſsimo: in quo diuinum Verbum reclinatur: excellentiſsima ſcilicet vnio diuinæ eius perſonæ cum ſacratiſsima Humanitate: in qua quietem, & requiem ſuam DEVS inuênit,præ omnibus alijs creaturis: ex qua oritur vnio illa accenſiſsimi amoris, quo ſanctiſsima illa anima verbo ipſi eſt vnita, factaque vnus ſpiritus cum eius ſpiritu.

4. IBI quoque eſt *Aſcenſus* ille *purpureus*, qui etſi tantùm pœnarum & ig-

nomi-

nominiæ illi attulit, dum vixit in hac vita mortali; adeò tamen gloriosus & honorificus fuit in eius oculis: vt ipsemet velit, quotidiè eius memoriam repeti, intra hoc ferculum: & in suo corpore signa illa manere, eò gloriosiora in suis pedibus ac manibus, quo maiorem eisdem pęnam prius attulerant.

Denique sub isto velo tectus manet ipsemet *Rex* Salomon, *accensus* & *combustus* amore in seipso, ob desiderium accendendi, & inflammandi filias ipsas Ierusalem, quæ sunt ipsa animæ, viua fide ipsum aspicientes, cordisque pace, & quiete eum contemplantes. Sed quis non accendatur amore cœlestis huius Regis, si eum videat adeò ipsius amore accensum & combustum? Quodnam erit adeò frigidum cor, quod ferculi huius fabricam, vt oportet aspiciens, resistere posit igneis radijs, quos ipse Saluator intus manens, ex se iaculatur? b *O filiæ Sion, egredimini, & videte Regem Salomonem* in ferculo, quod construxit, vt ad vos visitandas veniret, vobiscum versaretur, præsentia sua vos honoraret, gratiaque & inflammata sua charitate locupletaret. Hoc idem ferculum est simul thronus, ex quo tanquam Rex vos gubernat; & cathedra, ex qua tanquam Magister docet; est thalamus, in quo tanquam Sponsus suauiter ac iucundè vos recreat; mensa etiam est, in qua vos tanquam Pater alit. Inde tanquam medicus, vobis medetur; tanquam dux, protegit; vt pastor, gubernat; & lactat, vt mater. 5. b *Cant.* 3.11.

Quod si verò semel & simul audire cupias, quid in hoc ferculo lateat, vt magis ei afficiaris, qui tanto te amore prosequitur: intellige, ipsum propterea venire, vt c *ponat se quasi signaculum super cor tuum; vt signaculum super brachium tuum*; & in anima tua similitudinem imprimat insignium suarum virtutum: vt & ipse eius sis ferculum, in quo hinc inde per mundum deferatur. Quid existimas esse te, ô anima, quæ dignè communicas, nisi veri Regis Salomonis ferculum, siue lecticam, in qua corporaliter ipse manet, quamdiu perdurat Sacramentum? postea verò manet etiam semper tuo spiritui per gratiam suam vnitus? Huius Domini præsentia, tanquam cedrum te facit montis Libani, candidum ob innocentiam; magnum, ob animi magnanimitatem; incorruptibilem, ob traditam tibi fortitudinem. Ipse exstruxit in te columnas argenteas, exornans & corroborans te donis ac virtutibus suis. Facit te aureum suum reclinatorium: quia ipse in te requiescit; & tu in eo per intimam consuetudinem ac dulcem contemplationem: qui, vt posit ascendere, tecumque ex instituto manere, gradus suos conficit, ac purpura induit, inspirans, teq; adiuuans ad varia mortificationis exercitia obeunda, quibus patientia & obedientia tua perficiantur. indue ignominiæ eius purpuram, vt eiusdé gloriæ purpurâ vestiaris; humilia te exteriùs, vt interiùs 6. c *Cant.* 8. 6.

exalteris: super omnia autem ipsemet est intra te *accensus* & *combustus* amore, quem erga te habet; vt & tu simili amore in eum accendaris. Eucharistia (ait Sanctus Ioannes Damascenus) est pruna quædam accensa: quia caro Christi, diuinitatis eius igni est coniuncta: quam suscipimus, vt participatione diuini ignis igniamur, ac deificemur, ob insignem, quam ad Deum acquirimus, similitudinem. Et quemadmodum scintilla, si abscondatur in stramine totum in ignem conuertit, ita (ait Sanctus Cyrillus) diuinum verbum incarnatum in nostra natura absconditum, illam deificat, sibique reddit similem in amore & puritate. LXX. Interpretes vertunt: *intimum eius lapidibus constratum.* & vox, qua hic vtitur Scriptura, significat *lapides* instar *prunarum* splendentes, quales sunt carbunculi. vnde etiam alia vox deducitur, quæ significat *panes prunarum*, hoc est inter eas coctos.

Lib. 4. Fidei cap 14.

Lib. 4. in Ioan. c. 15.

O diuina Eucharistia, & Carbunculus, tanquam ignis splendens, verus prunarum panis, qui comedentem accendis, suscipientem ditas, teque tangentem purificas! tu Carbunculus ille es tanquam pruna, *quem* vnus *Seraphyn forcipe tulerat de altari, tangensq; os Isaiæ, abstulit iniquitatem eius, & peccatum mundauit*, qui reuera & nos mundas, & accendis; facisq; in ardore similes ipsis Seraphynis, vt etiam in terra participes efficiamur vnitionis amoris, quo illi fruuntur in cœlo, in æternum. Amen.

Isai. 6. 6. Ita LXX. & S. Hieronym. ibid.

CAPVT VI.

GENERALIS ET SPECIALIS AD FREquentem communionem vocatio: variæ rationes, signa, ac documenta.

ACCEDAMVS nunc ad alteram rationem & viam cognoscendi excellentias sanctissimi Sacramenti, ex admirabilium affectuum experientia, quos efficit in recipiente: si tamen, quomodo oportet, recipiatur: nullus enim est cibus adeò pretiosus, & delicatus, qui saporis sui præstantiam omnibus sumentibus vniuersim communicet; sed ijs tantum, qui palato sunt sano, & ad percipiendum saporem proportionato.

SED, cùm cibus hic de cœlo descendat, necesse etiam est inde prouenire id, quod nos facit dignos, qui eius saporem percipiamus. &, cùm ipsemet DEVS mensam hanc sternat, ac præparet: idem nos ad eam inuitabit, a *vestemq; dabit nuptialem*, qua dignè ad eam in eius præsentia accedamus.

a *Matt. 22. 12.*

b Omne

b *Omne enim datum optimum & omne donum perfectum de sursum est, descendens à Patre luminum*: quod autem datum melius est eo, quod hoc diuinum Sacramentum præbet? & quodnam donum perfectius ea perfectione, quā idem communicat? id autem totum de cœlo venit, ex liberali cœlestis nostri Patris munificentia, qui nos & vocat, & inuitat ad ipsum suscipiendum: eaque nobis inspirat, quæ præstare debemus, vt tanto beneficio fruamur. iuxta illud, quod ipsemet Dominus dixit, in eo sermone, quo mysterium hoc promulgauit, dicens: c *nemo potest venire ad me, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum; & nisi fuerit ei datum à Patre meo*: diuina .n. vocatio impedimenta remouet externa & interna huius sumptionis: famem adfert ac desiderium eam delibandi; auxilium præstat ad procurandas dispositiones necessarias, vt dignè huic mensæ possis assidere; efficitque vt re ipsa eam sentias, eiusq; copiosis fructibus fruaris. Nam per hanc vocationē d *Rex* cœlestis manu dilectæ suæ sponsæ arrepta, *introducit eam in cellaria sua*, & *in cellam vinariam*, vbi donorum suorum dulcedinem & efficacitatem offert delibandā. Quod si hæc vocatio necessaria est ad reliqua Christianę vitæ excellentia opera præstanda, vt supra est dictum: quanto magis ad hoc opus erit necessaria, in quo omnium perfectio, quasi compendio cōtinetur, estque ad eam perfectissimè obtinendam via & medium? quam ob causam diuina sapientia, postquam sibi ædificasset domum Ecclesiæ, cum ea pulchritudine & diligētia, quam Tractatu primo descripsimus: & vocaret, qui in ea habitarent; expresse meminit diuini huius Sacramenti dicens: e *venite, comedite panem meum, & bibite vinum, quod miscui vobis*. Quis autem hic panis est, & quodnam hoc vinum, (ait S. Cyprianus) nisi quod in sancto Missæ sacrificio offertur? vocat autem, suum, quia idem ipse, qui nos inuitat, est ipse panis & vinum, quod nobis porrigit. Et quoniam quod maximè pretiosum est ac delicatum, id etiam maximè allicit, attrahitque ad se cor humanum: ideò hoc cibo & potu, vtpotè pretiosissima ac delicatissima re totius Ecclesiæ, nos inuitat ad eam ingrediendam, & altissimam euangelicam perfectionē, quam illa profitetur, procurandam: ita implens, quod Propheta dixit: f *in funiculis Adam traham eos, in vinculis charitatis, & declinaui ad eos, vt vescerentur*: funiculi Adami & vincula charitatis sunt fauores & beneficia, quæ in sublimi hoc conuiuio nobis exhibet, quibus ad suum obsequium fortius suauiusque nos trahit, quam alijs donis: quia non solùm cum sponsa post Christum g *currimus, odorem* percipientes *vnguentorum eius*; sed etiam corpus & sanguinem eius degustantes, ac dulcedinem percipientes, quæ ex eis prouenit. Si homines illi, quibus Christus Dominus ex quinque panibus, quos habuit in deserto, cibum dedit, miraculum admirati; & suauitatem, quam ex hordaceo illo pane eius manibus multiplicato sentiebant, attoniti, eum sequebantur: quid mirum, si post eundem eant, qui ex eius manu hunc vitæ

b *Iac.* 1.17.
c *Ioa.* 6.44. 66.
d *Cant.* 1.4. & c. 2.4.
e *Prou.* 9.5.
Epist. 3. *lib.* 1
f *Oseæ* 11. 4.
g *Cant.* 1.3.

panem suscipiunt, qui ita alterum illum excedit, sicut id quod viuit, excedit depictum? & ideò ipse CHRISTVS Dominus illis dixit: h *operamini non cibum, qui perit; sed qui permanet in vitam æternam, quem Filius hominis dabit vobis.*

h Ioan. 6. 27.

§. 1. *De Generali ad sacram Communionem vocatione.*

SED vt hic modus innotescat, quo DEVS nos ad hoc conuiuiũ vocat, & allicit: præmittendum est, vocationem ad huius Sacramenti vsum esse duplicem. Generalem alteram, omnibusque Christianis communem: alteram specialem & electorum propriam, in casibus magis particularibus.

PRIMA vocatio innititur ijs omnibus, quæ dixit Christus D.N. cùm Sãcti huius Sacramenti necessitatem & excellentiam proposuit, omnes inuitans ad eius carnem comedendam, & bibendum sanguinem. Quam vocationẽ explicare licet eo modo, quo idem Dominus vocauit homines, cùm dixit: i *venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis: & ego reficiam vos.* quæ enim refectio magis est necessaria & vtilior hac, quam in hoc cibo & potu ipse nobis præbet? ea enim iugum eius suaue fit, & onus valdè leue. In illis autem duobus verbis: *laboratis & onerati estis*, duo insinuat causarum & motiuorum genera; hanc refectionem sumendi; vt bonorum operum labor, & pœnalitatum onus commodè portetur, iuxta illud, quod dixit per Oseam, k *ero eis quasi exaltans*, & subleuans *iugum*, quod *super maxillas* portant, & *declinabo ad eos, vt vescantur.* Quemadmodum enim solicitus agricola cùm videt boues arando defatigatos, pabulum eis præbet, quo vires nouas recipientes, laborem prosequantur; sic enim vix iugum, & onus eius sentiunt: ita misericors DEVS noster solicitus est, vt laborantes in iugo legis eius portando, alleuiet ac recreet: se ipsum humilians, ad præbendum suauissimum corporis sui cibum, vt comedant: cuius virtute iugum redditur suaue, & labor leuis ac facilis. Eius enim misericordia ipsum vrgere videtur; vt verba illa suauissima nobis dicat, quæ suis discipulis dixit, cum quatuor millibus hominum cibum præbuit, ex septem panibus: *misereor* (inquit) *super turbam: quia ecce iam triduo sustinent me, nec habent quod manducent: &, si dimisero eos ieiunos in domum suam, deficient in via.* Illi (ait S. Remigius) triduo sustinent Christum, qui ad eius obsequium per veram pœnitentiam sunt conuersi, cogitatione scilicet, verbo, & opere; contritione, confessione, & satisfactione pro suis peccatis. Quos si ieiunos dimitteret, deficerẽt in via: quia opera illa valdè sunt laboriosa. ideoque, vt eos reficiat, animumque ad progrediendum addat, subuenit illis cibo diuini sui corporis, conuiuio illo septem panum adumbrato: quatenus eorum cor septem Spiritus S. donis, & septem præcipuarum virtutum Theologicarum & cardinalium augmento corroborat.

Ioan. 6. à versu 32.
I.
i Mat. 11. 28.
k Oseæ 11. 4.
Marc. 8. 2.
Matt. 15. 32.
Apud S. Th. in Catena Matt.

borat. Non eſt Chriſtus D.N. ſicut crudelis ille m *Dominus Amalecita, qui de-* m 1. Reg. 30.13.
reliquit puerum ſuum, in ipſo itinere, quia ægrotare cœperat: vbi mãſit per tres dies, nec comedens panem, nec bibens aquam; ideoq; erat in periculo mortis: ſed ſimilis potius eſt miſericordia Dauidis, qui videns puerum illum in tanta miſeria conſtitutum, iuſsit pueros ſuos, *dare ei panem & aquam: & reuerſus eſt ſpi-*
ritus eius & refocillatus eſt. Nam ſi n *aruit cor tuum* ac defecit, *quia oblitus es* n Pſa. 101. 5
comedere panem tuum, piiſsimo huic Domino cura eſt monere te, vt accedas & comedas; refocilleris, & non pereas.

2. CLARIVS adhuc expreſſum hoc apparebit in Elia, cùm triſtis ac defatigatus, & ex perſecutione Iezabelis afflictus, tædio vitæ affectus, o *petiuit*
animæ ſuæ, vt moreretur; & cum perrexiſſet in deſertũ viam vnius diei, ſedit ſubter o 3. Re. 19. 4
vnam Iuniperum, & obdormiuit in vbra Iuniperi: & ecce Angelus Domini tetigit eum dixitq; illi: ſurge, & comede, Reſpexit, & ecce ad caput ſuum ſubcinericius panis, & vas aquæ: comedit ergo, & bibit, & rurſum obdormiuit. reuerſusq; eſt Angelus Domini ſecundò, & tetigit eum, dixitq; illi: ſurge, comede: grãdis enim tibi reſtat via. Qui cùm ſurrexiſſet, comedit, & bibit; & ambulauit in fortitudine cibi illius quadraginta noctibus, vſque ad montem Dei Horeb, vbi ſolatium inuenit ſuorum laborum. An non igitur hoc totum figura fuit & imago cœleſtis vocationis per Angelum illum cuſtodem? is enim, cùm triſtem te videt, ac deſolatum ob tentationes vrgentes; aut tædio affici virtutis ab torporem te opprimentem; ac defatigatum proijcere te ad dormiendum, & quærere ſolatium aliquod tui laboris: tunc (inquam) ille te excitat, ſuiſque inſpirationibus ſuadet, vt ſurgas, & ad vnicum omnium horum malorum remedium confugias, ad ſanctiſsimum ſcilicet hoc Sacramentum, igne charitatis coctum & extremæ humilitatis cineribus coopertum. Sed quoniam ſola comeſtio ordinariè non ſufficit ad omnem triſtitiam, torporemque depellendum: ſecundò te excitat, ac ſæpiùs: inſpirans, vt ſæpiùs eundem cibum ſumas. nam, ſi cum ſpiritu id facias, ille ſomnum ac tædium, quo afficeris, expellit, animumque addet ad perfectionis iter proſequendum, donec ad eius faſtigium peruenias: in quo plenum tui laboris ſolatium inuenies.

3. Ex quo apparet, quod vocatio diuina inuitet nos ad ſupremi huius Sacramenti vſum, in omnibus periculis, & magnorum laborum & pugnarum occaſionibus: nam, vt ſupra eſt dictum, egregium tribuit robur animique fortitudinem; ad ſtrenuè nos in eis gerendum. Memento illius temporis
& occaſionis, qua Chriſtus D.N. Apoſtolis ſuis dixit: p *Accipite & come-* p Mat. 26. 1.
dite: & inuenies, id factum nocte ſuæ paſsionis, cùm ſcilicet magnas tribu- Cor. 11. 24.
lationes expectarent. his eos armis munire volens, ne deficerent. & ipſemet DOMINVS, ad noſtrum exemplum, eodem viatico ſe muniuit, præbibens ſanguinis ſui calicem tanquam diſpoſitionem &

muni-

munimen, ad paſsionis calicem ebibendum. Nihil enim eſt, quod facilio- ré reddat afflictionum, & tribulationum calicem: quàm diuinus hic calix, qui bibentium inebriat corda. q *O quàm præclarus eſt* (dicit Dauid) *calix me inebrians*. quemadmodum enim homo, nimio vino ebrius, non ſentit contemptus, & ignominias; nec onera etiam grauia curat: ita ſi calice hoc tuæ ſalutis inebrieris: magno animo, paſsionis calicem etiam amariſsimum exhauries. Nam ſi paulufum r *farinæ*, quam *Eliſæus miſit in ollam* carnium, tanquam mortem amaram, ſatis fuit, vt *nihil amaritudinis in olla remaneret*: quomodo panis hic cœleſtis non ſufficiet, ad dulcorandam omnem huius vitæ amaritudinem?

q *Pſal.* 22. 5.
r 4. *Reg.* 4. 41.

§. 2. *Summa rationum, quæ perſuadent frequentiam Communionis.*

VT EXACTIVS capiatur vis generalis huius vocationis: operæ pretium fuerit, breuem quandam rationum ſummam hic ponere, quibus illa nos inuitat, perſuadetque frequentiam ſacræ Communionis.
1. PRIMA Ratio, cui reliquæ innituntur, eſt; quod ea ſit voluntas Chriſti D.N. eiuſdem diuini Sacramenti authoris: cuius voluntatis omnia ſigna habemus, quibus diuina voluntas ſolet nobis innoteſcere. quam vbi agnoſcimus: illa ſola pro ratione ſufficit; meritoque alijs rebus omnibus eſt præferenda. Hæc ſigna ſeu indicia eius voluntatis perſpicientur in reliquis rationibus,
2. quas adferemus. IDEOQVE SECVNDA ratio eſt, quòd idem ipſe Dominus in precatione quotidiana, (vt ait S. Cyprianus) iubet, diuinum hunc a *panem ſuperſubſtantialem petere, vt quotidie detur*. Et quemadmodum *panem quotidianum* appellat, quo corpus nutritur; ita eodem nomine nutrimentum animæ appellat: vt ſic oſtendat deſiderium, quo tenetur, vt eum ab ipſo petamus: & vt eadem frequentia vtrumque ſumamus. Ac propterea S. Ambroſius dicit: ſi panis eſt quotidianus, cur illum poſt elapſum annū ſuſcipis?
3. Sume quotidiè, vt quotidiè tibi proſit. Huc accedit TERTIA ratio ex materia, qua hoc Sacramentum fuit inſtitutum: ex pane ſcilicet & vino, ordinario & quotidiano hominum cibo: qui etſi cibos alios pro diuerſis temporibus habeant: (nam aliquando carnibus, aliquando piſcibus vtuntur) at panis & vinum eſt quotidianum alimentum, quod cum omnibus alijs cibis ſumitur: ita etiam licèt anima varios habeat ſpirituales cibos, quibus alatur, & Scriptura diuina b *panis & vini* nominibus eos appellet, eò quòd ſint ordinarium eius alimentum: peculiari tamen ratione voluit ipſe Saluator, hoc Sacramentū in reali & vera panis & vini forma & ſpecie inſtituere: vt intelligeremus, debere eſſe ordinarium & quotidianum noſtrum alimen-
4. tum. Huc accedit QVARTA ratio, eò quòd animæ neceſsitas, continua ſit

In expoſitiō. Orat. Dom.
a *Matt.* 6. 11. *Luc.* 11. 3.
Lib. 5. *de Sacram. c.* 4.
b *Prou.* 9. 5.

& quo-

& quotidiana, quemadmodum eſt ipſius corporis: cuius ſubſtantia & humidum radicale habet intra ſe contiuam quandam vim, calorem ſc. naturalẽ, qui ipſum conſumit, ac deſtruit: niſi, quod à calore ipſo conſumitur, continuò nutrimento reparetur. In hunc modum, quoniam etiam anima intra ſe ipſam habet, quod continuè virtutem eius conſumit, amorem ſcilicet proprium: frequenti indiget reparatione, ſumptione ſcilicet panis huius cœleſtis. nam licèt alij ſint cibi, quibus hæc iactura reparari poſsit, nullus eſt tamen æquè, atque hic ad id potens. Et verendum (ait Sanctus Cyprianus) ne, qui ſacro hoc cibo priuatur, etiam omninò deficiat: deficientibus aũt viribus ſpiritus, facilè vincetur à ſuis paſsionibus. c *aruit enim cor meum* (ait Dauid) *quia oblitus ſum comedere panem meum*: Hoc ipſum valdè confirmatur ratione QVINTA, ob continuos ſcilicet conflictus, quibus à Dæmone, mundo, & carne vrgemur; & ob continua pericula, quibus verſamur, in grauia peccata incidendi. Cùm igitur pretioſum hoc Sacramentum, fortiſsimus ſit Clypeus contra omnes hoſtes; & efficaciſsimum Antidotum, ad præſeruandum ab omnibus ſpiritualibus morbis: vult noſter hic ſupremus Dux, ac medicus, hiſce armis, & hoc præſeruatiuo Antidoto nos munire, & præparare, ita frequenter illud ſumendo, ſicut opus eſt, vt ex his conflictibus ſalui euadamus. Eſt PRAETEREA eiuſdem Dei voluntas, vt quotidiè in virtute creſcamus; & in eius obſequio non retrocedamus, hæreamus, aut lento paſſu pergamus: ſed vt alacriter progrediamur. erit igitur diuinæ eius voluntati valdè conforme, vt communionem ſacram frequentemus: cuius effectus eſt, non ſolùm conſeruare, ſed etiam augere ſpiritus feruorem: quemadmodum cibus magnæ ſubſtantiæ, non ſolùm corpus nutrit, ſed etiam impinguat; & facit, vt creſcat: quando in ea eſt ætate, vt creſcere poſsit: SEPTIMA ratio deſumitur ex fine, quem Saluator noſter reſpexit, cùm diuinum hoc Sacramentum inſtituit: memoria ſcilicet ſuæ paſsionis, & beneficiorum, ac gratiarum, quas nobis contulit. Cùm igitur ſit æquiſsimum, quotidiè nos eſſe memores plurimorum, quæ noſtri cauſa eſt perpeſſus; & quotidiè gratias agere ob beneficia, quæ quotidiè accipimus: æquiſsimum quoque erit, quotidiè offerre illi diuinum hoc ſacrificium, aut eidem aſsiſtere, & ſanctiſsimi huius Sacramenti participes fieri: vt noſtra memoria recentior ſit, & viuacior; gratitudoque magis deuota: dum ei coniungimur, qui tantum bonum nobis confert. Signum eſt enim, quod & ipſum benefactorem, & eius beneficium parui æſtimemus: niſi ea frequentia eoq; modo gratos nos exhibeamus, quo ipſe optat, ac petit.

In expoſ. Orat. Dom.

c *Pſa. 101. 5.*

5.

6.

7.

OMNES hæ rationes confirmantur OCTAVA ratione, conſuetudine ſcilicet Eccleſiæ primæuæ tempore Apoſtolorum, qui optimè nouerant Chriſti D.N. voluntatem: valdeque gaudebant, quod ea executioni 8.

d Act. 2. 42. In Epist. decret. c. Episcopus § 1. de consecra.

mandaretur; quam vt explerent, d *erant perseuerantes in communicatione fractionis panis*. ex quo tantus proueniebat fructus, vt vel ex eo satis appareret, à Deo esse eam consuetudinem, quæ tales fructus proferret: Quam sub grauibus pœnis iussit seruari S. Anacletus Papa, eò quòd inciperet iam aliquis
9. tepor obrepere. Hvc accedit, quòd SS. Patres, & insigniores Ecclesiæ Doctores, per quos Dominus noster nos alloquitur, suamque aperit voluntatem, suadeant (vt refert S. Thomas hanc frequentiam communionis, & ad eam exhortentur. æquum autem est, filios sequi, & amplecti consilia Patrũ; & non reprobare, aut reijcere consuetudines, quas illi approbarunt: quia facilè esset incidere in periculum, labendi in errores ministrorum Antichristi: qui hoc maximè agunt, vt laudabilem hanc consuetudinem, ac iuge sacrificium ab Ecclesia tollant.

3 p. q. 80. a. 10. vbi allegat SS. Ambros. & August. infra citandos.

10. Deniqve nihil tutiùs facere potest Christianus, qui viuum sit Christi membrũ & Ecclesię: quã si desideria & actiones suas, cum sui capitis, eiusq; Ecclesiæ Catholicæ actionibus cõfirmet, per quã ille nobis eas proponit, ac manifestat. Cùm igitur ipsa Ecclesia per sacrum Tridentinũ Cõcilium dicat, se desiderare, vt fideles in sacro Missæ, cui intersunt, frequenter cõmunicent, nõ spiritualiter tantùm, sed etiam sacramentaliter, ad maiorẽ profectum ex ea suscipiendũ: rationi omninò est cõsentaneum, eius membra idẽ desideriũ habere; magnoq; feruore ac diligẽtia illud executioni mãdare. Ne tñ ex his rationibus occasionẽ aliqui accipiãt, in alterũ extremum incidẽdi, quotidiè pro arbitratu suo cõmunicandi, operę pretiũ est declarare, in quibus occasionibus illæ locũ habeãt. *Primũ* itaq; locũ habẽt rationes prædictę in ipsis Sacerdotibus, quibus ex officio incumbit, diuinum hunc panem sibi & alijs consecrare: illi enim, & sacrum Missę facere, & cõmunicare quotidiè deberẽt, quemadmodũ suo loco dicemus. Ac prætereà, ꝙ in ipsis est, debent semper pro alijs fidelibus pręparatũ illũ habere: optantes & operã dantes, vt frequenter illi cõmunicent. nã quemadmodũ nõ decet, panẽ filiorũ mittere canibus; ita est periculosum ipsis filijs cùm petunt, (si tamen vt oportet petant) illũ denegare. Locum deinde habent eædem rationes in reliquis fidelibus, qui magnam propter eas propensionem habere deberent, frequenter communicandi. Non vt seipsos ex eisdem tantùm rationibus gubernantes, quotidiè cõmunicent; aut ita frequenter, sicut propriũ illis iudiciũ suggerit: quia in hoc posset sæpè magnus error ac deceptio euenire, contra spiritum Christi D.N. Qui quemadmodum voluit seculares homines non consecrarę hoc Sacramentum, nec proprijs illud manibus sibi sumere; sed per manus Sacerdotum, quibus solis & consecratio, & distributio competit: ita etiam voluit eosdem sæculares in ea frequentia dirigi iudicio prudentum Sacerdotum & Confessariorum, qui illorum conscientias gubernant. Et quemadmodum intolerabilis esset error, ex prædictis rationibus dedu-

Sess. 13. c. 8. & sess. 23. c. 13.

S. Tho. 3. p. q. 80. a. 10. ad 4.

cere, quòd expediret, tres Missas quotidiè facere, aut ter communicare, sicut corpus ter in die sumit refectionem: (nam Ecclesia ipsa, eiusdem Christi spiritu edocta, maiorem ducens rationem reuerentiæ tanto mysterio debitæ, quàm voluntatis eius, qui vult communicare: non obstantibus prædictis rationibus, decreuit: neminem, nisi semel in die communicare, exceptis quibusdam casibus ab ipsa notatis) ita etiam ad eandem Ecclesiam pertiēt per suos ministros, Pastores scilicet, & Confessarios singulis præscribere, qua frequentia communicare debeant, ne in extremum nimietatis incidant. Nec vim contra hoc habet, si quis dicat: Confessarium eo ipso, quòd pœnitentem absoluat, eundem approbare; dignumque, qui communicet, iudicare: siquidem per absolutionem maximum communionis impedimentum, quod est peccatum lethale, remouetur. Non, inquam, id valet: alioquin si carnalis peccator, qui ante horam cum muliere peccasset, id nunc confiteretur, posset arbitratu suo statim absque maiori aliqua necessitate ad communionem accedere; idemque os cum purissima hostia consecrata coniungere, quod paulò antè adeò maculatum fuisset, & sordidum. Scimus prætereà, sanctos Patres præter peccata lethalia, quædam alia impedimenta assignare frequentis communicationis: vt ea cum reuerentia, ac decentia debita suscipiatur: cùm dixerit Apostolus: e *multa mihi licent, sed non omnia expediunt*. nec decens est, eum, qui ex confessione discedit animo permanendi in multis peccatis venialibus, etiamsi sit iustificatus, æquè tamen frequenter communicare, atque eum, qui statuit ab omnibus illis abstinere. Nec ipsemet Saluator contentus est generali vocatione, qua omnes ad frequentem communionem inuitat, sciens nimirum, non omnibus eandem frequentiam conuenire. Ideoque cum vnoquoque iusto specialibus alijs vocationibus vtitur, quibus efficaciter eum permoueat ad eam frequentiam, quæ illi magis conueniat.

S. Tho. sup. a 7.

e 1. Cor. 6. 12.

§. 3. *De speciali ad frequentiam sacræ Communionis vocatione.*

SPECIALIS suauiorque vocatio, qua Christus D. N. electos suos ad maioré huius Sacramenti frequentiā inuitare solet, vt plurimùm incipit, postquam illi, dies permultos in sanctis operationibus se exercuerunt; vultque ipse singulare suum erga eos studium & fauorem ostendere; bonaq; illa opera remunerare; & spiritū addere, vt prosequantur, & in perfectione virtutum omnium proficiant: vt apparet in ea vocatione, cuius

a Cant.5.1. mentio fit in libro Canticorum, cùm dicit ipse: a *veni in hortum, messui myrrham meam cum aromatibus meis: comedi fauum cum melle meo; bibi vinum meum cum lacte meo: comedite amici, & bibite, & inebriamini charissimi.* Qua sententia ordinem explicat, quem eius electi in ipsius imitatione tenere debeant, ad ipsum sumendum. Primum enim metenda est myrrha mortificationis, cum qua simul virtutes colligant: quæ tanquam species aromaticæ, sanctorum operum fragrantiam exhalent. quod vbi copiosè valdè (vt metendi verbum indicat) præstiterint: illos inuitat, vt fauum cum eius melle comedant, aut (iuxta LXX. Interpretes) eius panem cum eius melle; eiusque vinum cum eius lacte bibant. Per panem hunc & vinum (vt S. Ambrosius explicat) Sacratissimum suum corpus & sanguinem intelligens, quemadmodum in hoc Sacramento est, cum ineffabili illa dulcedine, quam in eo communicat. Ad hunc cibum & potum inuitat suos amicos, ac dilectissimos, vt qui ament & amentur: desiderans, eos comedere ac bibere; tantoque amoris excessu saturari, vt inebrientur: quasi plus biberint, quàm debilis eorũ natura ferre posset. Nam (vt ait S. Gregorius) sic inebriari, est, mutare iudicium in eo, quod antea sentiebat, nouumq; animi robur cõcipere, ad præstandum, quod ante non poterat, senta ac dictamina huius mundi in ea commutando, quæ sunt Christi; & carnis fortitudinem, in eam, quæ est spiritus. Qui tamen etiamsi inebrientur, non tamen saturi manét, aut tædio affecti; sed esuriunt ac sitiunt magis. Nam vna communio, est noua quædam vocatio, & inuitatio noua, quæ nouam famem, nouamque sitim excitat alteriùs. Nam si magni amatores corporalis huius vini, postquam multum hauserunt, dicunt: (vt Salomon ait) b *quando euigilabo, & rursus vina reperiam,* quibus amplius exsatier? quid mirum, si iusti cœlesti hoc vino inebriati, postquam sanctæ contemplationis somno illud digesserint, excitentur dicentes: quando iterùm concedetur mihi, vt vinum hoc hauriam? &, si homines illi, quos Christus D. N. in deserto pauit, cùm insinuaret se illis daturum panem alterum, c *qui permanet in vitam æternam:* ipsi, antequam illum degustarent, *dixerunt: Domine semper da nobis panem hunc:* quid facient, qui iam experti sunt panis huius suauitatem, fauumque & mel, quod sumẽtibus communicat? simul enim saturi sunt, & famelici: saturitate scilicet famelica, & fame satura. Quia neque cibum alium huic contrarium esuriũt; neque hoc sumpto, sentiunt se saturos: nam etiam tunc cùm comedunt, dicunt: Domine *semper da nobis hunc panem:* nam ipsemet panis, quem comedunt, quia panis viuus est, inspirat illis, vocatque vt eundem ampliùs comedere desiderent, & ab ipso petant. Ideò enim ait Scriptura: d *qui edunt me, adhuc esurient; & qui bibunt me, adhuc sitient.*

[Margin notes: In Cant.5. & lib.5. de Sacra. c.3. — Hom.10. in Ezech. — b Prou.23.35. — c Ioa.6.27. 34. — d Exod.24.29.]

Ex His apparet, vocationem specialem ad frequentem communionem non aliud esse, quàm famem hanc, internumq; communicandi desiderium,

ab ipso-

ab ipsomet Domino, qui nos inuitat, inspiratum: quia ipse esurit, vt ipsum sumamus; & ipsius fames nostram excitat; & nostra saturatio est etiam ipsius: nostram enim comestionem, suam reputat. Ac propterea, cùm dixisset: *comedi fauum cum melle meo*, statim subiunxit: *Comedite amici*. Tunc enim ipse Christus comedit, quandò eius amici comedunt, ob vnionem amoris, quo cum illis est coniunctus.

QVARE primùm indicium, quòd appetitio communicandi sit vocatio & inspiratio Dei: est, quando eam sentiunt, qui huic Domino sunt amicissimi, eiusque voluntati addictissimi; adeoque feruentes, vt operibus ipsis manifestent, se & amare & amari. Et propter mutuum hunc amorem desiderant illi semper esse cum Christo; & Christus cum eis. Ideoque S. Ambrosius verba illa in initio Canticorum: *Osculetur me osculo oris sui*, vtrique accommodat. Nam possunt hæc esse verba Christi, animam ad ipsum in hoc Sacramento suscipiendum inuitantis: eademque esse etiam animæ petentis, vt ipsemet Christus ad eam visitandam, seque cum ipsa vniendum veniat. Vis (ait S. Ambrosius) hæc verba ad Christum aptare? nihil gratius: vis ad animam tuam? nihil iucundius. vtrumque autem verum est. in hoc enim conuiuio vterque amans esurit, & vterque se mutuo inuitat. Et propterea idem Dominus in Apocalypsi dixit: e *Ego sto ad ostium, & pulso: si quis audierit vocem meam, & aperuerit mihi ianuam, intrabo ad illum, & cœnabo cum illo, & ipse mecum*. Tunc te vocat, quando, vt communices, inspirat: cui si aperias, admittens eius inspirationem, ingreditur: & tu cum illo cœnas, quia præbet tibi suauissimos Spiritûs affectus; ille verò cœnat tecum, oblectans se feruore, quem tu ostendis in rebus obsequij ipsius.

1.

Lib. 5. de Sacram. c. 2.
Cant. 1. 1.

e Apoc. 3. 20

SECVNDVM specialis diuinæ vocationis signum solet esse, cùm excitatur fames ex propria necessitate, & experientia remedij, quod in ipsa cõmunione inuenitur. Nam si afflictus, si tentatus, pusillanimis, & infirmus experiuntur, benè sibi rem succedere hoc Antidoto sumpto; ac propterea vehementer illud desiderant: signum est, cœlesti medico placere, vt frequenter illo vtantur: vt sic à suis malis eripiantur, & præseruentur. Et quoniam diuinum hoc Sacramentum est vniuersale nostrarum omnium miseriarum remedium; ideò omnes ad illud suscipiendum nos impellunt. Nam in Christo (ait idem S. Ambrosius) omnia inuenies. si vulnera tua curari desideres, ille est medicus; si nimio labore æstues, ille est fons; si peccatis es oneratus, ille est iustitia; si tenebras fugis, est lux; si cibum quæris, ipse est alimentum. & quoniam totus ipse est in hoc Sacramento: ideò pro omnibus in eo remedium inuenies.

2.

HINC oritur tertium indicium specialis vocationis, quando fames excitatur ex proprij spiritualis profectûs, & copiosi fructus, quem ipsa communio profert, experientia. Nam si ex ipsa communione crescit humili-

3.

tas,& reuerentia,& reliquæ virtutes:indiciũ magnũ eſt, D. N. infundere deſideria illa cõmunicandi, vtpotè ex qua finis ille obtineatur, in quẽ ipſa Cõmunio dirigitur:modò præparatio deſiderio ipſi correſpõdeat. Et ꝓpptereà S.Baſil.dicebat,frequẽter cõmunicare, rem eſſe glorioſã, valdeq; vtilẽ: *quis enim ambigit, quin frequẽs vitæ participatio nihil aliud ſit, quã pluribus modis viuere?* in Cõmunione.n.ſunt oẽs modi conſeruãdi & augẽdi vitã, tam actiuã,quàm cõtẽplatiuã,& ex vtraq; mixtã, ad multorũ commodũ. Et ita ait,in Eccleſia ſua communicaſſe fideles quater in hebdomada:Dominica ſcil.Feria 4.6. & Sabbatho;& reliquis Sanctorũ Feſtis dieb9. Sed S.Chryſoſt. vlteriùs progreditur,dicens: Noli,diẽ Solemnẽ expectare: vera .n. ſolemnitas in animæ puritate cõſiſtit. Quæ ſi adſit,ſemper celebrare poteris ſolemnitatẽ:& ſemper accedere: Et proptereà S.Ambroſ.(ex quo id accepit S.Auguſt.) ita (ait) viue, vt poſsis quotidie cõmunicare: nam panis hic eſt quotidian9,&,ſi præpares te ad dignè ſumendũ, dicere licebit: panem noſtrum quotidianum da nobis hodie.Nam quotidie erit tibi HODIE: ſi quotidie ad eum ſumendũ te diſponas. Sed quoniam ordinariè præparatio noſtra parua eſt,& vitæ occupationes multæ, ac tepiditas magna: pauci ſunt tanta frequentia digni,habita ratione reuerentiæ, quæ Maieſtati Saluatoris,nos viſitantis debetur.

Epiſt ad Cæſariam Patritiã.apud Caniſium de Euchariſt. q 9.

Homil.28. in 1.Corint.

Lib 5.de Sacram.c 4.
Homil.28 verb. Domini.

§. 4. *Documenta aliquot circa frequentem Communionem.*

EX hactenùs dictis ſatis apparet, ſi ordinariam hominum diſpoſitionem attendamus,duo poſſe eſſe extrema, circa frequentiam Communionis vitioſa: alterum eorũ, qui rariùs, quàm par eſſet,accedunt: alterum eorũ, qui nimis frequenter: in qua re difficilè eſt mediũ attingere, nam (vt S.Bonauent.ait) quemadmodum diuerſa ſunt hominũ ſtudia, variæque, vt ſuæ conſcientiæ cõſulant, & ad cœleſtem hanc eſcam ſe præparent,curæ: ita meritò diuerſa debet eſſe ad eam accedendi frequentia. Subiungit verò ipſe communem quandam & vniuerſalem in hac re ſeruandam regulam, his
» verbis. Vix aliquis ita Religioſus eſſe videtur & Sanctus,exceptis Sacerdo-
» tibus, qui ſemel in ſeptimana ſufficiat ei ex conſuetudine communicare:
» niſi ſpecialis cauſa quandoq; vel ratio plus ſuadeat, infirmitas ſuperueniens,
» vel ſingulariter feſtiuitas ſolennis, vel inuſitatæ deuotionis feruor, & in-
» temperata deſiderij ſitis ſit pro illius ſuſceptione, qui ſolus ſufficit, amantis
» animæ ardorem refrigerare: Et quia talis ardoris impetus non niſi ab Spiri-
» tu S. vt creditur,infunditur: ideò legibus humanæ conſuetudinis, & ſtatu-
» tis mortalium non arctatur.Sicut aliquos quandoque vidimus, licèt paucos,
» quibus viuere Chriſtus erat: ita vt, ſi non frequentius pane vitæ reficeren-
» tur Sacramentaliter,quaſi videbãtur vita corporis iam velle deficere: paten-
» tibus indicijs hunc defectum prodentibus. & qui ante tam debiles erant,
» quòd nec inceſſum debitum habere poterant: poſt ſuſceptionem illius Sa-
» cramenti in tantum confortabantur, quaſi nullam antè ſenſiſſent debilita-

tem

tem manifestè apparente: iuxtà illud: f *Caro mea verè est cibus, & Sanguis meus verè est potus.* Quia multus cibus materialis, vel potus posset sic celeriter, & efficaciter non solùm corpus; sed etiã animam recreare. Hæc S. Bonauent. — f *Ioan.* 6 56.

1. Ex quibus quatuor breues regulas ad rem præsentem colligere possimus. PRIMA est: quòd personæ in diuino obsequio feruentes (præcipuè si in statu sint continentium) possint semel in hebdomada ex ordinaria consuetudine communicare. Quæ regula in multis Religionibus obseruatur, eamque tradidit Angelus Sancto Pachouio, statuens, vt eius Monachi diebus Dominicis communicarent: & Cassianus reprehendit Monachos Communionem vlterius sub propriæ indignitatis prætextu protrahentes. Quos (ait) maiorem arrogantiæ præsumptionem incurrere, quia vel tunc, cùm eam percipiunt, dignos se eius perceptione dijudicant. Multò enim iustiùs esse cum hac cordis humilitate qua credimus & fatemur illa Sacrosancta mysteria nunquam pro merito nos posse contingere, singulis ea Dominicis diebus ob remedium nostrarum ęgritudinũ sumere, quàm vana persuasione cordis elati, vel post annum dignos eorum participatione nos esse credere. — *Pallad c.* 35 *Collat.* 23. *c.* 21.

2. SECVNDA regula est: posse aliquas personas excellentis adeò virtutis ac sanctitatis esse, adeoque diuinum hoc Sacramentum appetere, & esurire; vt meritò debeat eis sacra Communio ter aut quater singulis hebdomadis concedi: imò aliquibus, etsi raris, etiam quotidie, si personæ sint Dei obsequio omninò dedicatæ, & à Matrimonij oneribus, ac sæculi occupationibus liberæ. Nam si conditiones, quas Sanctus Bonauentura insinuat, sufficientes sunt, vt octauo quoque die communicanti, extraordinaria aliqua communio ob extraordinariam necessitatem, & famem concedatur: si vehemens hæc fames, sit ordinaria, vitaque excellens, licebit maiorem frequentiam etiam ex consuetudine addi. Et cùm hic panis sit quotidianus, fas est credere, esse etiam hodie in Ecclesia personas aliquas, præter Sacerdotes, quibus dari possit communio ita frequenter. Et quemadmodum in primæua Ecclesia Apostoli eam quotidie multis fidelibus porrigebant: ita est credendum, esse etiam nunc paucos aliquos, quibus idem meritò concedatur: Siquidem g *nec manus Domini est abbreuiata,* nec sanguis Christi ita refrixit, vt non ferueat ita nunc in paucorum aliquorum cordibus, quemadmodum tunc in multorum. Et Palladius in vita Sancti Apollo Abbatis (qui Pater erat quingentorum Monachorum) refert; eos, qui cum illo erãt, nunquã consueuisse corporalem cibum priùs sumere, quàm communicassent: eò quòd eorum vita adeò præcelleret, vt quotidianam hanc portionem mererentur: nam obsequia extraordinaria digna sunt extraordinarijs fauoribus, & gratijs. Et tunc locum habent rationes suprà positæ. — g *Isai.* 59. 1. *Cap.* 48.

3. TERTIA regula ſit: reliquas perſonas Deum timentes, ſed grauibus ſtatûs & officij ſui oneribus occupatas, ſi modeſtæ ſint, ac prudentes, poſſe decimoquinto die, aut ſingulis menſibus cõmunicare, celebrantes tunc perfectum quoddam nouiluniũ cum ſacra Confeſsione, vt ſuprà diximus: & hoc cœleſte conuiuium animæ ſuæ exhibentes, vt ſint ſicut arbores ſiue *ligna vitæ in vtraque parte fluminis Paradiſi, quæ adferunt fructus duodecim, & per menſes ſingulos reddunt fructum ſuum.* Apoc.22.2.

4. SED quoniam in trium prædictarum regularum vſu deceptio eſſe poteſt: QVARTA eſt regula certior ac ſecurior, quam prudens Sanctuſq; aliquis Confeſſarius præſcripſerit, habita ſimul ratione dignitatis Sacramenti; & neceſsitatis eius, qui communicat; & vocationis ac inſpirationis Dei ex tribus prædictis ſignis. Debetque qui communicat, ita exactè ſeruare, & continere ſe intra huius pręſcriptionis limites, vt nec rariùs ſumat, ſub prętextu maioris humilitatis; nec frequentiùs ob indiſcretum feruorem, ex prætextu & titulo maioris profectus. Nam & hoc extremum eſſet valdè noxium, vtpotè quòd animum proderet parum humilem, & potius arrogantem, & inobedientem. Eueniet enim tibi, quod Hebræis: qui ex cupiditate plus ex Manna colligebant, quàm eſſet præſcripta menſura à Moyſe; & reſeruabant contra eiuſdem præceptum, in diem ſequentem: *cœpitq; ſcatere vermibus, atque computruit*: vt intelligatur, non prodeſſe Manna cœleſte, ſi menſuram excedat, quam diſpoſitio & ſtatus communicantis requirit; & terminum à prudente Confeſſario præſcriptum. Nam ſi nimius corporis cibus ipſi corpori nocet, & vomitum prouocat: non mirum eſt, ſi idem faciat cibus ſpiritualis, ſi indiſcretè nimius ſumatur. Quamobrem dixit Salomon: *mel inueniſti, comede quod ſufficit tibi: ne fortè ſatiatus euomas illud.* Eſtque praua diſpoſitio ad vtilem communionem, ſi cum inobedientia accedas. Cùm enim Dominus, ad te viſitandum veniens, adeò gratam habeat obedientiam, vt ne ipſe illam perderet, vitam potius obtulerit: quomodo ſua dona ei communicabit, qui contra obedientiam ad ipſum accedet? Attendè igitur, quod quemadmodum non placet illi *ieiunium* in quo *propria voluntas inuenitur*, ita nec placet ſacri huius cibi ſumptio: ſed in vtroque debes præſcriptum ab Eccleſia ordinem ſequi, & iudicium eius, qui te dirigit, amplecti.

Exod.16.20 — Prou 35.16. — Iſai.58.3.

CAPVT VII.

QVAENAM DE PECCATIS, ET ANIMI PERturbationibus, nobisq; ipsis victoriæ sint obtinendæ, vt cum perfectißima præparatione ad Communionem accedamus: & ingentia præmia ijs victoribus in eadem Communione reddi.

DVPLEX sanctissimi Sacramenti prædicta cognitio, per Meditationes scil. eius mysteriorum, aut per experimentum effectuũ eius in sacra Communione, animas requirit puras, & corda mũda: nam a *in maleuolam animam nõ introibit sapientia, nec habitabit in corpore subdito peccatis*: & b *Beati sunt mundo corde; quoniam ipsi Deum videbunt*; non in altera vita tantùm, sed etiam in hac: perfectâ scil. illâ cognitione, quæ in ea cõceditur, tam in Meditatione & Contemplatione, quàm in suauitate, & experimento eius, quod suscipitur. Ex quo fit, vt prima dispositio, quæ procuranda est ad has gloriosas cognitiones obtinẽdas, (secundâ subsequente per experimentum in ipsa Communione) debeat esse conscientiæ puritas, cordisque mundicies. Nam si Manna communis iustorum ac peccatorum cibus, non communicabat præclaram c *omnis saporis suauitatem*, nisi iustis; quorum voluntati palatoq; ita seruiebat, vt eum perciperent, quem volebant: eò quòd illi Dei voluntati, palatoq; seruirent: quantò magis credendum est, Manna hoc cœleste non communicare mirabilem suorum saporũ fructuumque spiritualium multitudinem, ac varietatem, nisi iustis, qui seipsos diuinæ voluntati exequendæ addicant, & mancipent? Neq; enim absque mysterio, tantùm dixisse credendus est Dominus: d *neminem scire* hoc Manna, *nisi qui accipit*; non verò addidisse: quemcunque recipientem, illud cognoscere: Nam si malè paratus aliquis illud accipiat, non gaudebit eius diuitijs ac thesauris. Ac propterea promissio huius Manna solùm facta est *Vincenti*, suos scilicet hostes, strenuè contra eos pugnando; & quò magis erit strenua pugna, & victoria gloriosior; eò maior erit mensura huius Manna, & suauitatum, & fructuum, qui cum eo præbentur.

a *Sapi.* 1. 4.
b *Matt.* 5. 8.
c *Sap.* 16. 21.
d *Apoc.* 2. 17.

§. 1. *Triplex victoria sacram Communionem præcedere debet.*

AD huius rei declarationem est aduertendum: triplicem victoriam nos disponere perfectißimè ad Manna (quid iustorum est cibus) de-

qui solet aliàs vberrimus ex frequenti communione prouenire: quæ adeò potens est ad stupendos prædictos effectus proferendos. multi enim in eam miseriam deueniunt, de qua Aggæus dixit. *ponite corda vestra super vias vestras.* d *seminastis multum & intulistis parum: comedistis, & non estis satiati; bibistis & non estis inebriati; operuistis vos & non estis calefacti: & qui mercedes congregauit, misit ea, in sacculum pertusum*: In quibus verbis deprehendemus simul depictas diuini huius Sacramenti proprietates; & radices, cur eius fructus non percipiantur. Nam communio ipsa simul est sementis, manducatio, potus vestitus, & negotiatio diuitiarum: & maxima pars hominum mille impedimenta habet, ne ex ea proficiat: eò quòd aliqua ex his tribus illis desint; aut scilicet animæ puritas, aut meditatio & oratio, aut mortificatio suiipsorum. quemadmodum paulatim explicabitur per quatuor hasce comparationes, quibus vsus est hic Propheta.

d Agg. 1. 5.

§. 1. *Explicantur hæ tres radices.*

a Ioa. 12. 25.

PRIMVM diuinum hoc Sacramentum est a *granum* illud *frumenti* quod *cadens in terram & mortuum plurimum fructum adfert*: Christus enim D. N. mortuus pro nobis in cruce, & sepultus, gloriosus resurrexit: cuius meritis, mundi conuersio est facta: & ipsemet se in hoc Sacramento posuit, vt in animabus iustorum seminatus, copiosos in eis fructus proferret, in aliquibus quidem b *Fructum trigesimum*, in alijs *saxagesimum*, in alijs *centesimum*; iuxta dispositionem terræ, in quam mittitur. omnibus enim & in omnibus statibus vitæque rationibus prodest: Sæcularibus, Ecclesiasticis, & Religiosis; coniugatis, continentibus, Virginibus, & Doctoribus, Tyronibus in virtute proficientibus, & perfectis; ambulantibus viam purgatiuam, illuminatiuam, & vnitiuam: singulis tantam refectionem tribuens spiritualem, quanta illis opus est, vt in suo statu proficiant. Quod cùm ita sit: vnde proueniet vt seminantes multum, colligatis parum? sumatis frequenter diuinum hoc granum in vestris animabus; & exiguum ex eo
1. fructum habeatis? Defectus proculdubiò non sementis ipsius est; sed prauæ dispositionis terræ; eò quòd non sit benè culta, sed spinis & vrticis plena; quæ bonã sementis vim & efficacitatem impediunt, atq; retundunt. Solùm enim attenditis vt communionem sumatis, non cogitantes vt cordis vestri duritiem emolliatis, carnis passiones mortificetis, nimias vestras cupiditates moderemini; quæ spinarum instar animam pungunt, cruentant, & maculant; indignamque reddunt, quæ sumat hunc vitæ panem. quare nisi hos obices remoueatis: granum manebit solùm, nec proferet in vobis fructus copiosos. Attendite quid DEVS dicat per Ieremiam: c *nouate nobis nouale, & nolite serere super spinas: circumcidimini Domino, & auferte præputia*

b Matt. 13. 8. 23.

c Ierem. 4. 3.

cordium

communicat, ad ipsum enim spectat hanc vnionem conseruare, quam ipse-
met fecit. Aliqui etiam Doctores, per calculum hunc candidum intelligunt *Plinius lib. 9.c 29.*
margaritam, seu gemmam, cuius pretium olim erat inæstimabile: præci-
puè cùm duæ valdè similes inueniebantur, quas Vniones appellabant.
Et quamuis certum sit Christum D. N. esse vnicam k *margaritam* singula- k *Mat.13.46*
rem infiniti precij & valoris, cum qua nulla alia in omnibus æquari possit:
est tamen eius charitas adeò immensa, vt veniat ad Sacramentum ad faci-
endos vniones, adeò excellentem sanctitatem communicanti iusto tribu-
ens, vt in ea valdè ipsi assimiletur; & per vnitionem amoris fiant vterque
tanquam duæ margaritæ & vniones valdè sibi similes. Quamuis præcipuè
huiusmodi vniones in magna æqualitate & similitudine faciat inter
ipsos iustos; hos cum illis ita vniendo, vt sint tanquam cor vnum
& anima vna, propterea quod panis, quem sumunt, sit vnus; & Man-
na, quod gustant, vnum; & vnus lapis viuus, à quo omnes hanc vnitionem
accipiunt.

Sed vlteriùs adhuc extendit se magni Dei nostri liberalitas, dum vin- 4.
centibus promittit, simul cum Manna & calculo candido, se daturum *l* in l *Apoc.2.17.*
calculo *nomen nouum* scriptum tantæ excellentiæ, quod nemo scire possit,
nisi qui accipit. Et quoniam nomina, quæ Devs imponit, non sunt ina-
nia, sed plena excellentia, quam significant: pro eodem reputatur dare illis
nomen & dare excellentiam, qua illos honoret. Sed videamus quænam hæc
sint nomina, vt ea & æstimare nouerimus, & procurare; nosque dignos
reddere, qui illa accipiamus.

Qvod vt intelligas, aduerte: in calculo candido verbi diuini incarnati,
præcipua tria nomina admirabilia esse scripta. Primum est nomen m *Iesu*, m Luc 1.31.
quod significat Saluatorem; quemadmodum Angelus declarauit beatissi- & c.2.21.
mæ Virgini & n *S. Ioseph*o, quod nomen etiam fuit illi in circumcisione n Matt.1.21.
impositum, eò quòd sanguine suo pretioso saluos erat facturus, & redem-
pturus homines, liberando eos à suis peccatis; & pœnis æternis, quas
illis erant promeriti. Secundum nomen fuit Christi quod vn-
ctum significat; quo nomine illum Prophetæ compellarunt, eò quòd fu-
turus esset supremus Rex, & summus sacerdos, & omnibus gratijs o *Spiri-* o Ioan 1.14.
tusq; diuini donis sine *mensura* vnctus: tertium nomen fuit illi Filii & c.3 34.
Dei; ob vnionem Hypostaticam, ob quam primogenitus est, & in o-
mnibus æterni Patris hæres, quemadmodum eius Pater declarauit in ba-
ptismo, voce illa de cœlo, qua dixit p *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi be-* p Mat. 3 17.
nè complacui. Hæc tria nomina sunt noua, quia nullus ante ipsum Saluato-
rem, in ea qua ipse excellentia illa habuit. Quæ excellentia adeò est infinita,
vt ipsemet solus, qui ea accepit, eam cognoscere & æstimare possit. Sed
quamuis nomina sint tria, aliaque innumera sub eis lateant: ex omnibus ta-

impediunt saporem illius Manna, eò quòd relaxent & effundant meditationem, ad illum percipiendum disponentem. Nec minus importuni hostes esse solent stultæ cogitationes, quàm affectiones inordinatæ. De vtrisque enim dixit Sapiens: g *quando sederis vt comedas cum principe: diligenter attende, quæ apposita sunt ante faciem tuam; & statue cultrum in gutture tuo.* quasi dixerit: cùm accedis ad comedendum cum Principe cœlesti in mensa huius sanctissimi Sacramenti, diligenter attende, quem illud intra se continet, penetrans ad id quod in illo Manna est absconditum; & cultro discretæ Meditationis illud diuide: neque enim integrum debes deuorare, sed simul tamen mortificationis cultrum immitte in guttur tuum, vincens teipsum, distractiones tuas & affectus inordinatos, & sensuales carnis tuæ appetitiones iugulans: vt dignus sis suauitatem degustare huius cibi cœlestis, qui est alimentum hominum mundo mortuorum: sed viuentium Deo; mortuorum amori proprio; sed viuentium diuino; mortuorum sibi ipsis; sed Christo viuentium: vt locum in te habeat, quod Sanctus Paulus ad Colossenses scripsit: h *mortui estis: & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo:* Si enim CHRISTVS Dominus noster absconditus est, & quasi res quædam mortua, & in ipso Sacramento sepulta, vt tuus fiat cibus: æquum es, vt teipsum etiam tanquam mortuum geras, per tuijpsius mortificationem: & abscondas te per meditationem cum ipso Christo in DEO: vt abscondito eius Manna frui poßis.

g Prou. 23. 1.

h Coloss. 3. 3.

§. 2. *Victoriæ aliæ magis particulares.*

HAE sunt victoriæ quæ in genere præcedere debent sacram Communionem; quæ eò vtiliores erunt, quò fuerint magis particulares. harum itaque aliquas magis in particulari indicabimus.

1. *Prima* erit vt ipso die sacræ Communionis studeas ita gulam superare, vt omninò ieiunus ab omni cibo & potu accedas: vt intelligas Christum Dominum nostrum debere esse primum ac præcipuum animæ tuæ cibum: pro cuius amore & reuerentia renunciare debeas cuicumque carnis delectationi.

2. DEINDE eodem die singulari cura ac diligentia debes sensualitatis stimulos vicisse; ita vt à præcedenti nocte nulla præcesserit culpa, quæ corpus & animam maculet. Dedecet enim eodem die ad Communionem accedere, quo graue aliquod lethale peccatum est admissum; & quidem multò magis si fuit inhonestum. Imò suadent sancti, expedire, vt etiam à communione abstineatur, quando præcedente ipsa nocte aliqua huius generis, etiam sine culpa, accidisset. Pu-

S. Thom. 3. p. q. 80. a. 7.

rissimi enim & castissimi agni caro, nec contingenda est, nisi à pura & casta carne. licèt in hoc meritò amplectendum sit prudentis Confessarij consilium. Esset verò magnum quid semper ad communionem nō solùm à corporalibus cibis ieiunum accedere, sed etiam à peccatis venialibus, ita vt illo die in nullum ex malitia, & sciens ac volens incidisses.

ACCEDENDVM est etiam omnibus mundi pompis deuictis, & punctis prophani honoris quoad locum, vestes & externum apparatum. qui vanitatis potius, quàm religionis intuitu adhibentur. nam in præsentia Dei viuentis, quicunque magnus est, debet se paruum iudicare, &, qui magis est humilis, ille est maior, & qui tunc puncta & respectus huius mundi obseruat, non adfert secum dispositionem quæ Christo placeat. Cùm autem conuiuium hoc exhibeatur ex eodem pane, eodemque Sacramento interiùs & exteriùs, vt omnium inter se vnio & coniunctio conseruetur: rationi consentaneum est, eo modo ad illud accedere, vt huic vnioni nihil derogetur; sed diligentiùs tunc se uetur, quod dixit Ecclesiasticus. a *quantò magnus es, humilia te in omnibus; quoniam magna potentia Dei solius, & ab hominibus humilibus honoratur.* si itaque in mundo quidem sis magnus, sed in tuis oculis paruus, honorabis DEVM: Deusque ex te honorabitur, non ob tuam magnitudinem, sed ob humilitatem, quam cum illa coniungis. 3.

a *Eccl.* 3. 20.

ACCEDENDVM etiam est ad cōmunionem sacram, ita deuicta mutabilitate & inquietudine corporis, vt toto tempore, quo ibi sit manendum, antè & post communionem sit quis in corpore & spiritu, cùm ea decentia & reuerentia interna & externa, quam & conuiuium, & princeps ipse, qui inuitat, requirunt: nam & hoc ad humilitatem pertinet. Propterea enim dixit ipse Saluator, b *cùm inuitatus fueris ad nuptias, recumbe in nouissimo loco.* recumbere enim quietem significat: nouissimus verò locus reuerentiam & humilitatem prodit. Hæc autem ostendenda est actibus adorationis externæ; flectendo scilicet, aut prosternendo se, saltem spiritu; coniunctis manibus, & oculis nunc in terram defixis, sicut ille publicanus; nunc in ipsum Dominum iam iam appropinquantem. Hæc omnia collegit S. Ioannes Damascenus hisce deuotissimis verbis: cum omni timore, & conscientia pura, & indubitabili fide accedamus, & veneremur ipsum omni puritate animæ & corporis. Accedamus ei desiderio ardenti, manus in crucis modum formantes, crucifixi corpus suscipiamus; & apponentes oculos, & labia, & frōtem; diuinum carbonem concipiamus, vt ignis in nobis desiderij assumens ex eo carbone ignitionem, comburat peccata nostra; & illuminet corda nostra, vt participatione diuini ignis igniamur & deificemur. 4.

b *Lu.* 14. 10.

Lib 6. *q. Fidei*. 14.

DENIQVE vincendæ sunt omnes tentationes, non solùm quæ verè tendunt in malum, sed etiam quæ in imperfectum: quærendo in ipso sacro & communione non tuum honorem aut præmium præcipuè; neque pro- 5.

§. 2. SS. Sacramentum vesti comparatus.

ALIA diuini huius Sacramenti excellentia est, quod sit animæ quoddam indumentum. Nouimus enim Christum D. N. instar vestis esse hominis iusti. Qui (vt S. Thom. ait) illum induit, aut per Sacramenta, quæ suscipit; aut per Sanctissimæ ipsius vitæ imitationem, in qua se exercet: ideò enim Apostolus dixit: a *Quicunque in Christo baptizati estis, Christum induistis*; & omnes exhortatur, vt b *induant* eundem *Dominum IESVM Christum*, se ipsos tegentes, & exornantes recentibus ac cœlestibus eius moribus. Quamuis enim vna eademq; vestis non possit multis adaptari: (si enim est ad mensuram parui hominis facta, non aptabitur magno; nec vestis magni apta erit paruo) at Christus D.N. quia est indumentum viuum, adaptat se ipsum paruo & magno; macro & pingui: eas virtutes singulis tribuens, quę sint eis accómodatæ. Propterea enim Sacramenti huius speciebus se contexit: vt animã ingressus, eius fieret vestis; suisque gratijs & pretiosis virtutum vestibus, statûs eius capacitati accommodatis, eam indueret, & exornaret. Et quoniam vestis accommodata non solum exornat corpus: sed souet etiam illud, eiusque calorem conseruat: & sic est causa, cur illud crescat; ita iustitiæ c *Sol* induens animam, ipsum recipiens, calorem eius spiritualem conseruat, nouoque spiritûs feruore, quem communicat, illum adauget. Quemadmodum verò corpus non calescit à veste, ob alteram ex duabus causis: vel, quòd illud sit, à frigore omninò possessum, & vitali calore priuatum: (ac propterea, etiamsi cadauer plurimis vestibus cooperiatur, calorem ab eis non recipiet) aut quòd non benè applicetur corpori, nec illi adhæreat: ita etiam, qui communicant, non recipiunt spiritualem calorem ex Christi D.N. præsentia: eò quòd à peccati mortalis frigiditate sint omninò possessi; aut, ob remissioris vitæ tepiditatem & laxitatem, non applicant cordi suo bonum, quod suscipiũt: Hęc enim applicatio fit per attentam considerationem, fidemq; viuam ipsius Domini, quem suscipiunt, & virtutum eius; & per cingulum mortificationis, quo illæ nostro spiritui connectuntur. quæ duæ res si desint, communio ipsã, & reliqua bona opera externa, erunt tanquam vestes discinctæ, nec aptatæ: à quibus nullus animæ calor accedit: quia nõ perueniunt ad eius interiora. Et in hunc sensum interpretari licet, quod Christus D. N. cùm de hoc Sacramento sermonem haberet, dixit: d *Spiritus est, qui viuificat; caro autem non prodest quidquam*. Nam quemadmodum sola caro Saluatoris, nisi diuinæ personæ, quam spiritũ appellat, coniuncta esset, animas nostras non viuificaret: ita hæc ipsa caro diuinitati vnita, si non aliter suscipiatur in communione, quàm corporaliter sine spiritu, sine viua fide, & sine ea consideratione, quam talis cibus exigit, non adferet animæ vtilitatem.

Lectio 3. in cap. 15. ad Rom.
a Gal. 3. 27.
b Rom. 13. 14.
c Apoc. 12. 1.
d Iacob. 6. 64.

Ex omnibus, quæ diximus, colligitur detrimentum vltimum, quod

cordium vestrorum, viri Iuda, & habitatores Ierusalem: quasi diceret, quid iactatis vos, quod fidem Catholicam profiteamini, & sitis habitatores Ierusalem, verique ciues Ecclesiæ; agite, circumcidite dura corda vestra, & superflua eorum abscindite, malitiam eorum auellite: nolite pretiosam adeò sementem inter spinas mittere: alioquin vestri laboris fructum facilè amittetis. nouate prius terram, in qua illa est iacienda, & d *seminate vobis super opera sanctitatis & iustitiæ: & tunc metetis in ore misericordiæ*. in hoc enim diuino Sacramento est ipse Saluator, qui est ipsamet misericordia, habetque os apertum, vt annuat omnibus vestris petitionibus, iuxtà bonam dispositionem, cum qua accedetis, *offerte* illi e *vasa munda*, à malis liquoribus vacua, & ille *infundet oleum* suæ misericordiæ & gratiarum, donec illa repleantur.

d *Osee* 10. 2.
e 4. *Reg* 4. 5

HINC licet ad secundam miseriam progredi, quàm refert Propheta dicens: *comedistis & non estis satiati: bibistis & non estis inebriati*; cùm enim sit certum, quod hoc sanctißimum Sacramentum cum omni proprietate sit cibus & potus efficacißimus ad sedandam famem, sitimque animæ extinguendam, donec (vt suprà est dictum) diuinorum donorum abundantia f eam inebriet. Vnde igitur proueniet, vt ex tanta cibi & potus frequentia tam exigua proueniat virtutis fortitudo, atque si non comedisses? adeoque esurias ac sitias, & in eisdem hæreas necessitatibus, atque prius? vnde etiam proueniet: quod cùm diuinum hoc vinum adeò sit fortè, nunquam tamen, eo hausto inebrieris, nec mutes errantia iudicij tui dictamina, quæ priùs habebas? Ad quod etiam dicere possumus, defectum hunc non in ipso cibo esse; sed in praua tua dispositione. siue quòd absque fame & siti, & ex sola consuetudine illum sumas, quemadmodum g *Ephraim vitula docta diligere trituram*: quia scilicet comedis, non æstimans diuini huius Sacramenti excellentiam; nec illas diligentias & considerationes adhibens, quæ famem excitabant, qua aliàs dispositus accedebas: quas nisi frequenter studeas renouare, eò deuenies, vt & suauem iustum, & spiritus profectum amittas. Non enim sine caussâ olim DEVS iubebat h *Propositionis panes*, qui diuini huius Sacramenti figura erant, per *singula Sabbatha*, siue hebdomadas *mutari*, *aliosque recentes &* i *calidos apponi*: ad significandum, quantoperè CHRISTVS Dominus noster desideret, vt singulis hebdomadis feruores communionis renoues; & quasi recentem panem sumas cum magno spiritus ardore.

2.
f *Cant* 5. 1.
g *Osee* 10. 11
h *Leuit.* 24. 8.
i *Reg.* 21. 6.

QVOD idem DEVS intendebat, cùm voluit Israelitas quotidie comedere Manna, recens de cœlo descendens, nec ab k *vno die in alterum illud seruare*, sed quotidie l *ante solis ortum* illud colligerent, quod figura erat, diuinum nostrum Manna, etsi panis sit quotidianus, comedendum

k *Exod.* 16. 19. 21.
l *Sapi.* 16. 28

uinum hoc Manna ſumas, cum quo dabitur tibi calculus candidus, qui de vita æterna, ad quam ſuſpiras, ſecuram te reddat. Ipſius enim Domini illud
e Io.6. 52, 55 eſt verbum; e *ſi quis manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum; & qui manducat meam carnem, iam habet vitam æternam*; quam non auferet tibi, ſi perſeueraueris; ſed & auxilium dabit ad perſeuerandum.

2. SED quoniam hęc adeò glorioſa, non ipſi ſoli Chriſto Domino Noſtro, eiusque ſolis meritis iſta innituntur, vt noſtra excludant, & induſtriam ac laborem noſtrum: fit, vt ſimul cum diuino hoc Manna alius etiam nobis detur calculus cãdidus, qui ſemper permaneat in anima Iuſti vincentis, puritas ſcilicet vitæ, candor caſtitatis, & ſplendor gratiæ ſimul cum innocentia & ſanctitate: quæ virtutes omnes ac dona, quæ illam comitantur, efficiunt. Quis autem candidior poteſt eſſe calculus, aut pretioſior, quàm
f 1 Tim. 1. 5. ſit f *charitas, quæ finis eſt præcepti*, & obedientiæ, qua illi paretur? in qua fundatur ſententia, quæ pro noſtra ſaluatione fertur: Hæc enim dat nobis interiora pignora ad eam obtinendam, nomine & titulo bonorum operum, quæ tanquam lapides ſunt computatorij: propter quos dabitur nobis cœlum: totque gloriæ gradus, quot illæ habent meritorum. Hæc ſpem nobis facit quod ſimus bonam rationem reddituri; cùm à nobis exigetur, facitque dies noſtros lætos, annos hilares, & conſolationes valdè ſolidas, ac cordiales. Hæc nos à nigris calculis liberat, repellens à nobis praua opera, inconſtantiam ac timiditatem, quæ nos tentationibus ſubijciunt. Hæc denique
Tract. 5 in Epiſt. 5. Ioa. (vt S. Auguſtinus ait) diſcernit inter Filios Dei, ac Filios Dæmonis; & qui illam habent, g *ſicut nix ſunt candidi*, & qui illa carent, ſicut carbones ſunt
g Thrē. 4. 7. nigri.

3. SED multò adhuc plus candidus hic calculus ſignificat: nam ex mente
Epiſt ad Damaſcum quæ incipit LXX S. Hieronymi & aliorum Doctorũ, eſt pretioſus lapis CARBVNCVLVS, de quo iã diximus. qui (vt Plinius refert) ſolet eſſe cãdidus, ſicut candet ferrũ,
Lib 33 c. 7 cùm valdè accenditur in foco: & refert Chriſtum D. N. qui g *lapis eſt* valdè
g Iſa 28. 16. *probatus & pretioſus*: qui admirando lumine nitet, ardetque inuictæ chari-
1. Pet. 2. 6. tatis igne. qui, cùm in ſacra communione animę coniungitur, eam ditat pretioſo alterius carbunculi dono: forti ſcilicet charitate, ardente, & ſplendentè, valdèque ſimili ipſius Chriſti charitati; ita vt h *aquæ multæ non poſſint ex-*
h Cant. 8. 7. *tinguere* tantam *charitatẽ, nec flumina obruere illam*: quia adeò erecto & infracto animo ex hoc ſumpto cibo erit: vt cum Apoſtolo dicat: i *Quis nos ſepa-*
i Rom. 8. 35 *rabit à charitate Chriſti?* ſiue ab ea, qua ipſe nos perſequitur; ſiue, quam nos ad illum habemus. Et quis diuiſionem faciet inter cibum ſumptum, & eum qui ſumpſit: poſtquam ex vtroque factum eſt vnum? ſi igitur Chriſtus in ſacra Communione me fecit vnum ſecum; quis nos ab inuicem ſeparabit? certus ſum ob hæc pignora, quę ipſemet Dominus in hoc cibo mihi tribuit, quod creatura nulla poterit me ſeparare à charitate, quam mihi cum illo

communicat, ad ipsum enim spectat hanc vnionem conseruare, quam ipsemet fecit. Aliqui etiam Doctores, per calculum hunc candidum intelligunt margaritam, seu gemmam, cuius pretium olim erat inæstimabile: præcipuè cùm duæ valdè similes inueniebantur, quas VNIONES appellabant. Et quamuis certum sit Christum D. N. esse vnicam k *margaritam* singularem infiniti precij & valoris, cum qua nulla alia in omnibus æquari possit: est tamen eius charitas adeò immensa, vt veniat ad Sacramentum ad faciendos vniones, adeò excellentem sanctitatem communicanti iusto tribuens, vt in ea valdè ipsi assimiletur; & per vnitionem amoris fiant vterque tanquam duæ margaritæ & vniones valdè sibi similes. Quamuis præcipuè huiusmodi vniones in magna æqualitate & similitudine faciat inter ipsos iustos; hos cum illis ita vniendo, vt sint tanquam cor vnum & anima vna, propterea quod panis, quem sumunt, sit vnus; & Manna, quod gustant, vnum; & vnus lapis viuus, à quo omnes hanc vnitionem accipiunt.

Plinius lib. 9. c. 29.

k *Mat.* 13. 46.

4. SED vlteriùs adhuc extendit se magni Dei nostri liberalitas, dum vincentibus promittit, simul cum Manna & calculo candido, se daturum l in calculo *nomen nouum* scriptum tantæ excellentiæ, quod nemo scire possit, nisi qui accipit. Et quoniam nomina, quæ DEVS imponit, non sunt inania, sed plena excellentia, quam significant: pro eodem reputatur dare illis *nomen* & dare excellentiam, qua illos honoret. Sed videamus quænam hæc sint nomina, vt ea & æstimare nouerimus, & procurare; nosque dignos reddere, qui illa accipiamus.

l *Apoc.* 2. 17.

QVOD vt intelligas, aduerte: in calculo candido verbi diuini incarnati, præcipua tria nomina admirabilia esse scripta. Primum est nomen m *Iesu*, quod significat Saluatorem; quemadmodum Angelus declarauit beatissimæ Virgini & n *S. Iosepho*, quod nomen etiam fuit illi in circumcisione impositum, eò quòd sanguine suo pretioso saluos erat facturus, & redempturus homines, liberando eos à suis peccatis; & pœnis æternis, quas illis erant promeriti. Secundum nomen fuit CHRISTI quod vnctum significat; quo nomine illum Prophetæ compellarunt, eò quòd futurus esset supremus Rex, & summus sacerdos, & omnibus gratijs o *Spiritusq;* diuini donis sine *mensura* vnctus: tertium nomen fuit illi FILII DEI; ob vnionem Hypostaticam, ob quam primogenitus est, & in omnibus æterni Patris hæres. quemadmodum eius Pater declarauit in baptismo, voce illa de cœlo, qua dixit p *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi benè complacui.* Hæc tria nomina sunt noua, quia nullus ante ipsum Saluatorem, in ea qua ipse excellentia illa habuit. Quæ excellentia adeò est infinita, vt ipsemet solus, qui ea accepit, eam cognoscere & æstimare possit. Sed quamuis nomina sint tria, aliaque innumera sub eis lateant: ex omnibus ta-

m *Luc* 1. 31. & c. 2. 21.
n *Matt.* 1. 21.

o *Ioan* 1. 14. & c. 3. 34.

p *Mat.* 3. 17.

men fit vnum nomen, ficut vnus eft is, cuius illa funt. nam vnumquodque illorum alia duo in fe includit: & cum omnibus ad fanctifsimum Sacramentum venit: Iuftisque in facra Communione fefe tradit, vt participes eos faciat magnalium, & excellentiarum, quæ in his nominibus continentur; ita vt & ipfi eorundem nominum fint participes.

1. NAM primùm ibi datur nobis calculus candidus cum dulcifsimo nomine IESV, facit enim officium Saluatoris, falutem & fanctitatem, quam nobis comparauit, nobis applicando. Ita vt ibi fit nobis q *iuftitia, & fanctificatio, & redemptio*; & modo quodam proprium ipfum nomen nobis attribuit, quatenus cooperatores fuos facit, ad ipfam noftram falutem. Quamuis enim folus ipfe Iefus fit præcipuus nofter Saluator; at cum eius auxilio & & gratia vnufquifque faluat ac r *fanctificat feipfum*: poteftque falutem & fanctificationem aliorum adiuuare.

q 1. Cor. 1. 30
r 1. Ioan. 3. 3
Eccli. 2. 20.

2. FACIT etiam nos participes nominis CHRISTI, à quo omnes vocamur Chriftiani: & per Communionem (quemadmodum ait S. Cyrillus Ierofolymitanus) vocamur Chriftophori: quia Chriftum ferimus. Cuius nomen propter vnctionem, quam fignificat, eft quafi vnguentum per omnes animæ potentias effufum, quas donis & virtutibus, oleoque deuotionis ac lætitiæ fpiritualis vngit. Nam ex viua f *petra* quæ in hoc Sacramento eft, *oleum & mel fluit*, quod recreat & vngit fufcipientes: vt fiant fpirituales Sacerdotes, Reges, & Prophetæ in virtute eius, quem intra fe ipfos gerunt.

Catechefi Myftagogica 4.
f Deu. 32. 13
Pfal. 80. 17

3. DENIQVE participes nos facit fupremi nominis t FILIORVM DEI, quod tanti facit S. Euangelifta Ioannes, cuius excellentias indicauimus initio primi Tractatus; & eius indicium eft hæc Sacramenti fumptio, fiquidē datur nobis panis proprius Filiorum, qui confiftit in amore, reuerentia, & obedientia erga cœleftem noftrum Patrem: Qui complacet fibi in nobis, quemadmodum in Filio fuo naturali, propter quem accipit nos in Filios adoptiuos.

t 1. Ioan. 3. 1.

PRAETEREO noua fponfæ & amicæ nomina, quæ idem Rex cœleftis animabus ipfum fufcipientibus attribuit: illud in fingulis earum adimplendo, quod de fua Ecclefia dixerat: u *& vocabitur tibi nomen nouum quod os Domini nominabit. Et eris corona gloriæ in manu Domini, & Diadema regni in manu Dei tui: non vocaberis vltra Derelicta: fed vocaberis voluntas mea in ea.* Vbi autem melius hoc expletur, quàm in feruenti communione, quando anima tanquam fponfa, cum fuo fponfo coniungitur? qui honori fibi ducit coronam fuam ei tanquam Reginæ, ac victrici imponere: & vt intelligat fe ab ipfo amari: ac proinde fe teneri ad ipfum omni fuo affectu & voluntate redamandum. illud verò maiorem adfert admirationem, quòd hæc nomina femper dicantur noua; nam quotiefcunque fit communio, modò cum fpiritu fiat, ea renouat hic Dominus tanta animi lętitia: atque fi tunc primùm ea impo-

u Ifa. 62. 2.

neret,

neret, confirmans & augens excellentias, quas cum illis tribuit.

OMNIA denique illa præclara, quæ de hoc diuino Sacramento eiusque nominibus hactenùs diximus, adeò sunt excelsa & stupenda; & desiderium, quo ipse Saluator tenetur, vt eorum participes efficiamur, adeò est vehemens, vt, ad nos ad idem studium ac desiderium animandos, adiecerit illa verba: *nemo scit nisi qui accipit*: quasi diceret date operam diligentem, vt ea obtineatis: ipsa experientia percepturi, quantùm illa valeant, absque luce enim & amore, qui cum illis communicatur, impossibile est ea integrè cognoscere, sicut dictum est. 4.

CAPVT VIII.

CAVSAE ET RADICES NON PROFICIENDI ex frequenti Communione, & earum remedia.

INCREDIBILI Sathanas prosequitur odio sacram Communionem cùm cernit insignes fructus, qui ex eius frequentatione possunt prouenire, & hac ira excitatus renouat contra eos, qui illam frequentant, persecutioné, quam excitauit in ipsum Christum D. N. cùm per eius hostium os protulit illa verba: a *Mittamus lignum in panem eius, & eradamus eum de terra viuentium*: quasi diceret: (vt declarat S. Hieronymus) siquidem seipsum viuum panem appellat: venite, crucifigamus panem hunc ligno: vt ibi moriatur. quasi qui toxicum, quod est venenatæ cuiusdam arboris succus in panem mittit, vt comedentem occidat. Quid itaq; existimas, Sathanã facere, cùm agis de communione sumenda: nisi quod trabem quandam, siue crucem in pane ponat, quem sumere disponis: omnem mouens lapidem vt amarum & insipidum eum tibi reddat, & præparationé ipsam grauem faciat, ac onerosam, vt vel omninò abstineas, vel ita malè præparatus sumas, vt qui aliàs est panis vitæ, occasionem tibi præbeat mortis: quemadmodũ Iudæ: de quo scriptum est, quòd b *post buccellam introiuit in eum Sathanas*: vt eum penitus perderet. si tamen superiùs posita documenta seruaueris: in caput hostis eius consilium conuertes. coniungens scilicet lignum crucis Christi, cum hoc diuino pane. nam considerans, quanta ille pro te pertulerit in cruce: panis hoc ligno transfixus vitam tibi adferet, salutem & fortitudinem: & sic adferet commodum. At si crucem Christi horreas, laborem fugias, c *sitq;* (vt Apostolus ait) tibi *venter Deus*; nõ mirũ erit, si horrorẽ & fastidiũ panis hui⁹ cõcipias, qui mortẽ crucis repræsentat, aut ita sumas, vt nihil sumendo proficias. Et hinc incipies agnoscere occultas causas, & radices vnde exigu⁹ adeò ꝑfectus & fruct⁹ tibi ꝓueniat,

a *Ier.* 11.19 *Ibidem.*

b *Ioa* 13.27.

c *Phil.* 3.19.

qui solet aliàs vberrimus ex frequenti communione prouenire: quæ adeò potens est ad stupendos prædictos effectus proferendos. multi enim in eam miseriam deueniunt, de qua Aggæus dixit. *ponite corda vestra super* d Agg. 1. 5. *vias vestras*. d *seminastis multum & intulistis parum: comedistis, & non estis satiati; bibistis, & non estis inebriati; operuistis vos & non estis calefacti: & qui mercedes congregauit, misit eas, in sacculum pertusum*: In quibus verbis deprehendemus simul depictas diuini huius Sacramenti proprietates; & radices, cur eius fructus non percipiantur. Nam communio ipsa simul est sementis, manducatio, potus, vestitus, & negotiatio diuitiarum: & maxima pars hominum mille impedimenta habet, ne ex ea proficiat: eò quòd aliqua ex his tribus illis desint; aut scilicet animæ puritas, aut meditatio & oratio, aut mortificatio suiipsorum. quemadmodum paulatim explicabitur per quatuor hasce comparationes, quibus vsus est hic Propheta.

§. 1. *Explicantur hæ tres radices.*

a Ioa 12. 25. PRIMVM diuinum hoc Sacramentum est a *granum* illud *frumenti* quod *cadens in terram & mortuum plurimum fructum adfert*: Christus enim D. N. mortuus pro nobis in cruce, & sepultus, gloriosus resurrexit: cuius meritis, mundi conuersio est facta: & ipsemet se in hoc Sacramento posuit, vt in animabus iustorum seminatus, copiosos in eis fructus proferret, in aliquibus quidem b *Fructum trigesimum*, in alijs *sexagesimum*, in alijs *centesimum*; b Matt. 13. 8. 23. iuxta dispositionem terræ, in quam mittitur. omnibus enim & in omnibus statibus vitæque rationibus prodest: Sæcularibus, Ecclesiasticis, & Religiosis; coniugatis, continentibus, Virginibus, & Doctoribus, Tyronibus in virtute proficientibus, & Perfectis; ambulantibus viam purgatiuam, illuminatiuam, & vnitiuam: singulis tantam refectionem tribuens spiritualem, quanta illis opus est, vt in suo statu proficiant. Quod cùm ita sit: vnde proueniet vt seminantes multum, colligatis parum? sumatis frequenter diuinum hoc granum in vestris animabus; & exiguum ex eo
1. fructum habeatis? Defectus proculdubiò non sementis ipsius est; sed prauæ dispositionis terræ; eò quòd non sit benè culta, sed spinis & vrticis plena; quæ bonā sementis vim & efficacitatem impediunt, atq; retundunt. Solùm enim attenditis vt communionem sumatis, non cogitantes vt cordis vestri duritiem emolliatis, carnis passiones mortificetis, nimias vestras cupiditates moderemini; quæ spinarum instar animam pungunt, cruentant, & maculant; indignamque reddunt, quæ sumat hunc vitæ panem. quare nisi hos obices remoueatis: granum manebit solùm, nec proferet in vobis fructus copiosos. Attendite quid DEVS dicat per Ieremiam: c *nouate vobis* c Ierem. 4. 3. *nouale, & nolite serere super spinas: circumcidimini Domino, & auferte præputia*

cordium vestrorum, viri Iuda, & habitatores Ierusalem: quasi diceret, quid iactatis vos, quod fidem Catholicam profiteamini, & sitis habitatores Ierusalem, verique ciues Ecclesiæ; agite, circumcidite dura corda vestra, & superflua eorum abscindite, malitiam eorum auellite: nolite pretiosam adeò sementem inter spinas mittere: alioquin vestri laboris fructum facilè amittetis. nouate prius terram, in qua illa est iacienda, & d *seminate vobis super opera sanctitatis & iustitiæ: & tunc metetis in ore misericordiæ*. in hoc enim diuino Sacramento est ipse Saluator, qui est ipsamet misericordia, habetque os apertum, vt annuat omnibus vestris petitionibus, iuxtà bonam dispositionem, cum qua accedetis, *offerte* illi e *vasa munda*, à malis liquoribus vacua, & ille *infundet oleum* suæ misericordiæ & gratiarum, donec illa repleantur. d *Osee* 10. 2. e 4. *Reg.* 4. 5

HINC licet ad secundam miseriam progredi, quàm refert Propheta dicens: *comedistis & non estis satiati: bibistis & non estis inebriati*; cùm enim sit certum, quod hoc sanctissimum Sacramentum cum omni proprietate sit cibus & potus efficacissimus ad sedandam famem, sitimque animæ extinguendam, donec (vt suprà est dictum) diuinorum donorum abundantia f eam inebriet. Vnde igitur proueniet, vt ex tanta cibi & potus frequentia tam exigua proueniat virtutis fortitudo, atque si non comedisses? adeoque esurias ac sitias, & in eisdem hæreas necessitatibus, atque prius? vnde etiam proueniet: quod cùm diuinum hoc vinum adeò sit fortè, nunquam tamen, eo hausto inebrieris, nec mutes errantia iudicij tui dictamina, quæ priùs habebas? Ad quod etiam dicere possumus, defectum hunc non in ipso cibo esse; sed in praua tua dispositione. siue quòd absque famé & siti, & ex sola consuetudine illum sumas, quemadmodum g *Ephraim vitula docta diligere trituram*: quia scilicet comedis, non æstimans diuini huius Sacramenti excellentiam; nec illas diligentias & considerationes adhibens, quæ famem excitabant, qua aliàs dispositus accedebas: quas nisi frequenter studeas renouare, eò deuenies, vt & suauem gustum, & spiritus profectum amittas. Non enim sine caussâ olim DEVS iubebat h *Propositionis panes*, qui diuini huius Sacramenti figura erant, per *singula Sabbatha*, siue hebdomadas *mutari*, *aliosque recentes & i calidos apponi*: ad significandum, quantoperè CHRISTVS Dominus noster desideret, vt singulis hebdomadis feruores communionis renoues; & quasi recentem panem sumas cum magno spiritus ardore. 2. f *Cant* 5. 1. g *Osee* 10. 11 h *Leuit.* 24. 8. i *Reg.* 21. 6.

QVOD idem DEVS intendebat, cùm voluit Israelitas quotidie comedere Manna recens de cœlo descendens, nec ab k *vno die in alterum illud seruare*, sed quotidie l *ante solis ortum* illud colligerent, quod figura erat, diuinum nostrum Manna, etsi panis sit quotidianus, comedendum k *Exod* 16. 19. 21. l *Sapi.* 16. 28

tamen esse tanquam recens, cum recenti sapore & gustu, ac recenti diligentia in præparatione, vt semper prosit.

Ex hoc etiam procedit, quòd quemadmodum qui multum comedit: non propterea proficit, si nimis festinanter, & cibo in ore (vbi prima fit digestio) non contrito comedat; aut in stomacho, ob naturalis caloris nimiam debilitatem, non benè concoquatur: ita frequens communio vtilis esse non solet, eò quòd properanter fiat, & non ruminante intellectu spiritualem hanc escam; vt meditatio in voluntate ignem accendat affectuum: quibus id, quod sumitur, animæ ipsi coniunctum, faciat illam proficere. Quod si DEVS iubebat Paschalem m *Agnum festinanter* comedi; id fuit ad significandum, diuinum hunc cibum proprium esse feruentium peregrinorum, qui festinanter ad cœlum properant. sed & iubebat *non comedi ex eo crudum quid, nec coctum aqua; sed tantùm assum igni*: vt intelligeretur, ignem amoris Dei ac deuotionis hanc diuinam escam condire, vt animæ prodesse possit: neque enim profuturum, si frigidè ac tepidè sumatur.

m *Exod* 12. 11. 9.

HINC etiam fit, quòd quemadmodum Infans (cuius cibus debet esse lac, aut liquidum quid) non nutriretur, aut incrementum sumeret, si durus aut solidus cibus ei porrigeretur, quia integrum bolum deglutiret, nec posset digerere: ita multi non proficiunt; quia communicant tanquam Infantes, & non tanquam adulti: quòd est contra id, quod Christus Dominus Sancto Augustino dixit: *n* cibus grandium sum: cresce & manducabis me. sed non tu me mutabis in te, sed tu mutaberis in me: quasi ei diceret: sacram Communionem non esse cibum Infantum, qui nesciunt quid sumant; nec discernunt hunc cibum à reliquis. Ac propterea iure optimo (quemadmodum ait Sanctus Thomas) recepta est illa consuetudo, vt non detur sacra Communio nisi in ætate, in qua sit iam perfectus vsus rationis: eò quòd hic cibus propriè sit grandium, qui in virtute, & cognitione, ac donorum Dei æstimatione profecerunt. Ex quo fiet, vt si tanquam Infans communices, conuertas in te hunc cibum, sicut reliquos corporis: non tamen tu conuertaris in ipsum, nisi tanquam grandis communices, attendens scilicet, quid agas. nam tunc, quia panis est viuus, in seipsum transformat comedentem: imprimens ei similitudinem in vita & virtutibus.

n *Libr.* 7. *Confes. c.* 10.

3. p. q. 80. a. 9. ad 3.

3. TERTIA alia causa, cur ex frequenti communione non proficias est, quòd animæ tuæ palatum sit infectum: & ad viles terrestresque carnis cibos propensum & affectum; ideò enim in spiritualibus cibis gustum & delectationem non inuenis. Comedis (ait S. Gregorius) nec saturaris: quia aliud mandis, aliud esuris. Comedis sacramentum, quod non esuris; esuris autē res terrenas & inanes, quas non comedis: propter quas fastidium con-

Homil. in Ezech.

cipis ciborum spiritualium: quos sensim respuis, donec omninò reijcias: aut non, nisi, vt alijs ad oculum satisfacias, assumis. Quemadmodum Israelitæ, cùm Manna ex se adeò esset sapidum & palato gratum, vt initio cum magna oblectatione illud comederent. sed quoniam quotidie illud sumebant, eò deuenerunt, vt fastidium illis adferret; & reuocatis in memoriam ollis carniū, quas comedebant in AEgypto, dicebant: o *anima nostra arida est, & nauseat super isto cibo leuissimo*: ex quo grauissimum illud illis euenit damnum, de quo Dauid dixit: p *omnē escā abominata est anima eorū* (eò quòd eam escā detestarentur, in qua oēs cibi cōtinerentur eminēter) *& appropinquauerūt vsq; ad portas mortis*, ne comederent. Hunc ergò in modū tibi euenit, qui initio tuæ cōuersionis & nouæ vitę magnā percipiebas ex Cōmunione oblectationē, & spiritualem vtilitatē: cuius sensim iacturā facis, eò quòd carnis delitijs, vanitatibus & mundi oblectamentis aditum præbeas; ex quo anima tua arescit, ac deficit, peruenitq; ad ipsas portas mortis, & periculum finiēdi vitam aliqua culpâ lethali, nisi rediens ad te ipsum, affectiones eiusmodi terrenas exuas, redeasq;, ad cum gustu & profectu cōmunicandum; & q *renouetur* (vt Dauid dixit) *sicut aquilæ iuuentus tua*. de qua S. August. quòd temporis decursu ita superior pars rostri suprà inferiorem excrescat, vt nō possit benè illud aperire ad cibū sumendū; & ita debilitatur, senescit & arescit: quæ tamen naturali suo instinctu sentiens periculū sibi imminens, rostro percutit fortiter petram, donec superiorē illam partē frangat; tunc .n. consuetū cibum sumere potest; & ita renouatur: nouasq; induit plumas, ac volat sicut antea. Sic ergò tibi est, quòd licèt eò peruenias, vt in virtute sis tantus, atq; est Aquila: immineat tibi tepiditatis & senectutis periculum; eò quòd superior spiritus pars versus terrā conuertatur; patiarisq; eam ad res carnis & mundi inclinare, tuasq; intentiones inuerti, & curuari ad quærendum proprium honorem, proprium commodū, aut gustum, aut hominibus placere; & amplectaris, sequarisq; iudicium proprium, & voluntatis propriæ impetum. ex quibus prouenire solet spiritualium ciborum, & sacræ Communionis tædium: r *arescit* enim *cor tuum, eò quòd obliuiscaris comedere panem tuum*. Si tamen oculorum perspicacitatem habeas, vt periculum tuum aduertas, recurrendum tibi est ad lapidem viuum, qui est Christus: cuius fauore & gratiâ conterere possis excessus in te succrescentes; confringens proprij iudicij ac voluntatis duritiem; & mortificans intentiones & affectus, eosque ad rectum finem & scopum dirigens. Ex quo deposito fastidio, sumes cum voluptate diuinam hanc escam, quæ iuuentutem tuam, sicut aquilæ renouabit; viresque præbebit ad volandum sine defectione in rebus obsequij ipsius.

o *Num.* 11. 6. *&c.* 21. 5.
p *Psal.* 106. 18.
q *Psa.* 102. 5.
r *Psal.* 101. 5

§. 2. SS. Sacramentum vesti comparatur.

ALIA diuini huius Sacramenti excellentia est, quod sit animæ quoddam indumentum. Nouimus enim Christum D. N. instar vestis esse hominis iusti. Qui (vt S. Thom. ait) illum induit, aut per Sacramenta, quæ suscipit; aut per Sanctissimæ ipsius vitæ imitationem, in qua se exercet: ideò enim Apostolus dixit: a *Quicunque in Christo baptizati estis, Christum induistis*; & omnes exhortatur, vt b *induant* eundem *Dominum IESVM Christum*, se ipsos tegentes, & exornantes recentibus ac cœlestibus eius moribus. Quamuis enim vna eademq; vestis non posit multis adaptari: (si enim est ad mensuram parui hominis facta, non aptabitur magno; nec vestis magni apta erit paruo) at Christus D.N. quia est indumentum viuum, adaptat se ipsum paruo & magno; macro & pingui: eas virtutes singulis tribuens, quę sint eis accōmodatæ. Propterea enim Sacramenti huius speciebus se contexit: vt animā ingressus, eius fieret vestis; suisque gratijs & preciosis virtutum vestibus, statûs eius capacitati accommodatis, eam indueret, & exornaret. Et quoniam vestis accommodata non solum exornat corpus: sed souet etiam illud, eiusque calorem conseruat: & sic est causa, cur illud crescat; ita iustitiæ c *Sol* induens animam, ipsum recipiens, calorem eius spiritualem conseruat, nouoque spiritûs feruore, quem communicat, illum adauget. Quemadmodum verò corpus non calescit à veste, ob alteram ex duabus causis: vel, quòd illud sit, à frigore omninò possessum, & vitali calore priuatum: (ac propterea, etiamsi cadauer plurimis vestibus cooperiatur, calorem ab eis non recipiet) aut quòd non benè applicetur corpori, nec illi adhæreat: ita etiam, qui communicant, non recipiunt spiritualem calorem ex Christi D.N. præsentia: eò quòd à peccati mortalis frigiditate sint omninò possessi; aut, ob remissioris vitæ tepiditatem & laxitatem, non applicant cordi suo bonum, quod suscipiūt: Hęc enim applicatio fit per attentam considerationem, fidemq; viuam ipsius Domini, quem suscipiunt, & virtutum eius; & per cingulum mortificationis, quo illæ nostro spiritui connectuntur. quæ duæ res si desint, communio ipsa, & reliqua bona opera externa, erunt tanquam vestes discinctæ, nec aptatæ: à quibus nullus animæ calor accedit: quia nō perueniunt ad eius interiora. Et in hunc sensum interpretari licet, quod Christus D. N. cùm de hoc Sacramento sermonem haberet, dixit: d *Spiritus est, qui viuificat; caro autem non prodest quidquam*. Nam quemadmodum sola caro Saluatoris, nisi diuinæ personæ, quam spiritū appellat, coniuncta esset, animas nostras non viuificaret: ita hæc ipsa caro diuinitati vnita, si non aliter suscipiatur in communione, quàm corporaliter sine spiritu, sine viua fide, & sine ea consideratione, quam talis cibus exigit, non adferet animæ vtilitatem.

Lectio. 3. in cap. 15. ad Rom.
a Gal. 3. 27.
b Rom. 13. 14.
c Apoc. 12. 1.
d Iacob. 6. 64.

EX omnibus, quæ diximus, colligitur detrimentum vltimum, quod

Prophe-

Propheta retulit: e *qui mercedes congregauit misit eas in sacculũ pertusum*, quasi diceret: quamuis nullum sit medium ex se magis efficax ad spirituales diuitias colligendas, quam ritè, digneque facta communio, in qua omnium diuitiarum largitor suscipitur: aliqui nihilominus parum ex ea proficiunt, nec fructus apparet laboris eorum: quia totum id incidit in cor tale, quod est quasi saccus pertusus, ex multis partib. ita effluens, vt retinere nequeat, nec bonum conseruare, quod suscipit. In hanc miseriam incidunt, qui prauis prædictis dispositionibus communicant. & illi etiam, qui statim post communionem cor suum per quinque sensus effundunt, quærentes delitias, & solatia terrena; & qui non hęrẽt in perpendendo bono, quod susceperunt, nec attendunt, vt hospite, quem secum habent, fruantur; sed mox liberam relinquunt imaginationem & phantasiam; vt quò libuerit excurrant. Saccus etiam pertusus censetur hominis ingrati & superbi cor, quod insensibiliter ob suam ingratitudinem, aut superbiam bonum amittit, quod accepit. *e Aggæi 1.5.*

DENIQVE indiscretus feruor, cum aliquo obedientiæ defectu, idem adfert detrimentum, nam vt vulgari prouerbio dicitur: Cupiditas saccum lacerat. Quemadmodũ enim nimis cupidus homo tantùm pecuniæ sacco imponit, vt eum crepare faciat; ita nimis zelosus homo, cùm indiscretè suo solo iudicio ducitur, adeò terminos excedit in pœnitentijs, orationibus, & communionibus, vt omnia confringat ac destruat, eò quod medium non tenuerit, de quo superiùs est actum.

CAPVT IX.

VARIA ET VTILISSIMA DOCVMENTA AD Sacramentalem Communionem cum Spirituali & cum Oratione coniungendam; Ex Ruth Historia desumpta.

EX ijs quæ hactenus dicta sunt, facilè fuerit deprehendere, quanti sit momenti, sacramentalem Communionem cum spirituali coniungere: quam (ait S. Thomas) consistere in feruenti & efficaci diuinum hoc sacramentum suscipiendi desiderio; sumendo scil. ipsum Christum Dominum spiritualiter per actus fidei, spei, & charitatis, simul cum ingenti desiderio eidem se se incorporandi per amorem & virtutũ eius imitationem. Et hanc appellamus orationem mentalem (quemadmodum alibi dictum est) quæ meritò semper debet comitari sacramentalem commu- *3.p.q.8. a.1.* *In Duce spir. Tract.2.c.17*

nionem, vt illa cum fructu fiat. Neque enim sine causa Deus in veteri lege iussit, super Panes Propositionis a *poni thus lucidissimum*, absque vlla scilicet mixtura terrena: vt intelligeretur, sanctissimi sacramenti sumptioni, quod per hos panes significabatur, coniungendum esse thus orationis, & considerationis valdè illustratæ, & affectuum feruore accensæ. Non enim vult Dominus, esse in sua Mensa panes sine thure; nec thus sine panibus: oratio enim adiuuat cõmunionem; & communio ipsam orationem. Et quẽadmodum panes supra se habebant thus: ita communio sustentat orationẽ; ipsa vera oratio, ornamentum esse debet, odorque communionis. Et propterea (ait S. Lucas) de primis Christianis: quòd essent b *perseuerantes in communicatione fractionis panis, & orationibus:* vtramque scil. coniungentes Apostolorum sensu & consilio; sicut ipsi à Christo Domino didicerant, qui ad vtramque hanc spiritus refectionem exhortatur. Et quando electos suos visitare dignatur, insignia & admiranda documenta illis tradit, ad eam cum fructu sumendam: quorum documentorum summam quandam hic ponemus, acceptam ex ijs quæ venerandus BOOZ (qui, vt supra fuit dictũ, figura fuit Christi Saluatoris nostri) dedit feruenti RVTH, quando ex ciuitate Bethlehem exiens, ad suos messores visitandos, eam vidit colligentem spicas. Videns enim eius paupertatem, quia non habebat, vnde se aleret, dixit ei: c *Si sitieris, vade ad sarcinulas, & bibe aquas, de quibus pueri bibunt; & quando hora vescendi fuerit, veni huc, & comede panem, & intinge buccellam tuam in aceto. Sedit itaque ad messorum latus, & congessit polentam sibi, comeditq; & saturata est; & tulit reliquias, atque inde surrexit, vt spicas ex more colligeret.*

a Leui. 24. 7.
b Act. 2. 42.
Tract. 2. c. 11
c Ruth 2. 9. 14.

QVAE imago viua magis ac propria depingi potuit eius, quod in spirituali animarum conuiuio geritur? noster enim cælestis BOOZ, qui, iuxta vocis significationem, est fortitudo Patris æterni, paupertatem videns & imbecillitatem in eius obsequio laborantis, nec ex proprijs, sicut altera RVTH, panem habentis, quem comedat; nec aquam, quam bibat; nec iustitiæ titulum ad eam petendam; ipsemet præuenit eam, & inspiratione sua monet, vt accipiat, dicens in primis: *Si sitieris, vade ad sarcinulas, & bibe aquas, de quibus & pueri bibunt:* quid enim hoc aliud est, quàm illi in particulari dicere, quod vniuersim per suum Prophetam omnibus dixit: d *Omnes sitientes venite ad aquas; & qui non habetis argentum, venite, emite absque argento, & absque vlla commutatione.* Manifestum est & messores, & qui spicas colligunt, grauem sitim passuros: tum ob grauem laborem, tum ob solis æstum, quo fatigantur. Et qui in virtutum persequutione laborant, non paruam etiam sitim sentiunt; tam ob tentationes & difficultates, quas patiuntur: quàm ob ardentia desideria, quæ habent, vt bonum, quod quærunt, consequantur. Quid igitur supremus noster DEVS dicit, cùm animam fideliter, &

d Isaiæ 55. 1.

ex toto corde ipsi seruientem visitat? si te senseris graui siti laborare: ne te perire sinas, neque otiose expectes, vt aqua de cælo descendat, & influat in os tuum; sed stude diligenter, eam quærere. Quod si velis scire, vbi eam inuenies, *vade ad sarcinulas*, quæ sunt in Ecclesiæ meæ agro: nam etsi in exteriori specie sarcinulæ videantur: intus tamen sarcinæ sunt magnæ, continentes ingentia vasa, pretiosis aquis plena: & sunt tanquam e *fontes Saluatoris*, ex quibus magna cum voluptate aquæ istæ deducuntur. Lege libros sacros & pios; meditare diuina mysteria; suscipe sacramenta; assiste diuinis sacrificijs: quia in his omnibus aquam inuenies sapientiæ salutaris; aquam deuotionis & lachrymarum; aquam viuam gratiarum ac donorum cælestium: quibus tuam sitim mitigabis, & spiritum resumes ad continuandum tuum laborem. e *Isaiæ* 12.3.

SED attende, vt ex aquis illis bibas, ex quibus bibunt pueri mei. caue ne eas bibas, quas Hæretici aut sæculares homines bibunt, quæ sunt turbidæ, lutulentæ, ac venenatæ.

f QVID *tibi vis in via Aegypti, vt bibas aquam turbidam* ex Nilo *eius flumine*? Et *quid tibi cum via Assyriorum, vt bibas aquam fluminis* eius Euphratis? si quidem renunciasti Sathanæ, & eius erroribus; mundo & vanis pompis eius: noli aquas bibere quas ipsi bibunt; ne prophanos libros legas; ne falsa illorum iudicia & dictamina sequaris, quæ circa hęc peritura bona habent: sed claras & crystallinas aquas bibe, doctrinæ puræ, veræ, ac solidæ sanctitatis, quas bibunt pueri & amici mei, attendens modum humilem, & cautum, quo eas illi hauriunt, sic enim sitim tuam sedabis, quemadmodum illi suam extinguunt. f *Ierem*. 2.18.

§. I. *Monita de Oratione & Communione.*

SED quoniam potus non est sufficiens subleuatio messorum: addit cælestis noster BOOZ monitum aliud, quo omnes charitatis suæ vires intendit, dicens: g *cùm fuerit hora vescendi: veni huc, & comede panem, & intinge buccellam tuam in aceto*. Quis enim iste est panis messorum Christi, nisi ipsemet CHRISTVS, qui est h *panis viuus*, præcipuè in hoc sanctissimo altaris Sacramento? ad cuius sumptionem, cùm eos visitat, exhortatur, præbens eis vtilissima documenta, vt in magnum suum commodum illum sumant. g *Ruth*. 2.14. h *Ioan*. 6.35.

PRIMVM documentum est, vt veniant *quando fuerit hora*: quo monito præsupponit, debere esse horam sacræ communioni præscriptam; neque enim absq; mysterio BOOZ non pręscripsit RVTH horam aliquā, ad aquas

bibendas: haustus enim stando sumitur; & quasi obiter, quoties sitis sedandæ vrget necessitas: sed ad sumendum cibum, hora est designata, quia non obiter, sed ex instituto, & longiori temporis interuallo sumitur; vt viribus reparatis, ad laborem rediri possit, vt intelligant operarij Christi, se duplicem spiritualem refectionem sumere debere: alteram tanquam potum, & obiter, interrumpendo breuiter actiuæ vitæ actiones, & labores corporales, aliquibus affectibus amoris, ac deuotionis; petitionibus, & orationibus iaculatorijs; quæ tanquam hastæ in cælum iaciuntur; cum breuibus aliquibus considerationibus, quæ aliquam recreationem & respirationem in ipso laboris decursu adferant. Sed præter hanc aliam debent accipere refectionem in modum cibi, ex animi deliberatione & prolixiori mora: relictis tunc Marthæ occupationibus, ac diuersis alijs exercitijs: vt sumendo huic cibo magis attendatur: nunc spiritualiter in oratione & meditatione recollecta illum sumendo; nunc etiam sacramentaliter ipsum sacramentum suscipiendo. Ad quod meritò debet esse & dies & hora præscripta, quę inuiolabiliter est seruanda. Communio spiritualis quotidiè est sumenda præscripta hora conuenienti, tempore matutino aut vespertino. Nam (vt ait S. Bonauentura) si hanc horam sumendo quotidie corporali cibo designamus; & si tunc occurrat necessaria aliqua occupatio, horam ipsam pręuenimus, aut extrahimus; vt occupatione finita cibum sumamus; magis erit rationi consentaneum, horam præscriptam habere ad spiritualem animæ refectionem quotidie sumendam. Non enim decet maiorem ancillæ, quàm Dominæ curam gerere; & carnem præscripta hora semper frui conuiuio; animam verò suo fraudari: cùm etiam grauior sit spiritus quàm corporis necessitas. Quod si qua necessaria occupatio, vel ex obedientia, vel ex charitate, præscriptam horam impediat, sumenda meritò erit statim, atque occupationi fuerit satisfactum: periculosum (vt S. Chrysost. ait) existimando, tali cibo priuari, ne cor ipsum arescat, si panem suum comedere obliuiscatur. Et propterea S. August. dixit: multùm referre si hora designetur, vt ipse defectus faciliùs aduertatur; deturque opera, vt postea suppleatur.

De Myst. Theol. c. 3. p. 3.

Lib. 1 de orando Deū. Epist. 121. ad Probam. c. 9.

EODEM modo dies est præscribendus, & hora certa pro communione sacramentali iuxtà monita suprà posita: sine tali enim communione non poterit messis labor perdurare: qui cùm sit continuus, necesse est comestionem esse tam frequentem, vt sufficiat ad reliqua bona exercitia sine aliqua interruptione continuanda. Sed latet mysterium in eo quod dixerit BOOZ: *si sitieris, bibe ex aquis*: & tamen non dixerit: si esurieris, *quando erit hora, veni, comede*. Nam licèt sit verum, quod hic diuinus cibus sit cum fame sumendus, vt prosit; & fames hæc ordinariè sit in feruentibus, quando accedit hora præscripta: at si quando fortè deesset fames hæc sensibilis: non est

ob id prætermittenda communio. quemadmodum ægrotus non omittit comedere hora præſcripta; quamuis comedendi appetitum non habeat. maior enim neceſſitatis quàm appetitus habenda eſt ratio. Et ſtatim atque incipit præparatio, ſolet appetitus accedere: quem ipſa communio excitat, in quo etiam ſenſu intelligitur illud Sapient. i *Qui edunt me, adhuc eſurient.* i Eccli. 24. 29.

APPROPINQVANTE vtriuſq; communionis hora, obſeruandum eſt monitum ſecundum, quo dicitur: *veni huc, & comede panem.* quid eſt autem, Deum animæ dicere: *veni huc*, niſi: accede ad meum conſpectum, & vbi ego ſum, exercens viuæ fidei actum huius veritatis, quod ego te aſpicio? memento eum, qui k *ingreſſus fuerat conuiuium abſque veſte nuptiali* non cogitaſſe, Regem fore præſentem, alioquin fortè non fuiſſet auſus intrare. Et cùm etiam cibus corporis ſumi debeat l *coram Deo* quaſi, qui in eius conſpectu eſt conſtitutus; quantò igitur magis cibus animæ, qui eſt ipſemet Deus. Præterea: cùm volueris communicare, *veni huc*: ad locum ſcil. intra meam Eccleſiam deſignatum, m *extra quam non eſt Paſchalis iſte agnus comedendus.* Quamuis enim tanta ſit huius Domini charitas, vt velit in hoc ſacramento extra templum exire, & ægrotorum domos accedere, eoſque in ſuis lectis viſitare: at qui ſani ſunt, non debent tantùm ſibi tribuere; vt curare velint ad ſuas domos & oratoria illud deferri; ita rem diſponentes, vt ſacrum illic Miſſæ fiat, & ipſis communio ſacra adminiſtretur: ſed cum magna animi demiſſione omnem torporem excutientes, ipſimet templa accedant, in quibus meſſores reliqui, & Ieſu Chriſti operarij ad illam ſumendam conueniunt, in quorum ſocietate & ipſi diuinum hunc panem, reliquis omnibus communem ſumant: propterea enim communio appellatur, hoc eſt, communicatio multorum, vnione charitatis in vno corpore myſtico vnitorum: quorum cibus eſt vnus, & idem Chriſtus: vt eundem ſpiritum habeant. Hic fuit primorum Chriſtianorum ſpiritus, de quo S. Lucas: quod n *quotidie perdurabant vnanimiter in templo* ad orandum, eò quòd ille eſſet locus ad id conſtitutus.

2. k Matth. 22. 12. l Exod. 18. m Exod. 12. 46. n Act. 2. 46.

SED tertium adhuc monitum iſta magni momenti verba continet: vt quando communionis hora peruenerit, ad eam in puncto accedas, omiſſo labore, & reliquis omnibus occupationibus in tempus aliud reiectis: non trahendo moras ex pigritia. cui ſi locum dederis: fortè, cùm voles hũc cibum ſumere, permittet Deus, vt non inuenias; aut nõ ita ſumas, vt tibi proſit. Quemadmodum Iſraelitæ, quia ex pigritia non veniebant manè diluculò, & tempore præſcripto ad colligendum Manna; quando hora erat elapſa, etiamſi quærerent, non inueniebant: quia o *ſol illud liquefaciebat*, in pœnam incuriæ eorum: Nec tamen ex puſillanimitate accedere prætermittas: indignum te reputans adeò ſublimi cibo, qui ſit perfectorum proprius.

3. o Exo. 16. 21.

nam ex eodem pane diuinus noster BOOZ dat suis messoribus, & RVTH: quæ tanquam pauper spicas colligebat. Panis hic & fortium est & debilium; diuitum & pauperum; grandium & pusillorum: quare si cum animi demissione ac Reuerentia accedas: hæc ipsa multos alios defectus supplebit. Nam Deus, qui te vocat & inuitat, dicens: *veni huc & comede* hunc *panem*, contentus est ea dispositione, quam vt imbecillis habes ad ipsum sumendum: cupiens interim multò præstantiorem habere: vt tanto conuiuio cum maiori dignitate interesse possis.

4. CVM autem iam eris in conuiuio, illud monitum accipito: *Intinge buccellam tuam in aceto.* & quod dicit buccellam, significat, diuinum hunc panem non esse integrum sumendum: quia sic nullus stomachus posset illum digerere, nec intellectus comprehendere: eò quod innumerabilia in se includat mysteria: quare in buccellas necesse est illum diuidere, & singulis diebus vnam accipere: cum meditatione scilicet particularis alicuius mysterij, iuxta distributionem supra positam. magis verò in particulari eum quisque bolum sumet, in quo maiorem consolationem & vtilitatem sentit: Christum Dominum nostrum supplex orando, vt ipse dignetur panem hunc frangere, quemadmodum in ipsa nocte p *cœnæ* eum *Apostolis fregit*: ipsius enim est electis suis distribuere cogitationes, ac sensa, quæ in ipsa communione percipiant. Ex quo fit, vt hic diuinus bolus non omninò siccè sumatur, sed intinctus in aliquo condimento, quod illum reddat magis appetibilem: nam propterea (vt Sancti Patres interpretantur) per q *panem* illum significabatur, quem Christus Dominus *dedit intinctum* in cœna *Iudæ* proditori. Sed præcipuè bolum hunc intingere debes in r *aceto*, quod *accepit Iesus* in Cruce: coniungendo sacræ communioni considerationem tribulationum & amaritudinum, quas ipse in sua passione est perpessus: nam diuinus hic s *agnus* non debet *comedi absque lactucis agrestibus* & amaris: institutus enim fuit in memoriam eius passionis ac mortis. Quare cùm sumitur, meritò in t *memoriam* est reuocandum, quidquid ille in ea perpessus est. Et cùm acetum sit tanquam condimentum cibi, quem reddit sapidiorem, valdeque refrigerat; ac propterea est in vsu frequenti apud messores: ita communio simul cum memoria passionis Christi est multò vtilior, magisque deuota: & cor ipsum fouet, concupiscentiarum ardores temperat, ac bonorum desideriorum sitim magis exsatiat.

p *Matth.* 26. 26.
q *Ioan.* 13. 26
r *Ioan.* 19. 30
s *Exod.* 12. 8
t 1. *Cor.* 11. 26

§. 11. *Alia*

§. 11. *Alia monita, ad communicandum cum spiritu.*

SED videamus mysticum illum modum, quo RVTH huic BOOZ mandato paruit. ait enim sacer textus, quòd, cùm esset hora vescendi, y *sedit ad messorum latus*: eligens scilicet sibi cum animi demissione, modestia, quiete, magnaque honestate vltimum locum: hoc siquidem totum exigit huius conuiuij sublimitas, & indignitas inuitati. Et statim additur, *congessit polentam sibi*, hoc est, præparauit sibi cibum ex farina purissima; aut (quod alij Doctores interpretãtur) ipsemet BOOZ *porrexit ei granatum*; quo scilicet messores vescebantur: eratque ex granis recentis frumenti ad ignem tostis, & manibus confricatis, vt folliculis spoliarentur, quibus in spicis claudebantur. In quo ad viuũ omninò adumbratur hoc cęleste cõuiuium, quod sua manu CHRISTVS ipse Dominus porrigit: nobis interim præparatione nostra ad id cooperantibus. Nam hoc sacramentum, vt aliàs est dictum, a *est frumentum*, quem Zacharias *electorum*, siue *iuuenum* appellat, recens & nunquam in terra visum; sed è cælo veniens, ad mũdum renouandum, & noui hominis spiritum tribuendum. quod ipsum adiuuat ad nouum eius præceptum, quod est amoris, exactiùs custodiendum. Sed est tamen frumentum igni tostum, cùm priùs fuerit tormentorum igni vstum: nam amoris igne accensum, immensos fuit perpessum dolores, vt cibum hunc immensis delicijs plenum nobis præpararet. quo cibo id obtinetur, quod de sponsa fuit dictum: b *venter tuus sicut aceruus tritici, vallatus lilijs*. Continet enim intra se CHRISTVM, cum suis omnibus virtutibus. O Saluator dulcissime, frumenti granum in hoc sacramento absconditum; recens, & antiquum, temporale, & æternum! Antiquum, quà Deus es, cuius esse est æternum; & nouum, quà homo: quia de nouo naturam nostram assumpsisti, vt illa nos aleres! O granum excellentissimum; pusillum, & magnum; angustum, & immensum! pusillum in specie, vt qui te ad vnum panis bolum constringas; magnus in tua existentia, cuius immensitas replet orbem terrarum! O granum vnum, & multa; solum, & cum alijs coniunctum: vnum in persona, quia non es plus, quàm vnus Christus, Deus & homo verus: solus ac singularis in excellentia perfectionum, ac virtutum tuarum: multa verò in naturis, earumque partibus; & in affectibus, quos in tuorum electorum bonum efficis. Tu in terra seminatum, & pro omnibus mortuum, innumera protulisti grana Iustorum, tibi in sanctitate similium. Nam in hoc Sacramento quotidiè in illis seminaris; facisque eos producere heroicos virtutum affectus, eò quòd tecum sint feruenti charitate coniuncti: O ignis amoris Diuini, qui huius

y *Ruth* 2. 14.

Theodo. & Lyra. ex Hebr. Vide Abulensem hic.

a *Zach.* 9. 17.

b *Cant.* 7. 2.

fru-

frumenti grana torruisti, eius corpus, animam, & sanguinem, vt frumentum fieret electorum: illustra me cælesti tua luce, vt velamen aperire valeam, quo teguntur; eorumque excellentiam, & præstantiam distinctè cognoscere: vre me accensis tuis flammis; vt & ego hunc cibum affectibus charitatis mihi condiam. O Mãna cæleste, cuius b *grana*, vt comedi possent, *frangebantur mola, & coquebantur in olla ad ignem*: frange cordis mei duritiem, pinse aqua infinitæ tuæ sapientiæ, & coque ardentis tuæ charitatis igne, vt factus tibi similis in vita, degustem latentem in te dulcedinem; & animer ad perfectionem sequendam, ad quam hoc Manna dirigitur.

b *Num.* 11. 8.

HAC affectuum dispositione sumendus est Diuinus hic panis: tunc enim euenit quod dicitur de RVTH: comedit & saturata est: in quo nominis eius significatio impletur, quod, vt supra dictũ est, *videntem*, & *festinãtem* ac *deficientem*, siue *saturã* significat. Nam si cælesti lumine, sublimitatẽ hui⁹ diuini cibi perspicias, & cum spiritus feruore comedas: (hic enim feruor insinuatur, cùm iubebatur paschalis ille agnus comedi festinanter) eo sumpto manebis satur: quia bonorum tuorum desideriorum impletionem obtinebis. Nam cùm ad animam tuam venit, in ipso ingressu, dicit illud Psalmi: c *dilata os tuum, & implebo illud*. Pete quicquid velis, desidera absque termino bonum, quod quæris; & præpara te ad me ita excipiendũ, sicut meam decet maiestatem: nam tunc ingrediens implebo os tuum, petitiones, ac desideria tua, donorum meorum abundantia explebo. In cuius testimonium mox subijcit: *Cibauit eos ex adipe frumenti, & de petra melle saturauit eos*. O dulcissimum sacramentum, quod ineffabili quodam modo simul es panis, & petra: d *Quis Pater est*, (ait ipse Saluator) *qui filio suo panem petenti det lapidem*? at tu pater cœlestis, petentibus panem nostrum quotidianum, panem simul & petram porrigis: nam vnigena filius tuus panis est ad nostram nutritionem præstantissimus; & petra viua ex qua fluit immensa dulcedo, ad nobis indulgendum: & vtrumque, in tanta abundantia; vt & saturemur, & plurimùm adhuc supersit.

Tract. 1. c. 2.

c *Psal.* 80. 11. 17.

d *Matt.* 7. 9. *Lucæ* 11. 11.

NAM sacer textus, cùm, postquam dixit, quòd RVTH *comedisset & saturata esset*, adiecit: *& tulit reliquias*. Est enim liberalissimo Domino nostro valdè solenne ac familiare, vt suis conuiuis tantùm pretiosi cibi apponat, vt & ipsi saturentur, & plurimùm pro alijs supersit. Nam, cùm semel ex e *quinque panibus quinque hominum millia satiasset*: tot fragmenta superfuerũt, vt Discipuli *impleuerint duodecim cophinos fragmentorum*, & iterum, cùm ex *septem panibus quatuor millia hominum satiasset: ex fragmentis, quæ superfuerunt, impletæ sunt septem sporta*: iussitque Apostolos hæc *fragmenta colligere, ne perirent*. Hæc fragmenta, quæ supersunt (ait S. Augustin.) altitudinem esse diuinorum mysteriorum, quæ plebis multitudo assequi non potest: reseruantur verò collegio Apostolico. Nam in diuino hoc sacramẽto etiamsi plebs

e *Ioan.* 6. 13. *Marci* 6. 43. & c. 8. 8.

Tract. 24. *in Ioan.*

vulga-

vulgaris, communem tenens vitæ Christianæ viam multa cognoscat & assequatur: multò tamen sunt plura, quæ supersunt, & præfectis penetranda, magnaque voluptate degustanda reseruantur. *Omnes tamen manducauerunt, & saturati sunt*: nam etiam imperfecti iuxta necessitatem & capacitatem suam saturantur.

ADHAEC ex vnaquaque communione, si dignè, vt oportet, communices, supererunt tibi reliquiæ, meritò custodiendæ, & in tuto collocandę. Semper enim Dominus noster veritates, sensa, & affectus excellentes imprimit, quos meritò debeas interdiu ruminare; spiritualiter iterũ eosdem sumens, vt copiosiores ex diuino hoc Sacramento fructus percipias; vt impleatur quod dixit Dauid: *reliquiæ cogitationum* Sanctarum *diem festum agent tibi*; & ei, qui illũ celebrauit. Quid enim aliud est frequens communio spiritualis, quàm reliquię sacramentales, ex quibus tot res hauries de ipso Domino, quem suscepisti, cogitandas, vt singulis diebus & horis illum comedere & ruminare videaris. Ideò enim in libro Canticorum de Sponsa dicitur: h *Guttur tuum sicut vinum optimum*, hoc est plenum vino optimo: *dignum dilecto meo ad potandum, labijsq́; & dentibus illius ad ruminandum.* quando autem hoc meliùs fit, quàm in ipsa communione? tunc siquidem guttur est cælesti hoc i *vino* repletum, *quod generat virgines*: per quod ita pertransit, vt semper tamen dulcissimas reliquias in eo relinquat; dignissimas quæ ruminentur, & cum eisdem oblectentur omnes Christi & sponsæ eius Ecclesiæ amatores.

g *Psal.* 75. 11

h *Cant.* 7. 9.

i *Zach.* 9. 17.

CAPVT X.

DE PERFECTA GRATIARVM ACTIONE POST Communionem, & feruore in bonorum operum progressu: & quòd omnium fauorum, qui percipiuntur, ratio sit spirituali Patri reddenda.

QVAMVIS considerationes hactenùs positæ non solùm sint vsui ad præparationem pro suscipienda communione; sed etiam ad gratiarum actionem post susceptam: ponemus tamen hic excellentes aliquot humilitatis & gratitudinis affectus tunc excitandos & exercendos, qui mirificè depinguntur in ijs, quæ dixit ac fecit RVTH, videns quantis gratijs, ac fauoribus BOOZ illam prosequeretur: de qua subijcit sacer textus: *quòd cadens in faciem suam, & adorans super terram,* a*Ruth* 2. 10. 13.
dixit ad BOOZ: *vnde mihi hoc vt inuenirem gratiam ante oculos tuos: & nosse me*

dignareris peregrinam mulierem. Iueni gratiam apud oculos tuos, Domine mi, qui conſolatus es me, & loquutus es ad cor ancillæ tuæ, quæ non ſum ſimilis vnius puellarum tuarum. In his verbis continetur, quidquid ad perfectam gratitudinem poſt Communionem ſpectat. Quæ gratitudo tres actus complectitur. *Primus* eſt, agnoſcere, & maximi facere hoc beneficium cum affectu humilitatis, reuerentiæ, & admirationis; hinc ob magnitudinem beneficij, & Domini illud conferentis; inde verò ob ſummam noſtram indignitatem. *Secundus* actus eſt, eundem Dominum laudare cum ſumma interna cordis, & externa oris oblatione ad omnia, quæ ipſius fuerint obſequij. Hos ſequitur *tertius* actus, qui conſiſtit in operibus præſtandis, ac reddendis pro tanto beneficio accepto, ſicut iam declarabitur.

§. 1. *Affectus Humilitatis & Admirationis.*

PRIMVM itaque ſtatim poſt Communionem, attendens, quantum beneficium Chriſtus D.N. in te cōtulerit, debes, quemadmodū RVTH, *in faciem tuam cadere, eumq́;* profundiſſima reuerentia *adorare* interiori & exteriori: te ipſum omninò abijciendo, & indignum iudicando, qui oculos tuos leues in cœlum; ſentiens de te ipſo, quòd ſis puluis, terra, & nihilum; & indigniſſimus, qui in conſpectu Dei ſis, eiuſque fias habitatio.
a *Iob* 42.6. Hoc modo a IOB ſe humiliabat, b ABRAHAM, c DANIEL, alijque Sancti,
b *Gen.* 18.27 quos Deus viſitabat: qui toto corpore ſeſe proſternebant, & vultus eo-
c *Dan.* 10.9 rum hęrebat terrę, quia non poterant vltra ſe ſubmittere; libenter id facturi, ſi potuiſſent: ſpiritu autem demittebant ſe vſque ad nihili abyſſum, adorantes Deum in ſpiritu & veritate; ſibi ipſis tribuentes, quod ipſorum erat, ſcil. non eſſe; Deo vero, quod ipſius eſt, ipſummet ſcil. ESSE infinitum, cuius comparatione quicquid eſt creatum, eſt quaſi nihilum.

2. HINC procedit affectus ille, tantæ admirationis, qua dicit anima, quaſi altera RVTH: *vnde mihi hoc?* vnde inquam tantum mihi bonum, vt me Deus meus viſitet, meque alloquatur? vnde hoc mihi, vt *gratiam inueniam in oculis eius?* & dignetur me agnoſcere, adeòque familiariter mecum agere, vt in Domum meam ingredi, & in ea hoſpitari velit? Quæ ego ſum, niſi peregrina quædam & aduena, proditorum parentum filia, in moribus peregrinis, & ab omni virtute alienis enutrita; à Deo eiuſque amicitia ſeparata, vagans per oēs terræ creaturas, linguæ cęleſtis ignara, & tanquā mancipiū obſequijs Dęmonis dedicata. Vnde igitur mihi, vt Deus me tanquam filiam & domeſticam tractet; faciatq; ſuis domeſticis ęqualem? Si Deus me pro meritis viſitaret, id facturus fuiſſet tanquam Iudex ille, de quo dicitur:
d *Sophon.* 1.8 d *Viſitabo ſuper omnes qui induti ſunt veſte peregrina:* nam ſemper indui ego ha-

bitum

bitum valdè alienũ à ciuibus Christi: iactans potiùs mundi pompas, quamobrem digna eram, quæ visitarer: vt tãquam temeraria punirer; vt, quæ e *nõ habens vestem nuptialem*, audeam ad diuinam hanc mensam accedere. Vnde igitur hoc mihi? vt cùm talis sim, visitet me Deus, qui talis est? tales sunt humilitatis & Reuerentiæ affectus, quos Dei visitatio efficere solet, quemadmodum apparuit in ijs, quæ f S. *Elizabeth* dixit, quando Virgo Sanctiss. eam *visitauit*. e *Matt.* 22.11 f *Lucæ* 1.43.

SED nihil mirum, animam in huiusmodi occasionibus admirari, quæ & lucẽ habet & experientiã supremi illi⁹ beneficij, quod verbis illis RVTH exprimitur, *vt inuenirem gratiam ante oculos tuos, & nosse me dignareris:* quid enim pretiosum magis esse potest, quàm gratiã inuenire coram Deo? & quid magis fortunatum, quàm ab ipso Domino speciali amore diligi; & familiarem adeò cum eo cõsuetudinem habere? quid deesse potest ei, qui gratiam inuenit apud omnipotentem? si tanti homines faciunt, gratiam inuenire coram principibus terræ: quantò pluris meritò facient iusti, quòd gratiam inueniant coram Rege cœlesti? & si terreni principis gratia tanti fit, eò quòd illa terrenorum bonorum principium habeatur: quantò magis cælestis principis gratia æstimanda est, quæ fons est innumerabilium bonorum cælestium? Hæc editum præbet cum summo principe agendi familiariter, quoties voluerit, tãquam amicus cum amico; quia Deus illi secreta sua manifestat, & ad cor eius loquitur verba magnæ iucũditatis & consolationis. Hæc causa est, ob quam ille plurimas animæ cõferat diuitias; quasdam quidem tanquam perpetuos census, augmenta scil. virtutum; alias quasi monilia & pretiosa donaria, quales sunt consolationes & gratiæ gratis datæ. Ob hanc etiam eleuat illũ Deus ad officia valdè gloriosa domus suæ, tanquam instrumento illo vtens, ad clarissima, & Ecclesiæ suæ vtilissima facinora, hæc magnam ei tradit potestatem, ad benefaciendum alijs oratione, & intercessione sua: propterea quòd præcipuum apud Deum ipsum locum habeat, ex quo prouenit, vt iusti illum venerentur; & angeli libenter cum eo versentur; homines amicum illum habere cupiant; Dæmones verò timeant tanquam hostem. Denique Deus eum habet sub protectione sua, & nouit g *ex nomine*: approbans eum in terra, & electum, ac designatum habens ad suum cęlum. O fœlices, qui gratiam inueniunt coram Deo suo! Inuenit illam h *Noe*, & liberatus est à diluuio; inuenit *Loth*, & ereptus est ab incendio Sodomorum; inuenit *Abraham*, & reuelauit ei Deus arcana sua; inuenit i *Moyses & loquebatur cum Deo facie ad faciem*, qui eum fecit Deũ Pharaonis k *inuenit* VIRGO sacratissima, & eleuata est, vt esset mater Dei! O DEVS cordis mei; inueniam ego gratiam in oculis tuis: & hoc mihi satis. qui enim gratiam inuenit apud te, omnia etiam inuenit in te.

3

Eorum qui gratiæ apud Deum inuenerunt, prærogatiuæ.

g *Exo.* 33.12
h *Gen.* 6.8.
c. 19.19.
c. 18.3.
i *Exod.* 33.11.17. & c. 7.1.
k *Lucæ* 1.30

ET hoc est, quod tantam humilibus adfert admirationem: & propterea tantùm bonum consequuntur, quia humiles sunt. nam humilitas ad eam celsitudinem obtinendam disponit. quemadmodum Ecclesiasticus significat, cùm dicit, l *quantò magnus es, humilia te in omnibus: & coram Deo inuenies gratiam*. & cùm bonum hoc tanti faciant, etiamsi ex beneficijs prius acceptis aduertant, se gratiam hanc etiam immeritos apud Dominum inuenisse: valdè tamen semper suspirant, vt eam denuò inueniant: pro qua valdè clamant, seque vt eam assequantur, magis ac magis humiliant. quemadmodũ apparet in eo, quod RVTH paulò post adiecit, dicens: *Inueni, vel inueniam gratiam apud oculos tuos, Domine mi, qui consolatus es me, & locutus es ad cor ancillæ tuæ*. quasi diceret; vtinam pergeres, & gratiam continuares, quam exhibere cœpisti ancillæ tuæ, quamuis ego eius indigna sim. Non ignoro m *dona tua* Domine; quia *tuus spiritus* ea mihi *manifestat*; facitq;, vt ipsa experientia illa sentiam: sed fateor, illa non esse mea, nec me eis dignam: quare supplex oro, vt ea in me conseruare, & augere digneris: n *gratiam* mihi *pro gratia* largiendo, vnam scilicet post alteram, adiuuans me, vt prius accepta benè vtenti nouam aliquam & maiorem conferas. Hoc totum consueuit ita geri valdè excellenter, in ipsa communione; in qua populus Christianus vniuersim inuenit gratiam coram Deo, vt sint habitatio Iesu Christi filij eius: sed is præcipuè, qui cum debita humilitate & Reuerentia communicat. Nam dic mihi, quodnam certius indicium potest aulicus quispiam habere, quòd gratiam inuenerit apud suum Regem, quàm quod Rex dignetur ipsum in propria domo visitare, & in ea hospitari? etiamsi enim occultus veniat, & in alieno habitu: signum tamen id est ingentis ipsius amoris. siquidem statim in ipso aditu ei se manifestat; & cũ eo tanquam cum amico agit. Quomodo igitur non erit magnum indicium, quod gratiam inueneris apud Christũ cælestem Regem, si te hoc modo visitat in hoc sacramento? nam etsi in alieno habitu ingrediatur, ad cor tamen verba loquitur, magni solatij & recreationis. quæ verba impellunt te, vt magna cum admiratione ei dicas: *vnde hoc mihi vt gratiam inueniam in oculis tuis*, meique recorderis: cùm ego meritus potiùs sim, vt obliuiscereris? Hic est nobilis ille affectus gratitudinis humilis, & gratæ humilitatis: quæ in Daniele enituit, cùm Habacuc ferret illi prandium, quod is pro suis messoribus præparauerat, conuersus enim ad Deum, qui illud mittebat, dixit: o *recordatus est mei Deus, & non dereliquisti diligentes te*. O Deus omnipotens, quomodo es recordatus vilis huius serui tui? gratias tibi ago ob memoriam, quam habuisti mei: dum pretioso hoc prandio mihi indulgere voluisti. Laudẽt te iusti omnes, qui gratiam in oculis tuis inuenerunt; eò quòd volueris, me vnũ ex eis esse. Vtinam semper nouam hanc gratiam inuenirem, qua semper in tuo obsequio magis ac magis crescerem.

l Eccl. 3. 20.
m 1. Cor. 2. 12
n Ioan. 1. 16.
o Dan. 14. 37.

SED

SED ne silentio prætereamus verbum illud raræ humilitatis, quod RVTH dixit: *Locutus es ad cor ancillæ tuæ, quæ non sum similis vnius puellarum tuarum.* BOOZ enim FILIAM illam appellauerat, illa verò ancillam se nominat. & adhuc iudicans hoc multùm esse, magis seipsam abijcit, & in vltimo loco post omnes eius famulas se collocat, tanquam indignam, quæ inter eas numeretur. Quid autem est hoc aliud, quàm docere nos duos gradus, siue affectus excellentissimæ humilitatis, quam Dominus noster ijs communicat, quos visitat? alter est erga ipsum Deum; cùm quis non se iudicat dignum nomine filij: satis multùm reputans, quòd sit vel seruus: quemadmodum Beatissima Virgo, cùm Angelus ei, matris Dei dignitatem obtulisset, illa se p ANCILLAM Domini nominauit; & vt talē obtulit se ad eius Domini seruitium; qui eam volebat habere matrem. Familiare enim est diuino spiritui, huiuscemodi humilia valdè sensa largiri, quando ipsius Dei, qui tales fauores facit, magnitudo consideratur. Nam quemadmodum S. Petrus, videns Christum D.N. in sua naui exercentem tantam potestatem, admiratione & humilitate plenus, dixit: q *Exi à me Domine, quia homo peccator sum;* ac propterea indignus, qui apud me in mea naui maneas. ita etiam verus humilis, cernens ipsummet Christum intra nauim sui corporis in sacramento ingressum cum magna humilitate & stupore dicere solet: discede à me Domine, quia abominandus peccator ego sum, & indignissimus, apud quem hic maneas. Sed præter hunc affectum erga Dominum solet verus humilis habere alium affectum humilitatis erga reliquos homines: minimum se iudicans eorum, qui Deo seruiunt; imò indignum, qui cum illis conferatur: quemadmodum S. Paul. r *minimum* se vocabat *Apostolorum, & indignum, qui Apostolus vocaretur.* Lumine enim visitationis huius cælestis, adeò de se ipso demissè sentit; vt existimet, nullum esse posse minorem se inter eos, qui magno huic Deo deseruiunt: in cuius conspectu se tanquam nihilum iudicat.

Humilitas gratiam inuenit apud Deum.

p *Lucæ* 1. 38.

q *Lucæ* 5. 8.

r 1. *Cor.* 15. 9

§. II. *Alij actus & opera gratitudinis.*

EX his humilitatis affectibus oriuntur alij admirandæ gratitudinis: nam verè humilis quantùm valet & potest, laudat quodcunque donum, etiamsi minimum. videns enim suam indignitatem, Dei verò donantis magnitudinem & maiestatem, semper donum iudicat magnum. Quando autem donum verè in se est magnum: non habet verba, quibus illud possit satis laudare: quare obmutescit; silentio ipso venerans, quod non potest iuxta desiderium suum satis magnificare. Eum in modum, quo RVTH gratam se ostendit, vt dictum est, etiamsi primum beneficium à BOOZ sibi collatum, esset aliàs satis exiguum; quia non aliud erat; quàm

quòd ad colligendas ſpicas in agro illo admitteretur; & liceret ex *aqua bibere, ex qua pueri bibebant.* At quando poſteà adiecit, vt etiam *panem comederet, ex quo ipſi meſſores*; & quod poſſet quaſi *cum illis metere*, tacuit, non ſciens, quid diceret: ſed venerata eſt ſilentio pietatem, qua illũ erga ſe vti videbat. Quid verò feciſſet, aut dixiſſet, ſi vel olfacere potuiſſet, quod poſtea euenit: quod ipſe ſcilicet Booz, ipſam eſſet ſponſam accepturus; & participem facturus diuitiarum ſuarum, allectus ab humilitate & modeſtia eius, quæ tantam gratitudinem, ob tam exigua dona oſtendiſſet?

HINC diſcas, gratiſſimum animum gerere ob quodcunque beneficium, quod tibi Deus contulerit, quantumcunque (vt S. Bernard. ait) illud videatur minimum. Illud enim alteri maiori initium dabit. Humili namque & grato nouam Deus gratiam confert. Et quò humilitas & gratitudo magis creſcit, eò ſolet doni ac beneficij magnitudo creſcere. Et propter hanc cauſam Chriſtus D. N. non ſolùm a *gratias agit*, quando voluit panem conſecrare, & ſuis Apoſtolis diſtribuere; ſed etiam quando b *benedixit quinque panes hordeaceos*, cùm voluit quinq; millibus hominum eos diſtribuere. Sed quoniam maiora beneficia maiorem etiam meritò gratitudinem exigunt, hinc eſt, quòd, cùm hoc Sacramentum inſtituit, bis gratias egerit: ſemel antequam panem conſecraret, & iterùm ad finem Cœnæ, cùm c *hymnum* conſuetum diceret, vt intelligeremus adeò eſſe hoc beneficiũ excellens, vt vel ſola ſpes illud recipiendi digna ſit gratiarum actione; multò verò prolixiori, poſtquam ſumptum erit. Et ne in hac re incuria aliqua obreperet: ipſummet nomen, quò frequentiùs Sancti diuinum hoc ſacramentum appellant, reuocat in memoriam hanc obligationem, eiuſque cauſam. nomen enim EVCHARISTIAE duplicem habet ſignificationem. Nam S. Irenæus & S. Iuſtinus dicunt, ſignificare *actionem gratiarum*; S. Thomas & alij Doctores communiter interpretantur *bonam gratiam*. & quia bona eſt eminẽter, inuitat nos ad gratias excellenter agendas. Siquidem ideò nobis datur, vt ſit oblatio laudis, & actionis gratiarum ob reliqua dona & beneficia, quę Dominus ipſe nobis largitur, iuxta illud Dauidis: d *quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi? calicem ſalutaris accipiam, & nomen Domini inuocabo.* quaſi dixerit: pro gratiarum actione de reliquis beneficijs, quæ mihi Deus contulit, accipiam hoc diuinum ſacramentum, laudans & benedicens ſanctum eius nomen.

Serm. 51. in Cant. | a Matt. 26. 26. | b c. 15. 36. | c Matt. 15. 26 | Lib. 6. c. 34. | Apol. 2. pro Chriſti. ad finem. | 3. p. q. 73. a. 4 | d Pſ. 115. 12.

SED non debet ſiſtere vera animi gratitudo in ſolis conſiderationib. ac meditationib. nec in ſolis laudibus & hymnis verborũ; nec in ſolis propoſitis offerendi etiã magna opera: ſed curandũ, vt re ipſa fiant iuxta finẽ, in quẽ ipſa cõmunio dirigitur. Neq; enim magis ingenuè gratũ te pro accepto beneficio exhibebis, quã ſi eodẽ vtaris ad eiuſdẽ Dei gloriã; & in finẽ, propter quẽ illud ipſe contulit. Et quemadmodũ animæ cibus tendit ad recuperan-

das vires, ad spiritualiũ virtutũ opera exercenda, quib. spiritualis gratiæ vita conseruatur & augetur: ita vera gratitudo sacræ cõmunionis in eo consistit, vt statim manũ apponamus, ad opere ipso exercẽda bona desideria. dãdo operã, vt perfectè ea exequamur, quæ nobis ex obligatione incũbunt, & ex consilio: iuxta cuiusq; facultatẽ ad profectũ in virtutib⁹ faciendũ. nec facias, ꝙ fecit e *Elias*, cùm primũ panem cæleste accepit: qui statim *obdormiuit.* nam reprehendet te Angelus: & vt secũdo comedas, & statim surgas hortabitur: vt cęptã perfectionis viã prosequaris: eò ꝙ adhuc lõga supersit. Quod ipsum significat sacer textus, cùm dicit de RVTH, quod, postquã comedisset, *surrexerit inde, vt spicas ex more colligeret:* esca enim hæc cælestis non datur otiosis, sed operarijs & laboratoribus: qui in bonorũ operũ spicis colligẽdis occupantur: vt animũ & vires recipiant ad suum laborẽ continuandũ. Et in hoc ipso, cõtinuando scil. magno feruore suum laborẽ, gratũ animũ ostendunt. Scriptum est enim: f *qui non laborat, non manducet.* Siquidem talis nec ipsum cibũ promeretur. Sed & illud est verũ: quòd, qui non manducat, non laborat: quia deficiunt illi vires. Est itaq; rationi consonũ laborare, vt possis comedere; & comedere, vt possis laborare: alterũ horũ ad alterũ præstãdum adhibẽdo. Deus. n. spiritualem portionẽ, quam in sacramento cõmunicat, adauget ei, qui eadẽ communione feruenter redditur ad laborandũ. Propterea. n. dixit Dauid: g *labores manuũ tuarũ, quia manducabis: beatus es, & bene tibi erit.* Memẽto Christũ D.N. cùm hoc diuinũ sacramentũ instituisset, & laudum hymnum absoluisset, ex mensa surrexisse: non, vt dormitũ, sed vt in hortũ ad orandum, seq; ad grauissimas tribulationes suę passionis tolerãdas offerendũ, conferret, dicens, feruentissima illa verba quæ S. Ioannes refert: h *vt cognoscat mũdus, quia diligo patrem, & sicut mandatũ dedit mihi pater, sic facio: surgite eamus hinc;* ad locum scil. in quo sum cõprehendendus: vt in me, quidquid constitutum est, impleatur. Hic est verus spiritus, quem ex cęlesti hac mensa haurire debes, cùm ad eam sederis cum cælesti principe; & inde surgere, ad exequendum quidquid Deus iusserit; teque offerre, ad sustinendum quidquid ipse statuerit, & ad gloriam suam fieri permiserit. & in hoc totus mundus agnoscet, & tu ipse facilè deprehendes: communionem tuam ex vsu tibi fuisse, si cum hoc animo illam peregeris.

e 3. *Reg.* 19. 6

f 2. *Thess.* 3. 10.

g *Ps.* 127. 2

h *Ioan.* 14. 31

DENIQVE quemadmodũ RVTH, cibo sumpto roborata, perseuerauit in colligẽdis spicis vsq; ad vesperã; & postea i *portãs, quæ collegerat, reuersa est in ciuitatẽ, & ostendit socrui suæ: insuper protulit & dedit ei de reliquijs cibi sui; quo saturata fuerat:* ita etiam tu sacra communione confortatus, constanter in tuis bonis exercitijs perseuerabis. ita tamen, vt non solo tuo iudicio te gubernes, nec statim fidas rebus, quæ bonæ apparent, etiam delectationibus, quas in communione, aut oratione, ac Dei visitationibus senseris: sed omnium rationem reddas confessario, patrive spirituali, qui tuam a-

i *Ruth* 2. 18.

nimam

nimam dirigit, cum ijs humilitatis, resignationis, obedientiæ, & charitatis indicijs; vt ex is tanquam ex reliquijs eorum, quæ gesseris & acceperis, aduertat ipse & agnoscat bonum spiritum, qui te direxerit. Nec timeas vitiũ inanis gloriæ, quæ in his occasionibus solet oriri. Nam (vt Cassianus ait) periculosius esset res tuas occultare, tantum tibi tribuens, quòd solus te ipsam possis gubernare, cum certo periculo propriæ deceptionis: quàm esset demnum inanis gloriæ, quod certum non est: & licèt illud intercidere rectificando coram Deo intentionem tuam; & manifestando eius dona: quia id ipse vult; & in eum finem, quem ipse intendit; & ne eis deceptio aliqua tibi oboriatur.

§. III. *Quæ in oratione hac reddenda sint obseruanda.*

QVOD si nosse cupias, qua dexteritate prudentiaq; Magister Spiritus in hac ratione excipienda; & qua fidelitate ac feruore discipulus in ea reddenda vti debeat: attende colloquium inter NOEMI & RVTH in hac occasione: *interrogauit* NOEMI *socrus eius: vbi hodie collegisti, & vbi fecisti opus? sit benedictus, qui misertus est tui. Indicauit* RVTH *ei, apud quem fuisset operata: & nomen dixit viri, quod* BOOZ *vocaretur. Cui respondit* NOEMI: *benedictus sit à Domino: quoniam eandem gratiam, quam præbuerat viuis, seruauit & mortuis. Rursumq; ait: Propinquus noster est homo. Et* RVTH, *hoc quoque inquit, præcepit mihi, vt tam diu messoribus eius iungerer, donec omnes segetes meterentur. Cui dixit socrus: Melius est, filia mea, vt cum puellis eius exeas ad metendum: ne in alieno agro quisquam resistat tibi. Iuncta est itaque puellis Booz, & tam diu cum eis messuit. donec hordea & triticum in horreis conderentur.* In hoc colloquio quatuor capita insinuantur maximi momenti, quæ ad Spiritus Magistrum pertinent.

PRIMVM est: eum, qui ipsius curæ est commissus, exactè & sigillatim interrogare, quid fecerit, & quomodo res tota successerit: nam etsi subdito sit magnum desiderium, omnia manifestandi: sæpè tamen, si interrogaretur, exprimeret, quod fortè non aperuisset, eò quod non cogitasset: & ex vultu modoque respondendi conijciet Magister, quid ille in corde gerat. a Propterea enim dixit Sapiens: *diligenter agnosce vultum pecoris tui, tuosq; greges considera:* vultus enim ipse sæpè indicat, quod latet in corde; & profunda consideratio eruit in lucem, quod latet in spiritu.

a Prou. 27. 23.

SED quemadmodũ NOEMI, cernens, quàm multa RVTH collegisset eo die, nec illam propterea laudauit, nec suspicata est, malè illã acquisiuisse: sed interrogãs, *vbi collegisset & fecisset opus*, gratã se ostendit erga eũ, qui tam humaniter ipsam excepisset, dicens: *sit benedictus, qui misertus est tui:* ita etiam qui curam gerunt animarum, in quibus signa vident excellentium operum, ac virtutum; nec statim eos laudare debent, approbando quod faciunt,

nec tamen reprobare, quasi illusioni ac deceptioni illud attribuendo: Primum esset vanitatis occasio; & secundum pusillanimitatis. Sed decet, eos prudenter cognoscere velle quidquid geritur; & propendere ad benè de rebus eorum sentiendum; vt confidentiùs, & maiori promptitudine illi omnia aperiant; gloriamque Deo dare, quòd misericordiam illis exhibuerit. Et cùm dicit: *qui misertus est tui*, docet, accepta dona non proprijs ipsorum meritis, sed misericordiæ & liberalitati Dei esse tribuenda: qui eos præuenit, voluitque gratiâ suâ locupletare.

SECVNDVM, quòd etiam pertinet ad ipsum Ducem & Gubernatorem, est, quod quemadmodum NOEMI manifestauit RVTH quis esset BOOZ, (quem illa non nisi ex nomine nouerat, quamuis eius liberalitatem esset experta) dicens ei: *propinquus noster est homo*. Ita præcipuum Directoris studium debet esse, maiorem semper Christi Domini nostri notitiam & cognitionem eis instillare: vt à quo tanta bona accipiunt, eum & diligant & venerentur; magnamque fiduciam concipiant, maiora ipsum bona largiturum, qui voluerit cognationem nobiscum contrahere, dùm factus est homo, nostramque naturam carnis & sanguinis assumpsit: quasi illis diceret: non miremini, hunc Deum hominem tantis fauoribus pauperem animam prosequi, quia noster est consanguineus; & sanguis, quem pro nobis sumpsit, & pro eisdem effudit, ipsum vrget, vt nostri misereatur. Sed quid sibi vult verbum illud à NOEMI adiectum: *benedictus sit à Domino; quoniam eandem gratiam quam præbuerat viuis, seruauit & mortuis*. O immensam diuinæ largitatis bonitatem! non est CHRISTVS Dominus Noster sicut mundi huius principes: qui viuentibus quidem beneficia conferunt; sed eorundem post mortem obliuiscuntur: eorum enim amicitia palato ipsorum & vtilitati innititur, quam ab ipsis viuentibus accipiebant: & post illorum mortem alios quærunt, à quibus eadem accipiant. At CHRISTVS beatitudo nostra, gratiam, quam viuenti iusto incepit exhibere, eandem maiori munificentia seruat cum defuncto: honorans illum, & glorificans per totam æternitatem in cœlo: quia ipsius misericordia æterna est, & nec principium nec finem habet erga eos, qui ipsum amant, & in Domino moriuntur: eiusque gratia & charitas nunquam perit. Nec solùm hanc curam de defunctis gerit, sed etiam de spectantibus ad ipsos: quemadmodum BOOZ misertus est RVTH, eò quòd nupsisset consanguineo ipsius. Et propterea dixit Moyses Deo Exod. 34. 7. *qui custodis misericordiam in mille generationes, benefaciens filijs* ob amicitiam, quam cum defunctis parentibus habuisti: quemadmodum fecit propter Abraham, Isaac, Iacob, Dauid, & alios seruos suos. 2.

3. TERTIVM & præcipuum, quod pertinet ad Gubernatoris officium, est, vt quemadmodum NOEMI statim atq; RVTH dixit: *Hoc mihi præcepit Booz*, exhortata est illam, vt eius mandato pareret: sic Director debet suos exhortari, vt omnia Christi D.N. præcepta exactè obseruent; eiusque cōsilia, & inspirationes opere exequātur. ex hoc enim omne bonū eis prouenit: si in omnibus & omninò obediant principali gubernatori Christo, cuius cooperatores sunt eius ministri. Eum in modū quo Virgo sanctissima in nuptijs in Cana Galilææ dixit ministris: c *quodcunq; dixerit vobis* filius meus, *facite*: quare qui animarum gubernatione funguntur, obseruare diligenter debent, qua via Deus illas deducat; easq; pro officij sui ratione adiuuare: vt constanter eum sequantur, nec ad aliū quenquā declinent, dicentes illis, quòd NOEMI dixit RVTH: *melius est, filia mea*, vt facias iuxtà præceptū BOOZ, vt *in eius agro spicas colligas: ne in alieno quispiam resistat tibi*. Verè enim nihil magis nobis expedit, quàm in eo occupationis, ministerij, aut exercitationis genere occupari, in quo Deus nos cōstituit. nam in eo pacem inueniemus, & profectū. quod si ad aliud ab eo distinctū diuertamus, mille impedimenta, quæ nobis resistant, inueniemus. ita vt maior quidē sit in eo labor, minus tamen cōmodum, & maius detrimentum. Propterea enim dixit Dauid: d *Beatus vir, qui ascensiones in corde suo disposuit in loco, vbi Deus illum posuit.*

c Ioan. 2. 5.

d Psal. 83. 6.

SED quoniam tyrones sæpè errant in præceptis, & inspirationibus Domi discernendis: ad ipsos Magistros pertinet, illos corrigere, ac in eis dirigere. quemadmodum fecit NOEMI in hac occasione. nam BOOZ dixit ad RVTH: *iungere puellis meis*. ipsa verò RVTH retulit NOEMI, *hoc præcepit mihi, vt iungerer messoribus eius*. At NOEMI eam correxit, (vt notat Abulensis) dicens: *melius est, vt cum puellis eius exeas*: obseruans scil. cautelam, quā BOOZ adhibuerat: vt RVTH non viris sed puellis iungeretur, ad spicas colligendas. Ex quo discent Prælati, quantam curam adhibere debeant in explicando suis subditis modo & ratione suas obligationes & occupationes explēdi, occasiones lapsus alicuius euitandi; vt ita vnum præceptum impleant, ne se periculo exponant alterum transgrediendi.

q. 17. in c. 2. Ruth.

4. DENIQVE ad eorundem Directorum munus spectat, eos, quorum curam gerunt, ad id quod optimum est & perfectissimum exhortari: tam quoad substantiam operis, quàm ad intentionem illud perficiendi: persuadentes illis, vt in vtroque, quod præstantissimum est, accipiant. eum in modum quo NOEMI exhortata est RVTH, vt cum puellis BOOZ exiret ad *metendum*, quasi diceret (vt notat idem Abulensis) hodie spicas aliquas pro te collegisti: omitte iam hoc officium, ex quo tam exiguus prouenit fructus: *& coniungere puellis BOOZ ad metendum*; non ob mercedem, sed vt illas adiuues in seruitio BOOZ, à quo sperare poteris

q. 18. in c. 2. Ruth.

libe-

liberaliorem tui laboris remunerationem. Quod dixit NOEMI, cogitans, vt hoc obsequio RVTH, ipsius BOOZ voluntatem ad se alliciens, viam sterneret, vt ipsam in vxorem duceret: quemadmodum postea fecit. Quæ omnia ob oculos nobis proponunt curam & solicitudinem Magistri spiritualis in dirigendis suis tyronibus ad seruiendum Deo in rebus magnis: nec propriam mercedem, aut se ipsos in bonis actionibus suis quærendos; sed Deum solum eiusque voluntatis beneplacitum: eò quòd hac via multò plus sint profecturi, siquidem non sibi sed suo dilecto laborantes, eò maius præmium ex eius liberalitate accipient: quo minus illud quærent. magnum illud sibi præmium reputantes, quòd ipsi in omnibus placeant. In quem sensum dixit S.Bernardus: perfectum Dei amorem, nec mercenarium esse, nec tamen mercede carere: potiùs eò maiorem obtinere, quò minus illam quærat. in hoc enim ostendit, se multum diligere: siquidem pro præmio respicit diligere, & obsequi suo dilecto. *Serm. 87. in Cantic. & tract. de diligen. Deo, § dicto proinde.*

CONCLVDAMVS hunc tractatum cum obedientia RVTH tam firma & constanti, vt de ea dicat Scriptura: e *iuncta est puellis Booz: & tam diu cum eis messuit, donec hordea & triticum in horreis conderentur.* nam talis esca, quale est hoc Sacramentum & cum ijs consilijs, quæ CHRISTVS Dominus inspirat, & bonus eius minister suggerit: modò sit fidelis obedientia: tribuet donum perseuerantiæ in sanctis exercitijs, vsque ad finem messis, huius scilicet vitæ, & donec spirituales messes omnium virtutum sibi colligat: tam illas, quæ inferiorem sensualitatis partem exornant, quæ significantur per hordea; quàm illas, quæ superiorem spiritus partem perficiunt, quas significat triticum. quæ omnes condi debẽt in horreis animæ: vt iustus (quẽadmodum ait Apostolus) f *sit sanctus corpore & spiritu*; & perueniat eò, vt duabus gloriæ stolis exornetur, quæ promissæ illi sunt in cœlo. 5. e*Ruth.2.23.* f*1.Cor.7.34.*

SED quemadmodum messis hordeacea, & incipere & finiri solet prius, quàm triticea, quæ solet esse postrema: ita etiam fit, vt seuera virtutum corporalium exercitia, quæ robustiora corpora & fortiores complexiones requirunt, breuiori tempore durent. Et quemadmodum vires debilitantur ac deficiunt in senectute, ita in ea (ait Sanctus Hieronymus) cessare solent pœnitentiæ, disciplinæ, ieiunia, & similes aliæ asperitates, non tamen deficiunt spirituales virtutes: sed potius crescit sapientia, charitas, misericordia, & zelus animarum: imò ipsummet desiderium rigoris & seueritatis, tunc non tepescit: quamuis desint vires ad eos opere exequendos: nam si posset, potius tunc eos augeret. nam, quò se videt magis morti appropinquare, eò maiori feruore se præparat: vt fœliciter ac prosperè viæ suæ finem imponat: quemadmodum proximo tractatu dicetur. *Epist. 2. ad Nepotian. Tom. 1.* *S. Greg. 8. Moral. c. 7.*

IMPONAMVS itaque huic de Sanctissimo Sacramento finem, dicentes de eo (quod Sanctus Ioannes dixit) superesse alia multa mirabilia, g *quæ si scriberentur per singula, nec ipsum arbitror mundum capere posse eos, qui scribendi essent libri*. Quare plurima, eaque grandia dicenda supersunt de eo, quatenùs est Sacrificium: quæ, Deo benè fauente, ponentur in Tractatu de statu Sacerdotum, & de Sacrificio Missæ.

g Ioan. 12. 25.

TRACTATVS QVINTVS,

DE PERFECTIONE IN INFIRMITATIBVS ET MORTIS PERICVLIS: AC DE EXTREMAE VNCTIONIS SACRAMENTO.

VLTIMVM SACRAMENTVM ex quinque ad singulorum perfectionem institutis, est EXTREMA VNCTIO: quæ infirmis in vltimo vitæ periculo constitutis datur, vt possint in sua infirmitate Christianam perfectionem conseruare & augere; seque præparare ad bonam mortem, quæ sit illis transitus ad æternam gloriam. Prius tamen quàm in particulari de hoc Sacramento agamus, operæpretium erit rem ipsam paulò altiùs aggredi, & in particulari declarare, quidquid ad ipsum Christianum spectat, toto tempore, quo ægrotat, & est valetudinarius: proponendo ob oculos, & eruendo thesauros, quos in ipsis infirmitatibus DEVS reconditos habet, modumque & rationem, fructum ex iisdem infirmitatibus capiendi.

CAPVT

CAPVT I.

CAVSAE CVR DEVS DOMINVS NOSTER HOminibus mittat infirmitates: & commoda, quæ inde pro suis electis eruit.

SI supremi nostri patrisfamilias operarijs solùm fuisset corporaliter laborandum, quemadmodum messoribus & fossoribus: necesse fuisset, omnes per eandem sanitatis & virium corporis viam deducere: siquidem his destituti & infirmi, pensum laboris, ad quem vocarentur, perficere non possent. Sed quoniam eorum opera siue labores præcipuè sunt spirituales, & crescunt in perfectione non solùm faciendo, sed etiam patiendo: hinc est, quòd DEVS varias habeat vias, per quas eos ad eundem finem deducat; vt scilicet perfecti euadant. Quare aliquibus integram tribuit sanitatem, & robustam corporis constitutionem, vt opera virtutum, quæ propria sunt corporis; & opera Spiritus, cuius instrumentum est ipsum corpus, exercere possint. nam, cùm illud sanum atque robustum est; potest vtiliter Deo in illis operibus seruire: alios verò infirmitatibus ac doloribus premit: qui ad viam patiendi peragendam sunt aptiores: quia spiritui occasionem præbent heroicas virtutes exercendi, quæ sunt cum b *patientia* coniunctæ: quæ (vt S. Iacobus Apostolus ait) *opus perfectum habet*. nam & ipsum pati, est quoddam operari; & qui multùm tolerant, insignes sunt operarij: & cùm eo perueniunt, vt in vtroque, in sanitate scilicet & infirmitate strenui euadant: tunc sunt omninò perfecti: quemadmodum in Tractatu secundo dicere cœperamus.

b *Iacob.1.4.*

c.10. 1.

SED quisnam declarare poterit diuinæ prouidentiæ arcana, in duplicis huius sortis distributione? nam DEVS Dominus noster, quod in se erat potiùs voluisset, homines habere naturam sanam ac vegetam: vt & corpus, & spiritus cùm facilitate & oblectatione, in omnibus ipsi seruirent. Quam ob rem in statu Innocentiæ creauit eos sanos, & ab omni infirmitate liberos: imò etiam post peccatum longo tempore sunt conseruati in sanitate robusta. Et Israelitæ ex magna Dei gratia per annos quadraginta, quibus in deserto fuerunt (quemadmodum ait Dauid) c *non erat in tribubus eorum infirmus*: vt sic ad Promissam terram pergere, & cum hostibus, qui eius ingressum propugnabant pugnare possent. Neque enim dubium est, quin corporis sanitas & robur multùm ex se conducant ad progrediendum in huius vitæ deserto, contendentibus ad æternæ Promissionis terram peruenire: vt & cum Dæmonibus & vitijs congrediantur; & heroica valdè opera fa-

c *Ps.104.37.*

ciant animæ ipsi vtilissima, magnæ ædificationis Ecclesiæ, & singularis auxilij proximorum: cùm scilicet seueras seruant abstinentias, & asperitates, aliaque opera misericordiæ: siue corporalia ministrando infirmis & excipiendo peregrinos; siue spiritualia, gubernando, concionando, aliaque ministeria exercendo in bonum proximorum. Quamobrem cœlestis Adamus, quamuis terreni Adami miserias alias suscepit: non tamen (vt S. Thomas ait) corporis infirmitates, quæ optimæ corporis ipsius constitutioni non congruebant. Et ab eisdem infirmitatibus sacratissimã Virginem præseruauit, & Sanctum Ioannem Baptistam, aliosque clarissimos sanctos, quos vocatione speciali ad grandia opera vocauit: ideoque firma valetudine, & robustis corporibus eos præuenit: vt ingentes labores ferre possent. Qui autem donum hoc acceperunt, studere debent, (vt Sanctus Basilius ait) illud conseruare, & cum Dauide dicere: *fortitudinem meam ad te custodiam*: expertus enim erat Sanctus hic Rex, se valetudine, & viribus corporis, quas à DEO acceperat, multa præstitisse: e *nam & Leonem, & vrsum interfecit*. & prædam *ex ore eorum eruit*; & *Goliath Gigantẽ proprio gladio iugulauit*. & cùm aliàs multos hostium exercitus disturbasset, f *Octingentos interfecit impetu vno*. Iudicans itaque non expedire, donum adeò pretiosum indiscretè destruere, dixit Domino eius largitori: *fortitudinem meam ad te custodiam*. non inquit: ad me, sed: *ad te*; non, vt aliqua quæram, quæ me oblectent: sed quæ tibi placeant; non, vt mihi honorem comparem; sed in tuum honorem: vt ea tibi deseruiam. Quod si tu etiam, fortitudinem tibi à Deo communicatam ipsi custodias: poteris cum ipsius auxilio passionum tuarum feras domare, inferni Gigantes vincere, vitiorum agmina dissipare, & ardua quæque gloriosaque moliri: confidens quod hac via, diuina te vocatio ducat vt in omnibus compos euadas.

[Margin: 3. p. q. 14. a. 4. — De constitutionibus Monasticis. — d Ps. 58.10. — e 1. Reg. 17. 36 51. — f 2. Reg. 23. 8.]

2. ADEO tamen est magna miseria nostra, vt sanitatem ipsam, quam Deus nobis ad ipsi seruiendum largitur: tanquam instrumentum adhibeamus ad eundem offendendum; & quas vires in virtutibus acquirendis exponere deberemus: easdem in sequendis vitijs exponamus, duobus illis præcipuè, quæ Sanctus Gregorius carnalia appellat, eò quòd corpore exerceantur, carnisque voluptates tanquam finem respiciant. siue illa sint gustatus nostri quo gula fouetur; siue tactus, quæ sunt fomenta libidinis. Corpora enim saniora & robustiora maiori vehementia solent sensualitatis passiones proferre. & quoniam in rebus delectabilibus, maiorem inueniunt oblectationem: sine fræno post eas feruntur. Et vt ex aliena miseria tuam propriam agnoscas: attende, quàm malè vsi fuerint Hebræi sanitate & corporis viribus, quas DEVS illis dabat in deserto. Nam g *vbi non erat aqua ad bibendum*: statim *murmurabant contra Moysen*, tan-

[Margin: Lib. 31. Moral. c. 31. — g Exod. 17. 1]

ta im-

ta impatientia, vt timuerit Moyses, ac dixerit Deo: *quid faciam populo huic? adhuc paulùlum & lapidabit me?* & cùm deerat illis esca, adeò irascebantur, vt dicerent h *vtinam mortui essemus in terra Aegypti, quando sedebamus super ollas carnium, & comedebamus panem in saturitate.* Et cum Manna haberet in copia, etiam murmurauit, dicens: i *anima nostra nauseat super cibo isto leuissimo.* k *recordamur piscium, quos comedebamus in Aegypto gratis: in mentem nobis veniunt cucumeres, & pepones, porriq́, & cepæ, & allia:* quas res pluris faciebant: quod ipsorum palato magis arriderent. Et cum absente Moyse, l *sedisset populus manducare & bibere: surrexerunt ludere.* cuius ludi exitus fuit, colere idolum: & iterùm m *comederunt & adorauerunt Deos Moabitarum:* vt libidinem suam explerent cum filiabus eorum. Denique de eis dixit Moyses n *incrassatus est dilectus, & recalcitrauit:* incrassatus enim fuit constanti sanitate & viribus, atque diuitijs: recalcitrauit autem contra Devm i à quo illa acceperat. Hi sunt fructus sanitatis & virium corporis effrænium. nam quemadmodum fortis & lasciuus equus, si fræno pareat, sessori adfert honorem, & periculum euadere facit: si autem est indomitus, & effrænis eundem præcipitat: ita corpus, quod animæ ipsi est instar equi, cum sanum & robustum est, si simul sit subiectum & rationis fræno contineatur, honorem adfert dirigenti: nam quemadmodum Deus dixit S. Iob: o *in occursum pergit armatis; contemnit pauorem, nec cedit gladio,* & victor ex periculis exit: At si non sit benè domatum, miserè præcipitat animam in ea vitia, ad quæ ipsum propendet. Quis enumerare poterit voracitates, ebrietates, & idololatrias ventris eius; quem pro suo habet Deo? quid dicam de ludis, solatijs inanibus, & alijs carnis appetitionibus, quas tanquam Dominas agnoscit? quid de murmurationibus, furijs, & vindictis, quas adinuenit contra impedientes voluptates & ambitiones suas? quod si cum sanitate, etiam diuitiæ & potestas coniungantur: ex his tribus arma sibi conficit, ad totum virtutum regnum perturbandum: omniaque vitia in earum throno collocanda, p *per tria* (inquit Sapiens) *mouetur terra* & turbatur; *& quartum non potest sustinere: per seruum, cùm regnauerit; per stultum, cùm saturatus fuerit cibo; per odiosam mulierem, cùm in matrimonio fuerit assumpta; & per ancillam, cùm fuerit hæres dominæ suæ.* An nō seruus, qui regnat, corpus est sanum & robustum: ꝙ in animæ regno præsidet, habetq́; potestatem, vt quod libet faciat? & an nō stultus satur & sensuū appetitus, ciborū abundantia enutritus, & viribus pollēs ad sua desideria explenda? & an non odiosa, ac litigiosa mulier, quę in matrimonio assumitur, est lasciua ipsa sensualitas, quę vult ipsi spiritui ęquari; eūq́; vexat: nisi, quidquid ipsa cupit, obtineat? ac deniq́;, an nō ancilla dominæ suæ hęres, est ipsa caro: quæ ibi vsurpat oēs diuitias, quas ipsa ratio deberet aliàs gubernare? ipsa tamen eas potius expendit in ijs, quæ suo palato

placent

h Exod. 16. 3.
i Num. 21. 5.
k Num. 11. 5.
l Exod. 32. 6.
m Nū. 25. 2.
n Deut. 32. 15.
o Iob. 39. 21.
p Pro. 30. 21.

placent? Quatuor hæc conſcientiam propriam turbant, familiam inquietam reddunt, & totam Rempublicam diſturbant: eò quòd ſtatutum à Deo ordinem, & quod ipſa prudentia dictat, non ſeruant: ſed corpus ipſum, quod alioquin tanquam mancipium ſeruire debuit, potiùs tanquam Rex gubernat; & quod eſurire potiùs ſemper debuit, comedens & bibens efficitur furioſum; & ſenſualitas quæ tanquam ancilla eſſe debuit, gubernat & imperat tanquam Domina; & cùm caro eſſet tanquã ancilla tractanda, ipſa obtinet quidquid libet. Quod ſi diuina miſericordia tantam inordinationem non reduxerit in meliorem ordinem; & hiſce feris arma non ſubtraxerit: non erit earum inſolentiarum numerus; ſemper enim vires & facultates ſuas in peccatis multiplicandis collocabunt.

§. 1. *Bona ex infirmitate.*

Ex his ſuauiſsimam Dei noſtri prouidentiam agnoſces: qui videns multos ex ſuis electis in huiuſmodi miſerias incidiſſe, ob ſanitatem & corporis vires, quas illis communicauit; aut altiſsima ſua ſapientia multò antè præuidens, eos in ſimiles lapſuros, ſi ſani & robuſti corpore viuerent: decreuit eos per viam infirmitatum ac dolorum deducere: vt omnia hæc mala auerteret, ſuiſque diuinis donis eos locupletaret.

1\. NAM infirmitates domant inſolentes noſtrorum corporum equos, eorumque paſsiones cohibent, ne contra ſpiritum, qui eas non poterat continere, præualeant. Nam (vt S. Gregorius ait) caro doloribus non aſflicta, effrænis eſt in tentationibus: quis enim neſciat, quòd melius ſit ardere febrium, quàm igne vitiorum? cuius ignis ſi memor fueris: non conquereris de ea flamma, quæ à tali præſeruat incendio. Propterea enim Deus infirmanti Iob dixit: q *memento belli, neque vltra addas loqui.*

Lib. 33. Moral. c. 7.

q Iob. 40 27

2\. QVOD ſi dixeris, macilentum ex infirmitate equum, ſiſtiturum in medio curſus: potiùs credendum eſt, DEVM eam infirmitatem ſtatuere, tum vt fræni inſtar illum contineat in curſu vitiorum, ad quæ currebat: tum vt quaſi calcaribus illum vrgeat, vt in curſu virtutum celerius progrediatur. Memento (ait S. Gregorius) mali illius Prophetæ r Balaam, *qui inſidens aſinæ proficiſcebatur, vt malediceret populo Dei.* quæ tamen iter eius impediuit, *videns Angelum gladio ſibi minantem.* Licèt enim *Balaam eam verberaret*, noluit tamen progredi, *ſed potiùs iunxit ſe parieti, & attriuit ſedentis pedem.* & cùm adhuc illum ampliùs *verberaret concidit ſub pedibus ſedentis*, ita illos lædens, vt neque pedes iter ſuum proſequi poſſet, & tunc *aſina locuta eſt* conquerens, quod percuteretur; ſed & *Dominus aperuit oculos Balaam, vt videret Angelum ſtantem in via, euaginato gladio: quem adorauit pronus in terram:* & tunc dixit: *Si diſplicet tibi, vt vadam, reuertar.*

3 p. Paſtor. Admoni. 15

r Num 22. 23 2. Petri 2 15.

QVO facto docemur, carnem doloribus oppressam detinere malos spiritus gressus, eiusque excessus corrigere: quia præbet illi occasionem aperiendi oculos, vt inuisibilem castigantem videat; suamque superbiam agnoscens, ad pedes creatoris sui procidat: & offerat se, ad prauos suos gressus in meliores commutandos.

QVI autem meliores gressus esse possunt: quàm si quadruplicem inordinationem ex prosperitate exortam, in bonum ordinem redigat? ægritudo enim corpori detrahit sceptrum, quo imperabat, illudque tanquam seruum sibi subijcit; illa stultum, sua saturitate defraudat; & pœna inflicta sapientem reddit; lasciuiam insolentis sensualitatis domat: vt rationi subiecta pacem habeat; carni quoque hæreditatem aufert, quam habebat; effecitque, vt illa tanquam ancilla cum deteriori & laboriosissima huius mundi portione sit contenta. 3.

QVARE quod flagellationes, ieiunia, & aliæ corporis asperitates in sanis corporibus efficiunt: id morbi & dolores efficiunt in infirmis. idque modo quodam perfectiori ac securiori: quia mundi sunt à voluntate propria, & inani gloria. mortificant verò ipsum cor in re, quæ maximè sentitur. Et quamuis tales dolores & morbi in sua radice & origine sint necessarij: diuina tamen gratia eos reddit voluntarios, faciens ex necessitate materiam virtutis. adeò enim eos tolerantes delectantur: vt ijs, quæ necessariò se vident sustinere, spontè & electione sua multò plures addant: quibus se ipsos clarissimos & excellentissimos reddunt. 4.

MAGNAM laudem promeritus est S. Iob ex vita sua exemplari, quam dum diues esset ac sanus ducebat: at Dæmon (quemadmodum Sanctus Chrysostomus aduertit) parui hanc eius virtutem faciebat: eò quòd videret illum magnis diuitijs ornatum pugnare: & quamuis post ablatas diuitias magna dederit suæ sanctitatis indicia: nec tamen hoc Sathanas pro magno habuit: eò quòd videret illum sano adhuc corpore pugnare: at quando Deus potestatem illi fecit, eius *carnem tangendi, & ipse percussit illum vulcere pessimo, à planta pedis vsque ad verticem eius*: vidit verò illum etiam tunc magis adhuc heroicas virtutes prodere, obmutuit, seseque victum agnouit ab eo, quem videbat æquè celeriter in aduersis currere, atque in prosperis cucurrisset. Sed quomodo in suis infirmitatibus ac doloribus cucurrit? eadem scriptura loquitur dicens: *quod testa saniem radebat sedens in sterquilinio*. Parui certè faciebat suos dolores, qui non molli aliquo linteo, sed testa dura vulnera sua radebat; cuius asperitate magis dolorem augebat. Et eodem spiritu dicebat; t *quis det* mihi, *vt, qui cœpit affligere me dolore, ipse me conterat: soluat manum suam, &*, si ita placet, *succidat me*. O patientiam heroicam! ô magnanimam resignationem! ô fœlicem infirmitatem, quæ adeò virtutem attollit! 5.

Hom.1.ad populum.
Iob.1.10.
s *Iob.2 2.8.*
S.Greg.161.
t *Iob.6.8.*

6. IAM non miror: u *Sanctum Timotheum*, grauibus *infirmitatibus* vexari, & continuo *stomachi* dolore: & nihilominus *aquam bibere*, qua illum augebat! iam non miror, Deum nolle Sancto Paulo Apostolo x *stimulum suæ carnis auferre* (quem Sanctus Augustinus existimat fuisse infirmitatem quandam, aut grauem corporis dolorem) siquidem dixit ei, *virtus in infirmitate perficitur*. cùm enim nullam particularem virtutem exprimit: ostendit, omnes in infirmitate perfici: charitate in DEVM, amoris proprij mortificatione; misericordia in proximum, discendo ex propria miseria compati alienæ; obedientia, conformando propriam voluntatem cum diuina in omnibus ijs, quæ pœnam inferunt; patientia in acceptando corporis cruciatu, cum spiritus lætitia. & reliquę morales virtutes, cum in hoc conflatorio purificantur, prodeunt tanquam aurum splendidissimū propter occasionem, quæ ibi est, maiores difficultates vincendi, earumque actus magis heroicos exercendi.

u 1. Tim. 5. 23.
x 2. Cor. 12. 9. in Psal. 69.

7. QVID verò dicam de efficacitate infirmitatum ad animam in hac vita purificandam ab omni eo, quod ingressum impedit in gloriam? Nam quemadmodum y *Lazarus* ille *mendicus*, ob heroicam suam patientiam, quam habuit in doloribus, statim post mortem, *portatus fuit ab Angelis in sinum Abrahæ*; ita prolixæ tuæ infirmitates, pro purgatorio tibi erunt: vt in eis purificato liceat tibi statim atque mortuus fueris, cœlum ipsum intrare. Quod si DEVS D. N. sanitatem tibi restituere noluerit: infirmitates tibi ex vsu fuerint, vt modum discas, quo te in eis gerere debeas: sequens consilium CHRISTI, cuidam alteri infirmo datum: z *tolle grabatum tuum & ambula*. corpus tuum (ait Sanctus Ambrosius) est lectus, & grabatum animæ tuæ: quæ, cùm infirmatur ob vitia & peccata, corpus eam furioso quodam passionum impetu raptat: at cùm illa ex spiritualibus infirmitatibus sana exsurgit, incipit corpus suum tollere, quo voluerit; illudque ita animæ subijcitur, vt permittat se portari. Quid igitur est, quod Christus dicit: *tolle grabatum tuum & ambula*? nisi dicere: quia tot infirmitates ac labores patienter tulisti, ecce ego & corporis & animæ sanitatem restituo, cum huius integro supra illud Dominio, vt vtrumque vnà progrediatur de virtute in virtutem vsque ad omnium fastigium, & perfectionem. Sed ne adhuc securum te reputes: siquidem eadem ipsa sanitate etiam per sacramentum & miraculum tibi reddita abuti potes: memor esto eius, quod idem Saluator eidem infirmo dixit: a *ecce sanus factus es: iam noli peccare, ne deterius aliquid tibi contingat*. Audi Sapientis consilium, quod pulcherrimè declarat Sanctus Gregorius. b *Ne des* (inquit) *alienis honorem tuum, & annos tuos crudeli. Ne fortè impleantur extranei viribus tuis & labores tui sint in domo aliena, & gemas in nouissimis, quando consumpseris carnes tuas, & corpus tuum* siue vlla vtilitate.

y Luc. 16. 22.
z Ioan. 5. 8. Serm. 28. in illud: erunt duo in lecto vno.
a Ioan. 5. 14. supra, Admon. 13.
b Prou. 5. 9.

Quasi

Quasi dixerit: Ne degeneres à nobilitate hominis: nec annos tuos expendas, tuis hostibus, eorumque Duci Sathanæ in seruiendo: neque enim par est, vt fructum illi accipiant ex viribus quas Devs tibi dedit; & vt labores tui non domum animæ tuæ ditent, sed alienam; quæ est infernus: salutem & facultates tuas absque vllo remedio perdendo, eò quòd eis fueris vsus ad peccandum.

§. 2. *Infirmitates magnorum Sanctorum.*

Progreditvr verò vlteriùs Dei Domini nostri potentia, seque prodit in eo, quod suis electis bonum sanitatis cum ipsa infirmitate coniungat, auxilium eis præbens, vt æquè infirmi laborent, atque si sani essent; iuxta illud Apostoli: c *cùm infirmor tunc potens sum.* quia diuina gratia fouet imbecillitatem meam, magnisque auxilijs spiritui meo oblatis, virium corporis defectum supplet. Stupenda fuerunt in hoc genere Sanctorum Patrum exempla: qui admiranda opera cum grauissimis morbis coniunxerunt. Quis non obstupescat S. Gregorium Magnum, de quo dicitur: admirabilia sunt quæ dixit, fecit, scripsit, decreuit, præsertim infirma semper adeoq; ægra valetudine, vt vel ea audire, q̃ ipse in suis Epistolis refert, magnam commoueat compassionem. Quid verò dicam de Sancto Bernardo, de Sancto Francisco, de Sancta Clara, & de Sancta Catharina Senensi, alijsque Sanctis, quos Devs per vias deduxit admirandus, coniugens in eis sanitatis & infirmitatis fructus? laborabant enim frequenter, atque si essent sani, licèt multa paterentur, quia ægroti erant: & vocatio diuina, quæ per vtramque viam eos deducebat, ita adiuuabat, vt essent in vtraque perfecti. Licèt interdum infirmitas augeretur, vt patiendi merita etiam crescerent; & interdum rediret sanitas, vt possent feruentiùs laborare. Hic ille est feruens status, quem & alijs consulebat, & ipse sequebatur Apostolus cùm diceret: d *in omnibus exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros in multa patientia, in tribulationibus, in necessitatibus, in angustijs, in plagis, in carceribus, in seditionibus, in laboribus, in vigilijs, in ieiunijs, in virtute Dei pugnantes per arma iustitiæ à dextris & à sinistris; per gloriam, & ignobilitatem; per infamiam & bonam famam:* quibus etiam adde: per sanitatem, & infirmitatem; per fortitudinem, & imbecillitatem; per dolorem, & leuamen: ad vtramque siquidem manum paratum esse decet strenuum Iesu Christi militem, qui cupit esse perfectus.

c 2. Cor. 12. 10.

d 2. Cor. 6. 4.

Ex His licet deducere aliquas causas magis particulares, cur Devs D. N. viros sanctissimos morbis affligat. quos colligit Sanctus Chrysostomus, perpendens exemplum Sancti Timothei discipuli sancti Apostoli Pauli,

Hom. 1. ad populum.

e1. Tim. 13. qui *e frequentes* patiebatur *infirmitates*: cùm aliàs ſemper eſſet in prædicatione,& promulgatione Euangelij occupatus, quæ tunc adeò erat pro totius vniuerſi bono neceſſaria. Et tamen nec diſcipulus à Magiſtro petijt ſanari quemadmodum alios multos ſanabat; nec Magiſter id voluit illi præſtare, quod alijs promptè præſtabat:ſed ſatis ſibi eſſe exiſtimabat remedium proponere:ne *aquam* ſolam *biberet*, vt cõſueuerat, *ſed modico vino vteretur*, valdeque temperato: vt foueret,& confortaret *ſtomachum*. Vterque enim in ea infirmitate agnoſcebant prouidentiæ diuinæ conſilium, cum qua & optabant, & gaudebant voluntatem ſuam conformare: venerantes cauſſas, cur DEVS eam infirmitatem permitteret: quas Sanctus Chryſoſtomus ad
1. octo præcipuas reducit: Ne ſcilicet, videntes magnalia, quæ DEVS per ipſos operabatur, ſuperbirent; ſed, imbecillitatem ſuam in ea infirmitate agnoſcentes, ſeſe demitterent, ac verè humiles euaderent.

2. DEINDE: vt cæteri homines ipſorum miracula & ingentia opera, ac porrò ipſos etiam morbis ſubiectos cernentes, agnoſcerent, illos eſſe eiuſdem maſſæ homines, cuius ipſi eſſent: DEOQVE tribuerent illa opera, cuius reuerà erant: gratiasque & gloriam propterea illi tribuerent.

3. ET hinc oritur *tertia* cauſſa: vt ſcilicet DEVS in eis oſtenderet gratiæ ſuæ ſupremam efficacitatem: vt quæ faceret opera adeò prodigioſa per infirma adeò inſtrumenta, ſupplens auxilio ſuo, quod humanæ deeſſet imbecillitati.

4. QVARTA, vt admiranda virorum illorum patientia & puritas, qua DEO ſeruiebant, mundo innoteſceret. quia non ob aliquod intereſſe,aut delicias, quas quærerent, ſeruiebant; ſiquidem fideliter ſeruientes, dolores potiùs & cruciatus ſuſtinebant: ſed quia Deus talis erat, vt eum amare,atque fideliter ſeruire gauderent: etiamſi ille ipſos affligeret & cruciaret.

3. OBITER tamen *quinta* cauſſa inſinuatur, qua oculi nobis aperiuntur ad ingentia præmia cognoſcenda, quæ Deus illis in cœlo reſeruat; reddetque in generali reſurrectione, cùm glorioſa illis corpora reſtituet: quibus in hac vita, proter fidelia obſequia, non præmia, ſed multas reddidit tribulationes.Si enim curæ tibi eſt,vt operarijs, qui in tua vinea,vel domo laborarunt,mercedem reddas;nec vis è domo tua eos abire, cùm labori ſuo finem impoſuerunt, quin mercedem ſtatim accipiant: quantò magis ſupremus noſter Paterfamilias, ſi non videtur in hac vita operarijs ſuis mercedem reddere,ſed potiùs eos aduerſitatibus grauibusque laboribus onerat: volet in fine clariſsimis illos præmijs afficere, vt dolorum præteritorum obliuiſcantur.

Hinc Sexta oritur caussa: vt scilicet magnam ex Sanctorum exemplis consolationem cõcipias, cùm videris te in similes aduersitates incidisse: & te ipsum ad eas ferendas excites, quemadmodum suas illi tulerunt; & speres tibi ad finem vitæ mercedem copiosam reddendam, quam illi fuerunt consecuti. 6.

Imò etiam, vt intelligas: cùm te ad S. Pauli, S. Timothei, & reliquorum Sanctorum imitationem exhortamur non proponi tibi homines alterius naturæ, quàm sit tua: siquidem easdem in eis infirmitates & miserias cernis, quas tu sustines: & intelligas, quòd quemadmodum tribulationum eorum particeps effceris: ita possis eosdem in virtutibus imitari. 7.

Qvamobrem S. Iacobus Apostolus, cùm Eliam Prophetam imitandum nobis proponit in feruore & fide orationis suæ: f *Elias*, inquit, *homo erat similis nobis passibilis*, & eisdem passionibus subiectus, quas nos patimur: & nihilominùs *oratione* clausit *cœlum, ne plueret*; Et rursum aperuit, vt *plueret*: & Sapiens de se ipso dixit: g *sum & ego mortalis homo similis omnibus* in cõceptione & natiuitate mea; & in reliquis, quæ in infantia omnibus eueniũt: & nihilominus *optaui, & datus est mihi sensus: & inuocaui, & venit in me spiritus Sapientiæ: & præposui illam regnis & sedibus; & diuitias nihil esse duxi in comparatione illius*. Quibus omnibus moneris, quòd qui eandem habes naturam, eiusdem quoque gratiæ sis capax, si te velis ad eandem obtinendam animare. f Iacob. 5. 17. g Sap. 7. 1. 7.

Deniqve vult Dominus noster, te discere recto iudicio iudicare, quis in hac vita sit beatus; & quis in eadem infœlix. quòd scilicet huius vitæ fœlicitas non in sanitate, diuitijs, & huiusmodi honoribus; sed in veris, solidisque virtutibus consistat. contrà verò infœlicitas non in infirmitate, paupertate, aut ignominia; sed in vitijs & peccatis consistat. ac proinde si diuites vitiosi sint, eos verè esse infœlices: infirmos verò & pauperes, si sancti sint, verè beatos esse ac fœlices: & quò magis sunt tribulati, eò esse gloriosiores ac beatiores. nam h *tribulatio* (vt Apostolus ait) *patientiam operatur: patientia autem probationem; probatio verò spem: spes autem non confundit*, nec inanis remanet: sed potiùs multò plura recipit, quàm vel cogitare poterat, se potuisse sperare: *quia charitas Dei diffunditur in cordibus eorum*, qui aliquid benè sustinent. *per Spiritum sanctum, qui eis datur*, & in eis manet; cuius præsentia gaudijs diuinis eos replet. Ac propterea idem Apostolus i *gloriabatur in suis infirmitatibus*, tanquam virtutis Christi in eis venientis præcursoribus, & metatoribus. 8. h Rom. 5. 4. i 2. Cor. 12. 9.

Hinc oriuntur dulces illæ querelæ, inuidiæ sanctæ, & zeli ac æmulationes feruentes inter ipsos iustos. Nam qui sani sunt, infirmis inuident, vidẽtes, eos suis infirmitatib9 proficere; se verò indignos reputant illis aduersitatibus: & exiguæ suæ virtuti attribuunt, quòd Devs similes probationes

eis non mittat: & ita seipsos ad magis laborandũ excitãt; vt assumptis sponte alijs laboribus & asperitatibus obtineant, quod infirmitatibus non obtinent. At infirmi ipsi etiam sanctè inuident sanis, videntes insignia opera, quæ in Dei obsequium, & eius Ecclesiæ vtilitatem præstant: suis verò peccatis attribuunt sanitatis defectum, minusque recto eius vsui, si illam haberent. Non conqueruntur ob ea, quæ ipsi sustinent, sed quæ alij ipsorum causa tolerant. Conqueruntur, quòd nõ possint ieiunare, non vigilare, nec præstare quod alij præstant: & quod cogantur delicatiùs comedere, quàm alij; & eximi ab oneribus, quæ alij portant.

QVOD tamen totum in humilitatis & patientiæ materiam conuertunt, agnoscentes supremam Dei prouidentiam eiusque consilijs se subijcientes: eum in modum, quo k *Iacob moriens singulos filiorum Ioseph benedixit: & adorauit fastigium virgæ eius*: reuerentiam exhibens supremæ eius potestati, & authoritati, qua ibi fungebatur. Ita igitur in tuis infirmitatibus supremam Dei gubernationem reuereberis, gaudens, quòd suam in te impleat voluntatẽ, quæ semper tendit in id, quod eius electis est vtilissimum.

k *Heb.* 11. 12. *Gen.* 47, 31. *LXX verterunt: summitatem virgæ eius.*

CAPVT II.

AEGRITVDINEM ESSE MEDIVM AD *Orationis donum impetrandum; & varios esse in ea orandi modos, actusq́ue virtutum heroicarum.*

INTER magna alia bona, quæ infirmitas ex diuinæ prouidentiæ consilio adfert, illud est præclarissimũ, quòd doceat ORARE, sicut oportet. eâ enim vtitur DEVS, tanquam instrumento, vt ægrotanti largiatur donũ orationis: quatenus infirmitas aperit vtriusque cognitionis oculos, quibus oratio nititur. Altera est cognitio peccatorum, & miseriarum nostrarũ; altera, vnici earum reparatoris, DEI scilicet Domini nostri. Vix enim Christianus aliquis, etiam dissolutis moribus, inuenietur, qui periculosa infirmitate laborans, non aperiat oculos, sicut alter Tobias, huius aduersitatis a *felle* tactus, ad suas culpas agnoscendas, propter quas huiusmodi pœnam est pro meritus; & miseriam suæ mortalitatis; & periculum, in quo videt se constitutum, suæ damnationis: & simul eos aperit, vt videat, mali huius remedium, à Deo sibi prouenturum, in cuius manibus est salus & infirmitas; vita & mors, & ipsius malorum leuamen: quibus cogitationibus affectus excitat suæ volũtatis, & suas orationes ad eum dirigit, qui possit ipsum à tantis miserijs liberare. Quam-

a *Tob.* 11. 13.

uis Rex Antiochus impijssimus esset omnium, qui erant in mundo; quando tamen b *Deus percussit eum insanabili, & inuisibili plaga:* (ait Scriptura diuina) quòd *cœperit ex graui superbia deductus, ad agnitionem sui venire, diuinâ admonitus plagâ*; & c *reminisci malorum, quæ fecerat in Ierusalem; vnde & abstulerat omnia spolia aurea, & argentea, quæ erant in ea: & miserat auferre habitantes Iudæam sine causa.* Aiebatque: *cognoui, quia propterea inuenerunt me mala ista.* Sed & in Dei cognitionem veniens, d *per momenta singula doloribus suis augmenta capiētibus, cùm nec ipse iam fœtorem suum ferre posset,* solennem illā protulit sententiā. *Iustum est, subditum esse Deo; & mortalem nō paria Deo sentire.* Et hoc sensu affectus orare cępit, & peccatorum veniam petere: sed quoniam valdè profundè in eis erat immersus, eius oratio multos habuit defectus. quia potiùs orabat, vt à pœnis liberaretur, quàm à culpis; & *spem multam* dicebat *se habere effugiendi infirmitatē* corporis; pluris illam faciens quā animæ. Multò aūt melius orare didicit e *Rex Ezechias, cùm ægrotaret vsque ad mortem.* cùm.n. de imminente morte ab Isaia esset admonitus, ex ipso lecto Oratorium fecit: & *conuertens faciem suā ad parietē*, vt recollectior esset, tot lachrymis, tanta reuerentia, ac fiducia *Dominū orauit*, vt sententiæ mortis in se iam latæ reuocationē impetrauerit, dixit. n. illi Dominus: *audiui Orationem tuā; & vidi lachrymas tuas: & ecce sanaui te: & addam diebus tuis quindecim annos:* & huius signū dedit, quòd *vmbra in horologio retrorsum reuersa fuerit decem gradibus.* Vt hinc appareat, ægritudinē in iustis Magistram esse feruētis & fiducialis orationis; & impetrare à Deo, ꝙ petit, & quatenus illi expedit. ita .n. S. Iacobus dixit: f *oratio fidei*, cum fide scil. facta. *saluabit infirmum*; & obtinebit ꝙ petit, & multò plura: emollitur .n. Deus afflicti hominis lachrymis, ad ipsū pro remedio recurrentis. Nec existimes, huius Regis orationē breuem fuisse, & obiter factā: ipse. n. ait: se in illis angustijs, tanquā g *columbā meditatum*, iungendo meditationi gemitus; & *recogitasse oēs annos suos in amaritudine animæ suæ; & oculos suos attenuatos fuisse suspicientes in excelsum*; & exclamasse: *Domine vim patior, responde pro me:* quia in magnas angustias hæc me infirmitas cōiecit. subueni mihi, & ab ea me eripe. Quomodo aūt, & quādo accesserit, vt subueniret, eiusq; petioni responderet? ô diuinæ misericordiæ sublimitatē! ô efficacitatē orationis, à diuina gratia, infirmitatis tēpore inspiratæ! vix Propheta (qui Dei nomine iusserat Regē disponere domui suę, eò ꝙ ex illa infirmitate esset moriturus) ad palatij atriū exiuerat, cùm iubet Deus, eum redire ad Regem, ac significare: audiui Orationem tuā, & annui ijs, q̄ petebas. Nec his contentus, in reuersione vmbræ per 10. lineas in horologio, voluit, illi præcipuū sanitatis eius fontē & causam, diuini scil. Verbi Incarnationē, aperire: ꝙ, dum hominis naturam assumpsit, nouē choris Angelorū se minorē fecit: (q̄a homo chorū decimū & vltimū occupat) vt ad morbos nostros curādos veniret: quēadmodū ipse ꝑ suū Prophet. dicit:

h *Spiri-*

b 2. *Mach* 9.5.11.

c 1. *Mach.* 6 12.

d 2. *Mach.* 9.12.

e 4. *Re.* 20. 1 *Isaiæ* 38. 6.

f *Iacob.* 5. 15.

g *Isaiæ* 38. 14.

h Isai. 61.1. h *Spiritus Domini vnxit me: ad annuntiandum mansuetis misit me, vt mederer contritis corde, vt consolarer omnes lugentes, & darē eis coronam pro cinere, oleū gaudij pro luctu*. Ex quo apparet, meritò dixisse Ecclesiast. i Eccl. 38.9. i *fili, in tua infirmitate ne despicias teipsum; sed ora Dominum, & ipse curabit te*; quasi dixerit, cùm fueris ægrotus, ne deficias animo, aut diffidas, sinens te absque remedio mori: sed attende, infirmitatem, excitatricem esse orationis: cōfidenter autem orans, fructum ipsâ experientiâ percipies.

§. 3. *De ordinaria & extraordinaria ægrotantium oratione.*

k Sap. 9.15. SED quoniam multi difficilem existimant orationis exercitationem in ægritudine; eò quòd k *corpus, quod corrumpitur, aggrauet animam*; dolores attentionem cordis auferant, & affectuum feruorem hebetent: operæpretium erit ostendere, quibus modis suauiter, & vtiliter id fieri possit. Est autem præmittendum duplicem esse orationis modum: alterum ordinarium, alterum extraordinarium: extraordinaria oratio, industriæ nostræ parùm, diuinæ gratiæ plurimùm habet: nam ipsemet DEVS, fidei mysteria ita manifestat, quasi depicta essent in viua aliqua imagine, aut in libro Scripta; aut quasi Magister discipulum instruens; aut amicus familiariter cum amico loquens, eique sua arcana reuelans: ita vt homo non aliud faciat, quàm aspicere, legere, vel audire quod illi ob oculos proponitur, & quo valdè delectetur. & hac ratione solet DEVS D. N. donum orationis magnis aliquibus suis amicis in ægritudine communicare: idque ob aliquam ex tribus causis. vel, quòd tunc sit maior eorum necessitas; minor verò ad orandum facultas, ob debilitatas vires; aut, quòd, ad tale donum suscipiendum, magis tunc sint dispositi: eò quòd carnis insolentiæ magis tunc sint mortificatæ; ipsique euulsi à rebus huius vitæ, & suæ miseriæ reparatori addicti magis & coniuncti; aut denique, quod ipsemet DEVS præstare tunc velit officium veri amici. cùm videamus, cōsueuisse amicos, ęgritudinis tempore, ad amicos accedere, illos consolari: & ita apud eos hærere, vt à lecto, in quo iacent, non discedant: imò, si opus est, ipsum lectum & puluinar substernant, cibumque ipsum in os ponant; & omne solatium offerant, quod in illis angustijs possunt. Ita supremus noster DEVS, misericordiæ suæ visceribus, ægrotanti amico compatitur; visitat internè, comitatur ac magnâ illustrationum sensuumque spiritualium abundantiâ recreat: quibus crucis l Psal. 40.4. lectum, in quo iacet emollit, & sternit, iuxtà illud Psalmi: l *Dominus opem feret illi, super lectum doloris eius: vniuersum stratum eius versabit in infirmitate eius*: quasi dixerit: tu Domine stabis propè lectum eius, eum in suis doloribus consolans; & quasi eius infirmarius illi ministrabis: atque ita illum re-

creabis, vt ægritudinis duritiem, ac grauitatem non sentiat. Et quemadmodum infirmus in his occasionibus non aliud facit, quàm molli & blando lecto vti, quem infirmarius illi sternit; ita in hoc modo orationis, non aliud facit, quàm fauorem & studium Christi accipere, quod Sanctus Dionysius vocat, *pati diuina.* est tamen magna fœlicitas, res adeò diuinas sustinere: quia id iuuat ad humanas miserias cum lætitia tolerandas. Quod licèt non cedat sub nostris meritis: potest tamen ægrotus sese disponere, ad illud in eo gradu suscipiendum, quo ei expediet. adhibendo scilicet patientiam, & resignationem sui ipsius in infirmitatis laboribus; & reliquas virtutes, quæ in ea exercentur: nominatim verò ordinariæ orationis exercitia, quæ omnibus possunt esse communia.

QVAM ordinariam orationem potest ægrotus varijs modis habere, non tam prolixis intellectûs ratiocinationibus, ac meditationibus; quàm accensis affectibus, & virtutũ actibus: supposità memorià & notitià aliquarum veritatum, quas fides reuelauit; & aliàs, aut legit, aut meditatus est; aut ipso tempore legere potest librum aliquem, aut alium legentem audire; & ex ea lectione bolum aliquem sumere, quò ipsa consideratio magis excitetur; affectusque de[illegible]titiones & colloquia, cum ipso Domino nostro extimulentur: i[illegible]t præsentem nunc in cęlo, in throno gloriæ suæ; nunc in lecto [illegible] crucis; iam propè ipsum ægrotantem & ad caput eius: siquidem reuera, quà DEVS est, omnibus, quæ ipse ægrotus facit, aut patitur, est præsentissimus: & omnipotentia sua illi, vt auxilietur, assistit. Quare ex ipso lecto potest ægrotus ipsum Dominum demissè salutare, siue in cœlo existentem, siue in crucis lecto pendentem: & aliàs potes eundem salutare, & cum eo cominus colloqui: oratio enim ad vtramque manum potest adaptari. quæ salutationes & colloquia prolixa esse debent, sed breuia; vel medium enim verbum Deo, qui omnia nouit, sufficit. in cuius auribus dulcius sonant feruentia desideria, quàm prolixæ ratiocinationes. Quare ad hanc rem aptissimæ sunt orationes, quæ appellantur iaculatoriæ, quoniam citissimè tanquam hastæ & sagittæ, à corde iaculatæ, volant in cœlum, & comparent ante Dei tribunal: nec, nisi expedito benè negotio, redeunt: eò quòd fundantur ab homine infirmo, contrito, & humiliato; orante in fide, & fiducia, & charitate; & sic exercente tres hasce virtutes Theologicas, quæ plus cæteris feruoris & efficacitatis orationi tribuunt. Huius rei praxim subijciemus paulatim in aliquibus Scripturæ Sacræ exemplis, in quibus ea est perfectè depicta, ac delineata.

§. 2. *Modi orandi per varios affectus.*

PRIMVS ergo modus orandi est, aspiciendo ipsum Dominum nostrum tanquam absentē. solet enim ipse aduersitatum tempore talē se exhibere, ad nostram fidelitatē, & constantiam probandā: nec tamen propterea expedit, prætermittere, nuncios & orationes ad illū mittere; proponentes nostras necessitates, & titulos, siue causas, cur petamus eas reparari. Hanc rationē secutæ sunt Martha & Magdalena, cùm earū frater Lazarus
k Ioan. 11.3. infirmaretur, ipso Christo absente: ad quē illæ hunc nunciū miserunt: k *ecce, quem amas, infirmatur.* & quamuis hæc orationis ratio propria sit iustorū, qui pignus & testimoniū habent, quod amentur à Deo, ob præstita illi obsequia: licet tamen, eandem adhibere pęnitentes & cōpunctos peccatores:
l Ioan. 3.16. siquidē tales l *Deus* adeò *dilexit*, vt propter eos homo fieret, crucisq; mortē obiret. & vt S. Augustinus dixit: nisi Deus peccatores dilexisset, nunquā iustos homines habuisset. Innitens ergo huius Domini charitati, qui adeò te dilexit: potes similem ad eum nunciū mittere, adsciscendo ad hoc Marthā & Mariam sorores, quæ sunt Spei & Charitatis virtutes; quæ plurimū apud Deum valent, facilemq; ad eius præsentiam aditū inueniunt; possuntq; demissè ei dicere: *Domine: ecce, quem amas, inf*[illegible]n dico, Domine, vt me sanes; sed vt in hac occasione amore[illegible]s, quo me prosequeris: non enim scis aliquem diligere, ac[illegible]a mihi quod magis expedit: quidquid enim dederis, ab illo amore procedet, quo me dilexisti. Hoc amore me ex nihilo creasti, corpusque & animam dedisti; Ecce, Domine, quod mihi dedisti corpus, infirmatur: si vis, potes illud sanare, vt tibi seruiat: quocunque autem modo mecum egeris, ostendam ego amorem, quem desidero erga te habere: amando te, sicut tu me amas; & seruiendo tibi in infirmitate, aut sanitate, quam mihi dederis.

2. QVOD si teneri huiusmodi affectus non sint arido tuo cordi satis apti: licebit orare, quemadmodū Centurio; qui seruū, quem valdè diligebat, ha-
m Luc. 7.3. bebat paralyticum. is enim m *misit ad IESVM seniores Iudæorum, dicens:* n *Do-*
n Matt. 8.6. *mine puer meus iacet in domo paralyticus, & malè torquetur.* & cùm Christus responderet, se venturū, dixit Centurio: *Domine non sum dignus, vt intres sub tectum meū: sed tantùm dic verbo, & sanabitur puer meus:* Seniores verò *rogabant Iesum solicitè*, vt concederet quod petebat, *dicentes: quia dignus est, vt hoc illi præstes: diligit. n. gentem nostrā; & Synagogam ipse nobis ædificauit.* Quis verò seruus erit iste, Centurioni adeò pretiosus nisi ipsū corpus, quod est quasi seruus spiritus, qui tanquā Capitaneus siue Centurio habet sub se multos milites, potentias scil. ac sensus imperio ipsius obediētes; & ipsummet corpus, quo in suis actionibus vtitur, quodque tanquam rem suam diligit: Et tamen, quando ægrotat, parùm aut nihil potest: ideoq; eius imbecillitatem & ægritudinem sentit, quasi propriam. Ac propterea recurrit ad D. N. vt

ſanitatem illi reſtituat. ſed quoniam vilitatem ſuam agnoſcit, non audet ſolus in eius conſpectum venire: ideoq; Seniores mittit, qui pro ipſo rogent; quales ſunt pauperes; quos ſuis eleemoſynis, boniſque alijs operibus fouit, ſcriptum eſt enim: o *Conclude eleemoſynam in corde pauperis, & hæc pro te exorabit*. Quod ſi eo vſque talia opera non fecit, ſtudet ſtatim ea facere, vt orationem ſuam bonis operibus comitetur: & magis innitens liberalitati & omnipotentiæ Domini, quàm ſuis obſequijs, quæ pauca ſunt, dicit: Domine ſeruus meus, hoc ſcilicet corpus meum, iacet in lecto paralyticus; & hoc morbo malè torquetur: non ſum dignus, quem tu viſites, aut recrees, aut fauore aliquo magno proſequaris: tu vide quid magis expediat, & dic tantùm verbo: eo enim facere poteris quidquid tu volueris. Et quamuis ſeruus hic ſit meus, quia ſeruit ſpiritui, & meæ humanæ naturæ pars quædam ſit: etiam tamen eſt tuus: quia tu illum creaſti, vt tibi ſeruiret: ſana illud, Domine, ſi ita illi expedit: vt tibi ſeruiens, finem illum conſequatur, in quem illum deſtinaſti. o Eccl. 29. 15.

Hinc licebit ad alium orandi modum tranſire, faciendo actus reſignationis circa ipſam infirmitatem: hinc cõniuendo naturali debilis carnis propenſioni; inde verò eandem diuinæ ordinationi ſubijciendo; pluris Dei voluntatẽ, quàm tuã, & quidquid creatũ eſt, faciendo. Huncorandi modũ in ipſa praxi excellentiſſimè exercuit Chriſtus D.N. dum in horto Gethſemani Paſſionẽ ſuam tanquã calicẽ ſibi ob oculos poſuit, omnib⁹ amaritudinibus plenũ, quas perpeſſurus erat ab ea hora, qua erat capiendus, donec in ipſa cruce exſpiraret: quas oẽs memoriâ ſuâ recolens, procidens in terrã cũ ſumma erga Deũ Patrẽ reuerentia ac fiducia; & heroica interim ſui reſignatione, ita orationẽ ſuã exorſus eſt: p *Pater mi, ſi poſſibile eſt, tranſeat à me calix iſte. Veruntamen non ſicut ego volo: ſed ſicut tu*; & iterũ: *Pater mi, ſi nõ poteſt hic calix tranſire, niſi bibã illũ: fiat voluntas tua.* Hunc ergò in modũ cogitare debes, ægritudinẽ tuam eſſe inſtar calicis omnibus amaritudinibus, quas ſuſtines, pleni; & poculi alicuius magni, in quo ſint oẽs tuæ pœnalitates ſimul collectæ: capitis dolores, ardores febris, frigoris tremores, ſitis tædiũ, & confractio totius corporis, & moleſtiæ ex ſyrupis, purgationibus, & ſanguinis emiſſione. Quę oïa cùm memoriâ percurreris, cõſtitues te in conſpectu Patris tui cęleſtis; & magna fiducia, & amore, ac ſimul cum magna tui reſignatione, eandẽ repetes orationẽ, dicens: Pater, ſi poſſibile eſt, tranſeat à me calix huius ægritudinis, ꝙ patior: ſed nõ ſicut ego volo fiat: ſed ſicut tu. Pater mi amãtiſſime: ſi nõ eſt poſſibile, niſi vt calicem hunc bibã, fiat volũtas tua: quã ego multò pluris facio, quàm meã. Quam orationem licebit repetere, quoties partem aliquam huius calicis bibes: quando ſcil. rigorem frigoris, aut febris æſtum, aut ſanguinis emiſſionem, aut purgationem expectas. Nec ceſſandum tibi eſt, etiamſi dolor creſcat; ſed potiùs orationem ipſam

3. p Matt. 26. 39.

adaugere debes, quemadmodum ipſe CHRISTVS Dominus noſter
q Luc. 23. 43 fecit, de quo ait Sanctus Lucas? quod q *factus in agonia, prolixiùs orabat*, protrahendo ſcilicet, & feruorem maiorem orationi ſuæ addendo. Sed quoniam duplex eſt ratio calicem hunc hauriendi: altera, cùm ei admiſcetur conſolationum, ac deliciarum cœleſtium liquor: quæ ita eius amaritudinem temperant, vt etiam reddant dulcem: altera, cùm purus ſumitur, abſque tali admixtione, quemadmodum Saluator ipſe illum exhauſit, ſentiens videlicet ipſas amaritudines abſque vlla conſolatione ſenſibili, vel potius cum ſumma triſtitia & tædio: reſignatio igitur tua eò debet peruenire, vt magno animo te offeras ad calicem purum eo modo exhauriendum, quo DEVS D.N. illum tibi dederit: ſic enim erit heroica magis ac meritoria. Quod ſi expediet, vt acerbitas ipſa ſit temperatior: reſignatio ipſa potens eſt eam moderari: quia diuina miſericordia accedet, quæ vidēs te reſignatum, recreabit, & conſolabitur. quemadmodum adfuit Abrahamo, cùm iam decreuiſſet ſacrificare filium ſuũ Iſaac, quod ſignificat riſum;
r Gen. 22. 13. oſtendens illi r *arietem*, quem *offerret in holocauſtum* pro filio. Sacrifica tu Deo in tua infirmitate, quod in te eſt, Iſaac, riſum ſcilicet & lætitiam animę tuæ, vt propter eius amorem, quod in te eſt, velis Iſaac ipſo carere: & tunc experieris, nec Iſaac perire, nec ſpiritus tui lætitiam: quamuis patiatur corpus, grauemque cruciatum ſentiat.

4. ET quoniam in eo ſibi complacet Dominus noſter, vt te ipſum ad hilariter patiendum exſtimules, in ſignum amoris erga eum: licebit quodam alio orandi modo vti, adhibitis actibus gratitudinis & actionis gratiarum, tam ob alia beneficia accepta, quàm ob ipſammet infirmitatẽ: reputando eam tanquã eiuſdẽ Domini beneficium. ſiquidem reuera non minus bonũ
s Pſal. 115. 12 eſt, quàm ipſa ſanitas. Et hoc affectu verba illa Dauidis dicere poteris: s *quid retribuam Domino, pro omnibus quæ retribuit mihi? calicem ſalutaris accipiam, & nomen Domini inuocabo.* Quis autem calix hic ſalutaris eſt, niſi ægritudo ipſa, quam ſuſtines cum prædictis omnibus eius acerbitatibus? calix eſt Saluatoris, ob ſimilitudinem, quam habet cum eo, quem ipſe bibit; & ipſe illum tibi mittit: & eſt calix ſalutaris: quia ad ſpiritualem tuam ſanitatem dirigitur: vt, corpore ægrotãte, anima ſanetur. Quid igitur offerre poteris Deo in gratiarũ actionẽ ꝓ bonis, quę tibi dedit? poteris eadẽ bona ita illi offerre, vt illi placẽdi cauſa, velis eiſdẽ carere. Potes ſimiliter mala, & miſerias, quas ſuſtines, eidẽ offerre, gaudens, ꝙ illas ſuſtineas, propterea quòd id illi placet. Et cũ ipſe te præuenit, ac dolorũ calicẽ tibi ꝓponit: magno gaudio, & animi gratitudine illud amplectaris, & ad extremũ vſq; exhaurias, quaſi homo, qui valde ſitiat, & ſitim ſuam ſedare deſideret: & ad ſingulas quas hauries guttas hæc verba repetes: Deo gratias, Deus ſit benedictus, glorifi-
t Iob. 2. 10. cetur Deus. Et quemadmodũ S. Iob. dices tibi ipſi: t ſi *bona ſuſcepim⁹ de manu*

Dei,

Dei, mala quare non suscipiamus? & u Dominus dedit, Dominus abstulit, sicut Domino placuit, ita factum est: sit nomen Domini benedictum. Hic actionis gratiarũ affectus in infirmitatibus valdè proprius est filiorum Dei: nam in sanitate, ac prosperitate non magnum est glorificare DEVM, cùm etiam de impio dicatur: x *confitebitur tibi, cùm benefeceris ei:* iustus autem dicit cum Dauide: *y Benedicam Dominum in omni tempore, semper laus eius in ore meo:* nam omne tempus, siue prosperum, siue aduersum in oculis huius mundi, apud me erit prosperum: DEVS siquidem est, qui tribulationem, quæ in hoc tempore mihi euenit, in commodum meum dirigit.

u Cap. 1. 21.
x Ps. 48. 19.
y Psa. 33. 2.

5. EST & alius quintus orandi modus, adhibitis actibus humilitatis, isque valdè est copiosus: eò quòd omnia, quæ sunt in infirmitate, ad eam prouocant. hic enim locum habet illud Prophetæ: z *humiliatio tua in medio tui.* nam verè habes tecum humilitatis causam. dolores enim te humiliant, imbecillitates, pharmaca, angustię, mortis metus. Ex quibus omnibus conficere potes titulos tuæ orationis, dicens cum Dauide: a *Miserere mei Domine, quoniam infirmus sum: sana me Domine, quoniam conturbata sunt ossa mea: sed tu Domine vsquequo?* Quid autem sibi vult interrogatio illa: *vsquequo?* ostendit sanè, plus esse, quod sentit cor: quàm ꝙ verbis possit explicare. nam mediam quasi sententiam abscindens Deo, ipsum intelligenti, dicit: *vsquequo,* Domine, permittes dolores meos crescere? *vsquequo* durabit ira tua, & misericordia tua continebitur à tua iustitia? *vsquequo* non me visitabis, & vultum amicum ostendes, *conuertere, Domine, & eripe animam meam, saluum me fac propter misericordiam tuam. Quoniam non est in morte qui memor sit tui, in inferno autem quis confitebitur tibi?* nunc viuus memor sum tuarum misericordiarum, vt prouocem te, ad liberandum me à miserijs meis; nunc occupor in confessione peccatorum meorum, & in tuis laudibus propter ingentia beneficia in me collata: quod non poterit fieri in inferno. Accepta igitur nunc confessionem meam, & remitte mihi culpas, & pœnas quas patior.

z Mic. 6. 14.
a Psal. 6. 3.

6. EODEM modo licebit orare, faciendo actus mansuetudinis, & patientiæ, quibus ad plura pluraque patienda te offeras, si Deo tuo ita placebit, dicens feruentem illam orationem Sancti Iob, cùm vulneratus & afflictus in sterquilinio suo iaceret: b *quis det, mihi, vt veniat petitio mea, & quod expecto tribuat mihi Deus! & qui cœpit, ipse me conterat: soluat manum suam & succidat me! & hic sit mihi consolatio, vt affligens me dolore, non parcat: nec ego contradicam sermonibus!* ô virum sanctissimum, & virorum sanctorum ac fortium exemplar firmissimum. Iure optimo dixit sapiens: c *Melior est patiens viro forti:* fortis enim (vt S. Gregorius ait) vincit alios, eisque dolorem infert; at patiens vincit seipsum, & ab alijs illatos dolores tolerat. Quamuis S. Iob horrendis esset vulneribus plenus, adhuc videbatur ipsi DEVS manum contrahere, parceque cum ipso agere: ideoque petit, vt grauiori manu

b Iob. 6. 8.
c Pro. 16. 32.
3. p. Pastora. Admoni. 10.

ipsum affligat. Optatque hanc petitionem sibi à Deo concedi. Hoc spiritu orandus tibi est DEVS in tua ægritudine,& petendum,non vt te liberet, si id tibi non expedit;sed vt ampliùs affligat,si ita illi placet. Dic cum S.Augustino: *hic vre, hic seca, vt in æternum parcas*: potiùs enim in hac vita pati volo,quàm in altera. dic illi, quod quidam alius Sanctus: *Domine auge patientiam, & auge dolorem*: accedat dolor ad dolorem; & qui sequitur, sit priori grauior: modò patientiæ quoque ampliores gradus addas: vt omnia ferre possim. Verùm altiori adhuc spiritu orandũ tibi est, & cum Dauide dicendum: d *Deo subiecta esto anima mea: quoniam ab ipso patientia mea. Quia ipse Deus meus, & Saluator meus: adiutor meus, non emigrabo*: e *quoniam tu es patientia mea Domine*: ex cuius gratia, & auxilio illam habeo; tuaque præsentia spiritum mihi reddit,ad tolerandum quod patior. Patientia tua, patientissime Iesu,mea est: siquidem propter me illam habuisti,mihique eam applicasti. Per eandem supplex oro, vt eam mihi in hac infirmitate largiaris,& cum tua coniungas: vt ita sit tibi magis accepta.

d Psal. 61.6
e Psal. 70.5.

7 DENIQVE, cùm iaces infirmus in lecto, cogita, Saluatorem tuum inspirare tibi admiranda illa verba libri canticorum: f *vadam ad montem myrrhæ,& ad collem thuris*. Per montem myrrhæ intelligens cumulum mortificationum,carni ipsi acerbarum; per collem verò thuris, multitudinem orationum,spiritui benè olentium. Et quoniam eadem verba tribuunt aliqui Christo sponso,qui præsente & audiente anima sponsa sua dixerit:se ad eum montem,& collem ire, vt ad ipsum sequendum & comitandum eam prouocaret: alij verò eadem tribuunt ipsi animæ; quæ agnoscens cœlestis sui sponsi voluntatem ac desiderium,statim obsecuta est,ac dixit, *vadam ad montem, & collem*, vt ipse sponsus insinuabat: vtroque sensu ea verba sunt consideranda; tibique persuadendum: stratum hoc ægritudinis tuæ tibi esse montem myrrhæ,ac thuris collem: vbi debeas te exercere in patiendo, orando, & obediendo cum magna resignatione, & conformitate in omnibus,quæ ipse de te statuerit: cogitans Saluatorem tuum dulcissimum præcedere te exemplo suæ passionis ac mortis. Hortus enim Guthsemani, Caiphæ domus,Pilati prætorium,mons Caluariæ,& Crux ipsa,fuerunt illi mons myrrhæ,& collis thuris: eiusque exercitia in omnibus his locis fuerunt,pati,orare,& æterno suo Patri obedire;desiderans te in eisdem habere comitem.

f Cant. 4.6.

CAPVT III.

SEPTEM CONSIDERATIONES AD *infirmitates patienter, alacriter, & vtiliter ferendas.*

CVm tot sint, adeoque efficaces rationes & motiua, ad patienter ferendas infirmitates; & vtilitatem, ad quam illę diriguntur, ex eisdem capiendam: nec posint infirmi prolixas ratiocinationes facere ad easdem rationes perpendendas: operæ pretium existimaui, omnes eas, aut saltem præcipuas, ad septem considerationes reuocare, in quibus infirmi & valetudinarij exercere se posint in septem hebdomadæ diebus: singulis diebus singulas accipiendo; siue audiendo, vel integras, vel partem earum: prout commodum erit. Vnaquæque enim earum est instar spiritualis cuiusdam Pharmacopoliæ, multis pharmacis pro ipsa anima refertæ: ex qua propterea nunc hoc, nunc illud accipi posit, & applicari ad considerationes & affectus amoris, vel timoris; fiduciæ, aut pœnitentiæ, iuxta infirmi necesitatem ac desiderium.

1. Consideratio de prouidentia Dei circa nostras infirmitates.

PRIMVM considerabis admirandam adeò cœlestis nostri Patris Prouidentiam ergà homines in ægritudinum distributione, quibusdam enim frequentes, alijs raras; quibusdam graues, alijs leues; huic prolixas, illi breues; huic in vna corporis parte, illi in alia: quod totum dirigit ipse DEVS in suorum electorum bonum & vtilitatem. Nominatim verò, quæ tibi obtigit, prouenit ex paterna hac prouidentia, ad animæ tuæ bonum & salutem. Pūctum. 1.

PERPENDE igitur Primò, Dominum Deum adeò esse sapientem, vt clarè ac distinctè nouerit omnes tuas infirmitates, ac dolores etiam occultisimos; & eorum radices, causas, & remedia; vires quoque tuas ad illas tolerandas; & quas ipse ex gratia sua addere potest. Ita vt nihil ipsum lateat, nec ex ignorantia aliquid tibi dabit, quod non expediat; nec onerabit plus, quàm ferre posis; aut curationem prætermittet, quādo tibi expediet. 1.

DEINDE adeò esse potentem, vt posit ab omnibus morbis te præseruare. quod si in aliquem permittat incidere: posse in momento vel solo verbo te liberare; vel adhibitis medicamentis pluribus, aut paucioribus, aptis ex sua natura, aut etiam contrarijs: eius enim omnipotentiæ nihil est 2.

5. impoſsibile aut difficile. Adeò denique eſſe bonum, adeò ſanctum ac beneuolum, vt ſuos plus diligat, quàm ipſimet ſe diligant: & quidquid ſua prouidentia ſtatuit, eò dirigit, vt benè illis faciat, & ſaluentur: ita bona & mala ipſius corporis dirigens, vt anima perficiatur & ſaluetur: ex quo multò maius bonum ipſiuſmet corporis proueniet. Tribus hiſce diuinis perfectionibus innititur ſuauitas, efficacitas, & ſublimitas prouidentię diuinæ in bonũ noſtrum. Quamobrem Eccleſia in hunc modum pro fidelibus omnibus orat: *Deus cuius prouidentia in ſui diſpoſitione non fallitur, te ſupplices exoramus, vt noxia cuncta ſubmoueas, & omnia nobis profutura concedas.*

Domin. 7. poſt Pentec.

QVAE, ſi ita ſunt, ſicut reuera ſunt: quomodo non exultabis in tuis infirmitatibus, quæ, à cœleſtis tui Patris ſapientia, omnipotentia, & bonitate, diſpoſitæ, & ordinatæ ſunt? ſi ipſe eas mittit, & nouit, quis tu ſis, cui mittuntur: quid times? cur anxius es? times errorē aut deceptionē? non eſt poſsibile: quia eas diſpoſuit infinita eius ſapientia; Times tuã debilitatem? non eſt cur: quia ipſe aſsiſtit ſua omnipotẽtia; Times malitiam? ne crede: quia, quidquid facit, ab eius immenſa bonitate & charitate procedit: ne igitur infirmitatem ipſam nudam aſpicias; & ex ijs, quę exteriùs apparent, de ea iudices: quia ſic incutiet metum: aſpice ergo illam ſapientia, omnipotentia, ac bonitate Dei ind utã & exornatã: & tunc illam iudicabis pulchram, ſuauiſsimam, tibi blandientem ac dicentem, g *nigra ſum ſed formoſa, filiæ Ieruſalem:* nigra, inquam, ex proprio colore; ſed pulchra, & formoſa ex colore meæ veſtis. Si fugitis me ob nigrorem, quē ex me ipſa habeo; amplectimini ſaltem ob pulchritudinem, quam addit mihi diuina prouidentia. Et hoc ſenſu amplectere præclarum illud ſapientis conſilium: h *omne quod tibi applicitum fuerit, accipe: & in dolore ſuſtine, & in humilitate tua patientiam habe: quoniam in igne probatur aurum & argentum; homines verò receptibiles* (in cœlum) *in camino humiliationis.* Si ægrotas, & ægritudinem ſequuntur aliæ triſtitiæ & acerbitates: omnes ſuſcipe, quia DEVS eſt, qui illas mittit: & paterna ſua prouidentia tibi applicat. Vis precioſus eſſe, & tanquam argentum & aurum ſplendere? ne refuge caminum humiliationis, & infirmitatis: in quo purificaberis, & amiſſum ſplendorem recipies. Cupis in cœlum recipi? delectare in ea moleſtia, quam ſuſtines, dum ægrotas: qui enim in æterna requie ſunt recipiendi, per huiuſmodi tribulationes tranſire debent. Audi, quid Patris huius cœleſtis ſpiritus tibi dicat: i *diſciplinam Domini, fili mi, ne abijcias, nec deficias cùm ab eo corriperis: k neque defatigeris, cùm ab eo argueris, quem enim diligit Dominus, corripit: & quaſi Pater in Filio complacet ſibi*, dum k *flagellat omnem Filium, quem recipit.* Si cupis (ait Sanctus Auguſtinus) inter filios numerari; & vnus eſſe eorum, qui in hæredes recipiuntur: ne refuge in eorum eſſe numero, qui flagellantur, & caſtigantur: re-

g Cant. 1. 5.
h Eccli. 2. 4.
i Prou. 3. 11.
k Heb. 12. 5.

cipe

cipe infirmitatis flagellum ; vt ſic recipiat te DEVS in in regno ſuæ gloriæ.

DEINDE conſidera, ſapientiſsimum hunc DEVM, quemadmodum (Salomone teſte) l *omnia in* MENSVRA, & NVMERO, & PONDERE *diſpoſuit*: ita etiam morbos ac dolores diſponere, cum exactiſsima eorundem trium obſeruatione. Prouidentia enim ſua conſtituit NVMERVM infirmitatum, quas ſis paſſurus; & dierum quibus ſingulæ earum ſint duraturæ; & horarum, quibus rigor durabit, & æſtus & ſitis, & ipſa afflictio; & rerum denique omnium numerum, quæ in eis pœnam ac dolorem tibi adferent: idque ita certò, vt nullus terrenus medicus induſtria vlla humana, aut violentia adhibita, ſiue cum bona, ſiue cum mala intentione, producere poſſit, aut breuiare conſtitutum hunc à Deo numerum. Quod ſi aliquis abbreuiat, aut producit infirmitatem, id totum ſubeſt diuinæ prouidentiæ: quæ diſpoſuit rem ita, vt eo medio, aut breuiaretur, aut produceretur. Et eodem modo idem Dominus, PONDVS infirmitatis conſtituit: terminum ponens eius grauitati ac vehementię; ita vt nec ſit grauior, quàm infirmi vires ferre poſſint; nec medici, cum tota arte ſua quidquam de ea grauitate, aut vehementia imminuere. Quod ſi aliquando imminuunt, & leuamen adferunt: id fit ex diuina potiùs prouidentia illud adferente. Quamuis enim S. Apoſtolus, tribulationes ſuas referens, dixerit: m *ſupra modum grauati ſumus, ſupra virtutem, ita vt tæderet etiam viuere*: id tamen etiam diuina prouidentia conſtituit, nouas addens Apoſtolo vires, vt pondus ferret, quod priſtinas excedebat. Denique idem Dominus eam MENSVRAM conſtituit calicis, quem ſis in infirmitate bibiturus: vt nec ſit poſſibile, vel guttam ei addi; nec te vel guttam ex eius præſcripto omittere. Quod verò calix magnus ſit aut paruus; purus aut mixtus: id totum ab huius Domini præſcripta menſura prouenit, m *qui* (vt dixit Dauid) *potum dat nobis in lachrymis, in menſura.*

Pūctum 2.
l Sap. 11. 21.
1.
2.
m 2. Cor.
3.
m Pſal. 79. 6

QVID ergo anxius es, homuncio, cùm te vides infirmitatibus premi, ſi fidem viuam habeas, NVMERI, PONDERIS, ac MENSVRAE, quam Deuus in illis cōſtituit? ſi dierum numerus te affligit, eò quod prolixior videatur; aut pōdus ſit graue; aut mēſura magna: attende, eum, qui id præſcribit, eſſe tuū Patrem, tuum medicum, creatorem, ac redemptorem tuum: & totum hunc ordinem & menſuram, neceſſaria eſſe, ad animam tuam expurgandum, & ſanitati reſtituendam, & ad finem ſuæ beatitudinis conſequendum. Si argentum & aurum plenè ſint purificanda: neceſſe eſt, ea per tempus aliquod in fornace ſiue conflatorio manere: idque cum tanto igne, quantum iudicat auri faber; neque enim quilibet ignis, aut quodlibet tempus ſufficit, quantò igitur magis opus erit, vt maneas tu in iſta fornace infirmitatis toto tempore, quod præſcripſerit Deus? & in ea ignis intenſione,

quam ipse voluerit: vt benè purificatus, & splendens prodeas, sicut tibi expedit? existimabas fortè, dierum tuorum numerum esse magnum: DEVS autem te visitat infirmitate, vt intelligas, eum esse incertum, & fortè breuissimum. Erigebas te in altum ex superbia à vento inanis gloriæ elatus: DEVS verò pondus infirmitatis tibi imposuit,
n Iob.28.25. qui n *fecit ventis pondus*, vt superbos humiliaret. Effundebas te sine termino, & mensura ad miseræ huius vitæ delitias: Deus verò, qui *aquas appendit in mensura*, dedit tibi acerbitatum mensuram, qua carnales tuas concupiscentias contineres. Subijcere ergo beneuolè illius prouidentiæ in numero, pondere, & mensura harum acerbitatum: & breui experieris numerum, pondus, & mensuram coronarum.

Punctũ. 3. HINC vlteriùs pergens, considerabis, etiam subijci prouidentiæ diuinæ errores, qui accidunt in infirmitatibus ex ignorantia, aut incuria medicorum, aut infirmariorum, & cuiuscunque alterius hominis: qui etiamsi id ex malitia facerent: DEO tamen ita permittenti id occultum non est: qui poterit, ac porrò volet, rectum quid ex eorum erroribus elicere, in eum finem, quem altissima sua prouidentia intendit. Sæpè enim eueniet, vt quod medicus ex ignorantia, aut incuria sua fecit: id pertineat ad sanitatem tuam: si autem fecisset, quod facere fortè cogitabat; aut debuisset secundùm suam artem: id tibi mortem attulisset. DEVS verò ita disposuit, ad mortem tuam euertendam: quemadmodum etiam aliquando permittit eum decipi & errare: quia ad animæ tuæ bonum expedit, vt miseræ huius tuæ vitæ finis imponatur. Cùm igitur talia tibi eueniunt, non conijcias oculos in admissum errorem: ne ex eo afflictionem tibi augeas, sed in ipsum Dominum permittentem: vt accipias consolationem: quemadmodum ille senex, quem refert Sanctus Dorotheus, qui cùm ægrotaret, infirmarius loco mellis, quod condiendo cibo adhibere debuit, oleum ex lino adhibuit: & cùm infirmarius errorem suum aduertens, valdè anxiaretur: Sanctus ille Abbas consolatus est illum dicens: ne tristeris fili: nam, si DEVS voluisset mel cibo adhiberi, ipse prouidentia sua rem ita direxisset; ac porrò, ex lino oleum adhiberi, prohibuisset. qui cùm id non fecerit: æquum est, me & te cum diuinæ ipsius prouidentiæ ordinatione, bono & læto esse animo. ab ea siquidem omne bonum, solatium, & lætitia nostra procedit. Quod si ex hac occasione morbus producetur: error ille potiùs erit ad rem: quia per eum expletur numerus, & pondus quod DEVS in tuam vtilitatem constituit. Accipe præstantissimum aliud consi-
o Eccli. 2.2. lium eiusdem Ecclesiastici dicentis. o *deprime cor tuum, & sustine, & ne festines in tempore obductionis. Sustine sustentationes Dei*, etiamsi prolixæ illæ videantur: *coniungere Deo*, per amorem scilicet, confidens bene-

uolæ eius prouidentiæ, *& sustine, vt crescat in nouissimo vita tua*, & proficias in æterna. ter (ait) SVSTINE morbi & afflictionis pressuram eò quòd numerum, pondus & mensuram sustinere oporteat. non vrgendo, vt numerus minuatur, aut pondus alleuietur, aut mensuræ aliquid detrahatur: ea enim solicitudo anxietatem augebit; & licèt multùm vrgeas, necesse erit ipsius DEI gressibus, etiamsi tardior sit, te accommodare. Nam, cùm seruus & Dominus simul ambulant: necessè est seruum accomodare se gressibus Domini sui: non contrà Dominum gressibus serui: & vilis vermiculus, homo scilicet, debet se creatoris sui passibus conformare; nec velle, creatorem eò pertrahere, vt acceleret, & suos sequatur. Ne ipsi dicatur, quod Iudith Bethuliæ Presbyteris dixit. p *qui estis vos, qui tentatis Dominum? posuistis vos tempus miserationis Domini; & in arbitrium vestrum diem constituistis ei*, in quo auxilium vobis mitteret, *dicamus* potiùs *flentes Domino, vt secundùm voluntatem suam, sic faciat nobiscum misericordiam suam.* p Iudi. 8.11.

2. *Consideratio: circa infirmitates, quæ nostris peccatis ita exigentibus eueniunt, in quibus tam diuina iustitia, quàm misericordia resplendet.*

QVAMIS verum sit, aliquas ægritudines nobis euenire, ob aliquos fines gloriæ ipsius DEI, vt posteà dicemus: sed tibi expedit existimare, tuas esse in pœnam tuorum peccatorum, siue quorum sis conscius; siue ita occultorum, vt ea tu non inuenias, nouit tamen Iudex, qui iustè propter ea te punit. Eximij & magni Sancti (ait Sanctus Dorotheus) huiusmodi aduersa tolerant propter solam Dei gloriam: quia sunt innocentes, & culpis grauioribus vacant: at ego miser peccator, meis peccatis ita exigentibus, has infirmitates sustineo; fateorq; me huiusmodi pœnam esse promeritum; & in me impleri illud Dauidis: a *propter iniquitatem corripuisti hominem, & cõtabescere fecisti sicut araneã animam*, hoc est vitam, *eius*. nam si oculos cõijcias in id, quod corpus tuũ debile patitur: facilè intelliges, qualis sis in anima. quid. n. fuit anima tua, nisi aranea quædam venenata? cuius ea fuit occupatio, vt se euisceraret, texendo vanitatis telam, quam aufert ventus; & cupiditatis, ad fraude capiendos proximos; teque innocentum sanguine sustentandum; bona eorum fortunæ, aut famam, & honorem illis detrahendo. Quænam est adeò arida aranea, atque tuus est spiritus? qui cùm apis esse deberet, quæ mel ex floribus colligeret: potiùs est aranea absq; vllo

Pũctum 1.

a Psa. 38. 12.

ſucco, & humore deuotionis, aut teneritudinis, ariſtæ inſtar aridus. Rectè igitur DEVS animam tuam punit, reddendo corpus eius etiam infirmum, imbecille, & tanquam araneam aridum. Quid ergo, miſeri turbaris, ſi tibi detur, es quod promeritus; & corpus afficiatur, ſicut
Pſal. 38. 13. animam tuam affeciſti? propterea Dauid adiecit: *vanè conturbatur omnis homo:* quando ſcilicet infirmatur, & affligitur: cùm ipſe cauſam præbuerit. Quamobrem, Domine, ad te conuerſus, ſupplex oro, *meam vt orationem exaudias, & auribus percipias lacrymas meas:* meiſque miſerijs finem, quando tibi placebit, imponas.

Pũctum 2. HINC altiùs aſcendens, iuſtiſsimum conſiderabis diuinæ iuſtitiæ ordinem, quæ in eo ſplendet, quod infirmitatibus & afflictionibus, quas ſuſti-
b Pſ. 118. 137 nes, culpas tuas puniat: diceſque cum Dauide: b *Iuſtus es Domine, & rectũ iu-*
c Mic 7. 9. *dicium tuum;* & cum Propheta Michea: c *iram Domini portabo, quoniam peccaui ei.* æquum eſt enim, vt, qui ſanitate abuſus eſt, eam amittat, & ſubeat infirmitatem; luatque doloribus, quod dedit delitijs. Diuina iuſtitia cruci huic
d Luc. 23. 41 me afflixit: non habeo, quod dicam, niſi quod bonus ille latro: d *digna factus recipio:* nam, cùm diuina iuſtitia æquè bona ſit, ac ſancta, ſicut eius miſericordia: nam vtraq; in ipſo eſt vnũ & idem: par eſt, me eius iuſtitiã adorare, venerari, ac diligere, & gaudere; ꝙ eam habeat: ſine qua, Deus non eſſet. quę ſi meritò officio ſuo fungitur in peccatores;: gaudeo id in me facere in hac vita: vt luens in ea, ꝙ mereor: liber in altera euadma. In hac tamen conſideratione, ne ipſam diuinam iuſtitiam ſolam, & quaſi ſeorſim aſpicias: ſic enim magnum tibi incuteret timorem, horrendiſque ac tremendis ſuis iu-
e Pſalm. 6. 1. dicijs te valdè terreret: ſed cum Dauide dices: e *Domine, ne in furore arguas me; neque in ira tua corripas me*, exuta ſcilicet à miſericordia. quare aſpicere debes iuſtitiam, ſicut in Deo eſt, coniunctam eius ſapientiæ, charitati, miſericordiæ, clementiæ, patientiæ, & longanimitati, alijſque diuinis perfectionibus; ex quarum ſocietate ipſa iuſtitia fit amabilis, ac deſiderabilis: quia illę temperant ipſius rigorem; efficiuntque, vt eius opera fiant, *in numero pondere, & menſura:* quia efficiunt, vt miſeriæ noſtræ compatiatur. Quare, cum videris, te morbis, & doloribus premi: nec potes, nec debes conqueri, niſi de teipſo, tuiſque peccatis: nec eos aperire, niſi vt de eis te accuſes. nam a-
f Pſa. 38. 10. liàs tanquam mutus eſſe debes, & cum Regio Propheta dicere: f *obmutui, quia tu Domine feciſti: amoue à me plagas tuas.* Non obmutui ob id, quod ego feci, ob culpam ſcilicet meam: quia potiùs eam confiteor; ſed obmuteſco ob id, quod tu facis, ob pœnam ſcilicet, qua me punis: amplector enim illam, tanquam opus iuſtiſsimæ tuæ iuſtitiæ: oro nihilominus, vt has pœnas & plagas à me amoueas. Tuæ ſunt illæ, DOMINE, ac meæ. tuæ: quia tu illas mittis; meæ; quia ſuper meum dorſum cadunt; tuæ ſunt; quia à tua iuſtitia proueniunt: & meæ: quia meis culpis, ad eas in-

feren-

ferendas, te prouocaui. Ignoſce, quod ego feci; & amoue à me, quod tu facis, ſi ita expedit: vt maiori cum quiete tibi ſeruiam.

SED ampliùs adhuc conſolaberis, ſi vlteriùs aſcendens, attentiùs conſideres, quanta faciat in hac punitione miſericordia diuina, cum germana ſua ſorore iuſtitia coniuncta: efficit enim apud eam, vt & numerum, & pondus, & menſuram pœnæ, quam tua exigebant peccata, multùm imminuat; multoque minus puniat, quàm propter ea eſſes promeritus. Ita vt in tuis infirmitatibus non ſolum dicas, quod bonus latro: *digna factis recipio*; ſed potiùs, quod ſcriptum eſt apud Iob: g *peccaui, & verè deliqui; &, vt eram dignus, non recepi*: quia plura eram promeritus! ô ſi benè perpenderes, quid promereatur peccatum lethale, propterea quod iniuriam inferat maieſtati infinitæ, & creatorem, mundique Saluatorem, & benefactorem infinitum offendat: cuius obſequio obſtrictus eras, ob innumera in te collata beneficia; & alias mille cauſas, quæ te ad id obſtringunt! quæ omnia conculcaſti, cùm peccatum admiſiſti. quam ob rem, ſi numerus, pondus, & menſura, omnium infirmitatũ, quotquot homines ſuſtinuerunt, aut impoſterum à peccato Adami vſque ad mundi finem ſuſtinebunt, in te ſolo ſimul conuenirent: adhuc totam pœnam non exſolueres, quam tuum peccatum promeruit. Quid ergò conquereris ob hoc modicũ, quod ſuſtines, quod quaſi nihilum eſt, eius comparatione, quod fuiſti promeritus? ne itaq; in id reſpicias, quod puniat te Deus: ſed, quàm multa tibi ignoſcat: & tunc gaudebis potiùs, videns quæ condonat; quam triſteris, attendens, quòd puniat. Et potiùs in gratiarum actionem imcumbe, propterea quod à tot malis adeò prolixis & magnis te liberet: quàm in querelas: cum adeò exigua ſint & breuia, quibus te punit. Accepta igitur lubens in gratiarum actionem, pro hac ipſa gratia, quam te puniendo, exhibet: teque ipſum ſubijce, & offer, ad ſuſtinendum, quod iam habes, quamdiu ipſe voluerit; ac donec tuum peccatum ſatis lueris. Memor eſto, quid euenerit Mariæ ſorori Moyſis: quæ propterea quòd contra fratrem ſuum murmuraſſet, grauiſsima DEVS leprâ illam puniuit: quam, & ſi fratris oratio à morte eripuit; à pœna tamen illata eam liberare non potuit: reſpondit enim ei Dominus: h *ſi Pater eius ſpuiſſet in faciem illius, nonne debuerat ſaltem ſeptem diebus rubore ſuffundi? ſeparetur ſeptem diebus extra caſtra*, lepram & ruborem ferens, quem eius culpa promeruit: & ita factum eſt. nec valuit vlla interceſsio, aut preces ad decretum dierum numerũ minuendũ: vt intelligatur, infirmitatem, quam DEVS ob peccata mittit, eſſe tanquam ſputum, quod ipſe ſpuit in faciem infirmi: non, vt illum perimat, quia eſt Patris ſputum, eum amantis, in quem ſpuit: ſed, vt is confundatur, & humilietur; vt corrigatur, & ſanetur. Id quod nec in momento, nec in die vno fieri poteſt: ſed in ſeptem. quo numero id totum indicatur, quod neceſſarium eſt ad ſatisfa-

Pũctum 3.

g *Iob.* 33.27.

h *Num.* 12. 24.

ciendum pro peccato. Quod si ita est, lubens video, Deus meus, me hac infirmitate premi: quia saliua est ex ore tuo procedens, vt me per eam sanitati restituas. spue itaque in me, quantùm lubet: modò in æternum parcas.

3. *Consideratio: Infirmitates conferendo cum Inferni pœnis, quas nostris peccatis sumus promeriti.*

A TEMPORALIBVS pœnis licet transire ad æternas, quas etiam constituit Deus D.N. in *numero, pondere* & *mensura* iuxtà damnati culpas: modo tamen quodam adeò tremendo & horrendo, vt præ illis quasi nihil esse videantur oẽs pęnæ, quas huius vitæ infirmitates secum adferunt. Confer igitur numerum cum numero, pondus cum pondere, mensuram cum mensura: & in ea comparatione magnum inuenies modum lætitiæ, & actionis gratiarum; amoris, & laudis Dei; & affectuum aliorum magnæ consolationis & vtilitatis ipsi animæ tuæ.

Pũctum. I. CONFER igitur primùm *numerum* cum numero, cogitans duos in inferno numeros horrendos; alterum ipsarũ pœnarum, & tormentorum; alterum annorum, quibus vnumquodq; perdurat. & quamuis aliter atq; aliter:

1. vterq; tamen est innumerabilis. Nouit enim Deus, numerum pœnarum: quas tamen nos nec numerare possumus. si tamen eas velis quasi ex vestigio cognoscere: circumspice infirmitates & miserias, quas patiuntur omnes, qui detinentur in omnibus nosocomijs, & regionibus totius vniuersi; & intelliges, eas omnes ita collectas in inferno inueniri, vt vna & plures, imò multæ earum simul afficiant singulas partes miserandi corporis; & quemlibet sensum, & facultatẽ infœlicis animæ: nullo præterito sinu, vel angulo, qui non sit eis refertus. Nam ibi est horrendus capitis dolor, oculorum, aurium, dentium, lateris, intestinorum, coxendicis, calculi, & podagræ; ibi est fames, sitis, vigiliæ, defatigatio, confractio ossium, frigus, æstus, tremor, stridor dentium; ibi est tristitia, timor, tædium, anxietas, agonia, melan-

i *Eccles*. 1. 7. cholia, ac desperatio. Denique quemadmodum i *omnia flumina*, aquæ dulcis *intrant in mare* aquæ amaræ, quæ omnia absorbet, & tamen ipsum *mare non redundat* ob suam immensitatem: ita infirmitates omnes, & huius vitæ miseriæ colliguntur in inferno: suntque veluti dulces aquæ, & riuuli parui, si comparentur cum ipso inferno, cuius est amaritudo & magnitudo immẽsa. Quòd si poteris maris Oceani guttas numerare: poteris quoque pœnas & calamitates, quæ in ipso Inferno perferuntur; & quas tu fuisses ob tua peccata perpessurus.

2. QVID verò dices de annorum *numero* quibus illæ sunt duraturæ? est numerus absque numero, quem sit impossibile numerare: quia nullum terminum habet: nec DEVS ipse annum eius vltimum in eo numerando

inuenier. nam post mille millia millionum annorum enumerata, supersunt totidem numeranda; quibus enumeratis, non solùm vltimus non inuenitur; sed singuli sunt quasi essent primi. & tantus infernus adhuc superest Caino post quinque millia annorum, quibus in eo manet; atque si hodie eò esset ingressus; & post milliones annorum hinc computatos, idem ei erit, atque si eo die primùm ingrederetur. Quomodo ergò non resolueris in lacrymas tristitiæ, ac lætitiæ cum hoc nuncio? tristitiæ quidem ob admissa peccata, quibus te tanto periculo exposuisti; lætitiæ verò, propterea quod à pœnis adeò innumerabilibus, & prolixis Devs te liberauerit: contentus, quòd paucas aliquas, easque breues in hac vita patiaris. Si iudex, qui reum posset ad perpetuas triremes iustè damnare, aut vt ab equis raptaretur, aut candentibus forcipibus cruciaretur, aut in rotam, aut patibulum ageretur: eam pœnam commutaret in aliam, qua ad octo tantùm dies in aliqua nauicula remigaret, aut in vinea tanquam operarius laboraret: hanc ille reputaret magnam fœlicitatem; &, tanquam de mitissima in se lata sententia, exultaret. si tu igitur ob tua crimina iustè damnari poteras ad perpetuas in inferno triremes, & æternos in carcere illo cruciatus: quomodo non exultes, quòd eorum loco infirmitatem aut afflictionem, & dolorem sustineas, quem supremus Iudex tibi mittit, loco horrendarum pœnarum, quas tibi condonat? satis tibi sit, pro tua in ægritudine consolatione, cogitare, quòd illa non sit æterna futura, quemadmodum illa fuisset; quam eras promeritus; sed breuis: & quòd breui dies veniet, in quo dicere liceat k *transiuimus per ignem & aquã, & eduxisti nos in refrigerium:* Debuisses in Inferno per ignem & aquam transire: scriptum est enim, l *ad nimium colorem transeat ab aquis niuium:* sed transitus ille refrigerium nullum habet; cùm sit ab vno tormẽto ad alterum, & neutrius anxietas ac dolor, cesset, sed idem æternùm duret. At in hac vita transibis quidem per aquam & ignem, per dolorem scil. frigoris, & caloris in febri; sed vtrumque tamen transibit, vt ab eis omninò liber, magnam consequaris requiem, & animæ tuæ commoditatem.

k *Psal.* 65.17.
l *Iob.* 24.19

Deinde *pondus* cum pondere ponderandum, ac perpendendum immensum cruciatuum Inferni pondus: & singulorum maius esse, quàm vt dici vel cogitari possit. nam (vt Sanctus Petrus dixit: m *ibi Angeli fortitudine & virtute cùm sint* hominibus *maiores*, *non possunt portare aduersus se execrabile*, & seuerissimum Dei *iudicium*, quod in eos dimittit in Infernum: & hi sunt n *gigantes*, qui *gemunt sub aquis*, ob nimium earum pondus. nam o *quasi molari quodam magno* & grauissimo *lapide* alligati, *missi sunt in mare* æternarum miseriarum. Et quidquid hic toleratur, est tanquam molaris lapis in aliqua charta depictus; aut sicut ignis depictus cum vero igne comparatus. Dolor capitis, & febris æstus, tanquam

Pũctum. 2.
m 2. *Pet.* 2. 11.
n *Iob.* 26.5.
o *Apoc.* 18. 21.

delineatio quædã eſt doloris,& æſtûs,qui ibi toleratur: nam quidquid tibi eſt,ad ſupremum in ſuo genere culmen peruenit, nulla admixta cõſolatione. Quòd ſi,qui nunc ſunt in inferno, aſcenderent in hunc mundum; &, quod hîc patimur,paterentur: nihili illud facerent: eò quòd adeò imméſa ibi patiantur:& immenſas Deo gratias agerent,ſi illud in hoc ipſis cõmutaret.Cur ergò conquerbris de infirmitate,quã ſuſtines? cur non potius Deũ laudas, quod te ab eo eripuerit, ꝙ fuiſſes in Inferno toleraturus? cùm te igitur febris æſtus vexauerit,memor eſto flammarũ æternarũ, in quibus æternũ fuiſſes cum Epulone diuite arſurus: quando ſitis eſt tibi moleſta, reuoca tibi in memoriã ſitim eiuſdẽ infœlicis diuitis,qui contentus erat, ſi p
p *Luc.*16.24 *Lazarus extremum digiti ſui in aquã intingeret, vt refrigeraret linguam eius*: quod tamen illi fuit denegatum. ſuntq; iam vltrà mille annos,quod id petat: nec eſt,qui porrigat. &,quamuis nunquã à petendo ceſſabit: nunquam erit,qui id beneficij ei conferat: nec vnquam eius voto ſatis fiet. Si vigiliæ noctis te vexant,eò quòd prolixior videatur: memento noctis illius ęternæ,cui dies nunquam ſuccedet: & ſic videbitur tibi breuis. ſi torquet', quod ita iaceas in lecto,etiam inter culcitras,& linteamina: cogita,quem lectum fuiſſes in
q *Iſaiæ* 14. 11. inferno habiturus; tecumque loqui ſententiam illam Iſaiæ: q *ſubter te ſternetur tinea,& operimentum tuum erunt vermes*, qui te rodent ſemper,& viſcera tua torquebunt:nam nec tinea finitur, nec vermis moritur. Et in hunc modum pœnas potes aſpicere,quas fuiſſes perpeſſurus,quæ affines ſunt ijs, quas nunc pateris: vt illarum comparatione, exiguæ hæ ſuaueſque videantur: & gaudeas in eis,vt reliquas illas euadas. Verbum ſiquidem eſt ipſius
r *Nahum.* 1. 9. Domini,quod r *non ſurget duplex tribulatio*: nec puniet in inferno eum, qui lubens in hoc mundo acceptauit pœnam,quam ipſe illi impoſuit. De homine quodã narrat venerabilis Beda: quòd ægrotanti oſtenderit Deus pœnas & cruciatus Inferni. qui ad ſe rediens ita obſtupuit, vt horrendas faceret pœnitentias: conijciens ſe in media hyeme in cõgelatum flumen; & in media æſtate ſe collocans ad ſolis ardorem.ab huiuſmodi autem retrahere eum volentibus, dicebat: *frigidiora ego vidi; calidiora ego vidi*: in quorum comparatione hæc mihi temperatiſsima videntur. ô ſi fidei oculis ſemel ad infernum deſcenderes, cùm iaces ægrotus! proculdubiò ſufficeret,vt dulce iudicares valdeque leue, quidquid nunc amarum æſtimas, & grauiſſimum.

Pũctum.3 EADEM commodius meditaberis, ſi *menſuram* conferas cum menſura; & calicem, quem in hoc mundo hauris; cum eo, quem fuiſſes bibiturus in
s *Pſal.* 74.9. Inferno: de quo Dauid: s *calix in manu Domini vini meri plenus myſto*, quem *inclinauit ex hoc in hoc*: nunc ſcilicet vni porrigendo, nunc alteri: *veruntamen fex eius non eſt exinanita: bibent* ex eo *omnes peccatores terræ*: cogita igitur, DEVM Dominum noſtrum in manu & poteſtate ſua habere calicem

immensę magnitudinis, plenum vino mero, & misto. Mero, quia plenus est pœnis & plagis iustitiæ; misto verò, eò quòd hæ plagæ cum illis tanquàm vnum vinum cum altero commiscentur. Sed multò magis mistum censetur cum ipsiusmet vini fecibus; quæ sunt pars fœtidissima & maximè horrenda in ipso inferno, quam ebibunt damnati, etiam inuiti: quia iustitia diuina inuitos impellit ad bibendum, & ipsas feces hauriendas: ita tamen, vt, etsi quotidiè bibant, nunquam tamen exhauriatur, & æternùm bibent simul cum ipsis fecibus, repugnante natura & voluntate ob tot acerbas & fętidas amaritudines. Hunc calicem fuisses bibiturus ob tua peccata: quem tamen diuina misericordia à tam acerbo potu præseruauit. cuius loco paruum alium calicem cum vino diluto & absque fecibus porrexit: infirmitatem scil. quam sustines, mixtam multis consolationibus & solatijs; & cum spe æternos cruciatus non degustandi. Quomodo ergò non lubens accipias calicem hunc tui salutaris, in gratiarum actionem, quòd te ab alio acerbo adeò calice liberauerit? cogita, quid inter vtrumque calicem intersit; quid inter vinum & vinum: mixturam & mixturam: & tunc cum spiritu gratitudinis ac lętitiæ dicas cum Dauide: t *quid retribuam Domino, pro omnibus* bonis, *quæ retribuit mihi*; & malis, à quibus me liberauit? calicem hunc mei *salutaris accipiam*: quem lætus, & lubens hauriam: siquidem me à calice iræ suæ liberauit, qui mihi fuisset cruciatus æternus. t *Psa.* 115. 12.

IV. Consideratio, de morbis, quæ nostra purgant peccata, & magnorum meritorum præbent occasionem.

QVONIAM Inferni pœnæ commutantur in alias luendas in Purgatorio, nisi in hac vita luantur: cogitabis pro tuo solatio, Deum D. N. duplex habere Purgatorium: alterum sub terra: & alterum in hoc mundo in infirmitatibus & aduersitatibus, quę mutuo se in aliqua re excedunt. Purgatorium alterius vitæ in hoc præstat, quòd sit mera pœna absque vllo timore impatientiæ, aut nouæ culpæ, aut vllius eius admixtionis. quod quidem magni faciendum est, quamuis valdè etiam affligat, quod nullum ibi sit meritum, nec augmentum gratię, nec spes ad maiorem gloriam progrediendi ob pœnam quæ ibi toleratur: & quodammodo charitas magis est ibi coacta, quàm in hac vita. nam eius propensio est, aut esse cum Deo vnita, videns eum clarè in gloria: vbi tanquam lapis in suo centro requiescit; aut crescere & proficere semper: studendo magis ac magis amare vsque ad summum, quod potest: quia nullum ex se habet huius dilectionis terminũ. Cùm igitur in Purgatorio nec Deũ videat, nec proficiat ad meliùs & perfectiùs eum videndum, est extra suum centrum violenter, & afflicta: vidés Punctum 1.

quidem se pati;non tamen crescere,& proficere. Contrà verò in huius vitæ purgatorio est periculum, timorque impatientiæ & culparum: quæ in ipsis morbis & afflictionibus sese miscere solent. quamuis Dei auxilia non desint,vt illæ euitentur. Habet tamen idem purgatorium egregias alias excellentias,ad exsoluendas culpas admissas. Nam paruus cruciatus in infirmitate,breui tempore multò plùs de pœnis debitis exsoluit, quàm prolixus & magnus in altero purgatorio; & æstus febris vnius diei exsoluere potuit ignem alterius purgatorij vnius mensis,aut etiam anni: quia non solùm soluit perferendo, sed etiam satisfaciendo, & promerendo heroicis charitatis actibus:faciendo,vt dicitur,ex necessitate virtutem;& offerendo Deo quod patitur,ex amore in eum. quemadmodum in mundo minoris fit satisfactio rei coacti per sententiam iudicis,ad restituendum honorem, quem abstulit:quàm si,sponte sese humilians,recantaret; faceretque,quod debet.Ex quo fit, quòd in purgatorio vnaquæque anima ita pro se sola satisfaciat,vt nihil illius satisfactionis possit alteri communicare. at in hac vita tanta est opulentia eius, qui patitur: vt sæpius,& exsoluat, quod debet;& supersit aliquid,quod possit aut viuis aut mortuis applicare; & suo modo ipsos Ecclesiæ thesauros augere. Quare si vno die vehementem febrem sustineas, velisque tuam satisfactionem alicui animæ in purgatorio detentæ applicare,eius debitum solues: & ita oportunè id posses facere,vt tuo isto æstu illa liberetur ab igne Purgatorio,& statim euolet in cælũ:vbi oret pro tanto suo benefactore. Hoc totum esse tibi debet magnæ consolationis motiuum:vt Deum laudes, qui tale purgatorij genus hic tibi dederit,vt possis pro te soluere,& pro alijs; & obicem remouere macularum, quæ arcent à celesti aditu,vt sic tua charitas sequatur semper naturalem suã inclinationem;siue ascendendo semper ad vltimum suum finem, siue eodem fruendo in æterna requie.

Pũctum: 2. SED maiorem aliam excellentiam in hoc infirmitatum purgatorio licebit considerare;ita enim à culpis purgat: vt simul sit occasio augmenti gratiæ,meritorum,& nouorum gloriæ graduum, ob heroicos actus amoris Dei,conformitatis cum eius voluntate,obedientiæ medicis prestandæ, patientiæ in doloribus tolerandis,& alios similes, quos in infirmitate potes exercere.Et quoniam ipsemet Deus simul cum suis donis accedit: sicut illa crescunt,ita crescit vnio ipsa cum Deo:& ipsi placebit,diutius in anima tua morari, adferetque secum regni sui diuitias, a *iustitiam* scilicet, *& pacem,& gaudium in Spiritu sancto*. Quare infirmitas tua tibi est virtutum radix,charitatis nutrimentum,fons iustitiæ,principium pacis,gaudij sementis,Deiq; in anima tua metatrix.Et quamuis prætereat labor, & infirmitas cesset: fructus tamen non euanescit, sed permanet in æternum. Ideoque dices cum Psalmista: b *lætati sumus pro diebus,quibus nos humiliasti: an-*

a Rom. 14. 17.

b Psal. 89. 15.

nis,qui-

nis, quibus vidimus & experti sumus *mala*. iam enim mala præterierunt, & nunc fruimur bonis; cessauit planctus, & gaudium venit; infirmitas transijt, salus accessit; afflictio carnis pertransijt, & spiritus solatium successit: & vterque c *exultauit in Deum viuum*. Tūc agnosces etiam ipsa experientia thesaurum, qui in ipsa infirmitate latebat, tibi incognitus: quare si redierit, lubens eam excipies: imò, vt redeat, optabis: &, si moram faceret, etiam vocabis. Sicut Abbas ille, qui singulis annis grauem habebat infirmitatem: &, cùm vno anno non venisset, conquerebatur, & flebat: quod se videret eo bono priuari, quod ex illa aliàs accipiebat. c *Psal* 83.3. *In vitis Patrum.*

SED adhuc ampliores diuitias agnoscere & inuenire poteris in infirmitate, addens proprijs eius thesauris illos ipsos, quos in sanitate obtinere potuisses. In quem finem meminisse debes illius legis, quam Dauid constituit seruandam in Israel, cùm rediret, expugnato exercitu Amalecitarum. cùm multi ex militibus substitissent, eò quòd lassi pergere nō poterant cum reliquis: & nihilominus decreuit Dauid, vt illis pars spoliorum daretur, sicut ijs, qui iuerant cum ipso ad hostes, dicens: d *æqua pars erit descendentis ad prælium, & remanentis ad sarcinas*. Hunc igitur in modum existimare debes: te iacentem ægrotū in lecto, nec ea opera facientem, quæ cùm sanus esses, præstare solebas: nō amittere tuū meritū & mercedem, quam habuisses, si eadē faceres, sicut alij; modò efficacem habeas voluntatem ea faciendi: nec aliam ob causam illa prætermittas, quàm quòd ea prestare non possis. apud tribunal enim Dei, voluntas pro facto reputatur: quando facultas deest illud re ipsa præstandi. Quare si sanus visitare consueueras xenodochia, & pauperibus ministrare, horas tuas canonicas legere, facultatem aliquā profiteri, cōcionari, aut cōfessiones excipere: iam verò infirmus, efficaciter velles eadē præstare: non amittes mercedē tuam; sed ei adiungetur adhuc illa, quā accipies pro dolore, quē sustines. Nam quemadmodū in lecto iacenti licet mēte tēpla, Xenodochia, aliaq; pia loca percurrere, & quæ in illis dicūtur ac fiūt, cōsiderare: ita licet volūtate efficaciter desiderare, quidquid boni ibi videris: audire scil. Missam cū ijs, qui illam audiunt; orare cū orantibus; pauperes visitare cum eosdem visitantibus; & ijsdem ministrare cum ministrātibus. Pūctum 3. d 1. *Reg* 30. 24.

DECET tamen aliquid facere, quamuis parùm illud sit, in signum & testimonium desiderij, quo teneris, multa faciendi. Quemadmodum Tobias filio suo dicebat: e *quomodo poteris, ita esto misericors. Si multum tibi fuerit, abundanter tribue: si exiguum tibi fuerit, etiam exiguum libenter impertiri stude*: animo tamen multum dandi, si posses: ita etiam, cùm sanus es, debes multum laborare, tanquam sanus: quando autem es infirmus, ac debilis, sufficit, si vel modicum, quod possis, efficias: quasi in signum, quòd cuperes multa facere, si liceret. De quadam S. virgine scribitur, quòd cùm non posset Rosarium Beatiss. Virginis pro more persoluere, ob ingētem capitis e *Tobiæ* 4. 8. *S. Gertrude.*

dolorem,illud tamen peregit,dicens ad singula grana,sola illa verba: AVE MARIA: & postea apparuit illi Virgo sanctissima, cum pulcherrima rosarum corona,vt laborem illum remuneraret,dicens:placuisse sibi breuem illum modum Rosarium orandi,non minùs,quàm cùm integrum percurreret:siquidem illa modicum illud fecisset,quod potuit:ac desideraffet,integrè facere,si potuisset.

V. Consideratio: infirmitates comparantur cum præmijs,quæ de Cœlo sperantur.

Punctum 1. CONSIDERA primùm,sapientiam magni nostri Dei ac Domini, quemadmodum omnia mortalia huius vitæ disponit in *numero,pondere,& mensura*,vt prædictum est:ita etiam ea disponere,quę spectant ad æternam vitam.Ita tamen vt numerus, pondus,ac mensura laborum,& aduersitatum huius vitæ,sit breuis,finita ac moderata:at pręmiorum mensura modum quendam habeat immensitatis,& infinitatis æternæ: ita vt,qui ea agnoscit, cum summa animi sui oblatione amplectatur quoscunque labores,& aduersitates etiam maximas,ac diuturnissimas huius vitæ, exiguas eas & breuissimas iudicans, quod expressè docuit Apostolus cùm dixit: a *non sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis*, b *id enim,quod in præsenti est momentaneum,& leue tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate æternum gloriæ pondus operatur in nobis.* Ex quibus apertè licet deducere:si tui labores tibi videantur magni & prolixi: id ex eo prouenire,quòd non,vt par est,de præmijs æternis sentias,eaque æstimes: si enim præmium magni faceres:labores parui faceres;&,si Deum multùm diligeres:parùm sentires laborem,quò illum quęris.Nam quemadmodùm amor c *Rachelis* effecit,vt *Iacob septem annos*,quibus pro ea *seruiuit*,existimaret *esse paucos dies præ amoris magnitudine*; laborq; grauis alioqui ac prolixus; breuis ac iucundus ei videretur:ita amor & clara Dei visio, eiusque dulcis & iucunda contemplatio,infirmitatem tuam, ita dulcoraret, vt quamuis esset prolixa:tibi videretur breuis; & quamuis molesta: videretur suauis. quis Apostolorum plura passus est,quàm S.Paulus? quis plures tribulationes,& persecutiones,quis plures necessitates,& infirmitates? quæ eò vsque progressæ sunt,vt d *Angelus sathanæ stimulo carnis suæ eum colaphizaret*, ita illum eius vultui infigens, vt sanguis ex eo erumperet, atq; si quis stimulum in manu habẽs colaphum alteri impingeret, siue autem stimulus ille fuerit ingens aliquis Ischiadicus dolor,siue grauis aliqua carnis tentatio,siue horrenda aliqua gentis ipsius persecutio:id tamen totum & reliqua, quæ per multos annos est perpessus,adeò illi leuia breuiaque videbantur,vt *momentanea* appellaret,quasi in momento transeuntia,& quæ vix perciperentur:

a Rom. 8. 18.
b 2. Cor. 4. 17.
c Gen. 29. 20.
d 2. Cor. 12. 7.
Bened. Iustinianus refert in eum locum.

magnitudo enim amoris Christi & opinio, æstimatioq; magna æterni præmij omnia illi reddebat facilia.

QVOD vt exactiùs sentias, considera statim *numerum, pondus*, & *mensuram* bonorum, quæ speras in cælo, vbi Christus D.N. dicit, daturum se nobis e *mensuram bonam, & confertam, & coagitatam, & supereffluentem* Sed quàm magna hæc est mensura? nam, si parua illa sit, etiam plena & cóferta parùm capiet. Apostolus auté dicit, *gloriā* esse *supra modū*, & supra oém mensuram: vt intelligatur incredibilis eius magnitudo. nam, quod *supereffluit* omnem naturæ nostræ mensuram excedit. Cogitandum itaque tibi est, mensuram hanc refertam esse innumerabili omnium bonorum *numero*; quæ vel cogitare, vel desiderare possis; *pondere* adeò graui, pretioque adeò ingenti: vt nihil in mundo sit, quod possit cum eo comparari. In hanc mensuram imponuntur virtutes, scientiæ, diuitiæ, delitiæ, honores, dignitates, & pompæ, & omne genus bonorum corporis & spiritus: quæ potest beatus desiderare; vt satietur; & ita contentus sit, vt nihil omninò illi desit. Sed hoc totum est modicum, nec sufficit, ad mensuram implendam: nisi ipsemet Deus eam ingrediatur cum omni sua sapientia, omnipotentia, bonitate, charitate, pulchritudine, & infinitis suis perfectionibus, quibus omnes animæ sinus ac desideria repleat, nullo vacuo relicto. Hic Deus est *numerus, pondus, & mensura* gloriæ. *Numerus:* quia, cùm sit vnicus, omnem tamen bonorum, quæ in creaturis dispersa sunt, numerum complectitur: in quo solo multò ampliùs omnes gaudent, quàm in se ipsis est *pondus*: quia solus ipse valorem habet infinitum: & quidquid in mundo est, si cum ipso comparetur, nullius erit ponderis. est *mensura:* eò quod omnium meritis sese accommodet, &, cùm sit vnicus, alios plùs, alios minùs facit sui participes: quamuis omnes saturos reddat & contentos. In eo solo nec numerus est, nec mensura, in duratione scil. huius gloriæ, quia illa erit æterna, & sine vlla mutatione: nec numerum habent, nec terminum anni, quibus ea durabit: quia durabit tamdiu, quam diu ipse Deus: cuius esse ac regnum non potest habere finem. Quòd si quæras: quantùm vnus horum dies valeat? respondebit Dauid: f *melior est dies vna in atrijs tuis, super millia.* Non tamen sine causa (vt notat S. Augustinus) vocat *vnam diem:* quia in cælesti gloria non est dierum multitudo, quæ noctium successione distinguantur. tota enim illa est dies vna perfectissima, cui nulla vnquam succedet nox: in qua vna die continentur milliones millionum dierum, quemadmodum in vno solo & vnico bono, quod est Deus, continentur omnia bona. Hæc dies est, qua Beati fruuntur semper cantantes, & summa cum exultatione dicentes: g *Hæc dies, quam fecit Dominus, exultemus & lætemur in ea.* O diem æternum, diem lætitiæ, diem felicitatis? O vtinam hæc dies ad me iam perueniret; etiamsi cruciatus sine numero essent subeundi? O anima mea, cur tristaris, cur turbaris, meque

Punctū 2.
e *Lucæ* 6.38.
f *Ps.* 83. 11.
g *Ps.* 117. 24.

tua tristitia conturbas? si longi tibi videntur hi laboris dies: respice in hanc diem, ama illam, suspira, & geme, vt eam obtineas: & hoc solo nomine hi dies laboris breues tibi videbuntur. Citò hi dies præteribunt, in quibus vexaris: venietque hæc dies, quæ tibi erit pro diebus omnibus: teque tanta replebit lætitia, vt huius tristitiæ faciat te obliuisci. Ad vnum halitum, & momentum præsens durat dolor: æterna verò erit, quæ sequetur requies. Ne ducaris à partiali tuo iudicio, sed sine te dirigi à sapientissimo, & benignissimo Deo tuo, qui ait, h *ad punctum in modico dereliqui te, & in miserationibus magnis congregabo. In momento indignationis abscondi faciem meam parumper à te, & in misericordia sempiterna misertus sum tui.* Sit itaque Domine sicut dicis; ego accepto infirmitatem, & afflictionem huius puncti, & huius momenti, quantumuis mihi longum videatur; modo tu mei miserearis, faciemque tuam diuinam æternùm mihi ostendas.

h *Isaiæ* 54. 7.

Punctum 3.

DENIQVE cogita, omnes infirmitates ac molestias, quas nunc sustines, si bono eas animo feras, finem cum ipsa vita minimùm habituras; & absque vllo timore, quòd earum sis in posterùm futurus particeps. in gloria enim nihil eorum est, quæ in hac vita pœnam & molestiam adferunt. Propterea enim vox cœlestis de ipsis beatis loquens dixit: i *absterget Deus omnem lachrymam ab oculis eorum: & mors vltra non erit, neque luctus, neque clamor, neque dolor erit vltra: quia prima abierunt.* Consueuerunt homines flere, aut ob sua peccata; aut ob tentationes, persecutiones, morbos & dolores, quibus affliguntur; aut ob defectum bonorum; aut ob Dei absentiam, ad quem suspirant, & quem desiderant: in cælo autem omnes lachrymæ cessabunt: quia earum causæ omnes aberunt: non enim erunt vltrà peccata, non tentationes, non persecutiones, non morbi, dolores, tristitiæ, anxietates; non bonorum defectus, non absentia Dei: nihil erit, quod pœnam adferat: quia id totum extra cælum manet; nec eò intrare potest aliquid, quod maculet, aut turbet illud. Consolare ô anima mea, quòd te DEVS in hac lachrymarum valle constituerit, cum tot dolorum actionibus, quæ illas prouocant. siquidem per huiusmodi vallem afflictionum ascendes ad cælestium delitiarum paradisum, in quo frueris Deo.

i *Apoc.* 21. 4

VI. Consideratio: conferuntur infirmitates cum Christi doloribus in eius passione.

AD SOLATIVM, & spiritum in tuis infirmitatibus ac doloribus resumendum, conijciendi sunt tibi oculi in eum Dominum, qui, cùm esset Deus infinitus, fieri voluit homo mortalis, atque patibilis, quem Propheta vocat, a *virum dolorum, & scientem infirmitatem.* Quamuis enim non ha-

a *Isa.* 53. 3.

buerit infirmitates, quas humorum inordinatio adfert; quales sunt nostræ: sensit tamen dolores & afflictiones, quæ ex eis nasci solent; aliosque horrendos cruciatus, quemadmodum paulatim expendetur.

PRIMVM igitur attende: Christum D.N. duo secum egisse, quæ solet cum magnis sanctis, cùm illos vult probare, valdeque in infirmitatibus exercere. Alterum, quòd se ipsum omni delectatione & consolatione sensibili priuauerit, quæ fouere solet, & confortare carnem: alterum, quòd in parte sentiente affectus acerbissimos excitauerit, b *tristitiæ, timoris*, c *tædij, &* d *agoniæ*. Et cùm in ipsius esset potestate, quod huiusmodi affectus, intensi essent aut remissi: sponte sua voluit eos esse vehementissimos; & perdurare toto tempore suæ passionis, vt acerbior illa esset: donec in ipsa cruce exspiraret. Hunc in modum aliquando passus est S. Paulus Apostolus, qui etsi dicere soleret: *superabundo gaudio in omni tribulatione nostra:* & iterùm: *sicut abundabant Christi passiones in nobis: ita & per Christum abundat consolatio nostra:* semel tamen dixit: f *se adeò supra modum, & supra virtutem fuisse grauatum, vt ipsum tæderet etiam viuere:* & e *foris habuisse pugnas, & intus timores*. Quando enim corporis morbus eò peruenit, vt spiritum contristet: tunc est valdè molestus; cogitq; gemere in agonia, ac dicere Domino cum Dauide: g *Saluum me fac Deus, quoniam intrauerunt aquæ vsque ad animam meam:* timoribus scil. tædijs, & grauissimis tristitijs eam opprimētes. Quòd si te in huiusmodi angustijs constitutum videris: hæc tibi sit consolatio, quòd calicem haurias purum absq; solatij mixtura: quemadmodum ipse Saluator pro tuo remedio, & exemplo hausit. Et hæc tibi sit sufficiens consolatio, quòd Regi tuo æterno similis sis; eidemq; cruci cum ipso affixus. Nam, si seriò ad id te obtuleris, mox ipse erga te mitem se offeret, ac placidum: nam, etsi purum sibi calicem elegit, libēter tamen socijs suis præbet dilutum: quemadmodū fecit cum bono latrone socio suo in cruce pendente, cui dixit: h *hodie mecū eris in paradiso:* quid autē aliud est in paradiso esse, quàm delitijs repleri? idq; fiet hodie. nouit enim ipse Deus, in eodē die has internas mutationes facere: vt corpus suæ cruci affixum relinquat; animæ verò communicet paradisum. Et ita est fas credere: bonum illū latronē ab eo momento, quo dulcissimū illud verbū audiuit, cæpisse, liquorem quendam cælestis paradisi degustare. Et quamuis vel vnica fuisset gutta: illa fuit illi satis, vt dulcissimè ferret reliquum vitæ in illa cruce; & magna lætitia dolorem illum sustinuisse, cùm i *eius crura frangerentur:* ex quo breui exspirauit. Cogita igitur, cùm iaces in lecto infirmus, te cruci affixum esse, ad latus ipsius Christi. Confitere eius iustitiam in eo quod facit, & in eo quod tu pateris: ac desidera, te in omnibus illi conformare: & fortè audies internè verbum aliquod consolationis, quod sit pignus, te breui cum ipso futurum in paradiso. Nam crux eius est k *lignum, quod vbi missum fuit in aquas*

Punctum 1.
b Matth. 26. 38.
c Mar. 14. 33.
d Luc. 22. 43.
e 2. Cor. 7. 4. 5. & c. 1. 5.
f ver. 8.
g Psal. 68. 1.
h Lucæ 23. 43.
i Ioan. 19. 32.
k Exo. 15. 25.

amaras, in dulcedinem versæ sunt. & vt S. Gregor. dixit: *Si passio Domini ad memoriam reuocetur, nihil est adeò durum, quod non æquo animo toleretur.* l *sugendo* scil. acerbi *maris inundationem quasi lac*, agni sanguine dulcoratum.

l Deut. 33. 19

Punctū 2. DEINDE considerabis: Christum D. N. elegisse sibi maximum *numerum, pondus, & mensuram* dolorum, & afflictionum, quæ vnquam in mundo fuerunt: cùm enim non coactus, aut ex necessitate illos subiret, sicut nos; sed ab infinita sua charitate impulsus; & propter peccata omnium hominum, quæ omnem etiam *numerum, pondus, & mensuram*, quę cogitari possunt, excedunt: voluit in hoc sui amoris magnitudinem, & quam eius redemptio copiosa esset ostendere.

1. PRIMVM igitur, attendens ad numerum laborum eius, inuenies, eos fuisse innumerabiles: quemadmodum & nostra peccata fuerunt. Nam ad eum affligendum conuenerunt dæmones ex inferno, cum suo Duce Lucifero; fex populi Hebræi, Scribæ, & Sacerdotes cum suis principibus Anna & Caipha; manus quoque militum Herodis & Pilati; qui omnes contendebant, vt quisque in eo affligendo alium superaret: nullus enim se probum existimabat, qui vulnus aliquod, aut ictum non impingeret: existimantes singuli magnum se præmium promereri, si illum ferirét; & gratum se Deo facere, si cum illo seueriùs agerent. Numera, si potes, colaphorum numerum, sputorum, ictuum, & verberationum, opprobriorum, iniuriarum, & blasphemiarum, quas in domo Caiphæ sustinuit? solus DEVS (ait S. Hieronym.) nouit, quid ea nocte Christus fuerit perpessus: & tamen idem sequenti die fuit apud Pilatum in Prætorio iteratum. Quid verò dices de flagellorum numero? neque enim cum hoc Domino, m *quadragenarius numerus*, quem lex præscripserat, est seruatus: cùm sint, qui dicant, ad quinque millia peruenisse. Et quid de numero spinarum? fuerunt enim illæ septuaginta duæ, quæ sacrum illud caput in multis partibus pupugerunt. & quid de numero dolorum, quos in monte Caluario pertulit? vbi nullum fuit os, aut alia corporis pars, quæ specialem & proprium dolorem non sentiret? quamuis enim ipse in cruce dixerit: n *Dinumerauerunt omnia ossa mea*, vt quæ adeò paterent: at non potuerunt eorum dolores numerari, eò quòd illi essent innumeri.

m Deut. 25. 3

n Psal. 21. 18.

COGITA deinde horum dolorum *pondus*; & statim videbis, adeò illud fuisse graue, vt nullius alterius, quàm Dei humeri potuissent illud sustinere: ita exigentibus infinitis nostris peccatis; quæ in se susceperat, vt nos ab eis liberaret. Cùm in horto Gethsemani non aliud fecisset, quàm sua imaginatione hoc pondus apprehendere, vt quantùm esset, æstimaret: adeò graue illud sensit, vt etiam sanguinem fecerit sudare. Quid ergò dices de ipso pondere flagellorum? de quo idem Dominus dicit: o *supra dorsum meum fabricauerunt peccatores*: quasi turrim aliquam super ipsum imposuerint.

o Psal. 128. 3

rint. O quàm fuit grauis illa corona! grauior procul dubio, quàm fuisset plumbea: vt quæ tantùm sanguinis ex illo sacratissimo capite expresserit! & quid de ipsius crucis pondere existimas: quod ipsum coegit non semel in genua cadere: vt opus fuerit, alium adhibere, qui iuuaret illam portare! O quàm erat graue ipsum corpus, dum penderet in cruce, quod suo pondere manus & pedes, clauis affixos lacerabat: vt se ipsum horrendis cruciatibus repleret!

PERGE porrò ad considerandum horum dolorũ mensuram, quæ tanta fuit, vt in sua transfiguratione p *excessum* eam appellauerit. Fuit enim *mensura plena, conferta, coagitata*, adeoque excedens, vt per omnes partes *superefflueret*. Et licèt calix hic tantæ esset magnitudinis, tantaque myrrha & felle summæ acerbitatis mixtus: ita tamen illum exhausit, vt nec vnam guttam reliquerit; donec etiam acetum delibaret: quo prophetias de se prædictas plenissimè impleret: & passus omnia, quæ de ipso scripta erant, vitam finiuit. Quomodo igitur possibile erit: vt hæc omnia considerans, non magnos spiritus sumas, ad tuos dolores & infirmitates patienter tolerandas? q *recogitate* (ait Apostolus) *eum, qui talem sustinuit à peccatoribus aduersus semetipsum contradictionem: vt ne fatigemini, animis vestris deficientes*: si enim contradictionum illarum *numerum, pondus*, ac *mensuram* recogitetis; facilè intelligetis, quasi nihil esse partem eam, quæ vos contingit: & animum sumetis ad sustinendum, quemadmodum ipse Dominus sustinuit. Si igitur vis solatium in tua infirmitate habere, cogita, lectum tuum esse ipsam crucem; syrupos & pharmaca, esse fel & acetum; Phlebotomiam & cauteria, esse pedum & manuum vulnera; capitis dolorem, spineam esse coronam; cordis anxietatem, agoniam esse & sanguineum eius sudorem. Quod si hac ratione Christum in suis pœnis comiteris: & ipse te comitabitur, suisq; donis animum addet, vt tuas cum lætitia feras.

3. p Luc. 9. 31.

q Heb. 12. 3.

DENIQVE immensam huius Domini charitatem perpendes, qui etsi adeò solus omnes suos dolores ferret, vt de seipso dicat: r *Sustinui, qui simul contristaretur, & non fuit: & qui consolaretur, & non inueni* (nam præsentia matris sanctissimæ, & amicorum, ipsius dolores potiùs augebat) nihilominus (vt ait S. Laurent. Iustinianus) voluit super se ipsum imponere totũ numerum, pondus, & mensuram dolorum, infirmitatum, & afflictionum Electorum suorum, quas ille in horto Gethsemani, atque si propriæ essent, sensit: suosque cruciatus eò direxit, vt leuamen, ac robur mereretur, quo illi suas portare possent; quas ex tunc cum suis coniunxit, vt apud patrem magis essent acceptæ. O immensam charitatis Christi sublimitatem! & diuinæ misericordiæ immensitatem infinitam! an non satis tibi erant innumeri & immensi proprij dolores, etiamsi alienos non susciperes? sed charitati tuæ, Domine, hoc totum est modicum; & tua misericordia hæc

Punctum 3. r Psal 68. 21.

Lib. de spirit. Christi agone c. 19.

omnia capit. Quid ergò tibi Domine reddam pro hoc amore tam sine mésura: nisi vt dolores tuos tanquam meos accipiam; multoq; ampliùs, quàm proprios sentiam? quid retribuam pro hac adeò immensa misericordia: nisi vt lubens amore tui meos dolores feram, coniungens illos tuis, vt sic reddantur tibi gratiores. Meam itaque sitim, quæ me premit in hoc lecto, tibi offero pro illa, quam tu in cruce sustinuisti; & quidem illi coniunctam: vt sic magis tibi placeat. meum etiam tædium, & acerbitatem offero propter illam, quam tu sensisti, cùm vinum cum felle mixtũ tibi fuit propinatum. Offero & meam lassitudinem, ac defatigationem propter eam, quam tu in cruce sustinuisti. Coniungantur tuis dolores mei; sintque oblatio in gratiarum actionem propter tuos: & imiter ego te in sustinéda pœna, vt ad tuam quoque perueniam gloriam.

s *Eccli.* 38. 9 HINC etiam disces, s *non despicere te ipsum in infirmitate* (vt Ecclesiasticus monet) nec parui te propter eam facere: siquidem Christus D.N. tanti semper fecit ægrotos, adeoque eorum vices doluit, vt eorum infirmitates tanquam proprias sentiret; & idem in ipsis infirmis & illorum loco se collocat: vt ex ijs apparet, quæ in die nouissimo dicturus est: t *Infirmus eram, & visitastis me.* Et hoc spiritu licebit ei dicere: siquidem, Domine, & Saluator mi, infirmitatem meam tanquam tuam suscipis; visque vt fideles tui me in ea constitutum visitent: veni & tu, vt visites, maneasque mecum in hoc lecto: absque enim visitatione tua, parùm mihi proderit hominum visitatio: neque hæc mihi deerit, si te in mea habuero societate.

t *Matt.* 25. 36

VII. Consideratio, de morbis qui propter fines gloriæ Dei altiores eueniunt.

Punctum I. AD INFIRMANTIVM solatium expedit, eos considerare: infirmitates non semper euenire in pœnam peccatorum; sed nonnunquam Deum eas mittere, solùm ad manifestandam suam gloriam, suorumque electorum exercitationem: ex quibus magna lucra sibi comparét. Ita Christus D.N. respondit Apostolis causam quærétibus: cur homo quidam cæcus natus esset: a *neque hic* (inquit) *peccauit, neque parentes eius, sed vt manifestentur opera Dei in illo*; & de infirmitate Lazari dixit: b *quod esset pro gloria Dei, vt glorificaretur filius Dei per eam.* Ex quo fit aliquando, vt Iustus, etsi culpas aliquas habeat, patiatur tamen infirmitatem maiorem, quàm illæ sint promeritæ; idque ob alios fines, quos Deus intendit: quemadmodum fassus est S. Iob, cùm dixit: c *vtinam appenderentur peccata mea, quib⁹ iram merui; & calamitas, quam patior, in statera: quasi arena maris hæc grauior apparet.* Sed hoc ipsum tamen summæ consolationis & lætitiæ motiuum est.

a *Ioan.* 9. 3.
b *Ioan.* 11. 4
c *Iob* 6. 2.

multò

multò enim melius est, pendere sicut Christus innocens, in cruce; quàm, sicut bonus ille latro, alicuius culpæ reus: estque valdè gloriosum in hoc imitari Ducem nostrum, & splendidum sanctorum eius Martyrum exercitum: quorum cruciatus non inferebantur, propter illorum culpas; sed vt testimonium redderent fidei, & charitatis suæ erga Deum. est autem genus quoddam martyrij, infirmitates sine culpa ferre, vt Deus in illis glorificetur. Vnde tantum mihi bonum, vt possim ego materia esse diuinæ gloriæ, ita vt illa mei causa crescat? crucier, mi Domine, patiarq; tormenta, modò tu ex hoc glorificeris. Quamuis autem optimum in hisce afflictionibus illud sit, quod culpa careas, propter quam illæ eueniant. non tamen abijcere debes animum, propterea quòd alicuius talis culpæ te reum agnoscas. vtrumque enim simul esse potest: & quod infirmitas sit tuorum peccatorum pœna; & simul cedat in gloriam Dei: vt ille scilicet ex ea glorificetur; non solùm propter suam iustitiam, quæ in eo elucet; sed propter alias etiam causas maioris eius gloriæ.

Potes ergò hinc vlterius considerare, Deum tibi mittere infirmitates, vt fidem, ac fidelitatem tuam probet; videatque quàm strenuè pro eius amore decertes, vsque ad victoriam consequendam, ex qua plurimum ipse honorificetur, ac glorificetur: cùm magis illa sit ipsius, quàm tua. Cogita ergò frater, cùm ægrotas, lectum esse locum certaminis, in quem ingrederis, vt cum militum, & crudelium hostium exercitu pugnes: cum rigore scilicet, & æstu: cum fastidio, & siti; cum doloribus & angoribus; & cum medicamentorum molestijs: & statim oculos in cælum conijce, cogitans, Christum D.N. tanquam Agonothetam te aspicere, sicut S. Stephanũ, cùm lapidaretur, respiciebat: tibique animum inde addere ad pugnam: eò quòd de ipsius honore agatur, nisi vincas; ac de tua vita, si succumbas. Aliquando etiam aspice, quasi propè te, & circa tuum lectum manentem: in eo enim viuis, & moueris; in eoque manes, dum affligeris; ipsumque habes intra te: vt in te, & per te ipse pugnet, gratia tua te adiuuans, vt victor euadas. Eius ergò præsentia excitatus & animatus, propugna eius honorem, nullam admittens culpam, nec dans locum impatientiæ alicui; sed lubens accipiens omnes, quas sustines pœnas, vt Devs in eis glorificetur. Cogita, Deum collocare te in lecto isto, vt talis à te sanctitatis odor prodeat, qui ob tuam patientiam ædificet eos, qui te videbunt, & excitentur ad glorificandum patrem tuum cælestem, sicut de S. Tobia dicitur: d *quod cæcitatem ideò permiserit Dominus euenire illi, vt posteris daretur exemplum patientiæ eius, sicut & Sancti Iob, quia nec contristatus est, quod plaga cæcitatis euenerit ei, sed immobilis in Dei timore permansit omnibus diebus vitæ suæ.* Cogita etiam, adesse tibi ad latus & Angelum custodem, & Dæmonem, obseruantes, quid agas; & contendentes,

[Margin: Punctũ 2.]

[Margin: d Tob. 2. 12.]

vt te quiſque ad ſuas partes trahat. Caue igitur, ne cuſtodem tuum confundas; lætifices verò hoſtem: occaſionem illi præbens, vt triumphum de te agens, Deum ipſum irrideat; ſed ſtude potiùs hoſtem Dæmonem confundere; ſanctum verò Angelum lætificare; & occaſionem ei præbere, Deum glorificandi, ob patientiam, quam eius amore in ea aduerſitate oſtendiſti.

Punctū 3. ALIOS præterea fines, præclaros valdè licet reſpicere, quos DEVS D. N. per huiuſmodi infirmitates intendit: in quibus perpendes diligenter, quam partem habere poſſis. Aliquando enim DEVS nobis infirmitates mittit, vt gloriam ſuam, ab eis nos liberando, manifeſtet: dum nos ad tanta fide, ac fiducia orandum ipſum permouet, vt ſanitatem prodigiosè reſtituat: quemadmodum multis cæcis, leproſis, & alijs infirmis rogatus ſanitatem dedit; nec ceſſat quotidiè ſimilia prodigia edere; vt & credatur, & laudetur propter illa. propterea enim dixit: e *Inuoca me in die tribulationis, eruam te, & honorificabis me:* non ſolùm propter honorem, quem mihi exhibes, dum adeò confidenter ad me recurris; ſed quod tua confidentia occaſionem præbes honoris & gloriæ, quæ mihi oritur, cùm à tua tribulatione ego te eruo. Imò etiam idem Dominus eaſdem infirmitates nobis mittit, vt & nos glorificemur & honoremur earum occaſione, ob rationem & modum, quo nos eruit ab eis: qui modus ita in ipſius gloriam cedit, vt etiam cedat in noſtram: propterea enim dixit: f *Cum ipſo ſum in tribulatione: eripiam eum, & glorificabo eum.* Noli, ô anima, ex eo affligi, quòd videas te tribulatam, & corpori infirmo immerſam: quia non es ſola, ſed optimum habes comitem: medicum ſcilicet, qui tui curam gerit; & infirmarium, qui tibi miniſtrat; amicum, qui præſentia ſua & alloquio te recreat; & ſocium talem, qui te ſemper comitatur. Et ſi oculos habes, quibus eum cernere poſſis, optimis ſocietatis eius fructibus frueris. Finis eius non eſt, torquere te, ſed ſanare; non te perdere, ſed liberare, & glorificare: vt totus mundus intelligat, te ab ipſo amari; qui te ita liberat, & honorat. Quando autem te non liberat ab infirmitatibus, etiam ipſe glorificatur, teq; glorificat, ob dona præclara, quæ tibi communicat: dolando & poliendo te tanquam viuum lapidem in cæleſtis Ieruſalem ædificio, in eminenti & glorioſo eius loco collocandum. In gloriam Dei cedit coniunctio illa corporis infirmi, cum anima hilari & læta: quæ dicit cum Apoſtolo: g *Placeo mihi in infirmitatibus meis, in contumelijs, in neceſſitatibus, in perſecutionibus, in anguſtijs pro Chriſto; libenter igitur gloriabor in infirmitatibus meis, vt inhabitet in me virtus Chriſti:* & eius gloria in me manifeſtetur. Magna Chriſti gloria eſt, quòd habeat in mundo viua ſui ipſius exemplaria: qui in hoc glorientur, quòd h *ſtigmata* ipſius *Domini Ieſu in corpore ſuo portent*; & qui ipſas infirmitates pro fauoribus, ac delitijs habeant: & i *mortificationem Ieſu in corpore ſuo*

e Pſ. 49. 15.
f Pſal 90. 15.
g 2. Cor. 12. 10. 9.
h Gal. 6. 17.
i 2. Cor. 4. 10

circum-

circumferant, vt & vita ipsius Iesu manifestetur in mortalibus *eorum corporibus.* Magna est gloria creatoris, creaturas habere adeò sibi subiectas & obedientes: vt sinant se, pro ipsius arbitrio tractari: siue reddat, siue auferat corporis sanitatem, ac vitam: magnæ felicitati sibi tribuentes; quod omnem eius voluntatem exequi possint; quia totam suam vitam in ea executione ponũt. Cùm igitur DEVS ita glorificetur, ex eo quòd tu cum patientia & lætitia, quæ ipse tibi mittit, sustineas ob illos fines, quos ipse intendit: da operam, vt ita sustineas, ne ipse contemptui, sed magno honori in æternum habeatur. Amen.

CAPVT IV.

RESPONDETVR QVERELIS INFIRMORVM feruentium, quod præstare non possint, quæ sani. Insinuantur summatim, quæ ipsis facienda sint; & patientiæ bona.

EX PRAEDICTIS in superioribus capitibus sufficientia responsa deduci possunt, ad pias feruentium querelas, cùm infirmantur, aut valetudinarij sunt: eò quòd videant, se non posse ea præstare, quæ aliàs solebant; vel quæ alij præstant: iudicantes, se decrescere ac deficere in virtute: vt qui non impleant illa tria, quæ Christianus quilibet tenetur explere erga se, erga proximos, & erga Dominum Deum nostrum. nam neque solitas pœnitentias obire possunt: cùm potiùs alijs ieiunantibus, ipsi vesci carnibus cogantur; & quando alij vigilant, & laborant: ipsi dormiunt, & in lecto iacent; nec munia sua erga proximos præstare possunt, siue gubernationis, siue prædicationis, lectionis, aut ministerij pauperum; nec quod tenentur, quo ad diuinum cultum, siue orando, siue Missam audiendo, seu diuinis officijs, & similibus alijs assistendo, quam ob causam solent esse tristes, abiecto & pusillo animo: iudicantes se non ita esse in gratia apud Deum, sicut alij: quibus quodammodo inuident, videntes, se non posse præstare, quod illi. Quod totum planè euanesceret: si bonam suam sortem agnoscerent, vellentque contenti cum illa esse. Ad quod est supponẽdum: duplici infirmitatum genere solere Dominum nostrum suos visitare, vt clarissimos in sanctitate faciat: grauioribus scil. per duas interdum, vel quatuor septimanas grauiter eos premendo: aut leuioribus, sed continuis: quales sunt ordinarij valetudinis defectus, in aliquibus quidem maiores, in alijs verò minores: relictis interim eis, aliquibus virib⁹ ad nonnullos labores obeundos. Priores mittere solet peccatorib. vt, in eas angustias redacti, conuertantur, vitæq; rationem mutent: quemadmodum

in primo Tractatu est dictum, easdem etiam mittit tepidis iustis, vt renouentur, & ad primum feruorem redeant: etsi feruentes sunt, vt multum adhuc crescant, quasi cursum denuò incipientes. Quamuis enim, durāte infirmitate, videantur retrocedere, nihilq; aliud facere, quàm pati: hoc tamen ipsum eò tendit, vt maiori feruore ad laborandum redeant. Hoc mirificè
4. *Reg.* 20. 11. *Isai.* 38. 8. delineauit Deus in illo signo, quod Regi Ezechiæ dedit, restitutæ ipsi sanitatis, cuius supra fecimus mentionem. Nam quemadmodum sol, eo die ab oriente per aliquot horas continuè progressus, repentè ex voluntate Dei, retrocessit per decem horas, non tamen secuta nocte: quia non transijt ad alterum hemisphærium; sed nouum ortum faciens denuò cœpit cursum ab oriente, & ita fecit diem valdè longum, & extraordinarium. Ita Iustus, qui ab oriente suæ conuersionis, aut ab infantia sua prosperè in diuino seruitio perrexit, emittens ex se lucis & gratiæ radios tanquam sol; Dei legem seruans corde perfecto, quemadmodum Rex ipse Ezechias dixit se fecisse: talis (inquam) Iustus ex cælesti consilio incidit in aliquam infirmitatem, vel aduersitatem aliam, quæ in specie facit eum retrocedere, sibique videtur, iam non habere virtutem, nec religionem; sed contrariam viam tenere, quàm eius status & vitæ ratio exigit: reuera tamen, licèt infirmitas, aut calamitas grauiter premat, nō illum interiùs obscurat, nec in peccati noctem deijcit: sed iterum in oriente, & in statu quodam Tyronis & incipientis, vt sibi videtur, collocat; vt iter suum denuò quasi nūquam illud inchoasset, tāto feruore currere incipiat, atq; si cursum suum eo die primùm inciperet. Et hic vnus est ex præcipuis fructibus, quos Deus ex infirmitatib. & aduersitatibus educit: ita nos renouando, vt finis aduersitatis initium sit vitæ nouæ, & quasi mane quoddam, & iuuentus feruentissima. iuxta illud quod per suum Prophetam dixit: quòd postquam transierit per vallem Achor, hoc
a *Oseæ* 2. 15. est per tribulationem, a *canet ibi iuxta dies iuuentutis suæ, & iuxta dies ascensionis tuæ de terra Aegypti.* Nam in ipsa tribulatione reiuuenescet, & renouabit cantica & exercitia virtutum cum eo feruore, quo eadem exercebat, in primis diebus conuersionis suę: quando eum Deus ex miserando eduxit statu,
b *Iob* 33. 25. in quo erat. Et hoc est, quod habetur in libro Iob: b *consumpta est caro eius à supplicijs*, ac doloribus infirmitatis, & quia sic satis est purificatus, par est, vt *reuertatur ad dies adolescētiæ suæ*, primumq; feruorē. *Et tunc deprecabitur Deū, & placabilis ei erit, & videbit faciem eius in iubilo*, ob eius vitæ mutationē, quam est expertus, *reddetq; homini iustitiam suam.* Et hæc erat renouatio, quā S. ipse Iob, in medio plagarū suarum vehementi desiderio optabat, dicens: *quis mihi tribuat: vt sim iuxta menses pristinos, secundū dies, quibus Deus custodiebat me? quādo splendebat lucerna eius super caput meū, & ad lumen eius ambulabam in tenebris* huius mundi? *sicut fui in dieb. adolescentiæ meæ, quando secretò Deus erat in tabernaculo meo?* mecū agens familiariter, quando tanta mihi erat lactis & spi-

ritualis dulcedinis abundantia, *vt pedes meos lauarem*, & affectus dealbarem, *butyro* & *petra* viua, quæ Christ⁹ est, *fundebat mihi riuos olei* ac deuotionis, quā anima mea imbibebat. Hoc S. ille desiderabat in medio suarū tribulationū, cuius Deus citò expleuit desideria, restituens ei sanitatem, & omnia, quæ pri⁹ habebat, duplicia: nam, si prius iust⁹ erat, multò postea sanctior euasit.

§. I. *Infirmos debere suis obligationibus satisfacere.*

NE TAMEN existimes, hoc nos agere, vt omnis profectus reijciatur in id tempus, quo cessat infirmitas: nam potiùs volum⁹ persuadere, te in eius decursu posse multum in sanctitate crescere; vt ex his, quæ hactenus diximus, satis liquet. nam licèt nō facias ea opera, quæ sani faciūt; facis tamen, quod Deus vult te tūc facere: perfectio autē, & merita Iusti, nō tam consistunt (vt ait S. Thom.) in faciendo, aut patiendo, etiā in distribuēdis bonis fortunæ pauperibus, aut effundendo sanguine in martyrio: quàm in faciendo id, vt voluntati diuinę obediat; eiq; quod Deus vult, sese cōformet. quod propriū est ipsius charitatis. Nam (vt dixit Dauid) d *vita* & fœlicitas nostra *in voluntate eius* est. Cùm igitur Deus tunc nolit, vt opera facias hominis sani, sed vt molestias feras hominis infirmi: merita & profect⁹ tui non sunt in faciendo, sed in patiendo: vt ei obedias, te ipsum humiliando, & parendo, vsq; ad mortem in ipsa cruce, cui es affixus. Quod si perfectio tua consistit in obedientia, maiores hic habes eam præstandi occasiones, quàm in ipsa sanitate, ob materiæ difficultatē. Nam tunc obligat te patientiæ pręceptum, quod exples in multis reb. valdè molestis; in doloribus scil. corporis tolerandis; in acerbitatib⁹ & molestijs medicamentorū; in isto quasi carcere; & lecti defatigatione, ac vexatione; in absentia rerum delectabilium, quibus sani licitè recreantur; in necessitate ac dependentia à multis alijs, qui tibi adsint: sine quorum auxilio nō potes ducere vitam. & necesse est, eos in multis, quæ tuo palato arriderēt, deesse; in tædio item, siti, & melancholia, quæ ex his omnibus oritur. Et nihilominus vrget te quoq; præceptum vitę conseruandæ; cui parēre oportet: comedendo etiam cum fastidio, ne morti des occasionem; & non bibendo, etiam cùm valdè sitis: si id tibi noceret. Est quoq; obligatio obediendi medico, & infirmario: & licèt præceptum non esset; erit tamen obedientia cōsilij perfectissima, iuxta illud Ecclesiast. e *da locum medico*. Quid est enim locum ei dare, nisi te ad ei obediēdum, &, quod præscripserit, exequendum, offerre: etiamsi tuo palato amarum sit; & carni dolorem adferat? Et, ne existimes, hāc obedientiam esse valdè facilem, subiungit; *qui delinquit in conspectu eius, qui fecit eum, incidet in manus medici.* quasi diceret: ob eius peccatum puniet eum Deus aliquo morbo: qui ipsum compellat aduocare medicum, qui, artem suam exercēdo, erit simul iustitiæ diuinæ executor, in rebus asperis & molestis præscribendis.

2.2.q.104. a 3.

d *Psal.* 29. 6.

e *Eccli.* 38. 12.

PRAETEREA, ne te liberum omninò existimes à tribus obligationib. rectè valentium, modum hic præclarum, tibique valdè accommodatum aperiemus, vt satisfacere eis possis, cum non minori fructu, quàm ipsi sani. f Mich.5.6. Tecũ enim loquitur, cùm ægrotas, Propheta Micheas, cùm dixit: f *indicabo tibi ô homo, quid sit bonũ, & quid Dominus requirat à te: vtiq; facere* IVDICIVM, *& diligere* MISERICORDIAM, *&* SOLICITVM *ambulare cum Deo tuo.*

1. PRIMVM igitur, in infirmitate *facere* debes IVDICIVM & iustitiam, Dei causam ita iustificando, vt apertè confitens, iustũ eum esse: cùm huiusmodi pœnis tuas culpas punit, vt in secunda consideratione est dictum: & tu ipse, tanquam diuinæ iustitiæ minister, exequeris contra te ipsum, quidquid tanquam infirmo molestiam & pœnam adferet. Deinde statim ab initio infirmitatis illud etiam facies IVDICIVM, vt peccata tua cũ magno dolore examines; medicumq; spiritualem, qui Confessarius est, aduoces, vt ei omnia confitearis: & sic sanatus in anima, infirmitatis radicem, quæ culpa est, auferas. Ita suadet Ecclesiasticus dicens infirmo: g *Auerte à delicto, & di-* g Eccl. 38. 10. *rige manus: & ab omni delicto mũda cor tuum.* quasi dicat: statue firmiter, te nolle ampliùs peccare; manus verò & reliquas tuas potẽtias ad bonorum operum exercitationem applicare velle: munda etiam cor tuum ab omni delicto per pœnitentiam & confessionem. Nec ad hæc præstanda expectes, donec id medicus iubeat; sed eum potiùs præueni, animę prius, quàm corporis sanitatem quærens; & medico remouens obicẽ tuorũ peccatorũ: quæ impedire possent fœlicẽ ipsius artis & industriæ exitũ. Quod si sæpius aliàs confiteri consueuisti: ne bonam consuetudinem in infirmitate, quod in te erit, prætermittas: siquidem magis tũc opus habes auxilio gratiæ, quã hoc sacramentũ præstabit; vt te sine peccato conserues. Faciendũ etiã est IVDICIVM de te ipso circa mortificationes, operibus molestis, quæ à sanis fiunt correspondentes. Tua enim temperantia adeò nunc tibi esse potest molesta, atq; sanis ipsum ieiuniũ; & dolor, quẽ nũc sustines, premet magis, quàm sanum lædat disciplina; & si ei quod nũc cogeris sustinere, etiam voluntatem tuam ita coniungas, vt spontè sustineas: erit tibi vtilissimũ. Deniq; faciendum est IVDICIVM, & iustitia, cùm ab alijs visitaris, & colloquia conuersationesq; cum illis misces. intelligens infirmitatem tuam non facere tibi potestatem de aliquo murmurãdi, aut permittẽdi alios murmurare, aut in tua pręsentia aliquid dicere, quod Deo displiceat, quando id cõmodè poteris impedire.

2. SECVNDVM tibi faciendum, est *diligere* MISERICORDIAM: exercendo scilicet virtutum opera eo modo, quo tunc poteris, perpendens, sæpè Dominum Deum nostrum mittere infirmitatem ijs, qui duro sunt corde, nec aliorum miserijs tanguntur: vt videntes, se opus habere aliorum misericordia, discant & ipsi proximorum suorum misereri. Siquidẽ ipse Chri- h Heb.4.15. stus D.N. (vt Apostolus dixit) vt h *nostris infirmitatibus compati* posset, vo-

luit *tentari per omnia*, ac dolores experiri, quemadmodum nos, sed *absq; peccato*. Et Prælatus, qui patitur infirmitates, infirmantibus suis compatitur; & qui aliquando est infirmatus, est pius & solicitus infirmarius. Et Ecclesiastic. monuit: i *intellige, quæ sunt proximi, ex te ipso*: ex tuis igitur affectibus, ac desiderijs cognoscere oportet ea, quæ tui proximi in huiusmodi occasionibus habent. Et quemadmodum tu desideras ab alijs in tua infirmitate visitari, recreari, & solatium accipere, tibique ministrari: ita reliqui infirmi tantundem à te desiderant: & par est, te id, eoque modo erga eos præstare, quod illos velles erga te. Ex quo fit, vt meritò debeas Misericordiam & commiserationem erga famulos & infirmarios, qui tibi ministrant, exhibere: non illos nimium absque necessitate onerando; nec tuũ solatium & leuamen cum nimio eorum non necessario labore, quærendo. Misericordiam etiam, quomodo poteris, debes in pauperes ostendere: Eleemosynis tuis eos iuuando: vt suis illi orationibus tibi impetrent sanitatem. quemadmodum k *viduæ flentes* impetrarunt resurrectionem *Tabithæ defunctæ, ostendentes S. Petro tunicas & vestes, quas Tabitha illis dabat*. Quòd si pœnas doloresque tuos in suffragium alicuius animæ in purgatorio detentæ obtuleris, vt 4. Consideratione suprà dicebamus: acceptissima erit tua misericordia.

i *Eccl.* 31. 18.

k *Act.* 9. 39.

3. Svper omnia autem necesse est Solicitvm *ambulare cum Deo tuo*: idque varjs modis. *Primùm* faciendo, quòd suadet Ecclesiasticus illis verbis: l *da suauitatem, & memoriam similaginis; & impingua oblationem*: q. d. offeras Deo thus, quod cum odore suauitatis sursum ad ipsum ascendat, exercẽdo, orationis actus, in præcedentibus capitibus indicatos. *Deindè*, offerendum est electissimæ, & purgatissimæ similaginis, seu farinæ memoriale, sanctissimum scil. altaris Sacramẽtum: in quo Saluatoris nostri Passionis memoria repræsentatur, & heroicæ ipsius patientiæ fructus percipiuntur. Hoc autem perficies, si aliqua sacra pro te fieri cures; &, quoties poteris, Communices: id quod religiosi faciliùs, quàm sæculares, curare possunt. cùm enim ægrotantis necessitas maior sit: non decet, eum recenti hoc subsidio, & fortitudine, quam sanctissimum hoc Sacramentũ tribuit, priuari, quando commodè illud suscipere potest. Quod si sacramentaliter non possis, communica saltem spiritualiter: desiderans ex toto corde, sacramentaliter illud quotidiè suscipere: vt quotidiè te foueat, animumque tibi in ea afflictione addat. *Et impingua* (ait) *oblationem*: studens hoc totum facere pio ac tenero affectu: cupiens totum cor tuum præbere Deo, tanquam id, quod ipse maximè expetit. Debes etiam ita Solicitvs *ambulare cum Deo tuo*: vt hãc solicitudinẽ reliquis omnibus præferas: imò reliquas omnes ad hanc tanquam magis præcipuam referas: ex qua bonus reliquarum exitus pendet. sic enim facies, quod S. Petrus monuit; m *omnem solicitudinẽ vestram projicite*

l *Eccl.* 38. 11.

m 1. *Pet.* 5 7

in Deum; quoniam ipsi cura est de vobis: proijciēda igitur est in Deum solicitudo vitæ, sanitatis, cibi, & potûs; medicamentorum, & eorum effectuum; delitiarum, & rerum omnium, quę ad tuam familiam, ad fortunas, & honorem spectant: confidens curæ, quam prouidentia diuina de tuis rebus gerit, vt proxima prima consideratione est dictum. Nam si in tua infirmitate de ijs eris solicitus, quæ ad voluntatis Dei executionem spectant: ille quoque solicitus erit, & prospiciet de ijs, quæ ad tuam necessitatem subleuandā erunt oportuna: & præbebit auxilium, vt etiā in lecto iacens, implere possis, quæ tui sunt muneris, in eo gradu, quo tunc obligaris. Memento: Christum D. N. etiam cùm penderet in cruce, & quidem omninò afflictum, non tamen fuisse otiosum, nec prætermisisse facere, quod redemptoris officium ab illo poscebat: & prædictas tres obligationes expleuisse. nam & pro se, & pro hominibus orauit cum clamore, & lachrymis; petijt veniā pro suis inimicis; remisit latroni culpam, & eidem promisit paradisum; curam gessit matris suę, quam discipulo cōmendauit; & discipuli, quē matri dedit in filium. Quibus omnibus docere te voluit, etiā cùm es infirmus, non debere te tuū officium & obligationes prætermittere; in eo quod iuxtà vires tuas poteris præstare. *Deniq;* ad hanc cum Deo tuo SOLICITVDINEM spectat: vt magna attentione, ac vigilantia resistas omnibus tentationibus, quæ te ad impatientiam impellent: siue à Dæmone suggerantur, siue à carne, siue à quocunque homine, etiā tibi coniunctissimo: Dei semper honorē propugnando; eiusque causam, etiā cum tuæ iactura, iustificando. quemadmodum fecit S. Iob, quando illius vxor, videns ipsum n *testā saniem radentem, & in sterquilinio sedentem*, Deumque nihilominùs laudantem, ei dixit: *Benedic Deo, & morere:* hoc est, imprecare ei mala, teq; vlciscere ob ea, quæ tibi infert; & irrita illum, vt te tandem interficiat: siquidem tibi est melius citò mori, quàm tam diu cruciari. cui vir Sanctus respōdit: *quasi vna de stultis mulieribus locuta es: si bona suscepimus de manu Dei, mala quare non suscipiamus?* non solùm, inquit, non imprecabor mala; sed semper potiùs Sancto eius nomini benedicam pro omnibus, quæ facit; siue bona nobis largiatur, siue mittat mala. eum itaque in modum resistere decet omnibus tentationibus, & munire te patientiâ, quæ optimum est, & potens armorum genus contra eas. Ex quibus omnibus licebit colligere: si calicem hūc infirmitatis pro Christo bibere cupias, te non minus meriti habiturum, quàm ipsi sani. Nam (vt S. Bonauentura ait) maius meritum est; patienter aduersa perferre, quàm in bonis operibus præstandis laborando sudare: vt enim ait Scriptura:

o *Deo immolabunt victimas iustitiæ, qui inundationem acerbi maris quasi lac sugent.*

n *Iob. 2. 8.*

De proces. S. Religi. c. 25 citans S. Gregor.

o *Deut. 33. 19.*

§. 2. *Bona*

§. 2. *Bona* PATIENTIAE.

PRo vltima ſolatij, & conſolationis cauſa, pro infirmis & afflictis, qui non poſſunt ea præſtare, quæ ſani, breuem ſummam ſubijciemus bonorum, quæ ſecum adfert PATIENTIA: à qua præcipuè prouenit, vt infirmi ſuis obligationibus ſatisfaciant, vtilitatem ex infirmitatibus percipiant, hoſtiumque impugnationibus reſiſtant: & ipſa eadem fons eſt innumerabilium bonorum, quæ cedunt in gloriam Dei, & commodum proximorum, ac noſtrum in omni genere boni, quod vocamus honeſtum, vtile, ac delectabile, quemadmodum ex hactenus dictis clarè colligitur. *Thure crem. Tract. 28. in Regul S. Benedicti.*

PRIMVM PATIENTIA nos in vitæ Chriſtianæ faſtigio collocat. illa 1.
enim (vt S. Apoſtol. Iacobus ait) o *opus perfectum habet:* ex qua (vt ait Gloſſ.) o *Iacob* 1. 4
oritur etiã perfectio, ad quã aſcenditur per gradus octo beatitudinũ, quas *In id. Iob.* 4.
Chriſtus D.N. in monte prædicauit: quorũ vltimus conſiſtit in PATIEN- 6. *vbi eſt*
TIA. Quæ etiam eſt lapis Lydius, in quo dignoſcũtur gradus ſanctitatis, iu- *perfectio*
xtà illud Sapientis: p *doctrina viri per* PATIENTIAM *noſcitur*. Nam in *viarũ tuarum.*
eo, quod nouit ſuſtinere, oſtendit, ſe veram ſapientiam habere, vitamque p *Prou.* 19. 11
ſuam illi accommodare.

Ex quo apparet, PATIENTIAM, certiſsimum eſſe indicium amoris, 2.
quem habemus erga Deum: cuius intuitu incõmoda huius vitæ, & aduerſa ſuſtinemus: non admittentes propter ea vllã culpam. Quare inter virtutes, quę circa huiuſmodi mala verſantur, hęc eſt primogenita charitatis. de qua dixit Apoſtolus in primo loco, q *charitas* PATIENS *eſt*: cuius primi fructus (quos idem Apoſtolus r *fructus ſpiritus* appellat) ſunt pax, & PATIENTIA. eſt enim diuino huic ſpiritui familiare, per charitatem efficere pacem in medio tribulationum; & PATIENTIAM in ipſa dolorum acerbitate. Vocatur autem fructus diuinæ huius arboris, eò quòd ſpiritus noſter, eo alatur, imò & recreetur: quia s *libenter gloriatur in infirmitatibus ſuis, vt inhabitet in eo virtus Chriſti.* q 1. *Cor.* 13. 4. r *Gal.* 5. 22. s 2. *Cor.* 12. 9

Et hinc oritur tertia eius excellentia, quia reddit nos valdè ſimiles 3.
IESV Chriſto D.N. cuius vita, vt vidimus, tota fuit exercitatio quædã PATIENTIAE. eſt autem valdè glorioſum, ſi quis Duci ſuo, Regi, ac Deo ſuo aſsimiletur, eius inſignibus induatur, ſecumq; ſemper illum habeat: Dicens cum Sponſa: t *faſciculus myrrhæ dilectus meus mihi, inter vbera mea commorabitur.* deſiderium enim eum imitandi (ait S. Bernard.) impellit me, vt ſemper de eius laboribus cogitem, coram oculis, & inter ipſa vbera mea habeam; dulcibusque affectibus eos amplectens, eorum fragrantiâ cor meum confortem: vt myrrhæ faſciculum, quem ipſe mihi attribuit, portare valeam. t *Cant.* 1. 13. *Serm.* 43 *in Cant.*

4. HVC accedit, quod PATIENTIA reddat nos similes martyribus, qui per eam consecuti sunt hanc excellentiam: & per eandem licebit nobis excellentiam illam obtinere, & martyrij cognomen promereri. Nam (vt S. Chrysostomus ait) non est leue martyrium, quod quis inter grauissimos dolores, qui ad iras & blasphemias prouocant, ita se ipsum contineat, & refrenet: vt nec faciat, nec dicat aliquid, homine Christiano indignũ: & paulò pòst: Fer ergò forti & generoso animo, quæ accidunt: hoc enim est tibi martyrium: ac propterea S. Iob martyris laudẽ promeritus est, quòd dolores, & calamitates forti animo perpessus sit: *cuius sufferentiam* S. Iacobus Apostol. simul cum Regis martyrum patientia nobis ob oculos ponit, tanquam exemplar quod imitemur.

In Psal. 127 circa mediũ.

Et homil. 1. in 2. ad Cor. & hom. 5. ad popul.

u *Iacob. 5. 11.*

5. Ex quo fit, vt PATIENTIA gloriosas obtineat de maximis nostris inimicis victorias. siquidem non solùm homines vincit, sicut Martyres tyrãnos vicerunt, & eorum carnifices; sed eâdem (vt S. Gregor. perpendit) qui alios vincebat, vincit se ipsum, ac de suis propensionibus, & animæ perturbationibus triũphat. Quamobrem dixit Sapiens: x *melior est* PATIENS *viro forti: & qui dominatur animo suo, expugnatore vrbium*; & ipse Saluator: y *in* PATIENTIA (inquit) *vestra possidebitis animas vestras.* hac sentẽtia insinuans impatientiam, ab earum possessione nos expellere. Infirmus enim impatiens à suo humore vincitur, & possidetur à perturbatione, cui se tanquam mancipium in pugna, quam cum illa habet, victum tradit. At PATIENTIA de omnibus triumphat, iubet, prohibet tanquam Domina suis potentijs; cui omnes obediunt, seseque prosternunt. O PATIENTIA (ait S. Augustin.) *tu omnia vincis aduersa, non colluctando, sed sufferendo; non murmurando, sed gratias agendo.*

3 p. Pastoralis Admon. 10.

x *Prou. 16. 32*

y *Luc. 21. 19*

Serm. 32. ad Frat. in Eremo.

6. Ex hoc PATIENTIAE bono aliud suauissimum oritur: quod omnes dolores faciat valdè tolerabiles; & vt labores minùs premant: sicut è contrà, impatientia omnia facit grauiora & molestiora; & in causa est, cur etiã sint prolixiora: quia Deus pęnã protrahit, queẽadmodum ipsa culpa dilatatur. Quam ob causam dolor in Inferno & intolerabis est, & æternus: eò quòd damnatus, qui illos sustinet, sit impatientissimus. Quare impatientes, (vt ait S. Augustinus) dum pati repugnant, non se liberant à malis: sed ea sibi faciũt grauiora. at PATIENTES, qui potiùs tolerare volunt, quàm peccare: faciliùs ferentes mala leuiora, hoc est ipsas pęnas; euadũt maiora, ipsas scil. culpas, in quas ipsos deijceret impatiẽtia. ita enim Sapiens; z *qui impatiens* (inquit) *est sustinet damnũ*. Impatiens enim infirmus vermem deuorat, qui eius conscientiam rodat; & cor tanquam acerbum, & turbatissimũ mare inquietum reddat: PATIENS autem magna quiete, & securitate fruitur: quam illi adfert sua PATIENTIA. nam (vt idem Sapiens ait) a *secura mens, quasi iuge conuiuium.*

Lib. de bono patientiæ, cap. 2.

z *Prou. 19. 19.*

a *Prou. 15. 15.*

EX QVO etiam oritur, vt PATIENTIA liberet à multis æternis, & gloriæ coronam obtineat, cum excellentia singulari. Per eam enim (ait S. Augustinus) inferni portæ occluduntur; paradisi reserantur, eam ex corde diligentibus: Per eandem (ait S. Hieronymus) impleri, quod Christus Seruator noster monuit, cùm dixit: b *regnum cœlorum vim patitur, & violenti rapiunt illud.* Qui autem sunt hi violenti, nisi, qui aduersa tolerantes, vim sibi ipsis inferunt? nam etsi in lecto iaceant corpore debiles: sunt tamen spiritu fortes: & ita tolerantes dolores, magna vi rapiunt. c *regnum Dei,* quod est *iustitia, pax, & gaudium in Spiritu Sancto*: portásque aperiunt cœli Empyrei, vt ingrediantur ad corregnandum cum ipso Christo. — *Supra.* — b *Mar. 11. 12.* — c *Rō. 14. 17.*

PROPTER hanc vim & efficacitatem, quam habet PATIENTIA, assimilatur valdè ipsi DEO, in eo, quod bona educat ex malis conuertendo hæc in materiam, & augmentum insignium virtutum: quas generat, tanquam mater; fouet, tanquam nutrix; protegit, vt murus; perficit, vt Magistra: & præbens perseuerantiam, dat omnibus coronam. Tolerans molestiā, quam tibi adfert fames & sitis, acquiris temperantiam, & abstinentiam: & ita facis tibi facilè ieiunium; tolerans molestiam, quam adferunt iniuriæ, & cōtemptus à tuis inimicis illati, comparas tibi humilitatem, & auges charitatem; tolerans paupertatis miserias, cohibes cupiditatem: & ita seruas iustitiam, vt nemini inferas nocumentum. PATIENTIA (ait S. Cyprianus) est, quæ iram temperat, linguam refrenat, mentem gubernat, pacem custodit, disciplinam regit, libidinis impetum frangit, tumoris violentiam comprimit " incendium simultatis extinguit, coërcet potentiam diuitum, inopiam pau- " perum refouet, tuetur in virginibus beatam integritatem, in viduis labo- " riosam castitatem, in coniunctis & maritatis, indiuiduam charitatem: " facit humiles in prosperis, in aduersis fortes, contra iniurias & contumelias " mites. docet, delinquentibus citò ignoscere; si ipse delinquas, diu & mul- " tùm rogare: tentationes expugnat, persecutiones tolerat, passiones & martyria cōsummat. Hæc S. Cyprianus. Quamuis autem PATIENTIA omnes prædictos effectus proferat in omni genere laborum & calamitatum: eminenter tamen eos manifestat in infirmitatibus, & acutis doloribus: vbi magnæ sunt eosdem exercendi occasiones. Quare illa est, quæ respondet querelis, & interrogationibus afflictæ NOEMI dicentis: *Cur vocatis* d NOEMI, *quam Dominus humiliauit, & afflixit omnipotens?* ô anima, (ait patientia) quid lamentaris? attende benè, quid dicas: ego enim sum, quæ hoc tibi nomen impono; præbeoque pulchritudinem, quam illud significat. Nam licèt exteriùs turpis videaris, cum tanta laborum multitudine: ego tamen pulcherrimam te efficio interiùs cum multitudine virtutum. Es pallida & macra corpore ob infirmitates: at ego magnam tibi pulchritudinem tribuo, & in fortitudinem in spiritualibus bonis; ego acerbitatem tuam in dulcedinem — *Tract. de bono patie. circa finem.* — d *Ruth. 1. 21*

conuerto;& tuam miseriam in magnam fœlicitatem. nam ego te obedientem efficio, humilem, temperatam, modestam, alijs compatientem, & omnium, etiam hostium amantem. Desine itaque conqueri, nomenque NOEMI, & *pulchræ* cognomen admitte: *Deus* enim te *humiliauit*; vt per me exaltaret; & *Omnipotens afflixit te*, vt mei causa te consolaretur.

CAPVT V.

PERFECTIONIS DETRIMENTA QVAE ex infirmitatibus & conualescentia oriuntur: & ratio eis occurrendi.

CVM HACTENVS commoda & vtilitates retulerimus infirmitatum, & præclaros fines, quos DEVS D. N. per eas intendit: operæ precium nunc est, earundem pericula ac detrimenta recensere, quæ ex eisdem contra perfectionem oriuntur; vt ea præueniendo, auertamus. Sæpè enim, quod DEVS in vtilitatem nostram statuit: hoc nos ex incuria conuertimus in detrimentum. Et experimur in multis infirmis & valetudinarijs, infirmitatem corporis etiam spiritui communicari, & efficere, vt ipsa anima vitijs & imperfectionibus inficiatur, & infirmetur: tum quòd desint illi orationis & meditationis exercitia, quæ illam sustentabant, & excitabant: tum quòd spiritus debilis infirmo corpori immersus non aliud cogitet, quàm de solatio & recreatione sua: ad quam quærendam & obtinendam, sensualitatis & cupiditatis passiones relaxantur: sicut è contrà iræ, & impatientiæ perturbationes, cùm deest aliquid eorum, quæ desiderat. murmurando (vt ait Hugo de S. Victore) de morbi grauitate, de medicamentorum acerbitate, de insipiditate ciborum, de infirmariorum & medicorum incuria: Et in singulis horum quatuor plures inuenit occasiones conquerendi, & impatienter ea ferendi. quibus admiscentur multæ suspiciones, & iudicia temeraria: quæ eius anxietates, melancholias, & iras augent in eos, qui ipsius curam gerunt: & exaggerat, si qui sunt, defectus: alios verò mille, qui verè non sunt, sibi confingit; & molestias, ac difficultates, quas patitur, mirum in modum exaggerat. Quæ tamen oẽs culpæ potiùs ex spiritus, quàm ex corporis infirmitate oriuntur: Ipse tamen huic omnia tribuit: vt, quicquid caro appetit, obtineat; & eandem tanquam excusationis pallium accipit, ad occultandum aut excusandum malum, quod ipse facit; aliorum potiùs incuriæ, & infirmitatis grauitati, imò quodammodo ipsimet DEO, qui eam misit, illud attribuendo. Nam quemadmodum Adamus culpam suam excu-

Lib. 1. de claustro animæ c. 12.

ſauit, dicens: e *mulier, quam dediſti mihi ſociam, dedit mihi de ligno, & comedi*: quaſi dixerit, tu Domine huius mei lapſus es cauſa: eò quòd talem mihi mulierem dederis ſociam: ita infirmus dicit: infirmitas, quam mihi miſiſti, cauſa eſt, cur talia faciam. quod ſi tu tanto onere non me preſsiſſes: non frangerem ego iugum tuum. Sed Adami filio non patrocinabitur excuſatio, quæ parenti non profuit: nam infirmitas non cogit liberum arbitrium, nec plus onerat premitve, quàm poſsit homo ferre abſque peccato. Quare, ſi oneri ſuccumbit, propterea id ei euenit, quod non recurrat ad ipſum Dominvm, qui impoſuit, vt auxilium præbeat ad portandum: ſed arroganter præſumit ſolus portare eo modo, quo proprius illi ſpiritus dictat. e Gen. 3. 12.

Hinc verò duo alia incommoda oriuntur, quæ tendunt ad contraria extrema. alterum eſt eorum, qui in ſuis infirmitatibus omnem ſuam cogitationem & fiduciam conſtituunt in remedijs medicorum; obliti ipſius Dei, qui præcipuus eſt omnium medicus. Quemadmodum fecit Rex f *Aſa cùm ægrotaret dolore pedum vehementiſsimo, & nec in infirmitate ſua quæſiuit Dominum, ſed magis in medicorum arte confiſus eſt*. Sed benè dicitur, quòd infirmitas fuerit pedum, per quos affectus animæ & greſſus vitæ eius ſignificantur. Hi enim verè magis infirmabantur, quàm corporis pedes. Sed ille non intellexit, quid Deus per illum dolorem illi ſignificaret: voluit enim Devs illum monere, vt ad ſe rediens prauos ſuos greſſus, vitamque corrigeret; & ad verum cœleſtem medicum pro vero remedio recurreret. ſed quemadmodũ ſtupidus quiſpiam, cùm in hanc partem vocatur, in aliã ſe conuertit: ita ille à Deo vocatus, vt ipſum quæreret; ipſo neglecto, ad terrenos medicos ſe conuertit: in quibus totam ſuam collocat fiduciam, contemnens diuinæ ſapientiæ artem, pro arte medicinæ terrenæ. f 2. Par. 16. 12.

Sed neque in hoc ſatis rectè incedunt infirmi, iudicij & voluntatis ſuæ tenaciſsimi: qui in alterum extremũ inclinantes, & corrigere, & docere volunt etiam ipſos medicos; eoque deducere, vt quod propria ipſorum voluntas & appetitus deſiderat, ea medici præſcribant: non tam periti & prudentis medicici arti innitentes, quàm proprio ſuo iudicio, & ſenſuum appetitioni: quemadmodum infirmus ille g *Naaman* Syrus, qui Eliſæi prophetæ conſilium ſequi recuſabat, quo à lepra ſanaretur; volens aliud ſequi, quod proprium iudicium illi dictabat. Ex quo inobedientiæ & querelæ oriuntur multorum infirmorum, arrogantium ſibi artem medicam: eò quòd cupiãt medicamenta accommodare ſuis apprehenſionibus, & appetitionibus: qua ratione producũt magis & augent proprias infirmitates, & earũ moleſtias. g 4. Reg. 5. 11.

Haec Lepra ſolet etiam adhæreſcere ijs, qui exiſtimant ſe eſſe ſpirituales. Qui, cùm deberent eſſe Chriſti diſcipuli, facti ſunt (vt S. Bernardus

Serm.30. in ait) discipuli Hypocratis: & ex Christi schola transierunt ad scholam Ga-
Cant. leni. quare totum suum studium, & curam ponunt in procuranda corporis
sanitate, & vita: non tanti facientes animæ salutem: Et præscripta cœle-
stis medici pharmaca abijciunt, vt terreni pręscripta sequantur; nō quidem
omninò manifestè, sed occultè, pallio scilicet conseruandæ sanitatis, ad ser-
uiendum vlteriùs, & meliùs eius largitori: adferentes pro se illud Dauidis:
h *Psa.58.10.* h *fortitudinem meam ad te custodiam:* quia non ob delitias meas, sed ob tuum
seruitium illam appeto.

§. 1. *Sex remedia contra hæc incommoda.*

I. INCIPIAMVS horum, in spiritu potiùs, quàm in corpore, infirmorum
curationem à præscripto illo ac decreto, quod cœlestis Prothomedicus
i *Mat.16.25* suis constituit discipulis dicens: i *qui voluerit animam suam saluam facere, per-*
k *Ioa.12.25.* *det eam: qui autem perdiderit animam suam propter me, inueniet eam.* k *& in vitam*
æternam custodit eam. sed quomodo eam perdet? id faciet (ait S. Bernardus)
aut vitam suam tradendo in mortem, sicut Martyr; aut eam affligendo, si-
l *Rom 8 13.* cut pœnitens: quamuis genus quoddam sit martyrij, l *si spiritu facta carnis*
mortificentur. Noli errare sed certò tibi persuadeas: te non posse in hac vita
esse perfectum Christi discipulum: nisi alterum ex his Martyrium, aut v-
trumque corpus tuum subeat. Nam aut tolerandum tibi est martyrium do-
lorum, & firmitatum quas Deus tibi miserit; aut, si corpore sanus viues, sub-
eundum tibi est martyrium pœnitentiarum & afflictionum, quas tu ipse
spontè subibis. Et fortè volet DEVS, te infirmari: quia, cùm sanus es, mul-
tùm tibi indulges; aut indulgeres, si non infirmareris. Quod si vtrumque
Martyrium effugere studeas, non Christi, sed Epicuri discipulus eris, car-
nis scholam frequentans: m *cuius prudentiam* S. Apostolus dicit, *esse mortem,*
m *Rom.8.6.* *& carnis sapientiam inhibitam* esse DEO: *legi enim Dei non esse subiectam.* sed re-
n *Cap.13.14.* bellem: quia tota illa in eo est, vt n *curam eius facias in desiderijs*, & propen-
sionibus eius explendis. Non id dico, vt tu ipse infirmitatem quæras, aut
culpabilem eis præbeas occasionem: sed vt sanctos Martyres imiteris. qui
In Apologia (vt S. Athanasius ait) prudenter subducebant se ab ira Tyrãnorum & carni-
pro sua fuga ficium: quando autem Deus illos eorum manibus tradebat: cum hilaritate
Martyrium acceptantes, patienter tormenta tolerabant: ita etiam, quod in
te est, prudenter debes sanitatem tuam conseruare, morbumque præueni-
re: si tamen Deus corpus tuum doloribus & afflictionibus tradiderit: am-
plectere cum gratiarum actione hoc Martyrium; & molestias, quæ solent
ipsas ægritudines comitari: patienter omnia tolerando, & magnæ fœlici-
tati tuæ tribuendo, quòd Martyrum Regem, saltem in hoc dolorum Mar-
tyrio imiteris qui fortè dignus non es, eum in Martyrio sanguinis imitari.

COGITA,

Cogita, te arborem esse, in o *monte myrrhæ* plantatam iuxta Iesum Christum Saluatorem tuum, qui in eodem monte semper habitauit. Et quemadmodum, quando huiusmodi arbores parum myrrhæ per poros proprios distillant, excorticantur in aliquibus partibus, & punguntur, vt distillent copiosiorem: ita Devs D. N. videns te, dum sanus esses, ne te ipsum vinceres, parum myrrhæ mortificationum spontè proferre: voluit infirmitatibus ac doloribus te pungere: vt in eis te exercendi occasionem haberes. par est autem, operam dare: vt sis Myrrhæ arbor valdè fæcunda & copiosa in patientia: & ne in spinam degeneres ob impatientiam: tuis alios querelis pungendo, malisque tuis exemplis eorum conscientias lædendo. 2. o Cant. 4. 6. Ex Plinio lib. 12. c. 14.

Cogita, quatuor illas res, quæ sunt in infirmitate, esse instar quatuor stylorum, quibus Deus te pungit: non vt alios tu mortifices; sed te ipsum, in tolerandis corporis doloribus, medicamentorum acerbitate, fastidio, siti, & infirmariorum negligentijs. Nam licèt huiusmodi aduersis imponat tibi spineam coronam in hac vita; simul tamen fabricat tibi magnæ gloriæ coronam in altera: quam per patientiam consequeris: & per eandem corpori tuo dabit quatuor gloriosas dotes, faciens illud immortale, impatibile, agile, & spirituale ac splendidum; & sic omnibus tuis laboribus finem imponet in æternum; p *dans* tibi (vt ipse promisit) *coronam* hanc præclaram pro afflictione, quam sustinuisti; & *pro cinere*, quo te operuisti. Quod etiam dixit Christus Dominus S. Catharinæ Senensi, apparens ei cum duplici corona, altera spinarum in vna manu; altera rosarum in altera: dicens, vt alteram earum sibi eligeret, quam vellet in hac vita; ita tamen, vt, quam nunc reijceret, reciperet in altera vita. Illa verò ex eiusdem Domini, qui eas ostendebat, inspiratione, spinarum coronam elegit, & absque vlla mora capiti suo infixit: vt suo sponso, qui simili coronatus fuerat, similior euaderet: alteram verò rosarum, in alteram vitam reijecit: in qua flores nunquam marcescunt, nec prosperitates finiuntur: quia sunt æternæ. ó si huiusmodi electionem facere posses, gaudens, te in isto lecto sic coronatum iacere spinea corona, quam tuus Saluator tibi imposuit! 3. p Isai. 61. 3. In eius vita.

tanta enim eius est charitas, vt sæpiùs etiã in hac vita, dum spinam corpori infigit, rosam simul in spiritu inserat: conuertens scilicet spinam in rosam: vt ægros ipsos magis in infirmitate recreet, quàm ipsi sani recreentur in sanitate; maiusque tribuat eis in dolore solatium, quàm alij habeant in requie. Et quia hoc non intelligis, tu ipse es in te crudelis; maximumque tibi adfers detrimentum, cùm te tanto solatio priuas. Id enim significauit sapiens, cùm dixit: q *qui impatiens est sustinebit damnum*. cùm enim paruum damnum ferre recusas, cogeris multa & grauiora in corpore & anima, in hac & futura vita tolerare. quot enim comoda diximus adferre Patientiam: tot incommoda adfert, quæ illi aduersatur impatientia. repellit enim hæc omnia 4. q Pro. 19. 19.

commoda, quæ illi erant à DEO, ab eius Angelis, & alijs hominibus ventura: Qui, licèt ex propensione sua commiseratione tangantur: solent tamen impatientem huiusmodi infirmum euitare. Contrà verò etiam duriores propendent ad commiserationem eius, quem vident esse valdè patientem. Propterea enim Christus D.N. dixit: r *canes linxisse vlcera* patientis *Lazari:* quia enim nec panniculū habebat, quo ea tergeret; nec medicamenta, quibus curaret: disposuit prouidentia diuina, vt canum linguæ loco mollis panniculi, & suauium medicamentorum, illi mederentur: vt & sordes purgarent; & dolorem, quo afficiebatur, lenirent. Vt ex hoc intelligas diuinam prouidentiam etiam crudelia corda vt canes immutare, & emollire, vt infirmis patientibus compatiantur, & ministrent.

r Luc. 16. 21.

5. HVIC PATIENTIAE spiritui coniungere debes spiritum OBEDIENTIAE, vt medicis obtemperes in omnibus, quæ prudenter in tuam sanitatem constituunt: etiamsi aspera illa sint, ac sensui ingrata. extollenda verò est intentio tua ad finem sublimiorem. non enim hæc obedientia propter sanitatem solam est præstanda: (nam hoc & gentiles & peccatores faciunt) sed quia Deo placet, gratumque est, quòd medico obedias: siquidem ipse dixit: ſ *honora medicum propter necessitatem:* quia eo opus habes: *etenim illum creauit altissimus:* qui honor non solùm consistit in reuerentia, qua dignus est; aut mercede, quæ illi debetur: sed etiam in obedientia qua paretur ei in ijs, quæ circa meam sanitatem præscribit: nam qui in ijs ei non obtemperat: eundem contemnit, quasi parui faciens eius peritiam, & quæ præscribit. alioquin, cùm tuam sanitatem adeò desideres: non negligeres, quod ille præscribit. Hoc monitum spectat magis ad eos religiosos, qui ex legibus suis habent, vt ægritudinis tempore obediant medicis corporis dirigentes scilicet eam obedientiam ad finem ipsius religionis. Quemadmodum S. Bernardus, cum à suo Abbate iuberetur obedire cuidam rustico, qui se obtulit ad eum curandum; quamuis ille, quædam valdè disparata præscriberet, subijciebat ipse suum iudicium, eique ita in omnibus parebat, atque si ipsemet DEVS eadem iuberet.

ſ Eccli. 38. 1.

In eius vita.

6. Ex quo fit, quòd hæc obedientia non debeat præstari, collocando propriam fiduciam in ipsis medicis; sed in prouidentia DEI, t *à quo est omnis medela.* ipsius enim est efficere, vt medici scopum attingant; & medicamenta suam habeant efficacitatem: eum in modum, quo dixit Apostolus: u *neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat: sed qui incrementum dat Deus.* ita neque medicus, qui aliquid præscribit; neque infirmarius, qui illud exequitur, sanitatem dant ægroto; sed ipse DEVS, qui eos dirigit: vtens eorū industria; addens verò, quod illis deest: vt adhibita remedia, suum effectum consequantur. ac propterea sæpè adfert sanitatem per media, quæ videntur con-

t Eccli. 38. 2.

u 1. Cor. 3. 7.

traria,

traria,& repugnantia, x *posita.* exempli causa, *massa de ficis* calida *super vulnus* calidum, vt *sanaretur*;& y *liniendo lutum ex sputo super oculos caeci, vt visum reciperet*;extrahendo; z *fel* ex intestinis piscis, ad *sanandum oculos, in quibus esset albugo.* Et propterea dicitur, etiam aqua ei mederi, qui sit aliàs superuicturus: nam si Deus vult sanitatē reddere; id ea via facit, de qua minùs cogitatur: quæ vt plurimū est, obedientia prudentibus & Christianis medicis exhibita: quia nō faciet Deus infirmis inobedientibus, & proprias voluntates sequentibus, sicut noluit sanari a *Naaman*, donec se subijceret & obediret Eliseo. Refert tamen non parum, ꝙ medici arti suæ virtutē etiā coniungant; & industriæ, ac diligentiæ humilem in Deo fiduciam: orantes, vt feliciter euenire iubeat, quę ipsi præscribunt. quemadmodum monet Ecclesiasticus, de eis dicens; b *ipsi verò Dominum deprecabuntur, vt dirigat requiem eorum, & sanitatem propter conuersationem illorum.* & ita ipsis medicis expedit ratione officij sui, quod multis aliàs erroribus & periculis est expositum. ac propterea fauore & auxilio Dei opus habent, ne in illa incidant, cum iactura etiam suæ opinionis, eò quòd plus æquo arti suæ tribuerint.

x *Isa.* 38.21.
y *Ioan.* 9.6.
z *Tob.* 6.9.
a 4.*Re.*5.14
b *Eccl.*38.14

§. 2. *Remedia incommodorum conualescentiæ.*

SED VT ad ipsos infirmos redeamus, necesse est, eos cognoscere impugnationes inimici in reliquijs infirmitatum; & nominatim in conualescentia. in qua solent vt plurimùm in quinque vitia impingere: gulam scilicet, otiositatem, relaxationes prophanas: inconstantiam in ijs quæ benè proposuerant, dum infirmitate premerentur; obliuionem, & ingratitudinem beneficiorum acceptorum.

GVLA est veluti dux, prætextu necessitatis, ad vires deperditas reparādas. excedunt enim hoc nomine tam in quantitate, quàm in qualitate ciborum, cùm detrimento virtutis temperantiæ: imò aliquando etiam ipsius recuperatæ sanitatis. 1. Gulam sequitur OTIOSITAS, ex prætextu debilitatis: 2. quare nimio somno indulgent, aditumq; pigritiæ prębent, ac tædio piorum exercitiorum, orationis, & familiaris cum Deo consuetudinis, à quo sanitatem receperunt. Et quoniam Dæmones statim accurrunt ad otiosos: non negligunt, eos, ad malas cogitationes, & inutilia desideria incitare. De huiusmodi.n. infirmis, & valetudinarijs, valdè aptè intelligitur dictū illud sapiētis: c *in desiderijs est omnis otiosus*; variarū sc. deliciarū, & inaniū colloquiorū, ac recreationū. Nā statim Sathanas, proponit illis RECREATIONES aliquas vitiosas, & PROPHANAS, suiq; status ac ꝓfessionis indignas. ad quas 3. tamen facilè accedunt, quasi infirmitas potestatē eis faceret videndi, audiendi, & de omnibus, quæ illis in mentem veniūt, colloquendi; aut etiam faciendi, quod ipsos aliàs non decet. Ex quo prouenit vt ipsamet d *desideria*, (vt idem Sapiens dixit) *ipsos occidant*, crucient scilicet culpis, & earum re-

c *Pro.* 13.4. *iuxta LXX.*
d *Pro.*21.25.

morſibus. Hinc etiã oritur, vt feruentia illa PROPOSITA, quæ in infirmi-
4. c Iob. 15. 33. tate conceperant, FRIGESCANT, ſintque quaſi c *oliua proijciens florem ſuum.* Cùm enim DEVS ita infirmum emolliuerit, vt flores bonorum propoſitorum produceret. Is in conualeſcentia ita eos proijcit à ſe, vt nullum fru-
5. ctum adferant. Et ita incidit in quintum vitium, quod eſt *ingratitudinis* beneficiorum acceptorum à Deo in decurſu infirmitatis, & modo, quo ab ea fuit liberatus: nec eorum aliter eſt memor, quàm vt cum iactantia quadam & ſuperbia eis referendis recreetur: non dans gloriam DEO, cuius verè eſt; nec gratias agens, quas propter illa meritò debuit.

HORRENDVS eſt caſus Regis Ezechiæ: cui DEVS in ægritudine adeò fauit ob lacrymas, cum quibus orauit: vt, cùm adeò prodigioſo miraculo, quale ſuprà retulimus, illi dederit ſanitatem, pro cuius gratitudine, laudis canticum valdè pium cecinit. & nihilominus addit Scriptura diuina: e *ſed non iuxta beneficia, quæ acceperat, retribuit: quia eleuatum eſt cor eius, & facta eſt contra eum ira.* Nam cùm f *Rex Babylonis miſiſſet ad eum literas & munera,* vt de recuperata ſanitate illi congratularetur; & intelligere poſſet miraculum, quod in ea recuperanda DEVS fecerat: Ezechias inaniter *lætatus* ea legatione, *oſtendit legatis,* non ſine iactantia, *omnes* ſuas diuitias, & *theſauros*; retulitq; miraculũ, quod illi ſcire cupiebant: non dans gloriam Deo, qui fecerat; nec eius magnalia prædicans cum intentione & zelo legatos ipſos, & reliquas prouinciæ eorum gentes conuertendi, vt verum DEVM agnoſcerent, & adorarent; eiique, vt par erat, ſeruirent. Quam ob rem adeò eſt Deus iratus: vt ſtatim miſerit ad eum Iſaiam Prophetam, à quo culpæ ſuæ grauitatem agnoſceret. (adeò enim vanitas eum excæcauerat, vt culpam ſuam non agnoſceret) minatuſque eſt illi horrendas pœnas, quas Deus ſtatim miſiſſet, niſi humili ſua pœnitentia eas præueniſſet; &, vt in aliud tempus differrentur, impetraſſet. Illud verò magnum meritò incutit metum, quod in eo caſu addit Scriptura: g *dereliquit eum Deus, vt tentaretur; & nota fierent omnia, quæ erant in corde eius:* quaſi diceret: elatus fuit ſuperbia intus in corde ſuo, ob acceptos à Deo fauores, & beneficia: ſuis ea meritis tribuens. ideoque permiſit Deus tentationem illam: vt ſuperbia, quæ latebat, prodiret exteriùs, & agnoſceretur ac curaretur. Si igitur hæc Regi adeò zeloſo & ſancto euenerunt: quomodo non timebunt, qui ex ſuis infirmitatibus conualuerunt, magnaque à Deo beneficia perceperunt; ſi ingratos ſe præbeant, & acceptis beneficijs abutantur? Noli multum inaniter tribuere bonis affectibus, ac deſiderijs, quæ in tua infirmitate concepiſti: non enim quidquid ſplendet eſt aurum; nec deſideria illa & animi propoſita Deo ſeruiendi adeò ſunt ſolida, & firma: ſicut tu exiſtimas, nec humilitati innituntur, quam tu cogitas. Vt ergo hunc errorem deponas, accedit deſertio à Deo; & permittit tentari te, & ſuccumbere. idque interdum non

e 2. Para. 32. 25.
f 4. Re. 20. 12. Iſai. 39. 1.
g 2. Par. 32. 31.

vehe-

vehementibus tentationibus, sed leuibus, ac facilibus: quales fuerunt huius Regis. vt ipsa experientiâ agnoscas, quanta tua sit imbecillitas, & miseria. siquidem paruæ adeò occasiones sufficiunt, ad te in magna vitia deijciendum; & ex ipsis diuinis beneficijs nouorum peccatorum occasionem cum superbia, & ingratitudine sumendam.

Ex alieno igitur periculo disce, cautus esse: daque operam, vt bono- 1.
rum desideriorum flores, quæ Devs tibi in angustijs infirmitatis dedit, fructum statim proferant: executioni ea mandando, quantum licebit; & fidelem te præbendo in exequendis bonis inspirationibus in gratiarum actionem, ob sanitatem, à Deo propterea forte collatam, quòd te ad eas exequendas obtuleris.

Memor esto, Christum D.N. non sine causa, cùm duos infirmos in suis 2.
grabbatis iacentes, pedum & manuum vsu priuatos, sanitati restitueret, vtriq; dixisse: h *tolle grabbatum tuum, & ambula: eosq́; statim grabbatum ipsum* h Marc. 2. 11
supra se sustulisse, & ambulasse. vt intelligas: quando Devs sanitatem tibi Ioan. 5. 9.
impertit, suamque voluntatem inspirat: debere te meritò in gratiarum actionem statim illam exequi, etiamsi onus sit graue: nam, qui sanitatem dat, vires quoque dabit, ad pondus tollendum, quod cum illa imponit. Quòd si Dæmon, aut caro tua, & praui consiliarij, dissuadeant: responde, quod Paralyticus ille, cum reprehenderetur, quòd grabbatum suum tolleret in die Sabbathi: dixit enim: *qui me sanum fecit, ille mihi dixit: tolle grabbatum tuum, & ambula*. & hoc mihi satis est, vt id præstem. Quòd si in hoc fidelis non eris: meritò potes pęnam timere, quam eidem Paralytico Christus Dominus fuit minatus dicens: *iam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat*.

Accipe exemplum eius quod facere debes, in S. illo viro Servvlo 3.
paupere & infirmo. de quo S. Gregorius hæc refert: quod vsque ad finem 4. Dialog.
vitæ in grabbato paralyticus iacebat; nec stare poterat; nec vnquam in le- c. 14.
cto surgere, vel ad sedendum valebat: nunquam manum suam ad os deducere, nunquam sepotuit in latus aliud declinare: nec tamen propterea otiosus vnquam erat. & cùm nequaquam literas nosset: ex Eleemosyna tamen, quam accipiebat, Scripturæ Sacræ sibimet codices emerat: & religiosos quosque in hospitalitatem suscipiens, hos coram se legere, studiosè faciebat. factumque est, vt iuxtà modum suum plenè Sacram scripturam disceret: vt seorsim eam meditaretur. studebat autem semper, in dolore gratias agere; hymnis Deo, & laudibus, diebus ac noctibus vacare. Quamobrem promeruit in hora mortis Angelorum laudes in cœlo audire: ad quas, dum aurem cordis intenderet, Sancta illa anima carne soluta est. Quâ scilicet exeunte, tanta illic fragrantia odoris aspersa est: vt omnes, qui illic aderant inæstimabili suauitate replerentur, quousque corpus eius sepulturæ trade-

„ retur: in testimonium gloriæ, qua eius anima fruebatur, ob dolores, quos in terra fuerat perpessus. Ex quo exemplo, intelliges, feruenti etiam pauperi non deesse, vnde posit Eleemosynas facere: & licèt ægroto, occupationem tamen non deesse; & ignarum, inuenire tamen industriam, qua sapiens euadat; & quamuis Paralyticum, & manuum ac pedum vsu priuatum: habere tamen cor & linguam liberã ad laudes diuinas decantandas; & gratias continuas Deo suo in medijs suis doloribus agendas. Quod si DEVS ab illis calamitatibus eum liberet: perdurare tamen in diuinis laudibus, ob nouam causam ac titulum, quo ad eas agendas se videt obstrictum.

4. ESTO denique memor Samaritani illius, quem CHRISTVS Dominus noster cum alijs nouem socijs à lepra mundauit; & tamen solus redijt, i *cum magna voce magnificans Deum*, gratiasque ei agens. cuius fidem animique gratitudinem ipse Christus approbauit; reliquorum verò nouem ingratitudinem & doluit, & reprobauit: quòd cùm essent Israelitæ, magisq; propterea tenerentur ad gratitudinem: eam tamen ingrati neglexissent; non agnoscentes beneficium, nec bonum socij exemplum sequentes. Vt plurimùm enim, ex infirmis, qui sanitati restituuntur, etiamsi in petenda sanitate feruentes omnes sint, & importuni: plurimi tamen sunt in gratiarum actione negligentes. Tu autem da operam, vt sis ex numero paucorum, feruentior in agendis gratijs; quàm in petendis: vt DEVS cœlestia sua dona tibi multiplicet; sicut solet ijs, qui se gratos ostendunt.

i *Luc.* 17.15.

CAPVT VI.

VLTIMA AD MORTEM INFIRMITAS, & horrendæ illius horæ tentationes, earumq; remedia.

QVAMVIS Sathanas nostræ perditionis auidissimus, toto vitæ nostræ decursu non cesset, horrendis nos tentationibus aggredi, vt suo loco dicemus; & multò minùs officiũ hoc negligat tempore aliarum infirmitatum: in vltima tamen, quæ illum non latet, a *iram* suam *magnam* magis ostendit: *sciens quod modicum tempus habeat*, ad nos aggrediẽdos: &, nisi tunc nos vincat, in æternum se victum mansurum. Cuius horrendi conflictus depicti sunt in illa visione, quam refert S Ioannes in Apocalyp. dicens: b *Ecce vidi equum pallidum, & qui sedebat super eum, nomen illi*

a *Apoc.* 12. 12.

b *Apoc.* 6. 8.

MORS;& INFERNVS *sequebatur eum.* Quis in illo certamine equus est pallidus, nisi corpus infirmum, macrum, ac decolor ex infirmitate? quis verò illi cum MORTIS cognomine insidet, nisi MORS ipsa: quæ aculeum & calcar lethali ægritudini addit: qua tyrannicam suam furiam exequatur? & quis INFERNVS ille, qui eum sequitur, nisi sepulchrum, in quod corpus defertur; & æternus carcer, in quem anima misera detruditur: quæ se tentatori ad pugnandum cum ipsa accedenti, dedit. Triplici enim horrendarum tentationum genere eam aggreditur, ob trium prædictarum rerum timores: quibus ad impatientiam, diffidentiam, & alia innumera peccata eam prouocat, & impellit.

PRIMAE tentationes oriuntur ex corporis infirmitate; & ijs, quæ illam comitantur. Nam continui dolores, cibi inappetentia, sitis anxietas, febris æstus, defectus somni, somniorum deliria, medicamentorum acerbitas, & variorum remediorum cruciatus, multò magis tunc premunt, & sunt quasi milites tentatoris; qui, vt corpus ipsum oppugnant, donec prorsus destruant: ita miserum spiritum vrgent, vt deijciant in tristitias nimias, anxietates, & agonias: ex quibus maiores oriantur iræ, impatientiæ, murmurationes, & querelæ in eos, qui ipsi assistunt: imò interdum etiam in ipsum Deum. Quò autem maior est sanitatis amor: eò tentatio est terribilior: quæ ipsam infirmitatem ita auget: vt etiam prohibita media desideret; contemnens Dei legem, vt corporis molestiam possit alleuiare. quemadmodum c *Rex* ille, qui, *cùm ægrotaret, misit nuncios suos, vt consulerent Beelzebub Deum Accaron, quasi non esset Deus in Israel.* Quamobrem miserè in peccato suo mortuus est. 1.

c 4. *Reg.* 1. 2. 6.

POST has tentationes, valdè premunt secundæ, ex d MORTIS timore ortæ: cuius *memoriam* dixit Ecclesiast. *amaram esse homini pacem habenti in substantijs suis,* resque huius vitæ diligenti: sed quanto erit amarior eius præsentia, quã iam iam videt imminere: præcipuè si in flore suæ ætatis eueniat; videatq; abscindi se, cũ incipiebat hac vita frui? mors .n. (ait S. August.) adeò molesta est & acerba: vt nec verbis explicari, nec vllis industrijs euitari possit. Huic acerbo adeò timori tria alia tentationũ agmina cõiunguntur, orta ex bonis, in quib⁹ affectum & amorem suũ repositum habet. Impugnat enim dolor, ex discessu à filijs, aut vxore, aut marito, aut cognatis, & amicis, quos valdè diligunt; & ex diuitijs, thesauris, & possessionibus relinquẽdis: quas sibi congregauerant; ex dignitatibus quoque, honoribus, & officijs acquisitis. & quoniam necesse est, hæc omnia relinquere: ideò ea singula adhibet Sathanas, ad cor expugnandum illis alligatum. Et quoniam ipse nudus est, luctatur verò cum vestito: citius hic ad terram deijcitur: quia (vt ait Sanctus Gregorius) habet vnde teneatur. deijcitur autem in impatientiam, & tristitiam adeò profundam, vt nonnunquam per- 2.

d *Eccl.* 41. 1.

Lib. 13. *de Ciuit. Dei. cap.* 11.

Homil. 32. *in Euang.*

uenerit ad blaſphemiam in ipſum Deum, tanquam iniuſtum & crudelem: qui tam citò illum ſpoliet rebus, quas dederat.

3. SED adhuc multò terribiliores ſunt tertiæ tentationes ex timoribus ortæ rerum, quæ ſunt venturæ. Nam tunc Sathanas memoriam præteritorum peccatorum renouat, eaque exaggerat: diligentiam verò adhibitam, ad veniam eis impetrandam, imminuit; extollit diuinæ iuſtitiæ ſeueritatem, in ratione exigenda; terribilitatem inferni, quem minatur. Quòd ſi permittatur, torquet ipſam imaginationem horrendarum rerum imaginibus; verbiſque internis deteſtandis, & blaſphemijs contra diuinam miſericordiam. idque totum in eum finem ſuggerit, vt in deſperationis abyſſum præcipitet, veniæque impetrandæ portam occludat. Deniqúe pauperculæ

d Matt. 7. 25. animæ d *domus* oppugnatur in illa hora ſimul à *pluuijs* è cęlo, à terræ *fluminibus*, & à *ventis* flantibus: affligunt enim infirmitates à Deo miſſæ; bona terrena, quæ deſerit; & maligni ſpiritus, qui fortiter eam impellunt, vt deijciant. Quòd ſi miſera fundata ſit ſuper arenam mobilem, vitæ prauæ, tepidæ, ac inordinatæ: magno periculo eſt expoſita decidendi. Si autem ſuper lapidem ſolidum & fortem vitæ cuiuſdam bonæ, feruentis, & ordinatæ, non cadet propter haſce tentationes, ſed victrix potiùs earum, euadet.

1. SED remedia iam adhibere incipiamus, vt ex grauibus adeò certaminibus victores euadamus: conſuetudinem vincendi hoſtes, in vita facientes: vt facilius eos in morte ſuperemus: domum animæ noſtræ ædificantes ſuper fundamentum adeò firmum: vt in eo certamine ſit ſecura. ſi enim eam fundes ſuper viuam petram, qui eſt CHRISTVS; & imitatione Sanctæ eius vitæ: ille occurret tempore illius preſſuræ, vt te protegat; & ſuſtētabit ædificium quod toto præterito tempore firmum conſeruauit. Pro-

e Iob. 5. 19. Lib. 6. Moral. c. 15. pterea enim apud Iob dicitur DEVS e *in ſex tribulationibus liberare* iuſtum; *& in ſeptima non tangere* eum *malum.* ſignificatur enim: (vt S. Gregorius declarat) quòd quem DEVS iuuit, vt ſex vinceret tentationes, quæ in vitæ decurſu eueniunt: eundem etiam iuuerit in ſeptima tribulatione, quæ ſuperuenit in die mortis, & rationis, ac iudicij extremi: ne tunc malum aliquod eum tangat. quamuis enim tangant eum ægritudinis dolores, & timores, qui affligunt: at hoc non culpæ malum eſt, ſed purificantis pœnæ.

f Sapi. 3. 1. Et propterea Sapiens dixit: f *iuſtorum animæ in manu Dei ſunt, & non tanget illos tormentum* & malitia *mortis*; etiamſi ipſa mors tangat: quia tormenti nomen non meretur, quod non eſt peccatum, ſed hoſtis victoria.

2. AD eandem victoriam multum confert Angelorum Sanctorum cuſtodia. ſi enim Dæmon in ea hora adeò ſolicitè noſtram procurat perditionem; eò quòd videat modicum ſibi tempus ſupereſſe: quanto erit magis ſolicitus de noſtra ſalute Angelus Sanctus, qui optimè etiam nouit, modicum ſibi tempus ſupereſſe: &, ſi tunc amittat ſibi commiſſum; amiſſurum

etiam in æternum. & in vltimo g *prælio inter Michaelem, eiusque Angelos cum Dracone & Angelis eius*, victoriam S. Michael obtinuit: ad significandum, quòd ad singulos in vltimo prælio accedant tanta fortitudine: vt, nisi sibi ipsis desint, eorum sit futura victoria: cuius triumphum Angeli ipsi celebrant. Quemadmodum apparet in h *mendico* & infirmo *Lazaro*, ad cuius mortem venerunt Angeli sancti, qui *animam eius portarunt in sinum Abrahæ*, facientes illi in angustijs dolorum, ac desertionum eius: vt requiem consequeretur, quam suâ constantiâ in ijs tolerandis fuerat promeritus.

g *Apoc.* 12. 8.
h *Luc.* 16. 22

§. 2. *Contra tentationes, ex doloribus, ac tristitijs prouenientes.*

DESCENDENTES ad agendum in particulari de tribus prędictis tentationibus, quãuis contra primas posita sint multa remedia, apponemus hic efficacissima pro his angustijs. PRIMVM autem deducemus ex eo, quod CHRISTVS Dominus N. dixit S. Petro, cùm is impedire volebat ipsius Passionem: i *calicem*, inquit, *quem dedit mihi Pater, non bibam illum?* k *an putas: quia non possum rogare Patrem meum: & exhibebit mihi modò plus quàm duodecim legiones Angelorum? quomodo ergò implebuntur Scripturæ; quia sic oportet fieri:* vt ego moriar? ô si horum verborum vim, & rationum eius efficacitatem assequereris! Quis hic erat Seruatoris nostri calix, nisi (vt suprà diximus) omnium tribulationum, & persecutionum, quas in vltimo vitæ suæ agone sustinuit? quæ licèt per manus Dæmonum, eorumque ministrorum inferrentur; erat tamen calix ab æterno Patre datus: quia is eas permittebat, & ad mundi redemptionem, & ipsiusmet Christi exaltationem dirigebat. &, quamuis potuisset ipse ab eis liberari; noluit tamen: sed promptissimè amplexus est. & quamuis Angelorum legiones potuisset in suum auxilium adducere; non tamen illos admisit, vt ab imminentibus pœnis ipsum eriperent; præter vnum, qui venit, vt consolaretur, & l *confortaret eum*. Et quoniam calicem hunc cum suis omnibus acerbitatibus, tanquam à sapientia & bonitate cœlestis sui Patris decretum aspiciebat: gaudebat spiritu, hauriendo illum: etiamsi carni esset acerbissimus: Et quamuis Sathanas in hora mortis eius accessit; nec ab eo tentando destitit, per Scribas, & Pharisæos; per lictores, & carnifices; vt eum ad culpam aliquam impelleret: semper tamẽ ipse victor, & ab ea liber euasit. Hunc ergo in modum firmiter tibi credendum est, quidquid molestum in vltimo mortis conflictu, tibi eueniet; siue id à naturæ miseria, siue à Dæmonis malitia proueniat; calicem esse, quem cœlestis tuus Pater hauriendum offert: à cuius ordinatione & permis-

1.
i *Ioan.* 18. 11.
k *Matt.* 26. 53.
l *Luc.* 22. 43.

sione decretus est in animæ tuæ bonum: nisi tu tibi desis. Nullus siquidem Pater videns coram se filium tentatum, afflictum, ac desolatum, si potest impedire, non impedit; nisi id ita expedire iudicet. Quòd si verè tibi expedit, omnes has tribulationes & afflictiones tolerare: dic carni tuæ illas refugienti: *calicem, quem dedit mihi Pater, non vis, vt bibam?* satis mihi est, quod ille ita constituerit, velitque ad hoc, vt ego lubens illum acceptem. Admittis tunc libenter Syrupos & medicamenta à medico præscripta, licèt gustui amara, & ingrata: quia spem habes, futura tibi ad corporis sanitatem vtilia: multò igitur æquiùs est, corde promptissimo, has omnes afflictiones suscipere, tanquam Syrupos, & Pharmaca, à cœlesti, sapientissimo, tibique addictissimo medico in salutem animæ tuæ præscripta. Et quamuis in tua esset potestate, ab eo quod pœnam adfert, te ipsum eripere; & Deum tibi mittere Angelorum legiones, qui te tuerentur: debes tuam voluntatem diuinæ subijcere, ac resignare; eiusque diuinæ prouidentiæ, te totum committere: & solùm optare, vt Angeli veniant ad te confortandum; & à culpis omnibus liberandum: ne in aliquam impingas, aut in tentationibus succumbas.

2. NOVIT benè Pater tuus cœlestis, si decedas ex hac vita non satis purgatus, ituram animam tuã ad horrendos purgatorij ignes, vt ibi omninò purgeris: alioquin non patere tibi aditum ad cœlum: ac propterea non quasi crudelis; sed quasi pius Pater, porrigit tibi amarum adeò calicem; vultq; te transire per ignem dolorum, quos in morte sustines; vt sint tibi purgatorium in hac vita: ex qua benè purificatus exiens, statim, vel certè breuissimè pòst, in ipsam gloriam ingrediaris. ideoque potiùs optare deberes, vt hi dolores & tribulationes tantæ essent, vt debito culparum tuarum essent pares: siquidem (vt S. Grego. ait) beatiùs est liberum hinc exire; quàm post hæc vincula libertatem quærere. *Lib. 4. Dialog. c. 58.*

3. CONIICE oculos in tres in monte Caluario cruci affixos: & inuenies (vt perpendit S. Bernardus) hominum afflictiones, & dolores infirmorum, aut initium esse inferni, quales fuerunt nequam latroni, qui impatienter illas tolerabat: & ita ex cruce descendit ad ignem æternum; aut sunt loco Purgatorij, quales fuerunt bono latroni, qui patienter illos ferens, statim post mortem, ingressus est Paradisum; aut vsui sunt ad augenda merita, & coronam, quales fuerunt CHRISTI Domini: qui eas innocenter patiens; gloriam corporis, Sanctique sui nominis exaltationem promerebatur: id quod statim post mortem & resurrectionem suam obtinuit. Si igitur iacens in lecto infirmus quasi in cruce, horrendos sustineas dolores: ne adeò desipias; vt, propter impatientiam in eis ferendis, ex cruce descendas ad infernum; & ex vno tormento *Serm. 34. in Cant.*

transfeas ad aliud, & quidem multò grauiùs: eò quòd ferre nolueris minus. & hoc eft, quod tentator quærit, vt te fecũ arripiat; & poftea irrideat, cùm videbit in æternis illis ignibus rabie agitari, eò quòd nolueris breues, & paruas pœnas hic fuftinere. melius tibi erit, facere ex necefsitate virtutem: &, cùm fueris peccator, accipere iftam crucem, ficut bonus ille latro, vt à tuis peccatis expurgeris. Tantum enim fpiritus feruorem in ea toleranda oftendere poffes: vt tibi Chriftus Dominus N. ad cor dicat: m *Hodie mecum eris in paradifo.* confolare, & exulta, ô afflicta anima: nam, cùm per fufficiens purgatorium iam tranfieris, hoc ipfo die mecum eris in paradifo. Quod fi fortè tantus effet cruciatus, vt pœnas excederet pro tuis peccatis debitas: adhuc ampliùs debes exultare. fiquidem tunc es in cruce eo modo, quo tuus Saluator: vt merita tua crefcant, & augeantur coronæ. tunc enim dicere tibi licebit cum Apoftolo: n *momentanea eft & leuis hæc tribulatio*, quam fuftineo, fiquidem propter eam expectat me *æternum* quoddam immenfæ gloriæ *pondus*.

m *Luc.* 23. 43.

n 2. *Cor.* 4. 17.

4. Memor efto, Dominum hunc, eò quòd filius Dei effet, & iam in anima beatus: ius habuiffe ad gloriam fui corporis, qui quamuis in momento potuiffet igneo curru, ficut Elias, in cœlum afcendere: id tamen non feciffe; fed voluiffe eam promereri tranfeundo per horrendum tribulationum ignem. Quia o *oportebat* (inquit) *Chriftum pati, & ita intrare in gloriam fuam*: fi igitur tu defideras in gloriam intrare: quæ tibi non eo titulo debetur, fed totum eius fundamentum eft ipfius Dei gratia: æquum eft, te ipfum animare ad patiendum, & moriendum. quia alioquin non poteris corregnare. Dicetque tibi hic Dominus, quod S. Cyprianus refert, dixiffe fplendidifsimum quendam virum, vultu fubirato cuidam Epifcopo, qui in fimili preffura erat: *pati timetis, & exire non vultis: quid faciam vobis?* Quafi dixerit, attendite: non effe aptum aliquod mediũ inter pati & mori: nam viuere & non pati, non expedit vobis, fiquidem p *omnes, qui piè viuere volunt in Chrifto Iefu, perfecutionem* aliquam pro eius amore *patientur*. Quamobrem aut pati, aut mori vos oportet. Melius eft autem in Patris veftri cæleftis prouidentiam vos proijcere: vt ille & tempus & modum patiendi, ac moriẽdi defignet: vos verò acceptetis quod ab eius manu euenerit, tanquam id, quod magis vobis expedit.

o *Luc.* 24. 26.

Lib. de mortalitate. nu. 7. *Poßidius in vita S. Auguft. c.* 27

p 2. *Tim.* 3. 12.

5. Denique magnæ prudentiæ ac dexteritatis erit, in hoc afflictionum tempore, dolorẽ & triftitiã ad id accõmodare, ꝙ noftri dãni leuamen, & remediũ effe pofsit. Quod S. Chryfoft. duplici fimilitudine pulchrè declarat. Nam in doloribꝰ corporis, ꝙ grauior eft, efficit, vt nõ fentiatur minor: ficut ꝙ grauẽ dolorẽ ex paronychia fiue rediuia fentiebat; cũ vehemẽti aliquo ftomachi dolore vexatur, illum alterum non fentit. Hunc in modum, quãdo te premet dolor detrimenti corporalis; eò quòd defit tibi falus, aut

Homil. 5. *ad popul.*

fortu-

fortunæ bona, aut quid simile: procura vehementem aliquem dolorem de tuis peccatis, ob spirituale damnum quod ex eis oritur; & ob timorem horribilium suppliciorū, quæ promeritus es: & hoc dolore alterū mitigabis, eiusq; detrimentum parui facies. Et propterea Christus D.N. dixit amicis

q Matt. 10. 28. suis: q *nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam aūt non possunt occidere: sed potius eum timete, qui potest & animam, & corpus perdere in gehennam.* Si enim hic timor verè occupauerit spiritum: omnes absorbebit timores rerū multò minorum. Præterea quemadmodum corporis medicamēta infirmis partibus sunt applicanda, in quarum remediū præscribuntur; alioquin vtilia nō erunt, sed potiùs noxia: vt collyrium destinatum ad oculos curandos, illis est applicandū; non stomacho, cui parùm proderit: quia non est aptum ipsi medicamentum: ita tristitia propriè non est medicamentum ad infirmitatem, aut mortem, aut rerum temporaliū iacturam curandam: nam quantumuis propter huiusmodi tristeris, non consequeris earum remediū: quia illa propriè est peccatorum, & malorum, quæ ex eis proueniunt, medicamentum: & per eam curantur & reparantur. Stude itaque eam animæ damnis applicare: & sic repelles eam, quæ te nimiū vexat ob damna corporis,

r Iob. 1. 21. sicut clauus clauo pellitur: quare tunc aptè dices, quod S. Iob: r *nudus egressus sum, de vtero matris meæ, & nudus reuertor illuc, sicut Domino placet, ita fit, sit nomen Domini* in æternum *benedictum.*

§. 2. *Contra tentationes, quæ oriuntur ex timore ipsius mortis.*

1. EX his, quæ modò diximus, licet accipere primum remedium aduersus secundū genus tentationū, quę ex nimio mortis timore oriuntur. Dando scilicet omnem operam, vt nostram voluntatem diuinæ omninò subijciamus, ipsamque mortem propterea acceptemus, quòd ipse ita velit; suaque prouidentiâ tali tempore, & occasione ita constituerit. nam

a Psal. 67. 21 (vt ait Dauid) a *Domini Domini exitus mortis.* qui liberare potest à morte, quem volet; & permittere in ea occumbere. Et Ecclesiasticus dixit: b

b Eccl. 11. 14. *vitam & mortem à DEO esse.* Cùm igitur vitam ipse aliquot annorum iam dederit: nullam facit iniuriam, si nunc auferat. Neque causam habes conquerendi, quod auferat: sed gratias potiùs agendi, quod per tempus aliquod eam tibi conseruauerit; eique reddendi, quod ipsius

De mortal. n. 7. est, cùm id petit: quia ita illi placet. Meminisse debemus (ait Sanctus Cyprianus) voluntatem nos non nostram, sed Dei facere debere, secun-
" dùm quod, nos Dominus quotidie iussit orare. quam præposterum est,
" quamque peruersum: vt cùm Dei voluntatem fieri postulemus: quando
" euocat, & accersit nos DEVS, non statim voluntatis eius imperio parea-

mus. Obnitimur & reluctamur; & peruicatium more seruorum ad conspectum Domini cum tristitia & mœrore perducimur. Exeuntes isthinc necessitatis vinculo, non obsequio voluntatis; & volumus ab eo præmijs cœlestibus honorari, ad quem venimus inuiti. Non hoc est quod ipse nobis commendauit cùm dixit: c vt *similes essemus seruis exspectantibus Dominum suũ, quando reuertatur à nuptijs: vt cùm venerit, & pulsauerit, confestim aperiant ei.* c *Luc.* 12.26 Tunc (ait Sanctus Gregorius) Dominus venit: quando accedit, vt iudicet; vocat, quando infirmitatum pulsu nos admonet, mortem esse propè; aperimus autem illi confestim, si eam libenter acceptamus: nec refugimus de corpore exire, quando ipse vult, vt exeamus. *Homil.* 13. *in Euang.* Et quamuis tremor hic, timorque sit naturalis, & hoc nomine non sit malus: decet tamen eum moderari: quemadmodum Christus D.N. eum fuit moderatus, cùm dixit: d *Pater: si vis transfer calicem hunc à me,* ne bibam illum: *veruntamen non mea voluntas, sed tua fiat.* d *Luc.* 22. 42.

2. HVC accedit: quod hæc Dei voluntas, sit iusta quædam sententia, in omnes posteros Adami lata ob eius originale peccatum: per quod, ait Apostolus: e *mortem intrasse in hunc mundum:* e *Rom.* 5I.12 qui igitur culpam contraxisti, rationi consentaneum est, vt decretam sententiam amplectaris, quando iustissimus Iudex eam vult exequi. Maximè, cùm ipse idem Iudex Iesus Christus D.N. ad quem ea sententia non spectabat, eò quòd nullius culpę fuerit reus: voluerit tamen eam subire; & quemadmodum cæteri homines, mori: acceptans ipsam mortem in flore suæ ætatis: quam eandem legem voluit etiam sacratissimam suam matrem comprehendere, etiamsi fuisset ab omni culpa præseruata. Multò igitur æquiùs est, te eidem legi subesse.

3. PLVRIMVM etiam refert, vt facias ex necessitate virtutem, ad placandam Iudicis indignationem; qui videns te statim monitum & citatum cõparere; eiusdemque sententiæ humiliter parêre, quam tulit in corpus tuum: erit in sententia benignior, quàm in tuam animam est laturus. Cùm igitur hic exitus sit omninò necessarius: si voluntatem promptam addideris, minus erit molestus, & mirum in modum vtilis: quia offeres Deo magna voluntatis promptitudine rem maximè preciosam, quam habes, ipsam scilicet vitam. Et qui tenebaris, eam offerre (si eam ille peteret) per Martyrium, in testimonium fidei & religionis Christianæ, quemadmodum eam Martyres obtulerunt: offer nunc eam petenti, in testimonium obedientiæ; quã tanquam Christianus profiteris: quia hoc modo omnes SS. Confessores vitam suam ei obtulerunt. Cum omnibus enim loquitur illa Saluatoris sententia: f *si quis venit ad me, & non odit animam suam, non potest meus esse discipulus:* f *Luc.* 14.22 vt scilicet, qui illum sequuntur, ita sint expediti, vt vitam suam illi offerent, quandocunque illam ipse petierit; sine replica, aut excusatione, quasi sit ad aliud quidpiam necessaria.

4. *Posidius in vita S. Aug. c.27.* TALIS ERAT feruens ille Episcopus, quem in mortis articulo constitutum visitans S. Augustinus, ac dicens, eius vitam ad Ecclesiæ bonum esse necessariam, is statim respondit; ostendens, quàm parùm detineretur amore vitæ: *si nunquam benè; si aliquando, cur non modò?* si Deus ita nunc vult, quid opus est cum exiguę resignationis significatione petere dilationem in aliud tempus, quod tibi videtur commodius? præstat mori, quando Deus vult:

5. quàm cùm tu optas. MELIVS enim DEVS nouit tempus, in quo tibi expediat mori, vt saluus fias. quòd si existimas te alio tempore melius fore præparatum: DEVS fortè nouit, id non ita futurum. Cùm igitur facilè sit, tuã cogitationem errare, DEVS verò errare non possit: securiùs multò est, iudicium tuum eius iudicio accommodare; & mortem, quo tempore ille eam miserit, acceptare.

6. *Lib. de disci. Christia. vel de domo disciplinæ c. 2. tom 9.* AD QVID (ait S. Augustinus) tantopere horrere mortem: cùm siue timeas, siue non, illa tamen sit ventura, siuè tardè, siuè citò? si times: non efficies timore tuo, ne illa non veniat. meliùs itaque est id timere, quod si timeas, non eueniet. Quod autem illud est? peccatum. Peccatum time: quod maximè tua interest, vt mors tua sit bona: quæ si bona fuerit, nó est cur eam timeas: sed cur potiùs desideres ob ingentia bona, quæ venient tibi cum illa. quod enim maius bonum tibi in hac vita esse potest, quàm peccato finé imponere? *Lib. de bono mortis c. 4.* Frustrà (ait S. Ambrosius) homines timent mortem, quasi esset naturæ finis, & iactura. si enim meminerimus sententiæ Sapientis, *g Sap. 1. 13. 16.* g *quoniam Deus mortẽ non fecit: impij autem manibus & verbis accersierunt illam?* inueniemus (inquit) mortem finem esse peccati. Nam quò diutiùs vita producitur; eò magis culpa multiplicatur; & per mortem peccatoris, profluens multorum *S. Amb. sup. c. 7.* peccatorum prohibetur, ne in inferno supplicia sint grauiora, & *grauius est ad peccatum viuere, quàm in peccato mori.* ex primo enim semper augẽtur peccata: ex secundo cessant. si autem iusti moriantur, etiam morte sua finem imponunt leuioribus culpis; cessatque timor, & periculum in grauiores decidendi. *Idem c. 2.* Cur ergo (ait idem Sanctus Doctor) adeò desideramus vitam, in qua, quò quis diutiùs viuit, eò maius peccatorum pondus sibi imponit? est autem culpa horrendum adeò malum: vt cuiuis calamitati expediat quemque se offerre, vt culpam euadat. Ex quo solennis illa & memorabilis processit sententia S. Bernardi dicentis: *Lib. de interiori domo c. 35.* " viuere erubesco, quia parùm proficio; " mori timeo, quoniam non sum paratus: malo tamen mori, & misericordiæ " Dei me committere, & commẽdare: quia benignus & misericors est; quàm " de mala mea conuersatione scandalum facere.

7. HVC accedit, quòd mors iustis sit finis reliquarum miseriarum, quas in hoc mundo sustinẽt: siquidem illa finem imponit tentationibus, infirmitatibus, doloribus, tædijs, calumnijs, inuidijs, & hominum persecutionibus: quæ omnia, mille animæ periculis sunt obnoxia. Ex quo prouenit, vt

(quemadmodum ait S. Auguſtinus) ex quo quis incipit viuere, incipiat etiã mori: ideoque ipſa vita, eſt mors quædam producta, vel protracta: cuius moleſtia cũ ipſa morte finitur: cuius timor, ſi magnus ſit, eſt ipſamet morte grauior. Et (quemadmodum S. Ambroſius ait) *quibus grauis eſt timor mortis, non eſt graue mori: ſed graue eſt viuere ſub metu mortis.* qui metus, morte veniente, ceſſat. Hoc igitur ipſum permouere nos debet ad moderandum & reprimendum adeò moleſtum metum, qui vitam ipſam reddat quaſi continuam quandam mortem: ſiquidem vbi non eſt timor, ſed deſiderium: dulce eſt mori, quia ſic illud impletur. *Li. 13. de Ciuit. Dei 5.10* *Supra. 5. 8.*

Qvomodo autem iuſti mortem non habeant in deſiderio, qui credunt, & ſperant pręmia, quæ poſt eam conſequuntur? hoc elegantiſsimè declarauit S. Cyprianus his verbis, quibus multas inſinuat rationes dulces ac efficaces. Cùm Chriſtum videre, gaudere ſit: nec poſsit eſſe gaudiũ noſtrũ, niſi cùm viderimus Chriſtũ. quæ cæcitas animi, quæve dementia eſt, amare preſſuras, & pœnas, & lacrymas mũdi: & non feſtinare potiùs ad gaudiũ, quod nunquã poſsit aufferri? hoc aũt fit: quia fides deeſt; quia nemo credit viuacitate fidei, qua par eſt, vera eſſe, quę promittit Deus, qui verax eſt, quẽadmodũ credebat Apoſt. qui dicebat: *mihi viuere Chriſtus eſt, & mori lucrũ.* Lucrũ maximũ cõputãs, ſæculi laqueis nõ teneri, nulliſq; peccatis, & vitijs carnis, obnoxiũ fieri: exemptũ preſſuris angentibus, & venenatis diaboli faucibus liberatũ, ad lætitiã ſalutis æternæ, Chriſto vocãte, proficiſci: mori planè timeat, ſed qui ex aqua & Spiritu nõ renatus, gehẽnæ ignibus mãcipatur: mori timeat, qui nõ Chriſti cruce, & paſsione cẽſetur eſſe redẽptus: mori timeat, qui ad ſecũdã mortẽ de hac prima morte trãſibit: mori timeat, quẽ de ſęculo recedentẽ perẽnibus pœnis æterna flãma torquebit; mori timeat, cui hoc mora lõgiore cõfertur, vt cruciatus eius & gemitus interim differatur. Nã qualẽ te inuenit Dominus, cũ vocat: talẽ pariter, & iudicat. Si quotidie oramus, & petimus, vt adueniat regnũ cęlorũ: quomodo terrena captiuitas delectat? quid precibꝰ frequẽter iteratis rogamꝰ, vt acceleret dies regni, ſi maiora deſideria & vota potiora ſint, ſeruire iſtic diabolo, quã regnare cũ Chriſto? ſi in Chriſtũ credimus, fidẽ verbis & promiſsis eius habeamꝰ: nã quod morimur, ad immortalitatẽ morte trãſgredimur: nec poteſt vita æterna ſuccedere, niſi hinc cõtigerit exire. Eius eſt in mũdo diu velle manere, quẽ mũdꝰ oblectat, quẽ ſęculũ blandiẽs ac decipiẽs, illecebris terrenę voluptatis inuitat. Porrò cũ mũdus oderit Chriſtianũ, quid amas eũ, qui te odit: & nõ magis ſequeris Chriſtum qui te & redemit, & diligit? qui igitur renũciauimus mũdo, & tanquã hoſpites & peregrini iſtic interim degimus: amplectamur diẽ, qui aſsignat ſingulos domicilio ſuo; qui nos iſtinc ereptos, & laqueis ſæcularibus exutos, paradiſo reſtituit, & regno cœleſti. quis non peregrè cõſtitutus properaret in Patriam regredi? quis non ad ſuos nauigare feſtinans, *Lib. de Mortalit. n. 2.*

ventum

" ventum prosperum cupidiùs optaret, vt velociter charos liceret amplecti.
" Patriam nostram Paradisum computamus; parentes Patriarchas habere
" iam cœpimus: magnus illic nos carorum numerus expectat, Apostolorum
" gloriosus chorus, Prophetarum exultantium numerus, Martyrum innu-
" merabilis populus, triumphantes illic Virgines, & copiosa turba desiderat:
" iam de sua immortalitate secura; & adhuc de nostra salute solicita. Ad ho-
" rum conspectum, & complexum venire, quanta & illis, & nobis in com-
" mune lætitia est? qualis illic cęlestium regnorum voluptas, sine timore mo-
" riendi; & cum æternitate viuendi? quàm summa & perpetua fœlicitas? Hæc in summa S. Cyprianus, quæ etiam fusè confirmat S. Ambrosius, id quod est ex mente Apostoli dicentis: h *cupio dissolui, & esse cum Christo, quia id mihi multò melius.* Verum est quidem, feruentia huiusmodi desideria dona esse Dei non omnibus, sed valdè perfectis concessa. Nam quosdam Deus per viam timoris deducit, non existimantes, se esse securos; nec in supremi Iudicis oculis satis mundos. Et multi sancti horam illam timebant; alij cum tremore quodam expectabant. quemadmodum S. Bernardus aiebat: sponsum propè quidem esse sponsæ, quæ vno tantùm corporis pariete ab illo diuiditur; & propterea cupit dissolui; &, rupto medio pariete, cum illo esse, quem post parietem statim esse confidit. Ego, autem, inquit, quoniam peccator sum, dissolui non cupio, sed reformido: sciens quia i *mors peccatorum pessima.* formido exire, & in ipso contremisco portus ingressu: dum non confido, propè assistere, qui excipiat exeuntem: nam post corporis peccatorum parietem, est paries k *peccati, qui diuisionem facit inter Deum & illos.*

Lib. de bono mortis c. 8. h *Phil.* 1. 23. 2. *Cor.* 5. 2. *Serm.* 56. *in Cant.* i *Psa.* 33. 22. k *Isai.* 59. 2.

§. 3 *Contra tentationes, quæ oriuntur ex nimio timore damnationis.*

EX vtraque prædicta iustorum dispositione, occasionem arripit Dæmon, ad eos in illo certamine oppugnandos. Nam lętos & confidentes, moríque cupientes impellit, ad virtutis limitem transgrediendum per vanitatem, propriam fiduciam, secretam superbiam & arrogantiam: quos verò tristes videt, ac de suo periculo metuentes, ad alterum impellit extremum, nimię scilicet tristitię, & pusillanimitatis, magnæque de diuina misericordia diffidentiæ. Quamobrē magna attentione opus est, ad ita sequendum spiritum bonum, vt ad neutrum declinetur extremum. Sed quemadmodum magis communis, & quasi naturalis est timor in illa hora: ita maior est hostis aggresio, vt in hoc trahat extremum: Contra quod in primo Tractatu multæ rationes sunt allatæ, ad exstimulandos pusillanimes, & falsas eorum apprehensiones, in quibus omnes ipsorum diffidentiæ fundantur, dissoluendas. Ex quibus omnibus referemus hic sex, tanquam indicia

c. 3. 4. & 18.

certis-

certissima; quæ ostendant, Deum D. N. paratum esse, ad recipiendam in illa hora nostram pœnitentiam, suamque gratiam nobis communicandam, & nos ad æternam suam gloriam admittendos.

PRIMA ratio est infallibilis Dei promissio: qua sine vlla temporis limitatione dixit: a *in quacunque die conuersus fuerit impius ab impietate sua, impietas non nocebit ei,* b *sed vita viuet, & non morietur:* Cùm igitur Dei promissa non sint inania, sed solida & firma: signũ est euidẽs, ipsum velle dare, quæ promittit, modò apposita cõditio adsit. Quòd aũt cõditio adsit, est indiciũ secũdũ, ipsi⁹ Dei vocatio, homines in ea hora vocãtis, & inuitãtis, vt ad ipsũ cõuertantur, seq; offerãt suo creatori. Nõ.n. amãtissimo huic Patrifamilias satis est c *operarios vocare primo mane,* nec in meridie, aut vesperi, sed etiã *vndecima* & vltima diei *hora,* quæ scilicet morti est proxima: & quandocunque vocat, auxilia offert sufficientia, vt ipsius vocationi pareatur. — 1. a *Ezec.* 33.12 b c.18.21. — 2. — c *Matth.* 20.1.6.

TERTIA ratio est desumpta ex præcepto seuerissimo, quo iubet nullum, quamdiu viuit, desperare, aut diffidere de venia, aut misericordia diuina. quare etiam in illa vltima hora illud transgredi, grauissimum esset scelus: Ideoque certissimum voluntatis Dei indicium est, vt etiam tunc veniam peccatorum, & æternam vitam speres. Cùm igitur nullus speret, quod est impossibile: certum est, ipsum desiderare dare tibi, quod te iubet sperare; mediaque daturum ad id obtinendum. — 3.

Ex quo fit, vt in illa hora obliget te præceptum confessionis peccatorum: etiamsi plurima & grauissima fuerint. nec minus efficax esse Sacramẽtum, ad ea tunc remittenda, quàm in toto tempore præcedenti. quòd si tũc dubium occurrat, an dolor sit verus, & propositum firmum, eò quòd potiùs videantur peccata te, quàm te illa deserere. Hæc quidẽ optima ratio est, vt tempestiuè tu deseras peccata, & remedia applices contra illa: non verò, vt tunc diffidas, si eò vsq; fuisses negligentior. Nam etiã bonus latro in hora mortis furta deseruit, & eorũ remissionẽ obtinuit. Cui cũ Christus D. N. suę passionis fructũ eo tẽpore applicauit: magno id fecit cõsilio: vt nullus scil. peccator, in tali periculo diffideret, se veniã obtenturum: si vel tunc peccata sua confiteatur, & ignosci sibi petat, quemadmodum bonus ille latro fecit. — 4.

HOC idem multò adhuc amplius confirmatur ex alio præcepto, quod etiam tunc obligat, communicandi scil. siue sumendi viaticum, vt dicitur, pro vltimæ diei itinere. Sanctissimum enim Eucharistiæ Sacramentum est pignus æternæ vitæ, signumque certissimum, quòd DEVS, quantùm in se est, velit illam tibi dare, siquidem iubet, pignus eius accipere. — 5.

OBSIGNAT hæc omnia denique indicia, quod Christus D. N. speciale Sacramentum instituerit, ad spiritualem gratiam infirmis communicandã, eosque disponendos ad bonam mortem, quæ sit transitus ad gloriam: cuius Sacramenti ad hæc efficacitas in proximo capite indicabitur. — 6.

CAPVT VII.

DE EXTREMAE VNCTIONIS SACRAmento, eius effectibus, & ad bonam mortem auxilijs.

ADMIRANDA fuit Christi D.N. prouidētia erga iustos infirmos, & in periculo mortis, à tentationibus in proximo capite dictis oppugnatos. Quemadmodum enim Sacramentum confirmationis instituit, ad communicandam fidelibus gratiam, & speciale auxilium, vt in fidei confessione firmi & constantes esse possent; & Tyrannis resistere, qui adhibitis tormentis, eos contenderent, ab ea confessione retrahere: ita instituere voluit Extremæ Vnctionis Sacramentum, vt infirmis morti proximis specialem gratiam, & auxilium conferret; quò firmi & constantes in Fide, & Charitate permanerent; & horrendis tentationibus, & oppugnationibus resisterent, quas ex doloribus, & infirmitate; & metu temporalium rerum, quas amittunt, & æternorum, quæ sunt illis euentura, paterentur. Cùm enim corporis vires sint debilitatæ; spiritus verò aliquo modo obfuscatæ, (quia (vt S. Augustinus ait) *illic rapitur tota intētio mentis, vbi est vis doloris*) constituit Saluator noster, vt supplerentur & confortarentur à viribus supernaturalibus gratiæ, & auxilijs sanctarum inspirationum, quæ per hoc Sacramentum tribuuntur. Quare non fuit hoc Sacramentum pro sanis institutum, etiamsi in mortis periculo versentur: quales sunt; qui per Iudicis sententiam vltimo afficiuntur supplicio. Huiusmodi enim munire se possunt Sacramentis confessionis & communionis: pollentque iudicio, & integris naturæ viribus, quibus cùm diuinæ gratiæ virtute possunt suis hostibus in huiusmodi conflictu strenuè resistere. Ac propterea etiam, cùm periculosæ infirmitates sæpiùs euenire possint, ipsaque extrema vnctio aliquas reparet: (vt paulò inferiùs dicemus) toties hoc Sacramentum repeti potest: quoties infirmitas, mortisque periculum redire continget. nam & necessitates, & tentationes redeunt, ad quarum subsidium hoc Sacramentum ordinatur. In vna tamen eademque infirmitate & periculo non licet repetere, quia ita Christus constituit, vt eius gratiæ, & auxilij, quod toto periculi tempore illa confert, efficacitas intelligatur.

Serm. 48. ad Tract. in Heremo.

§. 1. *Septem Extremæ Vnctionis effectus.*

CVM Sacramenta varios proprios effectus habere soleant: hoc multos habet, ac præclaros, qui per varias vnctiones, in diuersis corporis partibus, sacro oleo factas significantur: quibus petitur à Deo, dimitti peccata infirmo, quæ in eis partibus admisit: iuxta illud S. Iacobi Apostoli: a *infirmatur quis in vobis? inducat Presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum, vngentes eum oleo in nomine Domini: & oratio fidei saluabit infirmum, & alleuiabit eum Dominus: & si in peccatis sit, remittentur ei.* in quibus verbis (quemadmodum concilium Tridentinum explicat) duo genera effectuum insinuauit Apostolus: quosdam in ordine ad corporis infirmitatem, quosdam verò magis præcipuos in ordine ad animam: proprium enim est huius Sacramenti (vt loquitur Concilium) *sanitatē corporis* adferre, *vbi saluti animæ expedierit*, & ob alios maioris gloriæ Dei fines. Et hoc significant illa verba: *oratio fidei saluabit infirmum*, commmunicando præcipuè gratiam, quæ animam sanat, ac sanctificat: corpori verò sanitatem impertit, & à periculo eripit, in quo versatur. Ait verò id præstare orationem fidei: nam oratio, vt obtineat, quod petit, debet esse coniuncta fidei, & fiduciæ de promissione diuina, & misericordia eius, qui eam promisit: cui (vt ait S. Thomas) præcipuè innititur impetratio orationis. Et hanc Christus D. N. ab infirmis exigebat, cum volebat eis impertire sanitatem: licèt interdùm eam impertiretur, attendens ad b *fidem eorum*, qui pro infirmis intercedebant. Et idem facit in oratione, quæ fit in hoc Sacramento: quæ præcipuè innititur fidei Ecclesiæ, cuius nomine Sacerdos orat, cùm vngit. Plurimùm tamen iuuat fides ipsius infirmi: quæ quò fuerit maior, eò ille magis aptus est, ac dispositus ad beneficium recipiendum, quod per eam intendit.

a Iaco. 5. 14.

Sess. 14. de Extrem Vnctione. c. 2. & Concil. Florent. vide Suarez. Tom. 4. disp. 41. sectio 3. Magis 4. d. 23. S. Thom. Bonaue. ibi. Theologi cōmuniter.

2. 2. q. 183. a. 5

b Matt. 9. 2.

2. SED quoniam nō semper expedit, corporis salutem obtinere: efficit hoc Sacramentum alium effectum, magnum scil. subsidium & fortitudinem ad infirmitatis molestias, cùm patientia, & spirituali lætitia sustinendas. vt licèt corpus ipsum sanitatem nō obtineat: *infirmus* tamen ex hoc Sacramento *subleuatus, morbi incōmoda ac labores leuiùs ferat*, & spiritu proficiat. Quam ob rem non expedit, Sacramentum hoc eò vsq; differre, cum infirmus in vltimo iam mortis agone versatur, nec potest duobus his effectibus frui. Nam, etsi expectandum sit verum, & probabile mortis periculum, quo scilicet & animæ pericula, & corporis angustiæ crescere solent: præstat tamen tunc non diu differre hoc Sacramentum: vt eius gratia confortet, adiuuetque ad illas molestias & labores vtiliter ferendos.

3. SED multo præstantiores sunt duo alij eiusdem Sacramenti effectus, ad ipsam animam spectantes. alter est, quòd delicta, eorumque reliquias abstergat: quæ scilicet post confessionem & sacram communionem supersunt:

Vide Suarez supra.

quemadmodum verba illa Apostoli indicant: *si in peccatis sit, remittentur ei.* & idem significat forma, quæ in ipsis vnctionibus adhibetur: dicitur enim: *per hanc sanctam vnctionem, & suam piissimam misericordiam ignoscat tibi Dominus, quicquid deliquisti per visum, auditum*, &c. In quo effectu tria includuntur, quę possunt remitti. Nam, si infirmus post vltimam confessionem incidisset in aliquod lethale peccatum, quod non posit confiteri; aut quia eius non meminit; aut, quia loqui non potest; aut, ob aliam causam inculpabilem; si is magnum dolorem concipiat de suis peccatis; aut, antequam rationis vsu priuaretur, eum conceperat: etiamsi ad perfectam contritionem non peruenerit; iustificabitur, suscepta extrema vnctione: quia in tali casu verè hoc Sacramentum confert gratiam. Ex quo apparet, quantùm referat hoc Sacramentum omnibus infirmis dari. siquidem euenire posit, vt, eo suscepto, sit saluus: non suscepto verò, damnetur.

4. PRAETEREA remittit omnia peccata venialia, quibus cor non ita adhæret, vt propositum habeat in eis perseuerandi. nam formæ Sacramentorum faciunt, quod significãt in sumente. Cùm igitur huius Sacramenti forma petat, vt Deus infirmo ignoscat quicquid peccauit per quinque sensus, totam sc. multitudinem peccatorum, quæ ordinariè per eos ingreditur: signum est, nullum prætermittere, quod non ignoscat: cùm non adest obex, remissionem impediens. Sed non sine mysterio & causa voluit Christus D. N. quinquies aut septies repeti vnctionem, & orationem, in qua peccatorum remissio petitur. fortè. n. exstimulari voluit fidem, quod magnus DEVS noster distinctam & particularem habeat omnium horum peccatorum notitiam: & quod necessarium sit orare, & veniam omnium petere. nec simus contenti, id in genere facere; sed repetamus septies, imò septies septies orationis & contritionis actus, de culpis, quas per singulos sensus admisimus, & prauis operibus manuum, gressibusque pedum, & affectibus, & concupiscentijs carnis deprauatis. Quò enim maiori feruore hæc petit infirmus: eò recipiet maiorem gratiam, & remissio erit plenior: quia dispositio, qua Sacramentum sic suscipitur, est plenior.

5. Trid. IDEM Sacramentum reliquias, hoc est pœnas, remissis peccatis debitas, abstergit: quamuis non semper omnes; sed plus minusve iuxta suscipientis dispositionem: quæ adeò feruens & magna esse potest, vt cum hoc Sacramento ita animam purificet; vt ex corpore exiens, rectà volet in cœlum, nec transeat per ignem purgatorium.

6. SED plurimùm eminet Sacramenti huius gratia in auxilijs, & subsidijs internis, quæ tribuit, ad animam in tentationibus, & molestijs corroborandam, ne in culpas nouas incidat: sed perseueret, etiam cum nouis meritis; donec integram victoriam, omniumque laborum suorum præmium consequatur. quemadmodum pulchrè declarauit concilium Tridentinum his

verbis

verbis: circa huius Sacramenti institutionem Sancta hæc Synodus declarat, & docet: quòd clementissimus Redemptor noster, qui seruis suis quouis tempore voluit de salutaribus remedijs, aduersus omnia omnium hostium tela esse prospectum: quemadmodum auxilia maxima in Sacramentis alijs præparauit, quibus Christiani conseruare se intrgros, dum viuerēt ab omni grauiore spiritus incommodo possint; ita Extremæ vnctionis Sacramento finem vitæ, tanquam firmissimo quodam præsidio muniuit. nam etsi aduersarius noster occasiones per omnem vitam quærat, & captet, vt deuorare animas nostras quoque modo possit: nullum tamen tempus est, quo vehementiùs ille omnes suæ versutiæ neruos intendat, ad perdendos nos penitus, & à fiducia etiam, si possit diuinæ misericordiæ deturbandos, quàm cùm impendere nobis exitum vitæ perspicit. Et c.2. addit, quasi huius Vnctionis finem esse: hæc damna præuenire. AEgroti, ait, animam alleuiat, & confirmat: magnam in eo diuinę misericordiæ fiduciam excitando: qua infirmus subleuatus, & morbi incommoda, ac labores leuiùs fert; & tentationibus Dæmonis, calcaneo insidiantis, faciliùs restitit. Hæc Concilium. ex quibus apparet causa, cur hoc Sacramentum, Olei vnctione administretur: non solùm, quòd signum sit medicinæ corporis & animæ; sed etiam, quòd nos faciat strenuos luctatores contra tentationes: quæ sicut peccata, ita ipsæ per quinque Sensus ingrediuntur, in quibus fiunt Vnctiones.

Sess. 14. decreto de Sacram. extr. Vnct. ante. c. 1.

DENIQVE oleum (vt Theodoret. ait) signum est misericordiæ, & lætitiæ: vt eo vnctus infirmus magnam concipiat lætitiam & fiduciam de misericordia Dei; magnumq; recipiat animum in hoc certamine: sperans in diuina gratia, se posse victorem euadere. Nec tamen sine causa vnctiones hę fiunt sine balsamo, quod in Confirmatione oleo admiscetur: nam hoc Sacramentum nō tam accipitur ad sanctitatis odorem in hac vita spargendū; quàm ad perfectam puritatem obtinendam, transitumque securum ad alteram vitam: quia ipsi infirmi demissè fatentur: se æquè in anima, ac corpore ægrotare. nam ex ijs, quæ audiunt dici, quando vnguntur, protestantur, se ex se ipsis esse peccatores. quod vniuersim in illa hora est securiùs: vt totam nostram fiduciam in diuinæ misericordiæ magnitudine magis, quàm bonæ vitæ nostræ odore ponamus. quemadmodum Daniel dicebat: c *non in iustificationibus nostris prosternimus preces ante faciem tuam; sed in miserationibus tuis multis.*

In 6. cap. S. Marci. Psal. 103. 15.

Ex his sex Extremæ Vnctionis effectibus oritur vltimus: quòd scilicet plurimùm iuuet ad bonam mortem obeundam, qua vltima victoria tentationum & peccatorum obtineatur, & extrema perseuerantia in gratia Dei. Cuius bonæ mortis præstantiam in proximo capite indicabimus.

c Daniel 9. 18.

CAPVT VIII.

IN QVO CONSISTAT BONAE MORTIS præstantia: & quinam ex iustis prætiosorem sortiantur.

IVRE optimo Regius Propheta dixit: a *preciosam esse in conspe-*
1. *ctu Domini mortem Sanctorum eius*; qua decem summi precij ex-
cellentias consequuntur. Nam in ea omnia in vniuersum pec-
cata magna, paruaque finiuntur; & simul pericula recidendi.
2. *Cessat* deindè carnis rebellio, pugna passionum, & deprauata mundanorum
3. societas; damnaque omnia, quæ ex his hostibus proueniunt. *Triumphant* de
dæmonibus, eorumque tentationibus: nam vltima hæc victoria victos eos
4. relinquit, & frustratos. *Manent* verò ipsi confirmati in gratia, in sanctitate,
cæterisque virtutibus, absq; vllo timore eas amittendi, aut suum remit-
5. tendi feruorem. *Obtinent* insigne perseuerantiæ donum: quod est prædesti-
6. natorum proprium: quibus corona promittitur. *Causa* ipsorum & lis, quæ
toto vitæ decursu pendebat, de iure primogenio cœlesti, fœliciter in fauo-
rem ipsorum concluditur; & in despectum aduersariorũ, vltimã accipiunt
7. pro se sententiam, qua æternùm liberantur à pœnis inferni. Et *nisi* purgan-
dum aliquid in eis supersit, rectà ascendunt eorum animæ ad æterni regni
possessionem capiendam: in quodam statu adeò fœlici, vt expediti sint ab
omnibus malis, quæ timeri; fruantur verò cum summo gaudio omnibus
8. bonis, quæ desiderari possent. *Et* quamuis corpus maneat in terra: id tamen
fit cum spe certissima, quòd suo tempore resurget, vt simul cum omnia ea-
9. dem gloriâ fruatur. *Quid* verò dicam de lætitia, qua Angeli afficiuntur, &
reliqui beatorum spiritus ex hac morte? si enim tantum est illis gaudiũ ex
conuersione peccatoris: quomodo non gaudebunt, cùm videbũt saluum,
& in loco iam tuto positum? exeunt cum magna lætitia ei obuiam; & ali-
quando multi eorum morti tali assistunt: vt eum honorent, & ad gloriam
10. comitentur. *Denique* ipsemet Dominus Angelorum obuiam exit; vt & eos
S Greg. 4. honoret, qui ipsum honorarũt; & hospitio in cœlo excipiat eos, qui ipsum
Dialog. c.11. in cordis sui hospitio exceperunt. Nam si obuiam iuit filio prodigo expan-
sis vlnis; exhibuitque illi solenne conuiuium cum Musica instrumentorum
ac vocum suauissima: quomodo non ibit obuiam dilecto, & obediẽti filio?
quomodo non veniet ad illum, vt hunc ei honorem faciat; suumque im-
b Ioan. 14.3 pleat verbum, quod dixit: b *iterum veniam, & accipiam vos ad me ipsum, vt vbi*
c Rom. 14.13 *sum ego, & vos sitis.* c *ô beati mortui, qui in Domino moriuntur*; meis scilicet vl-
d Cant. 8.5. nis, & d *innixi super dilectum suum ascendunt de hoc deserto, delitijs affluentes*: vt
suorum laborum præmio in æterna requie fruantur.

§. 1. *in quo bona & mala mors consistant.*

NON sine causa, cùm dixit Dauid: *mortem iustorum esse preciosam,* adiecit: *in conspectu Domini.* quia solus ipse hanc præstantiã agnoscit. quæ, vt plurimum abscondita est ab oculis hominum, eò quòd in externa specie valdè similis sit mors impiorum & bonorum, nam (vt ait Salomon) e *moritur doctus similiter vt indoctus.* e *Eccl.* 2.16.

AD cuius declarationem præmittendum est: (quod ait S. Ambrosius) tria esse mortis genera: quædam enim est bona, alia mala, alia indifferens. Mors mala, est lethale peccatum: per illud enim amittit anima vitam gratiæ & charitatis. Et de hac dixit Deus per Ezechielem: f *anima quæ peccauerit, ipsa morietur.* Mors bona est, ipsa iustificatio, qua peccator moritur peccato, vt viuat Deo. de qua dixit Apostolus: quod g *consepulti simus cum Christo per Baptismum:* addit tamen: *in mortem,* vt bonam scilicet sortiamur. Ad eandẽ verò pertinet etiã illa, quam mortificationẽ appellamus: per quã exspirãt vitia, vt virtutes reuiuiscant. Mors indifferens est, ipsa naturalis, qua anima separatur à corpore: & hæc bonæ aut malæ compellationẽ accipit ex duabus alijs, quibus coniungitur. Quare mors naturalis censebitur mala & horrenda: quãdo coniungitur animæ, culpâ lethali mortuæ. de qua Dauid: h *mors peccatorũ pessima:* nam eius finis est alia mors, quã S. Ioan. i *mortem secundã* appellat: est aũt mors æterna. At ipsa naturalis mors bona est, & amabilis, quãdo cõiungitur animę peccato mortuę, & gratiâ Dei iustificatę. de qua idem Dauid dixit: quod k *esset preciosa,* quia eius finis est vita æterna. *Lib. de bon. Mor. c.* 2. f *Ezech.* 18. 20. g *Rom.* 6. 4. h *Psal* 33. 22 i *Apoc.* 20. 14. k *Psa.* 115. 15.

EX quo fit, vt (quemadmodum S. Augustin. perpendit) omnes homines tam boni, quã mali bonam mortẽ desiderent, & pro ea obtinenda Deũ orent. quorũ modus loquẽdi, & vsurpata phrasis est, ita mihi Deus det bonam mortẽ; aut ita Deus auertat à me malã mortẽ. At peccatores peruersi plus amãt mortem, quàm vitam: quia amare est benè velle; & bonam mortem habere volunt, vitam autem bonam habere non curant; mori malè timent, & malè viuere non timent: & in hoc pereunt. Cuius remedium est, vt corrigant malè viuere, & timeant malè mori. Noli, inquit, timere: non potest malè mori, qui benè vixit: fieri benè potest, vt iustus naufragio pereat, aut gladio percutiatur, aut à bestijs lanietur: & nihilominùs verum est: nõ malè mori, qui benè vixerit: nam hæc mors, quæ videtur mala in oculis hominum, preciosa est in conspectu Dei. quemadmodum fuit mors Martyrum, quamuis horrendis cruciatibus & tormentis extincti sint. Id itaque age, vt bonam vitam habeas: & quęcunque occasio fuerit, vt exeas de hoc corpore, mors erit bona. Exis enim ad requiem, exis ad beatitudinem & vitam æternam, quæ nõ habet timorem nec finẽ. si tibi bona videtur l *mors diuitis in purpura & bysso:* respice eius finẽ, & videbis mortẽ 1. *Lib. de discipl. Christian vel de domo disciplin. c.* 12. l *Luc.* 16. 22.

fuisse

fuisse malam. quia peruenit ad tormenta, & sitim horrendam: qua ita premebatur, vt vel *aquæ guttam inter flammas* desideraret. Quasi mala videbitur tibi mors iacentis pauperis ante ianuã diuitis, inter linguas canũ, in fame & siti, micas de mensa desiderãtis: sed finẽ eius respice. fidei oculũ in eum intende: contigit mori inopem illum, *& deferri ab Angelis in sinũ Abrahæ*: quid proderat diuiti sepulchrum mormoreum sitienti apud inferos? quid oberant pauperi panni & vlcera requiescẽti in sinu Abrahæ? Modò elige mortem, quam volueris. dic mihi, quis benè mortuus est, & quis malè? puto quia meliùs ille pauper, quàm ille Diues. *disces ergo benè mori, si didiceris benè viuere*. Hæc S. Augustin. qui in alio loco idem affirmat, dicens: quod opera sequuntur animam, quando exit ex hac vita: & quando fuerunt illa mala, mortem eius reddunt malam. quæ illa contremiscit; & quærit, ea effugere, induciasque petere. tunc, quasi loquentia simul opera eius, dicent: tu nos egisti: opera tua sumus, non te deseremus: sed tecũ semper erimus, tecumque pergemus ad iudicium. Quod si opera fuerunt bona, etiam mortẽ reddunt bonam, & comitantur ipsam animam, quemadmodum asseruit vox cœlestis S. Ioanni: *Beati, qui in Domino moriuntur: amodò iam dicit spiritus, vt requiescant à laboribus suis: opera enim illorum sequuntur illos*.

Serm. 52. ad Frat.
Lib. de vanitate Sæculi. c. 1.
Idem dicit Hugo de S. Victore. l. 1. de anima. c. 2.
m Apoc. 14. 13.

2. QVARE, mala est illa mors, qua occumbit homo in certamine illo victus à Dæmone, tradens & subdens se ei, quod execrãda eius suggestio persuadebat. de quo dixit Dauid: n *constitue super eum peccatorem, & diabolus stet à dextris eius*, vt præualeat. *Cùm iudicatur, exeat condemnatus*. Illa tamen mors bona est & preciosa, in qua Iustus ex Dei fauore, & Sacramentorum virtute victorias suas confirmat: vincens vltimas Dæmonis tentationes, Christoque Domino nostro vsque ad mortem obtemperans: quam ob rem exeunti ex hac vita, statim (vt ait S. Ioannes) datur ei o *palma in manibus eius*, tanquam vero hostium suorum victori. Ne sis ergò similis peruerso illi Balaam, qui dicebat: p *moriatur anima mea morte iustorum*: cùm tamen vitam duceret peccatorum; sed eorum vitam viue, quorum desideras mortem imitari; & asuesce hostem tuum vincere, dum viuis: vt etiam de eo triumphes, quando morieris.

n Psal. 108. 6.
o Apoc. 7. 9.
p Num. 23. 10.

3. DENIQVE, sententia est S. Bernardi, quòd mors iustorum preciosa sit in conspectu Dei, aut ex causa sola, aut ex vita sola, aut ex vtraque. In Martyribus, qui, cùm fuissent magni peccatores, repentè fuerunt rapti ad Martyrium: eorum mors solùm est preciosa, propter causam: siquidẽ ob confessionem, ac defensionem fidei & religionis Christianæ mortem oppetunt: sic ostendentes amorem, quem erga Christum habent, pro quo vitã suam libenter exponunt. In Sanctis Confessoribus mors est pretiosa: quia talis fuit eorum vita; vt mundo & peccato mortui, soli Christo viuerent. Quòd si ijdem sanguinem suũ pro eo fundant, mors eorum est preciosissi-

Serm. 24. paruorum.

ma ex

ma ex vtraque parte. quamobrem duplicatum præmium duplicesque palmas in cœlo recipient. Cùm igitur dignus non sis præstantia mortis ob eius causam: da operam, vt eius præstantiam habeas, quæ oritur ex vitæ sanctitate: vt vel vnicam palmam in gloria consequaris.

§. 2. *Triplex mors preciosa ex vitæ præstantia.*

ETsi preciosa sit, quæcunque mors in Dei gratia & amicitia contingat: tres tamen sunt magis preciosæ, ob eminentem vitæ præstantiã, cui innituntur: quæ vita, est continua quædam præparatio ad mortem adeò preciosam. & in ea eminent tria genera iustorum, quorum proprietates depingit S. Bernardus in quodam sermone de Peregrino, aut mortuo, & cru- *Serm 7. in Quadrag. 1.*
cifixo. Primi sunt iusti feruentes: qui etsi viuant in sæculo onerati officijs & bonis tẽporalibus ratione sui status, cor tamen eorũ illis nõn adhæresc̃it: quia admirandam illam legẽ Apostoli seruant, dicentis: q *hoc vobis dico fra- q 1. Cor. 7. 29.*
tres: tempus breue est: reliquum est, vt & qui habent vxores, tanquam non habentes sint; & qui flent, tanquam non flentes; & qui gaudent, tanquam non gaudentes; & qui emunt, tanquam non possidentes; & qui vtuntur hoc mundo, tanquam non vtantur: præterit enim figura huius mundi. quod perinde est, ac si dixisset: cùm vita vestra sit breuis, omnesque res mundi tam prosperæ, quàm aduersæ, tanquam ventus transeant: ita viuite vt non patiamini vos eis irretiri, aut ligari. sic enim fiet, vt *mors* ita præparatos inueniens, *sit preciosa in conspectu Domini.* Tales sunt illi iusti, qui Deo dicũt: r *quoniam aduena ego sum apud te,* r *Psal. 38. 13.*
& PEREGRINVS: trãsiens per huius vitæ res, quasi qui velociter currit ad æternam; faciens quod S. Petrus cõsuluit, dicens: s *Charissimi, obsecro vos tan- s 1. Petr. 2. 11.*
quam aduenas, & PEREGRINOS *abstinere vos à carnalib. desiderijs, quæ militant aduersus animã.* Tunc (inquit S. Bernard.) viuis in hoc mundo tanquã PEREGRINVS, si via regia diuinorum mandatorũ incedas, non declinans ad dextram, neq; ad sinistrã; si non te immisceas rebus terrenis, quæ ad te non spectant; si nihili facias vanitates, & solatia huius mundi; si non patiaris, te à tuæ carnis desiderijs raptari; si te non oneres superfluis: sed vestitũ & victum habens, nolis alijs onerari: sed omnẽ operam dare, vt gloriosum finẽ tuæ peregrinationi adferas. Denique si totus hic mundus tanquam exilium tibi sit, & peregrinantium hospitium: non erit tibi graue, inde exire. sed gaudebis potius, (vt S. Cyprian. dixit) ob spem ingrediendi propriã tuã *Lib de Mortal*
patriam, quæ est ipse paradisus. Nam licèt in mundo sis, t *aduena* & peregri- *t Ephe. 2. 19.*
nus, es tamen (vt Apostol. dixit) cęlestis aulæ ciuis ac *domesticus Dei,* cũ sanctis eius: ideoque semper teneberis desiderio eos videndi, quemadmodum idem Apostol. dicebat: u *dum sumus in hoc corpore, peregrinamur à Domino (per* *u 2. Cor 5. 6.*
fidem .n. ambulamus, & non per speciẽ, aut claram visionẽ) *audemus aũt, & bonã*

voluntatem habemus magis peregrinari à corpore, & præsentes esse ad Dominum. Et ideò contendimus siue absentes siue præsentes placere illi. Viuas itaque cum hoc desiderio Deo placendi toto vitæ tempore vsque ad mortem; & tunc illa erit valdè preciosa: quia fides commutabitur in visionem claram.

2. SED vlteriùs progrediuntur alij iusti, feruentes scil. religiosi: qui omnibus rebus huius mundi renunciarũt, vt nudum Iesum, nudi sequerētur. Ideoque viuunt in hoc mundo, nō solum tanquā peregrini, sed etiam tanquā MORTVI. Peregrini enim etsi non admiscentur ciuibus: aliquando tamen afficiuntur nimis ad res, quas vident, & in itinere audiunt ab alijs; & commoditatibus, quas in hospitio interdum inueniunt; ideoque non nihil sentiunt ab eo exire: & quamuis penitùs non retineantur, detinentur tamen & retardantur, dùm minus memores patriæ, minori accelerant desiderio. At qui se ipsos MORTVOS iudicant, expeditiores sunt ab hisce impedimentis, iuxtà illud Apostoli: x *MORTVI estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo.* Quis enim magis MORTVVS est, quàm religiosus, qui adhuc viuens renunciat ijs, quæ mors est ablatura? & antequam moriatur, mortuus est ipsi mũdo: renunciat enim iuri, quod aliàs haberet ad nuptias; & dominio diuitiarum, suæque propriæ libertati: constringens se in rerum omniũ vsu iuxtà Dei voluntatem, & suorum Prælatorum: vt soli Christo viuat. Nam hæc mors eò tendit, vt meliorem consequatur vitam, quamuis absconditam, in Deo cum ipso Christo, quem imitatur: & cum quo in oratione & contemplatione agit, claram eius visionem semper suspirans. quamobrem horum vita, est continua quædam præparatio ad y *preciosam mortem in conspectu Domini*: z qui *abscondet eos in abscondito faciei suæ, à cõturbatione hominum*: ne scilicet eos conturbent res illæ, quæ alios homines solent conturbare.

x Coloss. 3. 3.
y Psa. 115. 15.
z Psa. 30. 21.

3. SED vlteriùs adhuc (ait S. Bernard.) illi iusti progrediuntur, qui non mortui solũ sunt, sed etiã CRVCIFIXI, quod genus quoddã est mortis dolorosæ, & ignominiosæ mundo, inferturq; à manu alia. Hi sunt, qui nō solùm sanctitatē amplectuntur: sed etiã propter eam patiuntur persecutionē. Et quemadmodũ Christus D.N. S. Petro dixit: non solũ a *cingunt se ipsos*; sed *alij* etiam *ipsos cingunt*, & constringunt, affiguntq; arctissimæ cruci: quã illi lubentes amplectuntur. quemadmodũ Apostol. dicebat: b *absit mihi gloriari, nisi in cruce Domini N. IESV Christi: propter quem mihi mũdus crucifixus est, & ego mundo*: ego enim eum horreo & contemno; & ipse me etiã horret, ac contēnit, & tanquã crucifixũ tractat. Horum nomine Dauid dixit: c *propter te mortificamur tota die, & facti sumus sicut oues occisionis.* & quoniam mortem semper præ oculis habent: eorum vita, est perfectissima ad eandē obeundam præparatio. cumq; vita sit crucis: mors est valdè preciosa. nam ex cruce ascenditur ad paradisum: & per illã fit aditus ad regnũ æternum. Sed ne

a Ioan. 21. 18
b Gal. 6. 14.
c Psal. 43. 22 Rom. 8. 36.

propter-

propterea tristeris, quod tibi desint hominum persecutiones: recordare, quod idem regnum cœlorũ promiserit idẽ Christus D. N. d *pauperibus spiritu;& patientibus persecutionem propter iustitiam:* vt significaret, voluntariam mortificationem cum spiritu factam, consecuturam huius regni amplitudinem: etiamsi persecutio desit: cùm non desit cor, & animus ad eam acceptandam,& tolerandam,si veniret. d Matt. 5.3. 10.

HAE sunt tres mortes maximè preciosæ in conspectu Domini. quare, si tuã cupis esse talem: procuranda tibi est simili vita, bonaq; morte spirituali,quæ illã comitatur.de qua etiam intelligitur vox illa cœlestis apud S. Ioan.: e *beati mortui, qui in Domino moriuntur.* qui scil. Christum crucifixum imitantes,ita se gerunt,quasi mundo mortui.Hi enim viuunt in hoc mundo vitã quietam & tranquillam; ab illis afflictionibus liberam, quæ homines huius mundi aliàs torquere solent: quare bonis operibus diuites consequentur in morte æternam requiem. ad quod iuuerint præparationes in proximo capite subijciendæ. e Apoc. 14. 13.

CAPVT IX.

TRIPLEX PRAEPARATIO AD PRECIOSAM mortem,& transitum ad æternam vitam.

EX dictis in proximo capite satis liquet;non esse prudentiæ,pręparationẽ necessariã ad bonã mortem in illud tempus reijcere, quo eius periculũ imminet,premitq; lethalis ægritudo. Est .n. tunc difficillima præparatio,quemadmodũ S. August. perpendit his verbis: MVLTA tunc occurrunt impedimẽta cordi:nam corpus dolet,pęna affligit: quia mors appropinquat.videt intrare filios, quos Pater summè dilexit;vxorem lachrymantẽ considerat; mundus adhuc ei fiduciã pręstat;Diabolus,ne de peccatis doleat,fidẽ attribuit,& chirographũ infirmanti prębet;caro nõ deficere adhuc satis sperat;medici adhuc,vt lucrẽtur, ipsũ cõfortant;cognati applaudũt;sacerdotes alliciũt:adeoq; oẽs circa corporis salutẽ procurandã occupantur; vt locus non sit attendẽdi seriò, & vt oportet ad salutẽ animæ. magis enim attendit infirmus,quomodo possit à morte liberari;q̃ det operam,vt illa sit bona. Quæ cũ tanta sint momẽti,vt suprà est dictũ,iustissimũ est etiam,diu antè nos ad illam præparare; & in hac re adeò sollicitos esse,vt nec tempori nec labori parcamus.Potest verò in triplici tẽpore hæc præparatio fieri. PRIMA est generalis per totũ vitæ tẽpus; SECVNDA specialis, certis cuiusq; anni tẽporibus; TERTIA adhuc magis specialis,cùm ipsũ mortis tẽpus propè accedit.Prima pręparatio fit, ita semp viuẽdo, quasi iam mors immineat,& quasi dies q̃libet sit vltima. 2. in fine cuiusuis anni,præparando te p dies 8.quasi illi essẽt futuri vltimi. Serm 48. ad Frat. in Eremo.

Tertia, statim àtq; incipis infirmari, tẽpestiuè faciens quæcunq; feruens & perfectus Christianus in simili periculo cõstitutus meritò faceret: vt mors benè dispositum & præparatum inueniat. Et quàmuis hæc vltima, maximè sit necessaria, sed quoniam hoc tẽpus est omninò incertum; quia nescis an mors irruat repentè: vt hæc præparatio tibi non desit, necesse est, primam
a Matt. 25. 10. non negligere, & assuescere secundæ: ne tibi quod a *fatuis virginibus* eueniat, quæ lampades suas præparare neglexerunt: *veniente* autem repentè *Sponso*, eas præparare non potuerunt: ideoque à nuptijs sunt repulsæ: ad quas admissæ fuerunt prudentes, quia fuerunt paratæ.

§. 1. *Prima præparatio totius vitæ.*

PRIMA PRAEPARATIO consistit in tribus illis, quæ Christus D.N.
1. nobis cõmendauit, cùm monuit, vt semper vigilaremus. quorum pri-
a Luc. 12. 35. mum est, *vt sint lumbi nostri præcincti:* ducendo scil. vitam non laxam, sed ita ordinatã, vt sit continua quædam vitiorũ omniũ, & Passionum nostrarum mors: mortificando quamcunq; malã cogitationẽ, & incidens desiderium; acceptando verò, promptè quamcunq; Deus nobis miserit crucẽ. In hoc. n.
Lib. de bono mort. c. 3. sensu intelligitur illa sententia D. Ambros. dicentis: vitã iusti, esse imitationem mortis: Quemadmodũ faciunt tria genera iustorũ, quos proximo capite retulimus: quorum vitæ strictè valdè sunt præcinctæ: vt qui se tanquã mortuos tractẽt: ac propterea semper sint ad mortẽ præparati. Sed quoniã
2. non sufficit, mortificare ꝙ malum est, adiecit: vt *lucernæ ardentes sint in manibus nostris:* exercendo scil. opera sancta, in quibus eniteat lux, veraq; diuinorum mysteriorũ cognitio, & ignis, æstusq; amoris Dei, & proximorum. Debent autem esse in vtraque manu, dextrâ & sinistrâ: eò quòd huiusmodi opera exerceri debeant in omni tẽpore, prospero & aduerso. Nec sufficit, quod in aliorum manibus sint, sed in proprijs: quia non satis est, opera iustitiæ & misericordiæ præstare, aut exequi, per testamentarios, cùm pos-
3. sumus, ac debemus ea per nos ipsos exercere. Tertium est: vt parati omninò simus, *expectantes Dominum nostrum;* venturum ad rationem à nobis exigendam: ita vt nunquam obliuiscamur mortis nostræ, eiusq; aduentus: quia nõ
b Marc. 13, 35. scimus; an b *sit venturus serò, an media nocte, an galli cantu, aut mane:* in pueritia scil. aut iuuentute, aut virili ætate, aut in ipsa senectute: nam in quacunque ætate simus, totũ id facere debemus, quod, morte in ea adueniente, vellemus nos fecisse. Quemadmodum itaque huius mundi potentes ædificant dum viuunt capellas, & sepulchra preciosa, in quibus ipsorũ corpora post mortẽ deponantur: ita tu ędifices in vita insigne palatiũ in cęlo: in quo statim post mortẽ anima tua collocetur. Et queãdmodũ oẽs cupiunt in ꝓpria suã domo, & in lecto proprio mori, inter amicos, & notos, qui illis in talib. angustijs cõstitutis adsint: ita tu intra cor tuũ ædifices domũ & lectum, in

quo veris amicis & cõsolatoribus (quæ bona sunt opera) circũdatus, vltimã diem claudas. quemadmodum S. Iob dicebat; c *in nidulo meo moriar, & sicut palma multiplicabo dies*. Quod, idem est, atque si dixisset: in medijs meis prosperitatibus, non obliuiscebar mortis: semper enim ædificabam & præparabam nidum, siue lectum, in quo eram moriturus: vt victor ex eo euaderem: ita dies meos, meaque opera multiplicans, vt eorum palmam & præmium obtinerem. Vt autem intelligeretur, quo modo nidum illum ædificaret, ac præpararet, alia versio habet: *multiplicabo dies sicut Phœnix*: quam S. Cyrillus & multi alij sancti dicunt, esse resurrectionis symbolum, quam speramus; & rationis, siue modi, quo possimus ad fruendum eius fructu peruenire, quia viuit (inquiunt) plurimos annos: quando autem præsentit imminere sibi mortem, conficit priùs nidum ex fragrantibus lignis: in quorum medio se collocat, aspiciens rectissimè solem, cùm maximè feruet: cuius calore alas suas ipsa quatiente, ignis accenditur: quo ipsa tota comburitur, & in cineres redigitur: ex quibus vermis prodit, qui in nouam Phœnicem conuertitur: quæ, figura est corporis resurgentis, renouati, ac gloriosi; quando bona præcessit mors, ob præparationem bonam, cuius figura est id, quod ipsa Phœnix facit. Ad cuius imitationem meritò debes te per totius vitæ decursum, duplici operum genere præparare. alijs quidem vitæ actiuæ; ædificando nidum tuæ CONSCIENTIAE operibus gloriosis, & fragrãtibus: vt cum illis in Domino moriaris. Quæ fabrica construitur ex obseruatione diuinorum præceptorum & cõsiliorum, quemadmodum diximus. Quando autem conijcis, te ad finem appropinquare, debes accelerare magis huius nidi fabricam: vt ex securitate, quam bona conscientia pollicetur, sit mors ipsa tranquillior. CORDIS quoque nidus præparandus est operibus vitæ contemplatiuæ: exercendo te valdè frequenter in aspiciendo rectã Iustitiæ Solem; teque in eius conspectum dando: vt illum semper habeas in tua memoria, quemadmodum dicebat Dauid: d *sicut oculi seruorum in manibus Dominorum suorum; & sicut oculi ancillæ in manibus Dominæ suæ: ita oculi nostri ad Dominum Deum nostrum, donec misereatur nostri* nostrasque miserias in æternum reparet. Hic autem aspectus, quietus omninò esse debet, & benè acutus: qui attentis & feruentibus meditationibus penetret mysteria diuina; quatiendo affectuum & petitionum alas: donec e *cor ipsum concalescat, & in meditatione tua magnus diuini amoris ignis exardescat*: qui te totum inflammet desiderijs ei seruiendi, ac obediendi: vitam etiam, & quidquid habes, si opus fuerit, vt ei placeas, libenter offerendo. Quemadmodum igitur Phœnix, ad se renouandam, offert intra suum nidum, perfectum quoddam sui ipsius holocaustum, cùm tota igne consumitur, nõ exiliens ex nido, etiamsi comburi se sentiat; donec tota in cineres conuertatur: ex quibus vermis ille oritur, qui postea in Phœnicem alteram renouatam conuertitur: ita diuino

c Iob. 29. 18.

Catechesi. 18. S. Clem. PP. lib. 20. ca. 6. Tertul. de Fide Resurrect. c. 13. Lactant. & alij quos refert Pined. in c. 29. ver. 18. & c. 19. ver. 5. Plin. lib. 7. c. 48.

1. 2. 3.

d Psal. 122. 2.

e Psal. 38. 4.

hoc igne intra nidum cordis tui debes perfectum quoddam tui ipsius holocaustum Deo offerre, ac tradere fortunas omnes, honorem, sanitatem, ac vitam: ex animo optans, omnia pro eius seruitio consumi. Debesq; te ipsum quasi annihilare; carnem tuam, etiamsi grauiter ferat, mortificando; & quãcunq; pœnam, & labores acceptando, qui necessarij erunt, vt illi ipsi moriaris fortunata ac fœlici hac morte, quam diuini amoris ignis efficit: donec in cineres, & in nihilum conuertaris, & ad perfectissimã humilitatem peruenias, ob miseriam, quam ex te ipso habes; & adhuc maiorem, quam tuis culpis adiecisti.

4. Et tũc orietur viuus vermiculus, qui renouationis initiũ dabit. quia orietur in anima tua viuum & efficax desiderium in omnibus, & per omnia Dominum imitandi, qui dixit: f *ego sum vermis & non homo, opprobrium hominum, & abiectio plebis*; & de quo Scriptura dicit, quod cùm esset. g *sapientissimus princeps inter tres, ipse sit quasi tenerrimus ligni vermiculus*. Nam cùm ipse verè sit sapientissimus, & vna ex tribus personis h *exinaniuit semetipsum, formam serui accipiens*; & in ligno crucis moriens, perfectissimum sui ipsius, honoris, & vitæ holocaustum obtulit: donec tanquam vilissimus vermiculus tractaretur. Ad cuius imitationem dabis operam, vt quoscunque contemptus feras, & amplectaris, desiderans ab omnibus calcari, tanquam vermiculus; agnoscens, quam parum sis, & promerearis. Siquidem tanquam vermis vix potes, vel vno passu progredi, nisi repens per terram, cum periculo amissionis animæ tuæ. Cùm autem hoc modo te humiliaueris & abieceris, eris benè ad mortem præparatus. vtpotè, peccato, mundo, amori proprio, tibique ipsi mortuus. statim verò post mortem corporis, anima prodibit renouata vt æternùm viuat in gloria, ad similitudinem Christi glorificati. Ampliùs hoc declarauit Sanctus Hieronymus dicens: Sanctus Iob corpus suum & exteriorem hominem appellasse *nidum*: in quo vitijs mundi, eiusque cupiditatibus continuè moreretur: vt æternùm in resurrectione viueret.

f Psal. 21.7.
g 2. Re. 23. 8
h Phil. 2. 7.
In Iob. 29.

§. 2. *Secunda præparatio annua.*

EX his licebit colligere modum & rationem faciendi præparationem secundam, annuam scilicet vtilissimam, per octo, aut quindecim dies teipsum occupando in tribus præcipuè rebus, quæ perfectam spiritualem mortem efficiunt: ex qua oritur interior renouatio. Quemadmodum enim mors corporis resurrectionem suam præcedit: ita fœlicissima hæc mors, siue tui ipsius mortificatio renouationem tuam præcedit, vt Phœnicis instar perfectissimam ducas vitam.

I. PRIMVM igitur facienda est generalis confessio totius illius anni, vt rationes cum Christo Domino ita fœliciter conficiantur, atque si ille an-

nus, imò & ipſe dies eſſet vltimus. ſi enim ſerpens, vt ſupra dictum eſt, ſingulis annis antiquam pellem mutat, per anguſtum tranſiens foramen: quid mirum, ſi tu eius prudentiam imiteris, & ſingulis annis ſenectam exuas anni præcedentis: ne te mors apprehendat veteri homine veſtitum, qui in igne purgatorio ſit omninò comburendus? quamobrem meritò etiam examinabis omnia, in quibus totius anni decurſu ſenectutem contraxeris, vt enim ait S. Gregorius à *feruore mentis vel inter ſpirituales inimicos, vel inter carnales quoſque proximos, ipſo viuendi vſu aliquo modo veteraſcimus; & aſſumptæ nouitatis ſpeciem fuſcamus.* Quam vetuſtatem cùm deprehendis, ſtudendum tibi eſt, vt accendas diuini amoris ignem, qui eã conſumens, cor tuum renouet. A qua (inquit idem Sanctus) *vetuſtate quotidiè, ſi ſtudio circumſpectionis inuigilamus, orando, legendo, benè viuẽdo, renouamur: quia vita noſtra, dum lacrymis lauatur: bonis operibus exercetur, ſanctis meditationibus tenditur: ad nouitatem ſuam, ſine ceſſatione reparatur.* Illæ verò meditationes ad id efficaces erunt, quæ de Nouiſſimis inſtituuntur; aut de vita & paſſione Chriſti Domini; aut de eius beneficijs & diuinis perfectionibus. Nam ſi DEVS (vt ipſe dixit S. Iob) hunc inſtinctum accipitri indidit: vt ſingulis annis k *plumeſceret, expandens alas ſuas ad Auſtrum,* cuius calore pori aperiuntur, & veteres plumæ cadunt, recentes verò prodeunt: rationi conſentaneum eſt, (ait Sanctus Gregorius) vt ad orationis & meditationis exercitia recurras: in quibus, ſpiritus ſancti Auſtro flante, alas tuas expandas ad pios diſcurſus & affectus; tantumque ſpiritualem calorem concipias, quo vſum vetuſtæ conuerſationis abijciens, noui hominis formam induas, iuxta Apoſtoli conſilium, dicentis: l *expoliate vos veterem hominem cum actionibus ſuis, & nouum induite.*

Tract. 3 c. 10

Lib. 19. Moral. c. 16. ad finem.

2.

k Iob. 39. 26

Lib. 31. Moral. c. 18.

l Coloſ. 3. 9.

3. CONCLVDES denique annuam hanc præparationem ſacra communione, adeò feruenti, atque ſi verè ſumeres viaticum, tranſiturus ad aliam vitam: renouatus, vt ſuprà diximus, quemadmodum Aquila; valdeque animatus ad reſiſtendum omnibus hoſtibus, & vlterius progrediendum in perfecta imitatione hominis noui, Chriſti Ieſu: in qua conſiſtit perfecta renouatio interior, bonaque diſpoſitio ad ſecurè ſperandam bonam mortem. quæ, cùm appropinquauerit, inuenies nidum tuum mundum, exornatum, & fragrantem: qui valdè te confortabit in illa hora: in qua maiori adhuc feruore adijcies quod deeſt, vt mors tua ſancta ſit, & precioſa.

Tract. 4. c. 8.

COGITA: non ſine magno myſterio fieri in lege veteri mentionem duarum generalium circumciſionum, quas DEVS toti ſuo populo commẽdauit. Alteram, poſtquam exijt Abraham ex terra ſua, & domo Patris ſui: cùm ei dixit: m *ambula coram me, & eſto perfectus:* alteram, quando Ioſue in-

m Gen. 17. 1.

ducere

ducere volebat filios Israel in terram promissionis; postquam ab exitu ex Aegypto, per quadraginta annos ambulauerat in deserto. qua circumcisio-
n Iosue 5. 9. ne (quam secundam appellat) peracta, dixit Dominus ad Iosue: n *hodie abstuli opprobrium Aegypti à vobis*: præputium scilicet, quod ex Aegypto attulistis. quam ob rem digni facti estis, qui in terram à me promissam ingrediamini. Hunc ergo in modum in lege noua commendat Christus Dominus duas circumcisiones, non carnis, sed spiritus; non corporum, sed cordium: quibus circumciduntur & abijciuntur ex eis peccata, & vitia omnia; omnesque pasiones & affectiones inordinatæ. *Prima* fit initio feruentis nostræ conuersionis: cùm scilicet vocatio diuina eduxit nos è mundo, & paterna domo; vt coram ipso ambulemus, simusque perfecti: quæ per totam vitam debet continuari, & exactiùs adhuc singulis annis. Nam quemadmodum arbores & vites, quæ singulis annis fructum adferunt; singulis etiam annis indigent putatione, qua superflui rami & palmites amputentur, vt anno sequenti fructus proferant copiosiores: ita tu, etsi semper in bonis operibus exercearis: aliqua tamen annua putatione, & circumcisione rerum superfluarum indiges. Quod cùm tanta perfectione meritò facies: vt Dominus tibi dicere posit: *hodie abstuli opprobrium Aegypti à te*: consumendo scilicet peccatorum tuorum reliquias, & mores hominis veteris: & in tuum honorem conuertendo, quod in mundi oculis ignominia iudicatur: eò enim coram me es gloriosior, quò magis circumcisus, tibique ipse mortificatus viuis: honori tibi ducens hanc mei amoris causa mortificationem.

SED nihilominus vult DEVS, secundam aliam circumcisionem fieri generalem, ad finem vitæ, postquam per huius peregrinationis desertum est ambulatum: cùm scilicet propè est iam aditùs ad terram promissionis æternæ. qua circumcisione res omnes superfluæ abijciantur, quæ aditum impedire possunt in fœlicissimam hanc terram, lacte, & melle æternorum solatiorum manantem: vltima adhibita præparatione necessaria, ad statim eo perueniendum, vbi æternùm eis fruamur,

§. 3. *Tertia præparatio imminente iam morte.*

VLTIMAM hanc præparationem, & generalem circumcisionem, quam illa exigit, auspicatur Deus D. N. ab ipsa lethali ægritudine: quæ acutissimi instar ex petra dura cultri scindit, & circumcidit, ac euellit ex corde inordinatas omnes affectiones, quæ ad personas & res alias huius vitæ remanserunt; quasi ad oculum videat; se propè iam esse, vt eas omnes deserat. ideoque facillimè se ab eis expedit, quando id ad salutem suam as-
o Matt. 18. 8. securandam est necessarium. Eligens, *cum vno oculo* potiùs, aut o *vno pede, & manu* intrare in regnum cœlorum; *quam duos oculos, aut duos pedes habentem*

mitti

mitti in gehennam. Quamobrem condendum tibi est statim Testamentum, 1.
ac de tuis omnibus rebus cũ prudentia, iustitia, & misericordia disponendum, maiori attentione ac solicitudine attendendo ad res animæ, quã corporis; ad res, quæ sunt præcepti, quàm, quæ consilij; ad res domesticorum, quàm externorum: & vnamquamq; rem eo ordine, loco, & gradu suo collocando, vt omnẽ tollat confusionem: ne occasio remaneat discordiarum, contentionum, aut litium. Sed quoniam in illius tẽporis angustijs hoc totũ, vt plurimùm, non ita benè disponitur: magnæ prudentiæ erit, illud sanitatis tempore disposuisse, in quo pauciores sunt occupationes, quæ impediant: vt ita ægritudinis tempus liberũ ab hac occupatione relinquatur: & attendatur magis ad ipsammet animam, pro sua profectione meliùs disponendam. Circa quod duas regulas siue documẽta generalia magni momenti obseruabis. Primvm: vt quidquid tempore sanitatis expedire potes, ne differas ad tempus infirmitatis. si enim tempore sanitatis nón es tam fortis, vt tuam vincas ignauiã, & torporem; nec occupationes remoueas, quæ hanc tanti momenti pro anima tua impediunt: quam fortitudinem in ipsa ægritudine habebis, cùm vires erunt minores, & occupationes vrgebunt magis? tum enim vel sola attentio ad corporis sanitatẽ, rapit ad se totum spiritum. Sanctissimus erat Rex Ezechias: quando tamen Isaias Propheta
illi dixit: p *dispone domui tuæ, quia morieris*: adeò hunc ictum sensit, vt dor- p *Isaiæ* 38.1.
sum verteret ipsi Prophetę; & nihil de testamento, aut dispositione domûs suæ cogitans, totum se lachrymis fundendis occupauerit, petens à Deo sanitatem & vitam; nec ab hac occupatione cessauit, donec impetraret, quod petebat.

Altervm documentum est, vt quidquid per teipsum in vita possis exequi, ne id exequẽdi curam alijs, post mortem tuam relinquas: si enim tu in rebus tuis proprijs es ignauus; quomodo alij gnaui erunt ac diligentes in rebus quas reputant alienas? & fortè iusta Dei punitio permittet, tuos amicos obliuioni tradere executionem tuarum obligationũ: siquidem tu, qui magis tibi amicus & addictus, quàm illi esse debebas, nullam dedisti operam, vt eas, cùm posses, executioni mandares. Multò igitur facies pruden-
tiùs, si sanctum illum senem Tobiam imiteris; q *qui cùm putaret orationem suã* q *Tobiæ* 4.1.
exaudiri, vt mori potuisset, constituit cum filio suo de suis omnibus rebus; & opportunè aliquarum executionem direxit.

Post expeditum testamentum, sicut dictum est, vt generalis circum- 2.
cisio rerum omnium, quæ aut impedire, aut retardare te ab ingressu in cælum possent, perficiatur, suscipienda sunt sacramẽta, ad id destinata. & quidem Confessio meritò erit generalis ab vltima saltem generali, quam fecisses: vt rationes vitæ tuæ fœliciter cum Christo D. N. expediantur, iuxtà ea, quæ in tertio Tractatu sunt dicta. tẽpestiuè quoq; Viaticum est sumen-

dum, & Sacramentum Extremæ Vnctionis; quo peccatorum reliquiæ ab-
ſcindantur, quæ per ſenſus ſunt ingreſſæ: additis interim ac repetitis ſæpiùs
feruentibus contritionis actibus: vt dignus inueniaris, qui verbum illud
r Ioſue 5.9. audias: r *hodie abſtuli à te omnia opprobria AEgypti*, ideoque aditus tibi patet,
vt ſtatim in cælum ingrediaris, quod tibi promiſi.

3. EODEM tempore danda tibi eſt opera, vt cordis tui lectũ exornes Elee-
moſynis, orationibus, ſacrificijs, alijſq; pijs operibus, & varijs virtutũ exer-
citijs. His enim omnibus peractis, licebit tibi cum aliqua confidentia Deo
ſ Cant.1.16. dicere, quod ſuo dilecto dixit Sponſa: ſ *lectus noſter floridus.* quaſi illi dixiſſet:
ſi vis, Domine, pro me venire, vt perpetuò in corde meo requieſcas, & ego
in tuo: iam lectus hic vtriq; communis floridus eſt, exornatus ſcil. fragran-
tibus virtutum floribus, quas tu ei tribuiſti; & ego cum gratia tua acquiſiui.
Tunc etiam licebit, tanquam Phęnix, rectiſsimè aſpicere iuſtitiæ ſolem IE-
SVM Chriſtum Seruatorem noſtrum; & expandere in eius conſpectu deſi-
deriorum, & affectuum tuorum alas, ſupplex orans, vt tui miſertus, ad cla-
ram ſui viſionem admittat, eandẽ ſuſpirans & gemens, amanterq; conque-
t Pſal.119.5. rens, quod differatur: quemadmodum Dauid dicebat: t *Heu mihi, quia inco-
latus meus prolongatus eſt:* diu *habitaui cum habitantibus cedar*, miſerum ſcil. hunc
u Pſal. 41.2. mundum: *multum incola*, & tanquam exul *fuit anima mea.* Item, u *quemadmo-
dum deſiderat ceruus ad fontes aquarum: ita deſiderat anima mea ad te Deus.* ali-
quando verò teipſum ad lætitiã excitabis, quòd videas, iam vltimã horam
x Pſal.121.1. appropinquare: diceſq; cum eodem Dauide: x *Lætatus ſum in his, quæ dicta
ſunt mihi;* quia *in domum Domini ibo.* Aliàs tædio quodam, ac defatigatione
y Pſal.141.8. huius vitę affectus, ob pericula deficiendi in perſeuerantia, dices: y *educ Do-
mine de cuſtodia animam meam, ad confitendum nomini tuo.* Nam, te hoc modo
alas cordis tui expandente & quatiente, accẽdetur in te ignis diuini amo-
ris: quo in ea hora perfectum tui ipſius holocauſtum Deo tuo offeras: tra-
dens ei oẽs tuas fortunas, vitam, & animam; & integra ac perfectiſsima reſi-
gnatione ſpiritum tuum in eius manus commendans. Et ſic lætitia & con-
ſolatione plenus ex hac vita decedes, vt in æternę requiẽ ingrediaris. O fœ-
z Pſal.115.15. licem vitam, cuius finis eſt mors adeò fęlix! ô beatam mortem, in qua bo-
na ſanctaq; vita finitur! verè enim z *precioſa eſt in conſpectu Domini mors ſan-
ctorũ eius*, qui ſcil. in crucis Chriſti nido, ſanctorũ operũ aromaticis ſpecie-
bus exornato moriuntur. Talis fuit Sancti Sanctorum mors; & quidẽ cum
ſingulari inter oẽs excellentia, ſicut eſt ipſius auis Phœnicis: ad quam is per
Ioan.13.5. totam ſuam vitam ſe præparauit; ſed multò adhuc magis in nocte vltimæ
Cœnæ: in qua multa heroica humilitatis & charitatis opera in ſuos diſci-
pulos exercuit: & expandens in ipſa cruce ſuorum affectuum alas, & pro
ſuis perſecutoribus, & omnibus hominibus, clamore valido orãs, mortuus
eſt in ſuo nido, tormentorum igne inflammatus: quem ſui amoris ignis ac-

cenderet: quo perfectissimum suijpsius holocaustum Patri obtulit. Talis etiam fuit Sacratissimæ Virginis mors, quæ verè fuit Phœnix singularis sanctitatis inter omnes puras creaturas: cuius vita fuit perfectissima quædã virtutum omnium imago & exemplar: quibus confecit sibi præclarissimũ nidum; in quo amoris igne accensa; vt eum videret, quem tantoperè diligebat, viuendi finem fecit. Talis quoque fuit mors Sanctorum Apostolorum, & clarorum aliorum Sanctorum: qui aliquo etiã modo fuerunt sicut auis Phœnix, ob singularem in aliqua virtute excellentiam. quibus *viuere Christus fuit*; ideoque *mori, lucrum* sibi reputarunt; Si igitur velis cum eisdem mori: necessè est & viuere, & perseuerare cum eis. quod si dicas: *moriatur anima mea morte iustorum, & fiant nouissima mea horum similia*: Ne hic sistas sicut Balaam, sed adde: viuat anima mea vitam iustorum: meaque ad mortem præparatio sit eorum præparationi similis: vt similem cum eis coronam accipias: quos viuendo, & perseuerando fuisti imitatus: Noli tui nidi constructionem in horam mortis reijcere; ne fortè tunc locum ad id faciendum non inuenias: quemadmodum fatuæ illæ Virgines non inuenerunt ad suas lampades exornandas: sed nunc illum exstrue: vt possis securus mori. Et quamuis corpus tuum in cineres conuertatur, viuet tamen: ac syncera fide crede, quod renouabitur sicut auis Phœnix: quia Deus illud ad gloriosam, & immortalem vitam resuscitabit. & tunc implebitur in te, quod dixit Dauid: *Iustus sicut palma florebit, & sicut auis Phœnix, plantatus in domo Domini, in atrijs domus Dei nostri*, eiusque sancta gloria, in æternum *florebit*.

Amen.

Phil. 1 21.

Num. 23. 10.

Psal. 91. 13. Tertullian. ita legit.

FINIS PRIMI TOMI.

INDEX RERVM MEMORABILIVM.

A.

B.

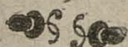
C.

D.

E.

Signa

FINIS.

INDEX LOCORVM PRÆCIPVORVM S. SCRIPTVRAE, QVAE HOC opere explicantur.

15. Quæ

